THE BOOK WAS DRENCHED

TIGHT BINDING BOOK

TEXT FLY WITHIN THE BOOK ONLY

UNIVERSAL LIBRARY
OU_198715
UNIVERSAL LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. K 801 N14K Accession No. K2782

Author

Title

This book should be returned on or before the date last marked below.

University of Mysore

Oriental Library Publications

KANNADA SERIES No. 22.

ನಾಗವರ್ಮವಿರಚಿತಂ

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ

NĀGAVARMA'S

KĀVYAVALŌKANAM

GENERAL EDITOR

M. S. BASAVALINGAYYA, M.A., B.L.

Curator, Govt. Oriental Library, Mysore.

EDITED BY

H. R. RANGASWAMI AIENGAR, M.A.

Asst. Curator, Govt. Oriental Library, Mysore

Second Edition—500 copies.

MYSORE:

PRINTED BY THE ASST. SUPDT., GOVT. BRANCH PRESS

1939

ವಿಷಯಸೂಚಿಕೆ

ದ್ವಿತೀಯಮುದ್ರಣದ ಪೀಠಿಕೆ

ಕನ್ನಡದ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನವೂ ಪ್ರಮುಖವೂ ಆದ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನವೆಂಬೀ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯೋಜ್ಜೀವಕರೂ ಕವಿಚರಿತೆಕಾರರೂ ಆದ ದಿವಂಗತ ರಾ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಶಾಸನದ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನಾಲ್ಕು ಲಿಖಿತಪ್ರತಿಗಳ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಾಂತರಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಶೋಧಿಸಿ ೧೯೦೩ ರಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯುಪಯುಕ್ತವಾದ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದುಹೋದಕಾರಣ ಇದನ್ನು ಪುನಃ ಮುದ್ರಿಸುವುದು ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿತು.

ಇದರ ದ್ವಿತೀಯಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಚ್ಯ ಕೋಶಾಗಾರದ ಮತ್ತು ಚಾಮರಾಜನಗರದ ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಶೋಧನೆಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಶ್ರೀಮಾನ್ ರಾ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಮುದ್ರಿತವಾದ ಮೂಲಪಾಠವನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಸರಿಸಿದೆ. ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರತಿಯ ಪಾಠಗಳನ್ನು (ಮ) ಎಂದೂ, ಚಾಮರಾಜನಗರದ ಪ್ರತಿಯ ಪಾಠಗಳನ್ನು (ಓ) ಎಂದೂ, ಅಚ್ಚಿನ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಪಾಠಗಳನ್ನು (ಅ) ಎಂದೂ, ಹಿಂದೆಯೇ ಶೋಧನಕಾರರು ಒಪ್ಪಿರುವ ಪಾಠಗಳನ್ನು (ಅ.ಇ) ಎಂದೂ ಗುರ್ತಿಸಿದೆ.

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದ ಕರ್ತನಾದ ನಾಗವರ್ಮನ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಆತನ ಕಾಲ, ದೇಶ ಮತ್ತು ಜೀವನಚರಿತೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಶ್ರೀಮಾನ್ ರಾ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣಾವಸರದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ತಾವು ಬರೆದಿರುವ ಉಪೋದ್ಘಾತದಲ್ಲಿ ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ವಾಚಕರ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಉಪೋದ್ಘಾತವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಈ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಮುದ್ರಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿರುವ ಉಪೋದ್ಘಾತದ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನೂ ಇತ್ತೀಚಿನ ಶೋಧನೆಗಳ

ಫಲವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬಂದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದ ಕರ್ತೃವಾದ ನಾಗವರ್ಮನು ತನ್ನ ಕಾಲ, ದೇಶ, ಗ್ರಂಥ, ಇವುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತುತಿಪದ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, ಜನ್ನನು ತನ್ನ 'ಅನಂತನಾಥಪುರಾಣ' ದಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನು ಜೈನ ಪುರಾಣಕರ್ತರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಈತನು ಜೈನಮತೀಯನೆಂದು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಈತನು ದಾಮೋದರನ ಮಗ. ೧೧೩೯ ರಿಂದ ೧೧೫೦ ರವರೆಗೆ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಚಾಳುಕ್ಯ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನಲ್ಲಿ ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದನು. ಈತನ ಶಬ್ದಸಂಸ್ಮರಣವನ್ನೂ, ವಾಗ್ವಿಭವವನ್ನೂ ನೋಡಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈತನಿಗೆ ಅಭಿನವಶರ್ಮವರ್ಮನೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. 'ಕವಿತಾಗುಣೋದಯ,' 'ಕವಿಕರ್ಣಪೂರ' ಎಂಬುವು ಈತನ ಇತರ ಬಿರುದುಗಳು. ತನ್ನ ಗುಣ, ಸ್ವಭಾವ, ಕವಿತಾಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವೈದುಷ್ಯ, ಇವುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಾಗವರ್ಮನೇ 'ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ'ದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಸಾರವಿಚಾರ ಬಂಧುರಮತಿಪ್ರಸರಂ ಪರಿಪಕ್ವಶಾಸ್ತ್ರಸಂ
ಸ್ಕಾರನುಪೇತ ಕೌತುಕರಸಂ ವಿದಿತಾಗಮಲೋಕವೃತ್ತನು
ತ್ಸಾರಿತಮತ್ಸರಂ ಸುಜನವತ್ಸಲನೆಲ್ಲಿಯು ಮಾತನೆಂದು ಕೆ
ಯ್ವಾರದೆ ಬಣ್ಣಿಕುಂ ವಿಬುಧಮಂಡಳಿ ಪಂಡಿತನಾಗವರ್ಮನಂ ‖

ದ್ವಿಜವಂಶಾರ್ಣವ ಪಾರಿಜಾತ ಕುಜದೇಶೀಯಂ ಜಿನೇಂದ್ರಕ್ರಮಾಂ
ಬುಜ ಚಂಚನ್ನವ ಚಂಚರೀಕಯುವಲೀಲೋದ್ದಾಮನ್ಮೈದಂ ಯುಗೀ
ನ ಜನೋದಾಹರಣಪ್ರಸಾದಿತ ಧರಿತ್ರೀಮಂಡಲಂ ಸತ್ಕವಿ
ವ್ರಜಚೂಡಾಮಣಿ ನಾಗವರ್ಮ . . . . ‖

ಸಕಲಕಲಾವಿದಂ ಮದವಿದೂರನುದಾರಮತ್ಸರಂ ಗುಣಾ
ಧಿಕನಭಿಮಾನ ತುಂಗನವದಾತಯಶಂ ವಿಬುಧೈಕವತ್ಸಲಂ
ಸುಕವಿಸರಸ್ವತೀವದನ ಮಂಗಳದರ್ಪಣನೆಂದು ಕೂರ್ತು ಕೀ
ರ್ತಿಕುಮನುರಾಗದಿಂ ವಸುಮತೀವಳಯಂ ಕವಿನಾಗವರ್ಮನಂ ‖

ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆತನೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ' ಛಂದೋವಿಚಿತಿ ' ' ಅಲಂಕೃತಿ ' ಮತ್ತು ' ಅಭಿಧಾನಕೋಶ 'ಗಳು ಆತನು ರಚಿಸಿರುವ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳು. ಇವಲ್ಲದೆ ' ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣ 'ವನ್ನೂ ಜೈನ ಪುರಾಣವೊಂದನ್ನೂ ಈತನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ' ಅಲಂಕೃತಿ 'ಯೆಂಬುದೇ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ. ' ಅಭಿಧಾನಕೋಶ 'ವೆಂಬುದು ' ವಸ್ತುಕೋಶ.' ' ಛಂದೋವಿಚಿತಿ ' ಯೆಂಬುದು ನಮಗೆ ಇನ್ನೂ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮತ್ತು ಕವಿಯ ನಾಮಸಾದೃಶ್ಯದಿಂದ ರೆ॥ ಕಿಟಲ್ ಅವರು ' ಛಂದೋಂಬುಧಿ ' ಮತ್ತು ' ಕಾದಂಬರಿ ' ಎಂಬ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥ ಕರ್ತನೇ ರಚಿಸಿರುವನೆಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವಾಂಶವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಾದರೆ ' ಕಾದಂಬರಿ ' ಮತ್ತು ' ಛಂದೋಂಬುಧಿ ' ಯ ಕರ್ತನಾದ ನಾಗವರ್ಮನು ' ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ,' ' ಭಾಷಾಭೂಷಣ,' ' ವಸ್ತುಕೋಶ ' ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ಕರ್ತೃವಾದ ನಾಗವರ್ಮನಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

' ಛಂದೋಂಬುಧಿ ' ಯಲ್ಲಿಯ ' ಅರಸಂ ರಕ್ಕಸಗಂಗಂ ' ಮತ್ತು ' ಗಂಡರಮೂಗುತಿಯೆನಿಸಿದ ' ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣ, ರಾಯ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಅಜಿತಸೇನ, ರಕ್ಕಸಗಂಗರ ಹೆಸರೂ ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಚಾವುಂಡರಾಯನಿಗೆ ಅಣ್ಣ, ರಾಯ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಅಜಿತಸೇನದೇವನು ಚಾವುಂಡರಾಯನಿಗೂ ರಾಚಮಲ್ಲನಿಗೂ ಗುರುವಾಗಿದ್ದನು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಈ ಕವಿ ರಕ್ಕಸಗಂಗನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಾವುಂಡರಾಯನಿಂದ ಪೋಷಿತನಾಗಿಯೂ, ಅಜಿತಸೇನದೇವನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ರಕ್ಕಸಗಂಗನು ರಾಚಮಲ್ಲನ ತಮ್ಮ ; ಸುಮಾರು ೯೮೪ ರಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡಿದನು. ' ಕಾದಂಬರಿ 'ಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಜಾತ್ಯಶ್ವಗಳನ್ನು " ಸತ್ಕೃತಿವನಿತೆಗೌಚಿತ್ಯಮೆಂದಿತ್ತನತ್ಯುತ್ಸವದಿಂ . . . . ಭೋಜರಾಜಕ್ಷಿತೀಶಂ " ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಭೋಜನು ಧಾರಾಪುರದ ಭೋಜನಾಗಿರಬೇಕು. ಆತನು ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಳುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ' ಛಂದೋಂಬುಧಿ ' ' ಕಾದಂಬರಿ 'ಗಳೆರಡೂ ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಇವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ನಾಗವರ್ಮನ ಕಾಲ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೯೦.

ಜನ್ನನ ' ಅನಂತನಾಥಪುರಾಣ ' ದ " ಜನನಾಥಂ ಜಗದೇಕನಲ್ಲಿ " ಎಂಬ ಪದ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ, ' ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ ' ದ ಕರ್ತೃವಾದ ನಾಗ ವರ್ಮನು ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನಲ್ಲಿ ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನೂ, ' ಇದಾನೀಂತನ ಶರ್ಮವರ್ಮ ' ನೆಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳವನೂ, ಜನ್ನನಿಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನೂ ಆಗಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನು ೧೧೩೮ ರಿಂದ ೧೧೫೦ ರವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಜನಾಗಿರಬೇಕು. ಹಾಗಾದರೆ ಎರಡನೆಯ ನಾಗವರ್ಮನ ಕಾಲ ಸುಮಾರು ೧೧೪೫.

ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಇಬ್ಬರು ನಾಗವರ್ಮರ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು, ಬಿರುದು, ಮತ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ' ಛಂದೋಂ ಬುಧಿ 'ಯನ್ನು ಬರೆದ ನಾಗವರ್ಮನು ' ವೆಣ್ಣಮಯ್ಯನ ಅಗ್ರತನೂಜ '; ಎರಡನೆಯ ನಾಗವರ್ಮನು ದಾಮೋದರನ ತನಯ. ಮೊದಲನೆಯವನ ಬಿರುದು ' ಕವಿರಾಜಹಂಸ ' ; ಎರಡನೆಯವನದು ' ಕವಿತಾಗುಣೋದಯ,' ' ಕವಿಕರ್ಣಪೂರ ' ಮೊದಲಾದುವು. ಮೊದಲನೆಯವನು ಜೈನನೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಎಡೆಗುಡುತ್ತಾನೆ ; ಎರಡನೆಯವನು ನಿಸ್ಸಂ ದೇಹವಾಗಿ ಜೈನ. ಮೊದಲನೆಯವನಿಗೆ ' ನಾಕಿ ಸಯ್ಯಡಿಯಾತ ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಎರಡನೆಯವನಿಗೆ ಆ ಹೆಸರುಗಳಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಇವ ರಿಬ್ಬರೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು.

ಕವಿಚರಿತಕಾರರ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಡಾ॥ ಎ. ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯ ನವರು ಖಂಡಿಸಿ, ಈ ಐದು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಒಬ್ಬ ನಾಗವರ್ಮನೇ ರಚಿಸಿದ ನೆಂದೂ, ಅವನ ಕಾಲವು ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ವೆಂದೂ, ತಮ್ಮ " ಕೆಲವು ಕನ್ನಡಕವಿಗಳ ಜೀವನ ಕಾಲವಿಚಾರ " ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ (ಪುಟ ೧೫೭–೧೮೧) ವಾದಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಡಾಕ್ಟರ್ ಅಯ್ಯನವರ ಈ ವಾದವನ್ನು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಟಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯನವರು " ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಂಗ್ರಹ "ದ ಉಪೋದ್ಘಾತದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಚಾರ್ಯರೂ

ತಮ್ಮ 'ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ'ಯ ಮೂರನೆಯ ಸಂಪುಟದ ಅವತರಣಿಕೆ ಯಲ್ಲಿ (ಪುಟಗಳು ೫೪–೫೮) ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನವು ನಿಷ್ಫಲವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟು ನಾಗವರ್ಮರಿಬ್ಬರಿದ್ದರೆಂಬ ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೇ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಸಂಪುಟದ 'ಗ್ರಂಥಶುದ್ಧಿ' ಎಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ಕಾದಂಬರಿ'ಯನ್ನು ಬರೆದ ನಾಗ ವರ್ಮನು 'ಛಂದೋಂಬುಧಿ'ಯನ್ನು ಬರೆದ ನಾಗವರ್ಮನಿಗಿಂತ ಬೇರೊಬ್ಬ ನಾಗಿರಬಹುದೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಾಗವರ್ಮನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕವಿಗಳಿರುವುದು ಇಬ್ಬರು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ; ಮೂವರಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಹೆಚ್. ಚನ್ನಕೇಶವಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರು ಕರ್ಣಾಟಕಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ ಪತ್ರಿಕೆಯ ೧೪ನೆಯ ಸಂಪುಟದ ೩ನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ (ಪುಟಗಳು ೧೭೭–೮೧) 'ಛಂದೋಂಬುಧಿ' 'ಕಾದಂಬರಿ' ಗಳನ್ನು ಬರೆದವರು ಬೇರೆಬೇರೆ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಗತಿಗಳು ಹೊರಬೀಳುವವರೆಗೆ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಾದಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ನಾಗವರ್ಮನು ಕಾದಂಬರಿ ಛಂದೋಂಬುಧಿಗಳ ಕರ್ತೃವಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನನೆಂಬ ದಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಪ್ರೇರ ಕವೂ ಪೋಷಕವೂ ಆಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಗ್ರಂಥ ಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದವರೆಲ್ಲ ಉಭಯಭಾಷಾಪಂಡಿತರು. ಅವರ ಕನ್ನಡಗ್ರಂಥ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಸಾಹಿತ್ಯದ ಪಡಿಯಚ್ಚೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವಸ್ತು, ರೀತಿ, ಶೈಲಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸಂಸ್ಕೃತವೇ ಮಾದರಿ. ಹೀಗೆ ಮೂಡಿ ಮುನ್ನಡೆದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಗಳೂ ಮೂಲಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಗಳನ್ನನುಸರಿಸು ವುದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನಾದ ನಾಗವರ್ಮನಾದರೋ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾದ ಗ್ರಂಥ ಗಳ ಕರ್ತೃಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

" ವಾಮನನುಂ ರುದ್ರಟನುಂ
ಭಾಮಹನುಂ ದಂಡಿಯುಂ ಮನಂಗೊಳೆ ಪೇೞ್ದಂ ।
ತೀ ಮಹಿಗೆ ನೆಗೞೆ ಪೇೞ್ದಂ
ದಾಮೋದರತನಯನೀ ವಚೋಲಂಕೃತಿಯಂ ॥ "

ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ನಾಲ್ಕು ಸಂಸ್ಕೃತ ಲಾಕ್ಷಣಿಕರ ಹೆಸರನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾಗವರ್ಮನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದರೂ, ತನ್ನ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಇದ್ದ ಇತರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರಭಾವವು ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿ ಕಾಣದೇ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಭರತನ 'ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ'ದ ಛಾಯೆಯನ್ನು ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಉದ್ಭಟನ 'ಅಲಂಕಾರ ಸಾರಸಂಗ್ರಹ,' ರಾಜಶೇಖರನ 'ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸಾ,' ಅಮರಚಂದ್ರನ 'ಕಾವ್ಯಕಲ್ಪಲತಾ' ಇವುಗಳಿಂದಲೂ ನಾಗವರ್ಮನು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ನಾಗವರ್ಮನಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆಯೇ ಆನಂದವರ್ಧನನ ಧ್ವನ್ಯಾಲೋಕವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನು ಅದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸದೇ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಇವನಿಗೆ ಪ್ರಾಚೀನಾಲಂಕಾರಿಕರಾದ ಭಾಮಹ, ದಂಡಿ, ವಾಮನ ಮೊದಲಾದವರ ಅಲಂಕಾರ ಅಥವಾ ರೀತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಆದರವಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

'ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ'ವು ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಗಳ ಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆಗಳ ಛಾಯೆಯಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ನಾಗವರ್ಮನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಅಧಿಕರಣಗಳ ವಿಭಜನೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೆಸರನ್ನಿಡುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ವಾಮನನನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇವನ ಗ್ರಂಥದ ಎರಡು ಮೂರನೆಯ ಅಧಿಕರಣ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯದರ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ರುದ್ರಟನ ಗ್ರಂಥದೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಈತನು ರುದ್ರಟನ ಮತವನ್ನೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡುತ್ತದೆ. ಈತನ ಕವಿಸಮಯಾಧಿಕರಣವು ರಾಜಶೇಖರನ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಕವಿಸಮಯಾಧಿಕರಣದ ಅನುವಾದವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಹತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕಾವ್ಯವಿದ್ಯೆಗಳಾದ ನಾಮಪಾರಾಯಣ, ಧಾತುಪಾರಾಯಣ, ಛಂದೋವಿಚಿತಿ, ಅಲಂಕಾರ

ತಂತ್ರ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗವರ್ಮನು ಪ್ರವೀಣನೆಂಬುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಆ ಕಾವ್ಯವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೇ ತಾನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಇವನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಅದೇ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ.

ಆದರೂ ನಾಗವರ್ಮನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೂ ಗೋಚರವಾಗದೇ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ತನ್ನ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಇದ್ದ ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಗಳ ಸಾರವನ್ನು ಹೀರಿ, ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯ ಕಂದಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೊರೆದು, ಲಕ್ಷಣಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಲಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳಾದ ಪಂಪ, ಪೊನ್ನ, ರನ್ನ, ಗುಣವರ್ಮ, ಹಂಸರಾಜ ಮೊದಲಾದವರ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದಲೂ ಶಾಸನಗಳಿಂದಲೂ ಆಯ್ದು ತೋರಿಸಿ, ಕಾವ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಮಹೋಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸೇರಿರುವ ಮೆಲ್ವಾಡು, ಬೆದಂಡೆ, ಬಾಜನೆಗಬ್ಬ ಮೊದಲಾದ ಕಾವ್ಯಭೇದಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ ನಿರೂಪಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ಕನ್ನಡ ಅಲಂಕಾರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಕ್ಕೆ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ನಾಗವರ್ಮನಿಗೆ ಹಿಂದೆಯೂ ಅವನ ಅನಂತರವೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನೃಪತುಂಗನ 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ'ವೇ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು. ಇದು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಾಲಂಕಾರಿಕರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನನಾದ ದಂಡಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬರೆದುದಾಗಿದೆ. ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಿಂದೀಚೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಕನ್ನಡ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉದಯಾದಿತ್ಯನ 'ಉದಯಾದಿತ್ಯಾಲಂಕಾರ'ವೇ ಮೊದಲನೆಯದು. ಇದಕ್ಕೂ 'ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ'ವೇ ಮೂಲ. ಎರಡನೆಯದು ಸುಮಾರು ೧೫೦೦ ರಲ್ಲಿ ಮಾಧವನು ಬರೆದ 'ಮಾಧವಾಲಂಕಾರ'. ಇದು 'ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ'ದ ಸಂಪೂರ್ಣಾನುವಾದವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ರಸ, ಧ್ವನಿ ಇವುಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕವಿಕಾಮನು 'ಶೃಂಗಾರರತ್ನಾಕರ'ವನ್ನೂ, ಸಾಳ್ವನು 'ರಸರತ್ನಾಕರ'ವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ತರುವಾಯ ೧೭ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ

ತಿರುಮಲಾರ್ಯನು ‘ ಅಪ್ರತಿಮವೀರಚರಿತೆ ’ಯನ್ನೂ, ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗರಾಜನು ‘ ನರಪತಿವಿಜಯ ’ವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇವು ಯಾವುವೂ ‘ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ ’ ದಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವೂ ವಿಷಯಪರಿಪ್ಲುತವೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಕಾವ್ಯಾಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ‘ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ ’ವು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾದ ಪ್ರಮಾಣಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ.

ಮಹಾರಾಜಾ ಕಾಲೇಜು ಕನ್ನಡ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಡಿ. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಹಿಂದೆ ಈ ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪುನರ್ಮುದ್ರಣಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಗಳ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದುದಲ್ಲದೆ, ಈ ಗ್ರಂಥವು ಅಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಪ್ರೂಫುಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸುವುದರ ಮೂಲಕವೂ ವಿಶೇಷ ಸಹಾಯಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮೈಸೂರು,
9–8–39.

ಎಂ. ಎಸ್. ಬಸವಲಿಂಗಯ್ಯ,
ಜನರಲ್ ಎಡಿಟರ್.

INTRODUCTION

(TO THE FIRST EDITION)

Of the two works that appear in this volume, namely, the *Kâvyâvalôkana* and the *Karṇâṭaka-Bhâshâbhûshaṇa*, the first has never before been published as a whole, though a small portion of it, treating of *Artthâlankâra* (*Ornaments of Sense*), was published at Mysore in 1882 with a Kannada Commentary by Mr. B. Mallappa. Of the second work there have been two editions published, the earlier one (1880), got up in poor style, by Pandit Pustakam Aḷasiṅgarâchârya of Mysore and the later (1884), printed also in the Roman character for the use of European scholars, with an Introduction and translation of the *Sûtras*, by Mr. Rice. As both the above editions of the *Karṇâṭaka-Bhâshâbhûshaṇa* appear to be now out of print, it has been thought desirable, in the light of the new manuscripts that have been procured of the work and of its pretty old Kannada Commentary, to issue a new edition with the above Kannada Commentary. Being too small to form a volume by itself, the work has been appropriately included in this volume along with the *Kâvyâvalôkana* by reason of identity of authorship, and especially, of identity, though in part, of the subject-matter, being thus very useful for comparison. Both the works are by the Jaina author Nâgavarma who belongs to the middle of the 12th century. The *Karṇâṭaka-Bhâshâbhûshaṇa*, which is written in the Sanskrit language, treats more exhaustively of the subject of Kannada grammar than the first chapter of the *Kâvyâvalôkana* which is devoted to but a brief exposition in Kannada of the same

subject. These two are the earliest extant Kannada and Sanskrit works on the grammar of the Kannada language and they have been expanded by the later grammarians *Kêśirâja* (about the middle of the 13th century) and *Bhaṭṭâkaḷanka* (beginning of the 17th century) in their monumental works, the *Śabdamaṇi-darpaṇa* and the *Karṇâṭaka-Śabdânuśâsana*[1] respectively.

Before proceeding to give an idea of the nature and contents of the works included in this volume, it is very necessary to remove a misconception that has taken a rather firm hold of the minds of Kannada scholars with regard to the author of the above works. It is generally believed that Nâgavarma who, in addition to the above works, has also written a Sanskrit-Kannada dictionary called *Vastukôśa* was also the author of the *Chhandômbudhi*, the earliest Kannada work on prosody, and the *Kâdambari*, a metrical translation into Kannada of the Sanskrit work of the same name. There is, however, strong evidence to prove that there were two poets of this name, separated from each other by an interval of about 150 years, and that it was the earlier Nâgavarma, who flourished at the close of the 10th century, that wrote the *Chhandômbudhi*, and probably the *Kâdambari* also. It is a matter to be deeply regretted that Rev. Kittel, who is one of the pioneers in the field of Kannada language and literature and to whose labours we owe the first publication of the *Chhandômbudhi* as of several other important works, has, in his solicitude for leaving out everything that savoured of superstition and contained any allusion to Hindu mythology, omitted in his edition of the above work, not only the invocatory verses but also several others occurring at the beginning and the close of the work, which contains very valuable information relating to the author and his times. It is not likely that the manuscripts he had before him did not contain any of these verses, since in every one of the many palm-leaf manuscripts

1. **Edited by Mr. B. L. Rice, C.I.E., in 1890.**

of the work that have been procured from different places the following verses do occur :—

ಅರಸಂ ರಕ್ಕಸಗಂಗಂ
ಗುರುಗಳ್ ನೆಗಳ್ದಜಿತಸೇನದೇವರ್ ದಯೆಯಿಂ ॥
ಪೊರೆವ ನೃಪನಣ್ಣನೆನೆ ಮ
ಚ್ಚರಿಸುವರಾರ್ ನಾಕಿಯುರುಳೊಳೇಂ ಪುಟ್ಟಿದನೆ ॥

ಗಂಡರ ಮೂಕುತಿಯೆನಿಸಿದ
ಮಂಡಳಿಕರ ಮಂತ್ರಿ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿ ರಾಯಂ ॥
ಕೊಂಡಾಡಿ ಪೊರೆದನೆನೆ ಧರೆ
ಕೊಂಡಾಡದೆ ಕೊಂಡು ಕೊನೆಯದೇ ನಾಕಿಗನಂ ॥

" His king being Rakkasa-Ganga, his *guru*, the renowned Ajitasênadêva, his kind patron, Aṇṇa,—who rivals him? Was Nâki born in obscurity? When it is said that Râya, of *maṇḍalikas* the *mantri*, minister for peace and war, known by the title of *Gaṇḍara mûkuti* (nose-jewel of champions), has extolled and cherished him, will not the world extol Nâkiga and feel proud of him? "

From this passage it is clear that the author of the *Chhandômbudhi*, who calls himself *Nâki* and *Nâkiga*, which are merely the vernacular equivalents of the Sanskrit word Nâgavarma, lived during the reign of Rakkasa-Ganga, that his *guru* was Ajitasêna-dêva and that he was patronised by some minister for peace and war known as Aṇṇa and Râya. We learn from inscriptions[1] that Rakkasa-Ganga was the younger brother of Râchamalla who ruled from 974 to 984 A.D., and that he was a governor in Coorg in 977 A.D. and finally succeeded to the throne. Ajitasêna was also the *guru* of king Râchamalla and of his minister and general Châmuṇḍarâya[2], who wrote the *Châmuṇḍarâya-purâṇa* in 978 A.D. He was likewise the *guru* of the poet Ranna[3], who was patronised by Châmuṇḍarâya and wrote the *Ajita-purâṇa* in 993

---

1. Coorg Inscriptions, No. 4.
2. See the *Châmuṇḍarâya-purâṇa*.
3. See the *Ajita-purâṇa*.

A.D. Lastly, the minister for peace and war known as Râya, who patronised Nâgavarma, the author of the *Chhandômbudhi*, is none other than the above-mentioned Châmuṇḍarâya, since we learn from the *Bhujabali-charita* that king Râchamalla having been pleased with the munificence displayed by Châmuṇḍarâya in setting up the colossal statue of Gômaṭa at Śravaṇa Beḷgoḷa, conferred upon him the title Râya. There are also some inscriptions[1] in which Châmuṇḍarâya is referred to merely by this title. Thus, the above passage, which is left out in Rev. Kittel's edition, supplies us with the important information that Nâgavarma, the author of the *Chhandômbudhi*, was a contemporary of Rakkasa-Ganga and Châmuṇḍarâya. He therefore belongs to the close of the 10th century. It will be convenient to call him Nâgavarma I, and his namesake, who wrote the *Kâvyâvalôkana* and other works and who will be shown to have lived about 150 years later, may be called *Nâgavarma II*.

At the end of the *Chhandômbudhi* there are some verses[2] which are written in praise of the author himself. Most of these, again, are not found in Rev. Kittel's edition. In one[3] of the verses, Nâgavarma I, by a play upon words, names some of the poets that preceded him and says that he is superior to them all. The poets named are Bâṇa, Mayûra, Mâgha, Guṇâḍhya, Daṇḍi and Dhananjaya. Of these, Guṇâḍhya belongs to the first or the second century,[4] Daṇḍi to the 6th century, Bâṇa and Mayûra to the 7th century and Mâgha to the close of the 8th

1. Sr. Bel. Inscriptions, No. 137.
2. One of these, beginning with *Hara-hâsakke* is quoted in the *Śabdānuśâsana*, p. 63.
3. ಜಿತಬಾಣಂ ಹರಿಯಂತಧಃಕೃತಮಯೂರಂ ತಾರಕಾರಾತಿಯಂ ।
   ತತಿಮಾಘಂ ಶಿಶಿರಾಂತ್ಯದಂತೆ ಸುರಪಪ್ರೋಚ್ಚಂಡಕೋದಂಡದಂ ॥
   ತೆ ತಿರೋಭೂತಗುಣಾಢ್ಯನಬ್ಜವನದಂತಾವಿರ್ಭವದ್ದಂಡಿ ಭಾ ।
   ರತ ಂತಾತ್ತಧನಂಜಯೋತ್ಕಕವಿಭವಂ ವಾಗ್ಗುಂಫದೊಳ್ ನಾಕಿಗಂ ॥
4. Bûhler's Kâshmir Report, p. 47.

century[1]. Dhananjaya[2] must be the Jaina poet who wrote the Dvisandhâna-kâvya. He has been identified[3] with Srutakîrti who, we learn from the *Pampa-Râmâyaṇa*, wrote a Râghava-Pâṇḍavîya and been assigned to the early part of the 12th century. If this identification be correct, it would be difficult to account for Nâgavarma I, who belongs to the close of the 10th century, mentioning the Dhananjaya as one of the poets that preceded him. The only reason, however, for this identification appears to be that the Dvisandhâna-kâvya of Dhananjaya is also known by the name of Râghava-Pâṇḍavîya.[4]. But it has to be observed that the description of Srutakìrti's work given in the *Pampa-Râmâyaṇa*, namely, that it is a *gatapratyâgata-kâvya*, *i.e.*, a poem the verses in which when read one way give the history of Râma and when read the other way the history of the Pâṇḍus, does not at all apply to Dhananjaya's Dvisandhâna-kâvya. The latter, though giving the history of Râma and the history of the Pâṇḍus by its susceptibility, through a play upon words, to two interpretations, is not a *gatapratyâgata-kâvya*. Again,

---

1. Mr. Pàthak's paper on the date of the poet Mâgha, in J. Bo. Br. R.A.S. for 1900.

2. There is also a Brahman author by name Dhananjaya who wrote the Daśa-rûpa, in which he says he was a court-poet of king Munja of Dhàrâ. He thus belongs to the 10th century and may have been a contemporary of Nâgavarma.

3. *Indian Antiquary*, XIV, 14.

4. Durgasimha, the author of the Kannaḍa *Panchatantra*, who was a contemporary of the Châlukya king Jagadêkamalla (1138-1150), says in the following verse that Dhananjaya acquired great fame by composing the Râghava-Pàṇḍavîya :—

ಅನುಪಮ ಕವಿವ್ರಜಂ ಜೇ ।
ಯೆನೆ ರಾಘವಪಾಂಡವೀಯಮಂ ಪೇೞ್ದು ಯಶೋ ॥
ವನಿತಾಧೀಶ್ವರನಾದಂ ।
ಧನಂಜಯಂ ವಾಗ್ವಧೂಪ್ರಿಯಂ ಕೇವಲನೇ ॥

There is also an earlier work of this name by Kavirâja, who is supposed to have flourished at about 800 A.D. Macdonell's *Sans. Literature*, p. 331.

Dhananjaya who, besides the above Dvisandhâna-kâvya, has also written[1] the Sanskrit dictionary called Dhananjaya-kôśa or Dhananjaya-nighaṇṭu, is praised[2] by Râjaśêkhara, the author of the Bâla-Râmâyaṇa and other works, who quotes Ânandavarddhana (about 850 A.D.) and is quoted by Sômadêva in his Yaśas-tilaka written in 959 A.D. Dhananjaya must therefore have lived before Râjaśêkhara who belongs to about 900 A.D.[3] Consequently, Dhananjaya mentioned as an earlier poet by Nâgavarma I, is quite different from Śrutakîrti of the 12th century.

At the close of the Kannaḍa *Kâdambari*, the author, Nâgavarma, makes the statement that king Bhôjarâja, admiring the poem, made him a present of horses. It is not unlikely that this Bhôjarâja is identical with king Bhôja of Dhârâ, the celebrated patron of literary men, who ruled from 997 to 1053 A.D.[4] and it is very probable that Nâgavarma I, the author of the *Chhandômbudhi*, is also the author of the Kannaḍa *Kâdambari*.

It may not be out of place here to notice an interesting fact recently brought to light in Professor Śêshagiri Śâstri's Report (No. 1) on the search for Sanskrit and Tamil manuscripts in the Madras Presidency. We learn from the Report[5] that Guṇasâgara,

---

1. This is clear from the following verse which occurs at the end of the first *parichchêda* of the Dhananjaya-nighaṇṭu .—

ಪ್ರಮಾಣಮಕಲಂಕಸ್ಯ ಪೂಜ್ಯಪಾದಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣಂ ।
ದ್ವಿಸಂಧಾನಕವೇಃ ಕಾವ್ಯಂ ರತ್ನತ್ರಯಮಪಶ್ಚಿಮಂ ॥

2. The following verse in praise of Dhananjaya is ascribed to Rajaśêkhara in the Sûktimuktâvaḷi and the Subhâshita-hârâvaḷi :—

ದ್ವಿಸಂಧಾನೇ ನಿಪುಣತಾಂ ಸ ತಾಂ ಚಕ್ರೇ ಧನಂಜಯಃ ।
ಯಯಾ ಜಾತಂ ಫಲಂ ತಸ್ಯ ಸತಾಂ ಚಕ್ರೇ ಧನಂಜಯಃ ॥

3. Macdonell's *Sans. Literature*, p. 366.

4. Dutt's *Ancient History of India*, Vol. II, p. 320. It is' however, stated in *Ind. Ant.*, Vol. VI, p. 51, that he ruled from 1004 to 1059 A.D.

5. Page 34.

the Jaina commentator on the *Yâpparungalakkârigai*, a work on Tamil prosody by Amritasāgara, a Jaina author who lived before the 11th century,[1] refers in his opening lines, among other works, to *Gunakânkiyam*, which, he says, is a work on Karṇâṭaka prosody and has the peculiarity of being addressed to a woman. From the name it is conjectured[2] that this work was dedicated to Guṇakânka Vijayâditya, the Eastern Chalukya king who ruled from 844 to 888. A.D. As no trace has as yet been discovered of the work, it is difficult to say anything definitely regarding the above conjecture. It is possible there was a work on Kannaḍa prosody composed during the reign of the above king. But, as far as we know, the *Chhandômbudhi* is the earliest work on Kannaḍa prosody that has come down to us, and it answers to the description given above of *Guṇakânkiyam*, inasmuch as its verses are addressed by the author to his wife. It is well-known that in Tamil there are no separate marks to denote the surds and the sonants, and that the same mark is according to its position in a word either the one or the other. The letter *k* in *Guṇakânkiyam* may as well be a sonant in which case the word becomes *Guṇagângiyam* which is capable of bearing the interpretation—dedicated to Guṇa-Ganga or Guṇa-Gânga. This may have been a title of the Ganga king Rakkasa during whose reign Nagavarma I, flourished. Though Nagavarma I, says that his great-grandfather was a resident of the village of Vengipaḷu in the Vengi country, still, he speaks of himself as a resident of Saiyaḍi,[3] which, we learn from Durgasimha's *Panchatantra*[4], was an *agrahâra* in the Kisukâḍu province of the Karṇâṭaka country. It is just possible that the name of the Kannaḍa work referred to by Guṇasâgara contains no reference to the Eastern Chaḷukya king,

---

1. Page 50.   2. Page 34.

3. ಸೈಯಡಿಯ ನಾಗವರ್ಮ, verse 27 ; ಸೈಯಡಿಯಾತಂ, verse 151.

4. Kavyamanjari Series, p. 8.

and the conjecture is hazarded that the work is none other than the *Chhandômbudhi* itself.

Turn we now to Nâgavarma II, who has written the *Kâvyâvalôkana*, the *Karṇâṭaka-Bhâshâbhushaṇa* and the *Vastu-kôśa*.

The following are some of the facts which help us in determining the time of Nâgavarma II :—

(1) Under Sûtra 88 of the *Karṇâṭaka-Bhâshâbhûshaṇa* Nâgavarma quotes the first part of a verse[1] from the *Pampa-Râmâyaṇa*[2] which belongs to about 1100 A.D. (2) In Sûtra 73 of the same work Nayasêna is referred to by name as an authority on Kannaḍa Grammar. Nayasêna wrote the Kannaḍa work *Dharmâmṛita* in 1112. (3) The Jaina poet Janna who was a contemporary of the Hoysaḷa king Ballâḷa II (1172–[illegible]) and of his successor Nârasimha II (1220–1235), who received from the former the title of *kavi-chakravarti* (emperor of poets) and who composed, besides two inscriptions[3] dated in 1191 and 1197 respectively, the *Yaśôdhara-charite* in 1209 and the *Anantanâtha-purâṇa* in 1230, says[4] in the latter that that Nâgavarma who was the *Kaṭakôpâdhyâya* of king Jagadêkamalla and who was verily the Śarvavarma of modern times (*idânintana-Śarvavarma*) *was* his teacher. Śarvavarma was the celebrated author of the *Kâtantra* which is said to have been written for one of the Sâtavâhana kings of the Dekhan. From verse 423 of the *Kâvyâvalôkana* we learn that Nâgavarma II was known as the modern Śarvavarma (*abhinava-Śarvavarma*). It is therefore clear that the Nâgavarma who was Janna's teacher and the *Kaṭakôpâdhyâya* of king Jagadêkamalla is identical with Nâgavarma II. This Jagadêkamalla must be

---

1. ಬಹು ತಾಪಕ್ಕೆ ಬಿಗುರ್ತು ವಿಷ್ಣು ಪಡೆದಂ ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರಕ್ಕೆ ॥
2. 7–98.
3. Chenrayapaṭṭaṇa 179. and Tarikere 45.
4. ಜನನಾಥಂ ಜಗದೇಕನಲ್ಲ ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾ ನಾಗವ ।
   ರ್ಮನಿದಾನೀಂತನಶರ್ವವರ್ಮನೆ ಗಡಂ ಜನ್ನಂಗುಪಾಧ್ಯಾಯಂ ।

the Western Châlukya king who ruled from 1138 to 1150.

These facts lead us to the conclusion that Nâgavarma II, flourished about the middle of the 12th century.

There are also other facts besides the interval in time to prove that Nâgavarma, the author of the *Chhandômbudhi*, is quite different from Nâgavarma, the author of the *Kâvyâvalôkana* and other works. (1) The first was the son of Vennamayya,[1] while the second, as we learn from his *Vastu-kôsa*[2] and *Kâvyâvalôkana* (verse 961), was the son of Dâmôdara. (2) The distinctive title of the former was *Kavirâjahamsa* while that of the latter was *Kavitâguṇôdaya*. (3) The expressions *Saiyadiya Nâgavarma* and *Saiyadiyâta* (a native or resident of Saiyadi[3]) bear in connection with the earlier author, whereas no such expression is found in connection with the later in any of his works. (4) The first was not a strict Jaina as is evidenced by his invocatory verses at the beginning, and, according to some manuscripts, by the colophons at the end, of the several chapters in the *Chhandômbudhi*, as also by the invocatory verse in the *Kâdambari*. In these portions he writes as if he were a follower of the *Adraita* school of philosophy. From the *Châmuṇḍarâya-purâṇa* we learn that Châmuṇḍarâya had a younger brother named Nâgavarma, and that he acquired the title *Chaladanka-Ganga* for having killed the latter.[4] It is highly probable that this Nâgavarma is identical with Nâgavarma I, since he describes himself as a great warrior (a characteristic quite becoming in a brother of the general Châmuṇḍarâya) by comparing himself to Arjuna[5] and by

1. Nâgavarma's Canarese Prosody. p. 4.
2. *Ibid*. p. XXXVI.
3. See page xix.
4. ತನ್ನತಮ್ಮನಂ ನಾಗವರ್ಮನಂ ಕೊಂದ ಪಗೆಗೆ ಛಲದಂಕಗಂಗನುಂ ||
5. ಕುಂತೀಪುತ್ರಂ ಪೊಣರ್ದ ರಣದೊಳ್ |

invoking Pârvati, the destroyer of the demon Mahishâsura, to abide in his sword as the goddess of heroism.[1] His use of the word *aṇṇa* (elder brother) in speaking of Châmuṇḍarâya[2] might be looked upon as conclusive evidence of the relationship between the two but for the fact that the word *aṇṇa* also occurs as a title of Châmuṇḍarâya in some portions[3] of his Purâṇa. Fratricide is no doubt a crime, heinous in the highest degree, and especially so in the eyes of the Jains, whose cardinal doctrine is *ahimsa*; yet it was perhaps deemed pardonable when committed in the interests of religion to put down heresy. Châmuṇḍarâya, who was one of the greatest upholders of the Jaina faith, must have felt the greatest pain and indignation when he found his own brother an avowed heretic[4] and, in a paroxysm of religious frenzy, may have killed[5] him. The mention by the heretic Nâgavarma I, of Ajitasêna, *guru* to Râchamalla and Châmuṇḍâraya as his *guru*, is perhaps to be accounted for by the fact that he was his teacher and the *guru* of the family. On the other hand, every one of the works of Second Nâgavarma gives unequivocal evidence of the author having been a staunch Jaina. Further evidence is supplied by the fact that he has also written a Jaina-Purâṇa, though the work has not yet been discovered,

---

1. ಭಗವತಿ ಕೂರ್ತು ಬೀರಸಿರಿಯುಕ್ಕೆ ಭುಜಾಸಿಗೆ ನಾಗವರ್ಮನಾ ||

2. See page xv.

3. Vs. 21 and 24.

4. We have an exactly similar instance in Mangarasa and his brother Nanjuṇḍa who lived at the beginning of the 16th century. The former was very orthodox as a Jain and wrote, among others, several works relating to Jainism and Jaina saints, while the latter turned a Saiva, changed his former name into Nanjuṇḍa and wrote the *Kumârarâma-charite*, making a Saiva his hero.

5. Dêvachandra, the author of the *Râjâvali-kathe*, a compendium of Jaina history, legends and chronology, written in 1838 A.D., says (p. 215 of the MS.), however, that Nâgavarma was banished from the kingdom. This is apparently an attempt to absolve Châmuṇḍarâya from the guilt of fratricide.

for, the poet Janna[1] in his *Anantanâtha-purâṇa*, includes him among the Kannada poets[2] who have written Jina-Purâṇas.

Lastly, in verse 185 of the *Kâvyâvalôkana*, reference is made to three schools in Kannada as represented by Nâgavarma, Guṇavarma and Sankhavarma respectively, which are said to have been acknowledged by the learned. This verse being apparently a quotation from some earlier work, the Nâgavarma mentioned in it must be the earlier author of that name.

I hope sufficient evidence has been adduced to convince the reader of the existence of two Nâgavarma's in Kannada literature. I may also add that recent research has brought to light a Brâhman poet named Nâgavarmâchârya, who has written a small work called *Chandrachûḍâmaṇi-śataka*, a centum of verses in the Mattêbha metre, each ending with the word Chandrachûḍâmaṇi, which is a name of Siva, the subject treated of being *vairâgya* or renunciation of the world. This author seems to have flourished about 1070 A. D. as he says he was the minister for peace and war of Udayâditya, most probably the general of the Châlukya king Bhuvanaikamalla (1069-1076).[3]

It will be convenient if all the available information about our author, Nâgavarma II, is put together in one place. He was a strict Jaina, as is clear from the invocatory verse, which is in praise of Jina, in each of his works—the *Kâvyâvalôkana*, the *Vastu-kôśa*[4] and the *Karṇâṭaka-Bhâshâbhûshaṇa*—and from the fact that he wrote a Jina-Purâṇa.[5]

---

1. See page xx.
2. ಎನಗನುಕೂಲಮಕ್ಕೆ ಗುಣವರ್ಮನ ಜಾಣ್ನುಡಿ ಪಂಪನಿಂಪು ಪೊ ।
ನ್ನನ ಬಗೆ ನಾಗವರ್ಮನ ಬಹುಜ್ಞತೆ ರನ್ನನ ಕಾಂತಿ ನಾಗಚಂ ॥
ದ್ರನ ರಸಭಾವಮಗ್ಗಳನ ವಕ್ರತೆ ನೇಮಿಯ ದೇಸೆ ಪುಷ್ಪಬಾ ।
ಣನ ಮೃದುಬಂಧಮೀ ಕವಿಗಳಲ್ತೆ ಜಿನೇಂದ್ರಪುರಾಣಕರ್ತೃಗಳ್ ॥
3. See Inscription 129, Shikarpur Taluq.
4. Nâgavarma's Canarese Prosody. p. XXXVIII.
5. See p. xx.

K.

His father was Dâmôdara.[1] He was the teacher of the Kannada poet Janna and the *Kaṭakôpâdhyâya*[2] in the kingdom of the Châlukya king Jagadêkamalla[3] (1138-1150). He was known as *Abhinava-Śarvavarma* (*Kâvyâvalôkana*, V. 423) by reason of his approved works on grammar, his astonishing and far-famed eloquence and the foremost place of honor assigned to him in the assemblies of learned men. He had also the titles *Kavitâguṇôdaya* and *Kavikarṇapûra.*[4] He describes himself (*Kâvyâvalôkana* Vs. 497, 960 and 962) as a Jaina Brâhman well read in the arts and sciences, versed in spiritual and worldly lore, free from pride and envy, self-respecting, of wide fame, a friend of the learned, a crest-jewel of good poets, an auspicious hand-mirror to the face of Sarasvati (or the goddess of learning) and an example for others to follow in the *Kali-yuga*. In Kav. 779 he compares

---

1. See p. xxi.

2. It is not clear what is meant by the term *kaṭakôpâdhyâya*. The word *kaṭaka* may mean a metropolis, an army or camp, or a bracelet of gold. It is not likely that the expression is used in the sense of a teacher in the army or a teacher adorned with bracelets of gold. It apparently means a teacher in the royal capital or metropolis ; but this does not give us an idea of the nature of the post. Whatever may be the exact signification of the term, there is no doubt that the office denoted by it was one highly honored and held in great respect, as there appears to have been only one such appointment in the whole kingdom. Similarly, Janna, in his *Anantanâtha-purâṇa*, says of his father Sumanôbâṇa, who was also a Kannaḍa poet, that he was the *kaṭakôpâdhyâya* in the kingdom of the Hoysaḷa king Narasimha I (1136–1171); and this statement is borne out by Kêśirâja, the daughter's son of Sumanôbâṇa, who describes the latter as *Yâdava-kaṭakâchârya*. Though this expression contains the word *âchârya* in the place of *upâdhyâya*, the meaning conveyed appears to be the same. The *Kaṭakôpâdhyâya* may have answered in some degree to the *Mahâ-mahôpâdhyâya* and the poet-laureate of modern times.

3. See p. xxi.

4. Nagavarma's Canarese Prosody, p. XXXVI.

himself to Brahma [1] by describing himself as possessed of four faces in each of which Sarasvati delights to reside. He is honorably mentioned by many of the later Kannaḍa poets, among others, by Âchaṇṇa better known by his *nom de plume* Vâṇîvallabha, the author of the *Vardhamâna-purâṇa*, who refers to him as the purifier of the earth, [2] by Guṇavarma, the author of the *Pushpadanta-purâṇa*, and by Janna, the author of the *Anantanâtha-purâṇa* and other works; as also by subsequent writers on Rhetoric and authors of *nighaṇṭus* or metrical dictionaries.

According to Kav. 965 his works are *Chhandôvichiti*, *Alankṛiti* and *Abhidhânakôśa*. Of these, *Alankṛiti* is the *Kâvyâvalôkana*; *Abhidhânakôśa* is the *Vastu-kôśa*; and *Chhandôvichiti* must be some work on prosody which has not come down to us. It is probably on account of this statement by our author that he has written a work on prosody that the authorship of the *Chhandômbudhi* is wrongly attributed to him. To the above list have to be added the works which he wrote after the *Kâvyâvalôkana*, viz., the *Karṇâṭaka-Bhâshâbhûshaṇa* and a Jina-Purâṇa. That he wrote the latter is clear [3] from Janna naming him along with Guṇavarma, Pampa, Ponna, Ranna, Nâgachandra, Aggaḷa, Nêmi, and Pushpabâṇa and saying that all of them were authors of Jina-Purâṇâs.[4] The first four of the above belong to the 10th century and the rest, to the 12th. Of these poets, Guṇavarma

1. Malla, the author of the *Manmathavijaya*, who flourished about 1600 A. D., calls him a new Brahma (*nûtana-Brahma*).

2. a jagatpavana-Nâgavarmam.

3. The praise bestowed on Nâgavarma by authors of Jina-Purâṇas such as Âchaṇṇa and Guṇavarma is to be taken as further evidence of his having written a Jina-Purâṇa, though it has not come down to us, for, among the Jains, however high his proficiency in secular subjects, an author is not held in much respect unless he has written on some sacred theme.

4. See p. xxiii.

wrote a *Harivamśa* [1] or *Nêminâtha-purâṇa* on Nêminâtha, the 22nd Tîrthankara; Pampa, the *Âdi-purâṇa* on Âdinâtha, the first Tîrthankara; Ponna, the *Śânti-purâṇa*, on Śântinâtha, the 16th Tîrthankara; Ranna, the *Ajita-purâṇa* on Ajitanâtha, the 2nd Tîrthankara; Nâgachandra, better known as Abhinava-Pampa, the *Mallinâtha-purâṇa* on Mallinâtha, the 19th Tîrthankara; Aggaḷa, the *Chandraprabha-purâṇa* on Chandraprabha, the 8th Tîrthankara; and Nêmichandra, the *Nêminâtha-purâṇa* [2] on Nêminâtha, the 22nd Tîrthankara. We are not in a position to say on which of the Jinas the remaining poets, Pushpabâṇa or Sumanôbâṇa the father of Janna, and Nâgavarma, our author, have written their *purâṇas*, as their works have not yet been discovered. We have thus only three of the works of our author left to us, namely, the *Kâvyâvalôkana*, the *Karṇâṭaka-Bhâshâbhûshaṇa*, both included in the present volume, and the *Vastu-kôśa*.

We shall now proceed to examine each of these works.

The *Vastu-kôśa* is a Sanskrit-Kannaḍa *nighaṇṭu* or dictionary, composed in various metres, giving the meanings of Sanskrit words in Kannaḍa. It is the earliest extant work of its kind in Kannada. The work is divided into three chapters which are named respectively the *Èkârtha-kâṇḍa*, the *Nânârtha-kâṇḍa* and the *Sâmânya-kâṇḍa*. In its compilation the author says he made use of Vararuchi, Hâlâyudha, Śâśvata, Amarasimha and other authorities. The opening verse is in praise of Vardhamâna-Jina and the seventh, in praise of Sarasvati. Kâv. 497 occurs as the last verse of the *Sâmânya-kâṇḍa*. At the end of the work the author says—"When it is stated that Nâgavarma, the neck-ornament of poets, has composed it (the Nighaṇṭu) in Kannaḍa and so clearly that even

---

1. *Śabdamaṇidarpaṇa*, p. 144.
2. Called *Ardhanêmi* as the author has left it incomplete.

a dull person may understand it, who would not like it?"[1]

Of later writers who have compiled *nighaṇṭus*, Abhinava-Mangarâja,[2] who wrote his Nighaṇṭu in 1398, mentions Nâgavarma and calls his own work *abhinava-nighaṇṭu* (or the new Nighaṇṭu) probably after the Nighaṇṭu of Nâgavarma; and Dêvôttama, the author of the *Nânârtharatnâkara*, who probably belongs to the 16th century, states that he has made use of Nâgavarma's work.

The *Kâvyâvalôkana* is a standard Kannaḍa work on Poetics. It is the only comprehensive work in the Kannaḍa language, that deals more or less fully with almost every subject relating to poetical composition. The *Sûtras* or rules are in Kannaḍa verse; and they are copiously illustrated by stanzas which are mostly quotations from former or contemporary Kannaḍa poets. The opening verse is in praise of Vardhamâna, and the second, in praise of Sarasvati. The work is divided into five *adhikaraṇas* or chapters, each chapter being again sub-divided into *prakaraṇas* or sections. The following table gives the names of the chapters and the sections into which they are sub-divided:—

I. Śabda-smṛity-adhikaraṇam.

(i) Sandhi-prakaraṇam.[3]
(ii) Nâma-prakaraṇam.
(iii) Samâsa-prakaraṇam.
(iv) Taddhita-prakaraṇam.
(v) Âkhyâta-prakaraṇam.

---

1. Nâgavarma's Canarese Prosody, p. XXXVIII.

2. He calls himself Abhinava (new) Mangarâja after an earlier poet, Mangarâja, who was a contemporary of Harihara I (1336–1350) and wrote the *Khagêndramaṇidarpaṇa*, a medical treatise on antidotes to different kinds of poison, especially snake-poison.

3. It is not clear why Samjñâ-prakaraṇam with which the first chapter opens is not named in verse 6.

II. Kâvya-mala-vyâvritty-adhikaraṇam.
(i) Pada-padârtha-sandhi-dôsha-vinischaya-prakaraṇam.
(ii) Vâkya-vâkyârtha-dôshânukîrtana-prâkaraṇam.

III. Guṇa-vivêkâdhikaraṇam.
(i) Mârga-vibhâga-darśana-prakaraṇam.
(ii) Śabdâlankâra-nirṇaya-prakaraṇam.
(iii) Arthâlankâra-prakaraṇam.

IV. Rîti-krama-rasa-nirûpaṇâdhikaraṇam.
(i) Rîti-prakaraṇam.
(ii) Rasa-prakaraṇam.

V. Kavi-samayâdhikaraṇam.
(i) Asad-âkhyâti-prakaraṇam.
(ii) Sad-akîrtana-prakaraṇam.
(iii) Niyamârtha-prakaraṇam.
(iv) Aikya-prakaraṇam.

As stated above, the first chapter is devoted to a brief exposition of the grammar of the Kannaḍa language. It may be looked upon as the earliest Kannaḍa work extant on the grammar of the language, though incidentally a few grammatical points are touched upon in the earlier work *Kavirâjamârga*,[1] which was probably[2] written by the Râshṭrakûṭa king Nripatunga or Amôghavarsha (815-877). The introductory portion of the first chapter deals with grammatical terminology. The subjects treated of in the following

1. Published in Mr. Rice's *Bibliotheca Carnatica* Series, edited by Mr. K. B. Pathak, 1898. See I-113, 116 and 118; II-15, 18 and 21.

2. In spite of the arguments adduced by Mr. Pathak on p. 3 of his Introduction, there is room for supposing that Śrîvijaya may have written the work in the name of his royal patron. See the verses and colophons at the end of each of the three chapters and also verses III, 219–223. It may also be noted here that verses 231–235 on p. 79 do not belong to the work. This is shown not only by their being out of place, the conclusion of the work being clearly indicated on the previous page, but also by verse 233 being a quotation from Nêmichandra's *Lîlâvati* (3–42), a work which belongs to the 12th century.

five sections are respectively euphonic combination, nouns, compounds, derivatives, and verbs.[1]

The second chapter treats of faults in composition. The first section deals with faults in words and in the meaning of words, while the second points out faults in sentences and in the meaning of sentences. A list is given of both kinds of faults and each is defined and illustrated by examples.

The third chapter is concerned with the merits or excellences of composition. The first section enumerates and defines the ten merits of words and sense, exemplifying each by quotations from earlier authors. The second deals with Verbal Ornaments (*Śabdâlankâra*) which are classed under four heads, namely, Rhyme (*yamaka*), Alliteration, (*anuprâsa*), Fancy Ornament (*chitra*) and Crooked Speech (*vakrôkti*). Under Alliteration three kinds are named—the melodious (*madhura*), the delicate (*lalita*) and the harsh (*parusha*). Under Fancy Ornament come, among others, stanzas so composed that the letters in them, under a particular arrangement, resemble in shape a lotus, a sword, a drum, a wheel or some such thing; stanzas from which certain classes of letters are on purpose excluded; and stanzas which are the same whether read forwards or backwards. The last section treats of Ornaments of Sense (*Arthâlaṅkâra*) which are divided into four broad classes—Natural Description (*vâstava*), Simile (*upame*), Hyperbole (*atiśaya*) and Paronomasia (*slêsha*)—each of them including a large number of ornaments.

The fourth chapter deals with the Styles (*rîti*) and Flavours[2] (*rasa*) in composition. The first

---

1. Kêśirâja adopts the same order in his *Śabdamaṇi-darpaṇa*.

2. I have generally adopted the renderings given in the Translation of Sâhitya-darpaṇa, begun by Dr. Ballantyne and continued by Mr. Pramada-Dasa-Mitra, and in the Translation of the Bhâshâ-bhûshana of Jaswant Singh in Hindi (*Ind. Ant*, XXIII) by Dr. Grierson.

section, after defining and illustrating by examples the three Styles—*Vaidarbhî*, *Pâñchâlî* and *Gauḍî*—names the Flavours to which each of the Styles is appropriate. The second section is taken up with an explanation and exemplification of the eight Flavours, and an account of their origin, their mutual incongruity and their colours. It also enumerates and in some cases defines Underlying Emotions (*sthâyi-bhâva*), Accessory Emotions (*sañchâri-bhâva*), Involuntry Expressions of emotion (*sâttvika-bhâva*), Excitants (*vibhâva*) and Ensuants (*anubhâva*), and concludes with an account of the four Styles in composition (*vṛittis*)--*Bhâratî*, *Sâtvatî*, *Kaiśikî* and *Ârabhatî*—and the Flavours appropriate to each.

The fifth chapter is devoted to a consideration of Poetical Conventions (*Kavi-samaya*). The first section deals with those conceits which, though they have no foundation in fact, are still embodied in poetry as if they were true—e.g., the *Chakôra* bird drinking the moon-light, lotuses growing in rivers, swans and other birds haunting all receptacles of water. The second treats of those things which, though they undoubtedly exist, are considered as non-existent for poetical purposes—e.g., the fruit in the Aśôka tree, Jâti flower in spring, the blooming of lilies during the day. The third speaks of the limitation with regard to time or place which the convention of the poets imposes upon certain things, though no such limitation exists in nature. For example, the sandal tree is described as growing only in the Malaya mountain; and the cuckoo is supposed to cry only in spring. The last section refers to the identity assumed by poets between things which are different from each other. For instance, identity is assumed between the hare and the antelope in the description of the moon's spot; and between the fish and the *makara* in describing the crest of the God of Love.

After making a few remarks on the use of certain words and expressions, the author concludes the work

with an account of the different kinds of composition and their peculiarities and an enumeration of the subjects to be treated of in poems, of the five *sandhis* or divisions in the plot of a drama and of the five *sandhyangas* or the means of the accomplishment of the principle object in a drama.

The author says of this work (V. 4) that it is a hand-mirror for poets, the source of prosperity to the art of poetry and a treasure-house giving birth to the noble speech-goddess; wishes (V. 964) that it may endure as long as the Mandara mountain, the celestial Ganges, the sun, the moon, the stars, &c., and begs (V. 963) of the learned who are free from jealousy and fault-finding, to correct any mistakes that may have crept into it through hurry or ignorance.

The *Kâvyâvalôkana* is by no means the earliest work on Poetics in the Kannaḍa language. There are two earlier works on the same subject: the *Kavirâjamârga* which belongs to the early part of the 9th century and the *Udayâdityâlankâra* which probably belongs to the close of the 11th century. The latter is so named because it was written by the Chôḷa king Udayâditya,[1] the son of king Sôma. The *Kavirâjamârga* is in three chapters: the first treats mainly of faults in composition; the second, of Verbal Ornaments; and the third, of the Ornaments of Sense. Udayâditya's work is a very small treatise consisting of only 72 verses, all told. It deals very briefly with the three styles and the ten merits of composition and exemplifies about thirty Ornaments of Sense. Both the above works have laid under contribution the Kâvyâdarśa of Daṇḍi, inasmuch as a large number of the verses in both are either translations or adaptations from that work. Mr. Pâthak has already shown[2]

---

1. His time is fixed by his mentioning king Bhôja of Dhara, and by his being quoted by Mallikârjuna, a contemporary of the Hoysaḷa king Sômêśvara (1233–1254).

2. Introduction to *Kavirâjamârga*, pp. 18 and 19.

by a few examples that this is the case with the *Kavirâjamârga*, and a few more examples from the same work will be given later on in another connection. We may here give one or two instances from Udayâditya's work.

The Ornament *lêśa* or *lava* (Concealment) and its illustration.

ಲವರೂಪವಿಕೃತಮಂ ಮು
ಚ್ಚುವುದು ಲವಂ ರಾಜಸುತೆಯನೀಕ್ಷಿಸಿ ಮೆಯ್ಯೊಳ್ ‖
ಱುವ ಪುಲಕಮನಱುವರ್ಗಿಂ
ತು ವಿಟಂ ವನದತುಲ ಶೀತಪವನನಿನೆಂದಂ ‖

ಲೇಶೋ ಲೇಶೇನ ನಿರ್ಭಿನ್ನವಸ್ತುರೂಪನಿಗೂಹನಂ ।
ರಾಜಕನ್ಯಾನುರಕ್ತಂ ಮಾಂ ರೋಮೋದ್ಭೇದೇನ ರಕ್ಷಕಾಃ ‖
ಅವಗಚ್ಛೇಯುರಾಜ್ಞಾತಂ ಅಹೋ ಶೀತಾನಿಲಂ ವನಂ ‖

—ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ, II. 265 ಮತ್ತು 266.

The Ornament *sûkshma* (or the Subtle) and its illustration.

ಇಂಗಿತಲಕ್ಷ್ಮಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ
ಸಂಗಮವಾವಾಗಳೆಂದು ನೋಡುವ ನಲ್ಲಂ ‖
ಗಂಗನೆ ಮುಗಿಯಿಸಿದಳ್ ಜನ
ಸಂಗದೊಳಿರುಳೆಂಬುದರ್ಕೆ ಹಸ್ತಾಂಬುಜಮಂ ‖

ಇಂಗಿತಾಕಾರಲಕ್ಷ್ಯೋಽರ್ಥಃ ಸೌಕ್ಷ್ಮ್ಯಾತ್ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಃ ।
ಕದಾ ನೌ ಸಂಗಮೋ ಭಾವೀತ್ಯಾಕೀರ್ಣೇ ವಕ್ತುಮಕ್ಷಮಂ ‖
ಅವೇಕ್ಷ್ಯಕಾನ್ತಮಬಲಾ ಲೀಲಾಪದ್ಮಂ ನ್ಯಮೀಲಯತ್ ‖

—ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ, II. 260 ಮತ್ತು 261.

Strange as it may appear, Nâgavarma makes no allusion to the earlier work *Kavirâjamârga*, nor does he quote a single verse from it. The following verse from the *Kâvyâvalôkana* (V. 521) is supposed to contain an allusion to the *Kavirâjamârga* :—

ಇವು ನಿಯತಂ ದಕ್ಷಿಣದೇ
ಶವರ್ತ್ತಿ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದೊಳ್ ನೆಗಳ್ಗುಂ ಮ ‖
ತ್ತವಱ ವಿಪರ್ಯಯವೃತ್ತಿಯೆ
ಬವರಿಸುಗುಮುದೀಚ್ಯಮಾರ್ಗದೊಳ್ ಪ್ರಚುರತೆಯಿಂ ‖

The context, however, clearly shows that the expression *kavirâjamârga* does not refer to any work of that name; but that it simply means the path of

excellent poets. Nor does the verse allude, as is generally supposed, to the two schools *in Kannaḍa*[1] —the northern and the southern. The reference is to the *Gauḍa* or the northern and the *Vaidarbha* or the southern, schools *in Sanskrit*. The above verse has to be taken along with verse, 500 which enumerates the ten merits of composition–*ślêsha* (or compactness) &c.—and its meaning is that these merits occur as a rule in the composition of the chief poets of the south while the reverse is the case with that of the poets of the north. The same idea is expressed in the following verses of the *Kavirâjamârga* :—

ಸಮಮಧುರನಿಬಿಡಕಾಂತ ಸು
ಕುಮಾರ ಸುಸಮಾಹಿತಪ್ರಸನ್ನೋದರ ||
ಪ್ರಮಿತಗ್ರಾವ್ಯೋಜಸ್ವಿ
ಕ್ರಮದಿಂ ದಶಭೇದಮಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗಂ ||
ಅವಱ ವಿಪರ್ಯಯವೃತ್ತಿ
ಪ್ರವಿಭಕ್ತವಿಕಲ್ಪಮಕ್ಕುಮುತ್ತರಮಾರ್ಗಂ || II. 52; 53.

And both the passages quoted above are merely translations of the following verses from Daṇḍi :—

ಶ್ಲೇಷಃ ಪ್ರಸಾದಸ್ಸಮತಾ ಮಾಧುರ್ಯಂ ಸುಕುಮಾರತಾ |
ಅರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿರುದಾರತ್ವಮೋಜಃ ಕಾನ್ತಿ ಸಮಾಧಯಃ ||
ಇತಿ ವೈದರ್ಭಮಾರ್ಗಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಾ ದಶಗುಣಾ ಸ್ಮೃತಾಃ |
ಏಷಾಂ ವಿಪರ್ಯಯಃ ಪ್ರಾಯೋ ದೃಶ್ಯತೇ ಗೌಡವರ್ತ್ಮನಿ ||

—ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ, I. 41, 22.

Though the *Kâvyâvalôkana* does not allude to the *Kavirâjamârga*, still there occur in the two works many striking coincidences[2] which cannot be due to

---

1. The *Kavirâjamârga*, no doubt, refers to the two schools in Kannaḍa, but the distinction that it draws between the two is apparently a distinction without a difference, inasmuch as it is made to consist mostly in the use of one of the recognised duplicate forms of certain words in preference to the other. See pp. 38 and 39.

2. For a complete list, see Appendix II.

mere chance. Some of them may be the result of the identity of subject-matter, but there are others which cannot be so accounted for. A few of the latter kind are given below :—

Rule about the use of expletives.

ಮಿಗೆ ದಲ್ ವಲಂ ವೆೞಂ ಮ
ತ್ತೆ ಗಡಂ ಗಲ ಕೆನ್ನ ಮೆಂಬನರ್ಥಕಪದಮಂ ॥
ಸೊಗಯಿಸೆ ವಾಕ್ಯಾಲಂಕೃತಿ
ನೆಗಟ್ಟೆಡೆಯೊಳ್ ಪೇೞ್ಗೆ ಪೇೞಬದಿರ್ಕುಟಿದೆಡೆಯೊಳ್ ॥

—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, 485.

ಇನ್ನಂತೆ ಮತ್ತೆ ಬೞಿ ಮಿಗೆ
ಮುಂ ನಿಲೆ ತಾಂ ಪೋೞ್ ವೆೞಂ ಗಡಂ ಗಳಮಾದಂ ।
ಕೆನ್ನಂ ನಿರ್ಥ್ಲಂದಿವನೆಂ
ದುಂ ನಿಱಿಸಲ್ಕಲ್ಲದೆಡೆಗಳೊಳ್ಕಲ್ಲದರಿಂ ॥

—ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, II. 12.

Illustration of the ornament *paryâya* (or Periphrasis).

ಬನದೊಳಗೆ ನೋಡಿ ಪೊಸಪೂ
ವಿನ ಗೊಂಚಲಕ್ಕ ನಿನಗೆ ತಂದಪ್ಪೆಂ ನೀ ॥
ನಿನಿತೊಂದು ಬೇಗಮಂ ನಿ
ನ್ನಿನಿಯನ ಪಕ್ಕದೊಳಿರೆಂದು ಸಖಿ ತೊಲಗುಪುದುಂ ॥

—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, 622.

ನೀಮಿರ್ಬರುಮನ್ನೆಗಮಿಂ
ತೀಮಾಡ್ಕೆಯೊಳೆನಿಸುಪೊಟ್ಟು ನುಡಿಯುತ್ತಿರಿಮಾ ॥
ನಾ ಪೋದಕುಸುಮಸಮಿತಿಯು
ನಾ ಮರಗಳೊಳಾಯ್ದು ಕೊಯ್ದುಮಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರ್ಪೆಂ ॥

—ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, III. 132.

Illustration of the ornament *samâhita* (or the Convenience).

ಕಡುಗಟ್ಟಲೆಯೊಳ್ ಪ್ರಿಯನಿ
ರ್ದೆಡೆಗಾಗಿಯೆ ಪೋಗಲೆಂದು ಮನೆಯಂ ಪೊಱಮ ।
ಟ್ಟಿಡಿಯಿಡಲಱಿಯದೆ ಮಱುಗುವ
ಮಡದಿಗೆ ಬಗೆ ತೀರೆ ಮಿಂಚು ಮಿಂಚಿದುದಾಗಳ್ ॥

—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, 653.

ತಡೆತಡೆದು ಕಾನ್ತನಲ್ಲಿಗೆ
ನಡಯುಲ್ಲಗೆದೆನಗೆ ಕಾರಕಾರಿರುಳೊಳ್ ಸ ।
ತ್ತಡವಡಿಕೆಗಳಂ ತೊಡೆದ
ತ್ತೆಡೆವಱಿಯದೆ ಪೊಳೆವ ಮಿಂಚು ಮುಗಿಲೆಡೆಯೆಡೆಯೊಳ್ ॥
—ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, III. 125.

From these examples it may reasonably be presumed that the above verses in the *Kâvyâvalôkana* were suggested by the corresponding ones in the earlier work. On the other hand, it is also possible that the coincidences are the result of the identity of the source from which both the works have derived their ideas. The latter supposition derives considerable corroboration from the following instances which testify to the fact that both Nâgavarma and Nripatunga have translated from Dandi:—

(1) Illustration of *vyartha* (or Contradiction), a fault in composition.

ಎಱಗಿಸು ಭುಜವಿಜಯದಿನಣ
ಮುಱದೆ ಬಿಗುತ್ತಿರ್ಪ ಪರಾತಿನೃಪರಂ ಧರ್ಮ ।
ಕ್ಕೆಱವಟ್ಟಾಗಿರ್ದಯ್ ನೀಂ
ಪೆಱರಾರುಂ ನಿನಗೆ ಪಗೆವರೆಂಬರುಮೊಳರೇ ॥
— ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ, 446.

ಅರಿನೃಪಬಲಮಂ ಗೆಲ್ದುಂ
ಪರಾಕ್ರಮಕ್ರಮದೆ ಶೌರ್ಯಮಂ ಪ್ರಕಟಿಸು ನೀಂ ।
ನರಮಹಿತಾ ನಿನಗೇನಹಿ
ತರುಮೊಳರೇ ಸತತಪರಹಿತಾಚಾರಪರಾ ॥
—ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, I. 81.

ಜಹಿ ಶತ್ರುಬಲಂ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಜಯ ವಿಶ್ವಂಭರಾಮಿಮಾಂ ।
ತವ ನೈಕೋಽಪಿ ವಿದ್ವೇಷ್ಟಾ ಸರ್ವಭೂತಾನುಕಂಪಿನಃ ।
—ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ, III. 132.

(2) Illustration of the ornament *samayôga* (or Equal Pairing).—

ಮೃಗನಯನೆಯರೊಲವುಂ ಬ
ಳ್ಳಿಗೊಂಡು ತಳ್ತಡರೆ ಪೊಳೆದು ಮಿಂಚುವ ಮಿಂಚುಂ ॥
ಬಗೆವಾಗಳ್ ನಿಲ್ಲವದೊಂ
ದು ಗಟಿಗೆಯುಂ ಘನನಿಬದ್ಧಮೆನೆ ಸಂದಿರ್ದುಂ ॥
—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, 720.

ಜಲದದ ನೆಟಲುಂ ಪರೆಪುಂ
ವಿಲಾಸಮುಂ ಬೆಳಗುವುದಿತವಿದ್ಯುಲ್ಲತೆಯುಂ ॥
ನೆಲಸವು ಚಲಂಗಳಾದಂ
ವಿಲಾಸಿನೀಜನದ ನರ್ಮೆಯುಂ ಸಂಗಮಮುಂ ॥

—ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, III. 97.

ಸಂಗತಾನಿ ಮೃಗಾಕ್ಷೀಣಾಂ ತಡಿದ್ವಿಲಸಿತಾನಿ ಚ
ಕ್ಷಣದ್ವಯಂ ನ ತಿಷ್ಠಂತಿ ಘನಾರಬ್ಧಾನ್ಯಪಿ ಸ್ವಯಂ ॥

—ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ, II. 332.

The following is the only striking parallelism that has been met with in the *Kâvyâvalôkana* and the *Udayâdityâlankâra* :—

Illustration of the ornament *sahôkti* (or Connected Description).—

. . . .
. . . . . . ಮುಗಿದುವು ನಿ
ಶ್ಚಲಯೋಗನಿರತ ಸಂಧ್ಯಾಂ
ಜಲಿಯುಂ ಸರಸಿರುಹವನಮುಮೊಡನೊಡನಾಗಳ್ ॥

—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ, 614.

ಮುನಿಕರಮುಂ ಕಮಲಂಗಳು
ಮನುನಯದಿಂದೊಡನೆ ಮುಗಿದುವಾಸಂಜೆಯೊಳೆಂ ॥

—ಉದಯಾದಿತ್ಯಾಲಂಕಾರ, 61.

Among later writers on Poetics, Îśvara-kavi, the author of the *Kavijihvâbandhana*, mentions our author; and Sâḷva, the author of the *Rasaratnâkara*, states that he has made use of Nâgavarma's work. Both the above authors belong to the 16th century.

We shall next proceed to consider the Sanskrit writers on Poetics whom Nâgavarma took as his authorities in writing the *Kâvyâvalôkana*. In verse 961, he supplies us with the important information that in writing his work he followed in the footsteps of Vâmana, Rudraṭa, Bhâmaha and Daṇḍi. In verses 617 and 798, there occur respectively the expressions *muni-matadim* and *Bharataśâstra-kramadim* which

apparently refer to Bharata-muni, the author of the Nâṭyaśâstra. There is evidence to show that our author has also made use of Udbhaṭa's Alaṅkârasâra-saṅgraha and Amarachandra's Kâvyakalpalatâ, though he does not name them among his authorities.

Of the above authors, Bharata is the oldest, his Nâṭya-śâstra being the earliest work on Poetics in the Sanskrit language. Next to him in point of time comes Bhâmaha, whose priority to Daṇḍi is proved by the latter criticising his views in the first chapter of the Kâvyâdarśa.[1] He is one of the greatest authorities on Poetics, his views being quoted by almost all the subsequent writers of note on the subject. His work has not, however, been hitherto discovered, though Sanskrit scholars have made every effort to trace out a copy of it. In fact, Dr. Bühler believed that the work was lost, and other orientalists have also been under the same impression. In these circumstances, it will no doubt be welcome news to students of Sanskrit literature that Professor Rangachâryar, M.A., of the Madras Presidency College has had the good fortune to come upon a manuscript of this valuable and long-sought-for work. At my request he was so kind as to lend me the manuscript for a few days, and I take this opportunity to thank him heartily for his kindness and courtesy. The manuscript contains some mistakes and there are also a few gaps here and there. In the opening verse,[2] the author calls the work Kâvyâlaṅkâra. It is a short treatise consisting of about four hundred verses, mostly in the *Anushṭubh* metre, and is divided into six *parichchhê-das* or chapters, the subjects treated of being—kinds of composition and their peculiarities, rhetorical ornaments, faults in composition and some points in logic and grammar, a knowledge of which is indispensable

1. *Kavirâjamârga*, Introduction, p. 16.
2. ಪ್ರಣಮ್ಯ ಸಾರ್ವಂ ಸರ್ವಜ್ಞಂ ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯಕರ್ಮಭಿಃ ।
ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ ಇತ್ಯೇಷ ಯಥಾಬುದ್ಧಿ ವಿಧಾಸ್ಯತೇ ॥

for correct composition. The only information that the work gives about the author is that he was the son of Rakrila-Gômin.[1] According to Dr. Bühler he was a Kâshmîrian.[2] The work bears no date, but the author probably belongs to the early part of the 6th century. We may here add that Bhâmaha was also the author of a commentary on Vararuchi's Prâkṛit *sûtras.*

Next to Bhâmaha comes Daṇḍi, the author of the Kâvyâdarśa, who flourished at the close of the 6th century.[3] He is particularly interesting to Kannadigas as his name is associated with the antiquity of Kannaḍa literature. From one of the inscriptions[4] at Śravaṇa Beḷgoḷa, dated in 1128 A.D., we learn[5] that Śrîvarddha-dêva, the Jaina author of a voluminous Kannaḍa commentary, named *Chûḍâmaṇi,* on the Tattvârtha-mahâ-śâstra, was praised by Daṇḍi. So, Śrivarddha-dêva must have lived at least in the 6th century, and it is only reasonable to suppose, as Mr. Rice has done,[5] that a voluminous Kannaḍa work such as his could neither have been produced nor required had there not pre-existed a considerable literature in Kannaḍa, and a wide-spread cultivation of the language. Thus it will be seen that Daṇḍi has indirectly borne witness to the fact that the literature of Kannaḍa is of far greater antiquity than that of any other Indian vernacular, excepting perhaps that of Tamil.

Dr. Peterson, however, has expressed[6] the opinion that the Daṇḍi who is stated in the inscription referred

---

1. ಸುಜನಾವಗಮಾಯ ಭಾಮಹೇನ
   ಗ್ರಥಿತಂ ರಕ್ರಿಲಗೋಮಿಃ ಸೂನುನೇದಮ್ ॥
2. Kashmir Report, p. 75.
3. Macdonell's *Sanskrit Literature,* p. 434.
4. No. 54.
5. Introduction to *Śabdânuśâsana,* p. 19.
6. Introduction to Daśakumâracharita, Part II, pp. 8 and 9.

to above to have praised Śrìvarddha-dêva was not the author of the Kâvyâdarśa, but a later Daṇḍi who was the author of the Mallikâmâruta, a play written in rivalry of Bhavabhûti's Mâlatìmâdhava. But the author of the Mallikâmâruta is nowhere known as Daṇḍi: he calls himself Uddaṇḍa-kavi. It is difficult to imagine how the name Uddaṇḍa can be identified with the name Daṇḍi. The inscription clearly says[1] that Daṇḍi, and not Uddaṇḍa-kavi, praised Śrívarddha-dêva; and, as far as our present knowledge goes, there is only one Daṇḍi in Sanskrit literature. We have, therefore, to conclude that the reference in the inscription is to none other than the Daṇḍi of the 6th century.

The next writer is Vâmana, the author of the Kâvyâlaṅkârasûtras. According to tradition in Kashmir he was a minister of Jayâpíḍa, the well-known king of Kâshmir, who ruled from 779 to 813. Some scholars are of opinion that he was also the joint author with Jayâditya of the Kâśikâvṛitti.

The next author that claims our attention is Udbhaṭa, the Kâshmîrian poet who wrote the Alaṅkârasârasaṅgraha.[2] We learn from Kalhaṇa's Râjataraṅgiṇi that Udbhaṭa was king Jayâpîḍa's *sabhâpati*. He also wrote a commentary styled Bhâmaha-vivaraṇa on Bhâmaha's work on Poetics the name of which, as we now know, is Kâvyâlaṅkâra. The Alaṅkârasârasaṅgraha of Udbhaṭa, from which Nâgavarma has borrowed, is a short treatise on Poetics, in which the author illustrates the rules by examples taken from his own poem styled Kumârasambhava. The work has a commentary by Indurâja, placed by Dr. Pischel in the middle of the 10th century, who quotes frequently from the author's Bhâmaha-vivaraṇa.

Next comes Rudraṭa, the author of the Kâvyâlaṅkâra. With regard to his time, Dr. Bühler was at

1. ya êvam upaślôkitò Daṇḍinâ.

2. Published in J. R. A. S. for 1897, pp. 830-847.

first disposed to put him in the second half of the 11th century,[1] but subsequently thought that he could not be placed later than the 10th century, and might be even earlier.[2] In his edition of Rudrabhaṭṭa's Sṛiṅgâratilaka, Dr. Pischel identifies Rudrabhaṭṭa with Rudraṭa, the author of the Kâvyâlaṅkâra, and adduces arguments to show that it is impossible to give Rudraṭa a later date than the middle of the 9th century. According to him, Indurâja, whom he assigns to the first half of the 10th century, quotes from Rudraṭa in his commentary on Udbhaṭa's Alaṅkârasârasaṅgraha. Colonel Jacob[3] and Professor Macdonell[4] are also disposed to put Rudraṭa in the 9th century. One more observation may be added to what has been stated above with regard to Rudraṭa's time. Namisâdhu, the Śvêtâmbara Jaina who wrote his commentary on Rudraṭa's Kâvyâlaṅkâra in 1068, states in his opening lines that in writing his work he follows the commentary or commentaries written by older writers.[5] He also gives us to understand that his commentary is more succinct than the earlier ones. From this it is clear that there were other commentaries on Rudraṭa's work before 1068, and the work itself may have preceded them by a pretty long period of time.

With regard to Dr. Pischel's identification of Rudrabhaṭṭa with Rudraṭa, it may be interesting to note here a remarkable passage occurring in a Kannaḍa inscription[6] dated in *Śaka* 1151. At the time of this inscription, the Raṭṭa king of Saundatti, Lakshmîdêva, the

---

1. Kashmir Report, p. 67.
2. Peterson's Introduction to Vallabhadêva's Subhâshitâvaḷi, p. 105.
3. J. R. A. S. for 1897, p. 292.
4. *Sanskrit Literature*, p. 434.
5. ಪೂರ್ವಮಹಾಮತಿವಿರಚಿತ ವೃತ್ಯನುಸಾರೇಣ ಕಿಮಪಿ ರಚಯಾಮಿ ।
   ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತತರಂ ರುದ್ರಟಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ ಟಿಪ್ಪಣಕಂ ॥
6. J. Bo. Br. R. A. S., Vol. X, No. XXIX, Ins. VII, p. 260.

son of Kârtavîrya IV (1202–1220), was ruling Kûṇḍi in the Kuntaḷa country, holding his residence in Vêṇugrâma. His minister and former teacher was the Jain Munichandra, described as the *guru* and the establisher of the Raṭṭa kings, and, curiously enough, as a warrior and the ruler of the Sugandhavartti (Saundatti) 12, situated in the Kûṇḍi 3000, under whose orders the brothers Mallikârjuna and Mâdirâja governed the principality. This Mâdirâja was the composer of the present inscription which records a grant by his father Kêśirâja for the god Mallinâtha, which was set up by the latter in the name of his own father Mallikârjuna. In describing the descent of Mallikârjuna, the inscription states that the progenitor of the family was the great Brâhman poet Rudrabhaṭṭa, of the Atri-gôtra, whose unparalleled poetical powers procured for him from king Kannara the rulership of 18 villages, of which Banihaṭṭi was the chief; that after him the family became known as the *Sâmâsiga* family; and that from him, after many intervening ancestors, was descended Kalidêva, from whom Mallikârjuna was the fifth in descent. The passage referred to above is as follows:—

ಅದ[1]ರೊಳ್ ನಿಜನಾಮಾಕ್ಷರ
ಎಡೆ ಸಾಸಿರ ಪೊಂಗೆ ಕೊಟ್ಟುದಂ[2] ಬಿಡಿಪನಿತು ದಿನಂ ।
ಪಡೆದಂ ರುದ್ರಟನೆಂಬೀ
ಪಡೆಮಾತಂ ರುದ್ರಭಟ್ಟನುರ್ವೀಜನದಿಂ ॥

From this we gather the important information that the poet Rudrabhaṭṭa, having mortgaged one letter (*i.e.*, *bha*) of his name for one thousand pieces of gold, was, till he redeemed it, known among the people as *Rudraṭa*. This makes it quite plain that Rudrabhaṭṭa and Rudraṭa are identical.

---

1. There must be some mistake here: the alliteration requires a ಡ for the second letter.

2. ಕೊಟ್ಟುದಂ is too much for the metre; ಕೊಟ್ಟು by itself makes it all right.

Nor can there be any doubt as to this Rudrabhaṭṭa being the author of the Ṣṛingâratilaka and the Kâvyâlaṅkâra. As regards his time, the inscription tells us that he was a contemporary of king Kannara, who must be either of the two Râshṭrakûṭa kings Kṛishṇa II and Kṛishṇa III. Had Mâdirâja, who composed the inscription in 1229 A. D., given us all his ancestors from Rudrabhaṭṭa downwards, we should have been able to find out, with tolerable certainty, which of the above two kings was his progenitor's patron. There is, however, a great probability that the reference is to Kṛishṇa II (884-913), as the inscriptions of the same line of kings (Raṭṭa kings of Saundatti), which precede the one in question, refer to grants made by that king. This period agrees with that assigned to Rudrabhaṭṭa[1] on other evidence by Dr. Pischel. Further in his commentary on verses 12 to 14 of the Kâvyâlaṅkâra, Namisâdhu gives the following verse which contains some information about Rudraṭa:—

ಶತಾನಂದಾಪರಾಖ್ಯೇನ ಭಟ್ಟವಾಮುಕಸೂನುನಾ
ಸಾಧಿತಂ ರುದ್ರಟೇನೇದಂ ಸಾಮಾಜಾ ಧೀಮತಂ ಹಿತಂ ॥

The word *Sâmâjâ* occurring in the above verse is said to mean a reciter of the Sâma-Vêda.[2] The explanation appears to me to be rather far-fetched. Whatever the expression may mean, there can be no doubt that it is the same as *Sâmâsiga* which occurs in connection with Rudrabhaṭṭa in the inscription referred to above.

I may add here that the Kannada poet Sâḷva, who belongs to the 16th century, states in his *Rasaratnâkara* that he has made use of the Rasakalike of

---

1. The Kannada poet Rudrabhaṭṭa, who wrote the *Jagannâthavijaya*, an adaptation of the fifth *aṃśa* of the Sanskrit Vishṇu-purâṇa, was a contemporary of the Hoysaḷa king Ballâḷa II (1172-1219).

2. ಸಾಮಾಜಾ ಸಾಮಗೀತಿ ವಿಶೇಷಂ, ಅಜತಿ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಸಾಮಾಕ' ತೇನ ಸಾಮಾಜಾ ಸಾಮವೇದಪಾಠಕೇನೇತ್ಯರ್ಥಃ.

Rudrabhaṭṭa.[1] So, this has to be added to the already known works of Rudrabhaṭṭa or Rudraṭa.

The only remaining Sanskrit writer on Poetics whom Nâgavarma has most probably followed in writing his work is Amarachandra, the Jaina author of the Kâvyakalpalatâ. His period is not definitely known.

We shall now proceed to examine how far Nâgavarma is indebted to each of the Sanskrit writers on Poetics mentioned above.

For the section on Flavours (*rasa*) in chapter four of his work, Nâgavarma has undoubtedly used the Nàṭya-śâstra of Bharata-muni. The following examples out of many that occur in the work will make this clear:—

Source of Flavour (or *rasa*).

ಭಾವಂ ವಿಭಾವಮೆಸೆವನು
ಭಾವಂ ಸಂಚಾರಿಭಾವಮೊಂದಿಂತಿವಱಿಂ ।
ದಾವಿಷ್ಕೃತಮಕ್ಕುಂ ರಸ
ಮಾವುದುಮೊಂದಱಿಗೆ ಭರತಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮದಿಂ ॥

—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೭೯೮

ತತ್ರ ವಿಭಾವಾನುಭಾವವ್ಯಭಿಚಾರಿಸಂಯೋಗಾದ್ರಸನಿಷ್ಪತ್ತಿಃ ॥

—ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಂ, ೬–೩೨ ರ ಮುಂದಿನ ಗದ್ಯ.

Definition of *hāsya-rasa* or the Comic Flavour.

ವಿಕೃತಾಂಗವೇಷಭಾಷಾ
ಪ್ರಕಾರಕೃತ ಹಾಸಹೇತುಕಂ ಹಾಸ್ಯಂ ॥

— ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೮೦೯

ವಿಕೃತಾಚಾರೈರ್ವಾಕ್ಯೈರಂಗವಿಕಾರೈಶ್ಚ ವಿಕೃತವೇಷೈಶ್ಚ ।
ಹಾಸ್ಯತಿ ಜನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ತಸ್ಮಾತಜ್ಞೇಯೋ ರಸೋ ಹಾಸ್ಯಂ ॥

—ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಂ, ೬–೫೦

Definition of the *Kaiśikî* style.

ನಗರಾದಿವರ್ಣನಂ ನೃ
ತ್ಯ ಗೀತ ವಾದ್ಯ ಪ್ರಯೋಗಮುಬಳಾವಿಷಯೋ ।

1. There is not the least doubt that the writer referred to is the author of the Śṛiṅgâratilaka.

ಪಗಮುವ್ಯವಹೃತಿಯೆಂಬಿವು
ನೆಗೞ್ಗುಂ ಮೃದುಮಧುರ ರಚನೆಯಿಂ ಕೈಶಿಕಿಯೊಳ್ ॥
—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೮೪೦

ಯಾ ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣನೇಪಥ್ಯವಿಶೇಷ ಚಿತ್ರಾ
ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸಯುಕ್ತಾ ಬಹುನೃತ್ಯಗೀತಾ ।
ಕಾಮೋಪಭೋಗಾ ಪ್ರಥವ್ಯೋಪಚಾರಾ
ತಾಂ ಕೈಶಿಕೀಂ ವೃತ್ತಿಮುದಾಹರನ್ತಿ ॥
—ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಂ, ೬—೪೭

The next Sanskrit writer is the celebrated Bhâmaha whom our author names as one of the authorities he has followed. Before I received the manuscript of Bhâmaha's Kâvyâlaṅkâra from Professor M. Rangacharyar, M.A., I had been able to discover in Nâgavarma's work only two verses (712 and 777) which are translations from Bhâmaha. That their originals were in Bhâmaha's work, I learnt from the first of them being quoted as a verse of Bhâmaha's in Vallabha-dêva's Subhâshitâvaḷi (verse 1644) and the second being similarly quoted in Indurâja's commentary on Udbhaṭa's Alaṅkârasârasaṅgraha.[1] So, I gave only the above two verses with their originals from Bhâmaha in Appendix I, though I had a strong suspicion that Nâgavarma's indebtedness to Bhâmaha must be much more than this. On the receipt of the manuscript of Bhâmaha's work, however, I was able to make up a pretty long list of Bhâmaha's *sûtras* and examples which Nâgavarma has either translated or adapted. This list is given as Appendix I*a*. A glance at this list will show clearly that our author has derived from Bhâmaha a few of his ideas relating to poetry, faults in composition, the Gauḍî and the Vaidarbhî styles, and several Ornaments of Sense. A few examples[2] are given below :—

Learning without poetical powers is of little value.

ಮದವಿಲ್ಲದಿಭಂ ಮಧುವಿ
ಲ್ಲದ ಕುಸುಮಂ ಚಂದ್ರನಿಲ್ಲದಿರುಳಾಳಾರ್ಪಿ ।

1. J. R. A. S. for 1897, p. 285.
2. **For a complete list, see Appendix I.**

ಲ್ಲದ ನೃಪತಿ ಕವಿತೆಯಿಲ್ಲದ
ವಿದಗ್ಧತಾಗುಣಮದೇಂ ಮನಂಗೊಳಿಸುಗುಮೇ ॥
—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೪೨೬.

ವಿನಯೇನ ವಿನಾ ಕಾ ಶ್ರೀಃ ಕಾ ನಿಶಾ ಶಶಿನಾ ವಿನಾ
ರಹಿತಾ ಸತ್ಕವಿತ್ವೇನ ಕೀದೃಶೀ ವಾಗ್ವಿದಗ್ಧತಾ ॥
—ಭಾಮಹನ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ, I -೪.

There is no distinction between the Gauda and the Vaidarbha styles.

ವೈದರ್ಭಗೌಡಮಾರ್ಗವಿ
ಭೇದಂ ಬಗೆವೊಡೆ ಗತಾನುಗತಿಕಮಿದೆಂದೊ ।
ಲ್ದಾದರಿಪರ್ ಕೆಲಬರ್ ಸಂ
ವಾದದೊಳೆರಡುಂ ಸಮರ್ಥಮಪ್ಪುದಱಿಂದಂ ॥
—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೫೨೨.

ಗೌಡೀಯಮಿದಮೇತತ್ತು ವೈದರ್ಭಮಿತಿ ಕಿಂ ಪೃಥಕ್
ಗತಾನುಗತಿಕನ್ಯಾಯಾತ್ ನಾನಾಖ್ಯೇಯಮಮೇಧಸಾಮ್ ॥
—ಭಾಮಹನ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ, I–೩೨.

Illustration of *hînôpama* (or comparison with an inferior).

ಎರಲೆಯ ಪಿಂಡುಗಳಂದೆಸೆ
ವರಿವರಿವಿನಮಳ್ಕಿ ತಗುಳ್ವ ನಾಯಂತೆ ರಣಾ ।
ಜಿರದೊಳಿದಿರ್ಚಿದ ಬಲವ
ದ್ವಿರೋಧಿಸೈನಿಕಮನಾ ನೃಪಂ ಬೆಂಕೊಂಡಂ ॥
— ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೭೮೧.

ಕ್ವಚಿದಗ್ರೇ ಪ್ರಸರತಾ ಕ್ವಚಿದಾಪತ್ಯ ನಿಘ್ನತಾ
ಶುನೇವ ಸಾರಂಗಕುಲಂ ತ್ವಯಾ ಭಿನ್ನಂ ದ್ವಿಷಾಂ ಬಲಂ ॥
—ಭಾಮಹನ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ, II-೫೪.

Illustration of the ornament *vibhâvanâ* (or peculiar causation).

ಅಕುಪಿತಕಲುಷಿಜಲಮಪಾ
ನಕಪ್ರಮತ್ತಂ ಶಿಖಂಡಿಸಂತಾನಮಹೇ ।
ತುಕಸುರಭಿನೀಪವಿಪಿನಂ
ಸಕಲಮುಹೀತಳದೊಳಾದುದೆಂದೊವೋರ್ದರೊಳ್ ॥
—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೭೩೮.

ಅಪೀತಮತ್ತಾ ಶ್ಶಿಖಿನೋ ದಿಶೋನುತ್ಕಂಠಿತಾಕುಲಾಃ
ನೀಪೋ ವಿಲಪ್ತಸುರಭಿರಧ್ರಷ್ಟಕಲುಷಂ ಜಲಮ್ ॥
—ಭಾಮಹನ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ, II–೭೮.

Nâgavarma has largely used Daṇḍi's Kâvyâdarśa for those sections in his work that treat of faults in sentences, merits of composition, Verbal Ornaments including Enigmas (*prahêḷike*), and Ornaments of Sense, and for the concluding portion of the work which enumerates and defines different kinds of composition. He has adopted the title of the first chapter of Daṇḍi's work, namely, Mârgavibhâga, for the first section, which treats of the same subject, of his third chapter. Of the varieties of Enigma (*praheḷike*), Nâgavarma mentions seven[1] (v. 594) while Daṅḍi gives sixteen (III, 98-106), the *nusuḷ* and the *ornuḍi* of the former corresponding respectively to the *vañchitâ* and the *samânasabdâ* of the latter. That our author does not follow Daṇḍi implicitly in all cases is evident from the fact that his definitions of some of the ornaments are different from those of the latter. For instance, his definition of the ornament *lêsa* (v. 639) does not agree with what Daṇḍi considers as the right definition (II, 265), but with the alternative one given by the latter (II, 268). The following examples[2] will suffice to show Nâgavarma's indebtedness to Daṇḍi:—

Definition of *sama* (or evenness), a merit of composition.

ಸಮವೆಂಬುದು ಬಂಧದೊಳವಿ
ಷಮಂ ಮೃದುಸ್ಫುಟವಿಮಿಶ್ರವಿನ್ಯಾಸಪದ ।
ಕ್ರಮದಿಂ ಮೂಱು ತೆಱಂ ಬಂ
ಧಮುಂ ಯಥಾರ್ಥಾನುವೃತ್ತಿಯಿಂ ವರ್ತಿಸುಗುಂ ॥

—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೫೦೧.

ಸಮಂ ಬಂಧೇಷ್ವವಿಷಮಂ ತೇ ಮೃದು ಸ್ಫುಟ ಮಧ್ಯಮಾಃ ।
ಬಂಧಾ ಮೃದು ಸ್ಫುಟೋನ್ಮಿಶ್ರ ವರ್ಣವಿನ್ಯಾಸಯೋನಯಃ

—ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶಂ, I–೪೭.

Definitions of the ornaments *prêyaḥ* (or the Lovely) and *ûrjasvi* (or the Impetuous).

---

1. Four of these are found in the *Kavirâjamârga* also, II—142.
2. For a complete list, see Appendix I.

ಪ್ರೇಯಂ ಪ್ರಿಯತರವಚನಾ
ಖ್ಯೇಯಮಹಂಕಾರಗರಿಮಮೂರ್ಜಸ್ವಿ ‖
—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೭೭೨.

ಪ್ರೇಯಃ ಪ್ರಿಯತರಾಖ್ಯಾನಮೂರ್ಜಸ್ವಿ ।
—ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶಂ, II–೨೭೫.

Illustration of *vyartha* (or contradiction), a fault in composition.

ಪರದಾರಗಮನಮಾರ್ಯ
ಚರಿತಂಗೆನಗೆಂತು ಯುಕ್ತಮಕ್ಕುಂ ತತ್ಸಂ ।
ದರರುಚಿರಮಧುರವನಿತಾ
ಧರಪಾನಂ ತಾನದೆಂತು ಪೇಳ್ ಕೂಡುಗುಮೋ ‖
—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೪೬೭.

ಪರದಾರಾಭಿಲಷೋ ಮೇ ಕಥಮಾರ್ಯಸ್ಯ ಯುಜ್ಯತೇ ।
ಪಿಬಾಮಿ ತರಲಮ್ ತಸ್ಯಾಃ ಕದಾ ನು ದಶನಚ್ಛದಮ್ ‖
—ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶಂ, III–೧೩೪.

Illustration of *âgama-virôdha* (or Opposition to Scripture), a fault in composition.

ಉಪನಯನಂ ಗೆಯ್ಯದೆಯುಂ
ಸ್ವಪೂರ್ವವಾಸನೆಯ ಬಲದಿನಿಂತೀತಂ ವೇ ।
ದಪುರಾಣವೇದಿಯಾದಂ
ವ್ಯಪೇಕ್ಷೆಗೆಯ್ಗುಮೆ ವಿಶುದ್ಧಮಣಿಸಂಸ್ಕೃತಿಯಂ ‖
—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೪೭೮.

ಅಸಾವನುಪನೀತೋಽಪಿ ವೇದಾನಧಿಜಗೋ ಗುರೋಃ
ಸ್ವಭಾವಶುದ್ಧಸ್ಫಟಿಕೊ ನ ಸಂಸ್ಕಾರಮಪೇಕ್ಷತೆ ‖
—ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶಂ, III–೧೭೮.

Our author has borrowed from Vâmana not only a few ideas with regard to faults and merits of composition, style and the use of certain words and expressions, but also most of the titles of his chapters and sections. Vâmana's work is divided into 5 *adhikaraṇas*; the same is the case with that of Nâgavarma. The former sub-divides his chapters into *adhyâyas*; the latter has done the same with regard to his first chapter. The word *Śabda-smṛiti* used in the sense of grammar by the former[1] is made the title of the first chapter by the latter. The names of the second chapter and its

1. Śabda-smṛitêḥ śabda-śuddhiḥ, I. iii. 4.

sub-divisions in the first work, *viz.*, Dôsha-darśanam, Pada-padârtha-dôsha-vibhâgaḥ and Vâkya-vâkyârtha-dôsha-vibhâgaḥ, are almost identical with *Kâvyamala-vyâvṛitti*, *Pada-padârtha-sandhi-dôsha-viniśchaya-prakaraṇam* and *Vâkya-vâkyârtha-dôshânukîrtana-prakaraṇam*, which are the titles of the corresponding portions of the second work. The third chapter in the former work is styled *Guṇa-vivêchanam* while that in the latter is called *Guṇa-vivêkam*, though it includes rhetorical ornaments treated of in the fourth chapter, called *Âlaṅkârikam*, of Vâmana. Lastly, Vâmana calls the first *adhyâya* of his fifth chapter *Kâvya-samaya*, while Nàgavarma styles the whole of his fifth chapter, *Kavisamaya*. A few instances[1] are given below to show that Nâgavarma has used Vâmana's work:—

When Pleonasm allowable.

ಕರಿಕಳಭಮೆನೆ ಶಿರಶ್ಶೇ
ಖರಮೆನೆ ನವಪುಷ್ಪಮಾಲೆಯೆನೆ ಮೌಕ್ತಿಕಧಾ ।
ಸುರಹಾರಯಷ್ಟಿಯೆನೆ ಪೌ
ನರುಕ್ತ್ಯಮಾಗದು ವಿಶೇಷಸಂಭಾವನೆಯೊಳ್ ॥
—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೪೬೨.

ನವಿಶೇಷಶ್ಚೇತ್ ।
ಕರ್ಣಾವತಂಸಶ್ರವಣಕುಂಡಲ ಶಿರಶ್ಶೇಖರೇಷು ಕರ್ಣಾದಿ
ನಿರ್ದೇಶಃ ಸನ್ನಿಧೇಃ ।
ಮುಕ್ತಾಹಾರಶಬ್ದೇ ಮುಕ್ತಶಬ್ದಃ ಶುದ್ಧೇಃ ।
ಪುಷ್ಪಮಾಲಾಶಬ್ದೇ ಪುಷ್ಪಪದಂ ಉತ್ಕರ್ಷಸ್ಯ ।
ಕರಿಕಳಭಶಬ್ದೇ ಕರಿಶಬ್ದಸ್ತಾದ್ರೂಪ್ಯಸ್ಯ ।
—ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಸೂತ್ರಂ, II. ii. 12, 14, 15, 16, 17.

Definition of Merits of Composition.

ನಿರತಿಶಯ ಕಾವ್ಯಶೋಭಾ
ಕರಂಗಳಾಗಿರ್ಪ ಧರ್ಮಮವು ಗುಣಮಕ್ಕುಂ ॥
—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೪೯೯.

ಕಾವ್ಯಶೋಭಾಯಾಃ ಕರ್ತಾರೋ ಧರ್ಮಾ ಗುಣಾಃ ।
—ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಸೂತ್ರಂ, III-i. ೧.

Definition and sub-divisions of *rîti* (or Style).

---

1. For a complete list, see Appendix I.

ಪದರಚನಾತಿಶಯಂ ರೀ
ತಿದಲದುವು ನಿಯತವರ್ಣಗುಂಫನಗುಣದೊಂ ।
ದೊದವಿಂ ಮೂದೆಱನಕ್ಕುಂ
ವಿದರ್ಭ ಪಾಂಚಾಲ ಗೌಡವಿಷಯನಿಬದ್ಧಂ ॥

—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೭೮೧.

ವಿಶಿಷ್ಟಾ ಪದರಚನಾ ರೀತಿಃ ।
ವಿಶೇಷೋ ಗುಣಾತ್ಮಾ ॥
ಸಾ ತ್ರಿಧಾ ವೈದರ್ಭೀ ಗೌಡೀಯಾ ಪಾಂಚಾಲೀ ಚ ॥

—ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಸೂತ್ರಂ, I–ii. ೭, ೮ ಮತ್ತು ೯.

Use of the genitive and the elliptical compound.

ಸಂಬಂಧದ ಸಂಬಂಧದೊ
ಳಂ ಬಹುಳಂ ಷಷ್ಠಿಯಕ್ಕುವೊಂದಿರೆ ನೆಗೞ್ಗುಂ ।
ಬಿಂಬಾಧರಾದಿಶಬ್ದವೊ
ಡಂಬಟ್ಟಿರೆ ಮಧ್ಯಪದವಿಲೋಪಿಸಮಾಸಂ ॥

—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೯೪೧.

ಸಂಬಂಧಸಂಬಂಧೇಪಿ ಷಷ್ಠೀ ಕ್ವಚಿತ್ ॥
ಬಿಂಬಾಧರ ಇತಿವೃತ್ತೌ ಮಧ್ಯಮಪದಲೋಪಿನ್ಯಾಂ ॥

—ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಸೂತ್ರಂ, V-i. ೧೨, V–ii. ೧೫.

Our author does not seem to have largely used Udbhaṭa's Alaṅkârasârasaṅgraha for his work, but at any rate it is certain that he has derived from that work his ideas about certain Ornaments of Sense and, especially, about the three kinds of *anuprâsa* (or alliteration). The latter are named *madhurâ* (or the melodious), *parushâ* (or the harsh) and *lalitâ* (or the delicate). Udbhaṭa calls the first and the third *upanâgarikâ* and *grâmyâ* respectively; and these occur as alternative names in the *Kâvyâvalôkana* also. Mammaṭa, the author of the Kâvyaprakâśa, who flourished about 1100 A. D.,[1] also calls the first *upanâgarikâ*, but his name for the third is *kômalâ*, though the alternative name *grâmyâ* is also given.[2] He also

---

1. Macdonell's *Sanskrit Literature*, p. 434.
2. ಮಾಧುರ್ಯವ್ಯಂಜಕೈರ್ವರ್ಣೈರುಪನಾಗರಿಕೇಷ್ಯತೇ ।
ಓಜಃಪ್ರಕಾಶಕೈಸ್ತೈಸ್ತು ಪರುಷಾಕೋಮಲಾಪರೈಃ ॥
ತಾಮೇವ ಕೇಚಿತ್ ಗ್ರಾಮ್ಯೇತಿ ವದಂತಿ ।

—ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾಶ, ಉಲ್ಲಾಸ IX.

tells us that according to Vâmana and others these three kinds of alliteration are the same as the three kinds of style known as *Vaidarbhî*, *Gauḍî* and *Pâñchâlî*.[1] The reason why *lalitâ* is called *grâmyâ* is that owing to absence of elegance (*kânti*) it resembles a rustic woman.[2] Rudraṭa mentions five kinds of alliteration,[3] adding the two more kinds, *prauḍhâ* and *bhadrâ*, to the three given above. A few examples[4] are given below to show that Nâgavarma is indebted to Udbhaṭa:—

Definition of *madhurâ* or *upanâgarikâ* (the melodious alliteration).

ತಂತಮ್ಮ ವರ್ಗದಂತ್ಯದೊ
ಳಂತಾವರ್ಗಂಗಳಮಳ್ಳಾಗಿರೆ ಮೇಣ ।
ತ್ಯಂತಂ ಸರೂಪಸಂಯೋ
ಗಾಂತರಮುಮದೊರ್ದವೆ ಮಧುರೆಯೆಂಬುದದಕ್ಕುಂ ॥
—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೫೬೨.

ಸರೂಪಸಂಯೋಗಯುತಾಂ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ವರ್ಗಾಂತ್ಯಯೋಗಿಭಿಃ
ಸ್ಪರ್ಶೈರ್ಯುತಾಂ ಚ ಮನ್ಯಂತ ಉಪನಾಗರಿಕಾಂ ಬುಧಾಃ ॥
—ಅಲಂಕಾರಸಾರಸಂಗ್ರಹಃ, I-೯.

Illustration of the use of expletives.

ಪಗಲೊಪ್ಪದು ಶಶಿ ನಿಶಿಯೊಳ್
ಸೊಗಯಿಸದರವಿಂದಮದಱನಂತೆರಡುಮನೆಂ ।
ತು ಗಡ ಸಮನೆಂದೆನಾ ಶಿಶು
ಮೃಗನಯನೆಯ ಪಗಲುಮಿರುಳುಮೊಪ್ಪುವ ಮೊಗಮಂ ॥
—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೪೯೧.

ಪದ್ಮಂ ಚ ನಿಶಿ ನಿಶ್ಶ್ರೀಕಂ ದಿವಾ ಚಂದ್ರಂ ಚ ನಿಷ್ಪ್ರಭಮ್
ಸ್ಫುರಚ್ಛಾಯೇನ ಸತತಂ ಮುಖೇನಾಧಃಪ್ರಕುರ್ವತೀಮ್ ॥
—ಅಲಂಕಾರಸಂಗ್ರಹಃ, II-೧೫.

---

1. ಏತಾಸ್ತಿಸ್ರೋ ವೃತ್ತಯೋ ವಾಮನಾದಿನಾಂ ಮತೇ ವೈದರ್ಭೀ ಗೌಡೀ ಪಾಂಚಾಲ್ಯಾಖ್ಯಾ ರೀತಯೋ ಮತಾ ಉಚ್ಯಂತೇ.

2. ಅತಿಶಯಿತ ಕಾಂತಿರಾಹಿತ್ಯೇನ ಗ್ರಾಮ್ಯಸ್ತ್ರೀಸಾಮ್ಯಾತ್ ಗ್ರಾಮ್ಯೇತಿ ವದಂತಿ. ಕಾವ್ಯಪ್ರದೀಪ, p. 341.

3. ಮಧುರಾ ಪ್ರೌಢಾ ಪರುಷಾ ಲಲಿತಾ ಭದ್ರೇತಿ ವೃತ್ತಯಃ ಪಂಚ.
—ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ, II-19

4. For a complete list, see Appendix I.

Now we come to Rudraṭa to whom our author is most indebted. For his second and third chapters and a portion of the fourth, which together make up nearly a half of the book, Nâgavarma has largely drawn upon the Kâvyâlankâra of Rudraṭa. Not only are his divisions and sub-divisions of Verbal Ornaments and the Ornaments of Sense almost identical with those of Rudraṭa but also most of his definitions and illustrations. Here and there we no doubt meet with a slight difference of opinion with regard to the classification and nomenclature of certain ornaments, and with regard to some other unimportant particulars, but on the whole there is abundant evidence to prove that our author has closely and faithfully followed in the footsteps of Rudraṭa. For a detailed examination of Rudraṭa's rules and illustrative examples which Nâgavarma has either translated or adapted, the reader is referred to Appendix I. Here, however, a few examples must suffice:

The means of ascertaining the correct meaning of a word.

ಪ್ರಕರಣದಿಂ ಶಬ್ದಾಂತರ
ದ ಕೂಟದಿಂದಭಿನಯಂಗಳಿಂದಿಷ್ಟಾರ್ಥ ।
ಪ್ರಕಟನಮಕ್ಕುಮನೇಕ
ಪ್ರಕಾರಮರ್ಥಂ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂಭವಿಸುವೊಡಂ ॥

—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೪೩೧..

ಶಬ್ದಾನಾಮತ್ರ ಸದಾನೇಕಾರ್ಥಾನಾಂ ಪ್ರಯುಜ್ಯಮಾನಾನಾಂ
ನಿಶ್ಚೀಯತೇ ಹಿ ಸೋಽರ್ಥಃ ಪ್ರಕರಣಶಬ್ದಾಂತರಾಭಿನಯೈಃ ॥

—ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಃ, VI–೯.

Definition of the ornament *avayava* (or the Limb).

ಅವಯವಮುಖದಿಂ ಸಮುದಾ
ಯವಿಶೇಷಣಮನ್ಯವಸ್ತುಗಮಕಮದಾದಂ
ದವಯವಂ

—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೭೫೯.

ಯತ್ರಾವಯವಮುಖಸ್ಥಿತ ಸಮುದಾಯವಿಶೇಷಣಂ ಪ್ರಧಾನಾರ್ಥಂ
ಪುಷ್ಯಂ ಗಮಯೇತಾನ್ಯಃ ಸೋಽಯಂ ಸ್ಯಾದವಯವಶ್ಲೇಷಃ ॥

— ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಃ, X–೧೮.

Ŝânta (or the Quietistic Flavour).

[1] ಸಮನಿಸಿ ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನಂ
ತಮಮಂ ರಾಗಮುಮನಲೆದು ತೊಲಗಿಸೆ ಮನದಿಂ ॥
—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೮೨೮.

ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನಂ ವಿಷಯೆ ತಮಸೋ ರಾಗಸ್ಯಚಾಪಗಮಾತ್ ॥
—ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಃ, XV-೧೫.

Illustration of *abhinaya* (or Gesture).

ಇನಿವಿರಿಯವಪ್ಪ ವೊಲೆಯುವ
ಳಿನಿವಿರಿಯುವೆನಿಪ್ಪ ಕಣ್ಗಳಾಕೆ ಮನಂಗೆ ।
ಟ್ಟಿನಿತು ದೆವಸಂಗಳಂ ತ
ನ್ನಿನಿಯನನಗಲ್ದಂ ಬಟಿಕ್ಕಮಿಂತಿಂತಾದಳ್ ॥
— ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೪೩೪.

ಸಾ ಸುಂದರ ತವ ವಿರಹೇ ಸುತನುರಿಯನ್ಮಾತ್ರಲೋಚನಾ ಸಪದಿ ॥
ಏತಾವತೀಮವಸ್ಥಾಂ ಯಾತಾ ದಿವಸೈರಿಯನ್ಮಾತ್ರೈಃ ॥
—ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಃ, VI-೧೦.

Illustration of the ornament *nimîḷanam* (or the Loss).

ಮದಿರಾಮದಧರಪಾಟಲ
ವದನೆಯ ಮನದೊಳ್ ಪೊದಟ್ಟ ಕೋಪಂ ತಾನಂ ।
ತದು ಲಕ್ಷಿಸಲ್ಕೆ ಬಂದಿ
ದುರ್ದಿಲ್ಲ ಕೃತದೋಷನಾಗಿಯುಂ ಕಾಮುಕನಿಂ ॥
—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೭೭೩.

ಮದಿರಾಮದಧರ ಪಾಟಲಕಪೋಲತಲಲೋಚನೇಷು ವದನೇಷು
ಕೋಪೋ ಮನಸ್ವಿನೀನಾಂ ನ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ ಕಾಮಿಭಿಃ ಪ್ರಥವನ್ ॥
—ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಃ, VII-೧೦೮.

Illustration of the ornament *dṛishṭânta* (or Exemplification).

ಧವದಾಲೋಕನದಿಂದಾ
ಯ್ತು ವಳ್ಗೆ ಪಿರಿದುಂ ಮನೋವಿಕಾಸಮದೀಗಳ್
ಕುವಲಯಬಂಧುವಿನಾಲೋ
ಕವೆ ಮಾಡುವುದಲ್ತೆ ಕುಮುದವನವಿಕಸನಮಂ ॥
—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೭೦೫.

---

1. Compare this verse with the following which is quoted on p. 40 of Hêmachandra's Kâvyânuśâsana and on p. 54 of the Kâvyapradîpa:—

ಎದ್ದಹಮೆತ್ತ ಥನಿಯಾ ಎದ್ದಹಮೆತ್ತೇಹಿ ಅಚ್ಛಿವತ್ತೇ ಹಿಂ ।
ಏ ಆವತ್ಥಂ ಪತ್ತಾ ಎತ್ತಿಯಮೆತ್ತೇಹಿ ದಿ ಅ ಏಹಿಮ್ ॥
[ಏತಾವನ್ಮಾತ್ರ ಸ್ತನಿಕಾ ಏತಾವನ್ಮಾತ್ರಾಭ್ಯಾಮಕ್ಷಿಪತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ।
ಏತಾವದವಸ್ಥಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಏತಾವನ್ಮಾತ್ರೈರ್ದಿವಸೈಃ ॥]

ತ್ವಯಿ ದೃಷ್ಟಏವ ತಸ್ಯಾ ನಿರ್ವಾತಿ ಮನೋಮನೋಭವಜ್ವಲಿತಂ ।
ಆಲೋಕೇ ಹಿ ಸಿತಾಂಶೋರ್ವಿಕಸತಿ ಕುಮುದಂ ಕುಮುದ್ವತ್ಯಾಃ ॥
—ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಃ, VIII-೯೫.

It is worthy of note that none of the Sanskrit works on Poetics that we have been considering deals with *kavi-samaya* (or Poetical Conventions) which forms the main subject of the fifth chapter of Nâgavarma's *Kâvyâvalôkana*. It is no doubt true that the first *adhyâya* of the fifth chapter of Vâmana's work is styled *kâvya-samaya*, but the subject treated of is the use of certain words and expressions and not Poetical Conventions. Nor does the Kannaḍa work *Kavirâjamârga* touch upon the subject. To which authority, then, is our author-indebted for this portion of his work? As far as I know, only three Sanskrit writers on Poetics have dealt with the subject at any length: Amarachandra, the author of the Kâvyakalpalatâ;[1] Hêmachandra, the author of the Kâvyânuśâsana[2]; and Vâgbhaṭa, the author of another Kâvyânuśâsana.[2] Of these three authors, who are all Jains, Hêmachandra was the celeberated teacher of king Kumârapâla of Aṇahillapura, who died in 1172; and Vâgbhaṭa probably flourished in the 13th century as he mentions his namesake, the author of the Vâgbhaṭâlaṅkâra, who is said to have lived during the reign of king Jayasiṃha (1093-1154) of Aṇahillapura.[3] Amarachandra appears to have been an early authority on Poetics, though his time is not definitely known. He probably belongs to the 10th century. The portion of his work which treats of Poetical Conventions is copied *verbatim* by Kêśavamisra in his Alaṅkâraśêkhara,[4] which he says he wrote at the instance of king Mâṇikyachandra. Our author, who is anterior[5] to Hêmachandra and Vâgbhaṭa, has most probably

1. Published in Benares.
2. Published in the Kâvyamâlâ Series.
3. J. R. A. S. for 1897, p. 308.
4. Kâvyamâlâ Series, p. 55.
5. This is the reason why Nâgavarma does not mention Hêmachandra in his *Vastukôśa*.

taken Amarachandra as his authority for the subject of Poetical Conventions. That he has followed him is evident from the few examples[1] given below :—

Fame and laughter described as white in colour, sin and infamy as black, and anger and love as red.

ಹಸಿತಯಶಃಪ್ರಭೃತಿಯೊಳು
ಲ್ಲಸಿತಂ ಸಿತಭಾವಮಯಶದೊಳ್ ಪಾಪದೊಳಂ ।
ತಸಿತ ರುಚಿ ಕೋಪ ರಾಗ
ಪ್ರಸರದೊಳಾರಕ್ತವರ್ಣಮಭಿವರ್ಣಿಸುಗುಂ ॥
—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೮೬೧.

ಶುಕ್ಲತ್ವಂ ಕೀರ್ತಿಹಾಸಾದೌ ಕಾರ್ಷ್ಣ್ಯಂ ದುಷ್ಕೀರ್ತ್ಯಘಾದಿಷು।
ಪ್ರತಾಪೇ ರಕ್ತತೋಷ್ಣತ್ವೇ ರಕ್ತತ್ವಂ ಕ್ರೋಧರಾಗಯೋಃ ॥
—ಕಾವ್ಯಕಲ್ಪಲತಾ (ಕಾಶಿಯ ಮುದ್ರಣ), ಪುಟ ೩೦.

Flowers described as white, gems as red and clouds as black.

ಅವಿಶೇಷದಿನುದ್ಗಮದೊಳ್
ಧವಳತೆ ಮಾಣಿಕ್ಯನಿಕರದೊಳ್ ಶೋಣತೆ ಮೇ।
ಘವಿತಾನದೊಳ್ ವಿನೀಳತೆ
ವಿವಿಕ್ತವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದೊಂದಿರ್ಕುಂ ॥
—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೮೯೪.

ಸಾಮಾನ್ಯಗ್ರಹಣೇ ವಾರಿಮುಚಾಂ ಕೃಷ್ಣತ್ವಮೇವ ಹಿ
ರಕ್ತತ್ವಮೇವ ರತ್ನಾನಾಂ ಪುಷ್ಪಾಣಾಂ ಶೌಕ್ಲ್ಯಮೇವ ಚ ॥
—ಕಾವ್ಯಕಲ್ಪಲತಾ (ಕಾಶಿಯ ಮುದ್ರಣ), ಪುಟ ೩೦.

Though Nâgavarma is indebted more or less to each of the Sanskrit writers mentioned above, it will be a mistake to suppose that the *Kâvyâvalôkana* is a mere compilation. A large portion of the work bears the impress of the author's originality, while the arrangement and the mode of treatment of the subjects are all his own.

As has been stated above, the *Kâvyâvalôkana* forms a comprehensive hand-book of rules for poetical composition. In giving a short *resumê* of Kannaḍa grammar in his work, our author appears to have followed Bhâmaha and Vâmana, both of whom devote the last chapters of their works to a discussion of

1. For a complete list, see Appendix I.

grammatical points. Among other things, a knowledge of grammar, prosody and vocabularies was considered as an indispensable equipment for a poet.[1] Accordingly, our author, who has written the *Vastukôśa* and, according to his own statement (v. 965), a *Chhandôvichiti* also, has thought it fit to enunciate the rules of Kannaḍa grammar in the introductory chapter of his work, as apparently there was at the time no separate standard treatise on Kannaḍa grammar written in the Kannaḍa language. His other work on Kannaḍa grammar, the *Karṇâṭaka-Bhâshâbhûshaṇa*, which is in Sanskrit and which contains more details than the *Śabdasmṛiti*, is a later production. It may be observed that none of the subsequent Kannaḍa works on Poetics deals with grammar, which is doubtless due to the existence at the time of separate works on the subject. Kêśirâja, the author of the *Śabdamaṇidarpaṇa*, who came about a century after our author, has made very good use of the *Śabdasmṛiti* in writing his work. He has closely followed Nâgavarma in the treatment of the subject,[2] though in certain points he has gone beyond him, and has largely availed himself of the quotations occurring in the *Kâvyâvalôkana* for illustrating his rules. An idea may be formed of the amount of trouble that Kêśirâja must have been spared when it is said that nearly 130 stanzas[3] which are given as examples of certain rules in the earlier work are transferred wholly or in part to illustrate the very same rules in the later work. It may be added here that Kêśirâja has also

---

1. ಲೋಕೋ ವಿದ್ಯಾ ಪ್ರಕೀರ್ಣಂ ಚ ಕಾವ್ಯಾಂಗಾನಿ—
ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿ–ಅಭಿಧಾನಕೋಶ–ಛಂದೋವಿಚಿತಿ–ಕಲಾಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರ–ದಂಡನೀತಿ–ಪೂರ್ವಾ ವಿದ್ಯಾ.—ವಾಮನನ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಸೂತ್ರ, I–iii, 1 ಮತ್ತು 3.

2. Appendix III gives the corresponding *sûtras* from the *Śabdamaṇidarpaṇa* and the *Karṇâṭaka-Bhâshâbhûshaṇa* to those in the *Śabdasmṛiti*.

3. For details see Appendix IV.

K.

quoted two *sûtras* from the *Kâvyâvalôkana* (vs. 336 and 519) and one verse from the *Vastu-kôśa.*[1]

Our author's treatment of the faults and merits of composition is pretty exhaustive. His account of Rhetorical Ornaments is fuller than that given either in the *Kavirâjamârga* or in any subsequent Kannaḍa work on the subject. He gives about 25 varieties of *chitra* (or Fancy Ornament), though it is to be regretted that owing to mistakes that have crept into them several of the illustrative examples do not satisfy the necessary conditions. He is unique in devoting a separate chapter to the subject of Poetical Conventions. The information contained in his work about *rasa* (or Flavours) and *rîti* (or Style) is, though brief, pretty complete. That he has merely touched upon the subject of emotions and has omitted altogether an account of heroes, heroines, &c., is perhaps to be accounted for by supposing that he formulated rules chiefly for the composition of what is called audible poetry (*śravya-kâvya*) and that he did not contemplate giving minute directions for dramatic composition (*dṛiśya-kâvya*) also The reason, however, for ignoring *dhvani*[2] (or suggested meaning) altogether is not apparent, unless it be that suggestive poetry is rare in Kannaḍa.

We shall now consider the several species of composition which Nâgavarma names and defines at the close[3] of his work. He begins with the statement that composition is of three kinds, namely, prose, poetry and both combined, and tells us that a work written in prose is called *kathâ* (or tale) or *âkhyâyikâ*

---

1. The verse referred to is the one that gives the synonyms of *svasti*. It is one of the two benedictory verses with which Nâgavarma concludes the *êkârtha-kâṇḍa* of his Dictionary. See Nâgavarma's Canarese Prosody, p. XXXVII.

2. In the *Kavirâjamârga* there occurs only one verse (III. 208) in which *dhvani* is defined and illustrated.

3. Verses 949 to 955.

(or narrative), that when composed in verse and continued in a number of cantos (*sarga*) it is styled a (great) poem, and that when written in prose and verse it is termed *champu*. Again, a piece of poetry, complete in a single stanza, is called *iḍukuṅgabbam*; when complete in a number of stanzas (usually five), it is known as *kuḷaka*; and when it consists of a number of independent stanzas, it is termed *kôśa*. Further, a poem which may extend to twelve stanzas, some of which are in the *kanda* metre interspersed with some in the metre of one of the well-known *vṛittas*, is styled *melvâḍu*; that which consists of 15 or 25 stanzas is called *pâḍu*; that which is made up of a number of *pâḍu* is known as *pâḍu-gabbam* (song-poetry), to which class likewise *melvâḍu* and *bedaṇḍe-gabbam* belong; and lastly, that which consists of stanzas composed in a variety of metres is termed *bâjane-gabbam*.

Of the above, *melvâḍu*, *bedaṇḍe-gabbam* and *bâjane-gabbam*, which are peculiar to Kannaḍa, appear to have been sung with or without the accompaniment of a musical instrument, as is evident from the words *pâḍu* (song) and *bâjane* (playing upon a musical instrument). In the *Kavirâjamârga*, two kinds of composition, called respectively *chattâṇa* and *bedaṇḍe*, are mentioned[1] with the remark that they were recognised by early poets. As Nâgavarma's definition of *bâjane-gabbam* nearly agrees with that of *chattâṇa* given in the *Kavirâjamârga*[2] it may be concluded that they are identical. Besides, a comparison of Nâgavarma's definition of *melvâḍu* with that of *bedaṇḍe-gabbam* found in the *Kavirâjamârga*,[3] leads one to suspect that *bedaṇḍe* (Sanskrit *vaidaṇḍika*?)[4] is only another name for *melvâḍu*. Be this as it may, it is, however, certain that the above kinds of composition have not largely survived to our times.

---

1. I. 32. 2. I. 35. 3 I. 34.
4. *Śabdamaṇidarpaṇa*, p. 405.

Among the extant Kannada works, Janna's *Yaśôdharacharite*, written in 1209 A. D., is perhaps the only one that seems to answer to the description of *melvâdu.*

Some of our author's observations on poets and poetry are interesting: Though men may reach the farther shore of the sea of learning, it is only the fortunate among them that become the possessors of the world-famed gem of poetical power (v. 425). A poet ought to exercise as great care in the selection and use of words and expressions as a garland-maker in the selection and use of flowers [1] (v. 498). However slight the blemish in the body of the woman poetry, the fame acquired through her will also become sullied, just as a mirror is obscured by a shadow (v. 428). Therefore, he who is desirous of acquiring unsullied fame cannot be too scrupulous in avoiding blemishes in his composition (v. 429).

Reference has been made more than once in the foregoing pages to Kannaḍa works on Poetics written subsequently to the *Kâvyâvalôkana.* It may not be out of place to mention all of them together here. The work that heads the list in point of time is the *Śṛiṅgâraratnâkara* of Kâma, who flourished about 1200 A. D. This work, which is also called *Rasavivêka,* deals exhaustively with the subject of Flavours (*rasa*). It also gives some information about heroes, heroines, emotions, &c. After Kâma's work, come the *Mâdhavâlaṅkâra* of Mâdhava, a chief of Hiriyûr in the Kuntaḷa country, and the *Śâradâvilâsa.* The former is a translation of Daṇḍi's Kâvyâdarśa and the latter, of which only a fragment is available in manuscript, is unique among the works of its kind, inas-

1. Compare:
ಏತದ್ಗ್ರಾಹ್ಯಂ ಸುರಭಿಕುಸುಮಂ ಗ್ರಾಮ್ಯಮೇತನ್ನಿಧೇಯಂ
ಧತ್ತೇ ಶೋಭಾಂ ವಿರಚಿತಮಿದಂ ಸ್ಥಾನಮಸ್ಯೈತದಸ್ಯ
ಮಾಲಾಕಾರೋ ರಚಯತಿ ಯಥಾ ಸಾಧು ವಿಜ್ಞಾಯ ಮಾಲಾಂ
ಯೋಜ್ಯಂ ಕಾವ್ಯೇಷ್ವವಹಿತಧಿಯಾ ತದ್ವದೇವಾಭಿಧಾನಮ್ ॥
—ಭಾಮಹನ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ, I-59.

much as it devotes a chapter to the subject of *dhvani*. These works probably belong to the 15th century. The works that come next are the *Rasaratnâkara* of Sâḷva, the *Navarasâlaṅkâra* of Tipparasa and the *Kavijihvâbandhana* of Îśvara Kavi. Of these, the first is a complete treatise on *rasa*, the second treats besides of Rhetorical Ornaments also, while the third is a miscellaneous treatise on a variety of subjects such as prosody, rhetoric, the science of love, &c. These three works belong to the 16th century. After them comes the *Apratimavîra-charita* of Tirumalârya, who was the minister of the Mysore king Chikadêvarâya (1672-1704). This is mostly an adaptation of the Chandrâlôka and the Pratâparudrîya. The last in the list is the *Narapati-vijaya*, written in 1867 by Liṅgarâja Urs in honor of King Kṛishṇarâja Odeyar, the grandfather of H. H. the present Mahârâja of Mysore. This work, which treats of both Verbal Ornaments and the Ornaments of Sense, is mostly based on the Chandrâlôka.

The above works when added to the *Kâvyâvalôkana* and the two works that preceded it form a respectable list of works on Poetics in the Kannaḍa language. They compare very favorably with the works relating to the same department of literature in the sister languages of Tamil and Telugu, not only with regard to their antiquity but also with regard to their extent. If we omit treatises on the composition of erotic poems (*agapporuḷ*), the only work of note on Poetics in the Tamil language is the Daṇḍiyalaṅkâram, which is a translation of the Kâvyâdarśa of Daṇḍi, by Daṇḍiyâśiriyar, the son of Ambikâpati, who probably flourished in the 10th century, as he is referred to by Buddhamitra in his work on Tamil grammar, named Vîraśôḷiyam in honor of Vîra-Śôḷa, the son of Kulôttuṅga I. (1063-1118), who was the viceroy of Veṅgi.[1] If the Ambikâpati mentioned above is identical with his namesake who was the son

1. South Ind. Inss., Vol. III, p. 120.

of Kambar, the celebrated author of the Tamil Râmâyaṇa, then the period of Daṇḍiyâśiriyar is pretty well fixed as the 10th century. Buddhamitra has also devoted a chapter of his work to the exposition of Rhetorical Ornaments. Both the above works are subsequent to the *Kavirâjamârga*. The Kâvyâlaṅkâra-chûḍâmaṇi of Vinnakôṭa Peddanna, who belongs to the early part of the 14th century,[1] appears to be the earliest work on Poetics in the Telugu language. Among subsequent works may be mentioned the Kavichintâmaṇi of Vellaṅki Tâtambhaṭṭu, who belongs to the 16th century,[2] the Narasabhûpâlîyam of about the same period and the Sulakshaṇasâra of Lingamaguṇṭa Timmanna, who flourished about 1620 A.D.[3]

We shall now examine the remaining work of our author, the *Karṇâṭaka-Bhâshâbhûshaṇa*, which is included in this volume. As has been stated already, it is the earliest extant Sanskrit work on the grammar of the Kannaḍa language. The work is in Sanskrit *sûtras* or aphorisms, each *sûtra* being accompanied by a *vṛitti* or explanatory gloss, also in Sanskrit, and by illustrative examples. It contains 269 *sûtras*, arranged in 10 *parichchêdas* or chapters. The opening verse is in praise of Jina and the concluding one tells us that Nâgavarma composed the *sûtras*. The names of the chapters are—1. Samjñâvidhânam, 2. Sandhi-vi., 3. Vibhakti-vi., 4. Kâraka-vi., 5. Yushmadâdi-vi., 6. Sámâsa-vi., 7. Taddhita-vi., 8. Âkhyâta-vi., 9. Avyaya-vi., 10. Nipâta-vi., the subjects treated of in them being respectively terminology, euphonic combination, declension, uses of the cases, forms of pronouns and other words, compounds, derivatives, verbs, indeclinables, and particles. The order of the subjects dealt with is the same as that in the *Sabda-*

1. Vîrêśaliṅgam's Telugu Poets, Part I, p. 42.
2. *Ibid.* Part II., p. 57.
3. *Ibid.* p. 139.

smṛiti, though the present work contains more detailed information about nouns and verbs and additional chapters on indeclinables and particles. In *sûtra* 73, our author mentions Nayasêna by name and says that according to that authority the final vowels of nouns in the vocative case are to be lengthened, from which it is reasonable to conclude that Nayasêna was a writer on Kannaḍa grammar, though his work,[1] which must have been in existence at the time of our author, has not come down to us, the only work of Nayasêna that we have now being the *Dharmâmṛita* which was composed in 1112 A.D. It is doubtful whether *sûtra* 65, which is not found in some of the manuscripts, belongs to the present work. The *sûtra* in question authorises the optional use of such forms as *adake* and *idake* (to that and to this) instead of the regular forms *adaṟke* and *idaṟke*. Such forms are recognised neither in the *Śabdasmṛiti* nor in the later grammars *Śabdamaṇidarpaṇa* and *Śabdânuśâsana*, though Kêśirâja seems to sanction the optional use of *êtake*[2] for *êtaṟke* (for what?). The last verse in the present work, which is in praise of Nâgavarma, appears to be a later addition by some admirer, as it does not occur in the manuscripts of the text though found in the Kannaḍa commentary. The quotations in this work, which are mostly identical with those in the *Kâvyavalôkana*, will be considered later on along with the latter.

Bhaṭṭâkalaṅka, the author of the *Śabdânuśâsana*, a voluminous Sanskrit work on Kannaḍa grammar written in 1604 A.D., mentions[3] our author and his work and quotes some[4] of his *sûtras*.

---

1. Written probably in the Sanskrit language.

2. P. 140. This does not occur either in the *sûtra* or the *vṛitti*, but only as an afterthought under the *prayôga*. Nor is an example given of its use.

3. PP. 8 and 211.

4. *Sûtras* 2 and 198.

We must say a few words as regards the Kannaḍa commentary on the *Karṇâṭaka-Bhâshâbhûshaṇa*, which is published in this volume. The name of the author of the commentary is not given. The commentary is written in pretty old Kannaḍa and may be a work of the 17th century. It explains the *sûtras* clearly, and quotes, where necessary, *sûtras*[1] from the *Kavirâjamârga*, the *Kâvyâvalôkana* and the *Śabdamaṇidarpaṇa*, to corroborate the statements made. It is not known from which work the *sûtra*[2] containing the definition of *lôpa* (or elision) is taken, seeing that it does not occur in any of the existing grammars. The same is perhaps to be said with regard to the *sûtra*[3] on the affix *gâṛa*, which, though stated to be quoted from the *Kâvyâvalôkana*, is not found in that work. The explanation and exemplification of every step in the declension of nouns and pronouns may be looked upon as a peculiar feature of the commentary. Many[4] of the illustrative examples that occur in the commentary are taken from the *Kâvyâvalôkana*, but, of the rest,[5] it has not been possible to determine the source.

We shall now proceed to examine what light the works included in this volume throw on Kannaḍa and Sanskrit literature and on the history of the times.

Though the two works—the *Kâvyâvalôkana* especially—abound with quotations from many Kannaḍa authors, Nâgavarma has favoured us with the names of only three of them. These are Pampa,[6] Guṇavarma[7] and Haripâla.[8] That he has quoted a

---

1. These are indicated in every case either in the body of the text or in the foot-notes.
2. P. 9.
3. P. 68
4. PP. 4, 5, 20, 22, 32, 65 and 70.
5. PP. 5, 18, 22, 33, 41 and 43.
6. *Bhâshâbhûshaṇa*, p. 68
7. Ibid. pp. 30 and 64.
8. Ibid. p. 30.

verse (Kav. 284) from Hamsarâja we learn from the *Śabdamaṇidarpaṇa.*[1] Some of the other unnamed authors to whom a number of quotations has been traced are Ponna, Ranna and Nâgachandra. Of the above poets, Guṇavarma is probably the earliest in point of time. It is indeed strange that as in the case of Nâgavarma there should be a misconception in the case of Guṇavarma also. The general belief is that there was only one Guṇavarma in Kannaḍa literature and that he was the author of the *Pushpadanta-purâṇa* and a *Harivamśa.* The fact, however, is that there were two poets of this name, the later one being the author of the *Pushpadanta-purâṇa.* In this *purâṇa,* the author Guṇavarma mentions another Guṇavarma[2] along with Pampa, Ponna, Ranna, Aggaḷa, Nâgavarma, Nêmi, Janniga and Nâgachandra, as a poet that preceded him. His naming Janniga or Janna, who wrote the *Yaśôdhara-charite* in 1209 A.D., gives us a clue to his time. Further, his being quoted in the *Sûktisudhârṇava,* a work which belongs to the middle of the 13th century, enables us to fix his time as about 1230 or 1235. Nor is corroborative evidence wanting in the work itself. The author informs us that his *guru* was Munichandra and that his patron Sântivarma was a feudatory under king Kârtavirya. These persons are no doubt identical with the Munichandra, Sântinâtha and Kârtavîrya mentioned in the Saundatti inscription of 1229 A.D., referred to above.[3] On the other hand, the earlier Guṇavarma, from whom our author quotes,

---

1. P. 377.

2. ಅನುಗುಣಮಾಗಿ ಕೂಡೆ ಗುಣವರ್ಮನ ಮೆಯ್ಸಿರಿ ಪಂಪನೋಜೆ ಪೊ
ನ್ನನ ಪೊಸದೇಸೆ ರನ್ನನ ಗುಣೋನ್ನತಿಯಗ್ಗಳನೊಪ್ಪು ನಾಗವ
ರ್ಮನ ಬಹುರೀತಿ ನೇಮಿಯ ಚಮತ್ಕೃತಿ ಜನ್ನಿಗನಿಂಪು ನಾಗಚಂ
ದ್ರನ ರಸವೃತ್ತಿ ರಂಜಿಸುಗೆ ನಿರ್ಣಯಮೆನ್ನಯ ನವ್ಯಕಾವ್ಯದೊಳ್ ॥

3. See page xli.

must have lived before 1112 A.D., as he is praised by Nayasêna who wrote the *Dharmâmṛita* in that year. This gives us the lower limit in time and we shall now try to determine the upper limit. That this Guṇavarma was the author of a *Harivaṃśa* we learn from the *Śabdamaṅidarpaṇa*[1] and the *Pârśvanâtha-purâṇa*[2] (written in 1222 A.D.). The verse beginning with *enitt-enittu* which is said to be from Guṇavarma and is quoted once in the *Kâvyâvalôkana*[3] and twice in the *Karṇâṭaka-Bhâshâbhûshaṇa*[4] is, we learn from the *Kâvyasâra*,[5] taken from his *Harivaṃśa*. We also learn from the same work[6] that Guṇavarma has also written another work named *Śûdraka*. In the extracts from the *Śûdraka* given in the *Kâvyasâra*, many of which are found in the *Sûktisudhârṇava* also, we meet with praises of some Ganga king with the titles Ganga-Chakrâyudhâṅka, Gangar-Arjuna, Mahêndr-ântaka, Taḷa-prahâri, Sangarârjuna, Pratirûpa-Śûdraka and Śrîrûpa-Kandarpa. The name or title Kâmada also seems to occur in connection with the above king, and the name of his wife is given as Vinayavati. From the above it is clear that Guṇavarma, in writing his *Śûdraka*, has, as was the fashion with Jaina poets,[7] taken the above Ganga king, who was his patron, for his hero and identified him with the ancient king Śûdraka. We learn from inscriptions[8]

---

1. P. 144 on which a quotation also is given.
2. ಗುಣವರ್ಮಂ ಸತ್ಕವಿತಾ
   ಗುಣಮುಂ ಭವ್ಯತ್ವಗುಣಮುಮಾತ್ಮಯಶೋರ |
   ಕ್ಷಣಮೆನೆ ಮೆಱೆದಂ ಪೆಸರಿಂ
   ಪ್ರಣೂತಮೆನೆ ಪೇೞ್ದು ನೇಮಿನಾಥಾನ್ವಯಮಂ ||

   Among the Jains Nêminâtha-purâṇa is a synonym for Harivaṃśa.
3. Verse 359.
4. PP. 30 and 66.
5. Kâvyamanjari Series, p. 224.
6. P. 17.
7. Pampa and Ranna have done the same.
8. Mr. Rice's *Mysore*, Vol. I, page 315.—Nagar 35.

that Mahêndrântaka was the distinctive title of the Gaṅga king Ereyappa on account of his enmity to the Noḷamba king Mahêndra.[1] Consequently, the Gaṅga king in whose honour Guṇavarma wrote his *Śûdraka* must be Ereyappa who is supposed to have ruled from about 908 to 938. This gives us the upper limit and fixes the time of Guṇavarma as the early part of the 10th century. Nâgavarma appears to have largely quoted from the *Śûdraka*, though, with the help of the *Kâvyasâra*, it has been possible to identify only a few verses.[2] Verses 261 and 351 of the *Kâvyâvalôkana*, which refer to Kâmada[3] and Mahêndrântaka respectively, are no doubt quotations from the *Śûdraka*, as is also the verse,[4] quoted on page 64 of the *Karṇâṭaka-Bhâshâbhûshaṇa*, which mentions a Gâṅga-Chakrâyudhâṅka and is stated to be taken from Guṇavarma. The next author who is mentioned by name is Pampa, the famous poet who was patronised by king Arikêsari of the Châḷukya family and wrote the *Âdi-purâṇa*[5] and the *Vikramârjuna-vijaya*,[6] better known as the *Pampa-Bhârata*, in 941 A.D. Though the verse beginning with *mada-gaja*,[7] which is quoted on page 68 of the *Bhâshâbhûshaṇa* and is said to be taken from the *Pampa-Bhârata*, is not found in the printed work, [8] it has been possible to trace, among the quotations in the *Kâvyâvalôkana*, forty to the *Âdi-purâṇa* and nine to the *Vikramârjuna-vijaya*.[9] The next poet who is quoted, though not named, is

1. Epi. Ind. VI, 47.
2. See Appendix V.
3. here is also a quotation on p. 293 of the *Śabdamaṇi-darpaṇa* which mentions Kâmada.
4. This is probably the opening verse of the *Śûdraka*.
5. Published by the Government Oriental Library, Mysore, 1900.
6. Published by Mr. Rice, 1898.
7. The verse is also quoted in the *Śabdamaṇidarpaṇa*, p. 91.
8. Nor is a variant of this verse, which is given in the Kannaḍa Commentary (p. 68) and is said to be quoted from Pampa, found in the printed work.
9. For details see Appendix V.

Ponna, the author who received the title of *Ubhaya-kavi-chakravarti* (emperor of poets who can write in both languages, *i.e.*, Sanskrit and Kannaḍa) from the Râshṭrakûṭa king Kṛishṇa III[1] (939-968) and wrote among other works, the *Śânti-purâṇa.* Nâgavarma has quoted ten verses from this work.[2] The next in chronological order is the poet Ranna, also unnamed, who received the title of *Kavi-chakravarti* from the Châlukya king Tailapa II[3] (973–997) and composed, among other works, the *Ajita-purâṇa* (in 993 A.D.) and the *Sâhasa-Bhîma-vijaya*, better known as the *Ranna-Gadâyuddha.*[4] Our author has cited nine verses from each of the two works[5] to illustrate his rules. From each of the remaining authors—Nâga-chandra, Hamsarâja and Haripâla—of whom the last alone is named, he has apparently quoted only once. Of the above three authors, Nâgachandra or Abhinava-Pampa is the well-known poet who wrote the *Pampa-Râmâyaṇa*[6] and the *Mallinâtha-purâṇa*[7] and who flourished about 1100 A D. The verse beginning with *bahu-tâpakke*, quoted on page 37 of the *Bhâshâbhû-shaṇa*, is taken from the *Pampa-1.âmâyaṇa.*[8] Nothing

---

1. ಭುವನದ ಕನ್ನಡಸಕ್ಕದ
ಕವಿಗಳ್ ಸಲೆ ಸಾಲೆ ಸೋಲೆ ಸವಣಂಗಿತ್ತಂ ।
ಸವಿವೇಕನುಭಯಕವಿಚ
ಕ್ರವರ್ತಿವೆಸರಂ ನಿಜಾಹಿತೋಷ್ಣಂ ಕೃಷ್ಣಂ ॥

—Savaṇa was a cognomen of Ponna. *Śânti-purâṇa.*

2. See Appendix V. It is curious that one of these verses (893) is a translation of Raghuvamśa VI. 51.

3. ಪಡೆಯೊಡೆಯು ಕಡೆಯು ಬಡವರ್
ಕುಡೆ ಪಡೆದನೊ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೊಳ್ ತ್ರೈಲಪನೊಳ್ ।
ಪಡೆದಂ ಮಹಿಮೋನ್ನತಿಯುಂ
ಪಡೆದಂ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿವೆಸರಂ ರನ್ನಂ ॥

—ಅಜಿತಪುರಾಣಂ.

4. Published in the Kâvyamanjari Series.
5. Appendix V.
6. Published by Mr. Rice, 2nd Edition, 1892.
7. Kâvyamanjari Series.
8. VII, 98.

is known of Haripâla or of his work from which a fragment of a verse (?) is quoted in the *Bhâshâbhû-shaṇa.*[1] As to Hamsarâja, the verse[2] quoted from him (Kav. 284) inclines one to the supposition that he was probably a contemporary of the Chalukya king Vikramâditya VI (1076–1126) and the author of a work in honor of that king.

Again, twelve[3] of Nâgavarma's quotations also occur in the *Sûktisudhârṇava*, a poetical anthology of the middle of the 13th century, made up of quotations[4] from Guṇavarma, Janna, Pampa, Ponna, Guṇanandi and Gajâṅkuśa-râja. Of these poets, the last two we have not met with before, and the above quotations may be, for aught we know, from their works. Guṇanandi is mentioned as a Kannaḍa poet in the *Śabdamaṇidarpaṇa*[5] also. He seems to have been a celebrated author and probably flourished about 900 A.D., as his disciple Dêvêndra-muni[6] was the *guru* of Pampa who wrote his works in 941 A.D. Gajâṅkuśa or Gajaga[7] must have been a very famous poet as he is honourably mentioned by almost all the subsequent Kannaḍa poets of any note. Durgasimha calls him *daṇḍa-nâyaka* and says he was a hundred-fold of Brahma in eloquence.[8] As he is praised by

1. P. 30.
2. It extols the munificence of a certain king, Vikra-mâṅka by name.
3. Appendix V.
4. ಜನ್ನನ ದೇಸಿ ಪಂಪನಗುಣಂ ಗುಣನಂದಿಯು ತೊಂಡು ಪೊನ್ನನೊಳ್
   ಸನ್ನಿದಮಾದ ನಾಣ್ಣುಡಿ ಗಜಾಂಕುಶರಾಜನ ಚಿತ್ತಭಿತ್ತಿ ತಾ ।
   ನುನ್ನತಮಾಗಿ ಸಂದ ಗುಣವರ್ಮನ ಜಾತಿ ಸಮಾನುರಕ್ತಿಯಿಂ
   ದಂ ನೆಲಸಿರ್ಪುವೀ ಸುಕವಿಮಲ್ಲನ ಕಾವ್ಯವಿಲಾಸಗೇಹದೊಳ್ ॥
   —ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವಂ, ೧—೨೬.
5. P. 4.
6. Sr. Bel. Inss. 42, 43 and 47.
7. *Śabdamaṇidarpaṇa*, p. 4.
8. ತ್ರಿಜಗನ್ನುತವಾಗ್ವಿಭವದಿ
   ನಜಂಗೆ ನೂರ್ಮಡಿಯೆನಿಪ್ಪ ಪೆಂಪಂ ತಳೆದಂ ।
   ವಿಜಿತಾರಿದಂಡನಾಯಕ ....
   ಗಜಾಂಕುಶಂ ....
   —ಪಂಚತಂತ್ರ (ಕಾವ್ಯಮಂಜರಿ), ಪುಟ 5-6.

Nayasêna, he must have flourished before 1112 A.D. the year in which the latter composed his *Dharmâmṛita*. It is very likely that verses 577 and 758, two of Nâgavarma's quotations, refer to this poet and chief.

Kêśi, who is praised in v. 757, may be identical with the Kêśi-daṇḍanâyaka who is stated by Ranna to have corrected his *Gadâyuddha*. From the *Pârśvanâtha-purâṇa* (written in 1222 A.D.) we learn that Kêśi was the author of a work called Simhaprâyôpagamana. It is doubtful whether Durga in v. 578 refers to Durgasimha, the author of the *Pañchatantra*, the latter being a contemporary of Nâgavarma seeing that both of them served under the same king, *viz.*, Jagadêkamalla (1138–1150) of the Chalukya dynasty. Verses 89 and 188 are in praise of the Jaina *gurus* Guṇabhadra or, according to another reading, Guṇachandra, and Vâdirâja. Guṇabhadra was the author of the Uttara-purâṇa which he finished in 898 A.D. We learn from Nayasêna that Guṇachandra was honoured by the Chalukya king Bhuvanaikamalla (1068–1076), and inscription 42 at Śravaṇa Beḷgoḷa informs us that he was a colleague of Mêghachandra who died in 1115 A.D. Vâdirâja is the celebrated controversialist who was, according to Belur 17, *guru* to the Chalukya king Jayasimha (1018-1042) and was known as Jagadêkamalla-Vâdirâja (Arsikere 141). The Châlukya chakrêśvara-kaṭaka mentioned in connection with him in Śravaṇa Beḷgoḷa 54 must therefore be Jayasimha's.

Verse 49 occurs in inscription 38 at Śravaṇa Beḷgoḷa,[1] dated in 973, and is in praise of the Gaṅga king Mârasimha (963–974). It is not easy to say

1. Lines 15 and 16. The inscription has been republished in Epi. Ind. V. 176-178. The verse referred to occurs in line 99. Its translation given on page 180 does not appear to be quite correct. I think it ought to be as follows :—Has he spoken of giving you protection ? Do not fear. It is the protection of Yama. Has he spoken of making a gift to you? Yes, it is in your hand. Does what the crest-jewel of the Gangas has spoken ever fail?

whether the verse is quoted from the inscription or from some work in honor of the king, for we have many instances of verses from poems being quoted in inscriptions: *e.g.*, Nâgachandra's verses[2] in praise of Mêghachandra, Vîraṇandi, Srutakîrti and Bâlachandra are quoted respectively in inscriptions 47, 50, 40 and 69 at Śravaṇa Beḷgoḷa; Guṇavarma's verse[3] describing the sea is quoted in Channarâyapaṭna 197.[4] Verse 810 of the *Kâvyâvalôkana*, which appears to be the invocatory verse of some work that we do not know, is quoted in Srirangapatam 64[5] dated in 1722 A.D.

Of the remaining quotations, thirty-seven[6] seem to have been cited from some *Bhârata*, thirteen[7] from some *Râmâyaṇa*, eighteen[8] from some *Harivaṁśa* or *Nêminâtha purâṇa*, four[9] from some work relating to Paraśurâma and thirteen[10] from some work on the marriage of Śiva and Pârvati. From the *Vikramârjuna-vijaya* (I. 11) we learn that there were many *Bhâratas* in Kannaḍa before the time of Pampa, and the above citations may be from some of them. Ponna tells us that he wrote a *Râma-kathe* or *Bhuvanaikarâmâbhyudaya*; v. 173 which extols the liberality of some Bhuvanaikarâma[11] as well as the others may be from his work. We know that Guṇavarma wrote a

2. *Pampa-Râmâyaṇa*, I, 20, 19, 26, 27, 24, 25 and 18.
3. *Kâvyasâra*, 73.
4. Lines 40–42.
5. Lines 9–12.
6. Vs. 25, 27, 33, 78, 122, 133, 169, 178, 224, 235, 254, 277, 280, 308, 329, 341, 347, 349, 362, 363, 372, 380, 382, 384, 385, 393, 404, 489, 540, 544, 598, 628, 630, 715, 849, 928 and 948.
7. Vs. 100, 106, 168, 189, 288, 301, 319, 461, 730, 742, 815, 817 and 946.
8. Vs. 14, 69, 121, 132, 198, 269, 303. 529. 530, 575, 576, 583, 716, 740, 810. 897, 911 and 933.
9. Vs. 373, 803, 818 and 835.
10. Vs. 19, 57, 137, 295, 387. 458, 545. 553, 610, 659, 724, 804 and 936.
11. There is also quoted in the *Śabdamaṇidarpaṇa* (p. 146) a verse which mentions Bhuvanaikarâma.

Harivamśa and Ranna a *Paraśurama-charita*.[1] The quotations are perhaps from these works.

Further, v. 215 is apparently a quotation from some work on astrology; vs. 268, 271, 470 and perhaps 561, from some treatise on medicine; v. 241, from some work on cookery; v. 256, from some manual of palmistry; v. 72 from some treatise on prosody; and vs. 814 and 900, from a work similar to the Nâgânanda. V. 41 which contains a moral precept and ends in *Sarasvatî-mukha-tilakâ* may be a quotation from an ethical work by an author with the above title.[2] The alternative reading *Sarasvatî-maṇihâra*, was a title of Pampa. It is to be regretted that nothing is known at present about any of the above works.

Vs. 55, 65, 205, 209 and 299, which contain interesting observations on poets and poetry, are perhaps taken from the introductory portions of some works. V. 55 condemns the combination of Kannaḍa and Sanskrit words in composition, comparing it to the stringing together of pearls and black pepper. Nṛipatunga and Nayasêna have also condemned the practice, characterising it respectively as a pouring of buttermilk into boiling milk[3] and as a mixing together of clarified butter and oil.[4] From this it is evident that from the earliest times purism in the use of Kannaḍa has been advocated and insisted on by the leading writers in that language, who were by no means behindhand in their knowledge of Sanskrit. According to v. 65 there is as much difference between good and bad poetry as there is between a lute and a wooden

---

1. ಕರವೊಸೆದುವು ರತ್ನತ್ರಯು
ಪರಿಕಲ್ಪದೆ ಪರಶುರಾಮಚರಿತಂ ಚಕ್ರೇ।
ಶ್ವರಚರಿತಮಜಿತತೀರ್ಥೇ
ಶ್ವರಚರಿತಂ ರತ್ನನಿಂದೆ ಭುವನತ್ರಯದೊಳ್ ॥
—ಅಜಿತಪುರಾಣಂ.

2. Compare verses ending with *Chûḍâratna*, *Sujanôttamsa*, *Vidagdhalalâma*, &c.

3. *Kavirâjamârga*, 1, 57.

4. ತಕ್ಕುದೆ ಬೆರಸಲ್ಕೆ ಘೃತಮುಮಂ ತೈಲಮುಮಂ.

stool. In v. 209 we meet with the statement that the heart which is not captivated by elegant poetry is a stony heart which it is impossible even for the arrow of the god of Love to pierce. V. 299 asks the question—is he to be reckoned a poet whose obscure effusions require for their comprehension a number of glosses and commentaries?

V. 185 which has already been referred to[1] supplies us with the important information that Nâgavarma, Guṇavarma and Śaṅkhavarma were the leaders of three famous schools (of composition or grammar) in Kannaḍa, and that these schools were recognised and accepted by the learned. It is a matter for regret that nothing is known to us at present about these schools. Probably they were marked off from each other by certain peculiarities, a knowledge of which would be of the highest value. Of these writers, Guṇavarma is no doubt the author of the *Śûdraka* and the *Harivamśa*. Nâgavarma must be the author of the *Chhandômbudhi* and the *Kâdambari*. It is highly probable that the Nâgavarma who is praised in v. 547 is identical with this author, for, it is very unlikely that our author, Nâgavarma, has made a departure from the usual course adopted by him all through in this solitary instance by giving a verse in praise of himself in illustration of one of his rules. Verses in praise of our author do occur at the end of the chapters, but none in illustration of the rules. The verse in question is, in all probability, a quotation from some earlier work. Śankhavarma is named as an early poet by Rudrabhaṭṭa, the author of the *Jagannâtha-vijaya*, who flourished about 1180 A. D. The prince Śaṅkhavarma of the Kâlachûrya dynasty mentioned in an inscription[2] dated about 1160 A. D., may perhaps be identical with the above author.

---

1. See page xxiii.
2. Dâvaṇagere 42. Mr. Rice's *Mysore Inscriptions*, No. 33.

Besides the translations mentioned above[1] from Bhâmaha and other Sanskrit writers on Poetics, there occur in the *Kâvyâvalôkana* about fifty illustrative examples which are either translations or adaptations from Sanskrit poets. Most of these have been identified but a few, it has not been possible to trace to their source. Of the former, one[2] is from Vâlmîki's Râmâyaṇa; eleven from Kâḷidâsa—eight[3] from his Raghuvaṃśa, two[4] from his Kumârasambhava and one[5] from his Vikramôrvaśîya; four[6] from Bhâravi's Kirâtârjunîya; one[7] from Bhavabhûti's Mâlatîmâdhava; two[8] from Bhaṭṭi's Kâvya; and five[9] from Mâgha's Śiśupâlavadha. Further, according to the Subhâshitâvaḷi, v. 635 is from Vikramâditya,[10] v. 751 from Argaṭa[11] and v. 872 from Bhaṭṭâdityaka[12]; according to the Śârṅgadhara-paddhati, v. 376 is from Śrîpala-kavirâja[13] and v. 857 from Chandraka[14]; and according to the Subhâshita-ratnâkara,[15] v. 763 is from Trivikrama's Nalachampu. Of the originals of some of the illustrative examples which have not been traced to their source, seven[16] occur in the

---

1. See Page xliii.
2. V. 24.
3. Vs. 158, 249, 480, 815, 818, 893, 907 and 920.
4. Vs. 659 and 895.
5. V. 42.
6. Vs. 102, 480, 628 and 924.
7. V. 695.
8. Vs. 189 and 624.
9. Vs. 164, 469, 706, 879 and 925.
10. Subhâshitâvaḷi, 1165.
11. Ibid. 2277.
12. *Ibid.* 793.
13. Śârṅgadhara-paddhati, 3789.
14. *Ibid.* 3596.
15. P. 33.
16. The originals of 565, 660, 699, 722, 723, 827 and 902.

Subhâshitâvaḷi, [1] two [2] in the Subhâshita-ratna-bhâṇḍâgâra[3] and one[4] in the Sârṅgadhara-paddhati; [5] one [6] is quoted in the Dhvanyâlôka,[7] one[8] in the Alaṅkâraśêkhara[9] and four[10] in Hêmachandra's Kâvyânuśâsana.[11] The above gives us a good list of Sanskrit poets from whom our author has translated or adapted for the purpose of illustrating some of his rules. With regard to those poets in the above list about whose period nothing is definitely known, the *Kâvyâvalôkana* enables us to make the broad statement that they all flourished before the middle of the 12th century. For details as to the identification mentioned above, the reader is referred to Appendix VI. Here, however, a few examples must suffice:

(೧) ಆರಯ್ಯೆ ಸರ್ವಭೂತಾ
ಧಾರಂ ಮೞೆಯುಂ ನೃಪೇಂದ್ರನುಂ ಮೞೆಗಾಲಂ ।
ಬಾರದೊಡಂ ನಿರ್ವಹಿಸುವ
ರಾರುಂ ನೃಪನಿಲ್ಲದಂದು ನಿರ್ವಹಿಸುವರೇ ॥

—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೩೧೩.

ಪರ್ಜನ್ಯ ಇವ ಭೂತಾನಾಂ ಆಧಾರಃ ಪೃಥಿವೀಪತಿಃ
ವಿಕಲೇಽಪಿ ಹಿ ಪರ್ಜನ್ಯೇ ಜೀವ್ಯತೇ ನ ತು ಭೂಪತೌ ॥

—ಶಾರ್ಙ್ಗಧರಪದ್ಧತಿ, ೧೨೮೩.

(೨) ಸರಿಗಗೆ ಕೊರರ್ ಕೊರಲ್ಗಂ
ಸರಿಗೆಯುಲಂಕರಿಸೆ ಸರಿಗೆವಂದುದು ಮುಯ್ಯು ।
ಟ್ಟೆರಡಱ ಬೆಡಂಗುವೊಂಬಂ
ತಿರೆ ಕರವೊಪ್ಪಿದುದು ಕೊರಲಗೇಂದ್ರಾತ್ಮಜೆಯಾ ॥

—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೬೫೪.

ಕಂಠಸ್ಯ ತಸ್ಯಾಸ್ತನಬಂಧುರಸ್ಯ ।
ಮುಕ್ತಾಕಲಾಪಸ್ಯ ಚ ನಿಸ್ತುಲಸ್ಯ ॥

---

1. 1689, 1453, 1116, 646, 870, 2470 and 1981.
2. The originals of 192 and 860.
3. PP. 257, 392 and 512.
4. The original of 313.
5. 1283.
6. The original of 616.
7. P. 105.
8. The original of 654.
9. P. 35.
10. The originals of 877, 881, 910 and 922.
11. PP. 11, 13 and 14.

ಅನ್ಯೋನ್ಯಶೋಭಾ ಜನನಾದ್ಬಭೂವ
ಸಾಧಾರಣೋ ಭೂಷಣಭೂಷ್ಯಭಾವಃ ||
—ಕುಮಾರಸಂಭವ, I-೪೨.

(೩) ಮರಕತತ್ವಿಷಮಾ ಯಮುನಾಜಳಂ
ಸ್ಫುರದುರುಸ್ಫಟಿಕೋಪಳಕಾಂತಿಯೊಳ್ |
ಬೆರಸಿ ಗಂಗೆಯ ವಾರಿಯೊಳೊಪ್ಪುಗುಂ
ಹರಿಹರದ್ವಯಸಂಗಮದಂದದಿಂ ||
—ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ, ೯೨೨.

ಮರಕತಸದೃಶಂ ಚ ಯಾಮುನಂ |
ಸ್ಫಟಿಕಶಿಲಾವಿಮಲಂ ಚ ಜಾಹ್ನವಮ್ ||
ತದುಭಯಮುದಕಂ ಪುನಾತು ವೋ
ಹರಿಹರಯೋರಿವ ಸಂಗತಂ ವಪುಃ ||
—ಹೇಮಚಂದ್ರನ ಕಾವ್ಯಾನುಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉದಹರಿಸಿದೆ, ೧೩.

About forty of the quotations refer to kings and chiefs either by their names or titles, and are probably cited from the works of poets that may have lived under them. Nine of the quotations refer to the Châlukyas, five to the Râshṭrakûṭas and two to the Gangas. Among the Châlukyas, Polakêśî-vallabha is praised (v. 488) as a king of great heroic valour; Tailapa is described as of pure descent (v. 211), as a terror to his enemies (v. 827) and as having subjugated Bûtuga, Biruga and Gôyeya, the chiefs respectively of Toṛagele, Kaṭṭahaḷḷi and Âjiragôḷa, whom former emperors had found it impossible to conquer (v. 212); Jayasinga-bhûpa is stated to have led his single victorious elephant against the four-fold army of the enemy (v. 68); and Vikramâṅka is said to have ordered gifts of various kinds to be made to the poor (v. 284). Besides the above Châḷukya kings, two more are referred to by the titles Chaḷukya-kaṇṭhîrava (v. 286)[1] and Châḷukya Chakrêśvara (v. 77). Among the Râshṭrakûṭas, Nṛipatuṅga is praised in v. 339 and Kṛishṇa in vs. 749 and 766. Some king or chief is also referred to by the title Raṭṭara-Mêru, whose elephant is described as chasing the elephant of the

---

1. This is a quotation from Ranna's *Gadâyuddha* and the reference is to Satyâśraya (997-1009).

enemy (v. 620)[1]. Singaṇa-dêva, a tributary chief under Trailôkyamalla, had the title Raṭṭara-Mêru[2]. Lastly, among the Gangas, Konguḷivarma is described as gaining victory over a body of horsemen (v. 285) and Mârasimha, referred to simply as Gangachûḍamani, is praised as an unfailing keeper of promise (v. 49).[3] Besides, v. 442 mentions a Kaḷingâdhirâja and v. 321 a Chôḷa and Kêraḷa-dhâtrîpâla. Further, some of the titles by which king or chiefs are alluded to are Śrî-gaṇḍa-mârtaṇḍa (vs. 731 and 853), Vîra-mârtâṇḍa-dêva[4] (v. 657), Kîrti-Nârâyaṇa (v. 358), Vikrama-tuṅga (v. 775), Aṅkamuḷḷara-dêva (v. 202), Negaḷteyadaṭara-Bhîma (v. 70), Ahita-Kṛitânta (v. 75), Âhava-simha (v. 693), Kali-kâla-sûdana (v. 401), Iḷeg-Indra (v. 747), Vipra-mârtaṇḍa[5] (vs. 803 and 835), and Sâhasa-Vainatêya[6] (v. 644).

There are many authors in Kannada who have written excellent poems and several authors who have written either on the grammar, poetics, vocabulary or prosody of the language. But it must be said to the credit of our author, Nâgavarma, that he made it his

---

1. Mr. Pâṭhak (Introduction to the *Kavirâjamârga*, p. 4) seems to have made a mistake in supposing that this verse contains a reference to the Râshṭrâkûṭa king Dantiga. The word *dantigam* which occurs twice in the verse, is simply the dative of *danti*, elephant.

2. Chitaldrug 78.

3. This verse is also found in inscription 38 at Ś'ravaṇa Belgoḷa where it refers to Mârasimha. See above, p. 46.

4. We learn from the *Châmuṇḍarâyâ-purâṇa* that Châmuṇḍarâya had this title. Viramârtaṇḍa was a title of Śrî-Vishṇuvardhana-mahârâja-Vijayâditya-dêva, a tributary chief under Trailôkyamalla, (Dâvanagere 11), as also of the Hoysaḷa king Vinayâditya (Tarikere 76) and of the Ganga king Śrî-purusha, the father of Śivamâra (Nagar35).

5. Refers perhaps to Paraśurâma, on whom Ranna says he has written a poem. See p. 47. The verse beginning with *muyyêḷ-sûḷ* which is quoted on p. 223 of the *Śabḍamaṇidarpaṇa* may also be from Rann's work on Paraśurâma.

6. Barmarasa, a tributary chief under Tribhuvanamalla, had this title (Shikârpûr 44).

duty to write almost all his works on the language—on its grammar, poetics, vocabulary and prosody—thus proving not only his love for it but also his solicitude for its propagation. In the whole field of Kannada literature, he stands alone in this respect. His works are standard authorities and their importance for the study of the language is acknowledged by all. His valuable services to the Kannada language are indicated in the following verse, perhaps composed by an admirer which concludes the *Karṇâtaka-Bhâshâbhûshaṇa* :—

ಜೀಯಾದಸೌ ಮಹಾಪ್ರೇಕ್ಷೋ ನಾಗವರ್ಮಬುಧೋತ್ತಮಃ ।
ಯತ್ಪ್ರಜ್ಞಯಾ ಜಗತ್ಯುಚ್ಚೈರ್ಯಾತಿ ಕರ್ಣಾಟಲಕ್ಷಣಮ್ ॥

A word has to be said with regard to the Appendices to the *Kâvyâvalôkana* and the *Karṇâṭaka-Bhâshâbhûshaṇa.* Appendix I of the former work contains the *sûtras* and examples from Sanskrit works or Poetics which Nâgavarma has either translated or adapted. Appendix II gives references to parallel *sûtras* and examples in the *Kavirâjamârga.* Appendix III gives the corresponding *sûtras* from the *Bhâshâbhûshaṇa* and the *Śabdamaṇidarpaṇa.* Appendix IV points out the quotations in the *Kâvyâvalôkana* which are also made use of in the *Bhâshâbhûshaṇa* and the *Śabdamaṇidarpaṇa.* Appendix V gives details about the verses quoted from Kannada poets. Appendix VI contains the Sanskrit originals of some of the verses which are given for illustration. Lastly, Appendix I*a* gives the *sûtras* and examples from Bhâmaha's Kâvyâlankâra, which our author has translated or adapted. Of the two Appendices to the *Bhâshâbhûshaṇa*, the first contains an alphabetical list of all the *sûtras* and the second gives the corresponding *sûtras* from the *Kâvyâvalôkana*, the *Śabdamaṇidarpaṇa* and the *Śabdânuśâsana.*

Besides the other readings given in the foot-notes, there are also given at the end of the *Kâvyâvalôkana*, a few readings as found in the works from which

Nâgavarma has quoted. To facilitate reference, each of the works included in this volume is supplied with a complete index.

The present edition of the *Kâvyâvalôkana* is based on a collation of the following manuscripts :—

(1) A copy of the work in the Archæological Office, made many years ago with a view to editing it. Mr. Rice, who was otherwise engaged, made over the manuscript some years ago to Mr. Kittel, who had undertaken to edit it. But the latter laid it aside for the preparation of his Dictionary, on the completion of which he left India in ill-health, restoring the manuscript to Mr. Rice. This manuscript is pretty accurate but defective with regard to the last chapter.

(2) A copy on paper kindly lent by Mr. B. Mallappa of Mysore. This copy is complete in the latter part though defective in the earlier parts.

(3) A plam-leaf manuscript for the loan of which I am indebted to Mr. M. A. Ramanuja Iyengar, Assistant Master, Wesleyan High School, Mysore. This is complete though inaccurate.

(4) A copy on paper kindly lent by Mr. B. Srinivasaiyangar, late Senior Pandit of the Archæological Office. This is complete and pretty accurate.

It is, however, unfortunate that owing to mistakes that occur in the above manuscripts in that portion of the work which treats of *chitra* (or Fancy Ornament), several of the illustrative examples do not satisfy the necessary conditions.

For the present revised edition of the *Karṇâṭaka-Bhâshâbûshaṇa* the following manuscripts have been collated :—

(1) An incomplete copy of the work in the Archæological Office.
(2) A palm-leaf manuscript written in Malayâlam characters obtained on loan from the Mysore Oriental Library. This is accurate and has been generally followed.
(3) A palm-leaf manuscript written in Grantha characters obtained on loan from the same institution. This is complete but not very accurate.

For the Kannada commentary on the *Bhâshâbhûshaṇa*, two palm-leaf manuscripts have been consulted. One of them was in the Archæological Office, having been kindly lent by Mr. B. Mallappa of Mysore, and for the other, I am indebted to Mr. S. G. Narasimhachar of the Mysore Oriental Library.

In writing this Introduction, I have derived considerable help from a number of works which are mostly indicated in the foot-notes. One work, however, has not been so indicated though constantly used for those portions of the Introduction which relate to Kannada literature. This is the *Karṇâṭaka-kavi-charite*[1] (Lives of Kannada Poets) which, with Mr. S. G. Narasimhachar of the Mysore Oriental Library for my collaborateur, I am writing in Kannada for the benefit, chiefly, of the Kannada people who are ignorant of English.

In conclusion, I have to thank Mr. Rice for kindly entrusting me with the work of editing this volume and for his valuable advice and guidance during the course of the work. I have also to express my acknowledgments to the late Mr. B. Srinivasaiyangar, the Senior Pandit of this office, for having read some of the proofs with me. I am fully conscious that the

1. The first part of the work is in the press and will soon be out. It is hoped that it will throw much light on many obscure points in Kannada literature and add considerably to the present knowledge regarding it.

following edition is not quite free from mistakes, but I have endeavoured to make it as accurate as the manuscripts at my disposal rendered it possible. If this volume should in any degree become the means of promoting among the Kannaḍigas the culture of their pithy and expressive language, I shall deem my labours amply rewarded.

R. NARASIMHACHAR.

Archæological Office, Bangalore,
16th October 1902.

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ

ಶ್ರೀ ವರ್ಧಮಾನ[1]ನಾನತ[1]
[2]ದೇವಾಧಿಪ[2]ಮಕುಟಕೋಟಿಘಟ್ಟಿತಚರಣಂ।
ಕೇವಲ[3]ಬೋಧವಿಲೋಚನ[3]
[4]ನಾವಗವೊಲ್ದೀಗೆ ಕಾವ್ಯದೊಳ್ ನಮಗಱುವಂ[4] * ॥ ೧

ಪರಮಾಗಮಮೂರ್ತಿ ಚರಾ
ಚರಲೋಕಾಲೋಕಸಂಪ್ರದಾಯಿನಿ ವಿಬುಧೋ।
ತ್ಕರಮಾನಸಾಬ್ಜವಾಸಿನಿ
ಸರಸ್ವತೀದೇವಿ ವರದೆಯಕ್ಕೆಮಗೆಂದುಂ ॥ ೨

ಸಕಲಬುಧಸಮಿತಿ [5]ನೆಱೆ ಕೊಂ
ಡುಕೊನೆದು[5] ನಲವಿಂದೆ ಕೀರ್ತಿಸುತ್ತಿರೆ ಮುದದಿಂ।
ಸುಕರಮದಾಗಿರೆ ಕರ್ಣಾ
ಟಕದಿಂ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕಮಂ ವಿರಚಿಸುವೆಂ ॥ ೩

ಕವಿಗಳ್ಗಿದು ಕೆಯ್ಗನ್ನಡಿ
ಕವಿತೆಗೆ ಬಾಡ್ಮೊದಲುದಾತ್ತವಾಗ್ದೇವತೆಗು।
ದ್ಭವಹೇತು ಕೋಶಗೃಹಮೆನೆ
ಭುವನದೊಳಿದು ಪರೆದು ನಿಲ್ವುದೊಂದಚ್ಚರಿಯೋ ॥ ೪

ಸಮುಚಿತಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿ [6]ಕಾ
ವ್ಯ[6]ಮಲವ್ಯಾವೃತ್ತಿ ಗುಣವಿವೇಕಂ ರೀತಿ।
ಕ್ರಮ ರಸ ನಿರೂಪಣಂ ಕವಿ
ಸಮಯಮಿವಿಂತಯ್ದು ಮಿದಱೊಳಧಿ[7]ಕರಣಂಗಳ್[7] ॥ ೫

ಪರಮಾರ್ಥಂ ಪೇೞಪಟ್ಟಿರ್ದಧಿಕರಣಮಿವಿಂತಯ್ದುಱೊಳ್ ಶಬ್ದಸಿದ್ಧಿ
ಸ್ಮರಣಕ್ಕಾ[8]ದ್ಯಕ್ಕುದಾತ್ತ[8]ಪ್ರಕರಣಗಣನಾ[9]ವೃತ್ತಿಯಿಂ[9] ಪೊರ್ದಿ ನಿಲ್ಕುಂ।
ತರದಿಂದಂ ಸಂಧಿ ನಾಮಸ್ಥಿತಿ ವಿತತಸಮಾಸಕ್ರಮಂ ತದ್ಧಿತಂ ವಿ
ಸ್ತರರೂಪಾಖ್ಯಾತಮಾಖ್ಯಾತಮುಮೆನೆ ದೊರೆವೆತ್ತಯ್ದುಮೆಧ್ಯಾಯವರ್ಗಂ॥ ೬

---

1 ನವನತ (ಅ). 2 ದೇವಾಸುರ (ಅ). 3 ವಿಬೋಧಲೋಚನ (ಇ). 4 ನಾವಿಷ್ಕೃತಸಕಲತತ್ತ್ವನೀಗೆಮಗಱುವಂ (ಅ). * ಪದ್ಮಪ್ರಭನ ವಿಂಶತಿಪ್ರರೂಪಣೀ ಟೀಕೆಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ. 5 ಕೆಯ್ಕೊಂಡು [ಕೊಂಡು] ಕೊನೆದೆಯ್ದು (ಅ). 6 ವಾಕ್ಯ (ಅ). 7 ಕಾಗಂ (ಅ). 8 ದತ್ತುಪಾತ್ತ. 9 ವೃತ್ತಿಯುಂ (ಮ).

೧. ಶಬ್ದಸ್ಮೃತ್ಯಧಿಕರಣಂ

ಸಂಜ್ಞಾಪ್ರಕರಣಂ

ಸೂತ್ರಂ ೧

ಸ್ವರಮೆಂದುಂ ವ್ಯಂಜನಮೆಂ
ದೆರಡಕ್ಕುಂ ವರ್ಣಭೇದಮಾದ್ಯಕ್ಷರದಿಂ ।
ಬರೆ ಪದಿನಾಲ್ಕುಂ [1]ಸ್ವರಮಿಂ[1]
[2]ಪರಿಶೇಷಂ[2] ವ್ಯಂಜನಂಗ[3]ಳರೆ[3]ಮಾತೃಕೆಗಳ್ ॥ ೭

ಉದಾಹರಣೆ—

ಸ್ವರಕ್ಕೆ॥

ನಿರುಪಮರ[4]ವ್ಯೇಯ[4]ಮಹಿಮರ್
ಚರಿತಾರ್ಥರ್ ಸ್ವಪ್ರಧಾನರಾದಿಪ್ರಭವರ್ ।
ಸ್ವರದಂತಿರೆ ಪದಿನಾಲ್ವರ್
ಪರಿವಿಡಿಯಿಂ ಮನುಗಳಾದರಲ್ಲಿಂ [5]ಬಟಿಯಂ[5] ॥ ೮

ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ॥

ಉದ್ಯೋತಿತವಿಶ್ವರ್ ಕೃತ ।
ವಿದ್ಯರ್ ಸೋಷ್ಮಪ್ರತಾಪರಖಿಲಾಂತಪದ ॥
ಕ್ಕಾದ್ಯರ್ ವ್ಯಂಜನದಂತನ ।
ವದ್ಯರ್ ಮೂವತ್ತುಮೂವರಾದರ್ ದೇವರ್ ॥ ೯

ಸೂತ್ರಂ ೨

ಸ್ವರದೊಳಗಮೇಕಮಾತ್ರಾ
ನಿರತಂ ಹ್ರಸ್ವಂ ದ್ವಿಮಾತ್ರಮಂತದು ದೀರ್ಘಂ ।
[6]ಪರಿವಿಡಿ[6]ಯಿಂ ಮಾತ್ರಾತ್ರಯ
ಪರಿಗತಮಪ್ಪುದೆ ವಲಂ ಪ್ಲುತಂ [7]ತಾನಕ್ಕುಂ[7] ॥ ೧೦

---

1 ಸ್ವರದಿಂ (ಓ), ಸ್ವರಪಿಶಾ (ಮ), ಸ್ವರಮಾಪು (ಅ). 2 ಪರಿಶೇಷ (ಓ). 3 ಳಙು (ಅ). 4 ರವ್ಯಯ (ಅ). 5 ಬಟಿಯಿಂ (ಅ.ಓ). 6 ಪರಿಮಿತಿ (ಅ). 7 ತಾನೆನಿಕುಂ (ಅ)

ಉದಾಹರಣೆ—

ಪೊಕ್ಕಳಪೊಸೆದಿರ್ಪಿನಪೊಳ
ಪೊರ್ಕ್ಕುಟಿತಂ ಹ್ರಸ್ವದೀರ್ಘಸಹಿತಂ ಪ್ಲುತಮೆ ।
ಕ್ಕೆಕ್ಕೆಯೆ ನೆಗಱ್ದೊರ್ಮೊದಲೊಳೆ
ಕು ಕ್ಕೂ ಕೂ೩ ಎಂದು ಕೋೞಿ ಕೂಗಿದು[1]ವಾಗಳ್[1] ॥ ೧೧

ಸೂತ್ರಂ ೩

ಪರಿಹರಿಸೆಯವರ್ಣಮನಾ
ಸ್ವರಂಗಳವು ನಾಮಿಯೆಂಬುವಕ್ಕುಂ ಸಂಧ್ಯ ।
ಕ್ಷರಮೆನೆ ಯಥಾರ್ಥದಿಂ ವ್ಯವ
ಹರಿಸುಗುಮೇಕಾರಮಾದಿಯಾಗಿರೆ ನಾಲ್ಕುಂ ॥ ೧೨

ಅವರ್ಣನುಕ್ರಮು ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಅವರ್ಣವಾದಕ್ಕೆಡೆಯಾಗದೊಳ್ಪಿಂ
ದವರ್ಣಕಾಮರ್ ಗುಣವೃದ್ಧಿ[2]ಧಾಮರ್[2] ।
ದಿವಾಕರರ್ ವ್ಯಾಕೃತಿನಾಮಿಗಳ್ಪೋಲ್
ದಿವಕ್ಕೆ ಪನ್ನಿರ್ವರೆ ಮುಖ್ಯರಾದರ್ ॥ ೧೩

ವರಸಂಧ್ಯಕ್ಷರದಂತಿರೆ
ಗುರು ದೀರ್ಘಂ ಗೂಢಸಂಧಿಯೆನೆ ತೋಳ್ ನಾಲ್ಕುಂ ।
ಕರಮೆಸೆದಿರ್ಕುಂ ಪದ್ಮೋ
ದರಂಗೆ ಚಕ್ರಾಸಿಶಂಖಶಾರ್ಙ್ಗಸಮೇತಂ ॥ ೧೪

ಸೂತ್ರಂ ೪

ಎಯ್ದೆ ಕಕಾರದಿನಿರ್ಪ
ತ್ತಯ್ದಕ್ಕರಮೆಯ್ದುವನ್ನೆಗಂ ಪರಿವಿಡಿಯಿಂ ।
ದಯ್ದಯ್ದುಗೆಯ್ದೆ ವರ್ಣದಿ
ನಯ್ದುಂ ವರ್ಗಂಗಳಕ್ಕುಮುೞಿದುವವರ್ಗಂ ॥ ೧೫

ಉದಾಹರಣೆ—

ವರ್ಗಾಕ್ಷರಮೆಂತಂತೆ ನಿ
ಸರ್ಗಕೃತಸ್ಪೃಷ್ಟಕರಣಮಳವಡೆ ಹೃದಯಾಂ ।

---

1 ದಾಗಳ್ (ಅ. ಮ). 2 ಕಾಮರ್ (ಅ).

ತರ್ಗತಮಾದುವು ಮನಸಿಜ
ಮಾರ್ಗಣಮಯ್ದುಂ ನೃಪಂಗೆ ತತ್ಸನ್ನಿಧಿಯೊಳ್ ॥ ೧೬

ಸೂತ್ರಂ ೫

ಅನುನಾಸಿಕಮಕ್ಕುಂ ಙಞ
ಣನಮಂಗಳೆ ಯವಲಮನನುನಾಸಿಕಮುಂ ಮ ।
ತ್ತನುನಾಸಿಕಮುಮವಕ್ಕುಂ
ಜನೋಕ್ತಿಯಿಂದಱಿವುದವಱ ವಿಷಯಾಂತರಮಂ॥ ೧೭

ಉದಾಹರಣೆ—
ಅನುನಾಸಿಕಕ್ಕೆ ॥
ಬಿಙ್ಕುವೆತ್ತ ಸ[1] ವಞ್ಚ[1] ಯು
ಸಙ್ಕುಳಮುಂ ತೋಣ್ಡುಗಡೆವ ಶುಕಶಾರಿಕೆಯುಂ ।
ಸೊಙ್ಕಿ ಬಲವನ್ತು ತೀಡುವ
ತೆಙ್ಕಣಗಾಳಿಯು[2] ಮಿದೇಂ[2] ಮನಱೊಗ್ಗಿಸಿದುವೋ ॥ ೧೮

ಯವಲಂಗಳ್ಗೆ ॥
ಅಯ್ಯನೆನೆ ಬಳ್ಕಿ ತಾವೆಂ
ದೊಯ್ಯನೆ ನುಡಿ[3] ದೆಟ್ದು[3] ಗಿರಿಜೆ ಪೋಪುದುಮಿ[4] ತ್ತೀ ।
ನಯ್ಯ[4] ನವಜಲದ[5] ಕಂಠನ[5]
ಜಯ್ಯಾತ್ಮಂ ನೆನೆದನಮಳಸುರಮುನಿವರರಂ ॥ ೧೯

ಶ್ರುತಿಪದ್ಧತಿವೆರಸು ಸರ
ಸ್ವತಿಗಾ ಗಾಯತ್ರಿವೆರಸು ಸಾವಿತ್ರಿಗರುಂ ।
ಧೃತಿವೆರಸು ಸಪ್ತಋಷಿಯರ
ಕುತ[6] ಪಕ್ಕೇಂ[6] ಸೇವೆ ಸಾಮರವಮುಖರಮುಖಾ ॥ ೨೦

ಕರ್ಲ್ಲೆನ್ನದೆ ಬೆಳೆದ ಪಸು
ರ್ವುರ್ಲ್ಲೆಂದಾಸೆಯೊಳೆ ಸಾರ್ದು ಮರಕತದೊಡ್ಡುಂ
ಗಲ್ಲನೆ [7] ಕಾರ್ದು[7] ಮೃಗಂಗಳ್
ಕಲ್ಲನೆ ಕನಲುತ್ತುಮಿರ್ಪುವೀ ಗಿರಿವರದೊಳ್ ॥ ೨೧

ಸೂತ್ರಂ ೬

ಲರಡಗ್ರಹಣದೆ ೞಱಱಾ
ಕ್ಷರಮಕ್ಕುಂ ಪೀಡನಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯದಿಂ ।

1 ವಂಕೆ (ಓ). 2 ಮಿದೇಂ (ಅ). 3 ದಟ್ಟಿ (ಓ. ಮ. ಅ). 4 ತ್ತಾತವಯ್ಯ (ಮ), ತ್ತಾತಯ್ಯ (ಅ. ಓ). 5 ಕಂಠಾವ (ಓ-ಮ). 6 ಪಕ್ಕಂ (ಅ). 7 ಕಾಯ್ದು (ಇ).

ದೊರೆಕೊಂಡ ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳಮನು
ಕರಣದೊಳಂ ವರ್ತಿಕುಂ ಮಹಾಪ್ರಾಣಂಗಳ್ ॥ .೨೨

ಉದಾಹರಣೆ—

ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ ॥

ಬೆಳಗುಗಳ ಬಳೆದ ಬಳಗದ
ಬಳಸುಗಳೊಳಗೊಳಗೆ ತೊಳಗಿ ಪೊಳೆಪೊಳೆದೊಳಗು ।
ಚ್ಚಳಿಸಿ ತಳತಳಿಸಿ ದೆಸೆಗಳ
ನಳು[1]ರ್ದುಸಿರೊಳ್[1] ಕೆಳರ್ದು ಮಿಳಿರ್ದು ತಳರ್ದತ್ತಾಗಳ್ ॥ ೨೩

ತೊಱೆಗಳ ಪುಳಿನತಳಂಗಳ
ತೆಱಪುಗಳರೆದೆಱೆದು ಪೊಲ್ತು[2]ವೆರ್ದೆದೆಱೆ[2]ದಿರೆ ನಾ ।
ಣೆಱಕದಿನರೆದೆಱೆದೋಪಳ
ಮಿಱುಗುವ ಘನಜಘನತಳದ ತೆಱಪಿನ [3]ತೆಱನಂ[3] ॥ ೨೪

ಮೊರೆದೆಱಗುವರಿಯ ಮಿಱುಗುವ
ಸರಲಂ [4]ಮೊನೆವಿಡಿದು ಗಱಿವರಂ[4] ನರನೆಡೆಯೊಳ್ ।
ಪಱಿದು ಕಿಱಿಕಿಱಿದೆ [5]ಕೆದಱಿರೆ[5]
ಸರಲೊಳೆ ಕೊಱೆಕೊಱೆದು ನೆಱೆಯೆ ಕುಱಿದಱಿದಱಿದಂ ॥ ೨೫

ಕಟಿಲೆ ನುಡಿದಟಿಲೆ ಬಗ್ಗಿಸಿ
ಘಟಿಲನೆ ನಡೆಯೆಂದು ಜಡಿದು ಸಾರಥಿಯಂ ಪಾಂ ।
ಗಟಿದು ನಿಲಲೀಯ[6]ದಲ್ಲಿಂ[6]
ದೆಡೆದುಯ್ವಂತುಯ್ದುಳಾತ್ಮವರನಂ [7]ನರನಂ[7] ॥ ೨೬

ಅಪರಾರ್ಧದೊಳ್ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ॥

ನೇಸಱಿಂ ಪೆಱಗುಮಾಡಿ ಜಯಾವಹವೆಂಬಿನಂ
ಬೀಸೆ ಬೆಂಬಟಿಯುನೊಯ್ಯನೆ ಗಾಳಿ ರಣಾಜಿರೋ ।
ದ್ಭಾಸಿ ಫಲ್ಗುಣನ ಚೋದಿಸೆ ಭೋಂಕೆನೆ ನೂಱನೂ
ರ್ಧ್ವಾಸಿರಂಗಳವೊಲಾಯ್ತು ರಥಂ ಕಡುವೇಗದಿಂ ॥ ೨೭

ಅನುಕರಣಕ್ಕೆ ॥

ತ್ರ್ಯಂಬಕಲೋಚನಾರ್ಚಿಗಮಿದಗ್ಗಳವೆಂಬಿನಮೇೞ್ಗೆಯೊಳ್ ಶಿಖಾ
ಡಂಬರಮೆಯ್ದೆ ನೀಳ್ದೊಳಗುಮಾಡೆ ನಿಶಾಟರನುಂಡನಗ್ನಿ ಧು

---

1 ರ್ದುಸಿರೊಳೆ (ಓ), ನಳರ್ದುಸುರಲ್ಕೆಳರ್ದು, ನಳನಳರ್ದುಮಿಳಿರ್ದು(ಅ). 2 ಪೆಡೆ ತೆಱೆ (ಅ). 3 ತೆಱದಿಂ (ಓ). 4 ಗಱಿವಿಡಿದುಮೊನೆವರಂ (ಇ). 5 ಕೆದದಿರೆ (ಅ). 6 ದಳ ವಿಂ (ಅ). 7 ಸ್ಮರನಂ (ಅ).

ವ್ಮೆಂಬ ಘಟಚ್ಚಟೆಂಬ [1]ಧಗಯೆಂಬ ಧಗದ್ಧಗಯೆಂಬ[1] ಥಟ್ಟುಘೊ
ಟ್ಟೆಂಬ ರವಂ ಕಱುತ್ತಡಸಿ ಪೊಲ್ವ ಸರಕ್ಕನುಸಾರಿಯಪ್ಪಿನಂ ‖ ೨೮

ಸೂತ್ರಂ ೭

ನಿರತಂ ಪ್ರಕೃತಿಪ್ರತ್ಯಯ
ಮೆರಡುಮೊಡಂಬಟ್ಟು ತೋಱೆ ಪದಮೆನೆ ಪಡೆಗುಂ ।
ಪರವರ್ಣದೊಳೆಳಸಿರ್ಕುಂ
ಸ್ವರರಹಿತವ್ಯಂಜನಂ[2]ಗಳಾ[2]ಸಂಹಿತೆಯೊಳ್ ‖ ೨೯

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ‖
[3]ಇದ್ಧಂ । ಶುದ್ಧಂ ‖
ಸಿದ್ಧಂ । ಬುದ್ಧಂ[3] ‖ ೩೦

[4]ಎನ್ನೊಲ್ದು ಬೇೞ್ಪ । ದಂ ನೆಟ್ಟನೀ ‖
ಗುಂ ನಾಲ್ಬರೆಣ್ಬ । ರುಂ ನಾಗರೊಳ್[4] ‖ ೩೧

ಇದು ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿಯೊಳ್ ಸಂಜ್ಞಾಪ್ರಕರಣಂ

ಸಂಧಿಪ್ರಕರಣಂ

ಸೂತ್ರಂ ೮

ಸ್ವರಮಿರೆ ಪರದೊಳ್ ಪೂರ್ವ
ಸ್ವರಲೋಪಂ ಕೃತವಿಭಕ್ತಿಗಕ್ಕುಂ ಪ್ರಕೃತಿ ।
ಸ್ವರದೊಳುದೇದಂತಕ್ಕಾ
ಚರಿಸುವರವಿನಷ್ಟನಾಮಭಾಗಸ್ಥಿತಿಯೊಳ್ ‖ ೩೨

---

1 ಧಗಲ್ಢಗರೆಂಬ. 2 ಗಳವು (ಅ.ಓ). 3 ಇದಱ ಶುದ್ಧಂ ಸಿದ್ಧಂವಿಪೇತ್ಯುಕ್ತೇ ಸೌಚೇತ್ಪದ್ಮಂ (ಅ). 4 ಎನ್ನೊಳ್ (ರ್) ಬೇೞ್ಪುದುಂ ನೆಟ್ಟನಸಿಗೆನುಂ ನಾಪರೆಣ್ಬರುಂ ನಾಗರೊರ್ (ತ), (ಅ.ಓ.ಪು).

ಪ್ರಯೋಗಂ--

ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ ॥

ಎನ್ನಯ್ಯಂಗಕ್ಕುಮೆನ್ನಂ ನಡಪಿದತಿರಥಂಗಕ್ಕುಮೆನ್ನಾನೆಗಕ್ಕುಂ
ಮುನ್ನಾಪೊಂ ಗಂಡನಿಂತಣ್ಮಿದನಿನಿತು ಭರಂಗೆಯ್ದನಿಂತೊಳ್ಪಿತೆಚ್ಚಂ ।
ತನ್ನೊಂದಾಯಕ್ಕೆ ಮಕ್ಕಳ್ಗಿನಿತು ಮುನಿದನೆಂದೆಲ್ಲಮಂ [1]ಮೆಚ್ಚಿ ಸುತ್ತುಂ
ತನ್ನಂ[1] ಪಾಯ್ವಂಬನಂಬಿಂ ಕಡಿದನೊಡನೆ ಮಾರ್ಕೊಂಡು ಗಾಂಡೀವಧನ್ವಂ ॥

ಅಪರಾರ್ಧದೊಳುಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ ॥

ಸೊವಡೊಂದೊಯ್ಯನೆ ಬಂದು ಪೊಯ್ಯೆ ಮುನಿಸಿಂದಾರಯ್ದು ಕೆಂಪುಣ್ಮೆ ಪೊ
ಣ್ಮುಪಿನಂ [2]ಬಿಚ್ಚ[2]ನೆ ಬಿಟ್ಟ ದಿಟ್ಟಿಗಳಿನೆಯ್ತಂದೋವದಾವೇಗದಿಂ ।
ಕಿವಿಯುಂ ನಿಚ್ಚಳಮಪ್ಪಿನಂ ತೆಱೆದು ನಿಂದೋರೊಂದಱೊಳ್ ತಾಗಿ ಪೋ
ರ್ವುವು ಕಾಡಾನೆಗಳೊರ್ಮೆಗೊರ್ಮೆ ಶಬರರ್ ಜೀಯಯ್ಯ [3]ಭಾಪ್ಪೆಂ[3]ಬಿನಂ ॥

ಎಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ ॥

ಪೊಗಟಲಾದುವು ನಾಲಗುಳ್ಳರ ಬಾಯ್ಗಳೀತನ ಚಾಗಮಂ
ಪೊಗಟದಿರ್ಪವೆ ಮೆಚ್ಚಿದಾಂತ ಚತುರ್ಬಲಂಗಳ ಮೆಯ್ಗಳೊಳ್ ।
ಬಗಿದಸುಂಗೊಳೆ ಸುಯ್ದು ಕೆತ್ತುವ ಪುಣ್ಣ ಬಾಯ್ಗಳೆ ಬೀರಮಂ
ಪೊಗಟ್ವ ಬಾಯ್ಗಳೆನಿಪ್ಪುವಣ್ಮಿನ ಪೆಂಪು ಬೀರರ ಬೀರನಾ ॥ ೩೫

ಅವಿನಷ್ಟನಾಮಭಾಗಕ್ಕೆ ॥

ಪಟುವೇಕವಾಕ್ಯನಮಳಂ
ದಿಟಕ್ಕೆ ಕುದಲಾರ್ಪ[4]ನೆನಿಸದವನೀತಳದೊಳ್[4] ।
ಅಟಮಟಿಗಂ ಗಾಳುವಿವಂ
ಕುಟಿಲಂ ಲಂಪಟನೆನಿ[5]ಪ್ಪವಂ[5] ಮಾನಸನೇ ॥ ೩೬

ಸೂತ್ರಂ ೯

ಸವನಿಕುಮಾಕಾರಂ ಮೇ
ಣಿವರ್ಣಮೇಕಾರಮೆಂಬಿವರ್ಕೆ ಯಕಾರಂ ।
ವ್ಯವಧಾಯಕಂ ವೃವರ್ಣ
ಕ್ಕೆ ವಕಾರಂ ಸ್ವರಮವಿದಿರೊಳಾಗೆ ಯಥೇಷ್ಟಂ ॥ ೩೭

ಉದಾಹರಣೆ—

ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ ॥

ಆಯಿರ್ದ ಮಾಡ್ಕಯೊಳೆ ಪರ
ಮಾಯುಪ್ಯಾಂತಂಬರಂ ನಿರಾಕುಳಮಾಗಿ ।

---

1 ಮೆಚ್ಚುತುಂ ನಂಘನ್ನಂ (ಓ.ಅ). 2 ಬೆಚ್ಚನೆ (ಇ). 3 ಭಾಪೆ (ಅ). 4 ನೆನೆ ಜನಂಬಡೆಗೆಳೆಯೊಳ್ (ಅ). 5 ಪ್ಪನುಂ (ಅ.ಓ.ಮ).

ಪರ್ಯಾಯಿರವಿನ ಜೈನಾಭಿ
ಪ್ರಾಯಂ ಪ್ರಾಯೋಪಗಮನ[1]ದಿಂ ತೊಱೆಯಿಸಿದಂ[1] ॥ ೩೮

ಸುರಕರಿಯಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲದವಗಾಹಮಿರಲ್ ಬಗೆದಾರದಾ ದಿಶಾ
ಕರಿಕುಳಮಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲದೆ ವಿಹಾರಿಸಲೊಲ್ಲವು ದಿವ್ಯವಾಹನಂ ।
ಹರವೃಷಮಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲದುಣಲೊಲ್ಲದು ನೀರನೊಱಲ್ದು ಮಾಮಹೇ
ಶ್ವರರೊಸೆದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲದಿರರೀ ತೆಱದಿಂ ನದಿ ದೇವತಾತ್ಮಕಂ ॥ ೩೯

ಸ್ತ್ರೀಯೆಂಬನಾಥೆಯೆಂಬ
ನ್ಯಾಯದ ಕೊಲೆಯೆಂಬ ದುರ್ಬಲಸ್ಯ ಬಲಂ ರಾ ।
ಜಾಯೆಂಬ ವಾಕ್ಯಮಂ [2]ಮಱೆ
ದೀ[2] ಯುವತಿಗೆ ಬಾಳನಿಂತು ಕೀಳ್ವುದೆ ಮರುಳೇ ॥ ೪೦

ಉವರ್ಣ ಋವರ್ಣ ವಕಾರಕ್ಕೆ ॥

ವಿಧುವಿಲ್ಲದಿರುಳ್ ಕೆಲದೊಳ್
ವಧುವಿಲ್ಲದ ಲೀಲೆ ಮಧುರಮಧುವಿಲ್ಲದ ಪೂ ।
ದಧಿಯಿಲ್ಲದುಣಿಸದೇವುದೊ
ಬುಧರಿಲ್ಲದ ಸಭೆ ಸರಸ್ವತೀಮಣಿಹಾರಾ ॥ ೪೧

ಇವಳಂ ಶೃಂಗಾರಸಾರಂ ಕುಸುಮಶರನೆ ಮೇಣ್ ಮಾಡಿದಂ ಪ್ರೋಲ್ಲಸತ್ಪ
ಲ್ಲವಪುಷ್ಪಂ ಮೇಣ್ ಬಸಂತಂ ಬಯಸಿ ಪಡೆದನೆತ್ತಂ ಸುಧಾಸಾರಮಂ ಸೂ ।
ಸುವ ಚಂದ್ರಂ ತಾನೆ ಮೇಣ್ ಪುಟ್ಟಿಸಿದನತಿಜಡಂ ಛಾಂದಸಂ ಪದ್ಮಜಂ ನಿ
ಕ್ಕುವಮಲ್ಲಂ ಕರ್ತೃವಾದಂದಿನಿತತಿಶಯಮಂ [3]ತಾಳ್ವುದೇ[3] ಕನ್ನೆಯಂದಂ ॥ ೪೨

ಯಥೇಷ್ಟಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ॥

ಆತನಯೊ ತೋರದೊಡೆಗಳಿ
ವಾತನ ನಿಡು[4]ದೋಳೆ ನಡೆಯುಮಾತನ[4] ನಡೆ ದಲ್ ।
ಮಾತೇನೊ ನೆಗಳ್ದ ನರನೆಂ
ಬಾತಂ ಪೆಱನಲ್ಲನೀತನಾಗಲೆ ವೇಳ್ಕುಂ ॥ ೪೩

ಉರ್ವಿಯೊ[5]ಳೆಲ್ಲಿಯುಂ[5] ನೆಗಳ್ದ ನಾಯಕನಂ ಗುಣರಕ್ತಚಿತ್ತಗಂ
ಧರ್ವಕುಮಾರಿಕೋದಿತಯಶೋನಿಧಿಯಂ ತ್ವರಿತಪ್ರಯಾಣದಿಂ ।
ದೊರ್ವನೆ ಪೋಗಿ ಕಂಡು [6]ಚಲದಗ್ಗಳೆಯಂ[6] [7]ಮಗುಳ್ದಂ[7] ಮದಿಷ್ಟಮಂ
ನಿರ್ವಿವರಸ್ತನೀ ಬಗೆಗೊಡಂಬಡುವಪ್ಪೊಡೆ ಪೋಗಿ [8]ಬಾರೆ[8]ನೇ ॥ ೪೪

ಪೋಗದಿರೆಂದು ನೀಂ ತಡೆವೆಯಪ್ಪೊಡೆ ಪೋಗೆನಮೋಘಮತ್ತ ನೀ
ಡಾಗದೆ ಬರ್ಪುದೆಂದು ನುಡಿಯಲ್ ಬಗೆವಪ್ಪೊಡೆ ಪೋಪುದರ್ಕೆ ತ ।

---

1 ಮಂ ನೋನಿಸಿದಂ (ಅ.ಓ.ಮ). 2 ಬಿಸುಟೀ (ಅ). 3 ತಾಳ್ವುದೀ (ಮ).
4 ದೋಳ್ಗಳೊಳುಮಾತನ. 5 ಳಾಯುಗಂ (ಓ.ಮ). 6 ಬಲದಗ್ಗಳೆಯಂ (ಅ).
7 ಮಗುಳ್ದುಂ (ಅ). 8 ಬಾರ (ಓ.ಮ).

ೞ್ವಾಗದೆ ಪೋಗಲಿತ್ತುದೆ [1]ಮಗುೞ್ತರ[1]ವಿಂಗೆ ನಿಮಿತ್ತಮಕ್ಕುಮಂ
ತಾಗದೆ ತೂಗುವುಯ್ಯಲ ಮಗುೞ್ತರವಿಂಗೆ ನಿಮಿತ್ತಮಪ್ಪವೋಲ್ ॥ ೪೫

ಸೂತ್ರಂ ೧೦

ಅರಮೆ ಎಲೇ ಏ ಓಹೋ
ಅರೆ ಎಂಬ ನಿಪಾತಮುಂ ವಿಶಂಕಾಪರಮುಂ ।
ದೊರೆ[2]ವೆತ್ತ ವ[2]ಧಾರಣಮುಂ
ಸ್ವರೂಪದಿಂ ನಿಲ್ಕುಮವಿಕೃತಂಗಳವೆಂದುಂ ॥ ೪೬

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಅರಮೆ ಅರಲ್ದ ಬಯಲಾ
ವರೆಗಳ ಪುದುವುಗಳೊಳರಮೆ ಎಳದ[3]ಳಿರ[3]ಲತಾಂ ।
ತರದೊಳು[4]ಳಿದುಳಿದು[4] [5]ಕಾಡುಗು[5]
ಮಿರುಳಪ್ಪಿನಮಱಸುವಿನಿಯಳಂ ಚಕ್ರಾಹ್ವಂ ॥ ೪೭

ಗಗನಾಭೋಗಮನೆಯ್ದೆ ನೀಳ್ದೊಗೆದ ಗೌರಚ್ಛಾಯೆ ಶುಭ್ರಾಭ್ರಲೀ
ಲೆಗಡರ್ಪಾಗಿರೆ ಪರ್ವಿ ತೋರ್ಪು[6]ದಿದು ತಾಂ[6] ಮತ್ತಾವುದತ್ಯದ್ಭುತಂ ।
ಬಗೆ ಪೋಯಿತ್ತಗಳೆಲೇ ಇದಲ್ತೆ ತುಹಿನಕ್ಷೋಣೀಧ್ರದುತ್ತುಂಗಸಾ
ನುಗ[7]ಳೊಳ್[7] ಭೋರೆನೆ ಬಂದು [8]ಪಾಯ್ವುದದೆ[8] ನೋಡಾಕಾಶಗಂಗಾಜಲಂ॥

ನುಡಿದನೆ ಕಾವುದನೇ ಎರ್ದೆ
ಗಿಡದಿರು ಜವನಿಟ್ಟ ರಕ್ಕೆ ನಿನಗೀವುದನೇಂ ।
ನುಡಿ[9]ದನೆ[9] ಏ ಅದು ಕೆಯ್ಯದು
ನುಡಿದುದು [10]ತಪ್ಪುಗುಮೆ[10] ಗಂಗಚೂಡಾಮಣಿಯಾ ॥ ೪೯

* ಓಹೋ ಇರಲಿಂ ಪೆಱವಱ
ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ[11]ಮುಮಂಬು[11]ನಿಧಿಯು ವಾರಿಯೆ ತನಗಂ ।
ತಾಹಾರಮೆಂದೊಡಿನ್ನ
ತ್ಯಾಹಿತಮನದೆಂತು ಪೊಗೞ್ವುದೌರ್ವಾನಲನಾ ॥ ೫೦

---

1 ಮರುಳ್ತನ (ಓ.ಮ). 2 ಕೊಂಡವ (ಓ.ಮ). 3 ಳಿಪ (ಓ.ಮ). 4 ಟಿದು ಟಿದು (ಇ). 5 ನೋಡು. 6 ದಿದೆದಲ್ (ಅ). 7 ಗಳಿಂ (ಅ). 8 ಪಾಯುತಿರ್ಪ ದಾದು, ಪೊಯ್ಯುತಿರ್ಪುದಿದು (ಅ). 9 ದನೊ (ಓ.ಮ). 10 ತಪ್ಪುಗುಮೊ (ಓ). 11 ಮಾನಂಬು (ಓ.ಮ).

* ಈ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ, ಒಂದೆರಡುಮೂಱು ನಾಲ್ಕ । ಯ್ದೊಂದೆಣಿಸುತ್ತಾಗಳಂತೆ ನಡೆತಂದಿರ್ಪ । ತ್ತೊಂದಾಡೊಡಾಗಳೋಹೋ ! ಎಂದಂ ಗಡ ಪರಶುರಾಮನತಿಕುಪಿತಮನಂ— ಎಂಬ ಪದ್ಯವಿದೆ

ಅರೆ ಎಡೆ ಹಸ್ತಿಶಿಕ್ಷಣವಿಚಕ್ಷಣರಿಂದರೆ ಅಶ್ವಶಿಕ್ಷೆಯಿಂ
ದರೆ ಉಱಿ ಮಲ್ಲಮೇಷಮಹಿಷೋದ್ಧುರಯುದ್ಧರಸಪ್ರಿಯರ್ಕಳಿಂ ।
ದರೆ ಎಡೆ ಕಾರ್ಮುಕವ್ಯಸನಕರ್ಮಠಧನ್ವಿಜನಪ್ರವೇಕರಿಂ
ದರೆ [1]ಎಡೆಯೊರ್ವರ್[1]ಯೊಂದು ಪರಿಯಿಂ ಪುರಬಾಹಿರವೊಪ್ಪಿ ತೋಱುಗುಂ॥೫೧

ವಿಶಂಕೆಗೆ ॥

ಇನಿಯನೆ ಬೆಲ್ಲದಿಂದಿನಿಯನೀವನೆ ಆಃ ಪಿರಿದೀವನಿತ್ತುದಂ
ನೆನೆವನೆ ಚಿಃ ಅದಂ ನೆನೆಯನುಕ್ಕೆವಗೆಯ್ದುದ [2]ಗಾಳುಗೆಯ್ದ[2] ಕೂ .
ರ್ಪನೆ ಕಳೆ ಕೂರನೇಳಿ[3]ದಿಕೆಗಂಡು[3] ಬಿಸುಟ್ಟನೆ [4]ಉಃ[4] ಬಿಸುಟ್ಟನಿಂ
ತಿನಿತು ವಿವೇಕಮಿಲ್ಲದವ[5]ನೆಟ್ಟವನಂ[5] ಬೆಲೆವೆಂಡಿರೊಲ್ವರೇ ॥ ೫೨

ಅವಧಾರಣಕ್ಕೆ ॥

ಏತಱ ಮಾತೊ ಭೂತಳದೊಳರ್ಥವಿಹೀನನ ಶೌಚಮಣ್ಮು ಪೆ
ರ್ಮಾತು ಕುಲಂ ನೆಗಟ್ತೆಯಿನಿತುಂ ವಿಫಲಂ ಧನಮುಳ್ಳನಾವನಂ ।
ತಾತನೆ ಶೂರನಾತನೆ ಕುಲೋದ್ಭವನಾತನೆ ಶುದ್ಧವೃತ್ತನಂ
ತಾತನೆ ಇಂದ್ರನಾತನೆ [6]ಮನೋಭವ[6]ನಾತನೆ ಅಂಬು[7]ಜೋದ್ಭವಂ[7] ॥ ೫೩

ಸೂತ್ರಂ ೧೧

ಪದವಿಧಿಯಿಂ ನೆರೆದುತ್ತರ
ಪದದಾದಿಯೊಳೊಂದಿ ನಿಂದ ವರ್ಗಪ್ರಥಮ ।
ಕ್ಕದಱ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಮ
ಪ್ಪುದದಕ್ಕುಂ ಬಹುಳಮಱಿಯೆ ಚಟವರ್ಗಂಗಳ್ ॥ ೫೪

ಉದಾಹರಣೆ॥

ಪಟುಗನ್ನ[8]ಡಂ[8] ಪುದುಂಗೊಳೆ
ಕೊಡೆಸಕ್ಕದಮಂ ತಗುಳ್ಚಿ ಜಾಣ್ ಕಿಡೆ ಮಱತ್ತಂ ।
ಮೆಟಪಸಂ ಕೋದಂತಿರೆ ಪೇ
ಳ್ವಟಿಗವಿಗಳ ಕವಿತೆ ಬುಧರನೆರ್ದೆಗೊಳಿಸುಗುಮೇ ॥ ೫೫

ಪಂದಲೆಯೋಳಿದೋರಣದ ಸೀಯದರಂ ಪೊಸ[9]ದೂವೆ ದೂಪ ತೂ[9]
ಗುಂದಲೆ ಬಾಳ್ವಣಂ ಪೊಡರೆ ಬಳ್ಕುವ ಸಮ್ಮನ ಸೂಲಮಾಲದೊಳ್ ।
ನಂದಣಿಯಾಗಿ ನೇಲ್ವ ಪೆಣನೊಂದಿರೆ ನಿಂದುರಿಯುಯ್ಯಲೇಱ ಕ್ಕೆ
ರಂದಱಯಲ್ಕೆ ಮಾಡಿದಡೆ[10]ಮಂಚಿಕೆ[10] ಮಿಂಚಿದುದಾ ಶ್ಮಶಾನದೊಳ್ ॥ ೫೬

1 ಎಡೆಪೆರ್ವರ್ (ಓ.ಮ). 2 ಡಾಳಿಗೆಯ್ದ (ಓ.ಮ). 3 ದಕೆಡಂಗು (ಓ). ದಕೆ ಗಂಡು (ಇ). 4 ಏ (ಓ.ಮ). 5 ನೆನ್ನನುವಂ (ಓ.ಮ). 6 ಗುಣೋನ್ನತ (ಓ.ಮ). 7 ಜೋದರಂ (ಓ.ಮ). 8 ಡದ (ಅ.ಓ.ಮ). 9 ದಂಬೆತೂಪತೂ (ಓ.ಮ). 10 ದಡಮಂಚಿಗೆ (ಓ)

ಎೞಲದೆನಸುಂ ಕಾಮವ್ಯಾಮೋಹದಿಂದಿರೆ ನೀಳ್ದ ತ
ಣ್ಬುಟಿಲ ತಳದೊಳ್ ರುದ್ರಂ ಕಂಡಲ್ಲಿ ಕಣ್ಬೊಲನಾಗಿ ಕೆ ।
ಯ್ಗಟಿ[1]ದ[1] ಮುಳಿಸಿಂ ಪೆರ್ವಾವಾಗೆಂದು ಶಾಪಮನಿತ್ತ[2]ನಂ
ದೞಲೆ[2] ಮನದೊಳ್ ತಾಪಂ[3]ಬೆತ್ತಂ[3]ವಿಯೋಗ[4]ವಿಷಣ್ಣನೆಂ[4] ॥ ೫೭.

ಬಹುಳಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ॥

ಒಕ್ಕೆಯ್ಸಿ [5]ಬಿಲ್ಲನಂಬುಮ[5]
ನುಕ್ಕಾರ್ಗಳ್ಗಳ್ ಸುರಿಗೆಗಿಟ್ಟು ಮಾಣ್ದಿರದಾ ಗೋ ।
ವರ್ಕಳಿದಿರ್ಚಿದ ಘೋಟಾ
ಯ್ಲುರ್ಕಳೊಳೆಕ್ಕತುಳಮಿಱಿದು ಕಾಱಿದಱಿಯಾದರ್ ॥ ೫೮

ನೆಗೆದಂಭೋದಪಥಕ್ಕೆಱಂಕೆವೆರಸೊಂದದ್ರೀಂದ್ರಮಾಕಾಶಮಂ
ಬಗಿದತ್ತಿಬ್ಬಗಿಯಾಗೆ ಪಾಱಿದಪುದೆಂಬಾಶಂಕೆಯಂ ಮಾಡಿ ತೊ ।
ಟ್ಟಗೆ [6]ತದ್ಗ್ರಾಹ[6]ಮುಮಂ ಗಜೇಂದ್ರಮುಮನೊತ್ತುರ್ತತ್ತಂಬಿನಂ ತುತ್ತಿ ದೇ
ವಗಣಕ್ಕಚ್ಚರಿಯಾಗೆ ಪಾಱಿ ಸುರರಾಜಾವಾಸಮಂ ಮುಟ್ಟಿದಂ ॥ ೫೯

ನಡುವನಾಟಿಸದುಂತೆ ನೋಡಿದೊಡಂ ವಳಿತ್ರಯಮಧ್ಯದೊಳ್
ನಡುವ ದಿಟ್ಟಿಯನಾಗದಾರ್ಗಮಗಲ್ಚಲೆಂಬನಿತೊಪ್ಪುವೊ ।
ಳ್ಪಿಡಿಯೆ ತೀವಿ ಪೊಗಪ್ತ[7]ಗಾದ[7]ಮಳುಂಬಮಾಗಿಯುಮಂತುವೊ
ರ್ಪಿಡಿಯೆ ದಲ್ ನಡು ನೂತವಾತಚಲಲ್ಲತಾಲಲಿತಾಂಗಿಯಾ ॥ ೬೦

ಚಟವರ್ಗಪ್ರತಿಷೇಧಕ್ಕೆ ॥

ಅತಿಶಯಮಾಯ್ತು [8]ಕಾಲ್ದುಱು[8]ಗಲಿಟ್ಟಳವಾಯ್ತುರಚಲ್ಲಿ ಕೊಂದು ಕೂ
ಗಿತು [9]ಕಟಿಚಲ್ಲಿ[9] ಸೂಸಕದ ನೂಪುರದಬ್ಬರಮಾದುದಬ್ಬರಂ ।
ಮತಿಗಿಡಿಸಿತ್ತು ದಿಟ್ಟಿ ಸೆಱೆಗೆಯ್ದುದು ಪುರ್ವಿನೊಳಾದ ಜರ್ವು ತಾಂ
ದ್ರುತತರಮಾದ್ರುತಂ ಸಮೆದ ತಾಣದೊಳಾಡುವ ಗಾಡಿಕಾರ್ತಿಯಾ ॥ ೬೧

ಕಡುಟಕ್ಕು[10]ಗೊಂಡವ್ರೊಲ್ ಮೆಯ್[10]
ನಡುಗೆ ಮನಂ ವಿಕಳಮಾಗೆ ನುಡಿಗಳ್ ಮೊದಲಿಂ ।
ದಡಿಗಿಡೆ ಕಾಲ್ ತಡತಡವರೆ
ತೊಡರ್ದಳಿಪಿಂದೆಳಸಿ [11]ನೋಟ್ಪು[11] ಮೃಗ[12]ಲೋಚನೆಯಂ[12] ॥ ೬೨

ಸೂತ್ರಂ ೧೨

ಸ್ವರದಿಂ ಯಲದಿನನಾದಿ
ಷ್ಟರೇಫದಿಂ ಪರದೊಳಮದುರ್ ತೋಱೆ ಪವರ್ಗಂ ।

---

1 ಯೆ (ಅ). 2 ನಿಂತಟಲೆ (ಅ). 3 ಬೆತ್ತಂ (ಓ). 4 ಪಿಷಣ್ಣನೇ (ಓ.ಮ). 5 ಬಿಲ್ಲುಮಂಬು (ಅ.ಓ.ಮ). 6 ತದ್ಗ್ರಾಹ (ಅ). 7 ನಾಡೆ (ಓ.ಮ). 8 ಕಾಢುಱು. (ಓ.ಮ). 9 ತಱಿಚಲ್ಲ (ಅ). 10 ಗೊಂಡನರ್ಮೆಯ (ಓ.ಮ). 11 ನೋಟ್ಪ (ಓ). 12 ಲೋಚನೆಯಾ (ಓ.ಮ).

ದೊರೆಕೊಳ್ಗುಂ ವಾದೇಶಮ
ದರೆ ಉಟಿ ವಾಕ್ಯದೊಳಮನ್ವಿತಾ[1]ರ್ಥದೊಳಕ್ಕುಂ[1] ‖ ೬೩

ಪ್ರಯೋಗಂ--

ಸ್ವರಕ್ಕೆ ‖

ಎಳವೆಱ ದಾಡೆ ಕೆಂದಳಿರೆ ನಾಲಗೆ ಮಾಮರದಳ್ಗೆಗೊಂಬಿನೊಳ್
ಮಿಳಿರ್ವೆಳವಳ್ಳಿ ಬಾಲಮಲರ್ದೊಂಗಲೆ ಕೇಸರಮೆಂಬಿನಂ ಮನಂ ।
ಗೊಳೆ ಮಧುಮಾಸಕೇಸರಿ ವಿಯೋಗಿಗಳೆಂಬ ಮೃಗಂಗಳಂ ಭಯಂ
ಗೊಳಿಸಿದುದುದ್ಧಕೀರಮದಕೋಕಿಲಗರ್ಜಿತತರ್ಜಿತಂಗಳಿಂ ‖ ೬೪

ಮರವಣಿಗಂ ಬೀಣೆಗಮಂ
ತರಮಾವುದೊ ಸುಕವಿರಚಿತಮೃದುಲಲಿತಪದ ।
ಸ್ಫುರಿತಸರಸೋಕ್ತಿಗಂ ನಿ
ಷ್ಠುರಕುಕವಿಕಟೂಕ್ತಿಗಳ್ಗಮೇನಂತರಮೋ ‖ ೬೫

ಯರಾದಿಗೆ ‖

[2]ಸುರಿಗೆ[2] ಶುಭಂಕರಗತ್ತಿಗೆ
ಕರಗಂ ತಲೆಮಂಡೆ ಮರುಳ ಬಾಯ್ವುಱ ಪಱೆಯಾ ।
ಗಿರೆ ಕಳದೊಳಿಱಿಯಲಿರ್ದುವು
ನೆರೆದು ನಿಶಾಚರರ ತಕ್ಕಿನೆಕ್ಕತುಳಂಗಳ್ ‖ ೬೬

ಮೆಯ್ವೆಸದಿಂ ಕೆಯ್ವೆಸದಿಂ
ಬಾಯ್ವೆಸದಿಂ ಮಂತ್ರತಂತ್ರದಿಂ[3]ದಂ ಸುಖಮಂ[3] ।
ಮೆಯ್ವಿಡೆ ವನಿತೆಗೆ [4]ಪಡೆದಾ[4]
ಮೆಯ್ವೋಗ[5]ಕ್ಕೆಳಸಿ[5] ಸೋಲ್ವನೆಟ್ಟುವೊಜಂಗಂ ‖ ೬೭

ಬಲ್ವೆಣ[6]ನುರ್ಚಿ[6] ಕೋಡೊಳಿರೆ ನೆತ್ತರುರೋಮಣಿಯಿಂ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಾ
ನಲ್ವರಿವನ್ನೆಗಂ ಪ್ರಹತದಿಂದಿಱಿದೆತ್ತಿದೊಡಗ್ರಹಸ್ತದೊಳ್ ।
ನೆಲ್ವ ಪೆಣಕ್ಕೆ ಪರ್ದೆಱಗೆ ವೈರಿಯ ನಾಲ್ಕು ಬಲಕ್ಕಮೊಂದೆ ಬಂ
ಬಲ್ವರಿಯುತ್ತು[7]ಮಿರ್ದುದು[7] ಜಯದ್ವಿರದಂ ಜಯಸಿಂಗಭೂಪನಾ ‖ ೬೮

ಬಲ್ವಲಿಕೆಯಿಂದಿದಿರ್ಚಿದ
ಬಿಲ್ವಡೆ ತನ್ನೆಚ್ಚ ನಿಶಿತಶರಸಂಹತಿಯಿಂ ।
ದೆಲ್ವಡಗಾಯ್ತು ನಿತುಮದೆನೆ
ಬಿಲ್ವಲ್ಮೆಯ ಮಾತಮಾನುಷಂ ಮಾಧವನಾ ‖ ೬೯

---

1 ರ್ಥಂಗಳೊಳಕ್ಕುಂ (ಓ.ವ.) 2 ಸುರಗಿ (ಓ.ಮ). 3 ಮುಂಶುಭಮಂ (ಓ.ಮ). 4 ಪಡೆವುದು (ಓ. ಮ). 5 ಕೆತಾನೆ (ಓ. ಮ). 6 ನುರ್ಚಿ (ಅ). 7 ರ್ಪುದು (ಅ. ಮ).

*ಧರೆಯೊಳ್ ಬೀರದ ಪೆಂಪಿಂ
ನರನಿಂದಿರ್ಮಡಿ ಬಕಾರಿಯಿಂ ಮೂವಡಿ ಭಾ ।
ಸ್ಕರಸುತನಿಂ ನಾಲ್ವಡಿ ಶಂ
ಕರನಿಂದಯ್ವಡಿ ನೆಗಪ್ತೆಯದಟರ ಭೀಮಂ ॥ ೭೦

ಅನಾದಿಷ್ಟರೇಫಕ್ಕೆ ॥
ಬೇರ್ವೆರಸು ಕಿಟ್ಟು ಪಲವುಂ
ನೀರ್ವೊಗಳನೊಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬರ್ಪ [1]ಗಜೇಂದ್ರಂ[1] ।
ಸೋರ್ವ ಮದ[2]ಧಾರೆ[2] ಕಟದೊಳ್
ನೇರ್ವಟ್ಟಿರೆ ಸುರಕರೀಂದ್ರಮೆನಿಸಿದುದಾಗಳ್ ॥ ೭೧

ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ॥
ಕಮನೀಯವಿಭ್ರಮಗುಣಾನ್ವಿತೆಯರ್
ಪ್ರಮಿತಾಕ್ಷರಾಭರಣಭೂಷಿತೆಯರ್ ।
ತಮರೂರ್ಗೆ ಪ್ಪೋಪ ಕುಲಜಾಂಗನೆಯರ್
ಕಮಲೋದರಂಗೆ ಪಡೆದರ್ ಮುದಮಂ ॥ ೭೨

ಸೂತ್ರಂ ೧೩

ಯಲರಹಿತವ್ಯಂಜನದಿಂ
ನಿಲೆ ಮುಂದೆ ಸಕಾರಮಲ್ಲಿ ಬಹುಳಂ ಚತ್ವಂ ।
ಕೆಲಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ಜತ್ವಂ
ನೆಲೆಗೊಳ್ಗುಂ ಸಂಖ್ಯೆಯಾದೊಡಕ್ಕುಂ ಛತ್ವಂ ॥ ೭೩

ಉದಾಹರಣೆ—
ಚತ್ವಕ್ಕೆ ॥
ನೆರಪೆ ತುಂಬಿಗಳನಾತ್ಮಮುಖೋದ್ಯ
ತ್ಪರಿಮಳಂ ಕಮಳಬಂಧುರಗಂಧಂ ।
ಪರಪೆ ಕೇಕಿಗಳ ತಾಂಡವಮಂ ನು
ಣ್ಚರದ ತಿಣ್ಪು ಘನಘೋಷಗಭೀರಂ ॥ ೭೪

ಬಹುಳಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ॥
ಕಣ್ಸೋಲಮನಱಿಯಂ ಪರ
ವೆಣ್ ಸುರವಧುಗೆಣೆಗೆ ವರ್ಪೊಡಂ ತೊಡದರ್ಾತಂ ।
ಮೇಣ್ ಸುರನಕ್ಕೆಮ ಚಲದ ಪ
ವಣ್ಸರಿ ಕೀಟ್ಸರಿಗೆ ವಾರನಹಿತಕೃತಾಂತಂ ॥ ೭೫

* ಈ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ' ಆದೇಶರೇಫಕ್ಕೆ ' ಎಂದಿದೆ.
1 ಗಜಂಮುಂ (ಓ. ಮ). 2 ವಾರಿ (ಓ. ಮ).

ಜತ್ವಕ್ಕೆ ॥

ಕರೆವೆರಸಿದ ಪೊಸದುಗುಲದ
ತೆರಳ್ಕೆವೆತ್ತುಡೆ ಹಟತ್ಕಟೀಸೂತ್ರಪರಿ ।
ಸ್ಫುರಿತದೊಳಂ ಕಟ್ಟಿದ ಪೊಂ
ಜುರಿಗೆಯೊಳಂ ಜನಮನೇಂ ಮನಂಗೊಳಿಸಿ[1]ದುದೋ[1] ॥ ೭೬

ಛತ್ವಕ್ಕೆ ॥

ಪದಿನೆಣ್ಛಾಸಿರಲೋಹವಕ್ಕರೆಯ ಜಾತ್ಯಶ್ವಂಗಳಿರ್ಛಾಸಿರಂ
ಮದಮಂ ಮುಕ್ಕುಳಿಸಿರ್ದ ದಂತಿಘಟೆಗಳ್ ಪತ್ತೆಂಟು ಲಕ್ಕಂ ರಣೋ ॥
ನ್ಮದಪತ್ತಿವ್ರಜಮೆಂಬ ಸೈನ್ಯಮದದಿಂ [2]ಬಂದರ್ ಪಲರ್[2] ಕಾದಿಯೋ
ಡಿದೊಡೆಟ್ಟಿಟ್ಟಿದನಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿ ಪಿಡಿದಂ ಚಾಳುಕ್ಯಚಕ್ರೇಶ್ವರಂ ॥ ೭೭

ಯಲಪ್ರತಿಷೇಧಕ್ಕೆ ॥

ವೀರಶ್ರೀ ವಿಜಯನ ಕೆ
ಯ್ಸಾರೆ ಸುರಾಂಗನೆಯರೊಸೆದು ಪರಸುವ ರವಮುಂ ।
ಭೋರೆಂದೆಱಗುವ ಕುಸುಮಾ
ಸಾರದ ಬಲ್ಸರಿಯುಮೆಸೆದುವಂಬರತಳದೊಳ್ ॥ ೭೮

ಸೂತ್ರಂ ೧೪

ಸ್ವರಮುಮದಿರ್ದರೆ ಮುಂದೇಕ
ಸ್ವರದೊಳ್ ನಣಲಯಳಕಾರಮನಿತುಂ ಹ್ರಸ್ವಾ ॥
ಕ್ಷರಪೂರ್ವಮಾಗೆ ಪೀನಂ
ಸ್ವರೂಪದಿಂ ದ್ವಿತ್ವವೃತ್ತಿಯಂ ತಾಳ್ದಿರ್ಕುಂ ॥ ೭೯

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಪೊನ್ನುಳ್ಳವನೆ ಕುಲೀನಂ
ಚೆನ್ನಂ ಕಲಿ ಸತ್ಯವಾದಿಯೆನಿಸುಗುಮು[3]ದಱಿಂ ।
ದಿನ್ನುಂ ಪೊನ್ನನೆ[3] ಪಡೆವುದು
ಪೊನ್ನಿಂ ಸಮನಿಸುಗುಮಲ್ತೆ ಪೆಣ್ಣುಂ ಮಣ್ಣುಂ ॥ ೮೦

ಕಲ್ಲೆಲ್ಲಂ ಕಿಸುಗಲ್ ಮರ
ನೆಲ್ಲಮವಿಮ್ಮಾವು ಬಳ್ಳಿಯೆಲ್ಲಂ ಲತೆ ಮು ।
ಳ್ಳೆಲ್ಲಂ ಕೇದಗೆ ಬೆಳೆಗೆ
ಯ್ಯೆಲ್ಲಂ ಫಲಶಾಲಿಯೆಂದೊಡೇ[4]ಪೊಗಟ್ಟುವುದದಂ[4] ॥ ೮೧

---

1 ದನೋ (ಅ). 2 ಬಂದುಪ್ಪಳಂ (ಅ.ಓ.ಮ.) 3 ಮಿನ್ನುಂ, ಮುನ್ನಂ, ಪೊನ್ನಂ, (ಓ.ಮ). 4 ಪೊಗಟ್ಟಪುದೋ.

ಪೀನಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ||

ಪುಲಿಗಳ ಮಾಸೆಯನುಯ್ಯಲಾಡಲೆ ನಂಜನೆಂ
ಜಲಿಸಲು[1]ಮತ್ತಿಯೆ[1] ಕಾಳಕೂಟಮನೆನ್ನ ದೋ |
ರ್ವಲಮನತಿಕ್ರಮಿಸಲ್ಕಮಾಟಿಸಿ ಬಂದನೊ
ಳ್ಗಲಿ ದಲಿವಂ ಜವನಲ್ಲಿಯುಂಡಿಗೆದಂದನೋ || ೮೨

ಅನೇಕಸ್ವರನಿಷೇಧಕ್ಕೆ ||

ಸರಣಾರುವೊಳರೆ ಖಳಸಂ
ಸರಣದೊಳದವಟಲನೆಯ್ದಿ ನವೆ[2]ವರ್ಗೆ[2] ಜಿನೇ |
ಶ್ವರಧರ್ಮವೊಂದೆ ತಾನದು
ಶರಣಂ ಭವಹರಣಮಲ್ಲಿ [3]ಸಂದೆ[3]ಯುಮುಂಟೇ || ೮೩

ಇದು ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿಯೊಳ್ ಸಂಧಿಪ್ರಕರಣಂ

ನಾಮಪ್ರಕರಣಂ

ಸೂತ್ರಂ ೧೫

ಧಾತುವಿವರ್ಜಿತಮರ್ಥೋ
ಪೇತಂ ಲಿಂಗಂ ಮಮಿಂಕೆಯದದೊ[4]ಳ್ ಎಂದಿಂ[4] |
ತೀ ತೆಱದಿಂದೇೞಕ್ಕುಂ
ಖ್ಯಾತವಿಭಕ್ತಿಗಳ್[5]ದರ್ಕೆ[5] ಕಾರಕವಶದಿಂ || ೮೪

ಸೂತ್ರಂ ೧೬

ಪರಿವಿಡಿಯೆ ಕರ್ತೃ ಕರ್ಮಂ
ಕರಣಾಖ್ಯಂ ಸಂಪ್ರದಾನಮಪನಯ[6]ನಾಖ್ಯಾ[6] |
ನಿರತಮಪಾದಾನಮುಮಧಿ
ಕರಣಮುಮೆನೆ ಕಾರಕಂಗಳಾಱುಂ ನೆಗಬ್ಗುಂ || ೮೫

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ನೆಲನಿದು ನೆಲನಂ ಪಾಲಿಸು
ನೆಲದಿಂ ಪುರುಳಕ್ಕುಮಾರ್ ನೆಲಕ್ಕೆಱಗದವರ್ |

---

1 ಮತ್ತಿಯೆ, ತುಳ್ತಿಯು (ಅ). 2 ವಂಗೆ (ಅ), 3 ಪೇಟ್ ತೊದಳುಂಟೆ (ಅ)
4 ಳೆಂದಿಂ (ಓ.ಮ). 5 ವರ್ಕೆ (ಓ.ಮ). 6 ಮಭಿದಾ (ಓ.ಮ).

ನೆಲದತ್ತಣಿನುಱದರಿಯಂ
ತೊಲಗಿಸು ನೆಲದೆಱೆಯ ನೆಲದೊಳೊ[1]ದವಿಸು[1] ಜನಮಂ ‖ ೮೬

ಸೂತ್ರಂ ೧೭

ಅವಱೊಳ್ ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಂ
[2]ಬವರಿಸೆ[2] ತಳ್ತಿರ್ಕು[3]ಮಲ್ಲಿ[3] ಗಳ್ ಶಬ್ದಂ ಮ ‖
ತ್ತವು ಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚ
ನವೃತ್ತಿಯಂ [4]ತಾಳ್ದಿ[4] ನೆಗೞ್ಗುಮವು ಬಹುಳತೆಯಿಂ ‖ ೮೭

ಪ್ರಯೋಗಂ ‖

[5]ಅಲರ್ಗಣ್ ಮಿಾವ್ಬೊಣರಂತಿರೆ
ನೆರೆವೊರೆಗಳ್ ಚಕ್ರಯುಗಲಮಂ ತಿವಳಿಗಳು ‖
ಚ್ಚಲತತರಂಗಂಗಳನಿಳಿ
ಸೆ ಲತಾಂಗಿಯರಂಬುಜಾಕರಕ್ಕೆಣೆಯಾದರ್[5] ‖ ೮೮

ಕಿಡಿಗಳ್ ಜಾತಿಜರಾದಿಗಳ್ಗೆ ದುರಘ[6]ವ್ರಾತಾಯುಧಕ್ಕಳ್ಕ[6]ದು
ರ್ಕುಡಿಗಳ್ ಪುಣ್ಯದ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟ ಗುಡಿಗಳ್ ಧರ್ಮಾರ್ಥಿಗಳ್ಗಪ್ಪ ಕೆ |
ಯ್ಪಿಡಿಗಳ್ ಜೈನಗೃಹಕ್ಕೆ ನಿಲ್ತ ಪಡಿಗಳ್ ಸಂಸಾರವಾರಾಶಿಯಾ
ತಡಿಗಳ್ ಶ್ರೀಗುಣ[7]ಭದ್ರ[7]ದೇವರಡಿಗಳ್ [8]ನಿಲ್ಕೆಮ್ಮ[8] ಹೃತ್ಪದ್ಮದೊಳ್ ‖ ೮೯

ಅವು ಪಿರಿಯವು ಭಾವಿಪೊಡಿಂ
ತಿವು ಕಿಱಯವೆನಿಪ್ಪುದಿದುವೆ ಭೇದಂ ಪೆಱತಿ |
ಲ್ಲವ[9]ಱವ[9]ಱಂತರಮೆನಿ[10]ಸಿದು
ವವನೀ[10]ಧರದಣಿಯ ಪುಲಿಗಳುಂ ಬೆಕ್ಕುಗಳುಂ ‖ ೯೦

ಬಹುಳಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ‖

ನೀಂಗಳ ಕಾಲ್ಗರ್ಚಿದ ನೀ
ರುಂ ಗಂಗೆಯ ನೀರುಮೆಂ[11]ಬಿವೀ[11]ನಿಖಿಳಜಗ |
ನ್ನಂಗಳ[12]ಕರಂ[12]ಗಳೆನಗೊ
ರ್ವಂಗಂ ಸಮನಿಸಿದುವಿಂತು ನೋಂತರುಮೊಳರೇ ‖ ೯೧

---

1 ದಗಿಸು (ಒ.ಮ). 2 ಬವಳಿಸೆ, ಜವಳಿಸೆ (ಅ). 3 ಮೆಯ್ದ್ದ (ಅ). 4 ತಾಳ್ದು, ತಾಳ್ದಿ (ಅ.ಒ.ಮ). 5 ಈ ಪದ್ಯವು ಒಂದೇ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿದೆ. 6 ವ್ರಾತಾದಿಗಳ್ಗಳ್, ವ್ರಾತಾಸಿಗುಳ್ಗಳ್ಕ (ಅ). 7 ಚಂದ್ರ (ಅ). 8 ನಿರ್ಕೆನ್ನ (ಅ). 9 ಱವ (ಒ.ಮ). 10 ಸಿವುವವಶೀ (ಮ), ಸಿವುದವನೀ (ಒ). 11 ಬಿವಂ (ಒ); ಬನಂ (ಮ). 12 ಪದಂ (ಅ).

ಸೂತ್ರಂ ೧೮

ಪುರುಷಸ್ತ್ರೀವಾಚಕಮಾ
ಗಿರೆಯುಂ ಮತ್ತಲ್ಲಿ ಸರ್ವನಾಮಂ ಸಯ್ತಂ ।
ದಿರೆಯುಮಿರರ್ ದಿರ್ ವಿರ್ ಕಳ್
ದೊರೆಕೊಂಡನುಸರಿಸುಗುಂ ಜನೋಕ್ತಿಕ್ರಮದಿಂ ॥ ೬೨

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಆರಾರ್ಗೆ ಪೆಂಡಿರೊಡವುಟ್ಟಿದರೆಂಬರಾರಾ
[1]ರ್ಗಾರಾರ್ಗೆ[1] ತಂದೆವಿರತಿಪ್ರಿಯಪುತ್ರರಾರಾ
[2]ರ್ಗಾರಾರ್ಗೆ[2] ತಾಯ್ವಿರೆರಡಿಲ್ಲದೆ ಕೂರ್ಪರಾರಾ
[3]ರ್ಗಾರಯ್ಯ[3] ತಾನೆ [4]ತನಗಿಂ[4] ನೆರಮಲ್ಲರಾರುಂ ॥ ೬೩

ಇವಳ್ದಿರೊಳಿವಂದಿರಂ ವಿಕೃತರೂಪರಂ ಕೂಡುವಂ
ತವಶ್ಯಮನುರೂಪರೂಪರನೆ ಕೂಡಲೇಂ ಕೂಡದೋ
ವಿವೇಕ[5]ಮಿನಿತೇಕೆ[5] ಪುಟ್ಟದೊ ಪಿತಾಮಹಂಗೆಂಬ ಚಿ
ತ್ತವಿಭ್ರಮಮನಾಗಿಪರ್ ಸುಟಿವ ಬೇಡರಾ[6]ಬೆಟ್ಟ[6]ದೊಳ್ ॥ ೬೪

ಕಳಂತಕ್ಕೆ ॥

ಅಱಿಯಲಾಗದು ನೆಟ್ಟನೆಂದು ಬಿಸುಟ್ಟುದುಂ ನಯಮಲ್ತು ಪಾಂ
ಗಱಿವ ವಿಪ್ರವರರ್ಕಳಿಂ ಚರರಿಂ ವಿಚಾರಪರರ್ಕಳಿಂ ।
ಪೆಱರುಮ[7]ನ್ನರಿ[7]ನಿನ್ನುಮಾರಯಿಸಿಂ ವಿದಗ್ಧರಿನೊಯ್ಕನೆ
ತ್ತಱಿಯಲಕ್ಕುಮೊ ಸಯ್ಪಿನಿಂ ಸಮ[8]ನಿಕ್ಕು[8]ಮಲ್ತೆ ಸಮಾಹಿತಂ ॥ ೬೫

ಸೂತ್ರಂ ೧೯

ಅಕ್ಕುಮನುಸ್ವಾರಮದಂ
ತಕ್ಕೆ ಸಮಂತೆಲ್ಲಿಯಾದೊಡಂ ಮತ್ತದಱಿಂ ।
ಮಿಕ್ಕುವಱೊಳ್ ಲೋಪಂ ತಾ
ನಕ್ಕುಂ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನ[9]ಮಂತೊಂ[9]ದಕ್ಕುಂ ॥ ೬೬

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

[10]ಬಗಿದು[10] ಪುಗಲ್ಕರಿದೆಲ್ಲಿಯು
ಮೊಗೆದ ಮರಂ ಪೊದಱು ಬಳ್ಳಿ ಗಿಡುವೆಂಬಿವಱಿಂ ।
ಮಿಗಿಲೆನಿಪ ಬಲ್ಲೆ ನಗಸಾ
ನುಗಳೊಳದಂತಾವ ಮೆಯ್ಯೊಳಂ ಪುದಿದಿರ್ಕುಂ ॥ ೬೭

---

1 2 ರಾರಾರ್ಗೆ (ಓ.ಮ). 3 ರಾರಯ್ಯೆ (ಓ.ಮ). 4 ತನಗಂ (ಅ). 5 ಮನಿತೇಕೆ (ಅ). 6 ಬೇಟ (ಅ). 7 ನ್ನರ (ಓ). 8 ನಕ್ಕು (ಓ). 9 ಮತೊಂ (ಅ.ಮ). 10 ಬಗೆದು (ಅ).

ಸೂತ್ರಂ ೨೦

ಕೇವಲಮುದಂತಲಿಂಗದೊ
ಳಾವರ್ಜಿತಮಪ್ಪ ಮಾಗಮುಂ ಗಳ್ಗಕ್ಕುಂ ।
ತಾವೊಂದಿ ಬಿಂದುಗಳ್ಗು
ದ್ಭಾವಿಸಿ ನೆಗಟ್ಗುಂ ಮ ನಂ ಸ್ವರಂ ನಿಲೆ ಪರದೊಳ್॥ ೯೮

ಪ್ರಯೋಗಂ ।

ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ ॥

ಪೊಂಗಳಸಂಗಳಿನೆಸೆವು
ತ್ತುಂಗಧ್ವಜತೋರಣಂಗಳಿಂ ಸೊಗಯಿಪ ಕೂ ।
ಟಂ[1]ಗಳಿನೆಲ್ಲಂ[1]ನಾಡೆ ಮ
ನಂಗೊಳಿಪುವು ಪುರದ ರಮ್ಯಹರ್ಮ್ಯಚಯಂಗಳ್ ॥ ೯೯

ಅಪರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ॥

ಹರನಗಮಿಂತಿದು ಲಂಕೇ
ಶ್ವರನೀ ಗಿರಿವರಮನೊತ್ತಿ ಕಿಡ್ತಿ‌ತ್ತಿದನ ।
ಚ್ಚರಿವಟ್ಟು ಸುರವಿಯಚ್ಚರ
ಗರುಡೋರಗಸಮಿತಿ ನೆರೆದು ನಡೆ ನೋಡುವಿನಂ ॥ ೧೦೦*

ಸೂತ್ರಂ ೨೧

ಅಘು ಪರಮಾಗಿರೆ ಲಿಂಗಾಂ
ತವರ್ಣಲೋಪಂ ಗುಣೋಕ್ತಿಗಕ್ಕುಂ ಪ್ರಾಯಂ ।
ಸ್ವವಿಭಕ್ತ್ಯಾದ್ಯಕ್ಷರಮಾ
ಗಿ ವರ್ತಿಕುಂ ಸರ್ವನಾಮದೊಳ್ ಮತ್ತದುವುಂ ॥ ೧೦೧

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಇನಿಯವು ವಿಷಯಸುಖಂ ನಂ
ಜಿನ ಸವಿವೊಲ್ ತತ್‌ಕ್ಷಣಂ ವ್ರತಾಚರಣಂ ಮು ।
ರ್ದಿನ ಕಯ್ಪುಯಂತೆ ಪಿರಸಂ
ಮನಕ್ಕವೆರಡುಂ ವಿಪಾಕವಿಪರೀತಂಗಳ್ ॥ ೧೦೨

---

1 ಗಳವೆಲ್ಲಂ, ಗಳಿವೆಲ್ಲಂ (ಓ.ಮ). * ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಪುನಃ ೨೩ನೆಯ ಸೂತ್ರದ ಕೆಳಗೆ ನೋಡಬಹುದು.

ಪ್ರಾಯೋಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ||

ಬಂಡಣದೊಳೆನ್ನನೋಡಿಸಿ
ಕೊಂಡುಯ್ದಂ ನಿನ್ನನಾ ಸರಿತ್ಸುತನಾನುಂ |
ಪೆಂಡತಿಯೆನಾದೆನದಱಿಂ
ಪೆಂಡಿರ್ ಪೆಂಡಿರೊಳದೆಂತು ಕೂಡುವರಬಲೇ || ೧೦೩

ಸೂತ್ರಂ ೨೨

ಸ್ವರಮಿದಿರೊಳಕಾರಾಂತ
ಕ್ಕಿರೆ ನಾಗಮಮಕ್ಕುಮಲ್ಲಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗ[1]ದೊಳಿ |
ನ್ನೆರಡನೆಯ[1] ವಿಭಕ್ತಿಯನ
ತ್ತಿರಲಿತ್ತು ನಪುಂಸಕಕ್ಕೆ ದಾಗಮಮಕ್ಕುಂ || ೧೦೪

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಇವನಧಿಕಪುಣ್ಯನೀತನ
ನವಶ್ಯವೋಲಗಿಸೆ [2]ತೀರ್ಗು[2]ಮಭಿಮತಮಿವನಿಂ |
ಭುವನವಿಶೇಷಕರಾರೆಂ
ದವನವನತನಾದನಾ ಧರಾಧಿಪನಡಿಯೊಳ್ || ೧೦೫

ಮನದಿಂ ಬೇಗಂ ಮುಟ್ಟಿದ
ನನೂನಫಲಕುಸುಮಪಲ್ಲವಭ್ರಾಜಿತಮಂ |
ಬನದೊಳಗೆ ಪವನನಂದನ
ನನಿಂದ್ಯಗುಣನೆಸೆವಶೋಕಧಾತ್ರೀರುಹಮಂ || ೧೦೬

ಸೂತ್ರಂ ೨೩

ಮತ್ತಾ ದ್ವಿತೀಯೆಗಂ ಮನ
ಮೊತ್ತರಿಸಿರ್ಕುಂ ವಿಭಾಷೆಯಿಂ ನಿಧನದೊಳಂ |
ಪತ್ತಿ ನಿಮಿರ್ದಮರ್ದು ನಿಲ್ಕುಮು
ದಾತ್ತತೆ ಮಿಗೆ ದಂ ತೃತೀಯೆಗೇದಂತಂ ಮೇಣ್ || ೧೦೭

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ದ್ವಿತೀಯೆಗೆ ||

ನೆಲನಂ ನುಂಗಲುಮಂಬುಧಿ
ಜಲಮಂ ತವೆ ತುಳ್ಕಲುಂ ಕುಲಾಚಲಕುಲಮಂ |
ನೆಲೆಯಿಂ [3]ಕಿಟಲುಂ[3] ತಾರಾ
ವಲಿಯನುದಿರ್ಚಲುಮೊಡರ್ಚಿದಂ ಚಕ್ರಧರಂ || ೧೦೮

---

1 ದೊಳಂ|| ಎರಡನೆಯ ವಿಭಕ್ತಿಯಿಂ (?). 2 ತೋರ್ಗು (ಮ). 3 ನೆಗವಲ್ (ಅ).

ಹರನಗಮಿಂತಿದು ಲಂಕೇ
ಶ್ವರನೀ ಗಿರಿವರಮನೊತ್ತಿ ಕಿತ್ತಿತ್ತಿದನ ।
ಚ್ಚರಿವಟ್ಟು ಸುರವಿಯಚ್ಚರ
ಗರುಡೋರಗಸಮಿತಿ ಮೆಚ್ಚಿ ತಲೆದೂಗುವಿನಂ ॥ ೧೦೯ *

ತೃತೀಯೆಗೆ ॥

ಭಯದಿಂದಂ ಮುಳಿಸಿಂದಂ
ಸ್ಮಯದಿಂದಂ ರಾಗದಿಂದಮಳಿಪಿಂದಂ ದು ।
ರ್ಣಯಮಂ ಭಾವಿಸದೆ ಯದೃ
ಚ್ಛೆಯಿಂದೆ ನೆಗಟ್ವಂಗೆ ತೀರ್ವ ಕಜ್ಜಮುಮೊಳವೇ ॥ ೧೧೦

ಬಗೆದಂತಾಗೆ ಸುರೇಂದ್ರರಿಂ ಕ್ರಮದೆ ಕಲ್ಯಾಣದ್ವಯಂ ಜೈನದೀ ।
ಕ್ಷೆಗೆ ಪೂಣ್ದು ಕ್ಷಯಪುಣ್ಯನುಗ್ರತಪಮೆಂಬುಗ್ರಾಸಿಯಿಂ ಕೂಡೆ ಘಾ
ತಿಗಳಂ ಘಾತಿಸಿ ತದ್ಯುಗಂಧರಮಹಾಯೋಗೀಶ್ವರಂ ತಾಳ್ದಿದಂ
ನೆಗಟ್ದಾರ್ಹಂತ್ಯಮನೇನನೀಯದೊ ಶುಭಧ್ಯಾನೋಪಯೋಗೋದಯಂ॥ ೧೧೧

ಸೂತ್ರಂ ೨೪

ಅಕ್ಕುಂ ಬಹುಳಮುಕಾರಾಂ
ತಕ್ಕೆ ತೃತೀಯಾದಿ[1]ಗಳೊಳಿನಾ[1]ಗಮುಮುಱುವೆಂ ।
ದಕ್ಕುಮವು ಸರ್ವನಾಮದ
ಪಕ್ಕದೊಳಿರೆ ಮೊದಲೊಳಿರ್ದುಕಾರದ ನೆಲೆಯೊಳ್ ॥ ೧೧೨

ಉದಾಹರಣೆ॥

ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ॥

ಮನುವಿನ ಮಾರ್ಗಂ ಸುರಗುರು
ವಿನಱುವು ಪವಮಾನಸೂನುವೊಂದಾಯತಿ ಪೆಂ ।
ಪಿನೊಳೆಸೆವ ಕರ್ಣನೊ[2]ರ್ಬುಡಿ[2]
ತನಗವು ನಿಜಮಾಗೆ ನೆಗಟ್ದನಾ ವಿಧುವಿಳೆಯೊಳ್ ॥ ೧೧೩

ಅಪರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ॥

ಅದಱಿಂದಾನೊಂದಂ ಬೇ
ಡಿದಪೆಂ ಮಾರ್ಕೊರ್ಳ್ವದೀವುದೆಂಬುದುಮದಱೊಳ್ ।
ಪುದಿದನುರಾಗಂ ಮಾಣ್ದಿರೆ
ತದಸ್ತುವೆಂದಿತ್ತನಮಳವಸ್ತುವ[3]ನಾತಂ[3] ॥ ೧೧೪

---

* ಈ ಪದ್ಯವು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. 1 ಗಳ್ಗಿನಾ (ಅ). 2 ಳ್ನಾಡಿ (ಓ.ಮ).
3 ನಾದಂ (ಮ).

ಸೂತ್ರಂ ೨೪

ಮೊದಲೊಳನುಸ್ವಾರಂ ಬೆರೆ
ಸದಂತಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ ಗೆಯಕ್ಕುಂ ದ್ವಿತ್ವಂ ।
ವಿದಿತನಪುಂಸಕದೊಳ್ ಪ
ಕ್ಷದಿಂ ತೃತೀಯಂ ಚತುರ್ಥಿಗಂತುಟಿದುವಱೊಳ್ ॥ ೧೧೪

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥
ಆತಂಗಮಾಕೆಗಂ ವಿ
ಖ್ಯಾತಯಶಂ ಪುಟ್ಟಿದಂ ಕುಲಕ್ಕಂ ಚಲಕಂ ।
ಭೂತಳದೊಳಾರ್ಗಮಧಿಕಂ
ನೀತಿಪರಂ ಪರಬಲಾಬ್ಧಿಗೌರ್ವಪ್ರತಿಮಂ ॥ ೧೧೫

ಸೂತ್ರಂ ೨೫

ಅತ್ತಣಿ[1]ಮೆಂದನುಸಂಧಿಸಿ[1]
[2]ಯೊತ್ತಂಬರದಿಂ[2] ತಗುಳ್ಚುವರ್ ಪಂಚಮಿಯೊಳ್ ।
ಬಿತ್ತರಿಸುವರ್ ತೃತೀಯಾ
ವೃತ್ತಿಯುಮಂ ಪಂಚಮೀಪ್ರಯೋಗದೊಳರೆಬರ್ ॥ ೧೧೬

ಉದಾಹರಣೆ ॥
ಕವಡಿಕೆ ಬಂದು[3]ದೋಪ[3]ಳುಟಿದಟ್ಟಿದಳಾಳ್ದನ ನಂಟ[4]ರತ್ತಣಿಂ[4]
ದವದಳಮಾಯ್ತು ಪೋಯ್ತು ರವಣಂ ಪೊಲೆವಾವುಗೆ[5]ನೆಂಬ[5]ನಾದನಿ ।
ನ್ನವಧರಿಸಲ್ಕಮಾಱೆನೆನುತುಂ [6]ಮಗುಬ್ದಾಡುವ[6]ನಿಲ್ಲಜಂಗೆ ತಾಂ
ಕವಡಿಕೆ ಕಯ್ಯೊಳಿರ್ದುಮವು [7]ಮುಂದಲೆ[7]ಯೊಳ್ ನೆಲಸಿರ್ದುವಲ್ಲವೇ ॥ ೧೧೭

ಮತ್ತಹಸ್ತಿಗಳ ಮಸ್ತಕದಿಂ ಬಿದಿರಿಂ ಫಣೀಂ
ದ್ರೋತ್ತಮಾಂಗದಿನಗುರ್ವಿಪ ಪಂದಿಯ ಕೋಟ್ಕಳಿಂ ।
ಪತ್ತುವಿಟ್ಟಗ[8]ನಿಕುಂಜ[8]ದೊಳೊಕ್ಕಿಳಮುತ್ತನಾ
ಯುತ್ತುಮಿರ್ಪ ಶಬರಪ್ರಿಯಕಾಮಿನಿಯರ್ಕ[9]ಳಂ[9] ॥ ೧೧೮

ಸೂತ್ರಂ ೨೬

ಆದಿವಿಭಕ್ತಿಯೊಳಂ ಸ್ವಾ
ದ್ಯಾದಿಯೊಳಂ ಷಷ್ಠಿ ತಾನದಕ್ಕುಂ ಕೆಲರು ।

---

1 ನೆತ್ತನುಬಂಧಿಸಿ (ಓ.ಮ). 2 ಕುತ್ತುಂಬದನಂ (ಓ). 3 ವೋಪ (ಓ). 4 ನತ್ತಣಿಂ (ಓ.ಮ). 5 ವೆಂಬ, ನಂಬ (ಅ). 6 ಮಗುಬ್ಬೋಡುವ (ಅ). 7 ಮೂದಲೆ (ಮ). 8 ನಿಕಾಯ. (ಅ.ಓ.ಮ). 9 ಳಿಂ (ಅ).

ತ್ವಾದಿಸುವರ್ ಸ್ವಾಮಿತ್ವದೊ
ಳಾದಮಭೇದದೆ ಚತುರ್ಥಿಯಂ ಷಷ್ಠಿಯುಮಮಂ ॥ ೧೨೧

ಲಕ್ಷ್ಯಂ॥

ಕಿವಿಗಾದ ಸಂತಸಂ ಕ
ಣ್ಣವತರಿಸಿದುದೀಗಳೆಮಗೆ [1]ಕಾಮಾಂಧಕಿ[1]ಗ ।
ಳ್ಗವದಾತಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯು
ಮವಯವದಿಂದಾಯ್ತು ನಿನ್ನ ಬರೆ [2]ಪುರ[2]ಮಥನಾ ॥ ೧೨೧

ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ॥

ತೆಂಕ[3]ವಂಕದೊ[3]ಳಸಂಖ್ಯಬಲಂ ನಿ
ಶ್ಶಂಕೆಯಿಂ ನೃಪನ ಪೇಜ ವಿರುದ್ಧಾ ।
ತಂಕನಳ್ಕಿ... ಸುಶರ್ಮನೃಪಂ ವೀ
ತಾಂಕುಶಂ ತುಱುಗೊಳಲ್ [4]ಪೊಱಮಟ್ಟಂ[4] ॥ ೧೨೨

ಸ್ವಾಮ್ಯಾದಿಗೆ॥

ಮದನನ ಕೆಯ್ಯುವೆಲ್ಲಿದನನಂಗನ ಕೆಯ್ಪಿಡಿಯೆಲ್ಲಿದಂ ವಿಲಾ
ಸದ ಕಣಿಯೆಲ್ಲಿದಂ ಚದುರ[5]ನೆಲ್ಲಿದನೆ[5]ಲ್ಲಿದನೆಲ್ಲಿದಂ ವಿನೋ ।
ದದ ಮೊದಲೆಲ್ಲಿದಂ ಸೊಬಗಿನಾಗರಮೆಲ್ಲಿದನಿಚ್ಚೆಯಾಣ್ಮನೆ
ಲ್ಲಿದನೆರ್ದೆಗಾಣ್ಮನೆನ್ನರಸನೆಲ್ಲಿದನೋ ಲಲಿತಾಂಗವಲ್ಲಭಂ ॥ ೧೨೩

ಅಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ॥

ಈತನೀ ನೆಲನನಾಳ್ವರಸಂ ಕೇ
ಳೀತನೀ ಧರಣಿಗೀಶ್ವರನೇಮಾ
ತೀತನೀ ವಿಷಯನಾಯಕನೀ ತೋ
ರ್ಪಾತನೀ ದೆಸೆಯ ನಾಡ್ಗಧಿನಾಥಂ ॥ ೧೨೪

ಸೂತ್ರಂ ೨೮

ಗುಣದಿಂ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂ ನಿರ್ಧಾ
[6]ರಣೆಯೊಳ್[6] ಸಪ್ತಮಿಯುಮಕ್ಕುಮಾದಿಯದಾಮಂ ।
ತ್ರಣದೊಳ್ ನೆಗಟ್ದ್ಗಂ ಸಾಧಾ
ರಣದೊಳ್ ಲೋಪಂ ತದೇಕವಚನಕ್ಕಕ್ಕುಂ ॥ ೧೨೫

---

1 ಕಾಮಂದಕಿ (ಅ). 2 ಮಧು (ಅ). 3 ವಕ್ಕ (ಓ.ಮ). 4 ಮೆಱೆದುಟ್ಟಂ (ಅ).
5 ಷಟ್ಪದ (ಓ.ಮ). 6 ರಣದಿಂ (ಓ.ಮ).

ಲಕ್ಷ್ಯಂ॥

ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ॥

ಸುರರೊಳಗೆಂತು ವಜ್ರಿ ಭಗಣಂಗಳೊಳೆಂತು [1]ಸುಧಾಕರಂ[1] ಮಹಾ
ಗಿರಿಗಳೊಳೆಂತು ಮೇರು ಭುಜಗಂಗಳೊಳೆಂತು ಭುಜಂಗನಾಯಕಂ।
ನರರೊಳಗೆಂತು ಚಕ್ರಿ ವಿಹಗಂಗಳೊಳೆಂತು ಗರುತ್ಮನಂತೆ ನೀಂ
[2]ಪಿರಿಯೆ[2] ಜಿನೇಂದ್ರ ದೇವರೊಳಗಿಂದ್ರ[3]ನರೇಂದ್ರಫಣೀಂದ್ರ[3]ವಂದಿತಾ ॥

ಅಪರಾರ್ಧಕ್ಕೆ॥

ಚತುರಂತಕ್ಷಿತಿಕಾಂತೆ ಕೇಳ್ ಜಲಧಿ ಕೇಳ್ ಸಪ್ತಾರ್ಚಿ ಕೇಳ್ ತಾತ ಮಾ
ರುತ ಕೇಳ್ ಮಾರುತಮಾರ್ಗ ಕೇಳ್ ಪಗೆವನಂ ಕೊಂದೆನ್ನ ಕೋಪಾಗ್ನಿಗಾ।
ಹುತಿಮಾಡ್ವೆಂ ಕೊಲಲಾಱದಂದು ತಱಸಂದಾನೆನ್ನನಿಂದಗ್ನಿಗಾ
ಹುತಿಮಾಡ್ವೆಂ [4]ಗಡಿ[4]ಯೆಂದು ಪೂಣ್ದೊ [5]ದಱದಂ[5] ಕೌರವ್ಯ[6]ಕೋಳಾಹಳಂ[6] ॥

ಸೂತ್ರಂ ೨೯

ಭಾಷೆಯೊಳೇಕತ್ವಕ್ಕವಿ
ಶೇಷದಿನೇದಂತಮಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುಗುಮಿರಾ।
ಶ್ಲೇಷಂ ತಾನಕ್ಕುಂ ಪರಿ
ಶೇಷದ್ವಿಬಹುತ್ವವಿಷಯಮೆನಿತನಿತರ್ಕಂ ॥ ೧೨೮

ಪ್ರಯೋಗಂ॥

ಎಳಮಾವೇ ತಳಿರುಯ್ಯಲೇ ಕೊಳೆ ತಗುಳ್ದಿಂದೋಳವೇ ಕೋಗಿಲೇ
ಗಿಳಿಯೇ ತುಂಬಿಯ ಬಂಬಲೇ ಪುಳಿನವೇ ಬೆಳ್ದಿಂಗಳೇ ಚಂದ್ರನೇ।
ಕೊಳನೇ ನಂದನವೇ ಲತಾಭವನವೇ ಸುಗ್ಗೀ ಕರಂ ಬರ್ದಿದೆಂ
ಗಳ ನೀಮೆಲ್ಲರುಮೆನ್ನ ಬರ್ದುಗೆಯನಾನಲ್ಲಂಗೆ ಪೇೞಿಂ[7]ಗಡಿಂ[7] ॥ ೧೨೯

ಸುರತರುನಂದನಂಗಳಿರ ರತ್ನಪಿನದ್ಧವಿಮಾನಕುಟ್ಟಿಮಾಂ
ತರ ಸುರತಾಲಯಂಗಳಿರ ಚಾರುವಿಲೋಲಕಟಾಕ್ಷಪಾತಸುಂ।
ದರಪರಿವಾರದೇವಿಯರಿರಾ ಕಡುಕೆಯ್ದು ಕೃತಾಂತನಿಂತು ನಿ
ರ್ದರಮೆಂದುಯ್ಯೆ ಬಾರಿಸದೆ ಕೆಮ್ಮನುಪೇಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡು[8]ತಿರ್ಪುದೇ[8] ॥ ೧೩೦

ಸೂತ್ರಂ ೩೦

ಎಸೆದಿರೆ ನಿಲ್ಕುಂ ಸಂಬೋ
ಧಿಸುವೆಡೆಗಳೊಳಮರ್ದು ದೇಸೆಯಿಂ ಮಾರ್ಗದೊಳಂ।
ನಿಸದಂ ಕ್ರಮಗತಿಯೊಳತಿ
ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಿಂ ಹ್ರಸ್ವದೀರ್ಘಕಾಕುಗಳೆರಡುಂ ॥ ೧೩೧

---

1 ನಿಶಾಕರ (ಅ). 2 ಪಿರಿಯ (ಓ.ಮ). 3 ಮುನೀಂದ್ರನರೇಂದ್ರ (ಅ). 4 ಗಡ (ಅ). 5 ಳಱದಂ (ಓ.ಮ). 6 ಕಾಲಾನಲಂ (ಓ.ಮ). 7 ಗಡಾ (ಅ). 8 ತಿರ್ಪರೇ (ಅ).

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಹ್ರಸ್ವಕ್ಕೆ ॥

ಕೇಳ ಮಾಧವ ಭವನ್ಮಥಿತವ್ಯಾ
ಲೋಳದಾನವಕುಲಾಂಬುಧಿಲಬ್ಧೋ
ನ್ಮೀಳನಂ [1]ಭುವನಸಂಹೃತಿ[1]ಮೂಲಂ
ಕಾಳಕೂಟಮೆನೆ [2]ಪುಟ್ಟಿ[2]ನಿಶಾಟಂ ॥ ೧೩೨

ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ॥

ವಾರಣೇಂದ್ರಮಣಿಹೇಮವರಸ್ತ್ರೀ
ಸಾರವಸ್ತುಚಯಮುಮಂ ಕ್ರಮದಿಂ ಕೆ ।
ಯ್ಸಾರಲಾಟಿಸು[3]ವೊಡಿಂ ತಡವಲ್ತೇ[3]
[4]ಕಾರಣಂ[4] ಕುರುಪತೀ [5]ಎಮಗೀಗಳ್[5] ॥ ೧೩೩

ಸೂತ್ರಂ ३೧

ಸ್ವರಸಂಜ್ಞಿಕಂಗಳಮರ್ದೊಂ
ದಿರೆ ಮುಂದೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ದ್ವಿತೀಯೆಗೆ ದೀರ್ಘಂ ।
ದೊರೆಕೊಳ್ಗುಮೆಲ್ಲಿಯಾನುಂ
ಪುರಾತನೋಕ್ತಿಗಳೊ[6]ಳಂತದಲ್ಲಿ[6] ಯಥೇಷ್ಟಂ ॥ ೧೩೪

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ದಿವಾಕರನ ಪುಟ್ಟಿ ಪೋದ ದಿತಿಜಾಂಡಖಂಡಂಗಳಾ
ನವಂ ಪಿಡಿದು ಪದ್ಮಜಂ ತಗುಳೆ ಪಾಡಿ [7]ಸಾಮಂ[7]ಗಳಂ ।
[8]ಸವರ್ಷಜಲ[8]ಜಾತಿಗಂಧಮದಕೋಪಸತ್ವಂಗಳಾ
ನವಂ ಪಡೆದನಿಂದ್ರಜಾಲಿಗನವೋಲೆ ಕಣ್ಗೊಪ್ಪಿದಂ ॥ ೧೩೫

ಸೂತ್ರಂ ३೨

ತುದಿಯೊಳ್ ದೀರ್ಘಾದೇಶಂ
ಪೊದಟ್ದು ಷಷ್ಠೀವಿಭಕ್ತಿಗರೆಬರ ಮತದಿಂ ।
ಪುದಿದಿರ್ಕುಂ ಕೆಲಬರ್ ಖೇ
ದದೊಳಂ ಸಂಭ್ರಮದೊಳಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವರದಂ ॥ ೧೩೬

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಷಷ್ಠಿಯ ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ—

ಮೃಡನಾ ಗಂಗಾಂಬುಧಾರಾಜಟಿಲತಜಟನಾ ಪಾದ[9]ಪದ್ಮಕ್ಕೆ[9] ಮುನ್ನಂ
ಪೊಡೆವಟ್ಟಿಂದ್ರಂ ಬಟಿಕ್ಕೀಕೆಗೆ ಪೊಡೆವಡೆ ತನ್ಮೌಲಿರತ್ನಪ್ರತಾನಂ ।

---

1 ಯುವನಸಂಹತಿ (ಅ). 2 ಪುಟ್ಟೆ (ವು), ಪುಟ್ಟಿತುಶಾಪಂ (ಅ). 3 ವುದಿಂತಡ ವಾಲ್ತೆ (ಅ). 4 ವಾರಣಂ (ಓ). 5 ನಮಗೀಗಳ್ (ಅ.ಇ). 6 ಳಯುವುದಲ್ಲ (ಅ). 7 ನಾಮಂ (ಓ.ವು). 8 ಸುವರ್ಷಬಲ (ಓ.ವು). 9 ಯುಗ್ಮ (ಓ.ವು).

[1]ಪೊಡದುರ್[1]ದ್ವದ್ಧ್ವೀತಿ ತಟ್ಟುತ್ತಿಡಿದಳಿಗರ್[2]ಳವಿನ್ನೂಡಿದಂತಪ್ಪುವೀಗಳ್[2]
ಮುಡಿದತ್ತಿಂದ್ರಂಗಮುಗ್ರಾಸುರಬಲಮಥನೋದ್ಯೋಗಯೋಗಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಖೇದಸಂಭ್ರಮಂಗಳ್ಗೆ ||

ಪೊಂಬೆಸದಿಂದಮೆಯ್ದ್ವ ಸವೆದಂತೆಸೆದೊಪ್ಪುವ ಬಣ್ಣಮುಂ ಕರಂ
ಪಂಬಲಿಸಲ್ಕೆ [3]ತಕ್ಕವಚಱಾಗಿ[3]ಸದೋಗರಗಂಪುಮಾವ ಪೂ |
ವಿಂ ಬಗೆವಾಗಳಿಂತಿವಱೊಳಗ್ಗಳಮಾದೊಡಮಕ್ಕಟಾ ಮರು
ಳ್ದುಂಬಿಗಳೇಕೆ ಸಂಪಗೆಗಳೊಳ್ ಪಗೆಗೊಂಡುವೊ ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತದಿಂ || ೧೩೮

ಪುಗಿಲಂ ಕ್ರೀಡನಶೀಲನಕ್ಕರಿಗನಾದಂ ಪಲ್ಲವಗ್ರಾಹಿ ವಾ
ಸುಗಿ ನಮ್ಮಾದುದನಾಗಲುಂ [4]ನವೆ[4]ಯಲುಂ ಮೆಯ್ದ್ವರ್ಕುರ್ಮೋ ತಾರನೆಂ |
ಬೆ ಗಡಾ [5]ವೇಳೆ[5]ಯೆನೆಂಬ ಡೊಂಬನಱಿಯೆಂ [6]ಕುತ್ತಂ[6] ನೆಲಕ್ಕಿ[7]ಕ್ಕಿದಂ[7]
ದಗಲೆಂ [8]ರಾಜಿಗ[8] ನಿನ್ನನೆನ್ನೊಡಲೊಳೆನ್ನೀಪ್ರಾಣಮುಳ್ಳನ್ನೆಗಂ || ೧೩೯

ಸೂತ್ರಂ ೩೩

ಮೊದಲ ವಿಭಕ್ತಿಯೆ ವಾಕ್ಯದ
ಮೊದಲೊಳ್ ಪುದಿದಿರೆಯುಮುರುವಿಶೇಷಣಗತಿಯಿಂ |
ಪದಸಂತಾನಂ ತಾನದು
ತುದಿಯ ವಿಭಕ್ತಿಯೊಳೆ ಕಾರಕಾನ್ವಿತಮಕ್ಕುಂ || ೧೪೦

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಸಂಗತಸ[9]ತ್ವಂ ಕು[9]ರುರಾ
ಜಂಗಂ ಕರ್ಣಂಗವೇಱಿಸಲ್ಕರಿದನಿದಂ |
ತಾಂ ಗಡವೇಱಿಪನೀ ಪಾ
ರ್ವಂಗಕ್ಕಟ ಮೆಯ್ಯೊಳೊಂದು ಮರುಳುಂಟಕ್ಕುಂ || ೧೪೧

ನರಪರೊಳಗೊಂದು ಕೋಟಿಯು
ಮರೆ ಚಾಪ[10]ಬಲಕ್ಕಧೀಶನಂ[10] ದುಂದುಭಿಯುಂ |
ಬರಿಸಿ [11]ಮದವ[11]ರಜನೆಂದಂ
ತಿರೆ ನೆಗಟೆಂದಾಹವಕ್ಕೆ ಪೇೞ್ದಂ ಬೆಸನಂ || ೧೪೨

ಸೂತ್ರಂ ೩೪

ಕಾರಕಮುಂ ಕ್ರಿಯೆಯುಂ ಕ್ರಿಯೆ
ಕಾರಕದಿಂದನ್ವಿತಾರ್ಥಮಾಗಿರ್ಪಿನಮು |

---

1 ತೊಡದರ್ದು (ಓ.ಮು). 2 ಳಿವಂ ಸೂಡಿಡಂತಕ್ಕುಮಾಗಳ್ (ಅ). 3 ತಕ್ಕವಚ ಮಾಗಿ (ಓ.ಮು). 4 ನವೆ (ಅ). 5 ವೇಳೆಯ (ಅ). (6) ಮುತ್ತಂ (ಅ). 7 ಕ್ಕಲೆಂ (ಅ). 8 ದಾಜಿಗ (ಓ.ಮು). 9 ತ್ವರ್ಕುರ್ (ಓ.ಮು). 10 ಬಲಕ್ಕಮಧಿಕನಂ (ಅ.ಮು). 11 ದುದ. (ಓ.ಮು).

ಧ್ಯಾರೋಪಮೆಯ್ದುಗುಂ ತ
ತ್ಕಾರಕಗತಿಯೊಳ್ ವಿಭಕ್ತಿ ಪರಿಣತಮಕ್ಕುಂ ॥ ೧೪೩

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಅಮೃತದ ಕಂಡಸಕ್ಕರೆಯ ಕೂಟಮು[1]ವೋಲ್ವಳ್[1] ಕೂಟಮುಂ ಸಮಾ
ನಮೆ ವಲವೊಲ್ಲದಳ್ಗೆ ವಿಟ[2]ನೇಟ[2]ವಿಟಂ [3]ಬರೆ ಕೂಟ[3]ಮಿಂಪನೀ ।
ಗುಮೆ ಬೆಲೆಗೊಂಡೆನಾ ಬೆಲೆಗೆ ಮೆಯ್ವೆಲೆ ಮೆಯ್ನಿನ [4]ತಿತ್ತಿ[4]ನೆಂಬ ಕೂ
ಟಮನದನೊಂದು ಕೂಟಮೆನಲಕ್ಕುಮೆ ನಂಜಿನ ಕಾಳಕೂಟಮಂ ॥ ೧೪೪

ಪಿಡಿಯ ಮೇಲಲ್ ಪಿಡಿ ಸೃಕ್ವದೊ
ಳಡಸಿದ ಪಲ್ಲವಕೆ ಪಲ್ಲಮೞಿ ನಿಳ್ಕುವುದುಂ ॥
ಕಡೆಗಣ್ಣೊಳ್ ಕಂಡೊಂದಿಭ
ಮುಡಿದಿತ್ತುದು ಸಾದ್ರ್ರಸಲ್ಲಕೀಪಲ್ಲವಮಂ ॥ ೧೪೫

ವಿಭಕ್ತಿಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ॥

ಅಸುಹೃತ್ಸೇನೆಗೆ ಸಾಲ್ವನೊರ್ವನೆ ಗಡಂ ರುದ್ರಾವತಾರಂ ಗಡಂ
ನೊಸಲೊಳ್ ಕಣ್ ಗಡಮೆಂದು [5]ನಂಬಿ[5] ಪೊರೆದೆಂ ತಾನಕ್ಕೆ ತಮ್ಮಮ್ಮನ ।
ಕ್ಕಸಲಂಬಂ ತಿರುವಾಯ್ಗೆ [6]ತಂದೞುವರೇ[6] ತಮ್ಮಿರ್ವರುಂ ಕೆಯ್ದುವಂ
ಬಿಸುಟರ್ ಜೋಳದ ಪಾಟಿಯಂ ಬಗೆದರಿಲ್ಲಾ[7]ದ್ರೌಣಿಯುಂ ದ್ರೋಣನುಂ[7] ॥

ಸೂತ್ರಂ ೩೫

ಜಾತಿಯೊಳಂ ಸಂಖ್ಯಾ[8]ನಾ[8]
ಖ್ಯಾತಿಯೊಳಂ ಕೂಡಿ ನೆಗಟ್ಟುಮೇಕಬಹುತ್ವೋ ।
ದ್ಯೋತನಪರಮೇಕತ್ವಂ
ಮಾತೇಂ ಭಾವದೊಳಮೇಕವಚನಮೆ ಅಕ್ಕುಂ ॥ ೧೪೬

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಜಾತಿಗೆ ॥

ಕರಿ[9]ಯಿವು[9] ಕರಿಯಲ್ಲಿವು ಗಿರಿ
ಗಿರಿಯಲ್ಲಿವು ಕರಿ [10]ಕರೀಂದ್ರಮಲ್ಲಿವು[10]ಗಿರಿ ಪೋ ।
[11]ಕರಿಗಿರಿಯೆಂ[11] ದಿನಿಸಪ್ಪೊಡ
ಮರಣ್ಯದೊಳಗಱಿಯಲಾಗ ಕರಿಯುಂ ಗಿರಿಯುಂ ॥ ೧೪೭

1 ಪೋಲ್ವಳ (ಓ). 2 ನಾಟ (ಓ.ಮ). 3 ಬಗೆಗೂಟ (ಅ). 4 ಗಿತ್ತ (ಅ). 5 ನಚ್ಚಿ (ಅ). 6 ದಂಡವರಿದಂ (ಓ). 7 ದ್ರೋಣನುಂ ದ್ರೌಣಿಯುಂ (ಓ.ಮ). 8 ನು (ಓ). 9 ಯಿವು (ಓ). 10 ವರ್ಗಂಗಳಲ್ಲವು ಕರಿ (ಓ). 11 ಗಿರಿವರಮೆಂ (ಓ).

ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ॥

ದೆಸೆ ಪತ್ತು ಜಲಧಿ ನಾಲ್ಕಾ
ಗಸವೊಂದು ಕುಲಾದ್ರಿಯೇೞು ತಾಮೆನೆ ಮತ್ತೀ ॥
ವಸುಧಾಮಧ್ಯದೊಳೆತ್ತಲ್
ಮಿಸುಕುವನಿನ್ನೆತ್ತಲುಳಿವನಹಿತಕ್ಷಿತಿಪಂ ॥ ೧೪೯

ಭಾವಕ್ಕೆ ॥

ನಡುವಣ ಕರ್ಪೂರಂ ಕಡೆಯಣ
ಕಡುವೆಳ್ಪಂ ತುದಿಯ ಕೂರ್ಪುವೆಸೆದಿರೆ ವಿೞರಂ ।
ಬಿಡ[1] ದಿಸಲೆ[1] ತೆಗೆದ ಮದನನ
ನಿಡಿಯಲರ್ಗಣೆಗಳನೆ ಪೋಲ್ತುವಾಕೆಯ ಕಣ್ಗಳ್ ॥ ೧೫೦

ಸಂಖ್ಯಾಜಾತಿವ್ಯತ್ಯಯಕ್ಕೆ ॥

ಸಂತಮಿರ್ಪುದೆ ನವಗ್ರಹಮಾಶಾ
ದಂತಿಗಳ್ ಪದುಳವೇ ದಿವದೊಳ್ ನಿ ।
ಶ್ಚಿಂತಮಿರ್ಪರೆ ಸುರರ್ ದಿತಿಪುತ್ರಾ
ಕ್ರಾಂತಿ[2]ಯಿಲ್ಲ[2] ವಲಮೆಂಬುದುಮಾಗಳ್ ॥ ೧೫೧

ಸೂತ್ರಂ ೩೬

ನೀನಾಂ ತಾನೆನಿಕುಂ ಪ್ರಥ
ಮಾನಿರ್ದೇಶಕ್ಕೆ ನಿನಗೆಯೆನಗೆ ತನಗೆಯೆಂ ।
ಬೀ ನುಡಿ ಚತುರ್ಥಿಯೊಳ್ ಸಲೆ
ತಾನಕ್ಕುಂ ಯುಷ್ಮದಸ್ಮದನ್ಯೋಕ್ತಿಗಳೊಳ್ ॥ ೧೫೨

ಉದಾಹರಣೆ ॥

ಆನುಂ ದುಶ್ಶಾಸನನುಂ
ನೀನುಂ ಮೂವರೆ ದಲಾತನುಂ ಕಟಿದ ಬೞಿ ।
ಕ್ಕಾನುಂ ನೀನೆ ದಲೀಗಳ್
ನೀನುಮಗಲ್ದೆತ್ತವೋದಯಂಗಾಧಿಪತೀ ॥ ೧೫೩

ತಾನೆ [3]ಗಡಳಿಪಂ[3] ಮೂರ್ಖಂ
ತಾನೆ ಗಡಂ ತೊಡರ್ದು ಮುಡಿಗೆಗಂ [4]ಬೋವ[4]ಕ್ಕಂ ।
ತಾನೆ ಗಡ ಬರ್ಪನೆನಿಸುವೊ
ಡಾ ನರನಯ್ದಾೞು ದೇವಸಮಂ ಬಟ್ಟಪನೇ ॥ ೧೫೪

---

1 ದೆಸಲೆ (ಓ.ಮು). 2 ಯಲ್ಲ (ಓ). 3 ಗಳಿದಪಂ (ಓ.ಮು). 4 ಜೋವ, ಚೌವ (ಅ.ಓ).

ವೃ॥ ಎನಗೆ ಕೂರ್ಪುದನಾ ಘಟಸಂಭವಂ
ನಿನಗೆ ಕೂರನಟಲ್ ನಿನತಲ್ತು ಕೇ ।
ಳೆನತು ತಂದೆಯ ಶೋಕಮ[1]ನಿರ್ವೆಮುಂ[1]
ಮುನಿವರಂ ತವೆ [2]ಕೊಂದೊಡನೀಗುವಂ[2] ॥ ೧೫೫

ತನಗೆ [3]ಮೇಗಿನಿ[3]ಸಂಬನಿತಾದೊಡಾ
ವನುಮನಾವನುಮೊಲ್ಲುಮೆ ಮೆಚ್ಚಲಂ ।
ತಿನಿತು ಮೆಚ್ಚದರೆಲ್ಲಮನೆನ್ನುಮೆಂ
ದನಿತಱಿಂ ಪೆಟಿ ಸಾರ್ಗುಮೆ ಗಂಡರಂ ॥ ೧೫೬

ಸೂತ್ರಂ ೩೭

ಅವನಾತನೆಂಬ ಮಾತುಗ
ಳವು ಪುಲ್ಲಿಂಗಪ್ರಯೋಗದೊಳ್ ಸ್ತ್ರೈಣದೊಳಿ ।
ನ್ನವಳಾಕೆಯೆಂಬ ನುಡಿ ಸಂ
ಭವಿಕುಂ ಶೇಷದೊಳದೆಂಬ ಮಾತೆಸೆದಿರ್ಕುಂ ॥ ೧೫೭

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಅವನಾಕೆಯನಂತಾತನ
ನವಳುಮಗಲ್ದೊಂದು ಪೊೞ್ತುಮಿರಲಾಱರ್ ಕೂ ।
ರ್ಪವರನಿತುವರೆಗಮಾರೆನೆ
ಭವಾಂತರಸ್ನೇಹಮವರೊಳಾದುದಳುಂಬಂ ॥ ೧೫೮

ಅದು ಸುಖದೊಂದು ಪಿಂಡಮದು ಪುಣ್ಯದ ಪುಂಜಮದಂಗಜಂಗೆ ಬಾ
ಡ್ಮೊದಲದು ಚಿತ್ತಜಂಗೆ ಕುಲದೈವಮದಂಗಜಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ।
ತ್ತಿದ ಪೊಸವಟ್ಟಮಂತದು ಮನೋಜನ ಕೆಯ್ಪಿಡಿಯೆಂದೆ [4]ಮಾಣ್ಬ[4]ನಾ
ಸುದತಿಯ ರೂಪನಿಂ ಪೆಱತನೆಂದೊಡೆ ಚಿಃ ಕರಮೆಗ್ಗನಾಗೆನೇ ॥ ೧೫೯

ಸೂತ್ರಂ ೩೮

ನಿತ್ಯಂ ನಪುಂಸಕತ್ವಮ
ಪತ್ಯಕಲತ್ರಾದಿಶಬ್ದದೊಳ್ ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸ ।
ವ್ಯತ್ಯಯಮಕ್ಕುಂ ಕರುಣೋ
ಪತ್ಯಕೆಗಳೊಳಂ [5]ವಧಾ[5]ಭಿಲಾಷಾದಿಯೊಳಂ ॥ ೧೬೦

1 ನಿರ್ವರುಂ (ಓ). 2 ಕೊಂದೊಡೆನೀಗುವೆಂ (ಅ.ಮ). 3 ಮೇಲಿನಿ (ಅ). 4 ಮಾಣ್ದಿ. 5 ತಥಾ (ಓ.ಮ).

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ತದಪತ್ಯಂ [1]ಚಾಗದ[1] ಪೆಂ
ಪೊದವಿರೆ ನೆಗಟ್ದಳ್ ಜಗಕ್ಕೆ ವಿನಯಗುಣೈಕಾ ।
ಸ್ಪದೆ ಸುಗ್ಗಿಯಬ್ಬೆ ತನಗೊಂ
ದಿದ ಚಾಗವೆಡಂಗಿಯೆಂಬ ಪೆಸರೆಸೆವಿನೆಗಂ ॥ ೧೬೧

ಸರಸತಿಗಂ ಸಿರಿಗಂ ಮ
ಚ್ಚರಿಸುವ ವಿದ್ಯಾವಿಶೇಷವಿಭವೋನ್ನತಿಯಿಂ ।
ಸುರಮಾನವಲಲನೆಯ[2]ರೇ[2]
ದೊರೆಯರುಮಾ ನೃಪಕಳತ್ರಮಂ ಪೋಲ್ತಪರೇ ॥ ೧೬೨

ಆದಿಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ॥

ಒರ್ವಳೆ ಪೆರ್ಮಗಳ್ ಬಗೆವೊಡಿನ್ನೆ ಮಗೀಕೆಯೆ ಗಂಡುಗೂಸು ತಾಂ
ಸರ್ವಕಲಾವಿದಗ್ಧೆ ಪೆಱತೇನೊ ಸರಸ್ವತಿಗತ್ತ ಮತ್ತ ಪ ।
[3]ನ್ನಿರ್ವರಲಗ್ಗಳಂ[3] ಶ್ರುತದೊಳಾದೊಡಮೇನಿನಿಸೂನಮುಂಟು ಗಾಂ
ಧರ್ವಮನೊಂದುಮಂ ನೆಱೆಯೆ ಕಲ್ಲಳೆ ಕಲ್ಪಿಪು[4]ದಂತದಂ[4] ನೃಪಾ ॥ ೧೬೩

ಅಪರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ॥

ಕರುಣದಿಂ ಮೃಗಮಂ ನಿಜಾಂಕದೊಳಿಟ್ಟೊಡಾ ಕಱೆಯಾದೊಡೀ
ಧರೆ ಮೃಗಾಧಿಪನೆಂದುದಿಲ್ಲ ಮೃಗಾಂಕನೆಂದುದು ಚಂದ್ರನಂ ।
ಕರುಣಮಿಲ್ಲದ ಸಿಂಗಮಂ ಮೃಗರಾಜನೆಂದುದು ಭೂಪರೊಳ್
ಧರೆಗಧೀಶ್ವರನಕ್ಕುಮೇ ಪರಚಕ್ರಕರ್ಕಶನಲ್ಲದಂ ॥ ೧೬೪

ಎಳನೀರೊತ್ತಿನೊಳೊತ್ತಿ ಬರ್ಪ ಪೊನಲೊಳ್ ಸಾಂದ್ರೇಂದುಕಾಂತೋಪಳೋ
ಚ್ಚಳಿತಾಚ್ಛಾಚ್ಛಜಳಪ್ರವಾಹಭರದೊಳ್ ಮಂದಾನಿಳಾಂದೋಳನಾ ।
ಕುಳಿತಾರಾಮಫಳಾಮೃತೋಪಮರಸಸ್ರೋತಂಗಳೊಳ್ ಸಾಲ್ವಿನಂ
ಬೆಳೆದೋರಂ[5]ತೊಱಗಿರ್ದ[5] ಶಾಲಿವನದಿಂ ಸೇವ್ಯಂ ನಗೋಪತ್ಯಕಂ ॥ ೧೬೫

ಅವಳುಮನೊಲಿಸಿ ಕಂಟಿಸಿ
[6]ಗೋವರ ಗುಗ್ಗುರಿಗೆ[6]ಮಾಡಿಯುಂ ತಣಿಯಯ್[6] ಪೆ ।
ರ್ಮಾವುಲಿಗ[7]ನಯೋ[7] ಪೇಱೇಂ
ಸ್ತ್ರೀವಧೆ ನಿನಗಶ್ವಮೇಧಮೋ ಸಂಬಳಮೋ ॥ ೧೬೬

ಎನಗದಱಭಿಲಾಷೆ ತಾನದೇನುಂ
ಮನದೊಳಗಿಲ್ಲ ವಿವೇಕಶೂನ್ಯನಾದಂ ।
ತನಗನುಚಿತಮಪ್ಪುದೊಂದಕೃತ್ಯ
ಕ್ಕೆನಿತುವರಂ ಬಗೆದಂದನೂಹೆಯಿಂದಂ ॥ ೧೬೭

---

1 ಭಾವದ. 2 ರೀ (ಓ.ಮ). 3 ನ್ನಿರ್ವರೊಳಗ್ಗಳಂ. 4 ದಂತುಮಂ. 5 ತೊಸೆದಿರ್ಪ, ತೆಸೆದಿರ್ಪ (ಓ.ಮ). 6 ಗೋವರು ಗುಗ್ಗುರಿಕೆ (ಓ.ಮ). 7 ನೆಯೋ, ನೆಯಾ(ಓ).

ಗ್ರೀವಾದಿಯೊಳ್ ವಿಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ॥—

ಕೈಲಾಸಾದ್ರಿಯನೆತ್ತಿ ನೊಂದ ಭುಜಸಂದೋಹಂಗಳಂ ಕೃಷ್ಣಕೀ
ಲಾಲಂ ಸೋರ್ವಿನಮೆಯ್ದೆ ನೀಳ್ದನಿತುಮಾ ಗ್ರೀವಂಗಳಂ ರಾಗದಿಂ ।
ನೀಲಗ್ರೀವನಳುಂಬಮಪ್ಪ ದಯೆಯಿಂದಂ ನೀವಿ ರಾಗಾಬ್ಧಿಕ
ಲ್ಲೋಲಂ ಪೆರ್ಚೆ ದಶಾನನಂಗೆ ಪಿರಿದೊಂ[1]ದುತ್ಸಾಹಮಂ[1] ಮಾಡಿದಂ ॥ ೧೭೮

ಗ್ರೀವೆ ಮೊಗಮುಂಸಮಳಿಕಂ
ಭ್ರೂ ವಕ್ಷಂ ತೋಳ್ ತೊಳಂಕು ತೊಡೆಯೆಂಬೆಡೆಯೊಳ್ ।
ತೀವಿದುವು ಭೀಮನಿಸೆ ವಿಶಿ
ಖಾವಲಿ ಮಾಱಾಂತಗಾತಿಸೇನೆಯ ಮೆಯ್ಯೊಳ್ ॥ ೧೭೯

ಸೂತ್ರಂ ೩೯

ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಲಘೂಕೃತ
ಮೇಕಾರಂ ಬಹುಳಮಕ್ಕುಮಾದೂದಂತ ।
ಕ್ಕೇಕಾಕ್ಷರಪದಮುಟಿಯೆ ನಿ
ರಾಕುಳದಿಂ ಹ್ರಸ್ವಮಕ್ಕುಮೆಲ್ಲೆಡೆಗಳೊಳಂ ॥ ೧೮೦

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಧರೆಯಂ ಕ್ಷಮೆಯಿಂ ಹಿಮವ
ದ್ಗಿರಿಸುತೆಯಂ ಪೆಂಪಿನಿಂ ಸುರಾಪಗೆಯಂ ಬಿ ।
ತ್ತರಿಸುವ ಜಸದೆಸಕದಿನನು
ಕರಿಸುವಳಾ ಕಾಂತೆ ಕಾಂತಿಯಿಂ ಶಶಿಕಳೆಯಂ ॥ ೧೮೧

ಬಹುಳಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ—

ಕಮಲಂಬೊಲ್ ಮೊಗಮುತ್ಪಲಂಬೊಲಲರ್ಗಣ್ ಚಕ್ರಾಹ್ವಯಂಬೊಲ್ ಕುಚಂ
ಭ್ರಮರಂಬೊಲ್ ಕಚಮಿಕ್ಷುಚಾಪದಳಿನೀಜ್ಯಾಯಂತೆವೊಲ್ ಬಾಸೆ ಕ ।
ಣ್ಗಮರ್ದಿಂಬಾಗಿರೆ [2]ಲಕ್ಕ[2]ಸೂಟ್ ಪರಸುತುಂ ಶ್ರೀ[3]ಗಾತ್ಮ[3]ವಸ್ತೂತ್ತಮೋ
ಪಮೆಯರ್ ದೈವದಗಣ್ಯಪುಣ್ಯವಧುವರ್ ಸೇಸಿಕ್ಕಿ ಬಂದಾಡಿದರ್ ॥ ೧೮೨

ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ ॥

ಉದಯಾಸ್ತೋನ್ನತಶೈಲಸೇತುಹಿಮವತ್ಕ್ಷ್ಮಾಕೀಳಪರ್ಯಂತ ಸಂ
ಪದೆಯಂ ವಾರ್ಧಿತರತ್ತರಂಗ ನಿನದತ್ಕಾಂಚೀಕಳಾಪಾಂಚಿತಾ ।
ಸ್ಪದೆಯಂ ಸಾಧಿಸಿ ಕಟ್ಟಿಗಂಗೆ ನೆ[4]ಲನಂ[4] ನಿರ್ವ್ಯಾಜದಿಂದಂ ನಿಮಿ
ರ್ಚಿದ ಗೆಲ್ಲಂ ಭುವನೈಕರಾಮಮಹಿಪಂಗಕ್ಕುಂ ಪೆಱರ್ಗಕ್ಕುಮೇ ॥ ೧೮೩

---

1 ದಾಹ್ಲಾದಮಂ. 2 ಲಕ್ಕೆ (ಓ.ಮು). 3 ಗೋತು. 4 ವಲಂ.

ಅಪರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ॥

ಮದನವಿಭ್ರಮಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಮೂಲಂ ವಾಗ್ವಧುಗಾಯತಿ ಲೀಲೆಗಾ
ಸ್ಪದಮಳರ್ಕೆಗೆ ತಾಯುರುಸೌಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಳಾಸನಿಕೇತನಂ ।
ಮದಗಜಾಲಸಗಾಮಿನಿ ತಾನಾ ಕಾಮಿನಿ ಗೋಮಿನಿಯಿಂ ಮಿಗಿಲ್
ಚದುರ ಪಾಟಿಯ ಸೀಳದ ಪೆಂಪಿಂದಾ ಸತಿಗಾರ್ ದೊರೆ ಧಾತ್ರಿಯೊಳ್ ॥ ೧೭೪

ಏಕಾಕ್ಷರಪದಕ್ಕೆ ॥

ಆಗಳ್ ಜನಂ ಕೆಯ್ದುವನಿಕ್ಕಿ ವೀರ
ಶ್ರೀಗಾಣ್ಮನಯ್ ಪಾಣ್ಬ[1]ತನಕ್ಕೆಳ[1]ಪ್ಪಯ್ ।
ಪೋಗೇಕೆ ನೀಂ ಮೆಯ್ಗರೆದಿರ್ಪಯೆಂದಾ
ಭೋಗೀಶ್ವರಂಗಂದು ವಿನಮ್ರನಾದಂ ॥ ೧೭೫

ಸೂತ್ರಂ ೪೦

ಧಾತುವಿಹಿತಂ ತೃಶಬ್ದಂ
ಖ್ಯಾತವಿಭಕ್ತ್ಯಂತರಂಗದೊಳ್ ನಿಲ್ಕುಂ ತಾ ।
[2]ನಾ ತೆಱದೆ ನಿಲ್ಲದಂದುಪ[2]
ಜಾತಾರಾದೇಶಮಾಗಿ ನಿಯತಂ ನೆಗಳ್ಗುಂ ॥ ೧೭೬

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಹೋತೃವೆನಾನಧ್ವರಿಯಯ್
ಭ್ರಾತೃವೆ ನೀನುಱಿದ ಋತ್ವಿಜರ್ ಯಾದವರು ।
ದ್ಧಾತೃ ಶುಚಿಸಚಿವನೆನೆ ಸುರ
ಜೇತೃವೆ ಪಶುವಾಗೆ[3]ಯಾಮೆ[3] [4]ಬೇಳೆವೆ[4]ಮುನ್ನಂ ॥ ೧೭೭

ಆನ್ನೋಡದರ್ಜುನನೆಂಬೆನಂತಕಸುತಂ ಭರ್ತಾರನೆಂಬಾತನ
ಕ್ಕುಂ [5]ನಾನಾನ್ನವಿಪಾಕಿ ವಲ್ಲಲ[5]ನವಂ ಭೀಮಂ ಹಯಾಧ್ಯಕ್ಷತಾ ।
ಸನ್ನದ್ಧಂ ನಕುಲಂ ಗವಾಧಿಕೃತನಾ ಸಾದೇವನಂದಾವಳಿಂ
ದನ್ನರ್ ಕೀಚಕರಳ್ಕಿದರ್ ಮಗಳವೊಳ್ ಸೈರಂಧ್ರಿ ಪಾಂಚಾಲನಾ ॥ ೧೭೮

ಸೂತ್ರಂ ೪೧

ಬಿದಿಗಭಿಧಾನಂ ತಾನಂ
ತದಾದೊಡಕ್ಕುಂ ವಿಧಾತೃಶಬ್ದಂ ರಾಂತಂ ।

1 ತಳಕ್ಕೆನ. 2 ನೇತಱಿಂದಲ್ಲದೊಡುಪ (ಬಿ). 3 ನಾವೆ (ಬಿ:ಮ).
4 ಬೇಳ್ಪೆವು (ಅ). 5 ನಾನಾಜ್ಯವಲ್ಲವ (ಬಿ), ನಾನಾಭುಜ್ಯವಿಪಾಕಪಲ್ಲಲ (ಮ).

ತ್ರಿದಿವಸ್ಥಿತರೊಳರಾದೇ
ಶದಿಂದವೊಡಗೂಡಿ ವರ್ತಿಕುಂ ಪಿತೃಶಬ್ದಂ ॥ ೧೭೯

ಉದಾಹರಣೆ ॥

ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ ॥

ಕೆಯ್ವಾರವೇಂ ಪೊಗಟ್ತೆಯೆ
ಮುಯ್ವಾಂಪನಿತಂದವೊಂದೆ ಸುಂದರಿಯೆರಡುಂ ।
ಮುಯ್ವಂ ಪಡೆದಗ್ಗಳಿಕೆಗೆ
ಮೆಯ್ವೆರ್ಚಿ ವಿಧಾತೃ[1]ನಿರದೆ ಮುಯ್ವಂ ನೋೞ್ಪಂ[1] ॥ ೧೮೦

ಅಪರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ॥

ಉಡುವವರುಮನುಣ್ಬರುಮಂ
ನಡೆ ನೋಡಿ ಕನಲ್ದೊನಲ್ದು ಮುನ್ನಿನ ಭವದೊಳ್ ।
[2]ಕುಡದರ್[2] ಕಣ್ಬಡಿನೊಳ್ ಧೃತಿ
ಗಿಡೆ ಬಡವರ ಪಿತರರಂತೆ ಮಱುಗುತ್ತಿರ್ಪರ್ ॥ ೧೮೧

ಸೂತ್ರಂ ೪೨

ತ್ವಯುವಾದ್ವ್ಯಸಖಿಯನ್ವ
ತ್ಯಯಮನ್ಸಂತಂ ಬಹುತ್ವವಿಷಯಕೃತಾದೇ ।
ಶಯುತಂ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದಂ
ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡೆಗುಮೆಸೆವಿನಂ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ॥ ೧೮೨

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಶ್ವಾನಂಗಳ್ [3]ಗಂಧ[3]ಮಾರ್ತಂಡನನತಿಹಿತದಿಂ ಕಾಪುಗೊಂಡಿರ್ದುವುಗ್ರ
ಶ್ವಾನಂಗಳ್ ಕಂಡು ದೂರಾಂತರದೊಳಿವರ ಬರ್ಪಂದಮಿಂಬ[4]ಲ್ತದ[4]ಸ್ಮ ।
ದ್ಯೂನಾರೀನಾಥನೊಳ್ ತಳ್ತಿಱುವ ಬವಸೆಯಂ [5]ಪೂಣ್ದು[5] ಬಂದಪ್ಪರೀತಂ
ಗೀ ನಿದ್ರಾಭಂಗಮಂ ಮಾೞ್ಪುದು ಪದನಣಮಲ್ತೆಂದು ನಿಂದಾಂತುವಾಗಳ್ ॥

ಈ ಯುವಾನರನವದ್ಯವಿದ್ಯರಾ
ಮ್ನಾಯಶುದ್ಧರವದಾತಕೀರ್ತಿಗಳ್ ।
ತೋಯಜಾಕ್ಷಿ ನಡೆ ನೋಡ ಮನ್ಮಥ
ಶ್ರೀಯನಾದರಿಸಿ ನಿಂದರಿಂತಿವರ್ ॥ ೧೮೩

ಪ್ರಣುತಗುಣರೆನಿಪ ವಿಬುಧಾ
ಗ್ರಣಿಗಳ್ ಕೆಯ್ಕೊಂಡು ಪೊಗೞೆ ಸಲೆ ನೆಗೞ್ದುವು ಧಾ ।

---

1 ನರಮೆಮುಯ್ವಾಂತಿರ್ಪಂ (ಓ.ಮ). 2 ಕೆಡೆದಂ (ಓ). 3 ಕಂಡು (ಓ.ಅ). 4 ಲ್ಲಮ (ಓ.ಮ). 5 ಮಾಣ್ದು (ಓ), ಸಾರ್ದು (ಮ).

ರಿಣಿಯೊಳಗೆ ನಾಗವರ್ಮನ
ಗುಣವರ್ಮನ ಶಂಖವರ್ಮನಧ್ಯಾನಂಗಳ್ ॥ ೧೮೫

ಸಮವಯಸಂ ಸಮಸತ್ವಂ
ಸಮಾನವಿಭವಂ ಸಮಾನಶೀಲವ್ಯಸನಂ ।
ಸಮವಿದ್ಯಾವಿಭವಯುತಂ
[1]ಸಮಸುಖದುಃಖಂ[1] ಸಹಾಯನಕ್ಕೆ ಸಖಾಯಂ ॥ ೧೮೬

ಈಯಲ್ಬಂದತ್ತು ಕಲ್ಪಾಂಘ್ರಿಪಮಭಿಮತಮಂ ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯಾರ್ಜಿತಂ ಕೇ
ಳೀಯಲ್ಬಂದತ್ತದೊಂದಕ್ಷಯನಿಧಿಯೆನುತುಂ ತನ್ನನೊಲ್ದಾತ್ರಿಲೋ[2]ಕ[2] ।
ಶ್ರೀಯೆಲ್ಲಂ ಪೊರ್ದಿದಂತೇನೊಸೆದನೊ ಮನದೊಳ್ ಸೂಕ್ತಿಕರ್ಣಾವತಂಸಂ
ಶ್ರೇಯಾಂಸಂ ಪ್ರೋನ್ನತಾಂಸಂ ಸುಕವಿಜನಮನೋಮಾನಸೋತ್ತಂಸಹಂಸಂ॥

ಅದ್ವೈತವಾದಿನಿವಹಮ
ದದ್ವಿರದಘಟಾವಿಪಾಟನೈಕಪಟಿಷ್ಠಂ ।
ಸ್ಯಾದ್ವಾದಾಚಲಸಿಂಹಂ
ವಿದ್ವಾಂಸರ್ ಪೊಗಳೆ ವಾದಿರಾಜಂ ನೆಗಳ್ದಂ ॥ ೧೮೮

ವಿಕಲ್ಪಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ॥

ಜ್ಯಾಯನರಣ್ಯದೊಳ್ ನೆಲಸು[3]ಗುಂ[3] ಗಡ[4]ಮಯ್ಯ[4] ಕನೀಯನನ್ವಯ
[5]ಶ್ರೀಯೊಳಧಿಷ್ಠಿತಂ[5] ಗಡಮಿನಾನ್ವಯಜಾತರೊಳಿನ್ನವಿನ್ನವ ।
ನ್ಯಾಯಮವಿನ್ನವಿನ್ನವಬಳಾಮುಖರತ್ವಮವಿನ್ನವಿನ್ನವ
ಶ್ರೇಯಮವಿನ್ನವಿನ್ನವಕೃತಕ್ರಮವೃತ್ತಿಯನಾರೊ ಸೈರಿಪರ್ ॥ ೧೮೯

ಸೂತ್ರಂ ೪೩

ಪಡೆಗುಂ ವಿಭಾಷೆಯಿಂದಂ
ಕಡೆಯೊಳದಂತತೆಯನಸ್ವರಂ ವೃದ್ಧನವೋಲ್ ।
ಪಡೆಗುಮದರ್ಶನಮಂ ಮೇಣ್
ಪಡೆಗುಂ ದ್ವಿಭಾವವೃತ್ತಿಯಂ ಮೇಣ್ [6]ಶ್ರುತಿವೋಲ್[6] ॥

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಪರಿಣತವಯಸರೆಮಿಕ್ಕ
ಣ್ಗುರುಡರೆಮೆಮಗಿಂಬುಕೆಯ್ವುದುಚಿತಂ[7]ನಿನ್ನೀ[7] ।

1 ಸಮದುಃಖಸುಖ- (ಮ). 2 ಕೀ (ಅ). 3 ವಂ (ಅ). 4 ಮೆಯ್ಯ, ಮಯ್ಯೆ (ಅ). 5 ಶ್ರೀಯೊಕದಿಳದೀಕ್ಷಿತಂ (ಅ). 6 ಕೃತಿವೋಲ್, ಕೃತಿಯೊಳ್ (ಅ). 7 ನೀನೀ (ಅ).

ಗುರು ನುಡಿದ ನುಡಿಗೊಡಂಬಡು
ಗುರುವಚನಮು[1]ಲಂಘನೀಯ[1]ಮೆಂಬುದು ಮಗನೇ ॥ ೧೯೧

ಮೊದಲೊಳ್ ಚಪಲಂ ಮರ್ಕಟ
ನದು ವೃಶ್ಚಿಕದಷ್ಟನೆಂಬವೊಲ್ [2]ನವವಯದು[2] ।
ನ್ಮದ[3]ಮಂತೆ[3] ಸುತಂ ಪಿತೃಧನ
ಮದಮತ್ತಂ ಮೂರ್ಖನೆಂದೊಡೇನಱಿಸುವುದೋ ॥ ೧೯೨

ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಿಭಾಷೆಗೆ ॥

ಇವೆಂಬುನಿಧಿಕೂಪದಿಂದಮರನಂದನಕ್ಕೇತಮೆ
ತ್ತುವಲ್ಲಿ ಗಡೆಯಾಗಲುಂ ಕಡಲ ಗುಣ್ಪನಾರಯ್ಯಲುಂ ।
ದಿವಕ್ಕಡರಲೇಣಿಯುಂ ಸಮೆಯಲುಂ [4]ವಲಂ[4] ಬಾಡ್ತೆಯುಂ
ಬವೊಲ್ ಬೆಳೆದು ನಿಂದ ಪೆರ್ವಿದಿರ ಸುರ್ವಗುರ್ವೆಲ್ಲಿಯುಂ ॥ ೧೯೩

ಲೋಪಕ್ಕೆ ॥

ಸರಿವಟ[5]ಗಱೆ[5]ವಂತಿರೆ ಭೋ
ರ್ಗರೆದೊರ್ಮೊದಲೆಱಗಿ ದೆಸೆಗಳೆಲ್ಲಮನೊಡನಾ ।
ವರಿಸಿ ತರತರದೆ ನಸು ಮಸು
ಳ್ದಿರೆ ಪುದಿದುವು ನಭವನಭವನಂಬುಗಳೆತ್ತಂ ॥ ೧೯೪

ದ್ವಿಭಾವಕ್ಕೆ ॥

ದಿಕ್ಕನಿತುಂ ತೋಱಿದುವು ಜ
ಲಕ್ಕನೆ ಮೂಕಾದಿಗಳ್ಗಮಂದತಿಲಲಿತಂ ।
ವಾಕ್ಕಾದುವು ಕುಸುಮಿಸಿದುವು
[6]ಮಿಕ್ಕಿಸೆವಾಕ್ಷು[6]ಪಕುಜಾತ[7]ವೀರುತ್ತು[7]ಗಳುಂ ॥ ೧೯೫

ಸೂತ್ರಂ ೪೪

ಅನುಸಂಧಿಸಿ ಕೃತ್ಸ್ನವ್ಯಂ
ಜನಂಗಳಿರೆ ಮುಂದೆ ಬಿಂದು ಪರಿವರ್ತಿಸುಗುಂ ।
ಮನದೊಳ್ ವರ್ಗಂ ಪರಮಾ
ಗಿ ನಿಲೆ ವಿಕಲ್ಪದೆ ತದೀಯಪಂಚಮಮಕ್ಕುಂ ॥ ೧೯೬

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ ॥

ಕುಲಮುಂ ಚಲಮುಂ ವಿದ್ಯಾ
ಬಲಮುಂ ಶೌರ್ಯಾವಲೇಪಮುಂ ಪೊಗಟೆ ನೆಲಂ ।

---

1 ಲಂಘ್ಯನಿಯುತ (ಓ.ಅ). 2 ನವಯುವಮು, ನವಯುವ್ವನಮು (ಅ.ಮ). 3 ಮಾಂತ್ರ (ಓ). 4 ದೆಲರ (ಓ.ಮ). 5 ಕಱೆ (ಅ). 6 ಮಿಕ್ಕಿನವಾಕ್ಷಪ (ಓ.ಮ). 7 ನೀರೊತ್ತು (ಓ.ಮ).

ನೆಲಕೆಲ್ಲಂ ನೆಗಟ್ದಂ ದ್ವಿ
ಟ್ಕುಲಕುಲನಗದಳನಪಟುಪವಿಪ್ರತಿಮಭುಜಂ ॥ ೧೯೭

ಅಪರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ॥
ಪಂನಗತಳ್ಪಙ್ಕಂಸಹ
ರಂ ನಗಧರನಸುರಮರ್ದನಙ್ಕ್ಷಕ್ರಿ ಮುಕು ।
ನ್ದಂ ನಳಿನನಾಭ[1]ನೇಗೊಳ
ಲೆನ್ನಂ[1] ಬಲಗರ್ವದಿಂದಿದಿರ್ಚುವನಾವಂ ॥ ೧೯೮

ಇದು ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿಯೊಳ್ ನಾಮಪ್ರಕರಣಂ ದ್ವಿತೀಯಂ.

ಸಮಾಸ ಪ್ರಕರಣಂ

ಸೂತ್ರಂ ೪೫

ಸಂಗತಿಯಿಂದಂ ನಾಮಪ
ದಂಗಳವೇಕಾರ್ಥಗತಿಯೊಳಾಗೆ ಸಮಾಸಂ ।
ಸಂಗಳಿಸುಗುಂ ವಿಭಕ್ತಿಗ
ಣಂಗಳ್ಗಂತರದೊಳಲ್ಲಿ ಲೋಪಮದಕ್ಕುಂ ॥ ೧೯೯

ಅದೆಂತೆನೆ ॥
ಕಡುಗಾಡಿ ನಾಡೆಯುಂ [2]ಕ
ಣ್ಗೆಡಱು[2] ಮನಂ ಬೆರ್ಚೆ ಸುತನ ಬರ್ಪಂದುಂ ಚೆ ।
ಲ್ವೊಡರಿಸಿ [3]ಬಲ್ವಿಡಿ[3] ವಿಡಿದುದು
ತೊಡರ್ದಳಿಪಿಂ ನೋಟ್ಪ ನೋಟಕರ್ಕಳ ಮನಮಂ ॥ ೨೦೦

ಕಟಿದ ಮನಃಪ್ರಿಯವಿರಹದಿ
ನಟಲ್ದು ಬಸವಟಿದು ಮೋದೆ [4]ತನ್ನುರ[4]ದೊಳ್ ಬಾ ।
ಸುಟ ತಳ್ಪು ಶೋಕಶಿಖಿಯಂ
ಕಟಲ್ಚಲೆಂದೊಟ್ಟಿದಸುಗೆಢಳಿರಂ ಪೋಲ್ಕುಂ ॥ ೨೦೧*

ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ ॥
ಬಲಿಯ ಮಾಂತದ ಬೇಟದೊಳ್ ಪೊಲಗೆಟ್ಟು [5]ಬಿಚ್ಚನೆ[5] ಬಿಟ್ಟ ಕ
ಣ್ಮಲರ್ಗಳಂ ಮಲೆ[6]ದಿಟ್ಟ[6]ನೆಯ್ತರೆ ಕಾಯ್ದು ಸುಂಗೊಳೆ ದೈತ್ಯನಂ ।

---

1 ನಿನಗೊಳನೆನ್ನಂ (ಓ.), ನೀಗೋವಳನು (ಮ.), ನೆಲಗೊಳಲೆನ್ನಂ (ಅ). 2 ಕಣ್ಗಿದಱು, ಕಣ್ಗಿಡಡೆ (ಅ). 3 ಬಪ್ಪಿಕೆ, ಬಬಿಡೀ (ಅ). * ಈ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ–ಅಲ್ಲ ಗಮಕತ್ವಕ್ಕೆ–ಎಂದು ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ. 4 ತಮ್ಮುರ (ಅ). 5 ಬೆಚ್ಚನೆ (ಅ.ಇ). 6 ದಿಟ್ಟಿ (ಓ.ಮ).

ಪೊಲಸು ನಾರ್ಪಿನೆಗಂ ತ್ರಿಶೂಲದಿನೊತ್ತಿ ಕೊಂದ ಕುಮಾರಿ ಕೂ
ರ್ತಲಸದಿರ್ಕೆ ಭುಜಾಸಿಧಾರೆಯೊಳಂಕಮುಳ್ಳರದೇವನಾ ॥ ೨೦೨

ಆ ಜಂಬೂದ್ವೀಪ ಮಹಾ
ರಾಜಕಿರೀಟಾನುಕಾರಿ ಚಾಮೀಕರವಿ ।
ಭ್ರಾಜಿತಕಟಕ[1]ಮಗೇಂದ್ರ[1]ಸ
ಮಾಜಚಮೂಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮಂದರಶೈಲಂ ॥ ೨೦೩*

ಸೂತ್ರಂ ೪೬

ಉತ್ತರಪದದರ್ಥಂ ಮೆ
ಯ್ವೆತ್ತಿರೆ ತತ್ಪುರುಷಮಂತದೇಕಾಶ್ರಯಮಾ ।
ಗುತ್ತುಮಿರೆ ಕರ್ಮಧಾರಯ
[2]ಮೆತ್ತಂ[2] ದ್ವಿಗುಸಂಜ್ಞಮದುವೆ ಸಂಖ್ಯಾದಿಪದಂ ॥ ೨೦೪

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ತತ್ಪುರುಷಕ್ಕೆ ॥

ಅರಮನೆಗಲ್ತು ಸೂಳೆಮನೆಗಲ್ತು ಸವರ್ಣನೆಗಲ್ತು ಕೂಡೆ ಬ
ಲ್ಲರ ಬಗೆಗಲ್ತು ವಸ್ತುಕೃತಿಯಂ ಸಲೆ ಪೇೞ್ವುದು ಕಲ್ತು ಪೇೞದಂ ।
ದರಮನೆಗಲ್ತು ಸೂಳೆಮನೆಗಲ್ತು ಸವರ್ಣನೆಗಲ್ತು ಕೂಡೆ ಬ
ಲ್ಲರ ಬಗೆಗಲ್ತದಾವೆಡೆಗಮಲ್ತದು [3]ಕಲ್ಪಿ[3] ವಲಂ ಕವೀಂದ್ರರಾ ॥ ೨೦೫

ಕರ್ಮಧಾರಯಕ್ಕೆ ॥

ಅಲರ್ಗಣ್ ಪೊಂಗಿದ [4]ಲೋಳೆ[4]ವಾಯ್ ನಗೆಮೊಗಂ ತೂಂಗಲ್ಗುರುಳ್ ಕೆಂದಳಂ
ಸುಲಿವಲ್ ಸೋರ್ಮುಡಿ ತೆಳ್ವಸಿಱ್ ಪೆಱೆನೊಸಲ್ ಪೊಂಬಾಳೆ ಪಚ್ಚೋಲೆ ನೇ।
ಱಿಲ ಪಣ್ಣಂ ತಿಳಿಯುಣ್ಣಿಯೊಳ್ ಬಯಸಿ ತೊಯ್ದಂತಪ್ಪ ನುಣ್ಗರ್ಪು ಪೆ
ರ್ಮೊಲೆ ಚೆಲ್ವಾಗಿರೆ ನಿಂದ ಬೇಡಿತಿಯುರಂ ಕಂಡಂ ಮಹೀವಲ್ಲಭಂ ॥ ೨೦೬

ದ್ವಿಗುವಿಂಗೆ ॥

ಇರ್ವಾಳ್ ಮೂವಾಳಿಕ್ಕಿ
ದೊರ್ವರೆಯೊಳ್ [5]ಬೆಳೆಗೆ ಸಾರೆ[5] ಕೊಳೆ ಪದವಡೆಗಳ್ ।
ಕರ್ವಿನ ಮಡಲಂತೆ ಕವ
ಲ್ತುರ್ವಿದ ಕೆಯ್ವೊಲಗಳೆಸೆ[6]ಗುಮೋ[6]ರೊಂದೆಡೆಯೊಳ್ ॥ ೨೦೭

ಸೂತ್ರಂ ೪೭

ದ್ವಿಪದಂ ಮೇಣ್ ಬಹುಪದಮ
ನ್ಯಪದಾರ್ಥದೊಳೊಂದಿ ನಿಲೆ ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಸಮ ।

---

* ಈ ಪದ್ಯವು ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. 1 ಮೃಗೇಂದ್ರ (ಓ.ಮ). 2 ಮತ್ತಾ (ಓ.ಮ). 3 ಕಬ್ಬ. 4 ಲಾಳೆ (ಅ.ಇ). 5 ಬೆದಗೆಸಾಲ (ಅ). 6 ದುಮೋ. (ಅ).

[1]ಸ್ತ ಪದಾರ್ಥಂ[1] ದ್ವಂದ್ವಂ ಪೂ
ರ್ವಪದಪ್ರಾಧಾನ್ಯಮವ್ಯಯೀ[2]ಭಾವಾಖ್ಯಂ[2] ॥ ೨೦೮

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಬಹುವ್ರೀಹಿಗೆ ॥

ಕುಡುವಿಲ್ಲನೆಚ್ಚ ಸರಲುಂ
ನಡದು ದಲಂದೊರ್ವನೆರ್ದೆಯನೊಳ್ಗಬ್ಬಮುವೊ ।
ಳ್ನುಡಿಯುಂ ಗೇಯುಮುಮುರ್ಚದ
ಕಡುಗಲ್ಲೆರ್ದೆಯೆರ್ದೆಯನಂಬು ಪೋಣುರ್ಚುಗುಮೋ ॥ ೨೦೯

ಪಟ್ಟುಕಮೂಗಿನ [3]ಮರವುಲಿ
ಪೊಟ್ಟೆಯ[3] ಕುಸಿಗೊರಲ [4]ಕೆಂಚುದಲೆ[4]ನವಿರ [5]ಕರಂ[5] ।
ಕೆಟ್ಟೊಡೆದ [6]ಸರ[6]ದವಂ [7]ಕಡೆ
ಪಟ್ಟು[7] ಮನಂಗೆಟ್ಟು ನಾಡುನಾಡಂ ತಿರಿಗುಂ ॥ ೨೧೦

ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕೆ ॥

ಕಱಿಮಱಿಗಳೊಳವು ನೋಡ್ಪೊಡೆ
ಪೆಱಪೆಱರ ಕುಲಕ್ಕೆ ಕೊಂಡಕೊಟ್ಟೆಡೆಗಳೊಳಂ ।
ಕಱಿಯಿಲ್ಲ ತೈಲನಲ್ಲದೆ
ಪೆಱನಾವ್ರಂ [8]ಪಿಕ್ಕಿ[8] ನೋಡ್ಪೊಡಿರ್ತಲೆ[9]ಗೋಜಂ[9] ॥ ೨೧೧

ತೊಱಗೆಲೆ ಱಟ್ಟಹಳ್ಳಿ ನೆಗಪ್ಪಾಜಿರಗೋಳಮೆನಿಪ್ಪಗುರ್ವುವೆ
ತ್ತಱಿಕೆಯ ಬೇಡವಟ್ಟುಗಳ [10]ಬೂತುಗ[10]ಬೀರುಗ[11]ಗೋಯೆ[11]ಯರ್ಕಳಂ ।
ನೆಱೆಯರೆನಿಪ್ಪೊಡಂ ಕಿಡಿಸಲಂಕದ ಮುನ್ನಿನ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ್
ಪೆಱರಳವಲ್ತುವಂ [12]ಕಿಡಿಸಿತೊಟ್ಟಜೆ[12] ತೈಲಪಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾ ॥ ೨೧೨

ಅವ್ಯಯಾಭಾವಕ್ಕೆ ॥

ಸಂತಂ ಕಿಟ್ಕೆಱೆಗಳೊಳೋ
ರಂತಿರೆ ಕೆಯ್ಗಾವವಳ್ತಿರಂ ನೋಟ್ಪವರಂ ।
ಮಿಂತಲೆವಾಯ್ತರೆ ಪೊಱಮು
ಯ್ವಂ ತಾಗಿರೆ ತೆಗೆದು ಮದನನಾರ್ದಿಸುತಿರ್ಪಂ ॥ ೨೧೩

ಸೂತ್ರಂ ೪೮

ಪತ್ತಿರೆ ಕಾರಕದೊಳ್ ಮುಂ
ದೊತ್ತಿ ಸಮರ್ಥಕ್ರಿಯಾಪದಂ ಪದವಿಧಿ ತಾ ।

---

1 ಪದಪದಾರ್ಥ (ಅ). 2 ಭಾವಾರ್ಥಂ (ಅ). 3 ಮರದುಲದೊಟ್ಟೆಯ (ಅ). 4 ಕೆಂದಲೆಯ (ಅ). 5 ಕರ್ದ್ದಂ (ಅ). ಕಲಂ (ಮ). 6 ಕರೆ. 7 ಬಗೆಗೆಟ್ಟು (ಓ.ಮ). 8 ಬಕ್ಕೆ. 9 ಗೊಲಜಂ (ಓ.ಮ). 10 ಬೂತಗ (ಓ). 11 ಗೋಲೆ (ಓ.ಮ). 12 ಕೊಡಿಸಿದೊಟ್ಟಜೆ (ಓ). ಕೆಡಿಸಿದೊಟ್ಟಜೆ (ಅ.ಮ).

ನೊತ್ತರಿಸುಗುಮದಱೊಳ್ ತ
ಳ್ತಿತ್ತಮದಂತಕ್ಕೆ ಬಿಂದು ಸಂದಿಸಿ ನಿಲ್ಕುಂ ‖ ೨೧೪

ಪ್ರಯೋಗಂ ‖

[1]ಊರೇಱಲ್[1] ಮನೆಮಾಡ
ರ್ಕ್ಕಾರಂಬಂಗೆಯ್ಯೆಲೆಟ್ಟುಗೊಳಲಾಳಾ[2]ಳ[2] |
ರ್ಕ್ಕಾರಾಮಮಿಡರ್ಕ್ಕೆಂದುಂ
ದಾರುಣತಾರೆಗಳನುಟಿಯೆ ಪೆಱವಱೊಳುಚಿತಂ ‖ ೨೧೫

ಸೂತ್ರಂ ೪೯

ಉತ್ತರಪದಂ ವಿಶೇಷ್ಯದೊ
ಳೊತ್ತರಿಸಿರೆ ಪೂರ್ವಪದದುಪಾಂತ್ಯಸ್ವರದಿಂ |
[3]ದತ್ತಿರ್ದುವರ್ಕೆ[3] ಲೋಪಂ
ಮತ್ತಮಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಹುಳಮಕ್ಕುಮೆಕಾರಂ ‖ ೨೧೬

ಪ್ರಯೋಗಂ ‖

ಪೆರ್ಮರನನಡರ್ದ [4]ವನಲತೆ[4]
ಕಾರ್ಮುಗಿಲಂ ತಳ್ತ ಮಿಂಚು ವಿಂಧ್ಯಾಚಲಮಂ |
ನೆರ್ಮಿದ ನರ್ಮದೆಯೆನಿಸಿದ
ಳೊರ್ವೆಯೆ ವನಚರನನಪ್ಪಿ ವನಚರಿಯೊರ್ವಳ್ ‖ ೨೧೭

ಬಹುಳಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ‖

ಪ[5]ಣ್ಣಾಯ ತಳ್ತ ತುಱುಗಲ[5]
[6]ಬಿಣ್ಗನೆ[6]ಯಿಂ ತೂಗಿ ತೊನೆವ ಕೌಂಗಂ ತನ್ನ |
ತ್ತಣ್ಗೆ ಬರೆ ತೆಗೆವ ತೆಱದಿಂ
ಕಣ್ಗೊಳಿಸಿದುದೆಳಸಿ ನಾಗಲತೆ ದಾಂಗುಡಿಯಿಂ ‖ ೨೧೮

ಸೂತ್ರಂ ೫೦

ಸ್ವರಮಾದಿಯಪ್ಪವವು ಮುಂ
ತಿರೆ ದೀರ್ಘಂ ಮೊದಲೊಳಗುರುಗಕ್ಕುಂ ತದವಾಂ |
ತರದೊಳ್ ಣ ಟ ಳ ನ ತಂಗಳ್
ದೊರೆಕೊಳೆ ತಳೆಗುಂ ದ್ವಿರುಕ್ತಿಯಂ ಬಹುಳತೆಯಿಂ ‖ ೨೧೯

---

1 ಊರತೞಲ್ (ಒ.ಮ). 2 ಗ (ಅ). 3 ದೆತ್ತಿರ್ದುದಕ್ಕೆ (ಒ.ಮ). 4 ನವ ಲತೆ (ಒ). 5 ಣ್ಣಾಯ್ . . . . ತುಱುಂಗಲ (ಅ.ಇ). 6 ಬಿಣ್ಗೆ.

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ ||

ಕಾರೊಸಡುಂ ಕಬರ್ಾಯುಂ
ಪೇರೊಡಲುಂ ತೊಳಪ ದಾಡೆಯುಂ ಪೆರ್ಬಸಿಱುಂ |
ಕ್ರೂರೇಕ್ಷಣಮುಂ ದನುಜಾ
ಕಾರ[1]ಮನೊಡರಿಸೆ[1] ನಿಶಾಟರರ್ವಿಸಿ ತೋರ್ಪರ್ || ೨೨೦

ಅಗುರುಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ||

ಮೇಲುದಂ ಮಱೆದು ಮೆಯ್ಮಱೆದೊರ್ವಳೊಱಲ್ದುಮುಂ
ಬಾಲೆಯಂ ತಿರಿಪಿ ನೂಂಕಿ ಪವಿತ್ರಮನಿಟ್ಟಪ |
ಚೋಲೆವಚ್ಚದೊಳೊಡಂಬಡೆ ಬಂದು ವಿದಗ್ಧ ಭೂ
ಪಾಲನಂದನನನಂದರುಣಾಧರೆ ನೋಡಿದಳ್ || ೨೨೧

ಣಕಾರಕ್ಕೆ ||

ಪಣ್ಣನೆ ತೊಱಲ್ದು ತೀಡುವ
ತಣ್ಣೆಲರೊಳೆಲರ್ಚಿ ವನಚರವ್ರಜಮುದಱೊಳ್ |
ತಣ್ಣನೆ ತಣಿದಿರೆ [2]ಬನದೊಳ್[2]
ಪಣ್ಣನೆ ತಿನುತಿರ್ಪುವೆಳಸಿ ತರುಚರಕುಳಮುಂ || ೨೨೨*

ಟಕಾರಕ್ಕೆ ||

ನಿಟ್ಟೆಯ್ದಿಯಾಗು [3]ಪತಿಯೊ[3]ಳ್
ತೊಟ್ಟನುವಶೆಯಾಗು ಶೀಲವತಿಯಾಗು ಚಿರಂ |
ನಿಟ್ಟಾಯುವಾಗು ನೀನೆಂ
ದಿಟ್ಟರ್ ಸೇಸೆಯನಗಣ್ಯಪುಣ್ಯಾಂಗನೆಯರ್ || ೨೨೩

ಳಕಾರಕ್ಕೆ ||

ಅಳ್ಳಾಡೆ ನರನ ಕೂರ್ಗಣೆ
ಯಳ್ಳೇಱಿಂಗಳ್ಕಿ ಬಳ್ಕಿ ಕುರುಬಲಮೆಲ್ಲಂ |
ಬೆಳ್ಳೋಟ[4]ವೋಡೆ[4] ನಕ್ಕನಿ
ಸೊಳ್ಳಾಳೆಡೆಗೋದನೊದಱಿ ಚಟ್ಟನೊಳೊವಜಂ || ೨೨೪

---

1 ಮುಮೊಡರಿಸೆ (ಅ).

* ತೀಡುವ ತಣ್ಣೆಲರೊಳಲ
ರ್ಚಾಡುವ ವನಚರವ್ರಜಮುದಱೊಳ್ ತ |
ಣ್ಣಾಡನೆ ದಣಿದಿರೆ ಪೀನಂ
ಪಣ್ಣಾಡನೆ ತಿಂದಿರ್ಪುವೆಳಸಿ . . . . . ||

(ಎಂದು ತಿದ್ದಬೇಕು ಎಂದು ಮ. ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ).

2 ಪೀನಂ (ಅ). 3 ಪತಿಗೋ (ಓ.ಮ). 4 ಮಾಡೆ (ಮ).

ನಕಾರಕ್ಕೆ ||

ಇನಿಯಳ [1]ತನಿಸೊಂಕಿನುಣ್ಣಿ[1]
ಸೆನೆ ಮಾಲ್ಯಾಭರಣಲೇಪನಂ ತಂಬುಲಮುಂ |
ಬನಿತುಂ [2]ರಾಗಮನಾಗಿಸೆ
ಮನ[2]ದೊಳ್ ದಿವಿಜೇಂದ್ರವಿಭವದಿಂ ಸುಖಮಿರ್ದಂ|| ೨೨೫

ತಕಾರಕ್ಕೆ ||

ಮಡದೊಳೊಂದುವುದೆತ್ತ ಕಿತ್ತಡಿಗಳ್ಗೆನಿಪ್ಪ ತೊಳಪ್ಪುವಾ
ಮಡದೊಳೊಂದಿಯೆ ನಿಂದ ಕಿತ್ತಡಿಗಳ್ಗೆ ನಿತ್ಯನಿಯಾಮದಿಂ |
ಪೊಡೆವಡಿಂ ಗಡಿಮೆಂದು ನೀಱರನೂಱ [3]ಸಾಱುವ[3] ಮಾಣ್ಕೆಯಿಂ
ಪೊಡೆವ ಡಿಂಡಿಮಮೆಂಬಿನಂ ಕಳನೂಪುರಧ್ವನಿ ಪೊಣ್ಮುಗುಂ || ೨೨೬

ಬಹುಳಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ||

ಅಂಚೆಯರಗಿಳಿಯ ಪುರುಳಿಯ
ಕೊಂಚೆಯ ಕೋಗಿಲೆಯ ನವಿಲ ಪಾರಾವತದೊಂ |
ದಿಂಚರದಿಂದಂ ಶಬ್ದಾ
ತ್ಮಂ ಚರಮಚರಂ ಜಗಂ ದಲೆನಿಸಿದುದು ಬನಂ || ೨೨೭

ಸೂತ್ರಂ ೫೧

ಕಡಿದು ನಿಡಿದೆಂಬಿವೆರಡಱ
ಕಡೆಯೊಳ್ ಟತ್ವಂ ತಕಾರಮಕ್ಕುಂ ಕಿಱಿದೆಂ |
ಬೆಡೆಯೊಳ್ ಸ್ವರಮಿರೆ ತಾಮವು
ಪಡೆಗುಮುಕಾರಾಂತಭಾವಮಂ ವ್ಯಂಜನದೊಳ್ || ೨೨೮

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಟ್ಟಾಯದ ಕಣಿ ಪೆಂಪಿನ
ಕಟ್ಟಳೆ [4]ಚೌವಟದ ಮೇರು[4] ನನ್ನಿಯ ತವರೂರ್ |
ನೆಟ್ಟನೆನಿಸಿದ ಜಸಂ ನೇ
[5]ರ್ವ[5]ಟ್ಟ[6]ರೆ ನಿಟ್ಟಾಯುವಕ್ಕೆ[6] ದುಟ್ಟ[7]ತಳಕ್ಕಂ[7] || ೨೨೯

ಬಾಡೆಯ ಖರ್ಜೂರದ ಕಿ
ತ್ತೀಡೆಯ ಕರ್ಮರದ ಮಾವಿನರನೇಱಿಲ ಕಂ |
ಚೀಡೆಯ ಪಲಸಿನ ಮರದಿಂ
ನೂಱುದುಮೆಸೆದಿರ್ಕುಮದಱ ಬಹಿರುದ್ಯಾನಂ || ೨೩೦

1 ತಳಸೊಂಕಿನ್ನುಣ (ಅ). 2 ತುಗಮನಾಗಿಸಿತಾ ಮನ್ಮನ (ಮ). 3 ನೂಱುವ (ಅ). 4 ಚಳಿತನದ, ಮೇಗು (ಓ.ಮ). 5 ರ್ವಟ್ಟ. (ಓ.ಮ). 6 ರೆನಿಟ್ಟಾಯುತಕ್ಕೆ (ಓ.ಮ), ರೆದಿಟ್ಟಾಯುವಕ್ಕೆ (ಅ). 7 ತುಳಕ್ಕುಂ, ತಳಕ್ಕುಂ (ಅ).

ಉದಂತಕ್ಕೆ॥

[1]ತೊಡೆಯಿಂ[1] ಕಡುಗುದುರೆಗಳಂ
ಮಡದಿಂ [2]ನಡು[2]ಪಟ್ಟ ದಂತಿಯಂ ನಿಡುದೋಳಿಂ।
ಕಡುವಾಳಂ ಕೂರಸಿಯಿಂ
ಕಡಂಗಿ[3]ದಣಿ[3]ಯಂ ಸಮಂತು ಬಸದಾಗಿಸುವಂ॥ ೨೩೧

ಕಿಱುನೆಲೆಯ ಲತಾಲಲಿತೆಗೆ
ತಿಱಿದುಕೊಳಲ್ಕಪ್ಪ ಸಾರ್ಕೆಯೊಳ್ಗೊಂಬುಗಳೊಳ್।
ತುಱುಗಿದ ತಳಿರಿಂ ನನೆಯಿಂ
ಕಿಱುಮಿಡಿಯಿಂದೆಸೆದುದಸದಳಂ ಮಾಕಂದಂ॥ ೨೩೨

ಸೂತ್ರಂ ೫೨

ಪಚ್ಚನೆಯುಂ ಕೆಚ್ಚನೆಯುಂ
ಬೆಚ್ಚನೆಯುಮೆನಿಪ್ಪ ಶಬ್ದದಂತಕ್ಕಕ್ಕುಂ।
ಬೆಚ್ಚಂತಿರೆ ಮತ್ವಂ ಕೆಲ
ರಿಚ್ಚಯಿಪರ್ ಸ್ವಂತಮುಮ[4]ನೇಕಾರ್ರೇತ್ವ[4]ಮುಮಂ॥ ೨೩೩

ಪ್ರಯೋಗಂ॥

ಮತ್ವಕ್ಕೆ॥

ಪಂದಳಿರ ತೋರಣಂ ತ
ಳ್ತೊಂದಿದ ಕೆಂಗುಡಿಯ ಪುದಿವು ಮುತ್ತಿನ [5]ಕಡೆ[5] ಚೆ।
ಲ್ವಂದೆಸೆವ ಮಂಗಳಾನಕ
ದೊಂದು ರವಂ ಬಗೆಗೆ ವಂದುದಂದರಮನೆಯೊಳ್॥ ೨೩೪

ಎನಿತುಂ ಕಾಯ್ದುಂ ಬೆಂನೀರ್
ಮನೆಸುಡದೆಂಬಂತೆ ನಿನಗವರ್ ನಿಲೆ ಕಾಯ್ದುಂ।
ಮನದೊಳ್ [6]ಪೊಲ್ಲದ[6]ನೆಂತುಂ
ನೆನೆಯರಿದಂ ನಂಬು ಕುರುಕುಲಾಂಬರಭಾನೂ॥ ೨೩೫

ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ॥

ಪಸುರ್ವೊನ್ನ ಜಗಲಿ ಪಚ್ಚೆಯ
ಪಸುರ್ವಂದರ್ ಮುತ್ತಿನಕ್ಕಿ ನೀಲದ ಜಾಗಂ।
ಕಿಸುಗಲ್ಲರುಣಸರೋರುಹ
ಮೆಸೆದಿರ್ದುವು ರಾತ್ರಿಮತಿಯ ಬೀಡಿನೊಳೆತ್ತಂ॥ ೨೩೬

---

1 ಉಡೆಯಿಂ (ಓ.ಮು). 2 ನಡೆ (ಅ). 3 ದರಿ (ಮು). 4 ನೇಕಾರತ್ವ (ಅ), ನಿಕಾರ್ರೈತ್ವ (ಅ.ಇ). 5 ಕೊಡೆ. 6 ಪೊಲ್ಲಮ (ಅ).

[1]ವಾಸರ[1]ಪತಿ ಬಿಸುಗದಿರಿಂ
ಪೇಸದೆ ತವೆ ಪೀರ್ಗುಮೆಂಬ ಮಱುಕದೊಳಂಭೋ |
ಜಾಸನನಂಬುಜವನಮಂ
ಬಾಸಣಿಸಿದನೆನಿಪು[2]ವಿಡಿದ[2] ತಾವರೆಯೆಲೆಗಳ್ || ೨೩೭

* ಏತ್ವಕ್ಕೆ ||

ಬೇಸಱಿಸುವಂಗಜಾಗ್ನಿಯ
ಕೇಸುರಿ ಕೊಳೆ ಕಟಿದ ಪತಿಯ ವಿರಹದಿನಾಗಳ್ |
ಕೇಸುಗಳೆ[3]ದಂತೆ[3] ಕಡಗವ
ನಾ ಸತಿ ಕಳೆದಿತ್ತಳಾತ್ಮಕರಪಲ್ಲವದಿಂ || ೨೩೮

ಸೂತ್ರಂ ೫೩

[4]ಪೊಸತು[4] ಪಟಿದೆಳದು ಪೋಱಿಗೊಳ
ಗು ಸಮ[5]ಮೆನಿಪ್ಪಿ[5]ವಱೊಳತ್ವಮಂತಕ್ಕೆ ನಿಪಾ |
ತಿಸೆ ಪಡೆಗುಮವಱೊಳೊಳಗಿಂ
ಗಸಂಗದಿಂ ಸಮನಿಸಿರ್ಕುಮುಳ್ಳಾದೇಶಂ || ೨೩೯

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಪೊಸದೇಸೆಯುಂ ಬೆಡಂಗಂ
ರಸಪುಷ್ಟಿಯನರ್ಥಸೃಷ್ಟಿಯುಂ ಬಗೆವರೆ ಭಾ |
ವಿಸುವರೆ [6]ಸಾರಣೆಗೆಯವೊಲ್[6]
ಕಸವನೆ ಪಿಡಿವರ್ ಕೆಲರ್ ಮಹಾಪುರುಷರ್ಕಳ್ || ೨೪೦

ತುಟಿಕಲಡುಗೆಗಳೊಳೇಂ ಪಟಿ
ಗಟಿವೆಯ ಕೂಟ್ ತಿವುಡುಗಳೆದ ತೊವರಿಯ ತೊವೆ ಕಾ |
ಯ್ದಟಿಪಿದ ತುಪ್ಪಂ ಕೋಡುವ
ಕಟಿಲಲ್ಲದೆ ದಿವ್ಯಭೋಜನಂ ಪೆಱತುಂಟೇ || ೨೪೧

ಎಳದಳಿರ ತುಱುಗಲೊಳ್ ನೆಱೆ
ದಳದಳಿಪೆಳಮಾವಿನಳ್ಳೆಗೊಂಬಂ ತಳ್ವೊ |
ಯ್ದಳಸಿದ ವಸಂತದೂತಿಯ
ಮಿಳಿರ್ವುಯ್ಯಲನಾಡುವಬಲೆ ಪಾಡಿದಳೊರ್ವಳ್ || ೨೪೨

---

1 ವಾಸವ (ಓ.ಮ). 2 ಪೆಸೆವ (ಅ). * ಯೋಗಭಾವದಿಂ–(ಯೋಗವಿಭಾಗದಿಂ) ಕೇವಲ ಸ್ವಂತಕ್ಕುದಾಹರಣ್–ಎಂದು,.(ಓ.ಮ.) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲದೆ. 3 ವಂತೆ (ಓ.ಮ). 4 ಪೊಸದು (ಅ). 5 ಮೆಸಪ್ಪ (ಅ). 6 ಸಾರಣೆಯುಂತಿರೆ (ಓ.ಮ).

ಅಳವಿಗಟಿದುರುನಿತಂಬ
ಸ್ಥಳಭಾರಮನಾಂತ ಕಾಲ್ಗೆ ಪೊಱ[1]ಅಡಿ[1]ಗೆಳೊಳೀ ।
ಲಳಿತತುಳಾಕೋಟಿಗಳಂ
ತಳೆವುದದೇವಿರಿದೊ ಮದಗಜಾಲಸಗತಿಯಾ ॥ ೨೪೩

ಒಳಕೆಯ್ಯೊಳಿರ್ದು ಪಲ್ಲಿರಿ
ದೊಳವಾಲಂಗೊಂಡು ಮೊರೆವ [2]ಭಷಕನ[2] ತೆಱದಿಂ ।
ದೊಳಪೊಕ್ಕು ದುರ್ಗಮಂ [3]ಸಂ
ಚಳ[3]ಚಿತ್ತಂ ನುಡಿಗುಮೆಮಗೆ ಬಲ್ಗಂಡಿಕೆಯುಂ ॥ ೨೪೪

ಸಮ[4]ಸುತಿ[4]ಯೊಳೊಂದಿದೊಳ್ಪಿನ
ರಮಣೀರಮಣೀಯಗೇಯಮಾಸ್ಥಾಯಿಕೆಯೊಳ್ ।
ಸಮಸಂದಮರ್ದಿನ ಸರಿವಱ
ಸಮಂತು ಕಱ[5]ದಪ್ಪುದೆಂ[5]ಬಿನಂ ರಂಜಿಸುಗುಂ ॥ ೨೪೫

ಒಳಗುಳ್ಳೋವಣಮುಮರ್ದಿರೆ
[6]ಚಳನಂ[6] ಪೊಱಗೆಸೆಯೆ ಬೆಳಪನೆಯ್ದುವ ಬೆಳಗಂ ।
ಪೊಳೆವ ಸುಲಿವಲ್ಲೆ ಮಸುಳಿಸೆ
ವಿಳಾಸದಿಂ ದರ್ಭಶಯನತಳಗತನಾದಂ ॥ ೨೪೬

ಸೂತ್ರಂ ೫೪

ತತ್ಪುರುಷಸಮಾಸದೊಳು
ದ್ಯತ್ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯಲೋಪಮಕ್ಕುಂ ಪ್ರಚುರಂ ।
ವ್ಯುತ್ಪಾದಿಸಲ್ಕೆ ಪಡೆಗುಂ
ತತ್ಪರದೊಳ್ ಬಱಯಮುಚಿತವರ್ಣಾಗಮಮುಂ ॥ ೨೪೭

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಅರನೇಱುಲ ಪೊಂಬಾಱೆಯ
ಸುರಯಿಯ ಮಾಮರದ ಬಕ್ಕವಲಸಿನ ಪುದುವಿಂ ।
[7]ಪರೆ[7]ದುರ್ಬಿದ ಕಟ್ಟಲೆ ದಿನ
ಕರಾಂಶುಗಳ್ಗಂ ವಿಭೇದಿಸಲ್ಕರಿದದಱೊಳ್ ॥ ೨೪೮

ಪ್ರಚುರಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ॥

ಅರಸುಗುಣಂಗಳನತಿಭೀ
ಕರಕಾಂತಂಗಳನವಂ ವಿಯಚ್ಚರರಾಜಂ ।

---

1 ಮಡಿ (ಅ). 2 ಭಷಕದ (ಓ.ಮ). 3 ಚಂಚಳ (ಓ.ಮ). 4 ಸ್ಮೃತಿ, ಶ್ರುತಿ (ಅ). 5 ದಪ್ಪಿಪೆಂ (ಓ.ಮ). 6 ಚಳಪೊಂ (ಅ). 7 ಪರಿ (ಅ).

ಧರಿಯಿಸಿದಂ ಜಳನಿಧಿ ಜಳ
ಚರಚಯಮುಮಂ ರತ್ನಚಯಮುಮಂ ಧರಿಯಿಪಪ್ಪೊಲ್ ‖ ೨೪೯

ಅಪರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ‖

ಮಾಂಗಾಯುಗೊಂಚಲೊಳಗುಳಿ
ದಿಂಗೊರಲಿಂದುಲವ ಗಂಡುಗೋಗಿಲೆ[1]ಗಳರ |
ಲ್ಪೊಂಗಲ[1] ನಿಱುದಳಿರೊಳಗೆ ಜಿ
ನುಂಗುವ ಪೆಣ್ದುಂಬಿಗಳುಮಳುಂಬಂ ಬನದೊಳ್ ‖ ೨೫೦

ಸೂತ್ರಂ ೫೫

ಪ್ರಾಯಿಕಮುಕ್ಕುಂ ದೀರ್ಘಾ
ಮ್ನಾಯಮದಂತೆಲ್ಲ ಶಬ್ದದೊಳ್ ವೃತ್ತಿಗತಂ |
ಮಾಯೆಂಬುದು ಮಹಿಮಾಭಿ
ಪ್ರಾಯದೊಳೊಂದಿರ್ಕುಮೊಂದಿ [2]ಮಹತೆಂ[2]ಬುದಱೊಳ್ ‖ ೨೫೧

ಬಲ್ಲಂತೆಂತುಂ ಗುಣಮನೊಳ[3]ಕೆಯ್ಯಾರ್ಪ[3]ನಾರ್ಪಂದದಿಂದಿ
ನ್ನೆಲ್ಲಿರ್ದುಂ ಪೊಲ್ಲಮೆಯನುಗುಗೆಂಬುಕ್ತಿಯಂ ನನ್ನಿಮಾಟ್ಪಂ |
ತೆಲ್ಲಾ [4]ರತ್ನಂಗಳು[4]ಮನೊಳಕೊಂಡೊಳ್ಪನಂಭೋಧಿ ಲೋಕ
ಕ್ಕೆಲ್ಲಂ ಬೀಱಲ್ ಪೊಱಗೆ ಕಸಮಂ ನಿಚ್ಚಮಿಾಡಾಡುತಿರ್ಕುಂ ‖ ೨೫೨

ಪ್ರಾಯೋಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ‖

ಎಲ್ಲಂಗಮೆಲ್ಲ ಧನಮುಮ
ನೆಲ್ಲೆಡೆಯೊಳಮೆಲ್ಲ ತೆಱದೊಳಂ ಕುಡುಗೆಮ ಸಿ |
ಲ್ಕಲ್ಲದೆ ಬವರದೊಳೇಂ ಗಳ
ಗೆಲ್ಲಂ[5]ಗುಡದಿರ್ಕೆ[5] ಪೊಣರ್ದೊಡಾರ್ಗಂ ಗಂಡಂ ‖ ೨೫೩

ಉತ್ತರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ‖

ಮಾದೇವನುಮಾದೇವಿಗೆ
ಸಾದರದಿಂ ಪೇೞ್ದನೀತನುತ್ತಮಸತ್ವಂ |
ಮಾದಾನಿ [6]ಶೌರ್ಯಧನ[6]ನುದಿ
ತೋದಿತಪುಣ್ಯಂ ಹರಿಪ್ರಿಯಂ ನರನೆಂಬಂ ‖ ೨೫೪

---

1 ಯಮಲದೊಂಗಲ (ಅ). 2 ಮಹದೆಂ, ಮಹಪೆಂ (ಅ). 3 ಕೊಳ್ವಾರ್ಪ (ಅ). 4 ರೋಕಂಗಳು (ಓ.ಮ). 5 ಕಾದದಿರ್ಕೆ (ಮ). 6 ಶೌರ್ಯಪರ (ಅ), ಶೌರಿಧನ (ಮ).

ಸೂತ್ರಂ ೫೬

ಪರಿಗದಿತಬಹುವ್ರೀಹಿಗೆ
ಚರಮದೊಳಕ್ಕುಂ ಯಥಾ[1]ಪ್ರಯೋಗ[1]ಮಕಾರಂ ।
ಪರಪದಮಿಲ್ಲೆಂ[2]ಬೊಂದಿದು[2]
ದೊರೆಕೊಂಡಿರೆ ಲಿತ್ವಮಂತ್ಯವರ್ಣಕ್ಕಕ್ಕುಂ ॥ ೨೫೫

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಬಲ್ವಿಲೆಯಂ ತೋಳ್ಕಿಳ್ವಿನ
ಗಲ್ವಿರದಂ ಬಟ್ಟದೊಡೆಯವಂ ಕೆಂಗಣ್ಣಂ ।
ನೇಲ್ದ ಕಿವಿಯಾತನೆನಿಸುವ
ನೊಲ್ದೊಲಿಸುಗುವೆಸೆವ ಬೀರಸಿರಿಯಂ ಧುರದೊಳ್ ॥ ೨೫೬

ಉತ್ತರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ॥

ಸೊಗಯಿಸುಗುಮೆ ಪಲ್ಲಿಲಿವಾ
[3]ಯುಗಿಲಲಿಗಂಧಂ[3] ಸಮಂತು ಕೂರಿಲಿಕುಡುಗೋಲ್ ।
ಮಿಗೆ ನಾಣಿಲಿಯೆನಿಸುವ ವಧು
ನಗೆಗೆಡೆಯಕ್ಕುಂ ಸಮಸ್ತ ಜಗತೀತಳದೊಳ್ ॥ ೨೫೭

ಸೂತ್ರಂ ೫೭

ಒಂದೆಂಬುದರ್ಕೆ ರೇಫಂ
ಸಂದಿಸುಗುಂ ಕಡೆಯೊಳೆರಡೆನಿಪ್ಪುದಱೊಳ್ ತಾ ।
ನೊಂದಿ ನೆಲಸುಗುಮಿರಾದೇ
ಶಂದಲ್ ಮೇಣ್ ಮೇಣುಕಾರಲೋಪಮದಕ್ಕುಂ ॥ ೨೫೮

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಓರೆಂಜಲ್ತೊಪ್ಪರ್ಪಂತಿಗೆ
ವಾರದ ಖಳರೊಡನೆ ಬೆರಸಿ [4]ಮೇಳಂ[4]ಗೊಂಡಂ ।
ದಾರುಂ ಲಘುವಪ್ಪರ್ ಪ್ರ
ಸ್ತಾರದೊಳಮರ್ದೆಂಬ ಶಿಥಿಲಸಂಯೋಗದವೊಲ್ ॥ ೨೫೯

[5]ಇರ್ವರ್ಯ್ಗಂ[5] ಹಿತಮಂ ಜಿನ
ಧರ್ಮಮನಿಂಬಾಗಿ ತಿಳಿದು [6]ನೆಗಟ್ದಂ[6]ಗಕ್ಕುಂ ।

---

1 ಪ್ರಕಾರ (ಅ). 2 ದಿಂತಿವು (ಓ.ಮ). 3 ಪಗಿಲಲವಣ್ಣಂ (ಅ), ಯುಗಿಲಲ ವರ್ಣಂ (ಅ), ಯಗಿಲಲವಣ್ಣಂ (ಮ). 4 ಮೆಳ್ತಂ (ಅ). 5 ಇರ್ವರ್ಯ್ಯಂ (ಓ.ಮ). 6 ನೆಗಟ್ವಂ (ಓ.ಮ).

ಸ್ವರ್ಪೋಕ್ಷಸಿದ್ಧಿ ಬಗೆವಂ
ದಾರ್ಮಂ ಪೆಱತಿಲ್ಲ ದೇಹಿಗೀ ಸಂಸೃತಿಯೊಳ್ ॥ ೨೬೦

ಉಕಾರಲೋಪಕ್ಕೆ ॥

ಗೆಲವಂ ಕೊಂಡಭಿಮಾನಿಯಾದನೊಳಕೊಂಡನ್ಯಾಯನೀಕಾಂತೆಯಂ
ಸಲೆ ಶೌಚವ್ರತಿಯಾದ[1]ನಿತ್ತುಱಿದೆರಪ್ಪಾತಾಡಿ[1] ಬಟ್ಟಂ ಜಗ ।
ದ್ವಲಯಕ್ಕೊರ್ನುಡಿಕಾಱನಾದ[2]ನನಯು[2]ಕ್ಕುಳ್ಳಿಕ್ಕಿ ಸಂಗ್ರಾಮದೊಳ್
ಕಲಿಯಾದಂ ವಿಪರೀತಜಾತಚರಿತಂ ಭೂಪಾಲರೊಳ್ ಕಾಮದಂ ॥ ೨೬೧

ಸೂತ್ರಂ ೫೮

ಅದಿದೆನ್ನದೆ ಮೂಱೆಂಬೀ
ಪದದಂತಂ ಲೋಪಮೆಯ್ದುಗುಂ ಕಪವರ್ಗಂ ।
ತುದಿಯೊ[3]ಳ್ ತಗುಳ್ದು[3] ಪುದಿದಿರೆ
ತದಾಗಮಂ ಹ್ರಸ್ವಪೂರ್ವಮಕ್ಕುಂ ಬಹುಳಂ ॥ ೨೬೨

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ನೆಲಸಿರ್ದಪ್ಪುದಧಸ್ಥಳಂ[4]ಬಿಡಿದಧೋ[4]ಲೋಕಂ ಸಮಂತೆಯ್ದೆ ಸು
ತ್ತಲುಮಿರ್ದಪ್ಪುದು ಮಧ್ಯಲೋಕಮೆಸೆದಿರ್ದಾಚೂಲಿಕಾಭಾಗದಾ ।
ದಲೆಯೊಳ್[5] ನಿಂದಪುದೂ[5]ರ್ಧ್ವಲೋಕಮೆನೆ ಮೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಪೆಂಪಿಂದಗುಂ
ದಲೆಯಾಗಿರ್ದುದು ದೇವದಂಪತಿರತಶ್ರೀಸುಂದರಂ ಮಂದರಂ ॥ ೨೬೩

ಅಪರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ॥

ಮುಕ್ಕೊಡೆ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿ ಸುರದುಂದುಭಿ ಕೇಸರಿಪೀಠ[6]ಮೊಂದಿದಂ
ತಿಕ್ಕುವ[6] ಚಾಮರಂ ಮಿಱುಪ ಪೂಗಳ ಗೊಂಚಲಶೋಕೆ [7]ಭಾನುವಂ[7] ।
ಮಿಕ್ಕು [8]ತೊಳಪ್ಪ[8] ಭಾವಳಯಮೊಪ್ಪುವ ಪನ್ನೆರಡುಂ [9]ಗುಣಾಳಿ[9] ಲೋ
ಕಕ್ಕೆ ವಿನೂತವೀರಜಿನಪಾಶ್ರಯಮಂ[10]ಬಿಪು[10] ಸರ್ವಮಂಗಳಂ ॥ ೨೬೪

ಅನವರತದಾನದಿಂ ಮಿ
ಕ್ಕನೂನಸೂನೃತದಿನಸಮಶೌರ್ಯೋನ್ನತಿಯಿಂ ।
ವನ[11]ನಿಧಿಪರೀತ[11]ಸಕಲಾ
ವನಿಯೊಳ್ ಮುಪ್ಪುರಿವೊಲಾದುದಾನೃಪನ ಗುಣಂ ॥ ೨೬೫

ಬಹುಳಕ್ಕೆ ॥

ತೀವಿರ್ದತ್ತು ಮೊದಲ್ ಮೊದಲ್ಗೆ ಪಣೆಯುಂ ಮೂಗಯ್ಯುಮೂಗಯ್ಯನಿ
ತ್ತಾವಕ್ಕೆಯ್ದೆ ಕವಲ್ಕವಲ್ತು ಪಲವುಂ ಕೊಂಬಾದುವೂಳ್ಗೊಂಬುಮಂ ।

---

1 ನಿಶ್ತ್ರುಱಿದೆರಪ್ಪಾತಾಗೆ (ಅ), ನಿರ್ತಱಿದೆ . . . (ಅ.ಇ). 2 ನಯುಶ (ಅ.ಮ). 3 ಳೆಪೊದಟ್ಟು (ಅ). 4 ಬಿಡದಧೋ (ಅ). 5 ನಿಂದುದದೂ (ಅ). 6 ಮೊಂದೆ ತಂದಿಕ್ಕುವ (ಅ). 7 ಭಾಷಣಂ (ಒ.ಮ). 8 ಬೆಳಪ್ಪ (ಒ.ಮ). 9 ಗಣಾಳಿ (ಅ). 10 ದಿಪು (ಒ.ಮ). 11 ವೀಧಿಪತಿತ (ಮ).

ತೀವಿರ್ದತ್ತು ತಳಿರ್ ಮೊದಲ್ ಪಣ್ ಕವಲ್ಕೊಂಬೆಂಬುವೀ ಕೆಂದಳಿರ್
ಮಾವಿಂಗಲ್ಲದೆ ಮಾವುಗಳ್ಗೆ ಪೆಱವ[1]ರ್ಕಿಂತೇಂ[1] ಬೆಡಂಗಕ್ಕುಮೋ ॥ ೨೬೬

ಸೂತ್ರಂ ೫೯

ಉಪಹತಿ ನಾಲ್ಕುಯ್ದೆಂಬಿವ
ಱುಪಧೆ[2]ಯೊಳಾ[2]ಱೆಂಬಿದರ್ಕೆ ಮೊದಲೊಳ್ ಹ್ರಸ್ವಂ ।
ಸ್ವಪರಸ್ವರಲೋಪಂ ವ
ರ್ತಿಪುದೇೞುಱೊಳಂತ್ಯಲೋಪಮೆಂಟರ್ಕಕ್ಕುಂ ॥ ೨೬೭

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಉರಗಂ ಕೊಂಡಲ್ಲಿಂ ನಾ
ಲ್ವೆರ[3]ಲನಿತಂ[3] ಕಳೆದು ಕಟ್ಟಿ ಮೇಗಂ ಬೇಗಂ ।
ಸೆರೆವಿಡುಗೆ ಸುಡುಗೆ ಕಡಿದಿರ
ದರಿದಿಕ್ಕುಗೆ [4]ನೀವಿ ಕಳೆಗೆ[4] ನಿರ್ವಿಷಮಕ್ಕುಂ ॥ ೨೬೮

ಕೀೞು ಪುಗಲೆನೆಯುವೆಂತುಂ
ಮಾೞು[5]ದನಂ[5] ಪೊಕ್ಕು ಶಾಲೆಯಂ ಶಾರ್ಙ್ಗಮ[6]ನಂ।
ದೇೞುಸಿದಪನಹಿಶಯ್ಯೆಯು[6]
ನೇೞುದನಯ್ವಾಯ ಶಂಖಮಂ ಪೂರಿಸಿದಂ ॥ ೨೬೯

ಅಱುದಿಂಗಳಾಯುವುಂಟೆನೆ
ಮಱುಗುವುದುಂ ನಲ್ಲರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಿಂ ಮುನ್ನಂ ।
ಪಱುವಟ್ಟು ಬರೆ ಕನಲ್ವುದು
ಮಱುಪದೆ ನಾಲ್ವರ್ಗೆ ನರಕದುಃಖದ ತೆಱನಂ ॥ ೨೭೦

ಪರಿಮರ್ದಿಸುವುದು [7]ದುತ್ತೂ
ರರಸಮನಿಂಬಾಗಿ[7] ಪಿರಿದು ನೆಲದೊಳ್ ಲವಣಂ ।
ಬೆರಸೊರಸಿಕೊಂಡು ಪೂಸುಗೆ
ಕರಗುಗುಮೇಡ್ಪೊರೆಯೆನಿಪ್ಪ ಕುರುವುಂ ಕ್ಷಣದೊಳ್ ॥ ೨೭೧

ಕಣ್ಗೆದಱದೊಡನೆ ನಾಲ್ವ
ತ್ತೆಣ್ಗಾವುದವರೆಗಮುಗಿದೊಡಂಬುಧಿ ಕಡಲ ।
ತ್ತೆಣ್ಗೆ ಹರಿ ಬಂದು[8]ದಂ ಕಡು[8]
ಜಾಣ್ಗೆಡದಱದಾಗಳವಧಿಬೋಧೋದಯದಿಂ ॥ ೨೭೨

---

1 ಕ್ಕೆಂತೇಂ (ಮ). 2 ಯಿನಾ (ಅ.ಮ). 3 ಲನಿವಂ (ಓ.ಮ). 4 ನಿಗಳಿಗೆ (ಓ.ಮ), ಗಿವಿಯಗಳಿಗೆ (ಅ). 5 ದಿನಂ (ಅ). 6 ನೊರ್ದೇೞುಸಿದನಹಿಪಶಯ್ಯೆಯ (ಮ). 7 ದುತ್ತೂರಸ್ವರಸಮನಿಂಬಾಗೆ (ಅ). 8 ಕಂಡೊಡೆ (ಓ.ಮ).

ಸೂತ್ರಂ ೬೦

ಒಂಬತ್ತು ದಶಾಹತಿ[1]ಯಿಂ[1]
ತೊಂಬತ್ತನೆ ಸಲ್ಗುಮಗ್ರದೊಳ್ ನೂಱಿರೆ ಮು !
ತ್ತೊಂಬಯ್ಯಾದೇಶಮನವ
ಲಂಬಿಸುಗುಮದಂತೆ ಮುಂತೆ ಸಾಸಿರಮಿರೆಯುಂ ‖ ೨೯೩

ಪ್ರಯೋಗಂ ‖

ಸಾಸಿರಯೋಜನಮುಬ್ಬಿ ಸು
ರಾಸುರಸಂಸೇವ್ಯಮಾಗಿ ತೊಂಬತ್ತೊಂಬ |
ಯ್ಯಾಸಿರಯೋಜನಮಂ ನೆಗೆ
ದೀಸುರಗಿರಿ [2]ಪೆಂಪನೇಂ[2] ಪುದುಂಗೊಳಿಸಿದುದೋ ‖ ೨೭೪

ಸೂತ್ರಂ ೬೧

ಒಂದೆರಡೆಂಬಿವು ಪರದೊಳ್
ಸಂದಿಸೆ ಪತ್ತರ್ಕೆ ಪನ್ನೆನಿಕ್ಕುಂ ರೂಪಂ |
ಮುಂದೆ ಪೆಱ[3]ವೊಂದಿ[3] ನಿಲೆ ಪದಿ
ಯೆಂದಕ್ಕುಂ ಸ್ವರದೊಳಮುರ್ದು ನಾಗಮುಮಕ್ಕುಂ ‖ ೨೭೫

ಪ್ರಯೋಗಂ ‖

ಎನಗಿದು ಚೋದ್ಯಂ ಪನ್ನೊಂ
ದನೆಯುದು ನೆಲೆ ತನ್ನ ನೆಗಬ್ಬಿದಂತದು ಪದಿನಾ |
ಱನೆಯು ನೆಲೆಗುಯ್ದನೆಂಬುದ
ನೆನೆ ಸುವಿಧಿನರೇಂದ್ರನಚ್ಯುತೇಂದ್ರನುಮಾದಂ ‖ ೨೭೬

ಸಾರಲ್ಸಲ್ಲದು ಪನ್ನೆರಬ್ಬರಿಸಮಂ ನಾ[4]ಡಂತ[4]ಡಂಗಿರ್ಪುದು
ಗ್ರಾರಣ್ಯಂಗಳೊಳೆತ್ತಮೊಂದು ಬರಿಸಂ ಮೆಯ್ದೋಱಲಾಗಾರ್ಗಮಂ |
ದಾರಯ್ಯಾ[5]ರ್ತಡೆಮಾಡಿದಂದು[5] ಮಗುಬ್ದಿತ್ತೀರಾಱುವರ್ಷಂಬರಂ
ಸಾರಲ್ಸಲ್ಲದು ನಾಡನೆಂಬ ಸಮಕಟ್ಟಿಂತಾದೊಡೆಂತಕ್ಕುವೋ ‖ ೨೭೭

ಸೂತ್ರಂ ೬೨

ಸಾಸಿರಮಿರೆ ಮುಂದೊತ್ತಿ ಸ
ಮಾಸದೊಳಕ್ಕುಂ ಪಯಿನ್ನದರ್ಕೆ ಯಥೋಕ್ತಂ |

---

1 ಯೊಳ್ (ಅ). 2 ಪೆಂಪುವೇಂ (ಓ.ಮು). 3 ಕೊಂದಿ (ಓ.ಮು), ತೊಂದು (ಅ).
4 ಡತ್ತ (ಅ). 5 ತಡೆದಂದು, ತಂದು (ಓ.ಮು).

ಶಾಸಿಸುವರ್ ನೂಱರ್ಕಂ
ಸಾಸಿರಕಂ ಪ್ರಾಂತಲೋಪಮುಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ॥ ೨೭೮

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಪಿಡಿಯೆಂ ಚಕ್ರಮನೆಂಬ ಚಕ್ರಿಯ ನಿಲಾಚಕ್ರಂ ಭಯಂಗೊಳ್ವಿನಂ
ಪಿಡಿಯುಷ್ಟಂ [1]ವರ[1]ಚಕ್ರಮಂ ನರರಥಂ ತೂಳ್ದ್ದಾ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಿಂ ।
ಪಡುವೆಣ್ಗಾವುದವ್ಪೋಗೆ [2]ಪೋಗಲಿಸುವೆಂ[2] ನಿಚ್ಚಂ ಧರಾಧೀಶರಂ
ಪಡಲಿಟ್ಟಂತಿರೆ [3]ಮಾಡ್ಪ[3] ನೋವದೆ ಪಯಿಂಜಾಸಿರ್ವರಂ ಯುದ್ಧದೊಳ್ ॥ ೨೭೯

ಅಪರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ॥

ಒರ್ವಂ ಬಂದೊಂದೆ ತೇರೊಳ್ ನೆರೆದ ಕುರುಬಲವ್ಯೂಹಮಂ ಕೀಱು [4]ಬೆಂಕೊಂ
ಡುರ್ವೀಶಂ[4] ನೋಡೆ ಮಾಱಾಂತೆನಗಮರಿಯನಾಗಿರ್ದನೀ ಮಿಟ್ಟುಗೊಡ್ಡಂ ।
ಸರ್ವರ್ಗಂ ಸಲ್ಲದೆಂದೆಂದೊವಜನೊದಱು ನಿಂದೊರ್ವನುಂ ನೂಱನೂರ್ಚಾ
ಸಿರ್ವರ್ದೊರ್ಗಣರ್ಕಳಾ[5][ಟಂದಿಸೆ][5] ಪೊಗಸಿ ಸರಲ್ ಪಾಯ್ದುವಂದತ್ತಮಿತ್ತಂ॥

ಸಾಸಿರ್ವರ್ ವನಿತೆಯರ
ಯ್ಪಾಸಿರ್ವರ್[6] ಪ್ರಿಯತನೂಜರಱುಕೆಯು ಪದಿನೆ ।
ಣ್ಛಾಸಿರ್ವರರಸುಗಳ್ವೆರ
ಸಾ ಸಾಸಿಗನುಚಿತದೀಕ್ಷೆಯಂ ಕೆಯ್ಕೊಂಡಂ ॥ ೨೮೦

ಸೂತ್ರಂ ೬೩

ಬೆರಸಿ ಸಮಸಂಸ್ಕೃತಂಗಳ್
ಬರೆ ಕನ್ನಡ[6]ದೊಳಗೆ[6] ಸಮತೆಯಿಂದಂ ಸಲ್ಗುಂ ।
ನಿರವದ್ಯಮಾಗಿ ಪದವಿಧಿ
ವಿರುದ್ಧಮಕ್ಕುಂ ತದನ್ಯಥಾವೃತ್ತಿಗಳೊಳ್ ॥ ೨೮೧

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಅರಸುಗುಣಂ ಪಟಿಯುನಣಂ
ಬರಲಿತ್ತುದೆ ಶೌಚದಳವು ಪರವೆಣ್ಗಳಿಪಂ ।
ತರಲಿತ್ತುದೆ ಅಟಜನದೊ
ಳ್ಕಿರ[7]ಸಿರಲಿತ್ತುದೆ[7] ಮಹಾನುಭಾವಂ ನೃಪನಾ ॥ ೨೮೩

ವಿರುದ್ಧಕ್ಕೆ ॥

ತರವೇಟ್ಟಾಣಿಕ್ಯಭಂಡಾರದ ಪುಡಿಕೆಗಳಂ ಪುಂಜಿಸಲ್ವೇಟ್ಟುವಣೋ್ರ್ಣ
ತ್ಕರಮಂ ತೋಟಲ್ಕೆವೇಟ್ದಂತಿಗಳನಿರಿಸವೇಟ್ಕುಂದೆ ವಾಹಂಗಳಂ ಬಿ

---

1 ಕರ (ಓ.ಮ). 2 ಪೋಗಡಿಸುವೆಂ (ಅ). 3 ನೋಡ್ಪ (ಓ.ಮ). 4 ಮಾಱಾಂತುರ್ವೀಶಂ (ಓ.ಮ). 5 ದಂತಿರೆ (ಅ), ದಂತಿಸೆ. 6 ದೊಡನೆ (ಓ.ಮ). 7 ಸಲ್ಕಿತ್ತುದೆ (ಓ.ಮ).

ತ್ತರಿಸಲ್ವೇಟ್ಟಿಚಿತ್ರಚೀನಾಂಬರಪರಿಕರಮಂ ಮಾಣದೆಂದೋಳಿಯಿಂ ಲೆಂ
ಕರನಾಗಳ್ವೇಟ್ಟ[1]ನೀಯಲ್ಕೆರೆದವರ್ಗೆ[1] ಮಹಾದಾನಮಂ ವಿಕ್ರಮಾಂಕಂ॥ ೨೮೪

ವ॥ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲತರ್ಱರಗಾಸಿ ಶಬ್ದಂಗಳೊಳ್ ಸಮತೆಯನಿಚ್ಛೈಸುವರವರ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ತುರಗದಟಂಗಳ್ಕವಿತರೆ
ತುರಂಗಮಾರೂಢನಾಗಿ ತನ್ನಯ ಹಯಮಂ ।
ಪರಿಯಿಸಿ ಕೊಂಗುಳಿವರ್ಱಂ
ಕರಾಸಿಯಿಂದಿಱಿದು ತವಿಸಿದಂ ಹಯಬಲಮಂ ॥ ೨೮೫

ಕೂರಿಸಿ ವೀರಶ್ರೀಯಂ
ಕೂರದರಂ ಕೊಂದು ಸಮರಜಯಮಂ ಮಾಡ ।
ಲ್ಕೂರಸಿಯೊಳ್ನೆಲಸುಗೆ ಕಂ
ಠೀರವವಾಹನೆ ಚಳುಕ್ಯಕಂಠೀರವನಾ ॥ ೨೮೬

ಸೂತ್ರಂ ೬೪

ಚಾಪಲವೀಪ್ಸಾಭೀಕ್ಷ್ಣ್ಯ ಸ
ಮೀಪಾನುಕೃತಿ ಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರಾದಿ ।
[2]ಖ್ಯಾಪ[2]ನೆಯೊಳ್ ಪದಕಕ್ಕುಂ
ರೂಪದ್ವಿತ್ವಂ ಯಥಾಪ್ರಯೋಗಾನುಗತಂ ॥ ೨೮೭

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಚಾಪಲಕ್ಕೆ ॥

ಅದಱಿಂದವೊಪ್ಪಿಸೊಪ್ಪಿಸು
ಸುದತಿಯನಣ್ಮಣ್ಮ ಸಾರ್ಱ ಸಾರ್ಱಲೆ ಎಲೆ ನೀ ।
ನದಿರದೆ ನಿಲ್ನಿಲ್ನೀನಿ
ಲ್ಲದಿರ್ಱದಿರ್ಱನೆ ಜಟಾಯು ರಾವಣನೆಂಗುಂ ॥ ೨೮೮

ವೀಪ್ಸೆಗೆ ॥

ಮುದಮೂರೂರಬಲಾಜನಕ್ಕೆ ಪರಿನೀರೂರೂರ ತೋಂಟಕ್ಕೆ ಸಂ
ಪದಮೂರೂರ ಗೃಹಕ್ಕೆ ಪಂಕಜದ ಚೆಲ್ವೂರೂರ ಗುಯ್ಯಲ್ಗೆ ಸಂ
ಮದಮೂರೂರ [3]ಮದಾಳಿ[3]ಗಂಚೆಗಳ ಚೆಲ್ವೂರೂರ ಷಂಡಕ್ಕೆ ಪಾ
ಲೊದವೂರೂರ ದನಕ್ಕತರ್ಕ್ಯಮದಱಿಂ [4]ರಮ್ಯಂ[4] ತದುರ್ವೀತಳಂ ॥ ೨೮೯

ಆಭೀಕ್ಷ್ಣ್ಯಕ್ಕೆ ॥

ಗಿಳಿಯೊಡನೋದಿಯೋದಿ ನುಡಿಗಲ್ತು ಮದಾಲಸರಾಜಹಂಸಮಂ
ಡಳಿಯೊಡನಾಡಿಯಾಡಿ ನಡೆಗಲ್ತು ಕಳಾಪಿಗಳಾಟಮಂ ಮನಂ ।

---

1 ರ್ಯಾರವರ್ಗೆ (ಓ), ಲ್ಕವರವರ್ಗೆ (ಮ). 2 ವ್ಯಾಪನೆ (ಓ.ಮ).
3 ಬುಧಾಳಿ (ಓ.ಮ). 4 ರಯ್ಯಂ (ಅ).

ಗೊಳೆ ನಡೆ ನೋಡಿನೋಡಿ ಕುಣಿಯಲ್ಕೆಱೆ ಕಲ್ತು ಕಲಾಗುಣಂ ಪೊದ
ಳ್ದಳವಡೆ ಬಾಲಭಾವದೊಳೆ ಬಾಲಕಿಯರ್ಬಳೆವ[1]ನಿರಂತರಂ[1] ॥ ೨೯೦

ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ॥
ಅಱಿವು ಕೊಲೆ ಕಳವು ಪುಸಿಯುವ
ಗೞಿಯುಂ ಪೞಿಯೆಂಬ ದೋಷದೊಳ್ಪೊರೆದ ನರಂ ।
ಕೆಟಕೆಟಗೆ ನರಕಬಿಲದೊ
ಳ್ಗಟಗಟನಿೞಿಗುಂ ರಸಾಂತಮಂ [2]ತಾಪಿನೆಗಂ[2] ॥ ೨೯೧

ಅನುಕೃತಿಗೆ ॥
ವಿನುತಕ್ರೌಂಚಾಚಳ ರಂ
ಧ್ರನಿಕಟದಿಂ [3]ಪೊಗಸಿ[3] ಬರ್ಪ ಹಂಸಾಳಿಯುನಂ ।
ದನುಕರಿಸಿ ಪರಿದು ಭೋರ್ಭೋ
ರೆನೆ [4]ಪಾಯ್ದುದು[4] [5]ಹಿಮನಗಕ್ಕೆ[5] ಗಂಗಾಸ್ರೋತಂ ॥ ೨೯೨

ವ॥ ತ್ರಿಪ್ರಯೋಗವಱಿಲ್ಲ [6]ಸಾಧುವಕ್ಯಂ[6] ॥
ಬೆಳಗೆಯ್ಗೆಳೊಳಿರ್ದೆತ್ತಂ
ಕಳರವದಿಂ ಕೆಯ್ಯನೆತ್ತಿ [7]ಹಯಲಲ್ಲೆನುತುಂ[7] ।
ಬಳೆಗಳ್ಫಳ್ಫಳ್ಫಳ್ಲೆನೆ
ಗಿಳಿನೋವಾಕೆಗಳಿನೊಪ್ಪುಗುಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ॥ ೨೯೩

ಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರಕ್ಕೆ ॥
ಅಡವಿ ಬಯಲಾಗೆ [8]ನದವೊ
ಟ್ಕಡುಗೆ[8] ತೆಮರ್ಸರಿಸಮಾಗೆ ಬಟ್ಟೆಯೊಳೆಲ್ಲಂ ।
ನಡೆನಡೆಯೆಂದೇಂ ನಡೆದುದೊ
ಪಡೆ ಪಡೆದಚ್ಚರಿಯನಾಸುರಾಪಗೆವರೆಗಂ ॥ ೨೯೪

ಆದಿಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ॥
[9]ಅಂತಂತೆನೆ[9] ಪರಿಚಾರಕಿ
ಗಿಂತೆಂದಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಕಳೆಕಳೆ ಸಿತಗಂ ।
ಗಿಂತು ಕಿಡಿಸುವುದೆ ತಪಮನ
ದೆಂತು[10]ಗ[10] ಗಿರಿ [11]ಸುತೆಯು[11] ಬಯಸಲಾತಂ ದೊರೆಯೇ ॥ ೨೯೫

ಸೂತ್ರಂ ೬೫

ಪಲ್ಲಟಿಸಿ ಡಕಾರದ ನೆಲೆ
ಯಲ್ಲಿ ಟಕಾರಂ ಱಕಾರದೊಳ್ ರೇಫಂ ತಾ ।

1 ನಿರಾಕುಳಂ (ಓ.ಮ.). 2 ತಾಗುವಿನಂ (ಓ.ಮ). 3 ಪೊಳಸಿ (ಮ). 4 ಪಾಯ್ವುದು (ಮ). 5 ಹೇಮನಗಕೆ (ಅ). 6 ಸಾರ್ಥಕ (ಅ). 7 ಚಲಲಲೆಯೆ (ಓ.ಮ). 8 ನವೊಳ್ಕುಡಿಯ್ಕೆ (ಅ). 9 ಅಂತಗೆಯೆನೆ (ಓ ಅ). 10 [ಗೆ]. 11 ಸುತೆಯೆ (ಅ).

ನೆಲ್ಲಿಯುಮಕ್ಕುಂ ಪದವಿಧಿ
ಯಲ್ಲಿ ಪರಂ ವ್ಯಂಜನಾದಿಯಾಗಿರೆ ಬಹುಳಂ ‖ ೨೯೬

ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ ‖

ಕಾಡುಂ ಕೋಡುಂ ನಾಡುಂ
ನೀಡುಂ ನಾಮಂಗಳೊಳ್ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಂಗಳೊಳಂ ।
ಮಾಡುವುದುಂ ನೋಡುವುದುಂ
ಬೇಡುವುದುಂ ಟತ್ವವಿಧಿಗೆ ಪರಿಗಣಿತಂಗಳ್ ‖ ೨೯೭

ಅನಿತರ್ಕಂ ಯಥಾಕ್ರಮದಿಂ ಪ್ರಯೋಗಂ ‖

ಕಾಟಿಕ್ಕುಚ್ಚು ತಗುಳೆ ತಮ್ಮೊಳ್
ಕೋಟ್ಟಿಕ್ಕಿ ವನದ್ವಿಪೇಂದ್ರಚಯಮತಿಭಯದಿಂ ।
[1]ನೀಟ್ಕರಿಸಿ[1] ನಿಲ್ಲದೆನಸುಂ
[2]ನಾಟ್ಕಡೆ[2] ಪೋಪಂತೆ ಪೋಪುದೀ ನಗತಟದಿಂ ‖ ೨೯೮

ಕಾಟ್ಪುರಮಾಗೆ ಕಾವ್ಯರಸಮರ್ಥಮುಮಕ್ಕರಮುಂ ಪ್ರತೀತಿಯುಂ
ಮಾಟ್ಟಿನೆಗಂ ಜಲಕ್ಕನಿರೆ [3]ಪೇಟದೆ[3] ಕೆಮ್ಮ [4][ನೊಗಂಟು][4]ವೇಟ್ಟು ಟಿಃ ।
ನೋಟ್ಪುದೆ ಮುಯ್ವನಾಕೃತಿಗೆ ಪಂಚಿಕೆವೇಟ್ಪುದದರ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಂ
ಬೇಟ್ಪುದು ಟೀಕುವೇಟ್ಪುದೆನೆ ಪೇಟ್ಪವ[5]ನುಂ ಕವಿಯೆಂಬ ಲೆಕ್ಕವೋ[5] ‖ ೨೯೯

ಮಾರ್ಪಡಿಯೆ ಮಾಣನೀ ಭಟ
ನೇರ್ಪಸ[6]ವಿಗ[6]ನೀತನಿದಿರ್ಗೆ ಬರಲಾರ್ಪವರಾರ್ ।
ಮಾರ್ಪಡೆಯೊ[7]ಳೆನ್ನ ಘನದೋ[7]
ರ್ದರ್ಪಮನಾವರಿಸಿ ನೆಗಟ್ದ ಕಲಿ ರಣವಜ್ರಂ ‖ ೩೦೦

ಬಹುಳಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ‖

ಪೇೞಿರ್ದಿರ್ಪ್ಪರ್ತು ತೋಳುಂ ದಶಮುಖ[8]ಮುಖರಾ[8]ಟೋಪಮುಂ ಮಿಟ್ತು ರೂಪಂ
ತೋೞಿರ್ದಂ[9]ತಿರ್ದ[9] ರೂಪುಂ ಹರನಿದಿರೊಳಗುರ್ವಪ್ಪಿನಂ ಪೊಣ್ಮಿದಣ್ಮಂ ।
ಬೀೞುತ್ತುಂ ದೇವನಂ [10]ಪೂಜಿಸ[10]ಲವಯುವದಿಂದೊಂದೆರಟ್ಮೊೞನಾಲ್ಕ
ಯ್ದಾೞೇಟೆಂಟೊಂಬತೆಂದಿಂತರಿಗುವೆ ತಲೆ[11]ಯೊಂಬತ್ತುಮಂ[11]ದೈತ್ಯರಾಜಂ‖

ಸೂತ್ರಂ ೬೬

ಕೆಲಬರುಪಾಂತ್ಯದಕಾರದ
ನೆಲೆಯೊಳೊಕಾರಂ ವಯದ್ವಯಕೌಂಕ್ಯದೈತ್ವಂ ।

---

1 ಕಿಟ್ಕಲಿಸಿ. 2 ನಾಟ್ಕಡಿ (ಅ.ಇ), ಸಾಟ್ಕಡಿ (ಮ). 3 ಪೇಟ್ಪುದು (ಓ.ಮ). 4 ನೆಗಂಟು (ಓ.ಮ), ನೊೞಂಟು (ಅ.ಇ). 5 ನಂ ಕವಿಯೆನ್ನಬಕ್ಕುಮೆ (ಅ). 6 ದಿಗೆ (ಅ). 7 ಳೆನ್ನಪದದೋ (ಅ). 8 ಕುಹರಾ (ಓ.ಮ). 9 ತಪ್ಪ (ಓ.ಮ). 10 ಮೆಚ್ಚಿಸ (ಓ.ಮ). 11 ಯುಂಪತ್ತುಮಂ (ಅ).

ಸಲೆ ಕೂಡೆ ಣಕಾರಂ ಕೇ
ವಲಂ ನಕಾರಕ್ಕೆ ಣತ್ವಮಕ್ಕುಮದೆಂಬರ್ ‖ ೩೦೨

ಪ್ರಯೋಗಂ ‖
ಆವೊಂ ಕಾವೊಂ ಲೋಕಮ
ನಾವೊನಿನಮರರ್ಕಳಮರರೆನಿಸಿದರೊಲವಿಂ ।
ದಾವೊನುರಸ್ಥಳದೊಳ್ ಲ
ಕ್ಷ್ಮೀವಧು ನೆಲಸಿರ್ಪಳಾ ಮುರದ್ವಿಷನೀತಂ ‖ ೩೦೩

ವಕಾರದಳಿತ್ವಕ್ಕೆ ‖
ಕಸವರದಾಸೆಯಿಂ [1]ಪದಪು[1]ದೋರ್ಪಟಿವೆಂಡಿರ ನಲ್ಮೆಯೆಂದು ಭಾ
ವಿಸದಿರು ನೀಂ ಮನೋನಯನವಲ್ಲಭ ಕೂರಿಸಿ ಕೂರ್ತ ನಿನ್ನ ಮೆಯ್।
ಕಸವರಮೆನ್ನನಿನ್ನುಸಿರ[2]ದೌದಲೆಗಾ[2]ಣ್ಚಿನಮುಂದೆ ನಂಬು ಚಿಃ
ಕಸವರಬೇಟಮೆಂಬುದೆರೆಕೊಳ್ವರ ಬೇಟಮದೆನ್ನ ಬೇಟಮೋ ‖ ೩೦೪

ಯಕಾರದ್ಯೈತ್ವಕ್ಕೆ ‖
ಅಸಿತೇಂದೀವರಲೋಲಲೋಚನೆಯನಂದಂತಾ ಸಭಾಮಧ್ಯದೊಳ್
ಪಸುವಂ ಮೋದುವವೋಲೆ ಮೋದೆಯುಮದಂ ಕಂಡಂತೆ ಪಲ್ಗರ್ಚಿ ಸೈ।
ರಿಸಿದೆಂ ನಿನ್ನಯ ನನ್ನಿಗಿನ್ನೆವರೆಗಂ ದುಶ್ಶಾಸನೋರಃಸ್ಥಲೋ
ಚ್ಛ್ವಸಿತಾಸೃಗ್ಜಲಪಾನಮಂ ಬಯಸಿ ಬಾಯ್ ತೇರ್ಕೈಸೆ [3]ಸೈತಿರ್ಪನೇ[3] ‖ ೩೦೫

ನಕಾರಣತ್ವಕ್ಕೆ ‖
ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿ ಮಾವಿನ
ತಣ್ಣೆಲರೊಳ್ ನಲಿವ ಸಿದ್ಧಚಾರಣಗಣಮಂ ।
ಪಣ್ಣನೆ ಬಂದೆಳಗಾಯುರೆ
ಪಣ್ಣನೆ ಪಱಿಪಱಿದು ತಿಂಬ ಬಲಮುಖಕುಲಮಂ ‖ ೩೦೬

ಸೂತ್ರ ೬೭

ಪೊಯ್ ಬಯ್ ಮತ್ತಾರಯ್ ಗೆಯ್
ಸಯ್ಯೆಂದು ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ಯಸಂಯೋಗದೊಳಾ ।
ಶ್ರಯಿಸಿರ್ಕುಂ ಗುರುಲಘು[4]ಗತಿ[4]
ನಿಯಮಮದೇದೋದ್ವಯಕ್ಕಮಕ್ಕುಂ ಪ್ರಾಯಂ ‖ ೩೦೭

1 ಪೊಳ್ಪದಪು (ಅ). 2 ದೌತಲೆಕಾ (ಅ). 3 ಸೈರಿಪ್ಪೆ (ಮ).
4 ತತಿ (ಒ.ಮ).

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ನಡೆ ಕೋಲ್ವರಮಂದಂಬುರ
ದೆಡೆಯುಂ [1]ಪುಣ್ಗೂರ್ತು[1] ಕಾಳವಟ್ಟದ [2]ಕೊಪ್ಪಂ[2] |
ಪಿಡಿದು ನೆಱಲರ್ಕಸುತಂ
ಗಿಡಿಗಂ ಪೊಯ್ಯೆ ನೊಂದ ಭುಜಗನಿರ್ಪಂತಿರ್ದಂ || ೩೦೮

ಮೆಯ್ಯ ಮಸಿ ಕೊರಲ [3]ಬಕ್ಕಳೆ[3]
ಪೊಯ್ಯೆ [4]ಪುಗಿಲ್ಗರೆವ[4] ಕೆಯ್ಯ ಕಂಕರಿಕೆ ಕರಂ |
ರಯ್ಯಮೆನೆ ಪಾಡುತಿರ್ದಳ
ನೊಯ್ಯನೆ ಕಡೆಗಣ್ಣೊಳಡರೆ ಚಪ್ಪರಿಸುತ್ತುಂ || ೩೦೯

ಪಿಡಿದು [5]ಮೆಚ್ಚದೆ[5] ನೋವದೆ ಪೆಂಡಿರಂ
[6]ಜಡಿಯೆಯುಂ ಬಯೆಯುಂ[6] ಬಲಗರ್ವದಿಂ |
ಮಿಡುಕಲಣ್ಮದೆ ನೋಡಿದ ಸಾಸಿಗಂ
ನುಡಿಯದಿರ್ಕುಮೆ ಬೀರಮನಾರೊಳಂ || ೩೧೦

ಸುಯ್ಯ ನಿಡು[7]ಪುಡು[7]ಗದಿರೆಯುಂ
[8]ಮೆಯ್ಯರೆ ಮಟ್ಗದೆ[8]ಯುಮಿಂತು ಸಂದಂದಿನಿಬರ್ |
ಬಯ್ಯಲೆ ಪೊಯ್ಯಲೆ [9]ಕುರುಳಂ[9]
ಕೊಯ್ಯಲೆ ಪೋಯಿತ್ತಂತು ವಿನಯವತಿಗಂ ಪತಿಗಂ || ೩೧೧

ಆರಯೆ ಜಡನಾದೊಡಮಧಿ
ಕಾರಿಯ ಮಾಡಿದುದೆ ಪವಣದಂತಿಂತೆನವೇ |
ಡೂರೂರೊಳುಱುಗನಾದೊಡ
[10]ಮೂರಡಿ[10] ಪವಣೆಂಬುದಲ್ತೆ ನಾಣ್ಣುಡಿ ಜಗದೊಳ್ || ೩೧೨

ಆರಯ್ಯೆ ಸರ್ವಭೂತಾ
ಧಾರಂ ಮೞೆಯುಂ ನೃಪೇಂದ್ರನುಂ ಮೞೆಗಾಲಂ |
ಬಾರದೊಡಂ ನಿರ್ವಹಿಸುವ
ರಾರುಂ ನೃಪನಿಲ್ಲದಂದು ನಿರ್ವಹಿಸುವರೇ || ೩೧೩

ಏಳಿದಂಗೆಯಲಿಮಾಗಡೆ ನಮ್ರೊ
ಳ್ವಾಳನೊಳ್ಗುದುರೆಯುಂ ರಥ[11]ಕಟ್ಯಾ[11] |
ವ್ಯಾಳದಂತಿಕುಲಮಂ ಸಮಕಟ್ಟಿಂ
ಕಾಳೆಗಕ್ಕೆ ತಡೆ[12]ದಿರ್ಪು[12]ದಯುಕ್ತಂ || ೩೧೪

---

1 ಪುಣ್ಗೊರ್ತು (ಅ). 2 ಕೊಳ್ಪಂ (ಒ.ಮ). 3 ಒಕ್ಕಂ (ಅ). 4 ಕನಲ್ಗರೆವ, ಘುರಿಲ್ಗರೆವ. 5 ಮೆಚ್ಚದ (ಅ). 6 ಜಡಿಯಲುಂ ಬಯಲುಂ (ಅ). 7 ಕಡು (ಅ). 8 ಮೆಯ್ಯಡಗಡನಾಗಿಮಟ್ಗೆ (ಅ). 9 ತಲೆಯುಂ (ಅ.ಮ). 10 ಮಾಱಡಿ (ಅ). 11 ಪತ್ತಿ (ಅ). 12 ದಪ್ಪು (ಒ).

ನಿಮ್ಮಿಂ ಪಿಂಬಡಿನೊಳದೇ
ಸಮ್ಮದಮೆಮಗಂ ಧರಿತ್ರಿಗಂ ರಾಜ್ಯದ ಮೋ ।
ಹಮ್ಮಱಿದುಮೊಂದದೆಮ್ಮೊಳ್
ಕೆಮ್ಮನೆ ನೀಮಿನಿತುಮಾಗ್ರಹಂಗೆಯ್ಯದಿರಿಂ ॥ ೩೧೫

ಆಯತಿ ನಿಮಿರ್ವಂತು ಗುಣಾ
ಮ್ನಾಯಮನೊಳಕೊಂಡು [1]ಬೞ್ದೊಡದು[1] ಬಾಪೆನಿಕುಂ ।
ನ್ಯಾಯಮನೊ[2]ಕ್ಕಳೆ[2] ಪೞಿವಿನ
ಮಾಯಂ ಸಯೆ ಬೞ್ದೊಂದು ಬಾೞುಂ ಬಾಪೇ ॥ ೩೧೬

ಕಾಯದೆ ಚಲಮಂ ಪಲರುಂ
ಚೀಯೆನೆ ಪತಿ ಸಾಯೆ [3]ಸಯ್ಯ[3]ಲಂಜಿದ ನಾಯಂ ।
ನಾಯೆಂಬೆ[4]ನಾಳ್ದನಂ ಕಾ
ದಾ[4]ಯತಿ ನಿಲೆ ಸತ್ತ ನಾಯನಾಂ ನಾ[5]ಯೆನ್ನೆಂ[5] ॥ ೩೧೭

ಏಕಾರಕ್ಕೆ ॥

ಕಡಿದಂಭೋಧಿಗಳೇೞುಮಂ ತವಿಪ್ಪುದೇ ಗೋತ್ರಾದ್ರಿಸಂಘಾತಮಂ
ಪಿಡಿದೇಂ ಕೀೞ್ವುದೆ ದಿಗ್ಗಜೇಂದ್ರಚಯಮಂ [6]ಮಾರ್ಪೊರ್[6]ಯ್ವುದೇ ಕೞ್ಟಿ ನಿ ।
ಮ್ಮಡಿಗೊಪ್ಪಿಪ್ಪುದೆ ಲೋಕಪಾಲಕರನಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮಂ ಚಂಚುವಿಂ
ದೊಡೆದೀಡಾಡುವುದೇ ವಿಹಂಗಮಮಿದೆಂದೇಕಬ್ಬ ನೀಮೋಳಿಪಿರ್ ॥ ೩೧೮

ಒಕಾರಕ್ಕೆ ॥

ತಂದೆಯ ನನ್ನಿಗಿತ್ತನನುಜಂಗೆಳೆಯಂ ರಘುವಂಶನೆಂದು ಚೀ
ಯೆಂದಪ್ಪುದೀ ಜಗಜ್ಜನಮಿದಂ[7]ಸಿರಿ[7]ಗೆಂಬುದೊ ಲೋಭಮೆಂಬುದೋ ।
ಪಂದೆತನಕ್ಕೆ ಮೊತ್ತಮೊದಲೆಂಬುದೊ ಮತ್ತಿನ[8]ನೆಂಬೊಡೂನ[8]ನೆಂ
ಗುಂ ದೊರೆವೆತ್ತನೆಂಗುವೊ ಕುಲೋದ್ಧತನೆಂಗುವೊ ತಕ್ಕನೆಂಗುವೋ ॥ ೩೧೯

ಪ್ರಾಯೋಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ॥

ಎಲೆವಳ್ಳಿಯ ತಳ್ಪಿಂದೇ
ಪೆಲೆವಾಪೆಯ ಪರೆಪಿನಿಂದಶೋಕೆಯ ಪೊದಱಿಂ ।
ಮಲೆವಾಯ್ವ ಲತೆಯ ಪುದುವಿಂ
ತೊಲಗದು ಬನದೊಳಗೆ [9]ಬಳೆದ[9] ಕೞ್ತಲೆ ಪಗಲುಂ ॥ ೩೨೦

ಓಲೆಯನೋಲೆಯೊಳಿಕ್ಕಿದ
ನಾಲೀಢಮನಿಟ್ಟು ಬೇಱೆ [10]ನುಡಿ[10]ದಟ್ಟಿದನೇಂ ।

---

1 ಬಾೞ್ವುದದು (ಅ). 2 ಕ್ಕಳೆ (ಮ). 3 ಸಾಯ (ಓ.ಮ). 4 ನಾಳ್ವನಂ ಕೊಂಡಾ (ಅ). 5 ಯೆಂಬೆಂ (ಅ.ಇ). 6 ಮಾಪಾರ್ (ಅ). 7 ಸೆರ (ಅ). 8 ನೆಂಬುದೂನ (ಅ). 9 ಪೊಳೆದ (ಓ.ಮ). 10 ನಡು (ಅ).

ಚೋಳನೆ ಕೇರಳಧಾತ್ರೀ
ಪಾಲಂ ನುಡಿದಂತೆ ನಾಳೆ ನಿಲ್ಗಾಹವದೊಳ್ ॥ ೩೨೧

ಇದು ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿಯೊಳ್ ಸಮಾಸಪ್ರಕರಣಂ ತೃತೀಯಂ.

ತದ್ಧಿತಪ್ರಕರಣಂ

ಸೂತ್ರಂ ೬೮

ಇವು ಪಣ್ಯಮಿವರ್ಗೆ ಮೇಣಿಂ
ತಿವು ಶಿಲ್ಪಂ ಮೇಣ್ ನಿಯೋಗಮಿವನಱಿವಂ ಮೇ ।
ಣಿವನಾಚರಿಸುವನೆಂದಿಂ
ತಿವಱೊಳಿಗಪ್ರತ್ಯಯಂ ಯಥೋಕ್ತಿಯಿನಕ್ಕುಂ ॥ ೩೨೨

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥
ಗಂದಿಗನೆರವಣಿಗಂ ಸರ
ವಂದಿಗನಾಪಟ್ಟಸಾಲಿಗಂ ಬಾಣಸಿಗಂ ।
[1]ಮಾಂದ[1]ರಿಗಂ ಜೋಯಿಸಿಗಂ
ಸಂದಱಿಕೆಯ ಕಬ್ಬಿಗಂ ಸಮಂಜಸನೊಳನೇ ॥ ೩೨೩

ಸೂತ್ರಂ ೬೯

ಇದಱೊಳಿವಂ ವ್ಯಾಪೃತನೆನೆ
ತದಗ್ರದೊಳ್ ಕಾಱಶಬ್ದಮಕ್ಕುಂ ಕೆಯ್ಕೊಂ ।
ಡಿದನೀತಂ ನಡೆಯಿಪನೆನೆ
ತೊದಳೇಂ ವಳಮೆಂದು ವಳ್ಳಮೆಂದಿವು ನೆಗಳ್ಗುಂ ॥ ೩೨೪

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥
ನಗೆವಡಿಕಾಱಂ ನೀಱಿಂ
ಬಗೆಕಾಱಂ ಪಾಟಕಾಱ[2]ನೊಳ್ನುಡಿ[2]ಕಾಱಂ ।
ಪಗೆಕಾಱನಾಗಿಯುಂ ಕೆ
ಯ್ಮಗೆ ತಕ್ಕಂ ಕೆಯ್ದುಕಾಱನೆನಿಸಲ್ಕಾಱಂ ॥ ೩೨೫

---

1 ಮಂದು (ಓ), 2 ನೊಳ್ನಗೆ (ಓ.ಮ).

ಅಡಪವಳಂ ಪಡೆವಳ್ಳಂ
ಮಡಿವಳ್ಳಂ ಸೆಜ್ಜೆವಳ್ಳನಜ್ಜಂ ಬೆಜ್ಜಂ ।
[1]ಅಡ ವಳ[1]ನೆಂದಿಂತಿವರಂ
ಕಡಂಗಿ ಬಿಡೆ ಜಡಿಯದಿರ್ಕೆ ನಯಮಱಿವರಸಂ ॥ ೩೨೬

ಸೂತ್ರಂ ೭೦

ಇದನೀತಂ ಮಾಡ್ಟನೆನಿ
ಪ್ಪುದಱೊಳ್ ಗಾಱಪ್ರಯೋಗಮಕ್ಕುಮಪಭ್ರಂ ।
ಶದೊಳಮದೆ ವರ್ತಿಕುಂ ಮ
ತ್ತದರ್ಕೆ ಕರ್ಮಾದಿಯಾದೊಡಾದಿಗೆ ಲೋಪಂ ॥ ೩೨೭

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥
ಅಣಿಯರಮೆಸೆದೊಪ್ಪಿರ್ಪುವು
ಮಣಿಗಾಱರ ಕಂಚಗಾಱರೊಱೆಗಾಱರ ತಿಂ ।
ತಿಣಿಯೆನಿಪ ಮಾಲೆಗಾಱರ
ಗಣನಾತೀತಂಗಳಾಪಣಂಗಳೆ ಪೊಟಲೊಳ್ ॥ ೩೨೮

ಆದಿವರ್ಣಲೋಪಕ್ಕೆ ॥
ಅಱಿದು ನರ[2]ನೊವಜರೆನ್ನಂ[2]
ಕುಱಿಗೋಣ್ಡಱ[3]. . .[3]ನದಱನೊಡ್ಡಿಸಿದಂ ಕ ।
ಮ್ಮಱನಂಬು ಕಮ್ಮಱಂಗೆಂ
ದಱಿಯದೆ ನುಡಿವಂತು ನಾಡವರ್ ಗಾವಿಲರೇ ॥ ೩೨೯

ಸೂತ್ರಂ ೭೧

ಈ[4]ಪೇೞ್ದ[4]ನಿತುಂ ಶಬ್ದಕ
ಳಾಪಂ ಸ್ತ್ರೀವಿಷಯಮಾ[5]ದೊಡಿತಿ[5]ಪರಮಕ್ಕುಂ ।
ರೂಪಾನ್ಯತ್ವದೊಳಾದಿಗೆ
ಲೋಪಂ ತತ್ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ ಸಂಭವಿಸಿರ್ಕುಂ ॥ ೩೩೦

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥
ಮಡಿಯಂ ಮಡಿವಳ್ತಿಯವೋಲ್
ಬಿಡದಮೃತಾನ್ನಮನೊಱಲ್ದು ಬಾಣಸಿಗಿತಿವೋಲ್ ।
ಕುಡು[6]ತಿರ್ದಳ್[6] ಪೂಮಾಲೆಯ
ನೆಡೆಯುಡುಗದೆ ಮಾಲೆಗಾರ್ತಿವೋಲ್ ಮತ್ತೊರ್ವಳ್ ॥ ೩೩೧

---

1 ಅಡಬಳ (ಓ.ಮು). ಅಡೆಬಳ (ಅ). 2 ನೋದಜನ್ನಂ (ಅ). 3 [ದಱದ]. 4 ಪೇೞ್ದ (ಓ). 5 ದೊಡಂ (ಅ). 6 ತಿರ್ಪಳ್ (ಅ).

ಸೂತ್ರಂ ೭೨

ಇಂತಿದು ವಿಭಾಷೆಯಿಂ ವ
ರ್ಣಾಂತರದೊಳಮಕ್ಕುಮುಱಿದ ಗುಣವಚನಮುಕಾ ।
ರಾಂತಮು[1]ಳಂ[1]ತಂ ಸ್ತ್ರೈಣದೊ
ಳಂತವಱಿಂ ಪೆಱವು ಪುಂಸ್ತ್ವದೊಳ್ [2]ಸಮರೂಪಂ[2] ॥ ೩೩೨

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥
ಒಕ್ಕಲಿತಿ ಜೋಡೆಯಾದಂ
ತಕ್ಕು[3]ಮವಳ್[3] ಸಿತಗೆ ಪತಿಗೆ ಮಿಗೆ ಕಾಯ್ವಳ್ ನೋ ।
ಟಕ್ಕೆ ಕಡುಸೊಂದಿ ನಾಣಿಲಿ
ಬಕ್ಕಂಬಯಲೊಳಮದಾರುಮಂ [4]ಬಂಚಿ[4]ಸುವಳ್ ॥ ೩೩೩

ಸೂತ್ರಂ ೭೩

ಅಲ್ಲಿಯೆ ಪುಟ್ಟಿದನಿಂತಿವ
ನಲ್ಲಿಯೆ ತಾಂ ಬಳೆದನೆಂದು ಪೇೞ್ವರ್ಥದೊಳಂ ।
ತೆಲ್ಲಮಿಚಪ್ರತ್ಯಯಮಿಂ
ತಲ್ಲಿ ಯಥಾಲಕ್ಷ್ಯಮಾದಿಗಕ್ಕುಂ ಹ್ರಸ್ವಂ ॥ ೩೩೪

ಪೊಟಲಿಂದ್ರಪುರಂ ಕಾಲೂರ್
ಪೊಟಲಿಂದ್ರರ್ ಪೊಟಲ ಮಾನಸರ್ ಕಾಲುರಿಚರ್ ।
ಪೊಟಲಿಚರೆನೆ ಸೊಗಯಿಸುವುದು
ಪೊೞಲಿಂ ಕಾಲೂರ್ಗಳಿಂದಮಂತಾವಿಷಯಂ ॥ ೩೩೫

ಸೂತ್ರಂ ೭೪

ಅಲ್ಲಿ ಇದುಂಟೆಂಬರ್ಥದೊ
ಳೆಲ್ಲಿಯುಮುಳ್ಳೊಡೆಯುವಂತಶಬ್ದ [5]ಮವಕ್ಕುಂ[5] ।
ಎಲ್ಲಂದದೊಳಂ ಪೋಲಿಸು
ವಲ್ಲಿ ಗುಣಾಧಿ [6]ಕರೊ[6]ಳಂತೆ [7]ಪೋಲ್ ತಾನಕ್ಕುಂ[7] ॥ ೩೩೬

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥
ಸಿರಿಯೊಡೆಯಂ ಸಿರಿಯುಳ್ಳಂ
[8]ಸ[8]ರೂಪಿ ಗುಣವಂತನಧಿಕದಾನಿ [9]ಮಹೇೞ್ಚಂ[9] ।

---

1 ದಂ (ಅ). 2 ಸ್ತ್ರೀರೂಪಂ (ಅ). 3 ದವಳ್ (ಇ). 4 ಭಂಜಿ. 5 ಮುಮಕ್ಕುಂ (ಅ). 6 ಕದೊ (ಅ). 7 ಪೋಲೆನಲಕ್ಕುಂ (ಅ). 8 ಸು (ಅ). ಸ್ವ (ಮ). 9 ಮಹಾಂತಂ (ಅ).

ನರರೊಳಿವನೆನಿಸಿ ಬಾಳ್ವುದು
ಪುರಾತನೋದಾತ್ತಪುಣ್ಯಪರಿಪಾಕಫಲಂ ॥ ೩೩೭

ಅಪರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ॥
ಸುರಪತಿಯಂತೆ ವಿಸ್ಫುರಿತನೇತ್ರಸಹಸ್ರವಿರಾಜಿತಂ ನರೇ
ಶ್ವರಧವನಾಗ್ರದಂತೆ ದೃಢವೇತ್ರಲತಾಶತದುಷ್ಪ್ರವೇಶಮುಂ ।
ಬರತಳದಂತೆ ಋುಕ್ಷಮೃಗಲುಬ್ಧಕಸಂಗತಮಂಬುರಾಶಿಯಂ
ತಿರೆ ತತವಿದ್ರುಮದ್ಯುತಿ ನಿರಂತರಮೊಪ್ಪುಗುಮಾ ವನಾಂತರಂ ॥ ೩೩೮

ಕರಿವೋಲ್ ಭದ್ರಗುಣಂ ಕೇ
ಸರಿವೋಲ್ ನಿರ್ವ್ಯಾಜಶೌರ್ಯನಂಭೋನಿಧಿವೋಲ್ ।
ಶರಣಾಗತರಕ್ಷಣಪಟು
ಗಿರಿವೋಲ್ ನಿಷ್ಕಂಪಚಿತ್ತನಾ ನೃಪ[1]ತುಂಗಂ[1] ॥ ೩೩೯

ಸೂತ್ರಂ ೭೫

ಅವಱೊಳ್ ವೋಲ್ಗಕ್ಕುಂ ಹ್ರ
ಸ್ವವಿಧಾನಂ ಪಾಕ್ಷಿಕಂ ಮಕಾರಾಗಮದಿಂ ।
ವ್ಯವಧಾನಮವರ್ಣಕ್ಕ
ಕ್ಕುವಲ್ಲಿ ಬಶ್ರುತಿ ವಕಾರದೊಳ್ ನೆಲೆಗೊಳ್ಗುಂ ॥ ೩೪೦

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥
ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ ॥
ಶ್ರೀಯ ಜವ್ವನ [ದ] ರೂಪಿನ ಗಾಡಿಯು ಪೆಂಪಿನೊಂ
[2]ದಾಯು[2] ತಾನೆ ನಡೆತರ್ಪವೊಲೊಪ್ಪಿರೆ ಬಂದಭಿ ।
ಪ್ರಾಯಸಿದ್ಧಿಯನೆ ಚಿಂತಿಸುತುಂ ಮನದೊಳ್ ಜಯ
ಶ್ರೀಯ ದೂದವಿವೊಲಾ ಸತಿ ಕಂಡು ಶಿಖಂಡಿಯಂ ॥ ೩೪೧

ಅಪರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ॥
ನಿಗಳಂಬೊಲ್ ತೊಡರ್ದಿರ್ದ ಮೋಹನಿಗಳಂ ನಿರ್ವ್ಯಾಕುಳಂ ಪಿಂಗೆ ಮ
ತ್ತಗಜೇಂದ್ರಂಬೊಲಲರ್ಗಳಂ [3]ವನ[3]ಮನಂದಾನಂದದಿಂ ಪೊಕ್ಕನಾ ।
ವಗಮಾದಟ್ಕಳಿಳುರ್ಕೆಯಿಂ ಮಕುಟಬದ್ಧರ್ ನೂರ್ವರಂತಲ್ಲಿ ದೀ
ಕ್ಷೆಗೊಳಲ್ ತನ್ನೊಡವೋಗೆ ನಿಶ್ಚಿತಮನಂ ಶ್ರೀಚಂದ್ರಭೂವಲ್ಲಭಂ ॥ ೩೪೨

ಸೂತ್ರಂ ೭೬

ತನಮಿಕೆಯುಮೆಂಬಿವುಂ ಚೇ
ತನಭಾವದೊಳಕ್ಕುಮುಟಿದ ಭಾವಾರ್ಥದೊಳಂ ।

1 ಪುತ್ರಂ (ಅ). 2 ದಾಯ (ಓ.ಮ). 3 ಸರ (ಓ).

ತನಿತಱೊಳಂ ಪು ಕೆ ಯೆಂಬಿವು
ಜನಿಯಿಕುಮಂತಲ್ಲಿ ಕದ್ವಿರುಕ್ತಿ ವಿಕಲ್ಪಂ ॥ ೩೪೩

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಕಡುಗಲಿತನಮುಂ ಚಾಗದ
ಪೊಡರ್ಪುವೊಳ್ಪುಡಿಯೊಳಾದ ಮಾನಸಿಕೆಯುಮು ।
ಕರ್ಱಡುಗದ ಶೌಚಮುಮಾಯದ
[1]ಪಡೆವಾತುಂ[1] ಪೆರ್ಮೆ[2]ವಡೆದುವ[2]ವನಿಂದಿಳೆಯೊಳ್ ॥ ೩೪೪

ಅಪರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ॥

[3]ವಾರಿಧಿಯದೊಂದು[3] ಗುಣ್ಪುಂ
ಧಾರಿಣಿಯ ಪೊಗಱ್ತೆವೆತ್ತ ಪೆಂಪಿನ ತಿಣ್ಪುಂ ।
ಮೇರುವಿನ ಬಿಣ್ಪುಮಾ ನೃಪ
ಧೀರನೊಳೊಂದಾಗಿ ನಿಂದುವೆನ್ನದರೊಳರೇ ॥ ೩೪೫

ನಮಿತಾರಿಗೆ ದಮಿತಾರಿಗೆ
ಸಮಸ್ತಧಾತ್ರೀವಿಭಾಗದೊಳ್ ಭಾವಿಸೆ ವಿ ।
ಕ್ರಮದ ನಿಮಿರ್ಕೆಗಮಾಯತಿ
ಯಮರ್ಕೆಗಂ [4]ಪೇಟಿ ಪೋಲ್ಕೆ[4]ಗಾವಂ ಬರ್ಪಂ ॥ ೩೪೬

ಕಕಾರದ್ವಿತ್ವಕ್ಕೆ ॥

ಬೇಸಱದಾಸಱದೆ ವನಾ
ವಾಸಂಗಳೊಳುನ್ನತಿಕ್ಕೆ [5]ನಿಲೆ[5] ನವೆದವರೊಳ್ ।
[6]ನೇ[6]ಸನ್ನಿಕೆಯಿಂ ಕುರುಪತಿ
ಬೀಸರಮಂ ನುಡಿಯದೊಳ್ಳಿತಂ ನುಡಿದಪನೇ ॥ ೩೪೭

ಸೂತ್ರಂ ೭೭

ಒಂದೆರಡು ಮೂಱು ನಾಲ್ಕ
ಯ್ದೊಂದಿನಿತರ್ಕಂ ಬಹುತ್ವವಾಚಿಗಳ[7]ಮರ್ದಂ ॥
ತೊಂದಿ[7] ನೆಗಟ್ಟುಗಂ ವಿಕಲ್ಪಂ
ಸಂದಿಸಿ ನೆಲಸಿರೆ ಮೆ ಯೆಂಬುದಕ್ಕುಂ ಸೂಟೊಳ್ ॥ ೩೪೮

1 ಪಡೆಮಾತುಂ (ಓ.ಮು). 2 ವಡೆಗುವು (ಅ). 3 ವಾರಿನಿಧಿಯೊಂದು, ವಾರಿಧಿಯೊಂದು (ಓ.ಮು). 4 ಪೇಡ್ಪೋಣರ್ಕೆ (ಓ.ಮು). 5 ಗಿಡೆ (ಅ). 6 ನೀ (ಓ.ಮು). 7 ಮರ್ದತ್ತೊನ್ದಿ (ಓ.ಅ).

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಶಯುದಂಷ್ಟ್ರಾವಿಷದಂಶವೊಂದೆ ಜತುಗೇಹೋದ್ದೀಪನಂ ತಾನದೊಂ
ದೆ ಯಥೇಷ್ಟಪ್ರಕೃತಂ ದುರೋದರಜಯಂ ಮತ್ತೊಂದೆ ಕಷ್ಟಪ್ರತಿ ॥
ಕ್ರಿ[1]ಯೆಯುಪ್ಪಾ[1]ವಿಷದೂಷಿತಾಶನಮದಂತೇನೊಂದೆ ಪೇಳ್ವಾಗಳೊ
ರ್ವರ್ಗೆಯೊ [2]ಮೇಣ್[2]ರ್ವರ್ಗೆಯೊ ಮೂವರ್ಗೆಯೋ ಕುರುಕುಳಪ್ರಾರಬ್ಧದುರ್ವ್ಯ
ತ್ತಕಂ ॥ ೩೪೯

ನೂರ್ವರ್ಗೆ ಪಶು ಕಱೆವುದಂ ತಾ
ನೊರ್ವರ್ಗೆಯೆ ಕಱೆವರ್ಗೆಯಲ್ಲದಟಿಯುರ್ವರ್ಗಗಳೀ ॥
ಯೆರ್ವರ್ಗಗಳೊಳಗಿಲ್ಲೆನಿಸಿ
ದೆರ್ವರ್ಗೆಯ ಪಿಂಡುಗಳಿನೊಪ್ಪುಗುಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ॥ ೩೫೦

ವಿಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ॥

ತನಗಿಂಬಪ್ಪುದನಾಯ್ದು ನೋಡಿ ಪಲವುಂ ಬಿಲ್ವಿಲ್ಲಗಳೊಳ್ ಬಿಲ್ಲನೊಂ
ದನೆ ಕೊಂಡೇಱಿಸಿ ನೀವಿ ಜೇವೊಡೆದಡುರ್ತೊಂದಂಬಿನಿಂದೊಂದು [3]ಸೂ ॥
ಟ್ಯ[3]ನೆಯಂ ಪಾವಿನ ಬೆನ್ನೊಳಾದುವನತಿಪ್ರಾರಂಭದಿಂದೇಱುಮಂ
ಜನಕಾಧೀಶತನೂಜೆಯಾಣ್ಮನಿಸುವಂತೆಚ್ಚಂ ಮಹೇಂ[4]ದ್ರಾಂತಕಂ[4] ॥ ೩೫೧

ಸೂತ್ರಂ ೭೮

ಆಳಿಪ್ರತ್ಯಯಮಕ್ಕುಂ
ಶೀಳಾದ್ಯರ್ಥಂಗಳಂ ವಿವಕ್ಷಿಸೆ ಪೆಱತೊಂ ॥
ದಾಳಾಪಮಂತದೇನೊ ಯ
ಥಾಳೋಕನಿರೂಪಿತೋಕ್ತಿಗಳ್ಗನುಸಾರಂ ॥ ೩೫೨

ಮಾಱಾಳಿಯುಮೋದಾಳಿಯು
ಮೇಱಾಳಿಯುಮಪ್ಪನಾಗಿ [5]ಪಡೆ[5]ಪಾಳಿಯೆ ಕೇಳ್ ॥
ನೀಱಂ ಜೂದಾಳಿ ಕರಂ
ನೀಱಂ ಮಾತಾಳಿ ಕರೆಯೆ ಸಿಗ್ಗಾ[6]ಳಿಯಿವಳ್[6] ॥ ೩೫೩

ಸೂತ್ರಂ ೭೯

ಅದುವಿದುವುದುವೆಂಬಿಂತೀ
ವಿದಿತಾರ್ಥದ ಸರ್ವನಾಮಶಬ್ದಕ್ಕಕ್ಕುಂ ॥
ತದುಪಾಧಿವಿಹಿತ ಪರಿ[7]ಮಾ
ಣ[7]ದೊಳನಿತಿನಿತೆನಿತೆನಿಪ್ಪ ರೂಪನಿಪಾತಂ ॥ ೩೫೪

1 ಯುಮುಪ್ಪಾ (ಓ.ಮ). 2 ಪೇಟಿ (ಅ). 3 ಸೂಟ (ಅ). 4 ದ್ರಾತ್ಮಕಂ (ಅ).
5 ಪಡ (ಓ.ಮ). 6 ಳಿಯಾವಂ (ಓ), ಳಿಯಿವಂ (ಅ), ಳೆಯವಂ (ಮ). 7 ಣಾಮ (ಅ).

ಅನಿತೊಂದಣ್ಮನಿತೊಂದು ದರ್ಪಮನಿತೊಂದೌದ್ಧತ್ಯಮುಂ ಮುನ್ನ[1]ಮಾ
ದ[1]ನೊಳಿನ್ನಪ್ಪನೊಳುಂಟೆ ದಾನವರೊಳೆಂಬುದ್ವೃತ್ತನಂ ನಾರಸಿಂ ॥
ಹನ ರೂಪಿಂ ನಖದೊಳ್ ವಿದಾರಿಸಿ ಕುಸುಂಭಾರಕ್ತಮಂ ಪಟ್ಟಿಗಾ
ಱನೆ ಪಾಸಂ [2]ತವೆ[2] ತೋಡುವಂತೆ ಕರುಳಂ ನೀಂ ತೋಡಿದೈ ದೈತ್ಯನಾ ॥

ಇನಿತಟಲುಮಿನಿತು ಮಱುಕಮು
ಮಿನಿತು ಮನಃಕ್ಷತಮುಮಾವನಿಂದಾದುದವಂ ॥
ಗಿನಿತಟಲನಿನಿತು ಮಱುಕಮ
ನಿನಿತು ಮನಃಕ್ಷತಮನ[3]ಬ್ಬ[3] ಮಾಡದೆ ಮಾಣಂ ॥ ೩೫೭

ಜನನೀಜನಕಸಹೋದರ
ವನಿತಾಸುತ[4]ಪೌತ್ರಮಿತ್ರ[4]ಸಂಬಂಧಮದಂ ॥
ತೆನಿತೆನಿತು ಭವದೊಳಾಯ್ತು
ಳ್ಳೆನಿತೆನಿತಂ ನೆನೆವುದೆನಿತನವಧರಿಸುವುದೋ ॥ ೩೫೭

ವ॥ ಇವರ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವಪ್ರಯೋಗವುಂ ಸೂತ್ರನಿರ್ದೇಶದೊಳ್ ಜ್ಞಾಪಕ[5]ಸ್ಥಿತ[5]ಮಕ್ಕುಂ ॥

ಕಾಯಲುಂ ಬಲಗರ್ವದಿಂ ನೆಲನೆಲ್ಲಮುಂ ನೆಲಕೆಲ್ಲಮಾ
ಶ್ರೀಯಲುಂ ತನಗಾ ಚತುರ್ಭುಜಮುಂ ಭುಜದ್ವಯಮಾದನಿ ॥
ತ್ತಾಯದಾಯತಿ ತೋಳೊಳೊಪ್ಪಿರೆ ಮಿಕ್ಕ ಪೆಂಪಿನ ಕೀರ್ತಿನಾ
ರಾಯಣಂ ದಯೆಗೆಯ್ಗೆ [6]ಚಾಗ[6]ಚತುರ್ಭುಜಂ ಗರುಡಧ್ವಜಂ ॥ ೩೫೮

ಎನಿತ್ತೆನಿತ್ತಂಬುಜಪತ್ರನೇತ್ರೆಯಾ
ಘನಸ್ತನಂಗಳ್ ಬಳೆಗುಂ ಕಿರಾತೆಯಾ ॥
ಅನಿತ್ತನಿತ್ತಂ ವನದೊಳ್ ವನೇಚರಂ
ತನತ್ತು ಬಿಲ್ಲಾನದನಂತು [7]ಕೀಸುಗುಂ[7] ॥ ೩೫೯

ಸೂತ್ರಂ ೮೦

ಮತ್ತಮವರ್ಕಕ್ಕುಂ ಸಮು
ಪಾತ್ತ ನಕಾರಂ ಪ್ರಕಾರಕಾಲಾರ್ಥಂ ಮೆ ।
ಯ್ವೆತ್ತಿರೆ ತುದುವೆಂಬಿವು ವಿ
ದ್ಯೋತ್ತಮರೀ ತೆಱದಿನಱಿಗೆ ಪೆಱವುಮ[8]ನಿದಱೊಳ್[8] ॥

---

1 ಮಾರ (ಓ.ಮ). 2 ತನೆ, ತಸೆ (ಅ). 3 ಬೆ (ಅ). 4 ಮಿತ್ರಪುತ್ರ (ಓ). 5 ಸಿದ್ಧ (ಅ). 6 ಭಾಗ (ಅ). 7 ಕೀಸುವಂ (ಅ.ಮ). 8 ನಿವಱೊಳ್ (ಅ).

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಪ್ರಕಾರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ||

ಅಂತು ಕಾಡುಗುವೆ ಲೋಕಮನಿಂದ್ರಂ
ಗಂತು ಮಾಡುಗುವೆ ಬನ್ನಮನೋಪ್ರೋ |
ಅಂತು ಸೂಡುಗುವೆ ಕೇಸುರಿಯಂ ಪೇ
ಳಂತು ಕೂಡುಗುವೆ [1]ಬೀರಮದಾರ್ಗಂ[1] || ೩೬೧

ಇಂತಿಂತೆ ಪಲಬರುಂ ತ
ತ್ಸಂತತಿಯೊಳೆ ಕಟಿದು ಪೋಗೆ ಜನಿಯಿಸಿದಂ ದು |
ಷ್ಯಂತಂ ದುಷ್ಯಂತಂಗಮ
ನಂತಗುಣಂ ಭರತರಾಜ[2]ನಾದಂ[2] ತನಯಂ || ೩೬೨

ಎಂತೆಡಱುದಯೆಂತುರ್ಕಿದ
ಯೆಂತೊದವಿದಯೆಂತು ಮಗುಟ್ದಯೆಂತೊದಱುದಯಾ |
ಯ್ತೆಂತೆನಗಿದಿರ್ಚಿದಯ್ ಮಗು
[3]ಟ್ದಿಂ[3] ತೊಡರದಿರೆನೆ ಸಿತಾಶ್ವನೆಂದಂ ಕರ್ಣಂ || ೩೬೩

ಕಾಲಾರ್ಥಕ್ಕೆ ||

ಮುನಿಸಿಂ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಬರ್ಪಂದಿನ ವಿಪುಳಶಿಲಾಸ್ತಂಭಮಂ ಕೀಱಿ ಕೀಲ್ವಂ
ದಿನ ಬೆಂಕೊಂಡಟ್ಟಿ ಕೊಲ್ವಂದಿನ ತಿರಿಪಿ ಕಪಿತ್ಥಾವನೀಜಾತದಿಂದಂ |
ಬನದೊಳ್ ಮೆಯ್ವೆರ್ಚಿ ಪೊಯ್ವಂದಿನ ನಿಜಭುಜವಿಕ್ರಾಂತಮೇನಾದುದಿಂತೀ
ಜನಮೆಲ್ಲಂ ನೋಡೆ ಚೌವಟ್ಟದ ಬಿಸುಪುಡಿಯೊಳ್ ಬಿಟ್ದು ಸಾವಂತುಟಾಯ್ತೇ ||

ಇಂದು ಪಿಂಗಿದುವೆಮ್ಮ [4]ಪೀಡೆ[4]ಗಳಿಂದು ಸಾರ್ದುವು ಸಯ್ಪು ತಾ
ವಿಂದವೋಪುಫಲಂಗಳಾದುವು ಯಜ್ಞದಾನಸಮಾಧಿಗಳ್ |
ಇಂದು ನಂಬಿದೆವಾವುಮೆಮ್ಮ ನೆಗಟ್ತೆಯೊಳ್ಪನದಲ್ಲದೆ
ಮ್ಮಿಂದುವಂಶಮುಮಿಂದು ನಿರ್ಮಳಮಾದುದಿಂದುಧರೋಪಮಾ || ೩೬೪

ಎಂದಮರರನಱಿಯುಟ್ಟುವೆ
ನೆಂದಮರಾವತಿಯನೀಟ್ದುಕೊಳ್ವೆಂ ಶಕ್ರಂ |
ಗೆಂದಭಿಭವಮಂ ಮಾಡುವೆ
[5]ನೆಂದಲ್ಲಿ[5] ಪಲುಂಬಿ ಚಿಂತಿಕುಂ ದನುತನಯಂ || ೩೬೬

ಅಲ್ಲಿ ಪೆಱವು ಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ||

ವಿರಹದೊಳಾದ ವೇದನೆಯನಾಱಿಸಲಾಮರನೊಳ್ಳಿತೆಂದು ಮಾ
ಮರದ ನೆಟಲ್ಗೆ ಪೋಪೆ ಗಡ ಕಾಮನ ಡಾಮರಮಲ್ಲಿ ಕೋಕಿಲೇ |

---

1 ಸಾಹಸಮಾರ್ಗಂ (ಓ.ಮ). 2 ನೆಂಬಂ(ಓ). 3 ಟ್ದಂ. 4 ಡೇಸೆ, ಸೇದೆ (ಮ). 5 ನೆಂದೆಂದು (ಮ).

ತ್ಕರ[1]ರವಮಲ್ಲಿ[1]ಚಾವಳಿಪ ರಾಜಶುಕವ್ರಜಮಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದು ಪ
ಲ್ಮೊರೆವ ಮದಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಖಿ ಸಾರದಿರಾ ಮರನಂ ವಸಂತದೊಳ್ ॥ ೩೬೭

ಸೂತ್ರಂ ೮೧

ಗಣನಾವಿಶೇಷಪರಿಪೂ
ರಣದೊಳಮನಿತಿನಿತೆನಿತ್ತು ಶಬ್ದಂಗಳ ಪೂ ।
ರಣದೊಳಮನೆಯಪ್ರತ್ಯಯ
ಮೊಣರ್ದು ಸಮಂತೊಂದಿ ತೋಱುಗುಂ ತದ್ಧಿತದೊಳ್ ॥

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಜಿನಮದನರೊಳಗೆ ಪದಿನಾ
ಱನೆಯಂ ತತ್ಸಕಲಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳೊಳಗ ।
ಯ್ದನೆಯನೆನೆ ಪುಣ್ಯಪುಂಜಾ
ರ್ಜನಕ್ಕೆ ಶಾಂತೀಶನಂತು ನೋಂ[2]ತರುಮೊಳರೇ[2] ॥ ೩೬೯

ಇನಿತನೆಯ ಭವದೊಳಿಂತಾ
ಯ್ತಿನಿತನೆಯ ಭವಾಂತರಂಗಳೊಳ್ ಮತ್ತಂ ಮೇ ॥
[3]ಲನಿತು[3] ಸುಖದುಃಖಫಲಮುಂ
ಜನಿಯಿಕುಮೆಂದಱಿವುದರಿದು ಸಂಸೃತಿಗತಿಯೊಳ್ ॥ ೩೭೦

ಸೂತ್ರಂ ೮೨

ಇರೆ ತದ್ಧಿತಪ್ರಯೋಗಂ
ಪರದೊಳ್ ಚರಮಸ್ವರಕ್ಕೆ ಲೋಪಮದಕ್ಕುಂ ।
ನಿರವಿಸಿ ಮುನ್ನೆ ಸಮಾಸಾಂ
ತರದೊಳ್ ಪೇೞ್ದೊಂದು ಕಾರ್ಯಮುಂ ಬಂದಿರ್ಕುಂ ॥ ೩೭೧

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ತೊಟ್ಟು ತೀವಿ ಬಳೆಯಂ ನಿಡುದೋಳ್ಗಳೊಳೊಂದುವಂ
ತುಟ್ಟು ಪೆಣ್ಣುಡೆಯ[4]ನಾಡಿಸಿ[4] ಬಾಲ್ಟ ಶಿಖಂಡಿ ಮುಂ ।
ನೆಟ್ಟನರ್ಜುನನ ಸಾರಥಿಯೆಂಬುದನೀಗಳೀ
ಘಟ್ಟಿವಳ್ತಿ ನುಡಿದಳ್ ತಿಳಿವಂತೆಮಗೆಲ್ಲಮಂ ॥ ೩೭೨

ಒರ್ಮೆ ಪೋಗಿ ಮೃಗಯಾನಿಮಿತ್ತದಿಂ
ಧರ್ಮಮಂ ಮಱೆದು[5]ನೋಡ[5] ಬೇಡಿದೊಂ ।

---

1 ವಳಮಾರೆ (ಅ). 2 ತವತೊಳರೇ (ಓ.ಮ). 3 ಗಿನಿತು (ಅ). 4 ನಾಟಿಸಿ (ಅ). 5 ನೋಡಿ (ಅ.ಓ).

ಪೆರ್ಮೆಗೆಟ್ಟು ಜಮದಗ್ನಿಯುಂ ನೃಪಂ
ದುರ್ಮದಂ ಸುರಭಿಯಂ ವಿಮೋಹದಿಂ ॥ ೩೭೩

ಇದು ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿಯೊಳ್ ತದ್ಧಿತಪ್ರಕರಣಂ ಚತುರ್ಥಂ

ಆಖ್ಯಾತಪ್ರಕರಣಂ

ಸೂತ್ರಂ ೮೩

ಭೂತವತಿ ವರ್ತಮಾನಂ
ಖ್ಯಾತಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಸರ್ವಸಾಧನಿ[1]ಯೆಂಬಾ[1] ।
ಖ್ಯಾತವಿಭಕ್ತಿಗಳಕ್ಕುಮ
ತೀತಭವದ್ಭಾವಿಕಾಲವಿಧ್ಯಾದಿಗಳೊಳ್ ॥ ೩೭೪

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಭೂತವತಿಗೆ ॥

ತ್ರಿಭುವನರಾಜ್ಯಪಟ್ಟದೊಡವುಟ್ಟಿದನಾವಿಭು ಪುಟ್ಟಿ[2]ದಂತೆ ತಾಂ[2]
ರಭಸದೆ ಸಿಂಹವಿಷ್ಟರಮನೇಱಿದನೆತ್ತದೆ [3]ತಾಮ[3] ಮುಂದೆ ಬಂ ।
ದಭಿಮತಮಪ್ಪ ಬೆಳ್ಗೊಡೆಗಳುಂ ನೆಗೆದೊಪ್ಪಿದುವಿಂ[4]ತೆ[4] ದಲ್ ಜಗ
ತ್ಪ್ರಭುತೆ ಜಗತ್ತ್ರಯಂಗಳೊಳಗಗ್ಗಳಮಾದುದು ದೈತ್ಯರಾಜನಾ ॥ ೩೭೫

ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ॥

ಎಸಗಿದುದೀಗಳೀಗಳಿನಿಸೊಯ್ಯನೆ ತೆಂಕಣ ಗಾಳಿ ಕೋರಕ
ಪ್ರಸರ[5]ದಿನೀ[5]ಗಳೀಗಳೆಸೆ[6]ದಪ್ಪುದು[6] ಚೂತಮಹೀಜಮೆಯ್ದೆ ರಾ ।
ಗಿಸಿ ದೆಸೆಗೀಗಳೀಗಳುಲಿದಪ್ಪುದು ಕೋಗಿಲೆ ಕಂತು ಬಿಲ್ಲನೇ
ಱಿಸಿದಪನೀಗಳೀಗಳೆಲೆ ಸುಗ್ಗಿಯದೊಂದು ಪೊಡರ್ಪಿದಾಗದೇ ॥ ೩೭೬

ಭವಿಷ್ಯಂತಿಗೆ ॥

ಕಡುಕೆಯ್ದಾಂತನ್ಯಸೈನ್ಯಂಗಳನಳಱಿ ಭರಂಗೆಯ್ದು ನಿಮ್ಮೊಂದೆ ಮೆಯ್ಯೊಳ್
ಕಿಡಿಸಲ್ [7]ಸಾಲ್ವರ್[7] ಸಮಾಸಾದಿತರಣರಸಿಕರ್ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಾದಮಣ್ಮಂ ।

---

1 ಯೆಂದಾ. 2 ದನ್ತಿರಾ (ಅ). 3 ತಾನೆ (ಮ). 4 ತು (ಒ.ಮ). 5 ದೊಳೀ (ಅ). 6 ದಿರ್ದುದು (ಅ). 7 ಸಾರ್ವಿರ್ (ಅ).

ನುಡಿವಾಗಳ್ [1]ನಾಡೆ[1] ಲಜ್ಜಾಕರಮುದಱಿನದಂತಿರ್ಕೆ ಜೀಯೆಂಬಿನಂ ಮಾ
ರ್ಪಡೆಗೆನ್ನೀ ಬಾಳಕೇಳೀವಿಳ[2]ಸನ[2]ಮನದಂ ಯುದ್ಧದೊಳ್ ನಾಳೆ ತೋರ್ಪೆಂ ॥

ವಿಧ್ಯಾದಿಗೆ ॥

[3]ಮಾರ್ಚದಿರು[3] ಬಸನಮಂ ಗಿಳಿ
ಗರ್ಚದಿರು ಖಳಸ್ವ[4]ಭಾವಮಂ[4] ಮನೆಯತ್ತಲ್ ॥
ಸಾರ್ಚು ಹಿತರಪ್ಪರಂ ಸಲೆ
ಪೆರ್ಚಿಸು ತಳವರ್ಗಮಂ ಮನಂಗೊಳೆ ಮಗನೇ ॥ ೩೭೮

ಸೂತ್ರಂ ೮೪

ಕವದಿನಮರಯಿರೆನೆವೆನಿ
ಪ್ಪವು ವರ್ತಿಕುಮನ್ಯಯುಷ್ಮದಸ್ಮದ್ವಿಷಯ ।
ವ್ಯವಹೃತಿಗಳ್ಗೀಕಾನೇ
ಕವಚನದಿಂ ಪ್ರತಿವಿಭಕ್ತಿಪುರುಷಾಖ್ಯಂಗಳ್ ॥ ೩೭೯

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಪ್ರಥಮಪುರುಷಕ್ಕೆ ॥

ತೊಟ್ಟಂ ಸಂಮೋಹನಮಂ
[5]ತೊಟ್ಟನೆ[5] ಭುಜವಿಜಯಶಾಲಿ ಫಲ್ಗುಣನಾಗಳ್ ॥
ಪುಟ್ಟಿದ ನಿದ್ರಾ[6]ಭರದಿಂ[6]
ದೊಟ್ಟೈಸಿ ವಿರೋಧಿಭೂಭುಜರ್ ಮೆಯ್ಮಱೆದರ್ ॥ ೩೮೦

ಮಧ್ಯಮಪುರುಷಕ್ಕೆ ॥

ನುಡಿದಯ್ ಪೊಚ್ಚಱಿಮಾತಂ
ಬಿಡದೆನ್ನೊಳ್ ಜಱುಚುತಿರ್ಪುದಾವುದು ಗಂಡು ॥
ಕೈಗೊಡೆ ಮೊನೆಗಿದಿರ್ಚಿ ಬರವೇಳ್
ತೊಡ[7]ರ್ದಾಗಳ್[7] ಕಾಣ್ಬಿರೆಮ್ಮ ನಿಮ್ಮೊಂದಳವಂ ॥ ೩೮೧

ಉತ್ತಮಪುರುಷಕ್ಕೆ ॥

ಅಸುರಹರಂ ತೇರಂ ಸ
ಯ್ತುಸಗುವನಾಂ ಕೀೞಿ ನಿಂದು ಬಿಲ್ಗೊಳ್ವೆನೆನಲ್ ॥
ವಿಸಸನಮದಾವುದರಿದ
ಕರ್ಣಸೂನುವಂ ಕೊಂದೆವೆಂದು ನಿಶ್ಚಿಂತಮಿರಿಂ ॥ ೩೮೨

1 ನೋಡೆ (ಅ). 2 ಸಿತ (ಓ.ಮ) 3 ಮಚ್ಚರಿಸು (ಮ). 4 ಭಾವದೊಳ್ (ಓ.ಮ). 5 ನೆಟ್ಟನೆ (ಮ). 6 ಭರಮಿರ (ಓ.ಮ). 7 ದಾರ್ಗಡೆ (ಅ)

ಸೂತ್ರಂ ೮೫

ಮಿಗದಾಸ್ವಾರ್ಥದೊಳಂತವು
ನೆಗಟ್ಟುಂ ತಂತಮ್ಮ ಸಾಧನಂಗಳೊಳನಿತುಂ ।
ಯುಗಪತ್ಪ್ರಯೋಗಮಾದಂ
ದು ಗಣನೆಯೊಳ್ ಮುಂದೆ ನಿಂದುದಾವುದದಕ್ಕುಂ ॥ ೩೮೩

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ॥

ಎಂದಿಂತಾತನನಂದು ನಂಬಿಸಿದೊಡಾ ಮತ್ಸ್ಯಾತ್ಮಜಂ ನಂಬಿ ಸಾ
ನಂದಂ ಬಂದು ಸುರೇಂದ್ರಸೂನುಗೆ ತುಟಿಲ್ಗೆಯ್ದಂದನಾನಿನ್ನೆಗಂ ॥
[1]ಬಂದಯ್ ನೀಂ ದಯೆ[1]ಯಿಂದಮಾನಱಿದೆನಿಲ್ಲೀಗಳ್ ಮನಂದಂದೆನಿ
ನ್ನೊಂದುಂ ಸಂದೆಯಮಿಲ್ಲ ತೇರನೆಸಪೆಂ ನೀಂ ಕಾದಿ ಗೆಲ್ ಫಲ್ಗುನಾ ॥ ೩೮೪

ಯುಗಪತ್ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ॥

ಆಮುಂ ದ್ರೋಣ[2]ರು[2]ಮಶ್ವ
ತ್ಥಾಮನುಮಂಗಾಧಿರಾಜನುಂ ಕೃಪನುಂ ಸಂ ॥
ಗ್ರಾಮದೊಳಾಂಪೆವರಾತಿಯ
ನೇಮಾತಡಿಯೆತ್ತು ತಡೆಯದಿರ್ ಭುವನಪತೀ ॥ ೩೮೫

ಸೂತ್ರಂ ೮೬

ದದಪವಕಾರಂಗಳ್ ಮೂ
ಲದೊಳಕ್ಕುಂ ಭೂತವರ್ತಮಾನಭವಿಷ್ಯ ।
ದ್ವಿದಿತವಿಭಕ್ತಿತ್ರಿತಯ
ಕ್ಕದೆಲ್ಲ ವಚನಂಗಳೊಳ್[3]ಮಿದಾಗಮ[3]ಮಕ್ಕುಂ ॥ ೩೮೬

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಭೂತವತಿಗೆ ॥

ಆಡಿದನಿಂದ್ರನಿಂದ್ರಗಣಿಕಾ[4]ಗಣ[4]ಮಟ್ಟಿಱೊಳೊಲ್ದು ಮಂಗಳಂ
ಬಾಡಿದುದಬ್ಜಜಂ ಪರಸಿ ಸೇಸೆಯನಿಕ್ಕಿದನದ್ರಿ ತಾನೆ ಮುಂ ॥
ಡಾಡಿ ವಿಭೂತಿಯಿಂದೊಸಗೆಮಾಡಿದನಂಗಜನಂಗಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಳ್
ಕೂಡಿದನೆಂದೊಡೇಪೊಗಟ್ಟುದೋ ಭವಶೈಲಭವಾವಿವಾಹಮಂ ॥ ೩೮೭

---

1 ಬಂಧದೊಳಂತವುಯುಂನಿಂದಯೆ (ಅ). 2 ನು (ಬ). 3 ಗಿದಾಗಮ (ಅ).
4 ಜನ (ಅ).

ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ॥

ಮಾಡಿದಪಂ ಖಳಸಮಿತಿಗೆ
ಕೇಡಂ ತಕ್ಕರನುದಾತ್ತಮಹಿಮೋನ್ನತಿಯೊಳ್ ॥
ಕೂಡಿದಪಂ ನೀಡಿಲ್ಲದೆ
ನೀಡಿದಪಂ ಬೇಡ್ಪವಂಗೆ ಬೇಡ್ಪುದನಿಂದ್ರಂ ॥ ೩೮೮

ಭವಿಷ್ಯಂತಿಗೆ ॥

ಬರ್ಷನವೋಘಮಪ್ಪ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಪಲುಂಬದೆ ಪಾರುತಿರ್ಪುದಾಂ
ಬರ್ಪುದನೆಂದು ಪೋದನಿನಿಯಂ ಜಲದಾಳಿಗಳಿಂತಿವೀಗಳೇ ॥
ಬರ್ಪುವೆ ಬಂದನಿಲ್ಲ ತಡೆದಂ ಪರದೇಶದೊಳಾದ ಮರ್ಚಿನಿಂ
[1]ಕೂರ್ಪೊಡೆ[1] [2]ಬರ್ಪರಲ್ಲ[2]ದೊಡೆ ಬರ್ಪರೆ ಕಲ್ಲೆದೆ[3]ಯಪ್ಪ[3] ಮಾನಸರ್ ॥ ೩೮೯

ಸೂತ್ರಂ ೮೭

ಭಾವಿಭವತ್ಕಾಲಂಗಳೊ
ಳಾವಿಹಿತವಿಭಕ್ತಿಯಾದಿಗಳೊಳಾಗಮದಿಂ ।
ತಾವೊಲ್ವರ್ ಕೆಲಬರ್ ಭಾ
ಷಾವಿದರುದ್ವಾದಿಯಕ್ಕಮದುವುಂ ಪ್ರಾಯಂ ॥ * ೩೯೦

ಸೂತ್ರಂ ೮೮

ಅವಱೊಳಗೆ ನಪುಂಸಕಲಿಂ
ಗವಿಷಯಮಾದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪುರುಷಂ[4]ಗುದುವೆಂ ।
ಬು[4]ವೆ ದಲ್ ಸಮನಿಸುಗುಂ ಸ್ತ್ರೀ
ವಿವಕ್ಷೆಯೊಳ್ ನೆಗಱ್ಗೆ ಮೇಕವಚನಮಳಂತಂ ॥ ೩೯೧

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಊದಿದುದು ತಣ್ಣಲರ್ ಕಳ
ನಾದಂ [5]ಸಾದರ[5]ದೊಳೊಂದಿ ನೆಗಱ್ದುದು ಪದ್ಮಾ ।
ವೋದ[6]ಮಿನಿಸುಂ[6] ತೊವತೊರ್ವ
ರಾದುದು ಕೂಗಿದುವು ತಾಮ್ರಚೂಡಕುಳಂಗಳ್ ॥ ೩೯೨

---

1 ಕೂರ್ಪರೆ (ಓ.ಮ). 2 ಪರ್ಬರಲ್ಲ (ಅ.ಇ). 3 ಯಾದ (ಓ.ಮ). 4 ಗದುವೆಂದುವೆ (ಓ ಮ). 5 ಗಾಂದರ (ಓ.ಮ). 6 ಮಿಸಸಂ (ಓ.ಮ).

* ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸೂತ್ರವೇ ಇಲ್ಲ.

ಅಱಿವಳ್ ಪಾಂಡುತನೂಜರ
ತೆಱನೆಲ್ಲಮನೀಕೆ ನುಡಿವಳಲ್ಲಳ್ ತಪ್ಪಂ ।
ಮಱಸಿ ಪುಸಿನುಡಿವ ಜಱುಚರ
ತೆಱನಂ ಕಂಡಱಿಯದಂತು ಕುಳಿಯುರುವೊಳರೇ ॥ ೩೯೩

ಸೂತ್ರಂ ೮೯

ಅರೆಬರ್ ತದೇಕವಚನಾಂ
ತರಂ ನಪುಂಸಕದೊಳಾಗೆ ತುತ್ತ್ವನ್ಯತರಂ ।
ದೊರೆಕೊಳ್ಗುಮೆಂಬರವು ಮುಂ
ತಿರೆ [1]ಪೂರ್ದುಗುಮುಮರ್ದಿಕಾರಮಕ್ಕೆ ಯಕಾರಂ[1] ॥೨೯೪

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥
ಮುಟ್ಟಿತು ಮುಟ್ಟದು ದಿವಮಂ
ಮೆಟ್ಟಿತು ಮೆಟ್ಟದು ರಸಾತಳಾಗ್ರಮನೆಂಬೊ ।
ಳ್ಪಿಟ್ಟಳಮಾಗಿರೆ ದಿವಿಜರ
ದಿಟ್ಟಿಗೆ ಸೊಗಯಿಸಿತು ಮುಂದೆ ಮಂದರಶ್ಯೆಲಂ ॥ ೩೯೫

ಉರಗರಗಿದರ್ ದೈತ್ಯರ್ ಬೆಳ್ಕುತ್ತರಳ್ಕಿದನಿಂದ್ರನೀ
ಶ್ವರನ ಮನವು[2]ಬ್ಕಾಡಿತ್ತೋಡಿತ್ತು[2] ಕಿನ್ನರಸ್ಯೆನ್ಯಮಾ ।
[3]ಸರಲ ಬರಮಂ[3] ಕಂಡಿಂ ಕೆಟ್ಟತ್ತು ಭಾರತಮೆಂದು ತಾ
ವರೆಯೆಲೆಯ ನೀರಂತಾಯ್ತುತ್ತಂ ಸುರಾಸುರಮಂಡಲಂ ॥ ೩೯೬

ಸೂತ್ರಂ ೯೦

ಅವಿಶಿಷ್ಟಲಿಂಗವಚನ
ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದೊಂದಿ ಗುಂ ಕುಮಾದೇಶಂಗಳ್ ।
ಬವರಿಸುಗುಂ ಸಂಪ್ರತಿಗಂ
ಭವಿಷ್ಯದರ್ಥದೊಳಮನ್ಯವಚನೋಕ್ತಿಗಳೊಳ್ ॥ ೩೯೭

ಮಾಱುಗುಮಲ್ಲಿ ದೇವರೆಡೆವೊಕ್ಕೊಡಮಾತ್ಮಭುಜಪ್ರತಾಪಮಂ
ತೋಱುಗುಮುರ್ಕಿ[4]ದನ್ಯ[4]ನೃಪನಂದನರಂ ತವೆ ಕೊಂದು ನಾಯ್ಗಳಂ ।
ತೀಱುಗುಮಾಗ [5]ಳಲ್ಲಿ[5] ತೊಡದರ್ರುಮನುಗ್ರಪತತ್ರಿಭಾರಮಂ
ಪೇಱುಗುಮಂತುಮಾಂತೊಡವರಂ ಬಡಿಯೊಳ್ ಪುಡಿಗುಟ್ಟಿ ತೂಱುಗುಂ ॥ ೩೯೮

1 ಪೊರ್ದುಗೆಯುಮರ್ದಕಾರಮಕ್ಕುಮಿಕಾರಂ (ಅ). 2 ಳ್ಕಾಡಿತ್ತೊತ್ತಿತ್ತು (ಅ.ಹ). 3 ನರನಬಲಮಂ (ಓ). 4 ದಂದು (ಅ). 5 ಮಲ್ಲಿ (ಅ).

ಅರ್ಕೇಂದುಗಳಂ ತವೆ ನುಂ
ಗಿರ್ಕುಂ ಕಟ್ಟಲೆ ಸಿಡಿಲ್ಗಳೆಱಗುಗುಮಂತುಂ ।
ಬರ್ಕುಂ ನಿನ್ನೊಪ್ಪಳ್ ಭಯ
ಮಿರ್ಕುಮೆ ನೀನಿರ್ಪ ಮನದೊಳುಗ್ರ[1]ತುಳಾಕರ್ಾ[1] ॥ ೩೯೯

ಸೂತ್ರಂ ೯೧

ಉಗೆಕೆವಿಕಲ್ಪಿತಮನ್ಯಾ
ರ್ಥಗತಿಯೊಳುತ್ವೇತ್ವ[2]ಯುಕ್ತ[2]ಯುಷ್ಮತ್ಸಂಜ್ಞೋ ।
ಕ್ತಿಗ[3]ಳೊಳಮ[3]ಸ್ಮದ್ಬಹುವಚ
ನಗತಿಯೊಳಂ ನೆಗೞ್ದ ಸರ್ವಸಾಧನಿಗಕ್ಕುಂ ॥ ೪೦೦

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಅನ್ಯಾರ್ಥಗತಿಗೆ ॥

ಮೇದಿನಿ ಸಾಗರಾಂತಮದು ನಿನ್ನನೆ ಪತ್ತುಗೆ ನಿನ್ನ ವಕ್ಷದೊಳ್
ಶ್ರೀ ದೊರೆಕೊಂಡು ಪೆರ್ಚುವೆರಸಿರ್ಕೆ ಸಮಂತು ನವಗ್ರಹಂಗಳೇ ।
ಕಾದಶಮಕ್ಕೆ ಕೀರ್ತಿ ಪರೆದಿರ್ಕೆ ಜಯಾಂಗನೆ ಕೂರ್ಕೆ ನಿಚ್ಚಲುಂ
ವೇದದೊಳೋದಿದಾಯು ನಿನಗಕ್ಕೆ ಚಿರಂ ಕಲಿಕಾಲಸೂದನಾ ॥ ೪೦೧

ಯುಷ್ಮತ್ಸಂಜ್ಞೋಕ್ತಿಗೆ ॥

ವಾಯಸದಂತೆ ನೋಡು ಬಕದಂತಿರೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮೆಟ್ಟು ಕಚ್ಛಪೋ
ಪಾಯದಡಂಗಿ ನಿಲ್ ಭ್ರಮರಿಯೊಳ್ ಭ್ರಮಿಯಂತಿರೆ ಬೆಚ್ಚರಾಗು ಖ ।
ಡ್ಗಾಯುಧ[4]ಚಾಮರಂ[4] ಪೊಳೆವ ಮಿಂಚನೆ ಪೋಲ್ತಿರೆ ಬೀಸು ನೀಂ ಖಳ
[5]ನ್ಯಾಯದಿ[5]ನೆಲ್ಲಮಂ ನೆಱೆಯೆ ಕಲ್ತುಪದೇಶಕನಾಗು ಲೋಕದೊಳ್ ॥ ೪೦೨

ಕಂ॥ ಹರಿ ನುಡಿಯೆ ನುಡಿಯಿ[6]ಮುಲಿ[6]ಯುಲಿ
ಮಿರಿಮುಸಿರ[7]ಲಿಮತ್ತ[7]ಸಾರಿಮೆಲೆಮಿಡುಕದಿರಿಂ ।
ಪಿರಿದುಂ [8]ಗೞಪಲಿಮೆಡೆ[ಗೋ
ದಿ]ರದಿರಿ[8]ಮೆನುತಿರೆ ಕಡಂಗಿ ಪಡಿಯಱಿರೆತ್ತಂ ॥ ೪೦೩

ಅಸ್ಮದ್ಬಹುವಚನಗತಿಗೆ ॥

ನೆನೆಯದೆ ಕಜ್ಜದ [9]ಬಿಣ್ಪಂ[9]
ಮುನಿವಯ್ ನೀನೊರ್ವನೆಂಬ ಹರಿಗಮಸಾಧ್ಯಂ ।

---

1 ತಳಕರ್ಾ (ಓ.ಮ). 2 ಯುಕ್ತ (ಓ.ಮ). 3 ಳಿಂದ (ಓ.ಮ). 4 ಚಾಪಮಂ (ಓ.ಮ). 5 ನ್ಯಾಯಮ (ಓ.ಮ). 6 ಮಾಲಿ (ಓ.ಮ). 7 ಲಮಿತ್ತ (ಓ.ಮ). 8 ಗಳಪರಿಮೆಡೆಗೋದಿರದಿರಿ (ಅ) ; ಗೞಪಲಿಮೆಡೆಗೊಂಡಿರದಿರಿ (ಅ.ಇ). 9 ಬಿಣ್ಪಿ (ಓ.ಮ).

ಮನುಜಪ್ರಾಕಾರಾಂ[1]ಕನೊ[1]
ಳಿನಿಬರುಮೊಂದಾಗಿ ತಾಗುವಂ ಫಲ್ಗುಣನೊಳ್ ‖ ೪೦೪

ಸೂತ್ರಂ ೯೨

ತದುಪಗತಮಧ್ಯಮೈಕ
ತ್ವದೊಳಕ್ಕು ಪ್ರಾಯದಿಂದಿಕಾರಮುಕಾರಂ ।
ವಿದಿತಸ್ವರೂಪಲೋಪಮು
ಮದಂತೆ ಪೆಱವುಳಿಯೊಳಂ ಪ್ರಕೃತ್ಯಂ[2]ತದೊಳಂ[2] ‖ ೪೦೫

ಪ್ರಯೋಗಂ ‖

ಬಿಗಿ ಪುಗು ಬಿಟ್ಟು ಕೂಡು ಜಡಿ ಬಗ್ಗಿಸು ಪೊಯ್ವೆಲೆನೋಡು ಸಾಯೆ ಸಾ
ರ್ದುಗಿ ಕೊಳೆ ನೂಂಕು ಸಾರ್ಚು [3]ಕಡೆ[3]ದೋಱೊಡಸಂದಿಸು ಸಾರ್ದು
[4]ದಂಡೆ[4]ಗೊಳ್ ।
ಪುಗದೆಡೆಮಾಡು ಚಪ್ಪರಿಸು ರೂಪಿಡು[5]ಕೂಪಿಡು[5] [6]ಕೂರ್ಪು[6]ದೋಱು ಪಾ
ಱಗಿಯದೆ ಕೂರ್ಮೆಯಿಕ್ಕು [7]ತೆಗೆ[7] ತೊಂಗಲನಿಂಬೆನೆ ನೂಂಕು [8]ಯುದ್ಧಮಂ[8]‖

ಸೂತ್ರಂ ೯೩

ಕ್ರಿಯೆ ತಾಂ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಮಪ್ಪ
ಲ್ಲಿಯಲಕ್ಕುಂ ವರ್ತಮಾನಗತಿಗುತ್ತುಮುತುಂ ।
ದ್ವಯಮಕ್ಕುಂ ಪೂರ್ವಭವ
ಕ್ರಿಯೆಯೊಳಿದುತ್ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳಕ್ಕುಂ ಪೀನಂ ‖ ೪೦೬

ಪ್ರಯೋಗಂ ‖

ತಿಂಗಳನಪ್ಪಿಕೊಳಲ್ [9]ಪಾ[9]
ಱಿಂಗಂ [10]ಬೆಳೆಯಿಕ್ಕ[10]ಲಮರಗಿರಿಶಿಖರಕ್ಕಂ ।
ಲಂಗಿಸಲೊಡರಿಸುವರ್ ಪ
ರ್ವಂಗಳ್ ಪತ್ತೆಂಟು ದೆವಸಮೆನೆ ಬೆಲೆವೆಣ್ಗಳ್ ‖ ೪೦೭

ಕೆದಱುತ್ತುಂ ಮಣಲಂ ತೆಮಳ್ದಿ ಕೊಳುತುಂ ಘೂರ್ಣೇಣುವಂ ಸೂಸುತುಂ
ನದನದ್ಯಚ್ಛಜಲಂಗಳಂ ಮುಱಿಯುತುಂ ಭೂಜಂಗಳಂ ನುರ್ಗುತುಂ ।

---

1 ತನೊ (ಅ). 2 ತರದೊಳ್ (ಅ). 3 ಕಡಿ (ಓ). 4 ಡಂಗೆ (ಓ).
5 ಕಾಪಿಡು (ಓ). 6 ನೋರ್ಪು (ಓ). 7 ನೆಗೆ (ಓ). 8 ಬಿರ್ದನಂ (ಓ).
9 ಹಾ (ಓ). 10 ಬೇವಿಕ್ಕ (ಅ).

ಪೊದಱಿಂ ಸೀೞುತುಮೆಯ್ದ ವಂಶವನಮಂ ಕಾಡಾನೆಯಂ ಪೋಲ್ತು ಪೊ
ಕ್ಕುದು ಬೀಡಂ ಲಯಕಾಲಕಾಲ[1] ವಿಚಲ[1]ದ್ಭೀಮಾರುತಂ ಮಾರುತಂ ‖ ೪೦೯

ನಡುಗಿ ತಡ[2]ವರಿಸಿ[2] ಬೆಂಕೆಯ
ಕಡುಗಾಯ್ಪಿಂಗಗಿದು ಜೆಡೆಗಳಿಡುವಿನೊಳಹಿಗಳ್ ।
ತೊಡರ್ದು ನುಸುಳ್ದೋಡಿ ಗಂಗೆಯ
ಮಡುಗಳನಡಹಡಿಸಿ ಪುಗುವಿನಂ ಭಯವಶದಿಂ ‖ ೪೧೦

ಸೂತ್ರಂ ೯೪

ಪ್ರತಿಷೇಧದೊಳಂ ಕೆಲಬರ
ಮತದಿಂದಲ್ ವರ್ತಿಕುಂ ಪದಾಂತರದಿಂ ಸಂ ।
ಗತಿಯಾ[3]ಗಲ್ಲೋಪಂ[3] ಮೇಣ್
ಚತುರ್ಥಿ ಸಮಸಲ್ಗುಮೆಂಬರದಱೊಳ್ ಕೆಲಬರ್ ‖ ೪೧೧

ಪ್ರಯೋಗಂ ‖

ನಗೆಯೊಳಮಪ್ಪೊಡಮಿಂತೀ
ತೆಗಟ ದುರುಕ್ತಿಗಳನೆಮ್ಮೊಳಿಂ ನುಡಿಯಲ್ ನೀಂ ।
ಬಗೆಯೊಳ್ ಬೇಱೊಂದನಣಂ
ಬಗೆಯಲ್ ಗಡ ನಿನಗೆ ಸುಮತಿ ಬೇಱಾಂ ಬೇಱೇ ‖ ೪೧೨

ಅಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ‖

ತರವೇಟ್ ಮದವಾರಣಮಂ
ಬರವೇಟ್ ಸನ್ನದ್ಧವಾಜಿಸಾಧನಮಂ ಬಿ ।
[4] ತ್ತರಿಸಲ್ಕೆ[4]ವೇಟ್ ವರೂಥೋ
ತ್ಕರಮಂ ಬಲಿದೊಡ್ಡವೇಟ್ ಪದಾತಿಯನೀಗಳ್ ‖ ೪೧೩

ಸೂತ್ರಂ ೯೫

ಎಸೆಗುಂ ಭಾವದೊ[5]ಳಮರ್ದೇ
ಕಸಂಜ್ಞ[5]ವಚನಂ ಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರಂ ವ ।
ರ್ತಿಸುತಿರೆ ತಾನಕ್ಕುಂ ಸ
ರ್ವಸಾಧನೀಮಧ್ಯಮೈಕವಚನಮದೆಂದುಂ ‖ ೪೧೪

---

1 ವಿಲಸ (ಓ.ಮ). 2 ದಡಿಸಿ (ಓ.ಮ).. 3 ಗೆಲ್ಲೋಪಮಂ, ಗಲುಲೋಪಂ (ಓ.ಮ). 4 ತ್ತರಿಸಿಬರ (ಓ). 5 ಳವಱೇಕ ಸಂಖ್ಯೆ (ಓ.ಮ).

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಭಾವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ॥

ಸಿಡಿಲಂ ಪೊಸವುದು ಶೇಷನ
ಪೆಡೆಯೊಳ್ ಪಟ್ಟಿರ್ಪುದೆಂಟುಮಾನೆಯ ಕೋಡಂ ।
ಪಿಡಿದೊತ್ತಿ ಕೀಱುವುದೇಱುಂ
ಕಡಲೊಳಗೋಲಾಡುತಿರ್ಪುದವನ ವಿನೋದಂ ॥ ೪೧೫

ಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರಕ್ಕೆ ॥

ಕೊಳ್ಕೊಳ್ಳೆಂದೊಡನೊಡನೆಯೆ
ತುಳ್ಕುವ ಯುವತಿಯರ ಕರಪರಿಚ್ಯುತಸಲಿಲಂ ।
ಗಳ್ಕೊಳೆ ಬಿಡೆ ಕೆದಱುವ ಕಿಂ
ಜಳ್ಕದಿನಾದುದು ಸರೋವರಂ ಕಪಿಶಜಳಂ ॥ ೪೧೬

ಸೂತ್ರಂ ೯೬

ಧಾತುಗನೇಕಾಕ್ಷರಕಾ
ಖ್ಯಾತವಿಭಕ್ತಿಗಳಮೊದಲೊಳಿಸು ತಾನಕ್ಕುಂ ।
ಹೇತುಪ್ರಯೋಗದೊಳ್ ತ
ಜ್ಜಾತಿಯೆ ಕರ್ಣಾಟಧಾತುಗಳ್ಗ[1]ಮರ್ದಿರ್ಕುಂ[1] ॥ ೪೧೭

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಎಸೆಗುಂ ಋಜ್ವಾಗತಂ ಕಣ್ಗೊಳಿಸುಗುಮಳವಟ್ಟರ್ಥಋಜ್ವಾಗತಂ ಶೋಭಿಸುಗುಂ ಪಾರ್ಶ್ವಾಗತಂ ನೋೞ್ಪರನೆಱಗಿಸುಗುಂ ಸಾಚಿ ತದ್ವಿದ್ವರಂ ರಂಜಿಸುಗುಂ[2]ದ್ವ್ಯರ್ಧಾ[ಕ್ಷಮೆಂ][2]ಬಂತೆಪೊಲಿರೆ[3]ನೆಗಟ್ದಿರ್ದಂ[3]ಗನಾಭಂಗಿಯಂ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಚಿತ್ರಕ್ಕಾಯುಪೊಯ್ದಂ ಮದನನೆನೆ ಕರಂ ಕಾಂತೆ ಕಣ್ಗೊಪ್ಪಿ ತೋರ್ಕುಂ॥

ಇಲ್ಲಿ ಉಪಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಲಘ್ವೇಕಾಕ್ಷರಕ್ಕಿದಂತ ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಸುರರೊಸೆಯೆ [4]ಸಕಳ . . . ಮು[4]
ಸುರನಿಕರಮತರ್ಕ್ಯಮಪ್ಪ ವಿಕ್ರಮಗುಣಮಂ ।
ಧರಿಯಿಸಿ ಸಂದಿರ್ದಂ ಭಾ
ಸುರತೇಜನುದಾತ್ತಕೀರ್ತಿನಿಳಯಂ ಕೃಷ್ಣಂ ॥ ೪೧೮

ಪ್ರಕೃತಿಗಳಂ ಧಾತ್ವರ್ಥದ
ವಿಕಲ್ಪದಿಂದಱಿದು ಸಮಱಿಕೊಳ್ವುದು ಬಹುರೂ ।

---

1 ಮವಕ್ಕುಂ (ಅ.ಮ). 2 ದ್ಯಶ್ವಕ್ಷಮೆಂ, (ಮ), ಪ್ಯರ್ಥಾಕ್ಷಮೆಂ (ಅ), ದ್ವ್ಯರ್ಧಾಕ್ಷಿಯೆಂ (ಅ.ಇ). 3 ಬರೆದಿರ್ದಂ (ಅ). 4 ಕಳಸಿಯೇಳು ಕಳಮು (ಅ).

ಪಕಮ[1]ನದಂ ಪೇೞಲ್ಕಾ[1]
ಸಕಳಂ ವಾಕ್ಪ್ರತಿಯುಮಾಱನುಟಿದವರಳವೇ ॥ ೪೨೦

ಪ್ರತಿಬುದ್ಧರಂ ಕುಱಿತ್ತೀ
ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಂ ಕಿಱಿದು ಮಾರ್ಗಸೂಚನೆಗೆಯ್ದಿಂ ।
ಮತಿವಂತರಱಿದು ಪೇೞ್ವುದು
ವಿತರ್ಕದಿಂ ಮತ್ತಮುಕ್ತಶೇಷಮನಿದಱೊಳ್ ॥ ೪೨೧

ಇದು ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿಯೊಳ್ ಆಖ್ಯಾತಪ್ರಕರಣಂ ಪಂಚಮಂ.

ಗೀತಿಕೆ ॥
ಇಂತಿರೆ ಶಬ್ದಂ ಸಂದೇಹ
ಧ್ವಾಂತೌಘಂ ಪಿಂಗಿರೆ ಜಲಕನಾಗೆ ಬುಧ ।
ಸಂತತಿಗಪ್ಪಂತು ಪೇೞ್ದನಿದಂ
ಶಾಂತಮನಂ ಕವಿತಾಗುಣೋದಯಂ ॥ ೪೨೨

ಅಭಿಮತಶಬ್ದಸಂಸ್ಕರಣದಿಂ ಜನಮಂ ತಿಳಿವಂತು ಮಾಡಿ ವಾ
ಗ್ವಿಭವಮದಪ್ರತರ್ಕ್ಯಮೆನೆ ಸಂದೆಸಕಂ ದೆಸೆಯಂತನೆಯ್ದಿ ತ ।
ತ್ಸಭೆಗಳೊಳಗ್ರಪೂಜೆವಡೆದೊಂದು ಮಹಾಮಹಿಮಾನುಭಾವದಿಂ
ದಭಿನವಶರ್ವವರ್ಮನಿವನೆಂದಪುದುರ್ವರೆ ನಾಗವರ್ಮನಂ ॥ ೪೨೩

[2] ಇದು ಸಕಳಸುಕವಿಜನಮನಸ್ಸರೋಜಿನೀರಾಜಹಂಸಾಯಮಾ
ನಾನೂನಕವಿತಾಗುಣೋದಯಂ[2] ಶ್ರೀನಾಗವರ್ಮ
ಪ್ರಣೀತಮಪ್ಪ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದೊಳ್
ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿ[3]ಯೆಂಬುದು
ಪ್ರಥಮಾಧಿಕರಣಂ[3]

---

1 ನವಕೆಂಬಿಸಲ್ಕಾ (ಅ). 2 ಇದು (ಓ.ಮ), ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. 3 ಯೊಳ್ಪ್ರಥ
ಮಾಧಿಕಾರಂ (ಓ.ಮ).

ಕಾವ್ಯಮಲವ್ಯಾವೃತ್ತ್ಯಧಿಕರಣಂ

ಪದಪದಾರ್ಥ ಸಂಧಿದೋಷವಿನಿಶ್ಚಯ ಪ್ರಕರಣಂ

ಪ್ರತಿ[1]ಭಾನಂ[1] ಕಾವ್ಯವಿದ್ಯಾಪ್ರಚಯಪರಿಚಯಂ ವೃದ್ಧಸೇವಾನುರಾಗಂ
ಸತತಾಭ್ಯಾಸಪ್ರಯತ್ನಂ ಕವಿತೆಗೆ ನಿಯತಂ ಕಾರಣಂ ಪೇೞ್ವೊಡಂತಾ ।
ಪ್ರತಿ[2]ಭಾನಂ[2] ಶಕ್ತಿ ಲೋಕಾಗಮಸಕಲಕಲಾವೇದನಂ ವಿದ್ಯೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾ
ನ್ವಿತನಪ್ಪಂ ವೃದ್ಧನಾಲಸ್ಯಮನುಟಿದೆಸಪುದ್ಯೋಗಮಭ್ಯಾಸಕರ್ಮಂ ॥

ಶ್ರುತವಾರಿನಿಧಿಯ ಪಾರಮ
ನತಿಪ್ರಬಂ[3]ಧಾಭಿಯೋಗ[3]ರಾರೆಯ್ದಿದೊಡಂ ।
ಕೃತಪುಣ್ಯಂಗಲ್ಲದೆ ವಿ
ಶ್ರುತಕವಿತಾರತ್ನಮಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುಗುಮೇ ॥ ೪೨೫

ಮದಮಿಲ್ಲದಿಭಂ ಮಧುವಿ
ಲ್ಲದ ಕುಸುಮಂ ಚಂದ್ರ[4]ನಿಲ್ಲದಿರುಳಾಳಾರ್ಪಿ[4] ।
ಲ್ಲದ ನೃಪತಿ ಕವಿತೆಯಿಲ್ಲದ
ವಿದಗ್ಧತಾಗುಣಮದೇಂ ಮನಂಗೊಳಿಸುಗುಮೇ ॥ ೪೨೬

[5]ಪರಮ[5]ಪ್ರೀತಿನಿಮಿತ್ತಂ
ನಿರತಿಶಯಯಶೋ[6]ನಿದಾನ[6]ಮಪ್ಪುದಱನಿಹಂ ।
ಪರಮೆಂಬೆರಡರ್ಕಂ ಬಂ
ಧುರ[7]ಕಾವ್ಯ[7]ನಿಬಂಧದಿಂ ಹಿತಂ ಪೆಱತುಂಟೇ ॥ ೪೨೭

ಕೃತಿಸತಿಯ ಮೆಯ್ಯೊಳೆಳ್ಳನಿ
ತು ತಾನದೊಂದಱಿಯೆ ದೋಷಮಾಗೆ ತದಾವ ।
ರ್ಜಿತಮಪ್ಪ ಕೀರ್ತಿಯುಂ ನಿಂ
ದಿತಮಕ್ಕುಂ ದರ್ಪಣಾರ್ಪಿತಚ್ಛಾಯೆಯವೊಲ್ ॥ ೪೨೮

1-2 ಭಾವಂ (ಓ.ಮ). 3 ಧಾನುರಾಗ (ಅ.ಮ). 4 ನಿಲ್ಲದೊಂದಿರುಳಾರ್ಪಿ (ಅ.ಮ). 5 ಪರಱ (ಮ). 6 ವಿಧಾನ (ಮ). 7 ವಾಕ್ಯ (ಅ.ಮ).

ಅದಱಿಂದುಪೇಕ್ಷೆಗೆಯ್ಯದೆ
ಸದಭಿಮತೋದಾತ್ತಕೀರ್ತಿಯಂ ಬಯಸುವವಂ ।
ಪದವಾಕ್ಯಾರ್ಥಂಗಳೊ[1]ಳೊಂ
ದದಂತು[1] ಪಿಂಗಿಸುಗೆ ದೋಷಮಂ [2]ಕೃತಿಯಿಂದಂ[2] ॥ ೪೨೯

[3]ಪ್ರಯೋಜನ[3]ಸ್ಥಾಪನಂ

ಸೂತ್ರಂ ೯೭

ಇರೆ ಶಬ್ದಾರ್ಥಂಗಳ್ ತ
ತ್ಪರತೆಯಿನದುಕಾವ್ಯಮದಱೊಳುಚಿತ್ತೈಕಾರ್ಥಾಂ ।
ತರವಾಚಿ ಶಬ್ದ[4]ಮವ[4]ಭಾ
ಸರೂಪಮಾಹ್ಲಾದಕಾರಿಯಪ್ಪುದದರ್ಥಂ ॥ ೪೩೦

ಸೂತ್ರಂ ೯೮

ಪ್ರಕರಣದಿಂ ಶಬ್ದಾಂತರ
ದ ಕೂಟದಿಂದಭಿನಯಂಗಳಿಂದಿಷ್ಟಾರ್ಥ ।
ಪ್ರಕಟನಮಕ್ಕುಮನೇಕ
ಪ್ರಕಾರಮರ್ಥಂ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂಭವಿಸುವೊಡಂ ॥ ೪೩೧

ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ॥

ಏನೇನುಂ ಮದನುಜರೆನ
ಗಾನತರಣಮಾಗದಿರ್ದರುಂಮದಮವರ್ಗಂ ।
ತೇನೇತಱೊಳಾಯ್ತದನಿನಿ
ಸಾನುಂ ಬೇಗದೊಳೆ ಕಳೆದು ತೋಱುವೆನೆ ರಣದೊಳ್ ॥ ೪೩೨

ಶಬ್ದಾಂತರ ಸಂಸರ್ಗಕ್ಕೆ ॥

ಹರಿ ಪೊಯ್ಯೆ ಬಿರಿದ ಮದವ
ತ್ಕರಿಕುಂಭದಿನಗದೊಳೊಕ್ಕ ರಕ್ತಾರಕ್ತ ।
ಸ್ಫುರಿತನವಮೌಕ್ತಿಕಂಗಳ
ನರೆ[5]ಉಳಿ[5] ವನಚರಿಯರೆರದ ಪಣ್ಗೆತ್ತಾಯ್ದರ್ ॥ ೪೩೩

1 ಳ್ಪೊಂದದಂತು (ಮ). 2 ಕ್ರಮದಿಂಧಂ (ಒ.ಮ.ಅ). 3 ಪ್ರಯೋಗ (ಅ).
4 ಮದ (ಅ). 5 ಉಗಿ (ಮ).

ಅಭಿನಯಕ್ಕೆ ॥

ಇನಿವಿರಿಯವಪ್ಪ ಪೊಲೆಯವ
ಳಿನಿವಿರಿಯವೆನಿಪ್ಪ ಕಣ್ಗಳಾಕೆ ಮನಂಗೆ ।
ಟ್ಟಿನಿತು ದೆವಸಂಗಳಂ ತ
ನ್ನಿನಿಯನನಗಲ್ದಿಂ ಬಟಿಕ್ಕಮಿಂತಿಂತಾದಳ್ ॥ ೪೩೪

ಸೂತ್ರಂ ೯೯

ಅಸಮರ್ಥಮಪ್ರತೀತಂ
ವಿಸಂಧಿ ವಿಪರೀತಕಲ್ಪನಂ ಕಷ್ಟಂ ನೀ ।
ರಸಮೆಂದು ದೋಷಮಿವು ಸಮ
ನಿಸುಗುಂ ಪದದೊಳ್ ಪದಾಗಮಜ್ಞರ ಮತದಿಂ ॥ ೪೩೫

ಸೂತ್ರಂ ೧೦೦

ತೆಱೆದಿರೆ ತದ್ವಾಚಕತೆಯ
ನಱಿಪಲ್ ನೆಱೆಯದುದೆ ಕೃತಿಯೊಳಸಮರ್ಥಪದಂ ।
ಪೆಱತೇಂ ಪ್ರತೀತಿ ಬಗೆಗೇ
ತಱೊಳಂ ತೋಱದುದದಪ್ರತೀತಂ ಗೂಢಂ ॥ ೪೩೬

ಉದಾಹರಣೆ ॥

ಅಸಮರ್ಥಕ್ಕೆ ॥

ಉರ[1]ಗಾಳಿ[1] ನಂದನಾವಳಿ
ತರತರದಿಂದೆಱಗಿ ಜಳಭೃದಂತಿಕದೊಳ್ ಮಾ ।
ಣ್ದಿರದೆ ಕುಡಿ[2]ದುಪ್ಪು[2]ನೀರಂ
ಧರೆಗಿನಿದಂ ಕಱೆವುದಿಂ[3]ತಿದೇಂ[3] ವಿಸ್ಮಯವೋ ॥ ೪೩೭

ಅಪ್ರತೀತಕ್ಕೆ ॥

ಅಸಿ[4]ತರ್ಧಿ[4] ವಯಸ್ಯಾಧ್ವದೊ
ಳೆಸೆವ ನವಾಬ್ಜನ್ಮಶೋಭೆ ಮೇಚಕದೂಷ್ಯ ।
ಪ್ರಸರದ ಮೆಯ್ಯೊಳ್ [5]ಪರ್ವಿ[5]ರೆ
ಪಸರಿಸಿದ ಗುಣಂಗ[6]ಳವನನೇ[6]ನಿಟಿಸಿದು[7]ಪ್ಪೋ[7] ॥ ೪೩೮

---

1 ಗಾದಿ (ಅ.ಮ), ಗಾಡಿ (ಅ). 2 ದಿರ್ಪ (ಮ). 3 ತದೇಂ (ಮ).
4 ತರ್ತ್ರಿ (ಅ). 5 ಪರ್ಚಂ (ಅ). 6 ಳಳವನೇ. 7 ದೋ (ಓ.ಮ).

ಸೂತ್ರಂ ೧೦೧

[1]ಅವಿಹಿತ[1]ಸಂಹಿತೆ ಮೇಣ್ ಸಂ
ಧಿವಿರೂಪಂ ಬಗೆಯೆ ತಾಂ ವಿಸಂಧಿಯೆನಿಕ್ಕುಂ ।
ಸ್ವವಿ[2]ಕಲ್ಪಿತ[2]ದೊಳನಿಷ್ಟಾ
ರ್ಥವಾಗೆ ವಿಪರೀತಕಲ್ಪನಂ ತಾನಕ್ಕುಂ ॥ ೪೩೯

ಉದಾಹರಣೆ ॥
ವಿಸಂಧಿಗೆ ॥

ಅಸಿಯು ಒಱೆ ಬೆಸದ [3]ಪಟ್ಟಿಗೆ[3]
ಮಿಸುಗುವ ಆರಂ ತೊಳಪ್ಪ ಕನ್ನಪುರಂ ಜೆ ।
ಲ್ವೆಸೆದಿರೆ ಬಲವರ್ಪ ವಿಟರ್
ಕುಸುಮೇಷುವ ಮೇಳದವರ್ಗಳೆನಿಸಿದ[4]ರದಱೊಳ್[4] ॥ ೪೪೦

ವಿರೂಪಸಂಧಿಗೆ ॥

[5]ಪಸರಂಗುಡದೆಸಪ ಮಳೀ
ಮಸರ್ಗೆಂ[5]ದುದಿತೋಡುರಾಜನಂ ನಯದಿಂ ಕ ।
ಲ್ಪಿಸಿ ಜಲಧಿ ನುಡಿವ ಮಾಣ್ಕೆಯಿ
ನೆಸೆದತ್ತುಲ್ಲೋಲಬಹಲಕಲ್ಲೋಲರವಂ ॥ ೪೪೧

ವಿಪರೀತಕಲ್ಪನಕ್ಕೆ ॥

ಬಳವದರಿಭೂಪದಾವಾ
ನಳಂ ಕಳಿಂಗಾಧಿರಾಜ ನಿನ್ನುಗ್ರಶರಾ ।
ವಳಿವಿಳಸಿತೋರುಧಾರಾ
ಜಳ[6]ಸಿತಕರನಿಂ[6]ದಮೆಯ್ದೆ ಮುಟ್ಟುಗೆ [7]ಧುರ[7]ದೊಳ್ ॥ ೪೪೨

ಸೂತ್ರಂ ೧೦೨

ಶ್ರುತಿವಿರಸಪದಕ್ಷೇಪ
ಸ್ಥಿತಿ ಕಷ್ಟಂ ಗ್ರಾಮ್ಯಶಬ್ದಸಂದರ್ಭಸಮ ।
ನ್ವಿತಮುಮಸಭ್ಯಾರ್ಥಕೃತಿ
ಸ್ಮೃತಿಯುಂ ನೀರಸಮೆನಿಪ್ಪುದಕ್ಕುಂ ದೋಷಂ ॥ ೪೪೩

---

1 ಅವಿದಿತ (ಅ). 2 ಕಲ್ಪನ (ಅ). 3 ಪೆಟ್ಟಿಗೆ, ಕಟ್ಟಿಗೆ (ಅ). 4 ರವರೊಳ್ (ಅ). 5 ಪಸುರಂಬಡದೆಸಪಮಳೀಮಸರ್ಗೆಂ (ಅ.ಇ). 6 ಸೀಕರದಿಂ (ಓ.ಮ). 7 ಧರೆ (ಓ.ಮ).

ಉದಾಹರಣೆ ॥

ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ॥

ಇದಿರ್ವರ್ಪರ್ಪವೊಲಾಯ್ತು ಪವನ
[1]ವಿದಳತ್ತ್ವಾರ್ದ್ವಿಪ್ರೋಥ[1]ಪುಷ್ಪರಜಸ್ಸ ।
ಕ್ತದಿನೊದವಿ ಮಾರುತಂ ಭ್ರಾ
ಮ್ಯದತ್ಯುದಗ್ರಾಳಿಝುಂಕೃತೋಚ್ಚೈರ್ಧ್ವಾನಂ ॥ ೪೪೪

ನೀರಸಕ್ಕೆ ॥

ಅಂಗನೆಯೊಳ್ ಕಳ್ದಿರ್ಪುದ
ನಂಗಾಹಿಯನಱಿದು [2]ಪೇೞ್ದು ಪೊಡೆಯಂ ಕಡುಪಿ[2] ।
ನ್ನಂಗಂ ದೊರೆಕೊಂಡಿರೆ ಕೊಂ
ಡಂ ಗಡವೆಲೆ [3]ತ್ಯೈಗ ಹುಯಿಲ[3]ದೇಂ ಚೋಜಿಗವೋ ॥ ೪೪೫

ತಲೆಮಟ್ಟು [4]ಪಾಯ್ದು[4] [5]ವೀರ್ಯಾ
ವ[5]ಲೇಪದಿಂದಿಱಿದು ಬಿೞ್ದುಮೆೞ್ದಂ ಮತ್ತಂ ।
ಚಲ[6]ಚಲದಿಂ[6]ದೊಡನಿಕ್ಕಿದ
ನೊಲೆದಿದಿರೊಳೆ ಮಣಿಯದಾಂತ ಪರವಾಹಿನಿಯಂ ॥ ೪೪೬

ಸೂತ್ರಂ ೧೦೩

ಮಱಿಸುಂದು ಸೂಟಸುಂದೆನೆ
[7]ಪಿಱಿತಿನಿಯೆನೆ ಪೂಱಿಯೆನೆ[7] ಪದಾಂತರದಿಂದಂ ॥
ನೆಱೆದು ನಿಲೆ ದುಷ್ಪ್ರತೀತಿಯ
ನಱಿಪುವ ಪೆಱಪೆಱವುಮಿನ್ನವೇ ಗ್ರಾಮ್ಯಂಗಳ್ ॥ ೪೪೭

ಅದೆಂತೆನೆ ॥

ನೆಱಿಗೊಂಡು ತೊನೆವ ಸರಲಿಂ
ನೆಱಲ್ದು ರಥದೊಳಗೆ ಬಿೞ್ದು ಚಕ್ರಧರಂ ಮೆ ॥
ಯ್ಮಱೆದು ಗುಹಾಂತರದೊಳ್ ಮಿಗೆ
ಮಱಿಸುಂದಿದ ಪುಲಿಯನಾಗಳಿನಿಸಂ ಪೋಲ್ತಂ ॥ ೪೪೮

ಮಚ್ಚರದ ಸೂಟ[8]ಸುಂದಿನ[8]
ಪೊಚ್ಚಱಿ[9]ನಾಂತಿರ್ದು[9] ಬಿರುದಿನೆಸಕದ ಪೆಱವುಂ ।

1 ವಿದಳತ್ತ್ವಾರ್ದ್ವಿಪ್ರೋದ (ಅ), ದೆಳದತ್ತ್ರದ್ವಾರ್ದ್ವಿಪ್ರೋದ (ಮ). 2 ಪೊದರ್ದು ಪೊಡೆಯುಂಕಾಱಿಪಿ (ಅ). 3 ತ್ಯೈಗುಹುಃಯದೇಂ (ಅ), ತ್ಯೈಗಹುಲಲದೇಂ (ಅ.ಇ). 4 ಪೊಯ್ದು (ಅ). 5 ನಿರ್ಯಾನಲೆಪ್ಪದಿಂ (ಓ.ಮ). 6 ಚಲನಿಂ (ಅ). 7 ಪೆಱಿತಿನಿ ಸಿಂಪಿಱಿಯದೆನೆ (ಓ.ಮ). 8 ಸುಂದಿದ (ಅ). 9 ನಾಂತಿರ್ದ (ಓ), ಕಾಂತಿರ್ದ (ಅ.ಮ).

[1]ಕಟ್ಟ[1]ಕಳಿಗಳ ತೊಡರ್ಪಿನ
ಮೆಚ್ಚವಣಿಗೆಯಂಕಮಮಂ ಮಹೀಶಂ ನೋಟ್ಟುಂ ॥ ೪೪೯

ಕೊೞೆವಲ್ [2]ಬತ್ತಿದ[2] ಕಾಲ್ [3]ಪಿಂ
ಬಱು[3] ಗೇಸಂ ನೆಕ್ಕ ಕದಪು ಪೊಕ್ಕಿರ್ದ ಬಸಿಱ್ ॥
ತೆಱೆದ ಮುಖಕುಹರ[4]ವರ್ಬಿಸೆ[4]
ಪಿಱುತಿನಿಗಳ ಬಳಗವೆಯ್ದೆ [5]ತಂದುದು[5] ಮುನಿಯಂ ॥ ೪೫೦

[6]ಮತ್ತ[6]ರು ಡಂಗೆಗೊಂಡು ಬಡಿಯಲ್ ಚಲದಿಂದೆನಸುಂ ದುರಾಗ್ರಹಂ
ಚಿತ್ತದೊಳಾಗೆ ನಿನ್ನ ಬಟಿಯಂ ಬರಲೀ ಮುಳಿ[7]ಸೇಂ ಟ[7]ಮಾಳದಿಂ ।
ಸುತ್ತುವರ್ಗಲ್ಲದೊಳ್ಳೆ ಬಿಡು ನೀನೆನಗಿಲ್ಲಳ ಪೂಱು [8]ತೋಱು[8] ಪೇ
ಬುತ್ತಿರಲಾಸೆಯಂ ಬಿಸುಟು ನೀಂ [6]ಕಳೆ[9] ಪಾಂಟಿ ಮತಕ್ಕೆ ಸ್ವೈರಿಸೆಂ॥ ೪೫೧
ಇಂತೀ ಪೇೞ್ವುವುಮನಱುದು ಪೆಱಪೆಱವುಮನಱುದುಕೊಳ್ವುದು ॥

ಅನುಕರಣ[10]ದೊಳೊಂ[10]ದಿದ ಮಾ
ತಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೋಷಮಾಗೆ ಸಲ್ಗುಂ ಪೇಟ್ದಿಂ ।
ತಿನಿತುಂ ಸ್ವರೂಪಕಥನದೊ
ಳನುವಾದಂ ಭಿನ್ನಶಬ್ದಮಪ್ಪುದಱಿಂದಂ ॥ ೪೫೨

ಇದು ಕಾವ್ಯಮಲವ್ಯಾವೃತ್ತಿಯೊಳ್ ಪದಪದಾರ್ಥ ಸಂಧಿದೋಷ
ವಿನಿಶ್ಚಯ ಪ್ರಕರಣಂ ಪ್ರಥಮಂ.

ವಾಕ್ಯವಾಕ್ಯಾರ್ಥ ದೋಷಾನುಕೀರ್ತನ ಪ್ರಕರಣಂ

ಸೂತ್ರಂ ೧೦೪

ವಿದಿತಾರ್ಥಂ ಕ್ಷೋದಕ್ಷಮ
ಮುದಾತ್ತಶಬ್ದಂ ಪರಸ್ಪರಂ ಸಾಪೇಕ್ಷಂ ।
ಪದಸಮುದಾಯಂ ವಾಕ್ಯಂ
ವ್ಯದಸ್ತಕಾಂಕ್ಷಂ ತದೇಕವಸ್ತುನಿಬದ್ಧಂ ॥ ೪೫೩

---

1 ನರ್ಚಿ (ಓ). 2 ಪತ್ತಿದ (ಅ). 0 ಸಿಂಪಿಱು (ಅ.ಮ). 4 ಮುರ್ಬಿಸೆ (ಅ). 5 ಬಂದವು (ಅ.ಮ). 6 ಪೆತ್ತ (ಅ.ಮ). 7 ಸಿಂತ (ಅ). 8 ತೋಱು (ಓ.ಮ) 9 ಕಟಿ (ಅ.ಮ). 10 ದಿನೊಂ (ಅ.ಮ).

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಅಸವಸದಿಂ ಪಟಗೆಯ್ಯಂ
ಕಸಮಂ ಸೋದಿಸದೆ ಬಿತ್ತಿದೊಕ್ಕಲಿಗನವೋಲ್ |
ಸಸಿಯಂ ನೋಡಿ ತಳೋದರಿ
ಬಿಸುಸುಯ್ಯಂ ಬಯ್ಗೆ[1]ಮಂತೆ[1]ಮಾಡಿದ ಬಿದಿಯಂ || ೪೫೪

ಸೂತ್ರಂ ೧೦೫

ವ್ಯವಹಿತಮೇಕಾರ್ಥಂ ವ್ಯ
ರ್ಥವಪಕ್ರಮಮಖಿಳಲೋಕಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧಂ |
ಸುವಿದಿತಯತಿಭಂಗಂ ಭಿ
ನ್ನವೃತ್ತಮೆಂದಿಂತು ವಾಕ್ಯದೋಷಮಿವಕ್ಕುಂ || ೪೫೫

ಸೂತ್ರಂ ೧೦೬

ವ್ಯತಿಕೀರ್ಣಪದಕ್ರಮಮನು
ಚಿತಾನ್ವಯಂ ವ್ಯವಹಿತಾನ್ವಯಂ ತಾನದು ದಲ್ |
ಮತಿಸಮ್ಮೋಹಮನಿದಿರವ
ರ್ಗೆ ತೊಡರ್ಚಲ್ವೇಡ್ವೊಡಲ್ಲಿ[2]ಗಲ್ಲದು[2] ದೋಷಂ || ೪೫೬

ಅವರ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಒಳಕೊಳ್ ಮುಂ ನಿನಗಿಲ್ಲದ
ಮುಳಿಸಂ ಕಾಲ್ಗೆಱಗಿದೋಪನಂ ತೊಱೆ ದಯೆಯಿಂ |
ತಳ[3]ಮಳಗು[3]ತ್ತನುನಯದಿಂ
ತಿಳಿಪಲ್ಕೆಂದೆಱಗದನ್ನಮೆನ್ನರುಮುಱುಗುಂ || ೪೫೭

ಪತ್ರಂ ಭುಜಂಗಸಮಿತಿ ಕ
ಳತ್ರಂ ದಳ್ಳುರಿ ವಿಭೂಷಣಾವಳಿ ಭೂಭೃ |
ತ್ಪುತ್ರಿ ಗವಾಧಿಪನಜಿನಂ
ನೇತ್ರಂ ನಿವಸನವೆನಿಪ್ಪನೊಸೆಗೆಮಗಭವಂ || ೪೫೮

---

1 ಮಿಂತು (ಒ.ಮ.ಅ). 2 ಗೆಲ್ಲಂ (ಅ). 3 ಮಳಾಕು (ಅ).

ಸೂತ್ರಂ ೧೦೭

ಅವಧಾರಿಸದುಕ್ತಾರ್ಥಮ
ನವಿಶೇಷದೆ ಮಗುಳ್ದು [1]ನುಡಿದೊಡೇ[1]ಕಾರ್ಥಂ ಕ್ರೋ |
ಧವಿಷಾದಖೇದಭಯಹ
ರ್ಷವಿಸ್ಮಯಾದಿಗಳೊಳಿನ್ನವಿಷ್ಟಮದುಷ್ಟಂ ॥ ೪೫೯

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ ॥

ಉನ್ಮನಮೆ ಮಾೞ್ಕುಮುತ್ಕೆಯ
ನುನ್ಮದಬರ್ಹಿಣಶಿಖಂಡಿಕೇಕಾವಿರುತಂ |
ತನ್ಮಧುರಧ್ವನಿಯುಂ ಜಳ
ಧನ್ಮೇಘನಿನಾದವೊದವೆ [2]ದೆಸೆದೆಸೆ[2]ಗೆಸೆಗುಂ ॥ ೪೬೦

ಅಪರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ॥

ಗಗನಾಧ್ವರ್ ಶರಣಾಗಿಮಾಗಿಮಮರರ್ ನಿಂದಾಸಿಮಾಸಿಂ ದಿಶಾ
ಳಿಗಧೀಶರ್ ನೆರೆದೊಡ್ಡಿವೊಡ್ಡಿಮುರಗರ್ ಬಂದೆಯ್ದಿವೆಯ್ದಿಂ ಮನ |
ಸ್ವಿಗಳೀ ದೈತ್ಯನನಿಕ್ಕಿವಿಕ್ಕಿಮದಟರ್ ಪೂಣ್ದುಣ್ಮಿ ಮುಣ್ಮಿಂ ಯಶೋ
ರ್ಥಿಗಳೆನ್ನಂ ನೆಲೆ[3]ಗುಯ್ಯಿಮುಯ್ಯಿ[3]ಮೆನುತುಂ ತನ್ವಂಗಿ ಪುಯ್ಯಲ್ಚಿದಳ್ ॥ ೪೬೧

[4]ಸೂತ್ರಂ[4] ೧೦೮

ಕರಿಕಳಭಮೆನೆ ಶಿರಶ್ಶೇ
ಖರಮೆನೆ ನವಪುಷ್ಪಮಾಲೆಯೆನೆ ಮೌಕ್ತಿಕಭಾ |
ಸುರಹಾರಯಷ್ಟಿಯೆನೆ ಪೌ
ನರುಕ್ತ್ಯಮಾಗದು ವಿಶೇಷಸಂಭಾವನೆಯೊಳ್ ॥ ೪೬೨

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಆ ರಾಜಶಿರಶ್ಶೇಖರ
ನಾರಿಂದಂ ಪಿರಿಯನಳವಿಯೊಳ್ ಬಳವದಹಂ |
ಕಾರದೆ ಬರೆ [5]ತಗೆವಂ[5] ಸ್ತಂ
ಬೇರಮಕಳಭಮ[6]ನುಪಾತ್ತವಾಲಧಿ[6]ಮೂಲಂ ॥ ೪೬೩

---

1 ಮಿಡುವುದೇ, ಬಿಡುವುಪೇ (ಓ.ಮ). 2 ದಶದಿಶೆ (ಓ.ಮ). 3 ಗೊಯ್ಯಿಮೊಯ್ಯಿ (ಓ). 4 "ಇಲ್ಲ ವಿಶೇಷಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ" ಎಂದು ಕೆಲವು ಮಾತೃಕೆಗಳಲ್ಲಿದೆ. 5 ತೆಗೆದಂ(ಓ). 6 ಉದಾತ್ತವಾರಿಧಿ (ಮ).

ನವಕುಸುಮಮಾಲೆ ಮೌಕ್ತಿಕ
ವಿವಿಕ್ತಹಾರಾನುಕಾರಿ [1]ಕರ[1]ಮೊಪ್ಪಿರ್ಕುಂ ।
ಸವಿಲಾಸದಸ್ಯುವನಿತಾ
ನಿವಹಘನಸ್ತನತಟಾಂತರವ್ಯಾಲಗ್ನಂ ॥ ೪೬೪

ಸೂತ್ರಂ ೧೦೯

ವ್ಯರ್ಥಂ ಪೂರ್ವಾಪರವಿಹಿ
ತಾರ್ಥವ್ಯಾಘಾತದಿಂ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಪದಂ ।
ಸಾರ್ಥಕಮಕ್ಕುಮನರ್ಥಕ
ದರ್ಥಿತಜನದುಕ್ತಿವಿಷಯದೊಳ್ ಮತ್ತದುವುಂ ॥ ೪೬೫

ಆಯೆರಡರ್ಕಂ ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಎಱಗಿಸು ಭುಜವಿಜಯದಿನಣ
ಮುಱದೆ ಬಿಗುರ್ತಿರ್ಪರಾತಿನೃಪರಂ ಧರ್ಮ ।
ಕ್ಕೆಱೆವಟ್ಟಾಗಿರ್ದಯ್ ನೀಂ
ಪೆಱರಾರುಂ ನಿನಗೆ ಪಗೆವರೆಂಬರುಮೊಳರೇ ॥ ೪೬೬

ಪರದಾರಗಮನಮಾರ್ಯಾ
ಚರಿತಂ[2]ಗೆನಗೆಂತು[2] ಯುಕ್ತಮಕ್ಕುಂ ತತ್ಸಂ ।
ದರರುಚಿರಮಧುರ[3]ವನಿತಾ[3]
ಧರಪಾನಂ ತಾನದೆಂತು ಪೇೞ್ [4]ಕೂ[4]ಡುಗುಮೋ ೪೬೭

ಸೂತ್ರಂ ೧೧೦

ಮೊದಲೊಳ್ ಮುಂ ಪೇೞ್ದುದ್ದೇ
ಶದಂದಮನುದೇಶಮಾಗದಂದಕ್ರಮಮಿ ।
ನ್ನದುವುಂ ಸಂಬಂಧಕ್ಕಾ
ವುದಾನು[5]ಮವ[5]ಬೋಧಹೇತುವಾ[6]ದೊಡ[6]ದೋಷಂ॥ ೪೬೮

ಉದಾಹರಣೆ ॥

ಸತ್ವರಜಸ್ತಮೋಗುಣವಿಭಾಗದಿನೀ ತ್ರಿಜಗಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಕ
ರ್ತೃತ್ವದೊಳೊಂದಿಯುಂ [7]ನೆಱೆಯೆ[7] ಸಂಹರಿಸಲ್ [8]ನೆಱೆದುಂ[8] ಸಮಂತು ನಿ ।

---

1 ಕಳ (ಓ). 2 ನಿನಗೆಂತು (ಅ). 3 ವ್ರತಾ (ಅ). 4 ಮೂೞ (ಅ).
5 ಮನು (ಅ.ಇ). 6 ದೊಡೆ (ಓ). 7 ಬೆಱೆಯೆ (ಅ). 8 ಮೆಱೆದುಂ (ಅ).

ತ್ಯತ್ವಮನಾಂತುಮಿಂಶನಜನಚ್ಯುತನೆಂಬಿನೆಗಂ ವಿಭಿನ್ನಮೂ
ರ್ತಿತ್ವಮನಪ್ಪುಕೆಯ್ದು ಪರಮೇಶ್ವರನೀಗೆಮಗಾಪ್ತತತ್ವಮಂ ‖ ೪೭೯

ವಾತಂ ಪಿತ್ತಂ ಕಫಮೆಂ
ಬೀ ತೆಱದಿಂ ಮೂಱು ದೋಷಮಾದ್ಯಂತಸಮಾ ।
ಖ್ಯಾತಂಗಳವುಷ್ಣದಿನತಿ
ಶೀತದಿನುಪಶಮಿಕುಮಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮದೊಂದುಂ ‖ ೪೭೦

ಸೂತ್ರಂ ೧೧೧

ಕಾಳಸ್ವಭಾವದೇಶಸ
ಮಾಳಕ್ಷಿತವಸ್ತುರೂಪವಿಪರೀತಮ[1]ದಂ ।
ತಾ[1]ಳೋಕ[2]ವಿರುದ್ಧಂ ಗುಣ
ದೋಳಿಗೆ ವಂದಿರ್ಕುಮರಮೆ[2] ಕವಿಕೌಶಲದಿಂ ‖ ೪೭೧

ಅನಿತರ್ಕಂ ಲಕ್ಷ್ಯಂ ‖

ವಿಕಚಾಂಭೋರುಹಷಂಡಮುನ್ಮದಮರಾಳಾನೀಕಮುತ್ಫುಲ್ಲ ಚಂ
ಪಕಮಾಕಂದಮಹೀಜಮುಜ್ವ್ವಳಮಿಯದ್ರಂಗಂ ಸ್ಫುಟತ್ಕೋಕಿಲ ।
ಪ್ರಕಟಾರಾವಪರಂಪರಾಪರಿಗತಾಶಾಕುಂಜಮಕ್ಷೀಬ ಕೇ
ಕಿಕದಂಬಂ ಜಗತೀಜನಕ್ಕೆ ಪಡೆದತ್ತಭ್ರಾಗಮಂ ರಾಗಮಂ ‖ ೪೭೨

ಇದು ಕಾಲವಿರುದ್ಧಂ ‖

ಕೋಡುಳ್ಳ ತುರಂಗಂ ಬಂ
[3]ಡಾಡುವ[3] ನವಕರ್ಣಿಕಾರಮತಿಮಧುರತೆಯೊಳ್ ।
ಕೂಡಿದ ನಿಂಬಾರಾಮಂ
ನಾಡೊಳಗೊಳವೆಂದೊಡಿನ್ನದೇವರ್ಣಿಪುದೋ ‖ ೪೭೩

ಇದು ಸ್ವಭಾವವಿರುದ್ಧಂ ‖

ಕರ್ಪೂರಧೂರುಹಾರಾಮೋ
ತ್ಸರ್ಪದ್ಧೂಳೀ [ವಿ]ಧೂಸರಂ ।
ತೋರ್ಪುದಾತಿಥ್ಯಮಂ[4] ಮಾಡಲ್
ಬರ್ಪಂತೀ ಮಲಯಾನಿಲಂ[4] ‖ ೪೭೪

ಇದು ದೇಶವಿರುದ್ಧಂ ‖

---

1 ದಿಂನಾ (ಅ). 2 ವಿರುದ್ಧಗುಣಂಲಾಲಸದೊಳ್ಗೆ ಮಧುರ (ಓ), ವಿರುದ್ಧಂ ಗುಣಲಾಲಸದೊಳಿಮಿಸುಗೆ (ಮ). 8 ಡೋಡಿದ (ಅ.ಮ). 4 ಮೆನೆಮಾಡಲಾರ್ಪಂ ಬರ್ಪಂತಿರೆ ಬಂದುದಂದುಮಲಯಾನಿಲನಿಂ (ಓ.ಮ).

ಬೇಱೊಂದದ್ಭುತರಸಮಂ
ಬೀಱುತ್ತುಮನೇಕವಿವಿಧಫಲಪರಿಣತಿಯಿಂ |
ದಾಱುಂ ಋತುಗಳುಮೊಡನೆಯೆ
ತೋಱಿದುವು ತಪಃಪ್ರಭಾವದಿಂ [1]ಮುನಿಪತಿಯಾ[1] ೪೭೫

ಇದು ಕವಿಕೌಶಲಂ

ಸೂತ್ರಂ ೧೧೨

ನ್ಯಾಯಾಗಮನೃಪವಿದ್ಯಾ
ವ್ಯಾಯಕಲಾಕಾಮತಂತ್ರವಿಷಯವಿರೋಧ |
ಪ್ರಾಯಂ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧಂ
ಶ್ರೇಯಮದಂತೆಲ್ಲಿಯಾನುಮುಕ್ತಿಕ್ರಮದಿಂ || ೪೭೬

ಉದಾಹರಣ ||

ಅವಿನಶ್ವರಗತಿ[2]ಸಂಸ್ಕಾ[2]
ರವೆಂಬ [3]ಸುಗತೋಕ್ತಿ[3] ಸತ್ಯಮಂತಲ್ಲದೊಡಾ |
ನವನೀಲನೀರಜಾಕ್ಷಿಯ
ಸವಿಲಾಸಾಲೋಕಮಿನ್ನುಮಿರ್ಕುಮೆ ಮನದೊಳ್ || ೪೭೭

ಉಪನಯನಂಗೆಯ್ಯದೆಯುಂ
ಸ್ವಪೂರ್ವವಾಸನೆಯ ಬಲದಿನಿಂತೀತಂ ವೇ |
ದಪುರಾಣವೇದಿಯಾದಂ
ವ್ಯಪೇಕ್ಷೆಗೆಯ್ಗುಮೆ ವಿಶುದ್ಧಮಣಿ [[4]ಸಂಸ್ಕೃತಿ[4]]ಯಂ || ೪೭೮

ಉಱಿದುವರ್ಕುಮಿಾ ತೆಱದಿ[5]ನಱುದುಕೊಳ್ವುದು[5]

ಸೂತ್ರಂ ೧೧೩

ನಿಯತಸ್ಥಾನಂ ಪದವಿಸೃ
ತಿಯೊಳಾದ ವಿರಾಮಮಱಿಗೆ ಯತಿಯಕ್ಕುಮದ |
[6]ಕರ್ಣಯಥಾಗತಿ[6] ಯತಿಭಂಗಂ
ಪ್ರಯುಕ್ತಸಮಭರವಿಭಾಗದೊಳ್ [7]ನಿರ್ದೋಷಂ[7] || ೪೭೯

---

1 ತನ್ಮುನಿಯಾ (ಅ). 2 ಸಂಸಾ (ಅ). 3 ಸಂಗೋಕ್ತಿ (ಅ.ಮ). 4 ಸಂಸೃತಿ (ಅ.ಇ). 5 ನಱುವುದು (ಓ.ಮ). 6 ಕರ್ಣಯಥಾರ್ಥಗತಿ (ಅ). 7 ನಿರ್ದುಷ್ಟಂ (ಅ).

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಅತಿಮೃದುವನಿಟಿಸುಗುಂ ಮ
ತ್ತತಿತೀವ್ರನನಣಮೆ ಜನಮುದೆಳಸದದೆಂತುಂ ।
ಮತಿವಂ[1] ತನಂತಱಿಂದೀ[1]
ಕ್ಷಿತಿಯುಂ [2]ಬಸದಾಗಿ[2] ಮಾಳ್ಕೆ ಮಧ್ಯಮಗತಿಯಿಂ ॥ ೪೮೦

ಇಂತೀ ಪೇಳ್ದಾನೃಪಗುಣವಿಭೇದಂಗಳಂ ತಾಳ್ದಿ ನಿಂದಾ
ತಂ[3] ತನ್ನೊಳ್[3] ತಾಳ್ದುಗುಮಖಿಳಲೋಕೈಕಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮಂ ವಿ ।
ಭ್ರಾಂತೇಂ ಭೂಮ್ಯಂತರರಿಪುಗಳಂ ಗೆಲ್ದು ವಿಕ್ರಾಂತದಿಂ ಕ
ಲ್ಪಾಂತಸ್ಥಾಯಿಪ್ರಕಟವಿಹಟತ್ಕೀರ್ತಿಗಂ ಕಾಂತನಕ್ಕುಂ ॥ ೪೮೧

ಸೂತ್ರಂ ೧೧೪

ಗುರುಲಘುರಚನೆಗೆ ನಿರ್ದಿ
ಷ್ಟರೂಪಹೀನಾಧಿಕಾಕ್ಷರಂ ಛಂದದೊಳೊಂ ।
ದಿರೆ ಭಿನ್ನವೃತ್ತಮೆಂಬು[4]ದು[4]
ದುರುಕ್ತಮತ್ಯಂತದೋಷಮಕ್ಕುಂ ಕೃತಿಯೊಳ್ ॥ ೪೮೨

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಜೀಮೂತಕೇತುಗಣ್ಣಂ
ಗೆ ಮೇಘವಾಹನನದೆಂತು ಮುಂ ಬೆಸಕೆಯ್ದಂ ।
ನಿಮ್ಮಣ್ಣಂಗೆ ಮತಂಗಂ
ಗಾ ಮಾಳ್ಕೆಯ ವಿನಯದಿಂದೆ ನೀಂ ಬೆಸಕೆಯ್ಯಿಂ ॥ ೪೮೩

ಪಣಮ[5]ನೀಯನಂ[5] ಪ್ರಿಯಂ ನುಡಿದೆಂತುಂ
ಮಾಣೆ ಮತ್ತವನ ಪಂಬಲನೆಂತುಂ ।
ಕೇಣಕಾಱನನದೇ[6]ಕೆಗ ಕಾವ್ಯೈ[6]
ನಾಣಪುತ್ತ ನಗೆಯಂ ನೀಂ ಬಗೆಯ್ಕೆ ॥ ೪೮೪

ಸೂತ್ರಂ ೧೧೫

ಮಿಗೆ ದಲ್ ವಲಂ ವೆಱಿಂ ಮ
ತ್ತೆ ಗಡಂ ಗಳ ಕೆನ್ನಮೆಂಬನರ್ಥಕಪದಮಂ ।

---

1 ತರದಱುವುದಿಂತೀ (ಒ), ತರದಱುನಿಂತೀ (ಅ), ತರಱುವರಿಂತೀ (ಮ). 2 ವಶಮಾಗಿ (ಅ). 3 ತವ್ಮೊಳ್ (ಅ.ಒ). 4 ದಾ (ಒ). 5 ನೀಯಿನೆಂ (ಒ.ಮ). 6 ಗಣಿಕೆವ್ವೈ (ಒ).

ಸೊಗಯಿಸೆ [1]ವಾಕ್ಯಾ[1]ಲಂಕೃತಿ
ನೆಗಬ್ದೆಡೆಯೊಳ್ ಪೇಲ್ಗೆ ಪೇೞದಿರ್ಕುೞಿದೆಡೆಯೊಳ್ ॥ ೪೮೫

ವಿರಹಿ ಮೃಗಂ ದಲಂ[2]ಜಿಸುವವಂ ಮಧು ದಲ್[2] ಬಲೆಗಳ್ ಲತಾಳಿ ದಲ್
ಕರಿಕು ಕನಲ್ದು ಕಾಯ್ದು ವಿರಹಾಗ್ನಿ ದಲೊಪ್ಪುವ ಕೆಯ್ಕೊಳಂ ದಲಾ ।
ಗುರಿ ಪವನಂ ದಲೆಂಬಿನಮನಂಗನ ಬೇಂಟೆಯ [3]ಬಿಂದದಂತೆ ಬಂ
ದಿರೆ[3] ಪೊಸನುಗ್ಗಿ ಕೆಯ್ಗುೞಿಯೆ ಕಣ್ಗೆಸೆದಿರ್ದುವು ನಂದನಾಳಿಗಳ್ ॥ ೪೮೭

ಮಾವಿನ ಕೊನೆ ಮಾವಿನ ನನೆ
ಮಾವಿನ ಪೂ ಮಾವಿನೆಳೆಯ ಮಿಡಿ ಮಾವಿನ ಕಾಯ್ ।
ಮಾವಿನ ಪಣ್ಣೆಂದು ಜನಂ
ಭಾವಿಸೆ ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರಂ ಮಾವೆ ವಲಂ ॥ ೪೮೭

ವಿಕ್ರಮವಹ್ನಿ ಮುನ್ನಳುರ್ದುಕೊಂಡುದು ತನ್ಮನಿಯಂ ಗಡಶ್ವಮೇ
ಧಕ್ರತು ಧೂಮವಾದುದು ಗಡಂ ಬೞಿಯಂ ಶಿಖಿ ಧೂಮಯೋನಿಯೆಂ ।
ಬೀ ಕ್ರಮಮೆಂತು ಪೇೞಿಮೆನೆ ವಿಕ್ರಮಯಜ್ಞವಿಧಾನಮಂ ಧರಾ
ಚಕ್ರಮೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಬಣ್ಣಿಸೆ ಜಸಂಬಡೆದಂ ಪೊಲಕೇಶಿವಲ್ಲಭಂ ॥ ೪೮೮

ತೊಳಗೆ ಪೊನ್ನರಥಂ ರಥವಾಜಿ[4]ಗಳ್[4]
ಕಿಳಿಱೆ ವೀರರಸಂ ಕರೆಗಣ್ಮೆ ಕಂ ।
ಟಳಿಸೆ ಮೆಯ್ನವಿರಗ್ಗಳವೊಪ್ಪಿದಂ
ಗಳ ಸರಿತ್ಸುತನಾಹವಲಂಪಟಂ ॥ ೪೮೯

ಅಂಕುರದಿಂ ಪ್ರವಾಳಚಯದಿಂ ನವಕುಟ್ಮಲಶೋಭೆಯಿಂ ಬೆಡಂ
ಗಂ ಕುಡುಶಿರ್ಪ ಪುಷ್ಪರುಚಿಯಿಂ ವಿಳಸತ್ಫಳಸಂಕುಳಂಗಳಿಂ ।
ಪಂಕರುಹಾಸನಂ ಬರೆದು ಬರ್ಚಿಸಿದಂತಿರೆ ನೋೞ್ಪೊಡೆತ್ತಲುಂ
ತಾಂ ಕರವೊಪ್ಪಿ ತೋಱು[5]ವುದು[5] ಬಂದ [6]ಬಸಂತದೊಳೊಂದು ಮಾಮರಂ[6] ॥

ಪಗಲೊಪ್ಪದು ಶಶಿ ನಿಶೆಯೊಳ್
ಸೊಗಯಿಸದರವಿಂದಮದಱಿನಂತೆರಡುಮನೆಂ ।
ತು ಗಡ ಸಮನೆಂಬೆನಾ ಶಿಶು
ಮೃಗನಯನೆಯ ಪಗಲುಮಿರುಳುಮೊಪ್ಪುವ ಮೊಗಮಂ ॥ ೪೯೧

1 ಕಾವ್ಯಾ (ಅ.ಮ). 2 ಲಾಡಿಸುವವಂ ಮದನಂ (ಒ). 3 ಬೀಜದಂದದಿಂ ಬರೆ (ಒ.ಮ). 4 ಯೊಳ್ (ಒ.ಮ). 5 ವುವು (ಒ.ಮ). 6 ಬಸಂತದ ನಂದನಾಳಿಗಳ್ (ಒ ಮ)

ಕೀಱು ಪೌರುಷಮನಾತ್ಮಪುಣ್ಯದಿಂ
ಬೇಱೆ ಮಾಡ[1]ದೆಸಕ್ಕೊಂ[1] ವಿರೋಧಿಯುಂ ।
ಮಿಾಱುಗುಂ ವೆಱಿವೆಱಂಕೆಯೊಂದಱಿಂ
ಪಾಱಲಾರ್ಕರ್ಮ ಪತತ್ರಿರಾಜನುಂ ॥ ೪೯೨

ಆ ಕಥೆ ಮತ್ತೆಂತೆಂದೊಡೆ
ಭೀಕರಕರಿಮಕರನಿಕರಭಿನ್ನತರಂಗಾ ।
ನೀಕಲವಣಾಂಬುರಾಶಿವ್ಯ
ತಾಕೃತಿ ಕಮನೀಯಮುಂಟು ಜಂಬೂದ್ವೀಪಂ ॥ ೪೯೩

ಬಿಚ್ಚತಮಿರ್ದು ಕಣ್ಣ ಪಸವೋಡುವಿನಂ ಸಲೆ ನೀನೆ ನೋಡ ಪೆ
ರ್ಮಚ್ಚರನಿಕ್ಕಲೆನ್ನ ಭುಜದಂಡಮೆ ಸಾಲದೆ ಕೆನ್ನಮೆಲ್ಲಿಯುಂ ।
[2]ಮಚ್ಚದೊನಿಲ್ಲ[2] ನಿನ್ನಳವನಿನ್ನದಱಿಂ ಗಳ ನೀನೆ[3]ಯಾನಕ
ವ್ಯಚ್ಚಿತನಯ್[3] ತ್ರಿಶಕ್ತಿಯುತನಯ್ ವಿಜಿಗೀಷುವಯಸ್ತವೈರಿಯಯ್ ॥ ೪೯೪
ಮತ್ತಮುಟಿಪಾವರ್ಕ್ವಿಾ ತೆಱದಿಂ ನೋಡಿಕೊಳ್ವುದು ॥

ಇದು ಕಾವ್ಯಮಲವ್ಯಾವೃತ್ತಿಯೊಳ್ ವಾಕ್ಯವಾಕ್ಯಾರ್ಥದೋಷಾನು
ಕೀರ್ತನಪ್ರಕರಣಂ ದ್ವಿತೀಯಂ

ಗೀತಿಕೆ ॥

ಈ ಪೇಳ್ದ ಮಾಳ್ಕೆಯಿಂ ದೋಷಾ
ಲೇಪಂ ಪೊರ್ದದಂತಿರೆ ಸನ್ನಿಬಂಧ ।
ವ್ಯಾಪೃತನಕ್ಕೆ ಗುಣವದರ್ಥಂ
ವ್ಯಾಪಕಮಾಗೆ ಕವಿತ್ವ ತತ್ವದೊಳ್ ॥ ೪೯೫

[4]ಸಮುಚಿತ[4]ಕೃತಿದೋಷದೂಷ್ಯಮಾರ್ಗ
ಕ್ರಮಪರಿಭಾವಿತ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯಪ್ಪಂ ।
ಗಮಳಿನ ಕವಿತಾಗುಣೋದಯಶ್ರೀ
ಸಮನಿಸುಗುಂ ಸತತಾಭಿಯೋಗದಿಂದಂ ॥ ೪೯೬

ಸಾರವಿಚಾರ [5]ಬಂಧುರ[5]ಮತಿಪ್ರಸರಂ ಪರಿಪಕ್ವಶಾಸ್ತ್ರಸಂ
ಸ್ಕಾರನುಪೇತಕೌತುಕರಸಂ ವಿದಿತಾಗಮಲೋಕವೃತ್ತನು ।

---

1 ದೆಸೆಪಂ (ಓ). 2 ಮೆಚ್ಚದೊನಲ್ಲ (ಅ). 3 ಯಾನೆಕಾಬ್ಯಚ್ಯುತನಯ್ (ಅ)
4 ಸಮುದಿತ (ಅ.ಓ). 5 ಚಂಚುರ (ಮ).

ತ್ಸಾರಿತಮತ್ಸರಂ ಸುಜನವತ್ಸಲನೆಲ್ಲಿಯುಮಿೀತನೆಂದು ಕೆ
ಯ್ವಾರದೆ ಬಣ್ಣಿಕುಂ ವಿಬುಧಮಂಡಳಿ ಪಂಡಿತನಾಗವರ್ಮನಂ ‖ ೪೯೭

ಇದು ಸಕಳಸುಕವಿಜನಮನಸ್ಸರೋಜಿನೀರಾಜಹಂಸಾಯಮಾನಾನೂನ
ಕವಿತಾಗುಣೋದಯಂ ಶ್ರೀನಾಗವರ್ಮಪ್ರಣೀತಮಪ್ಪ
ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದೊಳ್ ಕಾವ್ಯಮಲವ್ಯಾವೃತ್ತಿ
ಯೆಂಬುದು ದ್ವಿತೀಯಾಧಿಕರಣಂ

ಗುಣವಿವೇಕಾಧಿಕರಣಂ

ಮಾರ್ಗವಿಭಾಗದರ್ಶನಪ್ರಕರಣಂ

ಇದು ಸೌಂದರ್ಯಗುಣಪ್ರಕಾಶಮಿದು ತಾನಗ್ರಾಮ್ಯತಾಧಾನಮಿಂ
ತಿದು ಭಾಸ್ವತ್ಪರಭಾಗರಮ್ಯಮಿದು ಬಂಧಾಶ್ಲೇಷವಿಚ್ಛಿತ್ತಿಗಾ ।
ಸ್ಪದಮೆಂ[1]ದಿಂತು[1] ಚಿತಪ್ರಯೋಗ[2]ವಿಧಿಯಿಂ ಸಯ್ತಪ್ಪಿನಂ[2] ತಿರ್ದಿ ಪೇ ।
ಳ್ಪುದು ಪೂಮಾಲೆಯನಿಂಬಿನಿಂ ಸಮೆವವೋಲ್ ಸತ್ಕಾವ್ಯಮಂ [3]ಕಬ್ಬಿಗಂ[3] ॥೪೯೮

ಸೂತ್ರಂ ೧೧೬

ನಿರತಿಶಯಕಾವ್ಯಶೋಭಾ
ಕರಂಗಳಾಗಿರ್ಪ ಧರ್ಮಮವು ಗುಣಮಕ್ಕುಂ ।
ಪರಮಪುರಾಣಕವೀಶ್ವರ
ನಿರೂಪಿತಂಗಳ್ ವಿಚಿತ್ರಮಾರ್ಗಯುತಂಗಳ್ ॥ ೪೯೯

ಸೂತ್ರಂ ೧೧೭

ಸಮಸಂಶ್ಲಿಷ್ಟಾರ್ಥವ್ಯ
ಕ್ತಿಮಧುರಕಾಂತಪ್ರಸನ್ನಸುಕುಮಾರೋಜ ।
ಸ್ಸಮಭಿಮತೋದಾರಾಹ್ವಯ
ಸಮಾಧಿಗಳ್ ಕೃತಿಗುಣಂಗಳೀರಯ್ದಕ್ಕುಂ ॥ ೫೦೦

ಸೂತ್ರಂ ೧೧೮

ಅದೆಂತೆನೆ ॥

ಸಮಮೆಂಬುದು ಬಂಧದೊಳವಿ
ಷಮಂ ಮೃದುಸ್ಫುಟವಿಮಿಶ್ರ[4]ವಿನ್ಯಾಸಪದ[4] ।
ಕ್ರಮದಿಂ ಮೂಱು ತೆಱಂ ಬಂ
ಧಮುಂ ಯಥಾರ್ಥಾನುವೃತ್ತಿಯಿಂ ವರ್ತಿಸುಗುಂ ॥ ೫೦೧

---

1 ದೆಂದು (ಓ.ಮ). 2 ವಿಧಿಯಂಸ್ಥೈತಿರ್ಪಿನಂ (ಅ). ೩ ಕಪ್ಪಿಗಂ (ಮ).
4 ವರ್ಣೋದಾತ್ತ (ಓ.ಮ).

ಉದಾಹರಣೆ ॥

ಮೃದುಬಂಧಕ್ಕೆ ॥

ಶರದದೊಳೊನಲ್ದು [1]ಬಿಡುತುಂ[1]
[2]ಧರೇಂದ್ರಗಿ[2]ರಿಕರಿಗಳುಡಿಯೆ ಪಾಯ್ದುವು ಕಾಯ್ಪಿಂ ।
ಕರಟತಟಗಳಿತಮದಜಳ
ಪರಿಮಳಸಮುದಿದಳದಳಿಕುಳಂ ನಗಕುಳಮಂ ॥ ೫೦೨

ಸ್ಫುಟಬಂಧಕ್ಕೆ ॥

ಅಂಭೋನಿಧಿಗಂಭೀರಂ
ಶುಂಭದ್ಭುಜಗೇಂದ್ರಭೋಗನಿಭಭುಜಪರಿಘಂ ।
ಜಂಭಾರಿವೈಭವಂ ವಿ
ಶ್ವಂಭರೆಗಧಿನಾಥನಶ್ವಕಂಠಂ ಖಚರಂ ॥ ೫೦೩

ಮಿಶ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ॥

[3]ಹಸ್ತಾವಚಯದಿ ನುರು[3] ಪು
ಷ್ಪಸ್ತಬಕಮನುನ್ಮದಭ್ರಮದ್ಭ್ರಮರಪರಿ ।
ತ್ರಸ್ತಮತಿ ಮೆಲ್ಲನೆಱಗಿ ಪು
ನಸ್ತನವತಿ ಕೊಯ್ದುಳಾಮ್ರಶಾಖೆಯೊಳೊರ್ವಳ್ ॥ ೫೦೪

ಸೂತ್ರಂ ೧೧೯

ಅಶಿಥಿಲಪದಚಯರಚನಾ
ತಿಶಯಂ ಸಂಶ್ಲಿಷ್ಟಮೆಂಬುದಕ್ಕುಮನೇಯಂ ।
ವಿಶದಾರ್ಥಂ ಶಬ್ದಾನ್ವಯ
[4]ವಶ[4]ಮರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ಪೇೞಲ್ಪಡೆಗುಂ ॥ ೫೦೫

ಉದಾಹರಣೆ ॥

ಸಂಶ್ಲಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ॥

ಅದಿರದಿದಿರಿದಿರನೆಯ್ತಂ
ದೊದಱುತ್ತುಂ ಪೊಕ್ಕು ಪಟುಪವಿಪ್ರತಿಮಭುಜಂ ॥
ಕೆದಱು ಮೆಱೆದೋವದೆಚ್ಚಂ
ಕದನದೆ ವಿದ್ವಿಡ್ಬಳಪ್ರಧಾನರನಿಂದ್ರಂ ॥ ೫೦೬

---

1 ಬಿರ್ದುತಂ (ಓ.ಮು). 2 ದುರಗಿಂಚರ (ಓ). 3 ಹಸ್ತಾವನಿಚಯಾಪಃಂ (ಓ.ಮು) 4 ಮಸ (ಓ.ಮು).

ಅರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ||

ಓರಂತೆ ಪರೆದ ನವಸಂ
ಧ್ಯಾರುಚಿಯಿಂದಪರದಿಗ್ವಿಭಾಗದೊಳಿನಿಸೊಂ |
ದಾರಕ್ತಮಾಗಿ ನೀಱಲ
ದೋರೆಯನನುಕರಿಪುದಾದುದಾಗಸಮಾಗಳ್ || ೩೦೭

ನೇಯಕ್ಕೆ ||

ಅರಕ್ತಮಾಗಿ ನೀಱಲ
ದೋರೆಯನನುಕರಿಪುದಾದುದಾಗಸಮೆನೆ ಸಂ |
ಧ್ಯಾರುಚಿಯಿನಕ್ಕುಮೆಂದವ
ಧಾರಿಸಿ ನೆಱೆಯಱಿದುಕೊಳ್ವು[1]ದಿದು[1] ನೇಯಾರ್ಥಂ || ೩೦೮

ಸೂತ್ರಂ ೧೨೦

ಅಗ್ರಾಮ್ಯವಚನವೃತ್ತಿ ಸ
ಮಗ್ರರಸಾಪೂರ್ಣಮಪ್ಪುದದು ಮಧುರಂ ನಿ |
ರ್ವ್ಯಗ್ರ[2]ಪದವಿಸ್ಸತಿ ಪರಚಿ
ತ್ತಗ್ರಹಣ[2]ಸಮರ್ಥಮಪ್ಪುದಂತದು ಕಾಂತಂ || ೩೦೯

ಉದಾಹರಣೆ ||

ಮಧುರಕ್ಕೆ ||

ಅಳಿಕುಳರುತಿಗಳಿನವನತ
ಫಳತರುಗಳಿನುಚಿತಕುಸುಮಗಂಧದಿನಬಳಾ |
ವಿಳಸನದಿಂದೀವುದು ಗಂ
ಧಿಳವಿಷಯಂ ಸಕಳವಿಷಯರಸರಸಿಕತೆಯಂ || ೩೧೦

ಕಾಂತಕ್ಕೆ ||

ಅರಸಾಳ್ತನವೆನ್ನದೆ ಕೇಳ್
ಪರಮಾರ್ಥಮನೀಗ[3]ಳೆನಗೆ[3] ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಪದಂ |
ದೊರೆಕೊಂಡಂತಾದುದು ಪೋ
ಲ್ತಿರೆ ದೇವರ ಬರವೆ ದೇವದೇವರ ಬರವಂ || ೩೧೧

ಸೂತ್ರಂ ೧೨೧

ಅತಿರೂಢಾರ್ಥಮಗೂಢಂ
[4]ಪ್ರತೀತಿ[4]ಸುಭಗಂ ಪ್ರಸನ್ನಮೆನೆಪಡೆಗುಮಪಾ |

---

1 ದದು (ಅ.ಮ). 2 ಪದಸ್ಥಿತಿರಚಿತೋಪಗ್ರಹಣ. 3 ಳೆಮ್ಮ (ಅ).
4 ಪ್ರತೀತ (ಅ.ಮ).

ಕೃತನಿಷ್ಠುರಾಕ್ಷರಂ ಲಾ
ಲಿತಲಲಿತಪದಪ್ರಕಾರಮದು ಸುಕುಮಾರಂ ॥ ೫೧೨

ಅವರ್ಕ್ಕನುಕ್ರಮಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಮಡುಗಳೊಳಗಲರ್ದ [1]ನೆಯ್ದಿಲ[1]
ಕಡುಗಂಪುಮನಿವಱ [2]ಕಂಪೆ[2] ಗೆಲ್ದುವು ಸಾಸಿ ।
ರ್ಮಡಿಯೆನೆ ಪೊಂಬಣ್ಣದ ಕೆಂ
ಪಿಡಿದಿರೆ ಸೊಗಯಿಪುವು ಗಂಧಶಾಲಿವನಂಗಳ್ ॥ ೫೧೩

ಮಣಿಭವನಂಗಳ ರುಚಿಗಳ್
ಪೆಣೆದು ನಭೋಂಗಣದೊಳಮರಚಾಪವಿಳಾಸ ।
ಕ್ಕೆಣೆಯಾಗಿರೆ ಬಹುವಿಧದಿಂ
ಕುಣಿವುವು ಕಾರ್ಗೆತ್ತು ಕೇಗಿ ಸೋಗೆನವಿಲ್ಗಳ್ ॥ ೫೧೪

ಸೂತ್ರಂ ೧೨೨

ಪಿರಿದುಂ ಸಮಾಸಮಾಗಿರೆ
ವಿರಚಿಸುವುದು ತಾನದೋಜಮಕ್ಕುಂ ಲೋಕೋ ।
ತ್ತರವರ್ಣನಂ ವಿಶೇಷಣ
ಪರಪ್ರಕರ್ಷೋಕ್ತಿಯುಕ್ತಮಪ್ಪುದುದಾರಂ ॥ ೫೧೫

ಉದಾಹರಣೆ ॥

ಓಜಕ್ಕೆ ॥

ಬಕಕುರರಪಕ್ಷ[3]ವಿಕ್ಷಿ[3]
ಪ್ತಕಂಜಕಿಂಜಲ್ಕಪುಂಜಪಿಂಜರಿತಾಚ್ಛೋ ।
ದಕಪರಿಪೂರ್ಣತಟಾಕ
ಪ್ರಕರಸರೋನಿಕರರಂಜಿತಾಶಾವಲಯಂ ॥ ೫೧೬

ಉದಾರಕ್ಕೆ ॥

ಬಹು[4]ಪೋಷಣದಿಂ[4] ಮಾವಿನ
ಸಹಕಾರದ ಸೊನೆಯ ಸೋನೆ ಬೆಳೆಯಿಸೆ ಬೆಳೆಗುಂ ।
ಮಹಿಯೆನೆ ಬಣ್ಣಿಸುವ ಪಿತಾ
ಮಹಂಗಮಱಿದೆಗ್ಗ ವೊಗ್ಗೆ ನಿನಗಮದೆನಗಂ ॥ ೫೧೭

1 ನೆಯ್ದಲ. 2 ಕಂಪೆ (ಅ). 3 ವಿಕ್ಷಿ (ಓ.ಮ). 4 ದೋಷಮಾನಿಂ (ಓ), ಪೋಷಮಾನಿಂ, ವರ್ಷಮಾನಿಂ (ಅ).

ಮತ್ತಮಲ್ಲ ಶ್ಲಾಘ್ಯವಿಶೇಷಣಕ್ಕೆ ॥
ಮನೆಮನೆದಪ್ಪದೆಯುಂ ಪಳು
ಕಿನ ಕೇರ್ಗಳ್ ಪವಳದೆಸೆವ ಕಂಬಂ ಕರ್ಕೇ ।
ತನದ ತೊಲೆ ಪೊನ್ನ ಪೊಸಜಂ
[1]ತೆ[1] [2]ನೀಲದಡಿಗಲ್ಗಳೆಂ[2]ದೊಡೇವಣ್ಣಿಪುದೋ ॥ ೫೧೮

ಸೂತ್ರಂ ೧೨೩

ಪೆಱವಱ ಧರ್ಮಂಗಳನೇ
ತೆಱದಿಂದಂ ತಂದು ಪೆಱವಱೊಳ್ ಪತ್ತಿಸಿ ಕ ।
ಣ್ದೆಱೆಯೆ ಚತುರೋಕ್ತಿ ಕೃತಿಯೊಳ್
ನೆಱೆದಿರೆ ಪೇಲ್ವುದು ಸಮಾಧಿಯೆನೆ ಪೆಸರ್ವಡೆಗುಂ॥ ೫೧೯

ಉದಾಹರಣೆ ॥
ವಿನಿಮೀಲಿತನೀಲಾಂಬುಜ
ವನಮುನ್ಮೀಲಿತನವೀನಕಮಲವನಂ ತ ।
ದ್ದಿನಮುಖದೊಳ್ ಮಧುಪಾಳಿಗೆ
ಜನಿಯಿಸಿದುವು ಪಟಿಯ ಸುಸಿಲ ಪೊಸ ಸುಸಿಲಿಂಪಂ ॥ ೫೨೦

ಸೂತ್ರಂ ೧೨೪

ಇವು ನಿಯತಂ ದಕ್ಷಿಣದೇ
ಶವರ್ತಿಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದೊಳ್ ನೆಗಟ್ಟುಂ ಮ ।
ತ್ತವಱ ವಿಪರ್ಯಯವೃತ್ತಿಯೆ
ಬವರಿಸುಗುಮುದೀಚ್ಯಮಾರ್ಗದೊಳ್ ಪ್ರಚುರತೆಯಿಂ॥೫೨೧

ಸೂತ್ರಂ ೧೨೫

ವೈದರ್ಭಗೌಡಮಾರ್ಗವಿ
ಭೇದಂ ಬಗೆವೊಡೆ ಗತಾನುಗತಿಕಮಿದೆಂದೊ ।
ಲ್ದಾದರಿಪರ್ ಕೆಲಬರ್ ಸಂ
ವಾದದೊಳೆರಡುಂ ಸಮರ್ಥಮಪ್ಪುದಱಿಂದಂ ॥ ೫೨೨

ಇದು ಗುಣವಿವೇಕದೊಳ್ ಮಾರ್ಗವಿಭಾಗದರ್ಶನ ಪ್ರಕರಣಂ ಪ್ರಥಮಂ.

---

1 ತಿ (ಓ.ಮ). 2 ನಿಂದಡಕಲ್ಗಳೆಂ (ಮ).

ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರನಿರ್ಣಯಪ್ರಕರಣಂ

ಸೂತ್ರಂ ೧೨೬

ನಿಜದಿಂದಂ ಚೆಲ್ವೆಗೆ ವಿಬು
ಧಜನಪ್ರಿಯೆಗ[1]ಖಿಳಲೋಕವಿನುತ[1]ಪ್ರಮದಾ ।
ಗ್ರಜೆಗೆ ಕೃತಿ[2]ಸತಿಗೆ[2] ಶಬ್ದಾ
ರ್ಥಜಾತಮಂತೆರಡು ತೆಱದಲಂಕೃತಿಯಕ್ಕುಂ॥ ೫೨೩

ಸೂತ್ರಂ ೧೨೭

ಅವಱೊಳ್ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾ
ರವಿಭಾಗಂ ಯಮಕಮೆಸೆವನುಪ್ರಾಸಂ ಚಿ ।
ತ್ರವಿಚಿತ್ರಭಿತ್ತಿ ವಕ್ರೋ
ಕ್ತಿ ವಿಶೇಷಮುಮೆನೆ ಚತುರ್ವಿಧಂ ತಾನಕ್ಕುಂ ॥ ೫೨೪

ಸೂತ್ರಂ ೧೨೮

ಅವಱೊಳಗೆ ॥
ಪದವರ್ಣ *ವ್ಯಾವೃತ್ತಿ ದ
[3]ಲದು[3] ಯಮಕಂ ವ್ಯವಹಿ[4]ತಾವ್ಯ[4]ಪೇತಾತ್ಮಂ ಮ।
ತ್ತದು ಪಾದದಾದಿಮಧ್ಯಾಂ
ತದೊಳಕ್ಕುಮನೇಕಭೇದನಿಯತಸ್ಥಿತಿಯಿಂ ॥ ೫೨೫

ಉದಾಹರಣೆ ॥
ವ್ಯವಹಿತಕ್ಕೆ ॥
ಮಾಣಿಕದಂತೊಪ್ಪಿದನೀ
ಮಾಣಿ ಕರಂ [5]ಕಟಿಯೆ[5] ಚೆಲ್ವುವಡೆದೆಂಬಿನೆಗಂ ।

---

1 ಗಭಿವಿನೂತಕೀರ್ತಿ (ಪ). 2 ನಮಗೆ (ಓ.ಮ).

* ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಾವೃತ್ತಿಯೆಂಬ ಪದವನ್ನು ಆವೃತ್ತಿಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದೆ. ದಂಡಿಯ ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ III. 1ನ್ನು ನೋಡಿ.

3 ಲದೆ (ಅ). 4 ತವ್ಯ (ಅ). 5 ಕಳೆಯೆ (ಅ).

ಕ್ಷೋಣಿಯನಳೆಯಲ್ ಮುನ್ನಂ
[1]ಕ್ಷೋಣಿಮನಂ[1] [2]ವಿಷ್ಣು ತಾನೆ[2] ವಾಮನನಾದಂ ॥ ೫೨೬

ತಿಂದುಕಪೀನಫಲಂಗಳ
[3]ನೊಂದೊಂದೆಡೆಗಳೊಳಲಂಪು[3] ಪೋಪನ್ನೆವರಂ ।
ತಿಂದು ಕಪೀನಕುಳಂ ವೃತ್ತಿ
ಯಂದದಿನಿರ್ಪುದು ನಿಯುಕ್ತವನ್ಯಾಶನದಿಂ ॥ ೫೨೭

ಫಲಸಾರಸನಮವಂತೆ
ತ್ತಲುವೊದವಿರೆ ಕುಳಿರ್ವ ಪುಟಿಲೊಳೆರ್ದೆಗೊಳ್ವೆನೆಗಂ ।
ಕಲರುತಿಯಂ ಪಾಡಿದುದು
ತ್ಫಲಸಾರಸನಂ ಪುಳಿಂದಲಲನಾನಿಕರಂ ॥ ೫೨೮

ಆಲೋಚಂ ಸಾಲದೆ ಶಿಶು
ಪಾಲನನುಱದಿಕ್ಕಿ ಮಿಕ್ಕ ಭುವನಸ್ಥಿತಿಯುಂ ।
ಪಾಲಿಸು ನೀಂ ನಿನಗೆ ಜಗ
ತ್ಪಾಲನವಿಜ್ಞಾನಮಂ ಪೆಱರ್ ಪ್ರಕಟಿಪರೇ ॥ ೫೨೯

ಸರಭಸದೆ ಕಾಲ[4]ಯಮಸಾ
ಲ್ವರುಕ್ಮಿಬಾಣ[4]ದ್ರುಮಾದಿಗಳ್ವೆರಸಖಿಲಾ ।
ಸುರಚಕ್ರಂ ನಿನ್ನ ವಿಭಾ
ಸುರಚಕ್ರದ ಬಾಯ್ಗೆ ಬಾರದಿರದು ಮುರಾರೀ॥ ೫೩೦

ತಱಸಂದಿಸೆ ಕರಿಘಟೆಯಂ
[5]ತುಱು[5]ಗಿರೆ ಪಾಯ್ದುವು ಶಿಲೀಮುಖಂ ಪುಷ್ಕರದೊಳ್ ।
[6]ಗಱು[6]ಸಂದಿಸೆ ಮೊರೆದೊರ್ವೊದ
ಲೆಱಗುವ ತೆಱದಿಂ ಶಿಲೀಮುಖಂ ಪುಷ್ಕರದೊಳ್ ॥ ೫೩೧

ನೆಯ್ದಿಲೆಸಟಿವಱ ಪೋಲ್ವೆಯ
ನೆಯ್ದಿಲೆ ದಲ್ ಪಡೆದುವಿಲ್ಲ ಲೋಕಮನಲೆಯು ।
ಲ್ಕಯ್ದುಮಲರ್ಗಣೆಗಳಿಕ್ಕೆಮ
ಕೆಯ್ದುಮನೋಜಂಗೆನಿಪ್ಪುವಾಕೆಯ ಕಣ್ಗಳ್ ॥ ೫೩೨

ಮಲರೆ ತಮದೊಡ್ಡು ಪಂಕಜ
ಮಲರೆ ವಿನೀಲೋತ್ಪಲಾಳಿ ಮುಗಿಯೆ ಖಲರ್ ಸಂ ।

---

1 ಕ್ಷೂಣಮನಂ (ಓ), ಕ್ಷೋಣಿವರಂ (ಅ). 2 ತಾನೇವಿಷ್ಣು (ಒ). 3 ನೊಂದೆಡೆಗಳೊಳಲರ್ಗಂಪು (ಓ). 4 ಯಮನಂ ಸುರುಚಿರರುಗ್ಮಿ (ಓ), ಯಮನಂಸುರಚಿರಬಾಣ (ಅ). 5 ಮಱು (ಅ). 6 ತಱು, ಕಱು (ಅ).

ಚಲಿಸುತ್ತುಮುಗಿಯೆ ಜಗತೀ
ವಿಲೋಚನಂ ಮೂಡಿದಂ ವಿಲೋಚನನಾಗಳ್ ‖ ೫೩೩

ಅವುಳ್ಗಳ್ [1]ನಯವಿಕ್ರಮಗುಣ[1]
ದವುಳ್ಗಳ್ ನೃಪಶಾಸ್ತ್ರಶಸ್ತ್ರಪರಿಣತ[2]ರವರಂ[2] ।
ಸಮರದೊಳುದಗ್ರಶೌರ್ಯಂ
[3]ಸಮರಸ[3]ಸಂಪನ್ನನಾವನುಬಿದಾಂಪನ್ನಂ ‖ ೫೩೪

ಮಂತಣಕಂ ಚದುರರ್ ಗಡ
ಮಂತಣಕಂ ನೆಗಡೆ ಬಂದರೆನಿಸಿರ್ದುಂ [4]ತಾಂ[4] ।
ಮಂತಣಮುಸಿರದೆ [5]ಕೆಲರಾ[5]
ಮಂತಣಮುಂಡಂತೆ ಪೆಱರ ನಯದೊಳೆ ತಣಿವರ್ ‖ ೫೩೫

ಈಧರೆಯ ಪೆಂಡಿರುದ್ಯೃಪ
ಯೋಧರೆಯ ಮನೋಜರಾಗರಸಪೂರಿತಬಿಂ ।
ಬಾಧರೆಯ ಕಂಬುಕಮ್ರಶಿ
ರೋಧರೆಯ ಬೆಡಂಗನಾರುಮೇನೆಯ್ದುವರೇ ‖ ೫೩೬

ಪನ್ನಗಕನ್ಯೆಯೊರ್ವಳುಪದೇಶಮನಿತ್ತಳೊ ನಾಗ[6]ಬಂಧಮಂ[6]
ಪನ್ನಗಕನ್ಯೆಯೋ ಜಿತೆಯೊ ಮೆಯ್ಯೆರಡಿಲ್ಲೆನಿಪಪ್ಪುಗಳ್ಗ ತ ।
ತ್ಪನ್ನಗಕನ್ಯೆಯಪ್ಪುಗಳೆ ಮುಪ್ಪುರಿಗೂಡಿದುವೆಂಬ ಮಾತು ಮೆ
ಲ್ಪನ್ನಗಕನ್ಯೆ[7]ಗಳ್ಪುಗು[7]ವಿವಕರ್ೂವಜರ್ ನಿನಗಾರೊ ನಲ್ಲರೇ ‖ ೫೩೭

ಪಾದಾದಿಯಮಕಕ್ಕೆ ‖

ಉಪದಾತ್ತನುತೋನ್ನತಮಂ
ದ್ವಿಪಮದಪರಿಪೂರ್ಣಗಿರಿಸರಿತ್ಸಂತತಿಯುಂ ।
ಉಪದಾತ್ತನುತೋನ್ನತಮಂ
ತಪನಕರೋತ್ತಪನತಪ್ತತಪನೋಪಲಮಂ ‖ ೫೩೮

ಮಧ್ಯಾಂತಯಮಕಕ್ಕೆ ‖

ನಾನಾಶಶಮೃಗ[8]ಧರಮಂ
ಸಾನುಜತರುಶಿಖರಲಗ್ನಶಶಮೃಗ[9]ಧರಮಂ[9] ।
ಪೀನಸರೋಜಾಲಯಮಂ
ವಾನೇಚರಯುವತಿಜಿತಸರೋಜಾಲಯಮಂ ‖ ೫೩೯

---

1 ನಯಗುಣವಿಕ್ರಮ (ಅ). 2 ರವರುಂ (ಓ.ಅ). 3 ಸಮರದ (ಅ) 4 ತಾ (ಅ). 5 ಕೆಲರುಂ (ಓ.ಅ.) 6 ಬಂಧದಾ (ಓ.ಮ). 7 ಪೆರ್ಚುಗು (ಅ). 8, 9 ಧರನುಂ (ಓ.ಮ).

ಅಂತ್ಯಯಮಕಕ್ಕೆ ॥

[1]ನಂದ ಸರ್ವಗತಂ[1] ಧರ್ಮ
ನಂದನಾಧ್ವರತೋಷಿತಂ ।
[2]ನಿಂದು ಯಾತ್ರೇಷ್ಟಿ[2]ಯೊಳ್ ಧರ್ಮ
ನಂದನಾಧ್ವರತೋಷಿತಂ ॥ ೩೪೦

ಅವ್ಯಪೇತಕ್ಕೆ ॥

ಸರಂ ಸರಂ ಕಂತುವ ಮನ್ಮಥಾಂಬುಜಾ
ಕರಂ ಕರಂ ನೋಡೆ ಮೊಗಂ ವಳಿತ್ರಯಾಂ ।
ತರಂ ತರಂಗಂ ಸ್ಮರಸಿಂಧುಗಾಲತಾಂ
ಕುರಂ ಕುರಂಗಾಕ್ಷಿಯ [3]ಕಣ್[3] ಮನೋಜನಾ ॥ ೩೪೧

ಸುರರಮಣೀರಮಣೀಯ
ಸ್ವರೂಪಮತಿತರಳತರಳವಿಲಸದ್ವಿದ್ಯುತ್ ।
ಸ್ಫುರಿತಮೆನೆ ಪೋಲ್ತು ಕರಗಿದು
ದರಗಿದು ದಹನೋಪತಪ್ತಮೆನೆ ತತ್ಕ್ಷಣದೊಳ್ ॥ ೩೪೨

ನಿನ್ನ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಮೆಂಬೊಂದು
ರನ್ನಕಂ ಬೆಗಡಂ ಗಡಂ ।
ತನ್ನುಕ್ತಿಯಾಗೆ ತ[4]ದ್ವಿದ್ಯ[4]
ನನ್ನನಾದಂ ಬಲಂ ಬಲಂ ॥ ೩೪೩

ವ್ಯಪೇತಾವ್ಯಪೇತಕ್ಕೆ ॥

ಸಬಳಿಕೆಯಿಂ [5]ಪಾಟಿ[5]ಯನೊ
ಕ್ಕು ಬೇರ[6]ನಂತಾ[6]ಕುಬೇರನಾಯಕನತಿವಿ ।
ಕ್ಲಬಚಿತ್ತಂ ತೊಟ್ಟಗೆ ತಾ
ಗಿ ಬಾಗಿದಂ ತಾಗಿ ಬಾಗಿದಂ ನರನಡಿಯೊಳ್ ॥ ೩೪೪

ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿಯಮಕಕ್ಕೆ ॥

ಚಾರೂರೂ[7]ರೂದ್ಧರೂರೂ[7]ರುರು ಭುಜಶಿಖರೋದ್ಭಾಸಮಾನಾವಲೋಕಂ
ಕ್ರೂರಾರಾ[8]ರಾತ್ರಿ[8]ರಾ[9]ರಾಚಮುಪಡಿ[9]ನುಡಿಯುತ್ತುಂ ಮುರಧ್ವಂಸಿಯೊಳ್ ಸ ।
ದ್ಧಾರಾರಾರಾಜಿರಾರಾಜಿತಭುಜನೊಳವಷ್ಟಂಭದಿಂ ಚೆಲ್ವು ಕೆಯ್ಮೆ
ಕ್ಕಾರಾರಾಗಾಧ್ಯರಾರಾರವರವರವರ್ಗಂತೊಪ್ಪಿದಂ ನೀಲಕಂಠಂ ॥ ೩೪೫

---

1 ಸಂದನಗರ್ವಗತ (ಓ), ಸಂದಸರ್ವರತಂ (ಅ). 2 ನಿಂದುಯಾದೃಕ್ರಿಷ್ಟೆ (ಅ). 3 ಮೆಯ್ (ಓ.ಮ). 4 ದ್ವಿದ್ಯಾ (ಅ). 5 ಶಾಳಿ (ಓ.ಮ). 6 ದಂತಾ (ಓ.ಮ). 7 ರುದ್ವರೋರೂ (ಅ). 8 ರಾತ್ರಿ (ಅ). 9 ರೇರೇಚಮುಪಡಿ (ಅ), ಮ್ಮೈಚಾನನ ಪಟು (ಓ.ಮ).

ಸೂತ್ರಂ ೧೨೪

* ಪರಿವೃತ್ತಂ ಸಂದಷ್ಟಂ
ನಿರಂತರಾವಳಿ ಸಮುದ್ಗಮೆಂಬಿವು ಮೊದಲಾ ।
ಗಿರೆ ಯಮಕಭೇದಮನಿತುಂ
ಪರಿಭಾವಿಸೆ ತತ್ಪ್ರಪಂಚದೊಳ್ ಪೊಕ್ಕಿರ್ಕುಂ ॥ ೩೪೬

ಉದಾಹರಣೆ ॥

ಪರಿವೃತ್ತಕ್ಕೆ ॥

ತಾರಾತಾರಾಮಳಿನಗುಳಿಕಾಹಾರನೀಹಾರನೀಕಾ
ಶೋರುಸ್ಫೂರ್ಜತ್ಪ್ರ[1]ವಿತತ[1]ಯಶೋರಂಜಿತಾಶೇಷ ಲೋಕಂ ।
ಸಾರಾಸಾರಾದ್ಯನುಗತವಿಚಾರೋಚಿತಾತ್ಮೀಯಚಿತ್ತೋ
ದಾರಪ್ರಜ್ಞಂ ನೆಗಳ್ದನವನೀಭಾಗದೊಳ್ ನಾಗವರ್ಮಂ ॥ ೩೪೭

ಸಂದಷ್ಟಕ್ಕೆ ॥

ಓರೊರ್ವರ್ ಸೆಣಸಿ ತಗುಳ್ದನೇಕವಾರಂ
ವಾರಸ್ತ್ರೀಜನಮಿದಿರೊಳ್ ತುಳುಂಕೆ ನೀರಂ ।
ನೀರಂಧ್ರಸ್ತನತಟದೊಳ್ ಕೃತೋಪಹಾರಂ
ಹಾರಶ್ರೀಗೆಣೆಯೆನಿಸಿತ್ತು ವಾಃಕಣೌಘಂ ॥ ೩೪೮

ಆವಳಿಗೆ ॥

ಶ್ರೇಯಂ ಶ್ರೇಯಂ [2]ದ್ವಿಷದ[2]ವ
ಸಾಯಕಸಾಯಕಪರಂಪರಂ ಲಲಿತಯುವ ।
ತ್ಯಾಯತನತ್ಯಾಯತನಂ
ಗೇಯೋದ್ಗಾಯತ್ಸಕಳಕಳಂ ಸಕಳಕಳಂ ॥ ೩೪೯

ಸಮುದ್ಗಕ್ಕೆ ॥

[3]ಹರಿದಾಂತಂ[3] ಬಲಂ ಬೆರ್ಚೆ
ಸುರಾಸುರಸಭಾಜನಂ ।
[3]ಹರಿದಾಂತಂ[3] ಬಲಂ ಬೆರ್ಚೆ
ಸುರಾಸುರಸಭಾಜನಂ ॥ ೩೫೦

---

* ಭಾಮಹ—II, 10 ; ರುದ್ರಟ—III, 13 ರಿಂದ 16 ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ದಂಡಿ—III, 51ನ್ನು ನೋಡಿ. 1 ಕಟಿತ (ಅ). 2 ದ್ವಿಪವ (ಅ). 3 ಹರಿದಾಂತ (ಅ).

ಸೂತ್ರಂ ೧೩೦

ಬವಕಾರಂಗಳ್ ಪಹವ
ರ್ಣವೆರಡುಮವಿಭೇದದಿಂದೆ ಸಲ್ಗುಂ ಸಂಯೋ ।
ಗವಿಶಿಷ್ಟಮುಂ ಸ್ವರೂಪ[1]ಮು
ಮವಿಕಲ್ಪ[1]ದೊಳೊಂದಿ [2]ನೆಗಟ್ಗುಮವು[2] ದುಷ್ಕರದೊಳ್ ॥

* ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ನವ[3]ಲಕ್ಕಂ[3] ಕಟಕದೊಳಿ
ನ್ನವ[3]ಲಕ್ಕಂ[3] [4]ನಿಜಮೆ[4] [5]ಪಿರಿದು[5] ವಿಬುಧನಿಕಾಯ ।
[6]ಕ್ಕವಳಂಬನಮಪ್ಪ . .
ಕ್ಕವಳಂ ಬಚ[6]ನ್ನೈಕಸಾರವೆಂಬೀ ನುಡಿಯಂ ॥ ೫೫೨

ಪಿಂಗಿದುದಿಲ್ಲಿನ್ನುಂ ಮನ
ದಿಂ ಗೋವರ ಗಡಣದೊಳ್ ದನಂಗಾಹಿತನಂ ।
ನೀಂಗಳದೆತ್ತ ಱುವಿರ್ ಬ
ರ್ಮಂಗಂ ಬಗೆದಱುವುದರಿದನಂಗಾಹಿತನಂ ॥ ೫೫೩

ಆ ಗಿರಿಯ ನಿತಂಬಂ ಶೋ
ಭಾಗುಣಮಂ ತಳೆದುದಪ್ಸರಃಕುಲಲಲಿತಂ ।
ಮೇಗಣ ಶಿಖರಾಗ್ರ[7]ಮುಮಿಂ[7]
ಬಾಗಿ ಮನಕ್ಕೆಸೆವುದಪ್ಸರಃಕುಲಲಲಿತಂ ॥ ೫೫೪

ಸೂತ್ರಂ ೧೩೧

† ಸದೃಶಾಕ್ಷರವಿನ್ಯಾಸಂ
ಪದದೊಳ್ ಪಾದಂಗಳೊಳ್ ಪೊದಳ್ದೆಸೆದಿರೆ ಪೇ ।
ಳ್ವುದನುಪ್ರಾಸಂ ನಿಯಮದಿ
ನದನಾದ್ಯಂತಂ ವಿಭಾಷೆಯಿಂ ವಿರಚಿಸು[8]ವೆಂ[8] ॥ ೫೫೫

---

1 ಸ್ವಪಿಕಲ್ಪ (ಓ.ಅ). 2 ನೆಗಟ್ಟುವು (ಓ.ಮ). * ಲಕ್ಷ್ಯಂ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ "ಈ ಕಾರಾರ್ಥವ್ಯಾವೃತ್ತಿಗ್ರಹಣಮಾದರ್ಕಂ" ಎಂದು ಓಲೆಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ "ಈ ಕಾರಿಕಾರ್ಥತ್ವವ್ಯಾವೃತ್ತಿಗ್ರಹಣಮಾದರ್ಕೆ" ಎಂದಿದೆ. 3 ಲಕ್ಷ್ಯಂ (ಓ.ಅ). 4 ಜನಮೆ (ಓ.ಅ). 5 ತರಿದು (ಅ). 6 ಕ್ಕವಳವ್ಯುಮನರ್ಕವಳಂಬವಚ (ಓ), ಕ್ಕವಳಂಬನಮಪ್ಪದರಿತ್ತವಳಂವಚ (ಅ). 7 ಮಸಿಂ (ಓ.ಮ). † ಭಾಮಹ—II, 5; ದಂಡಿ—I 55 ನೋಡಿ. 8 ವರ್ (ಅ.ಇ).

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಚರ್ಚರಲ್ ಶಶಿಶಿಶುವಂ ಕಱಿ
ಗರ್ಚರಲ್ ಘನಘಟೆಯನುರ್ಚಲವುರದುದ್ರುಮವುಂ ।
ಸಾರ್ಚಲಿನನೆಂಬ ಸೊಡರನೊ
ಡರ್ಚಿದುವೆನೆ [1]ನೀಳ್ದುವಿದಱ[1] ಶಿಖರಕರಂಗಳ್ ॥ ೫೫೬

ಸೋಡಂಬಾಡಂ ಕರಿಯ ಮುಗಿಲಂ ದಂತಿಗಳ್ ತು ಮಿಂಚಂ
ನೋಡಲ್ ನೀಡುಂ ಪೊಳೆವ ನಿಶಿತಾಸ್ತ್ರಾಳಿಗೆತ್ತೆತ್ತ[2]ಮೆತ್ತಂ[2] ।
ಕಾಡುಂ ಕೋಡುಂ ಹಯಮಯಮೆಗೆತ್ತುದ್ಧ[3]ಗೇಹಂ[3]ಗಳೊಳ್ ಸಂ
ವ್ರೀಡಾಪೀಡಂ ವಿರಹಿಜನಮಂದಳ್ಕಿ ಬೆಳ್ಕುತ್ತುದೆತ್ತಂ ॥ ೫೫೭

ಕೆಳರೆ ವಿರಹಿವ್ಯಂದಂ ಪುಷ್ಪಿತಾಶೋಕದಿಂದಂ
[4]ತಳರೆ[4] ಕುಸುಮಜಾಳಂ ಬಾಳಚೂತಪ್ರವಾಳಂ ।
ಪೊಳೆಯೆ ಪುಟಿಲ ತಣ್ಪಂ ನೋಳ್ಪಿ ತಟ್ಕೈಸಿ ಬಿಣ್ಪಂ
ಬಳೆಯೆ ಮದನದಾಹಂ ಬೀಸುಗುಂ ಗಂಧವಾಹಂ ॥ ೫೫೮

ಖಗ[5]ತತಿ[5] ಸಾರೆ [6]ಶಾಕಿನಿ[6]ಯರಾರೆ ನಿಶಾಚರಕೋಟಿ ಪಾರೆ ಬ
ಳ್ಳುಗಳೆಡೆಯಾಡೆ ಭೂತಗಣ[7]ಮಾಡೆ[7] ಮರುಳ್ವಡೆ ಪಾಡೆ ಸಾಹಸಂ ।
ನೆಗಟ್ದು ಮುಕುಂದನಸ್ತ್ರರಿಪುವ್ಯಂದ [8]ನಗು[8] ರ್ವಿಸೆ ಕೊಂದನಾಜಿಗ
ಟ್ಟಿಗನೆನೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯನನಿಂದಿತಕೀರ್ತಿಯನಿಂದ್ರಮೂರ್ತಿಯಂ ॥ ೫೫೯

ಸೂತ್ರಂ ೧೩೨

* ಬೆರಸಿರೆ [9]ಶಷಸಹವರ್ಣಂ[9]
ಸರೇಫಸಂಯೋಗಮೊಂದಿ ಕೂಡಿ[10]ದ ವರ್ಗಾ[10] ।
ಕ್ಷರಮಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆಡೆಗೊಂ
ಡಿರೆ [11]ಪರುಷಾ[11]ನಾಮವೃತ್ತಿ ವರ್ತಿಕುಮದಱೊಳ್ ॥

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಶಿಖಿಬರ್ಹಂ ಸರ್ಷಪಮಾ
ಜಖುರಂ ರಾಮಠಮಹೀಂದ್ರನಿರ್ಮೋಕಂ ಶ್ವೇ ।
ತಖರಾಂಗರೋಮಮಿವು ದು
ರ್ಮುಖದುಷ್ಟಗ್ರಹವಿನಾಶನಂ ಕಟುಧೂಪಂ ॥ ೫೬೧

---

1 ನೀಳ್ದವದಱ (ಓ.ಅ). 2 ಲತ್ತಂ (ಅ). 3 ವಾಹಂ. 4 ಕಳಲ (ಅ). 5 ರಾತಿ (ಓ.ಮ). 6 ಡಾಕಿನಿ (ಅ). 7 ಕೂಡೆ (ಓ) 8 ಮಗು (ಅ). * ಮುಂದಿನ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. 9 ಶಷವರ್ಣಂಗಳ್ (ಓ.ಮ) 10 ಯವರ್ಗಾ (ಓ.ಮ). 11 ಪುರುಷಾ (ಅ.ಮ).

ಸೂತ್ರಂ ೧೩೩

* ತಂತಮ್ಮ ವರ್ಗದಂತ್ಯದೊ
ಳಂತಾ ವರ್ಗಂಗಳಮಳ್ಗಳಾಗಿರೆ ಮೇಣ ।
ತ್ಯಂ[1]ತಂ ಸರೇಫ[1]ಸಂಯೋ
ಗಾಂತರಮಮರ್ದೊದವೆ ಮಧುರೆಯೆಂಬುದದಕ್ಕುಂ ॥

ಉದಾಹರಣೆ ॥

† ಒಸಗೆ ಮರುಳ್ಗೊಂಡಾಡುವ
ವಸುಧಾಧಿಪನಂತಪುರದ ಕಾಂತೆಯರ ಸಮು ।
ಲ್ಲಸಿತಪದಕಮಲದೊಳ್ ರಂ
ಜಿಸಿ[2]ದುದು[2] ಸಿಂಜಾನಮಂಜುಮಂಜೀರರವಂ ॥ ೫೬೩

ಉಪನಾಗರಿಕೆಯೆಂದೊಡಮಿದುವೆ ॥

ಸೂತ್ರಂ ೧೩೪

ಅವಿಶೇಷವರ್ಣರಚನಾ
ವಿವಿಕ್ತಗತಿ ಮುಕ್ತಭೂರಿಸಂಯೋಗಂ ಸೌ ।
ಷ್ಠವಗುಣಸಮನ್ವಿತಂ ಲಲಿ
ತವೃತ್ತಿಯಿಂ [3]ಲಲಿತೆಯೆಂಬ ವೃತ್ತಿಯದಕ್ಕುಂ[3] ॥ ೫೬೪

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಮದನನೃಪಾದೇಶದಿನ
ಲ್ಲದೆ ಬಿರಯಿಗಳುಂತೆ ಪೋ ಪುಗಲ್ ಪುಗಲೆಂಬಂ ।
ತೊದವಿದುದು ಬನದೊಳೆತ್ತಂ
ಮದಕಳಕಳಕಂಠಕಳಕಳಪ್ರಧ್ವಾನಂ ॥ ೫೬೫

ಗ್ರಾಮ್ಯೆಯೆಂಬುದು ಮಿದುವೆ ॥

---

* ರುದ್ರಟ—II, 26 : ಅನುಪ್ರಾಸದಲ್ಲಿ ಐದು ಭೇದಗಳುಂಟೆಂದು ರುದ್ರಟನ ಮತ. ಕೆಲವರು ಗ್ರಾಮ್ಯ, ಉಪನಾಗರಿಕೆ ಎಂಬ ಬೇರೆ ವೃತ್ತಿಗಳೂ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ—II, 19, ನಮಿಸಾಧುವಿನ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿ. ನಾಗವರ್ಮನು ರುದ್ರಟನ ಮತವನ್ನೇ ಒಪ್ಪಿರುತ್ತಾನೆ. 1 ತಸ್ವರೂಪ (ಅ.ಇ). † ರುದ್ರಟ—II, 20, 23. 2 ದುದೊ (ಅ). 3 ಲಲಿತವೃತ್ತಿಯೆಂಬುದದಕ್ಕುಂ (ಓ).

ಸೂತ್ರಂ ೧೩೫

[1]ಸ್ಥಾನಂ[1] ಕ್ರಿಯೆಯೆಂಬಿವಱೊಳ
ನೂನಸಮಾನಾಕ್ಷರಾದಿಪದಸಾನ್ನಿಧ್ಯಂ ।
ತಾನಕ್ಕುಂ ಮಾಧುರ್ಯಾ
ಧೀನಮನುಪ್ರಾಸಮೆಂದು ಪೇೞ್ವರ್ ಕೆಲಬರ್ ॥ ೫೬೬

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಎಳಲತೆಯ ಜೊಂಪ[2]ದೊಳ್ ತ
ಳ್ತೆಳಸಿ[2] ತಗುಳ್ದಿರ್ಪ ವಿರಹಕಾತರದಿಂ ಕ ।
ಣ್ಗೊಳಿಸುಗು[3]ಮೀ ಪುರವರಮಂ[3]
ಬಳಸಿದ ನಂದನವನಂಗಳೆನಿತೊಳವನಿತುಂ ॥ ೫೬೭

ಸೂತ್ರಂ ೧೩೬

* ಏನಾನುಮನೊಂದಂ ಸಂ
ಸ್ಥಾನದಿನನುಕರಿಸುವಂತು ಭಂಗ್ಯಂತರದಿಂ ।
ಪೀನವೊಡಂಬಡೆ ವಿರಚಿಸೆ
ನಾನಾವಿಚ್ಛಿತ್ತಿ ಚಿತ್ರಮೆನಿಕುಂ ಪೆಸರಿಂ ॥ ೫೬೮

ಸೂತ್ರಂ ೧೩೭

ಶರಶೂಲಚಾಪಚಕ್ರಾ
ಸಿರೂಪಮಿಭರಥತುರಂಗಪದಗತಪಾಠಂ ।
ಮುರಜಂ ಗೋಮೂತ್ರಿಕೆ ಪು
ಷ್ಕರಮರ್ಧಭ್ರಮಣಸರ್ವತೋಭದ್ರಂಗಳ್ ॥ ೫೬೯

ಸೂತ್ರಂ ೧೩೮

ಅಕ್ಷರಬಿಂದುಚ್ಯುತ[4]ಕಂ
ದ್ವ್ಯಕ್ಷರಿಯೇಕಾಕ್ಷರಂ[4] ನಿರೋಷ್ಠ್ಯಮತಾಲ ।

---

1 ಸ್ಥಾನ (ಅ). 2 ದೊಳಗುಳ್ಳೆಳಸಿ (ಓ.ಅ). 3 ನೂಪುರರವಮಂ (ಓ).
* ರುದ್ರಟ—V, 1. 4 ಸಂಧ್ಯಕ್ಷರಮೇಕಾಕ್ಷರಂ (ಓ.ಅ).

ವ್ಯಾಕ್ಷರಮೆನೆ ನಿಜನಾಮಸ
ದೃಕ್ಷಂ ಲಕ್ಷಣಮದಾಗೆ ನೆಗಟ್ದ್ಗಂ ಪಲವುಂ ‖ ೫೭೦

ಅವರ್ಕನುಕ್ರಮಪ್ರಯೋಗಂ ‖

ಶರಂ ‖

ಸುಂದರಾಕಾರಸಂಪನ್ನ
ನೆಂದುಮಾನ್ನಪನಂದನಂ ।
ನಂದನಂಬುಧಕೀರಾಳಿ
ವೃಂದಕ್ಕಕ್ಷಸಕಲರ್ತುಕಂ ‖ ೫೭೧

ಶೂಲಂ ‖

ವೀರಶ್ರೀಕಾಂತೆಯುಂ [1]ತಾಳೆ[1]
ಚರಾಚರಜನಸ್ತುತಾ ।
ತಾರತಾತಾರತಾರೇಶ
[2]ಶರೇತಾರಾಜಿತಾಜಿರಾ[2] ‖ ೫೭೨

ಚಾಪಂ ‖

ಸಂಸಾರವಿಷಮವಾರಿಧಿ
[3]ಸಂಸರ್ಪಣದುಃಖವೀಚಿಯೊ[ಂದು] ಲ್ಲಾಸಂ[3] ।
ಸಂಸಕ್ತಮಾಗದಂತು ಜಿ
ನಂ ಸುವ್ರತ[4]ನಾಮ[4]ನೆಮಗೆ ಕರುಣಿಸು[5]ಗಿನಿಸಂ[5] ‖ ೫೭೩

ಚಕ್ರಂ ‖

ತನ್ನ ಸಂತತಿ ಮುನ್ನೀತಂ
[6]ತನ್ನೀತಂ[6] ಮುನಿಸನ್ನುತಂ ।
ತನ್ನನುರ್ಕಿನೊಳಿನ್ನಾತಂ
ತನ್ನೊಳಿಂದಿನಿ[7]ಸನ್ನತಂ[7] ‖ ೫೭೪

ಖಡ್ಗಂ ‖

ಕಂಸಾಸುರಹರಂ ದೈತ್ಯ
ಧ್ವಂಸಿ ಬಾಣಮದಾಪಹಂ ।
ಹಂಸಾಸನಸಮಾರಬ್ಧಾ
ಶಂಸನಂ ನರಕಾಂತಕಂ ‖ ೫೭೫

---

1 ನಾಳೆ (ಓ.ಅ). 2 ಶರೀರಾಜಿತರಾಜಿತಾ (ಓ), ಶರತಾರಾಜಿರಾಜಿತ (ಅ). 3 ಸಂಸರ್ಪದುಷ್ಪನಿಭಂನಿಭಂ ಎಲ್ಲಾ (ಓ). 4 ನಾಥ (ಅ.ಓ). 5 ಗೆನಸುಂ (ಅ). 6 ಮುನ್ನೀತಂ (ಅ). 7 ಸನ್ನುತಂ (ಅ).

ಕಂಜನಾಥಂ ಸುರದ್ರೋಹಿ
ಭಂಜನಂ ಲೋಕಪಾಲಕಂ ।
ಕಂಜಾಕ್ಷಂ ಕಂಟಕಾಕಂಪಂ
ಮುಂಜಕೇಶಿ ಧರಾಧರಂ ॥ ೫೭೬

ವ॥ ಗ ರಥತುರಂಗಪದಗತಪಾತಂಗಳ್ಗಂ ಲಕ್ಷ್ಯಮಂ ನೋಡಿಕೊಳ್ವುದು ॥

ಮುರಜಂ ॥

ಅಜಾತಶಂಖಂ ತಾನಾಪ್ತ
ನಜಂಗಮನಸೂಯನಂ ।
ಗಜಾಂಕುಶಂ ಗತಾಪ್ರಾಪ್ತ
ವಿಜಯಂ ಮಧುಸೂದನಂ ॥ ೫೭೭

ವ॥ ಮುರಜಂ ಅರ್ಧಪ್ರಸ್ತಾರದಿಂ ಗೋಮೂತ್ರಿಕೆಯಕ್ಕುಂ ॥

ಗೋಮೂತ್ರಿಕೆ ॥

ಉರುತರಸಿತಕೀರ್ತಿಗುಣಾ
ಕರಂ ಪದಾನತವಿರೋಧಿವರ್ಗಂ ನೆಗಳ್ದಂ ।
ಸುರುಚಿರ[1]ನುತ[1]ಮೂರ್ತಿಘೃಣಾ
ಪರಂ ಸದಾ ಹಿತಕರೋಕ್ತಿ ದುರ್ಗಂ ಜಗದೊಳ್ ॥ ೫೭೮

ಪದ್ಮಂ ॥

ಮಂದರಾಗಂ[2] ಗುಣೋದ್ದಾಮಂ
ವಂದಿತಂ[3]ಸದಯಾದಮಂ[3] ।
ಮಂದರಾದ್ರಿನಿಭಂ ಭೀಮಂ
[4]ಮಂದಿ[4]ಯೊಳ್ ಪೇೞ್ಗುಮಾಯಮಂ ॥ ೫೭೯

ಅರ್ಧಭ್ರಮಣಂ ॥

ಶ್ರೀರಾಮಾಧಾಮನಾಮಂ [5]ತಾ[5]
ರಾರಾರಾರಾಸಮಾಸಮಂ ।
ಮಾರಾರಿ ನಿನ್ನೊಳ್ ಸಮಾನಾ
ಧಾರಾ [6]ನಿನ್ನೂತ[6]ನೊಳ್ ಸಮಂ ॥ ೫೮೦

* ಸರ್ವತೋಭದ್ರಕಂ ಲಕ್ಷ್ಯಮನಱಿದುಕೊಳ್ವುದು ॥

---

1 ತನು (ಓ.ಮು). 2 ಮಂಧಾರಾಗಂ, ಮಂದಾರಾಂಗಂ, ಮಂದಾರಗಂ (ಅ). 3 ಸ್ಕಂದಯಾರಮಂ, ಸ್ಕಂದಯಾಪರಂ, ಸಂದಯಾದಮಂ (ಅ). 4 ಮಂಡೆ (ಅ). 5 ತಾಂ (ಅ). 6 ನಿನ್ನೋತ (ಅ). * ಇದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಕುಸುಮಮನೋಹರಂ । ಕುಸುಮಮನೋಹರಂ । ಕುಸುಮಮನೋಹರಂ । ಕುಸುಮಮನೋಹರಂ ॥—ಎಂದು ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ.

ಅಕ್ಷರ[1]ಚ್ಯುತಕಂ ||

ಕುಲಜನಭಿಮಾನಿ ತಕ್ಕಂ
ಚಲಮೞಿವಂ ನೆಗೞನಾತನಿಂತಿದನೆಂತುಂ |
ಜಲಜಾಯತಾಕ್ಷಿ ಕೆಲನುಂ
ನೆಲನುಂ ನಗುವಂತು ಪೊಲ್ಲ[2]ಕೆಯ್ಯುಗ್ಗಮೆ ಚಾರಂ[2] || ೫೮೧

ಬಿಂದುಚ್ಯುತಕಂ ||

ಇಂದು ನೋಡಿದು ಬೇೞಿಂದ
ಮೆಂದಿನಂದಮುದಲ್ತಣಂ |
ಮಂದಮಂದಂ ಕರಸ್ಪರ್ಶಂ
ತಂದಪ್ಪುದುಪತಾಪಮಂ || ೫೮೨

ದ್ವ್ಯಕ್ಷರಿ ||

ನಿಂದಾನಂದದದೊಂದೂನಂ
ನಿಂದಂದೇನಿಂದಿನಂದದಿಂ |
ನಂದನಂದನ ನಿನ್ನಿಂದಂ
[3]ನಂದನುಂ[3] ದನುನಂದನಂ || ೫೮೩

ಏಕಾಕ್ಷರಂ ||

* ನಿನ್ನಿನೇನಿನ್ನನಾನನ್ನ
ನಿನ್ನನೆನ್ನನನೂನನಂ |
ನುನ್ನನ್ನೈನನ್ನನ್ನೈನೇನೇ
[4]ನೆನ್ನಿನ್ನಂ[4]ನಿನ್ನೆನಾನುನಂ || ೫೮೪

ನಿರೋಷ್ಠ್ಯಂ ||

ನೆಗೞೆ[5]ಯುತಿ[5]ಸ್ಥಿತಿ ಚಿತ್ತದಿ
ನಗಲೆ ಕರಂ ನಿಜದೆ ತನ್ನ [6]ತರಳತೆ[6] ಕೆಲದಿಂ |
ದಗಲದೆ ನಾಳೀಜಂಘಂ
ನಗಿಸಿತ್ತಾನಗದ ನಗದ ಋಷಿ[7]ಸಂಹತಿಯಂ[7] || ೫೮೫

---

1 ಚ್ಯುತಕಾದಿಗಳ್ಗೆ (ಓ). 2 ಕೆಯ್ಯುದ್ಧಮೆಚೋರಂ (ಅ.ಇ), ಕೆಯ್ಯುಗ್ಗಂಚಾರಂ (ಅ). 3 ನಂದಸಂ, ನಂದನೆಂ (ಅ). * ಇದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ "ನೀನಾನು ನಿನ್ನನಾನೆಂ | ನಾನಿಂನನ್ನಿನ್ನ ನಿನ್ನನಓನಾನೂನಂ | ನೂನಂನನ್ನನನೋನ್ನೈ | ನೀನೇನೈನಾನುನೀನುನೀನೇನೋನ್ನೈ" ಎಂದು ಇದೆ. 4 ನೇನಿನ್ನಂ (ಅ). 5 ಯುತಿ (ಅ). 6 ಸರಳತೆ (ಅ). 7 ಸಂತತಿಯಂ (ಅ).

ಅತಾಲವ್ಯಂ ||

ರೂಪುಂ ಸೊಬಗುಂ ಮೆಯ್ಮೆಂ ನಾ
ಣ್ಗಾಪುಮಾರ್ಪುಂ ಪ್ರಭುತ್ವಮುಂ |
[1]ಕೋಪಮಂ[1] ಮಾಱ್ಪುದುಂ ತನ್ನೊಳ್
ಭೂಪಂ ತಾಂ ಕೊಳ್ಗುಮಾತನಂ || ೫೮೬

ಸೂತ್ರಂ ೧೩೯

ಚ್ಯುತದತ್ತಾಕ್ಷರಮುಂ ಗೋ
ಪಿತಕ್ರಿಯಾಕಾರಕಂ ನಿಗೂಢಚತುರ್ಥಂ |
ಪ್ರತಿನಿಯತಗತಪ್ರತ್ಯಾ
ಗತಂ ದಲೆಂದಿಂತು ಪೆಱವುಮಕ್ಕುಂ ಚಿತ್ರಂ || ೫೮೭

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಚ್ಯುತದತ್ತಾಕ್ಷರಂ ||

ಸೀತಾರಾಮಸಮೀಪಸ್ಥಂ
ಧೌತ[2]ಶೀಲ[2]ಸಿತಪ್ರಭಂ |
ವೀತತ್ರಾಸಂ ಮನಂಗೊಳ್ಗುಂ
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದೊಂದಿ [3]ಲಕ್ಷಣಂ[3] || ೫೮೮

ಕ್ರಿಯಾಕಾರಕಗೋಪಂಗಳ್ ||

ಪರಿವರ್ಜಿತದೋಷನನಾ
ದರದಿಂ ದೇವಾದಿದೇವ[4]ನೆಂದಿರ[4]ದರೆಬರ್ |
ದುರಘಾವಿಲಿಪ್ತರಂ ದೇ
ವರೆಂದು ಬಗೆ ಬೆದಱಿ ದೆಸೆಗೆ ದಿಙ್ಮೋಢತೆಯಿಂ || ೫೮೯

ಏನನೇನಂ ಮಹಾಘೋರಂ
ನಾನಾಜನ್ಮಾಂತರಂಗಳೊಳ್ |
ತಾನಾಗಿಸದು ಸಂಸಾರಿ
ಗಾ ನಿರ್ವಾಣಪದಂ ಬರಂ || ೫೯೦

ಗೂಢಚತುರ್ಥಂ ||

ಆತನಲ್ಲದನಂ ಮೆಚ್ಚಿಂ
ಮಾತೇಂ ತಾಂ ಮಾರನಾದೊಡಂ |
ಕೇತನಂ ರತಿರಾಗಕ್ಕೆ
ಕೇತನಂ ತಾರ [5]ನಲ್ಲನಂ[5] || ೫೯೧

---

1 ಕೋಪಮುಂ. 2 ಶೀಲಂ (ಅ). 3 ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ (ಓ,ಅ). 4 ನೆಂದಿಂ (ಅ). 5 ನಲ್ಲಳಂ (ಓ).

ಗತಪ್ರತ್ಯಾಗತಂ ||

* ತಾರವೀವೀರತಾಸಾರ
ನೀರಸಾಕಾರನಾರಕಾ |
ತಾರನಾನಾರತಾಕಾರ
ಕಾರಕಾತಾರಕಾರತಾ || ೫೯೨

ಸೂತ್ರಂ ೧೪೦

† ಸುಕವಿಪ್ರಕರಕ್ಕೆ ವಿನೋ
ದಕೇಳಿಗುಪಯೋಗಹೇತುಗಳ್ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನ |
ಪ್ರಕಟಾರ್ಥಂಗಳನೇಕ
ಪ್ರಕಾರದಿಂದೊಂದಿ ವರ್ತಿಕುಂ ಪೇಳಿಕೆಗಳ್ || ೫೯೩

ಸೂತ್ರಂ ೧೪೧

ನುಸುಳೊರ್ನುಡಿ [1]ಭಾಮೆ ಮನ[1]
ಕ್ಕೆಸೆವಸ್ಪಷ್ಟಾರ್ಥಮುಱಿವು ನಾಮಾಂತರಿತಂ |
ಕುಸುರಿಯ ನುಡಿಯೆಂಬಿವು ಭಾ
ವಿಸೆ ಪೇಳಿಕೆಗಳೊಳೆ ಪೇೞ್ವ ಭೇದಮವಕ್ಕುಂ || ೫೯೪

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ನುಸುಳ್ಗೆ ||

ತಿರಿವುದು ಬ್ಯೆಕಂಗೊಳ್ಳದು
ಮೊರೆವುದು ಮಱಿದುಂಬಿಯಲ್ತು ಕತ್ತರಿ[2]ಗಾಳಂ[2] |
[3]ಬೆರಸಿ[3] [4]ತನುಗೊಂದಿ[4] ದೊರೆಕೊಂ
ಡಿರೆಯುಂ ಕೆನೆಱಂಕಮಲ್ಲದಾವುದೊ ಪೇೞಂ || ೫೯೫

ಒರ್ನುಡಿಗೆ ||

[5]ಒಂದು[5] ಗಟಿಗೆಯೊಳೆ ಸಂಪುಟ
ದಂದದೆ ಮಡಿದಿರ್ಪರ್ಅರಹಿತರೆರೆದ ನರಕೋರ್ಂ |
ಡೊಂದಱೊಳೆ ಮೆಱೆದು ಗಣಪತಿ
ಯಂದದಿನೊಸೆದಿರ್ಪರ್ರಿದಿರ್ಗೆ [6]ವಂದಿಂದಿರನಾ[6] || ೫೯೬

---

* ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುಬಿದ್ದಿರುವಹಾಗಿದೆ. ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವೇ ಇಲ್ಲ. † ದಂಡಿ-III, 97. 1 ಭಾಷ್ಯಮಾನ (ಅ). 2 ಘಾಯಿಂ (ಅ.ಓ). 3 ಬೆರಸು (ಅ). 4 ತನಗೊಂದಿ, ತವುಗೊಂದಿ (ಅ). 5 ಒಂದೆ (ಅ). 6 ವಂದಿಂದಿರನೊಳ್ (ಅ).

ಛಾಮೆಗೆ ॥

ಈನವೀನ[1]ಸಿತಾಂ[1]ಭೋಜಾ
ನೂನಪೀತಾವತಂಸಕಂ ।
ತಾನದೇವುದೊ [2]ಕರ್ಣಾಂತ
ವ್ಯಾನತಾ[2]ಯತಲೋಚನೇ ॥ ೫೯೭

ಅಸ್ಪಷ್ಟಾರ್ಥಕ್ಕೆ ॥

ದಂಡಿತಾರಾತಿಭೂಭೃ
ತ್ಕಾಂಡಂ ಮೆಚ್ಚಿದಂ [3]ಕರಂ[3] ।
ಗಾಂಡೀವ[4]ಧನ್ವಂ[4] ಮುಂದೆ
ಕಂಡಂ ಭಯಾಕರಮಮಂ ॥ ೫೯೮

ಉಟಿವಿಂಗೆ ॥

ಉಮೆಗೆ ಮಹೀಜೆಗೆ [5]ಸುಮನೋ[5]
ರಮಣೀ[ಮಣಿ]ನಚ್ಚಿನಾತಿಳೋತ್ತಮೆಗೊಳ್ಪಿಂ ।
ಸಮನೆನಿಸುವ ಮಂದಾಕಿನಿ
ಯಮುನಾನದಿಸಿಂಧುಸಂಕರಂ ಕಣ್ಗೆಸೆಗುಂ ॥ ೫೯೯

ನಾಮಾಂತರಿತಕ್ಕೆ ॥

ಮೊದಲೊಳೆ ವಿಕಾರಿ ನಾಕಾ
ರದರ್ಶನೀಯಂ ವಿರಾಮದೊಳ್ ಸಾಯಕಮಂ ।
ತದು ತಾಂ ವಿನಿಂದ್ಯಮಲ್ತಾ
ದಿದೇವಪುತ್ರಂ ಸದಾನವಾರಿಪ್ರಮುಖಂ ॥ ೬೦೦

* ಕುಸುರಿಮೊದಲಾದ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಪ್ರಕಾರಂಗಳ್ಗಮಿಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಮಂ ಕಂಡು ಕೊಳ್ವುದು.

ಸೂತ್ರಂ ೧೪೨

* [6]ನುಡಿದುದದೆ[6] [7]ಪದವಿಭಂಗತೆ
ಗೊಡಂಬಡಂ[7] ಪಡೆಯೆ ಮಗುಟ್ದುಮರ್ಥಾಂತರದೊಳ್ ।
ತೊಡರ್ದು ನಿಲೆ ನುಡಿವ ನುಡಿ ಚೆ
ಲ್ವೊಡರಿಪ ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ನಿಯತಕಾಕುಶ್ಲೇಷಂ ॥ ೬೦೧

---

1 ರಸಾಂ (ಓ). 2 ಕರ್ಣಾಸದ್ವ್ಯಾನತಾ (ಅ). 3 ನರಂ (ಅ). 4 ಧನ್ವನಂ, ಧನ್ವತಂ, ಧನ್ವಂತಾ, ಧನ್ವ‹ತ (ಅ). 5 ಮಣಿಘಂಗೆ (ಓ), ಮಣಿಯಿಗೆರಮಣಿನಚ್ಚಿನಾ (ಅ), * ದಂಡಿ—III, 125 ; ರುದ್ರಟ—II, 13. 6 ನುಡಿದುದನೆ (ಓ), ನುಡಿದುದೆನೆ (ಅ) 7 ವಿಭಂಗದಿನೊಡಂಬಡಂ (ಅ).

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

[1]ಮುತಯ್ಯ ಚದುರಿದೇನೆನೆ[1]
ಮುತ್ತಲ್ಲದುದುಂಟೆ ವಸ್ತು ಪೇೞತೆನೆ ಸತಿ [2]ನೀ ।
ಮಿತ್ತಿರಿಮೆನೆ[2] ಕರಮೊಳ್ಳಿ
ತ್ತಿತ್ತಾಗಡೆ ನಿಮ್ಮೊಳಿರ್ಪವೆನೆ ವೃದ್ಧವಿಟಂ ॥ ೬೦೨

ಮುನ್ನಿನ ಕಡನಂ ನೀಂ ಕುಡು
ಮುನ್ನಿಲ್ಲದ ಕಡನನೆಂತು ಪಿಡಿಯೆಂದೀವೆಂ ।
[3]ನಿನ್ನೀ[3]ಪಿಡಿಯೆನೆ ಕುಡು ಕಡ
ನೆನ್ನಂ ಪಿಡಿಯುಳ್ಳೊಡಾನೆಯಾಯೆನೆ ಕೆನ್ನಂ ॥ ೬೦೩

ಕಾಕುವಕ್ರೋಕ್ತಿಗೆ ॥

* ದಾರುಣಮಂ ಶರಶಲ್ಯಮ
ನೋರಂತಿರೆ ಪುಣ್ಣೊ[4]ಳುಡಿದು[4] ಬಿಡದುಳ್ಕು[5]ವುದಂ[5] ।
ಸ್ಮರಿಸುವರುಮೊಳರೆ ಕೆಲರ್
ಸ್ಮರಿಸುವರುಮೊಳರೆ ಖಳರ ಕಟುಕೋಕ್ತಿಗಳಂ ॥ ೬೦೪

ಇದು ಗುಣವಿವೇಕದೊಳ್ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಕರಣಂ ದ್ವಿತೀಯಂ.

ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ ಪ್ರಕರಣಂ

ಸೂತ್ರಂ ೧೪೩

ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ ಭಾಗಂಗಳ್ ॥

† ಪ್ರವರಾರ್ಥಾಲಂಕಾರಂ
ವಿವಿಧವಿಕಲ್ಪಪ್ರಪಂಚಿತಂ ಕ್ರಮದಿಂ ವಾ ।
ಸ್ತವಮುಪಮೆಯತಿಶಯಂ [6]ಶ್ಲೇ
ಷ[6]ವೆಂದು ನಾಲ್ಕುಂ ಪ್ರಕಾರದಿಂ ನೆಱೆದಿರ್ಕುಂ ॥ ೬೦೫

ವೃತ್ತಮಲ್ಲ ॥

---

1 ಮುತ್ತೈದೇವುದುಚದುರೆಗೇ (ಅ), ಮತ್ತೊಂದೇವುದು ಚದುರಿಗೇ (ಓ). 2 ಕೂರ್ತ ತ್ರಿಯೆನೆ (ಓ). 3 ನಿನ್ನಿ (ಅ). * ರುದ್ರಟ—II, 17. 4 ಳಡಿಮ (ಅ). 5 ವುದಂ (ಅ). † ರುದ್ರಟ—VII, 9. 6 ಶ್ಲಿಷ್ಟ (ಓ).

ಸೂತ್ರಂ ೧೪೪

ವಾಸ್ತವಂ

* ವಸ್ತುಸ್ವಭಾವಕಥನಂ
ವಾಸ್ತವಮುಪಮಾದ್ಯಶೇಷವಕ್ರೋಕ್ತಿವಿಪ ।
ರ್ಯ್ಯಸ್ತಂ ಸಮಸ್ತಲೋಕಮ
ನಸ್ತೋಭನಕಾರಿ ಚಾರುತರ ಪುರುಷಾರ್ಥಂ ॥ ೭೦೬

ಸೂತ್ರಂ ೧೪೫

ವಾಸ್ತವ ಭೇದಂ ಗಳ್ ॥

† ಜಾತಿಸಹೋಕ್ತಿಭಾವಪರಿವೃತ್ತಿಯಥಾಕ್ರಮಪರ್ಯ್ಯಾಯಾವಳೀ
ಹೇತುಸಮುಚ್ಚಯಾನುಮಿತಿಸೂಕ್ಷ್ಮಲವವ್ಯತಿರೇಕದೀಪಕಾ ।
ಖ್ಯಾತಿಸಮಾಹಿತಾವೃತಿಪರಸ್ಪರಸಾರನಿಮೀಲನಂಗಳಿಂ
[1]ದೀತೆಱ[1]ದಿಂದ[2]ಮೊಂದಿ[2] ನೆಗಟ್ಟುಂ [3]ನೆಱ[3] ವಾಸ್ತವಭೇದವೃತ್ತಿ[4]ಗಳ್[4] ॥ ೭೦೭

ಸೂತ್ರಂ ೧೪೬

ಜಾತಿ

ಜಾತಿಯೆನಿಕುಂ ಸ್ವಭಾವಾ
ಖ್ಯಾತಿ ಯಥಾವಸ್ಥಿತಾರ್ಥವಿಷಯಾರ್ಥಕೃತೋ ।
ದ್ಯೋತನಮವ್ಯಪರೀತ್ಯಂ
ಜಾತಿದ್ರವ್ಯಕ್ರಿಯಾಗುಣಪ್ರತಿ[5]ಬದ್ಧಂ[5] ॥ ೭೦೮

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಜಾತಿಸ್ವಭಾವಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ॥

ಸೊಗಯಿಸಿ ತೋರ್ಪ ಸೋಗೆ ಕೊರಲೊಳ್ ಪೊಗರ್ವಟ್ಟೆಸೆದಿರ್ಪ ಕರ್ಪು ಕೆ
ಯ್ಮಿಗೆ ಕಡೆಗಣ್ಗಳೊಳ್ ಪೊಳೆವ ಬೆಳ್ಪು ಶಿಖಾಗ್ರದೊಳೊಂದಿದೊಳ್ಪು ಮೆ ।
ಲ್ಪೊಗೆದಿರೆ ಕೇಗುವಿಂಚರದ ನುಣ್ಪು ಮನಂಗೊಳೆ ಚೆಲ್ವನಾಳ್ದುದೀ
ನಗವನರಾಜಿಯೊಳ್ [6]ಸುಟಿಯು[6]ತಿರ್ಪ ವಿಚಿತ್ರಶಿಖಂಡಿಮಂಡಲಂ ॥ ೭೦೯

ದ್ರವ್ಯಸ್ವಭಾವಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ॥

‡ ಕಱೆ ಕೊರಲೊಳ್ ಕಣ್ ನೊಸಲೊಳ್
ಪೆಱೆ ಮಕುಟದೊಳಹಿ[7]ವಿಭೂಷಣಾವಳಿ[7] ತೋಳೊಳ್ ।
ನೆಱೆದಿರೆ ಕರಮೆಸೆದಂ ಪಲ
ತೆಱದ ಮರುಳ್ವಡೆಯ ನಡುವುಮಾಪತಿರುದ್ರಂ ॥ ೭೧೦

---

* ರುದ್ರಟ—VII, 10. † ರುದ್ರಟ—VII, 11, 12. 1 ಬೀತೆಱ (ಅ). 2 ಮಿಂತು (ಓ). 3 ಸಲೆ (ಅ). 4 ಯೊಳ್ (ಅ). 5 ಬಂಧಂ (ಅ). 6 ಸುಟಿವು (ಓ) ‡ ದಂಡಿ—II, 11, 12. 7 ವಿಭೂಷಣಂನಳಿ (ಅ).

ಕ್ರಿಯಾಸ್ವಭಾವಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ॥

ವಳಿಗಳಟಿಯೆ ಬಿಂಕಂಬೆತ್ತ ವೃತ್ತಸ್ತನಂ ಕ
ಣ್ಗೊಳಿಸೆ ತೊಳಗೆ ಬಾಹಾಮೂಲಮೂರುದ್ವಯಂ ಸಂ ।
ಚಳಿಸೆ ನಿಜಪದಾಂಗುಷ್ಠಾಗ್ರದಿಂ ನಿಂದು ಕಣ್ಗಳ್
ಪೊಳೆಯೆ ಮಿಳಿರ್ವ ಕೊಂಬಂ ನಿಳ್ಕಿ ಪೂಗೊಯ್ದಳೊರ್ವಳ್ ॥ ೬೧೧

ಗುಣಸ್ವಭಾವಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ॥

* ಮನದೊಳ್ ಮುದಮಂ ಕೋಮಳ
ತನುವಿನೊ[1]ಳತ್ಯಂತ[1] ರೋಮಹರ್ಷಣಮಂ ಕ ।
ಣ್ಗೆ ನಿಸಿನಿ[2]ಸಾಮಿಾಳನ[2]ಮಂ
ಜನಿಯಿಸುತುಂ [3]ಪ್ರಿಯೆಯ[3] ಸೋಂಕು ಪಡೆದುದಲಂಪಂ ॥ ೬೧೨

ಸೂತ್ರಂ ೧೪೭

ಸಹೋಕ್ತಿ ಭಾವಂ

† ಸಮಕಾಲಮಪ್ಪುವೆರಡ
ರ್ಥಮನೊಡನೆಯೆ [4]ಪೇಲ್ವುದದು[4] ಸಹೋಕ್ತಿ ವಿತರ್ಕ ।
ಕ್ರಮದಿಂದರ್ಥಾಂತರಮಂ
ಸಮನಿಸುವೊಂದುಕ್ತಿ ಭಾವಮೆನೆ ಪೆಸರ್ವಡೆಗುಂ ॥ ೬೧೩

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಸಹೋಕ್ತಿಗೆ ॥

ಅಲರ್ದುವೊಡನೊಡನೆ ಕುವಲಯ
ಕುಲಮುಂ ಕುಲಟಾಮುಖಂಗಳುಂ ಮುಗಿದುವು ನಿ ।
ಶ್ಚಲಯೋಗನಿರತಸಂಧ್ಯಾಂ
ಜಲಿಯುಂ ಸರಸಿರುಹವನಮುವೊಡನೊಡನಾಗಳ್ ॥ ೬೧೪

ಬಿರಯಿಗಳ ಸುಯ್ಗಳೊಡನೆಯೆ
ಪಿರಿಯುವು ದೆವಸಂಗಳಾದುವವಟಿವಟಿ ಪರಿ ।
ಸ್ಫುರಿತಂಗಳೊಡನೆ ಕುಂದಿದು
ವಿರುಳ್ಗಳುಂ [5]ಮುಂಚಿ[5] ಬಂದ ಜಳದಾಗಮದೊಳ್ ॥ ೬೧೫

---

* ದಂಡಿ—II, 12, 11. 1 ಳಂತಂತೆ (ಅ). 2 ಸುನ್ಮೀಳನ. 3 ಪ್ರಿಯನ (ಅ.ಓ). † ರುದ್ರಟ—VII, 17, 40. 4 ಪೇಳ್ವೊಡದು. 5 ಮುಂಚೆ (ಅ.ಓ).

ಧ್ವಾವಕ್ಕೆ ॥

* ಪಡುವಳ್ ಕೀಟಿಲೊಳೆಮ್ಮ ತೊಟ್ಟು ಪಡುವಳ್ ಮುತ್ತಚ್ಚೆಯಾಕೋಣೆಯೊಳ್
ಪಡುವಂ ಶಕ್ತಿವಿಹೀನನಂಧಬಧಿರಂ ಕೇಳಜ್ಜನೀಬಾಗಿಲೊಳ್ ।
ಪಡುವೆಂ [1]ಬಾಲೆಯೆನೊರ್ವ[1]ಳಿಲ್ಲಿ ಮನೆಯಾಣ್ಮಂ ಪೋದನಿಂದೊರ್ಗೆ ನೀಂ
ಪಡಲೆಂದೆಂತೆಡೆವೇಡುವಯ್ ಪಥಿಕ ಮತ್ತೀ ಪೊಟ್ಟುಟೊಳ್ [2]ಗಾಂಪನೇ[2] ॥

ಸೂತ್ರಂ ೧೪೮

ಪರಿವೃತ್ತಿ ಯಥಾಕ್ರಮಂ

† ಒಂದಂ ಕೊಟ್ಟೊಂದಂ ಕೊ
[3]ಳ್ವಂದಂ[3] ಪರಿವೃತ್ತಿಯೆಂಬುದಕ್ಕುಂ ತರದಿಂ ।
ದೊಂದಿರೆ ನಿರ್ದೇಶಸ್ಥಿತಿ
ಯಿಂದಂ ಪೇಟ್ಟುದು ಯಥಾಕ್ರಮಂ ಮುನಿಮತದಿಂ॥ ೬೧೭

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಪರಿವೃತ್ತಿಗೆ ॥

ಬಿಳಿಯಲರ್ಗಣ್ಗಳ್ ಬೆಳ್ಪಂ
ಲಲನಾಜನದಧರ[4]ಮಣಿಗೆ[4] ಕೊಟ್ಟುದಱ ಪುದುಂ ।
ಗೊಳಿಸಿದ ಕೆಂಪಂ ನೀರ್ವೊ
ಕುಳಿಯೊಳ್ ಮಾಱಾಡಿ ಕೊಂಡ ತೆಱದಿಂ ತೋರ್ಕುಂ ॥ ೬೧೮

ಯಥಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ॥

ಇದು [5]ನಿನ್ನರ್ಚಿಸಿದಿ[5]ಕ್ಷುಚಾಪಮಿದು ನಿನ್ನೀಲೋಕಮಂ ಕೆಯ್ಗೆ ಮಾ
ಡಿದ ಪುಷ್ಪಾಸ್ತ್ರಮಿದಲ್ತೆ ನಿನ್ನ ವಿಜಯಪ್ರಾರಂಭದೊಳ್ ತೋರ್ಕೆಗೆ ।
ತ್ತಿದ [6]ಜೈತ್ರ[6]ಧ್ವಜಮೆಂದು ತೋರ್ಪ ತೆಱದಿಂ ಭ್ರೂರಾಸ್ಯಮಂ ನೀಳ್ದಪಾಂ
ಗದ ಬೆಳ್ದಿಂಗಳನೆಡ್ಡಮಪ್ಪ ಕಬರೀವಿಸ್ತಾರಮಂ ತೋಱಿದಳ್ ॥ ೬೧೯

‡ ಅವಿಹಿತ[7]ವೇಗ[7]ಮೇಟ್ಗೆಯು ಜವಂ ವ್ರಣಮಕ್ಷತಕಾಯಮೆತ್ತಿ ಕ
ಟ್ಟುವ ಮದಮುಣ್ಮಿ ಸೋರ್ವ ಸೊನೆ ಬೀಳ್ವ ಗಜಧ್ವಜಮಂಬರಕ್ಕೆ ನಿ ।
ಳ್ಕುವ ಜಯಕೇತು ಸಂದೆಯುದ ದಂದುಗಮಂ [8]ಕಿಡಿಸಿತ್ತು[8] ಮುಂದಣೋ
ಡುವ ರಿಪುದಂತಿಗಂ ಪೆಱಗಣಟ್ಟುವ [9]ಱಟ್ಟರ[9]ಮೇರುದಂತಿಗಂ ॥ ೬೨೦

---

* ರುದ್ರಟ—VII, 41. 1 ಬಾಲಕಿಯೊರ್ವ (ಅ). 2 ಗಾಂಪಿನಿಂ (ಓ).
† ದಂಡಿ—II, 351; ಯಥಾಸಂಖ್ಯವೇ ಯಥಾಕ್ರಮಂ II, 273; ರುದ್ರಟ—VII, 34. 3 ಳ್ವಂದದು (ಓ). 4 ರುಚಿಗೆ (ಅ). 5 ನೀನರ್ಚಿಸುವಿ. 6 ಮಾನ (ಅ).
‡ ಈ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ "ಎರಡಱೊಳ್ ಬಹುಳ ನಿಶ್ಚಯಶಬ್ದಮದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಯಂ" ಎಂದು ಒಂದೆ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿದೆ. 7 ಸೇಕ, ಶೀತ (ಅ). 8 ಬಿಡಿಸಿತ್ತು (ಅ). 9 ರಟ್ಟದ (ಅ).

ವ॥ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲರ್ ವ್ಯುತ್ಕ್ರಮಗಣನೆಯಿಂದೆ ನಿಂದಿತಕ್ರಮಮೆಂದು ಪೇೞ್ವರ್.

ಸೂತ್ರಂ ೧೪೯

* ನುಡಿಯುದೆ ಮನದರ್ಥಮನದು
[1]ನುಡಿದಂ[1]ತಿರೆ [2]ನುಡಿದ[2] ನುಡಿಯೆ ಪರ್ಯಾಯಂ ಮ ।
ತ್ತಡಕಿಲ್ಗೊಳೆ ಪಲವುಮನೊಂ
ದೆಡೆಯೊಳ್ ಸಮಗೊಳಿಸಿ ಪೇೞ್ವುದಾವಳಿ ಪೆಸರಿಂ ॥ ೬೨೧

ಪರ್ಯಾಯಂ ಆವಳಿ

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಪರ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ॥

ಬನದೊಳಗೆ [3]ನೋಡಿ[3] ಪೂಸ[4]ವೂ
ವಿನ[4] ಗೊಂಚಲನಕ್ಕ ನಿನಗೆ ತಂದಪ್ಪೆಂ ನೀ ।
ನಿನಿತೊಂದು [5]ಬೇಗಮಂ[5] ನಿ
ನ್ನಿನಿಯನ ಪಕ್ಕದೊಳಿರೆಂದು ಸಖಿ ತೊಲಗುವುದುಂ ॥ ೨೨

ಆವಳಿಗೆ ॥

† ಕೊಳಗಳ್ ದಳಿತಾಬ್ಜಂಗಳ್
ದಳಿತಾಬ್ಜಂಗಳ್ ಸಮೃದ್ಧಮಧುಗಳ್ ಮಧುಗಳ್ ।
ಚಳದಳಿಕುಳಾಕುಳಂಗಳ್
ವಿಳಸದಳಿಪ್ರಕರಮಧುರವಿರುತಿಯೆ ಬನದೊಳ್ ॥ ೬೨೩

‡ ಆವಳ್ಯಪೋಹಕ್ಕೆ ॥
ಕಳರುತಿಯಿಲ್ಲದ ಮಧುಪಾ
ವಳಿ ಮಧುಕರನಿಕರಮಿಲ್ಲದಂಬುರುಹವನಂ ।
ಜಳರುಹಮಿಲ್ಲದ ತಿಳಿಗೊಳ
ನಲರ್ದ ಸರಃ[6]ಪ್ರಸರ[6]ಮಿಲ್ಲದೂರಿಲ್ಲದಱೊಳ್ ॥ ೬೨೪

ಸೂತ್ರಂ ೧೫೦

§ ಹೇತುಮದಾಖ್ಯಾನಂ ಸಹ
ಹೇತುಕಮದು ಹೇತುವೆಂಬಲಂಕೃತಿಯಕ್ಕುಂ ।
ಮಾತೇಂ ಬಹುಸಂಕಥನಂ
ಜಾತಿದ್ರವ್ಯಾದಿಕಂ ಸಮುಚ್ಚಯ[7]ಮಕ್ಕುಂ[7] ॥ ೬೨೫

ಹೇತು ಸಮುಚ್ಚಯಂ

---

* ದಂಡಿ—II, 295; ರುದ್ರಟ—VII, 42, 109. ಆವಳಿಗೆ ಏಕಾವಳಿಯೆಂಬ ಹೆಸರುಂಟು. 1 ನುಡಿವಂ (ಅ). 2 ನುಡಿವ (ಅ). 3 ಪೋಗಿ (ಅ). 4 ಮಾವಿನ (ಅ). 5 ಬೇಗದಿಂ (ಅ). † ರುದ್ರಟ—VII, 110, 111. ‡ ಆವಳಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ ಮೊದಲು ' ಏಧಿಗೆ " ಎಂದಿದ್ದು, ಮುಂದೆ " ಅಪೋಹಕ್ಕೆ " ಎಂದಿದ್ದರೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. 6 ಪ್ರತತಿ (ಅ). § ರುದ್ರಟ—VII, 82. 7 ಮೆನಿಕುಂ (ಅ).

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಜ್ಞಾಪಕಹೇತುಗೆ ॥

ತಿವಳಿಯೊಳ್ ಮಿಡುಕಾಱದ ಮಣ್ಣಿಂದಿಕ್ಕಿದ ಲಂಡದ ಬೆಂಕೆಯಿಂ
ಕವಿವ ಕಿಟ್ಟದದೊಳ್ಪೊನಲೊಳ್ ಸುಯ್ಯಾಱದ [1]ಪೆರ್ನೊರೆ[1]ಯಿಂ ತಗು ।
ಳ್ದವಿಹತಾಂಬುವ ಬಲ್ಪೊನಲಿಂದಿಪರ್ಬಿದ ಬಟ್ಟೆಯೊಳೊಕ್ಕ ಪ
ಲ್ಲವನಿಕಾಯದಿನಂದಱಿದಂ ಕಾಡಾನೆಗಳಾಗಡೆ ಪೋದುದಂ ॥ ೬೨೬

ಕಾರಕಹೇತುಗೆ ॥

ಪಂದಿಯಿಂ ಕೆದಱಿದುತ್ಪಳಮುಂ ವನದಂತಿಯಿಂ
ನೊಂದು ಸೂಸಿದ ಸರೋಜಮುಮೊಯ್ಯನೆ ನೀರುಣಲ್ ।
ಬಂದು ಪೋದ ಮೃಗದಗ್ರಖುರಚ್ಯುತವಾರಿಯಿಂ
ನಾಂದೆರಟ್ಟಿಡಿಯುಮಿಂಬು ತದಗ್ರಿಮಭಾಗದೊಳ್ ॥ ೬೨೭

ಪರಂಪರಿತಹೇತುಗೆ ॥

* ವಿನಯಮನಿತ್ತುದಿಂದ್ರಿಯಜಯಂ ವಿನಯಂ ಗುಣಸಂಪದಂಗಳಂ
ಜನಿಯಿಸಿದತ್ತು ಸದ್ಗುಣಗಣಂ ಪಡೆದತ್ತು ಜನಾನುರಾಗಮಂ ॥
ಜನದನುರಾಗಮಾಗಿಸಿದುದಾ[2]ವಗಮಿದ್ಧವಿ[2]ಶುದ್ಧಕೀರ್ತಿಯಂ
ತನಗೆನೆ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯನನುಷ್ಠಿಸಿದಂ ನಯದಿಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ॥ ೬೨೮

ಅಭಾವಹೇತುಗೆ ॥

† ಅವಿನಯದಿನನಿಂದ್ರಿಯವ
ರ್ಗವಿಜಯದಿನ[3]ಬುಧವಿಶಿಷ್ಟ[3]ಸಂಭಾವನೆಯಿಂ ।
ವಿವಿಧವ್ಯಸನಂಗಳ್ ಸಂ
ಭವಿಸುಗುಮಾರ್ಗಂ ವಿಶಿಷ್ಟವಿದ್ವಿಷ್ಟಂಗಳ್ ॥ ೬೨೯

ಸಮುಚ್ಚಯಕ್ಕೆ ॥

ನೃಪನ ದಯೆಯುಂ ನಚ್ಚುಂ ತನ್ನಣ್ಮ [4]ಮಾರ್ಪುದು[4]ಮಾಂತ ಭೂ
ಮಿಪನ ಮನದೊಂದುರ್ಕುಂ ಸೊರ್ಕುಂ ಬಿಗುರ್ತಿರವುಂ ನಿಜ ।
ದ್ವಿಪಹಯರಥಾನೀಕಾನೇಕಪ್ರಧಾನರ ಸಾಪುಮಾ
ತಪನತನಯಂಗಾಗಳ್ ಕಾಯ್ಪಂ ನಿಮಿರ್ಚಿದುವಾಜಿಯೊಳ್ ॥ ೬೩೦

ಕೃತಮಣಿವಿಭೂಷಣಂಗಳ
ನತಿಶಯಿಸಿದುವವರ ಕೊರಲೊಳಂ ತೋಳೊಳ[5]ಮು ।
ತ್ಥಿತ[5]ಮಾಗಿ ಭೂಷಣಂಗಳ್
ನಿತಂಬಮಂಡಳದೊಳಂ ಕುಚಾಭೋಗದೊಳಂ ॥ ೬೩೧

---

1 ಪೊನ್ನೊರೆ (ಅ). * ರುದ್ರಟ—VII, 85. 2 ಮಿಂತು (ಓ). † ದಂಡಿ—II, 247. 3 ಬುಧವಿತರ್ಕ (ಓ). 4 ಮಾರ್ಪುದು (ಅ), ಮಾಳ್ಪುದು (ಓ). 5 ಮುದ್ಧತ (ಅ).

ಕೊಡೆ ಗುಡಿ ತೋರಣಂ [1]ದಧಿ[1] ಮಧುದ್ರವಮಚ್ಚಗೞಂಕೆ ರಾಜೆ ಸೆಂ
ಗಡಮಲರಕ್ಷತಂ ಬಿಳಿಯ ಸಾಸವೆ ಪೊಂಗೊಡನಷ್ಟಶೋಭೆ ಕ ।
ನ್ನಡಿ ಕಡೆ ವರ್ಧಮಾನಪಟಹಂ ತಿಱೆ ಮಂಗಳಗೀತನಾದಮೆ
ಲ್ಲೆಡೆಗಳೊಳಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗಧಿಕಂ ಪಡೆದತ್ತು ಜನಾನುರಾಗಮಂ ॥ ೬೩೨

ಆಟಂ ಬಾಜನೆ ಗಾಡಿಗಳ್ ಪಸದನಂ ಬೆಳ್ದಿಂಗಳೊಳ್ಪಾತು ಕೊಂ
ಡಾಟಂ ಕತ್ತುರಿ ಕಪ್ಪುರಂ ನಗೆ ತೆಗಟ್ ಪಾಟಂ ಬಿಯಂ ಜವ್ವನಂ ।
ನೋಟಂ ತಂಬುಲಮಿಂಪು ಕಂಪು ವಿಭವಂ ಮೆಯ್ಮೆೞಳವೆಂದಿಂತಿವಂ
ಬೇಟಕ್ಕಾಗರವೆಂಬೆನಣ್ಣ ಸುಸಿಲೇಂ ಪೇಟ್ವಾಗದೊಳ್ ತೀರದೇ ॥ ೬೩೩

ಸೂತ್ರಂ ೧೫೧

* ಸಾಧನವಂ ಸಾಧ್ಯಕ್ಕವಿ
ರೋಧಿಯನಱಿದೂಹೆಗೆಯ್ವುದನುಮಿತಿಯೆನಿಕುಂ ।
ಸಾಧುಸಮಾಧಿಪರೇಂಗಿತ
ಬೋಧಂ ನಿ[2]ರ್ವಾದ[2]ಮಪ್ಪುದಂತದು ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ॥ ೬೩೪

ಅನುಮಿತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥
ಅನುಮಿತಿಗೆ ॥

ಎಳಮಿಂಚಿಲ್ಲಕ್ಕುಮಾಖಂಡಲಲಲಿತಧನುರ್ದಂಡಮಿಲ್ಲಕ್ಕುಮಭ್ರಾ
ವಳಿಯಿಲ್ಲಕ್ಕುಂ ಕದಂಬಾನಿಲನ[3] ಸುಟಿವದಿಲ್ಲಕ್ಕು[3]ಮುದ್ಯನ್ಮಯೂರೀ ।
ಕುಳಲೀಲಾತಾಂಡವಾಡಂಬರವಿಳಸನಮಿಲ್ಲಕ್ಕು[4]ಮಿಂತಾ[4]ಮಹೀಮಂ
ಡಳದತ್ತಲ್ ನಲ್ಲನಂತಲ್ಲದೊಡೆ ತಡೆದದೇಕಿರ್ಪನಿಂದಲ್ತೆ ಬರ್ಪಂ ॥ ೬೩೫

† ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ ॥

ಬೆಸದಿರೆ ನಿನ್ನೋಪಳ ಕಾ
ಲ ಸವಸದಿಂದೆಱಗಿ ತಿಳಿಪಿದಯ್ ನಿವ್ಯಾರ್ಜಂ ।
ನೊಸಲೊಳ್ ನಿಸದಮಲಕ್ತಕ
ರಸತಿಲಕ[5]ಮದಿಲ್ಲ[5]ದಂದದೇಕಿಂತಕ್ಕುಂ ॥ ೬೩೬

ಸೂಕ್ಷ್ಮಕ್ಕೆ ॥

‡ [6]ಏಗಳ್[6] ನಮಗಕ್ಕುಂ ಸಂ
ಯೋಗವೆನಲ್ ಬಗೆವ ನಲ್ಲನಂ ಕಾಱಿತು ಮನೋ ।
ರಾಗದಿನೊಡರಿಸಿದಳ್ ಚೆ
ಲ್ವಾಗಿರೆ ಪೆಱಳೊರ್ವಳಬ್ಜದಳಮುಕುಳನಮಂ ॥ ೬೩೭

---

1 ಘನ (ಓ). * ದಂಡಿ—II, 260. 2 ರ್ಬಾಧ (ಓ). 3 ನೆಸಗುವು (ಓ.ಅ). 4 ಮಂತಾ (ಅ). † ರುದ್ರಟ—VII, 57. 5 ಮದಲ್ಲ (ಅ). ‡ ದಂಡಿ—II, 261. 6 ಆಗಳ್ (ಓ).

ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ ॥

* ವಿನಯೋಪಚಾರವಚನಮು
ಮನುಕೂಲಾಚರಣಮುಂ ವಿಭಿನ್ನಾಸನಮುಂ ।
ಮನದೊಳಗೆ ಪುದಿದು ಪೊಣ್ಮಿದ
ಮುನಿಸಂ ಕನ್ನಡಿಪು[1]ವಾಗೆ[1] ಬಗೆವೆಂ ಪ್ರಿಯೆಯೊಳ್ ॥ ೬೩೮

ಸೂತ್ರಂ ೧೫೨

ಲೇಶಂ ಅಥವಾ ಲವಂ

† ಗುಣಮನೆ ತಪ್ಪಿದು ದೋಷದ
ಗಣನೆಗೆ ದೋಷಮುಮನಿನಿಸು ಗುಣಗಣನೆಗೆ ತಂ ।
ದೊಣರ್ಪುದು ಲೇಶಂ ವಿಬುಧಾ
ಗ್ರಣಿಗಳ್ ಕೆಲಬರ್ ‡ ನಿಗೂಹ[2]ನಂ[2] ಲವಮೆಂಬರ್ ॥ ೬೩೯

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಲೇಶಕ್ಕೆ ॥

ಒಡನಿರ್ದಗಲ್ಕೆಯಾದೊಂ
ದೆಡೆಯೊಳ್ ದುಃಖಮುನಸಹ್ಯಮಂ ಮಾಳ್ಪುದಱಿಂ ।
ಸುಡು ಸುಡು ಸಜ್ಜನರಪ್ಪುವ
ರೊಡಗೂಟಮ[3]ನಕ್ಕ[3] ಖಳರ ಕೂಟಮೆ ಸುಖದಂ ॥ ೬೪೦

ನಿಗೂಹನಕ್ಕೆ ॥

ಪರಿವಿಡಿಗೆಯ್ಯೆ ಸೊಂದಿಗಿಳಿ ತಂದೆಯ ತಾಯ ಸಮೀಪದೊಳ್ ತನೂ
ದರಿಯ ರತೋಪಯುಕ್ತರುತಿಯಂ ವಿನತಾನನೆ ನಾಣ್ಚಿ[4]ತಾಳತ ।
ತ್ಪರ[4] ಶಿಶುನರ್ತನಪ್ರಹತಕಂಕಣಝುಂಕೃತಹಸ್ತತೂರ್ಯನಿ
ರ್ಭರರವದಿಂದದಂ ಮಱಸಿದಳ್ ಗಡ ಮುಗ್ಧೆಯದೇಂ ವಿದಗ್ಧೆಯೋ ॥ ೬೪೧

ಸೂತ್ರಂ ೧೫೩

ವ್ಯತಿರೇಕಂ ದೀಪಕಂ

§ ವ್ಯತಿರೇಕಮುಭಯಸಾಮ್ಯ
ಪ್ರತೀತಿಯಂ ತೋಱಿ ಭೇದಮಂ ಮಾಳ್ಪುದು‖ಸಂ ।
[5]ಗತಿಯಿಂದಂ ಮಧ್ಯಾಂತ[5]
ಸ್ಥಿತಮಾಗಿ ಬೆಳಪ್ಪುದಱಿಗೆ ದೀಪಕಮಕ್ಕುಂ ॥ ೬೪೨

---

* ರುದ್ರಟ—VII, 58. 1 ವಾಗಿ (ಅ). † ರುದ್ರಟ—VII, 100. ‡ ದಂಡಿಯಮತ : ದಂಡಿ—II, 265. 2 ಮಂ (ಅ). 3 ನಕ್ಕೆ (ಓ). 4 ತೋಳತಳ್ಪದ, ಕಾಮತತ್ಪರ (ಅ), ತೋಳತಳ್ತುರು (ಅ.ಇ). § ದಂಡಿ—II, 180. ‖ ರುದ್ರಟ—VII, 64, 65. 5 ಗತಿಯಾದಿಮಧ್ಯಮಂತ (ಅ).

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ವ್ಯತಿರೇಕಕ್ಕೆ ||

ಗಂಭೀರಮಮಳಲಕ್ಷ್ಮೀ
ಸಂಭವಪದಮಧಿಕಸತ್ವಮಾಗಿಯುಮೆಯ್ದ |
ಲ್ಕಂಭೋಧಿ ನೆಱೆದು[1]ದಿಲ್ಲವ[1]
ನಂ ಭಾಸುರನಿಶಿತಮತಿಯನತಿಕಲುಷಜಡಂ || ೭೪೩

ವಸುಧೆಗೆ ನಂದಹೀನರಿಪುವರ್ಗಮನೋಡಿಸಿ ಚಕ್ರಿ ಮೆಚ್ಚಿ ಬ
ಣ್ಣಿಸೆ ಪತಿಭಕ್ತಿಯಂ ಮೆಱೆದು ಮಂತ್ರಪದಕ್ಕಧಿನಾಥನಾಗಿ ಪೆಂ |
ಪೆಸೆವಿನಮಾರೊಳಂ ವಿಮುಖವೃತ್ತಿಯೊಳೊಂದದ ಪಕ್ಷಪಾತದಿಂ
ದೆಸಗದ ವೈನತೇಯನಿವನೆಂಬುದು ಸಾಹಸವೈನತೇಯನಂ || ೭೪೪

ವಾರಿಜಗಂಧಿ ವಿಭಾತನ
ಮಾರಂ ನಿಜಸುರಭಿ ನಿನ್ನ [2]ಸುಯ್ಯಿದಱೊಳದಂ[2] |
ತೋರಗೆಯಕ್ಕುಮೆ ಪರಗುಣ
ಹಾರಿಗೆ ನಿಜಗುಣ[3]ಮದೇಕೆ[3] ಸಮನಿಸಿದಪುದೋ || ೭೪೫

ಕಾರಕದೀಪಕಕ್ಕೆ ||

ನವಜಳದಾಗಮಮಿಂತೀ
ಭುವನಜನಕ್ಕೆಲ್ಲಮೆಯ್ದೆ ಮಾಡಿದುದಧಿಕೋ |
ತ್ಸವಮಂ ಮತ್ತಂತದೆ ತಾಂ
ಪ್ರವಾಸಿಗಳ್ಗೆರ್ದೆಯೊಳೊದವಿಸಿತ್ತದವಟಲಂ || ೭೪೬

ಓಸರಿಸಿದ ಜವನಿಕೆಯೊಡ
ನೋಸರಿಸಿದನಿಸರೆ ಕಂತು [4]ಕುಸುಮಾಂ[4]ಜಲಿಯಂ |
ಸೂಸಿದ ಪದದೊಳ್ ಸಭೆಗಂ
ಸೂಸಿದ[5]ನೊಡನೊಡನೆ[5] ನನೆಯ ಮೊನೆಯಂಬುಗಳಂ || ೭೪೭

ಆವರಿಸಿತ್ತೊ ನಭೋಂತ
ರ್ಭಾವಿವರಮನಮರ್ದಿನೆಸಕಮನೆ ಬಿರಯಿಗಳೋ |
ವ್ರೋವಿದು ಮದನನ ಸೋದನ
ದೀವಿಗೆಯೆನೆ ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗಿದಂ ತುಹಿನಕರಂ || ೭೪೮

ಕ್ರಿಯಾದೀಪಕಕ್ಕೆ ||

ಸೊಗಯಿಸಿದುದು ಕಾರ್ಗಾಲದ
ಪುಗಿಲೊಳ್ ಜಲಜಲನೆ ಪರಿಯುತಿರ್ಪೊಳ್ವೊನಲುಂ |

---

1 ದಿಲ್ಲನ (ಅ). 2 ಸುಯ್ಯದಱೊಳಗಂ (ಅ), ಸುಯ್ಯಿದಱೊಳಗಂ (ಓ). 3 ನೊಳಕ್ಕೆ, ದೊಳಂತೆ (ಅ). 4 ಪುಷ್ಪಾಂ (ಅ.ಓ). 5 ನೊರ್ವೊದಲೆ (ಅ).

ಮುಗಿಲ ಪೊರೆವೊರೆಗಳೊಳ್ ಪೊಳೆ
ದೊಗೆವ ಚಳಚ್ಚಟುಳತರಗತಟಿದ್ವಿಳಸನಮುಂ ‖ ೭೪೯

ಧರೆಯಂ ಮೆಟ್ಟದೆ ಮೆಟ್ಟುವ
ಸುರಲಲನಾನೃತ್ಯಮಿತ್ತಲಭವನ ಸಭೆಯೊಳ್
ಕರಮೆಸೆದುದು [1]ವಾರ[1]ಸ್ತ್ರೀ
ಪರಿನರ್ತನಮತ್ತಲಾ ಮಹೀಶನ ಸಭೆಯೊಳ್ ‖ ೭೫೦

ಕುಳಿರ್ವೆಲರುಮಾಲನೀರುಂ
ತಳಿರ್ವಾಸುಂ ಚಂದ್ರಕಾಂತಮುಂ ಚಂದನಮುಂ ।
ಕೊಳನುಂ ನಂದನವನಮುಂ
[2]ಕಳೆಯುವೆ[2] ಬೇಸಗೆಯೊ[3]ಳೆನ್ನ[3]ಬೇಟದ ಸೂಡಂ ‖ ೭೫೧

ಸೂತ್ರಂ ೧೫೪

* ಸಮನಿಸಿ ಬಿದಿವಸದಿಂದಂ

ಸಮಾಹಿತಂ ಆವೃತ್ತಿ

ಸಮಾಹಿತಂ ಬರ್ಪೊಡದು ಸಮಾಹಿತಮೆನಿಕುಂ ।
[4]ಸಮಗೊಂಡ[4]ರ್ಥಪದಾವೃ
ತ್ತಿ ಮತ್ತದಾವೃತ್ತಿಯೆಂಬ ಪೆಸರಂ ಪಡೆಗುಂ ‖ ೭೫೨

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ‖

ಸಮಾಹಿತಕ್ಕೆ ‖

ಕಡುಗಟ್ಟಲೆಯೊಳ್ ಪ್ರಿಯನಿ
ರ್ದೆಡೆ[5]ಗಾಗಿಯೆ[5] ಪೋಗಲೆಂದು ಮನೆಯಂ ಪೊಱಮ ।
ಟ್ಟಡಿಯಿಡಲಱಿಯದೆ ಮಱುಗುವ
ಮಡದಿಗೆ ಬಗೆ ತೀರೆ ಮಿಂಚು ಮಿಂಚಿದುದಾಗಳ್ ‖ ೭೫೩

† ಮುಳಿದಿರೆ ನಿಜವಲ್ಲಭೆಯಂ
ತಿಳಿಪಲ್ ಕಾಲ್ಗೆರಗಲನಿಯನಿರ್ಪವಸರದೊಳ್ ।
ಜಳಧರನಿನದಂ [6]ನೆಗೆದುದು[6]
ತಳಮಳ[7]ಗುತ್ತಾಕೆ[7] ತಾನೆ ಬಿಗಿಯಪ್ಪುವಿನಂ ‖ ೭೫೪

---

1 ದೇವ (ಒ). 2 ಕಳೆಯುವೆ (ಅ). 3 ಳೆನಗೆ (ಅ). * ದಂಡಿ—II, 298; II, 116. 4 ಸಮಕೊಂಡ (ಅ). 5 ಗಾಗಿರ (ಅ). † ದಂಡಿ—II, 299. 6 ನೆಗ ಬ್ದುದು (ಅ). 7 ಗಾದಾಕೆ, ಗಾಗಾಕೆ (ಅ).

ಆವೃತ್ತಿಗೆ ॥

* ಅಲರ್ದುವು ಕುಟಜಂಗಳ್ ಪೂತುವಿಂಬಪ್ಪಿನಂ [1]ಕಂ
ದಲಿ[1] ಕುಸುಮಿಸಿದತ್ತುದ್ದಾಮನೀಪಾವನೀಜಾ ।
ವಲಿ ಬಿರಿದುವೆ ಜಾತೀಯೂಥಿಕಾಕೇತಕೀಸಂ
ಕುಲಮವಿರಲಗಂಧಾಮೋದಿತಾಶಾಂತರಾಲಂ ॥ ೬೫೫

ಪಡೆಗುಂ ಮಹಿಮೋನ್ನತಿಯುಂ
ಪಡೆಗುಂ [2]ಸನ್ಮಾರ್ಗ[2]ದೆಸಕಮಂ ಗುಣದೊಳ್ಪಂ ।
ಪಡೆಗುಂ ನಿರ್ಮಳಯಶಮಂ
ಪಡೆಗುಂ ಪಡೆಗುಂ ವಿಧುತ್ವಮಂ ಬುಧಸಂಗಂ ॥ ೬೫೬

ಕಲಿ ಪಾರ್ಥಂ ಪಾರ್ಥನಿಂದಂ ಕಲಿ ರವಿತನಯಂ ಪಾರ್ಥನಿಂ ಕರ್ಣನಿಂದಂ
ಕಲಿ ಭೀಮಂ ಪಾರ್ಥನಿಂ ಕರ್ಣನಿನನಿಲಜನಿಂ ರಾಘವಾಧೀಶಭೃತ್ಯಂ ।
ಕಲಿ ಶಕ್ರಾಪತ್ಯನಿಂ ಕರ್ಣನಿನನಿಲಜನಿಂದಂಜನಾಪುತ್ರನಿಂದಂ
ಕಲಿ ಧಾತ್ರೀಚಕ್ರದೊಳ್ ವಿಕ್ರಮಗುಣನಿಳಯಂ ವೀರಮಾರ್ತಂಡದೇವಂ॥ ೬೫೭

ಸೂತ್ರಂ ೧೫೫

ಪರಸ್ಪರಂ ಸಾರಂ

† ಇತರೇತರಕಾರಕಸಂ
ಪ್ರತಿಪತ್ತಿ ಪರಸ್ಪರಂ ಸಮೂಹದೊಳೆಸೆವೊಂ ।
ದತಿಶಯಗುಣದಿಂ ನಿರ್ಧಾ
ರಿತಮಪ್ಪುದು ಸಾರಮೆಂಬ ಸದಲಂಕಾರಂ ॥ ೬೫೮

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಪರಸ್ಪರಕ್ಕೆ ॥

ಸರಿಗೆಗೆ ಕೊರಲ್ ಕೊರಲ್ಗಂ
ಸರಿಗೆಯಲಂಕರಿಸೆ ಸರಿಗೆವಂದುದು ಮುಯ್ಮ್ಕ ।
ಟ್ಟಿರದೆಱ ಬೆಡಂಗುಮೆಂಬಂ
ತಿರೆ ಕರ[3]ಮೊಪ್ಪಿದುದು[3] ಕೊರಲಗೇಂದ್ರಾತ್ಮಜೆಯಾ ॥ ೬೫೯

ಸಾರಕ್ಕೆ ॥

ಸಾರಂ ಸಂಸಾರದೊಳಱ
ಲಾರತ್ನಂ ಸಾರಮಲ್ಲಿ ಜವ್ವನಮದಱೊಳ್ ।
ಸಾರಂ ಮಧುರಾಕಾರಂ
ಸಾರಂ ಮತ್ತಂತ[4]ದಕ್ಕಮನು[4]ಕೂಲರಸಂ ॥ ೬೬೦

---

* ದಂಡಿ—II, 117. 1 ಕಂಟಲಿ, ಕಂಡಲಿ (ಅ). 2 ಸನ್ಮಾನ (ಅ).
† ರುದ್ರಟ—VII, 91; VII, 96. 3 ಮೊಪ್ಪುವುದು (ಅ). 4 ದಕ್ಕೆಯನು (ಬ), ದಕ್ಕಮನು (ಅ).

ಸೂತ್ರಂ ೧೫೬

ನಿಮೀಳನಂ

* ಪ್ರಕೃತಿಯಿನಲ್ಲದೊಡಾಗಂ
ತುಕಹೇತುವಿನಿಂ ಪ್ರಕೋಪರಾಗಾದಿಮನೋ ।
ವಿಕೃತಿಯನುಪಲಕ್ಷಿಸಿ ತಿಳಿ
ಯೆ [1]ಕಾಣದಿರಲದು[1] ನಿಮೀಳನಂ ಪೆಸರಿಂದಂ ॥ ೬೬೧

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

† ಸರಳತರಧವಳಸುಸ್ನಿ
ಗ್ಧರೂಪಮಾ[2]ನೃಪನ[2] ದೃಷ್ಟಿ ಸಾಜದೊಳದಱಿಂ ।
ದೊರೆಕೊಂಡುದೊಂದು ಚೇತೋ
ನುರಾಗಮಱಿಯಲ್ಕೆ ಬರ್ಪುದಲ್ತ ಣಮಾರ್ಗಂ ॥ ೬೬೨

ಮದಿರಾಮದಧರಪಾಟಲ
ವದನೆಯ ಮನದೊಳ್ ಪೊದಳ್ದ ಕೋಪಂ ತಾನಂ ।
ತದು ಲಕ್ಷಿಸಲ್ಕೆ ಬಂದಿ
ರ್ದುದಿಲ್ಲ ಕೃತದೋಷ[3]ನಾಗಿಯುಂ[3] ಕಾಮುಕನಿಂ ॥ ೬೬೩

ಇವು ವಾಸ್ತವಭೇದಂಗಳ್ ॥

ಸೂತ್ರಂ ೧೫೭

ಔಪಮ್ಯಂ

ಏನಾನುಮೊಂದು ತೆಱದಿಂ
ನಾನಾವಿಧವಸ್ತುರೂಪದೊಳ್ ಸಾದೃಶ್ಯಂ ।
ತಾನೆನಿಸಿ ತೋರ್ಪುದದು ಬುಧ
ಮಾನಿತಮೌಪಮ್ಯಮೆಂಬಲಂಕೃತಿಯಕ್ಕುಂ ॥ ೬೬೪

ಸೂತ್ರಂ ೧೫೮

ಉಪಮಾಭೇದಂಗಳ್॥

ವೃ॥ ಉಪಮಾನಪ್ರತಿವಸ್ತುರೂಪಕಸಮಾಸೋಕ್ತಿಕ್ರಮಾಕ್ಷೇಪಸಾ
ಮ್ಯಪರಾಖ್ಯಾನನಿದರ್ಶನೋತ್ತರಸಸಂದೇಹಭ್ರಮಾಪಹ್ನುತಿ ।
ವ್ಯಪದೇಶಸ್ಮರಣಪ್ರತೀಪಸಮಯೋಗಾಪ್ರಸ್ತುತಸ್ತೋತ್ರಮೆಂ
ದುಪಮಾಭೇದಮಿವಕ್ಕುಮಂತೆದೊರೆವೆತ್ತರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸಮುಂ
[4]ಅವಱೊಳಗೆ[4] ॥

---

* ರುದ್ರಟ—VII, 106. 1 ಕಾಣಲಾದುದು (ಅ). † ರುದ್ರಟ—VII, 107, 108. 2 ನೃಪರ (ಅ). 3 ನಾಗಿಯುಂ (ಅ). 4 ಅಂತವರೊಳಗೆ (ಬ).

ಸೂತ್ರಂ ೧೫೪

* ಉಪಮೇಯಂ ಗುಣಲೇಶದಿ
ನುಪಮಾನಕ್ಕೆಣೆಗೆವರ್ಪೊಡುಪಮೆಯೆನಿಕ್ಕುಂ ।
[1]ವ್ಯುಪಸರ್ಗ[1]ವಿಷಯರೂಪ
[2]ಪ್ರಪಂಚಿತಮನೇಕಭೇದಮದುತಾನಕ್ಕುಂ[2] ॥ ೬೬೬

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಧರ್ಮೋಪಮೆಗೆ ॥

ಜಲನಿಧಿವೊಲ್ ಗಂಭೀರಂ
ಬಲವೈರಿಯವೊಲ್ ಸಮಗ್ರವಿಭವಸನಾಥಂ ।
ಕುಲಗಿರಿವೊಲ್ ನಿಷ್ಕಂಪಂ
ಬಲಿಯಂತೆವೊಲಧಿಕದಾನಿ ದಾನವಿನೋದಂ ॥ ೬೬೭

ಹೇತೂಪಮೆಗೆ॥

ಪರಿವೃತ್ತತೆಯಿಂ ನುಣ್ಪಿಂ
[3]ಶರಕಾಂಡ[3]ಪ್ರತಿಮಚಾರುಗೌರಚ್ಛವಿಯಿಂ ।
ಪರಿಪಕ್ವತಾಳಫಳದೊಳ್
ದೊರೆಯೆನಿಸುಗುಮವಳ ಘನಪಯೋಧರಯುಗಳಂ ॥ ೬೬೮

ವಸ್ತೂಪಮೆಗೆ ॥

ಅಳಿಕುಳದಂತಳಕಚಯಂ
ದಳಿತಾಂಬುಜದಂತೆ ನಗೆವೊಗಂ ಲಲಿತಾಂಗಂ ।
ಮಿಳಿರ್ವ ಲತೆಯಂತೆ ತಳಮುಂ
ತಳಿರಂತೆ ಬೆಡಂಗುವೆತ್ತು ತೋರ್ಕುಂ ಸತಿಯಾ ॥ ೬೬೯

ಶ್ಲೇಷೋಪಮೆಗೆ ॥

ಸಮ[4]ವೃತ್ತ[4]ಸಂಧಿಲಕ್ಷಣ
ಸಮನ್ವಿತಂ ಜಾತ್ಯಲಂಕೃತಿಭ್ರಾಜಿತಮು ।
ತ್ತಮಕಾವ್ಯಬಂಧ[5]ದಂತಾ[5]
ದಮಿತಾರಿಗೆ ಸಾಜಮೊಪ್ಪುಗುಂ [6]ಕಿಱುದೊಡೆಗಳ್[6] ॥ ೬೭೦

ಅನ್ಯೋನ್ಯೋಪಮೆಗೆ ॥

ತಳಮುಂ ಕೆಂದಳಿರುಂ ಕುಚದ್ವಿತಯಮುಂ ಪೂಗೊಂಚಲುಂ ತೋಳ್ಗಳುಂ
ಸೆಳೆಗೊಂಬುಂ ಕುರುಳೋಳಿಯುಂ ಚಳದಳಿವ್ರಾತಂಗಳುಂ ಕೋಮಳಾಂ।

---

* ದಂಡಿ—II, 14; ಭಾಮಹ—II, 30. 1 ವ್ಯುಪಸರ್ಗ (ಒ.ಅ). 2 ಪ್ರಪಂಚಿತಂ ತಾನನೇಕ ಭೇದಮೆನಿಕ್ಕುಂ (ಅ). 3 ಶರಕಂಥಾ, ಸ್ಮರಕಾಂಡ (ಅ). 4 ವೃತ್ತಿ (ಅ). 5 ದಂದಂ (ಅ). 6 ಕಿಱುದೆಡೆಯೊಳ್ (ಅ).

ಗುಳಿಯುಂ ತತ್ಕಳಿಕಾವಳೀರುಚಿಯುಮಂತೊಂದೊಂದಱೊಳ್ ಪೋಲ್ವೆಯಾ
ಗೆ ಲತಾಕೋಮಳೆ ಸಾರ್ದಶೋಕಲತೆಯಂ ಪೂಗೊಯ್ದು[1]ಳಂತ[1]ಟ್ಟಿಯಿಂ ॥

ವಿಪರ್ಯಾಸೋಪಮೆಗೆ ॥

ಮೊಗಮಂ ತಾವರೆ ಕಣ್ಣನುತ್ಪಲದಳಂ ಧಮ್ಮಿಲ್ಲಮಂ ಸೋಗೆ ಸೆ
ಳ್ಳುಗುರಂ ಕೇದಗೆ ಪುರ್ಬನಂಗಜನ ಬಿಲ್ ದಂತಾಳಿಯಂ ಮುತ್ತು ಕೆ ।
ಯ್ಮುಗಿದಾರಾಧಿಸಿ ಪೋಲ್ತುವೆನ್ನದೆ ಸರೋಜಾತಾದಿನಿಸ್ಸಾರ ವ
ಸ್ತು[2]ಗಳೊಳ್ ಪೋಲಿಪರಂತದೇಂ[2] ಮರುಳರೋ ರೂಪಂ ವಿಚಿತ್ರಾಂಗಿಯಾ॥

ಬಹೂಪಮೆಗೆ ॥

ಶರದಂಬುದಮಂ ಗಂಗಾ
ತರಂಗಮಂ ಸಿಂಧುವಾರಕುಸುಮಶ್ರೀಯಂ ।
ಹರಹಾಸವಿಳಾಸಮನನು
ಕರಿಸುವುದತಿವಿಶದಕೀರ್ತಿ ತೋಳ್ಗೊಪ್ಪುವನಾ ॥ ೭೭೩

ಮಾಲೋಪಮೆಗೆ ॥

ಎಂತು ಬಸಂತಮದರ್ಕೆ ತೆಂಬೆಲರೆಂತದ
ರ್ಕೆಂತು ತಳಿರ್ ತಳಿರ್ಗೆಂತಲರ್ ಕುಸುಮೋತ್ಕರ ।
ಕ್ಕೆಂತಳಿ [3]ಮತ್ತ[3] ಮದಾಳಿಗೆಂತು ನಿನಾದಮಂ
ತಂತೆ ತರಂತರಮೊಪ್ಪಿ ತೋಱಿದಳಗ್ಗಳಂ ॥ ೭೭೪

ಕಲ್ಪಿತೋಪಮೆಗೆ ॥

ಮೃಗಮದಕಲ್ಪಿತಪತ್ರಭಂಗರಮ್ಯಂ
ನಗೆಮೊಗಮುಜ್ಜ್ವಳಕಾಂತಿ ನಾಡೆ ಸೌಮ್ಯಂ ।
ಸೊಗಯಿಸುಗುಂ ಮೃಗಲಾಂಛನಾಭಿರಾಮಂ
ಮೃಗಧರಬಿಂಬಮಿದೆಂಬಿನಂ ನಿಕಾಮಂ ॥ ೭೭೫

ವಾಕ್ಯೋಪಮೆಗೆ ॥

ಪರಮನೊಳಗೊಳಗದೊಂದಂ
ಪರಿ[4]ಜಪನಂ[4]ಗೆಯ್ಯೆ ನೆಗಟ್ದ [5]ಸೂಕ್ತ್ಯವ್ಯಕ್ತಾ[5] ।
ಕ್ಷರದಿಂ ನಿಗೂಢತರನಿ
ರ್ಝರರವಗುಂಜದ್ಗುಹಾಚಳಕ್ಕೆಣೆಯಾದಂ ॥ ೭೭೬

ಪ್ರತ್ಯಯೋಪಮೆಗೆ ॥

ಜಲಜಾಯಮಾನಮಲರ್ಗಣ್
ಪುಲಿನಂಮನ್ಯಂ ನಿತಂಬಮಳಿದೇಶೀಯಂ ।

---

1 ಳಂದ (ಅ). 2 ಗಳಂ ಪೋಲಿಸುವಂತುಟೇಂ. 3 ಮತ್ತ. 4 ಜಪಮಂ (ಅ).
5 ಸೂಕ್ತ್ಯವ್ಯಕ್ತಾ (ಅ).

ಚಲದಳಕಪ್ರತತಿಮ್ಮೃಣಾ
ಳಲತಾಕಲ್ಪಂಗಳಾ[1]ಲತಾಂಗಿಯ[1] ತೋಳ್ಗಳ್ ॥ ೬೭೭

ಸಮಾಸೋಪಮೆಗೆ ॥

ಕಮಲನಯನನಂ ಕಂಬುಗ್ರೀವಂ ಘನಸ್ತನಮಂಡಳಂ
ಭ್ರಮರರುಚಿಮತ್ಕೇಶಂ ಬಿಂಬಾಧರಂ ನಳಿತೋಳ್ ಬೆಡಂ ।
[2]ಗಮದುರ್ಗಾದು[2] ಮೊಗಂ ರಂಭಾಸ್ತಂಭೋರು ತೆಳ್ವಸಿಱುಪ್ಪೆ ವಿ
ಭ್ರಮದ [3]ಕಣಿಯಂ[3] ಪೋಲ್ತರ್ ನಿಲ್ತಲ್ಲಿ ಬೇಡಿತಿಯರ್ ಕೆಲರ್ ॥ ೬೭೮

ಸೂತ್ರಂ ೧೬೦

ಉಪಮಾ ದೋಷಂಗಳ್ ॥

ಲಿಂಗವಚೋವಿಹಿತವಿಭೇ
ದಂಗಳ್ ನ್ಯೂನಾಧಿಕಂ[4]ಗಳುಂ[4] ಸದೃಶತೆಯಿಂ ।
[5]ಸಂಗತಮಲ್ಲದುವುಂ[5] ದೋ
ಷಂಗಳವುಪಮೆಗೆ ಯಥಾಜನೋದ್ವೇಜನ[6]ದಿಂ[6] ॥ ೬೭೯

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಲಿಂಗವಚನ ಭೇದಂಗಳ್ಗೆ ॥

ನಿರವದ್ಯಂ ಗತದುರಿತಂ
ಪರಿಪೂತಂ ಜಗದೊಳಿಂತಿವಂ ಗಂಗೆಯವೋಲ್ ।
ಸುರುಚಿರತೇಜಂ ಭಾಸುರ
ತರಸ್ವರಂ ಶಿಖಿಶಿಖಾಕಲಾಪಂಗಳವೋಲ್ ॥ ೬೮೦

ಹೀನೋಪಮೆಗೆ ॥

ಎರಲೆಯ ಪಿಂಡುಗಳಂ ದೆಸೆ
ವರಿವರಿವಿನಮುಳಱೆ ತಗುಳ್ವ ನಾಯಂತೆ ರಣಾ ।
ಜಿರದೊಳಿದಿರ್ಚಿದ ಬಲವ
ದ್ವಿರೋಧಿಸೈನಿಕಮನಾನ್ನೃಪಂ ಬೆಂಕೊಂಡಂ ॥ ೬೮೧

ಅಧಿಕೋಪಮೆಗೆ ॥

ಮುಂಬಿಟ್ಟು ಪರೆದ ಕತ್ತಲೆ
ಯಂ ಬೆದಱೆ ತೆರಳ್ಚಿ ಬೆಳಪ ಬೆಳಗಿಂದೆಸೆದಿ ।
ರ್ಪಂಬುಜಸಖನಂತಿರೆ ಮಾ
ನಂಬುಟು ಬೆಳಗಿದಪುದಖಿಳಗಗನಾಂತರಮಂ ॥ ೬೮೨

---

1 ನತಾಂಸೆಯ. 2 ಗಮದುರ್ಗಾಱು, ಗಮದುರ್ಗಾಟಿ, ಗಮದರ್ಪನಗೆ (ಅ). 3 ಧರಣಿಯ (ಅ); (*a*) ದಂಡಿ—II, 51. 4 ಗಳವು (ಅ). 5 ಸಂಗತಘುುಮಲ್ಲದುವು. 6 ದೊಳ್ (ಓ.ಅ).

ಅಸ್ವಾದ್ಯಶ್ಯಕ್ಕೆ ॥

* ದಾನಾಂಬುಚುಂಬಿತಕಪೋಲತಲಂ ಮದೇಭಂ
ತಾನೊಪ್ಪುವಂತೆ ಸೊಗಯಿಪ್ಪುದು ನೋಡೆ ಪೀನಂ ।
ನಾನಾರುಚಿಪ್ರಚುರಚಾಪಕಳಾಪಕಾಂತಂ
ಸಾನುಪ್ರದೇಶದೊಳುಪಾಗತಮಾ ಮಯೂರಂ ॥ ೭೮೩

† ಲತೆಯೊಳ್ ನಳಿತೋಳ್ ಪಲ್ಲವ
ತತಿಗಳೊಳಧರಂ ಕಲಿಂಕೆಯೊಳ್ ಮೆಯ್ವಣ್ಣಂ ।
ವಿತತಾಂಶುವಪ್ಪ ಹಿಮದೀ
ಧಿತಿಯೊಳ್ ಮೊಗಮುಪಮೆ[1]ವೆತ್ತು ತೊಳಗುವುದವಳಾ[1] ॥ ೭೮೪

ಸೂತ್ರ ೧೬೧

ಪ್ರತಿವಸ್ತೂಪಮೆ ರೂಪಕಂ

‡ ಪ್ರತಿವಸ್ತೂಪಮೆ ಸಾಮ್ಯ
ಪ್ರತೀತಿಯಿಂದಂ ಸಮಾನವಸ್ತುನ್ಯಸನಂ ।
ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದಭೇದಾ
ತ್ಮತೆಯಿಂದುಪಮೆಯನದಲ್ತೆ ರೂಪಕ[2]ಮಕ್ಕುಂ[2] ॥ ೭೮೫

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಪ್ರತಿವಸ್ತೂಪಮೆಗೆ ॥

§ [3]ನಿನ್ನನ್ನನೊರ್ವನುಂ[3] ಸಂ
ಪನ್ನಗುಣಂ ಪುಟ್ಟಲರಿಯನಿನ್ನುಂ [4]ಮುನ್ನುಂ[4] ।
ಸನ್ನುತನವೇರುಭೂರುಹ
ದನ್ನವು ಪೆಱ[5]ತಾವ[5] ಮರನುಮೇಂ ಪುಟ್ಟುಗುಮೇ ॥ ೭೮೬

ಅಸಮಸ್ತರೂಪಕಕ್ಕೆ ॥

ನೆಲೆಮೊಲೆ ಪೊನ್ನ [6]ಸೊನ್ನಲಗೆಯಾಗೆ[6] ಮೊಗಂ ಸರಸೀಜಮಾಗೆ ಕ
ಣ್ಮಲರಲರಾಗೆ ಕೆಂದಳಮೆ ಕೆಂದಳಿರಾಗೆ ಕನತ್ಕಪೋಳಮು ।
ಜ್ಜ್ವಲಮುಕುರಂಗಳಾಗೆ ದರಹಾಸಮೆ ಸೂಸುವ ರಾಜಿಯಾಗೆ ಕೋ
ಮಲಲಲತಾಂಗಿಯರ್ ನೆರೆದು ನೋಡಿದರಂದಿದಿರ್ಗೊಳ್ವ ಮಾಡ್ಕೆಯಿಂ॥ ೭೮೭

ಸಮಸ್ತರೂಪಕಕ್ಕೆ ॥

ವದನಾಬ್ಜಂ ಕರಪಲ್ಲವೋಪ[7]ನಿಹಿತಂ[7] ಬಾಷ್ಪಾಂಬು[8]ವಿಪ್ಲಾವಿತಂ[8]
ವಿದಳನ್ನೇತ್ರವಿನೀಲನೀರರುಹಮುಷ್ಣೋಚ್ಛ್ವಾಸದಿಂದಂ ಕಱಿಂ ।

---

* ಈ ಪದ್ಯವು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. † ಈ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ "ಅಲ್ಲಿಯಾನುದ್ವಯಕ್ಕೆ" ಎಂದಿದೆ. 1 ಗೆತ್ತುತೋಱುವುವಿವಳಾ (ಓ). ‡ II, 46; II, 66. 2 ಭೇದಂ (ಅ). § ದಂಡಿ—II, 47. 3 ನಿನ್ನವೊಲನ್ನೊರ್ವಂ (ಅ). 4 ಮುನ್ನಂ (ಅ). 5 ತಾದ (ಅ). 6 ಸೊನ್ನಲಗೆಗಳಾಗೆ (ಓ), ಸೊನ್ನೆಗೆಯಾಗೆ, ಸನ್ನತಿಗೆಯಾಗೆ (ಅ). 7 ವಿಹಿತಂ (ಅ). 8 ಲಪ್ಲಾವಿಲಂ (ಅ).

ಗಿದ ವೃತ್ತಾಧರವಿದ್ರುಮಪ್ರತತಿ ಚಿಂತಾಂಭೋಧಿಮಗ್ನಂ ಕರಂ
ಕುದಿಯುತ್ತಿರ್ಪೆರ್ದೆ ಸೂಚಿಕುಂ ವಿರಹದುಃಖಾಕ್ರಾಂತಿಯಂ ಕಾಂತೆಯೊಳ್ ||

ವಿಭಕ್ತರೂಪಕಕ್ಕೆ ||

ಅಂಬುಜಸೂತ್ರಮೆಂಬ [1]ಪೆಣೆದಾವಣಿಯಂ[1] ಪಱಿದಾವಲೆಂಬ ಬಾ
ಳ್ಗಂಬಮನೊತ್ತಿ ಕಿಬ್ಬು ಲತೆಯೆಂಬ ತುರಂಗಮುಮಂ ಪೊರಳ್ಚಿ ಧಾ |
ತ್ರಾಂಬುತರಂಗಮೆಂಬ ಪರಿಕಾಱನನಟ್ಟಿ ಮದಾಳಿಯೆಂಬ [2]ಗುಂ
ಡಂ[2] ಬಟಿಯಟ್ಟಿ [3]ಸೋವುದು[3] ಸಮೀರಣವಾರಣಮಾಪ್ರದೇಶದೊಳ್ || ೬೮೯

ಸಾವಯವರೂಪಕಕ್ಕೆ ||

ಪರಿಲುಳಿತಘರ್ಮಜಲಮಂ
ಜರಿ ವಿಚಲದ್ಭ್ರೂ[4]ಪತಾಕ[4]ಮತಿತರಳತರ |
ಸ್ಫುರಿತಾಧರಪಲ್ಲವಮಿವ
ಳ ರೋಷಮಂ ವಕ್ತ್ರಮಿದೆ ವಲಂ ಕನ್ನಡಿಕುಂ || ೬೯೦

ನಿರವಯವರೂಪಕಕ್ಕೆ ||

ಆರಕ್ತಕಪೋಲಂ ಮದಿ
ರಾರಸಕೃತಸುರಭಿ ಘೂರ್ಣಿತೇಕ್ಷಣಮುದ್ಯ |
ದ್ಭ್ರೂರಮ್ಯಲಾಸ್ಯಮಾಸ್ಯಾಂ
ಭೋರುಹಮೀ ಸುದತಿಗಿಂತಿದೇನೊಪ್ಪಿದುದೋ|| ೬೯೧

ಸಕಲರೂಪಕಕ್ಕೆ ||

ವಾರಿಜಂ ವದನಂ ಬೃಹತ್ಪುಲಿನಂ ನಿತಂಬತಲಂ ಚಲ
ಚ್ಚಾರುಲೋಚನಕಾಂತಿ ಬಾಳೆಗಳೋಳಿ ಹಾರಮೆ ಫೇನವಿ |
ಸ್ತಾರಮಂಚಿತಕುಂಚಿತಾಳಕಮುನ್ಮದಾಳಿಗಳಾಗೆ ಶೃಂ
ಗಾರದೇವನದೀಪ್ರವಾಹಮಿದೊಂ[5]ದೆ ದಲ್ [5]ಪೊಸತೆಂಬಿನಂ || ೬೯೨

ಹೇತುರೂಪಕಕ್ಕೆ ||

ಮೃಗರಾಜಂ ವಿಕ್ರಮದಿಂ
ಖಗರಾಜಂ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಯಿಂ ನಗರಾಜಂ |
ಮಿಗಿಲಾದ ಪೆಂಪಿನಿಂ ಪ
ನ್ನಗರಾಜಂ ಧೈರ್ಯಗುಣದಿನಾಹವಸಿಂಹಂ || ೬೯೩

ರೂಪಕರೂಪಕಕ್ಕೆ ||

[6]ತರುಣಿಯ ಮುಖೇಂದು[6] ಕಮಲಾ
ಕರದೊಳ್ ದೃಗ್ಗೋಳ[7]ಕಾಂಕ[7]ನೀಳಾಬ್ಜಮಳಂ |

---

1 ಪೆಣದಾಣಣಿಯಂ (ಅ). 2 ನಾಡಂ (ಅ). 3 ಪಾಯ್ವುದು. 4 ಲತಾಕ (ಅ). 5 ದೆನರ್. 6 ತರುಣೀ ಮುಖೇಂದು (ಅ). 7 ಕಾಂತಿ (ಅ).

ಕರಿಸೆ ವಿಟರಾಹುಭೃಂಗಂ
[1]ಬರೆ[1] ಪೀರ್ದತ್ತುಧರಚಂದ್ರಿಕಾಪರಿಮಳಮಂ ॥ ೬೯೪

ಮಾಲಾರೂಪಕಕ್ಕೆ ॥

ಸಂಸಾರಕ್ಕೇಕಸಾರಂ ಬಿದಿಯ ಕುಲಧನಂ ಲೋಕದಾಲೋಕಮಾಧಾ
ರಂ ಸಯ್ಪಿಂಗಕ್ಷಿಗಳ್ಗುತ್ಸವಮೆರ್ದೆಗಮೃತಂ ಕಾಮಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಸರ್ವ ।
ಸ್ವಂ [2]ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ[2] ಗೇಹಂ ಮಹಿತಳತಿಳಕಂ ಜಾಣ ಮೆಯ್ಯ್[6] ನಾಣ ಜೀವಂ
ಮಾಂಸಾಶೀ ನಿರ್ನೆರಿಂತಪ್ಪೆಳೆಯಳ[3]ನಿಱಿಯಲ್ಕೆಂತು[3]ನೀನೆತ್ತಿ[4]ಕೊಂಡಯ್[6 4] ॥

ವಿಶೇಷಗುಣರೂಪಕಕ್ಕೆ ॥

ಜಗದಾಲೋಕನದರ್ಪಣಂ ಪ್ರಥಮದಿಕ್ಕಾಂತಾನನಂ ಕಂತುರಾ
ಜಗಜೋದ್ದೀಪನಪಿಂಡಮಂಬರಸರ[5]ಸ್ಸೃತ್ತಂಸ[5]ಹಂಸಂ ವಿಯೋ ।
ಗಿಗಣಾಕೂತಕುರಂಗಪ್ರೋತಭಯಕೃತ್ಕಂಠೀರವಂ ಚೆಲ್ವುವೆ
ತ್ತೊಗೆದತ್ತಂಬುಧಿವೀಚಿ[6]ನರ್ತನನ[6]ಟಂ ಬಿಂಬಂ ಸುಧಾಸೂತಿಯಾ ॥೬೯೬

ಸೂತ್ರಂ ೧೬೨

ಸಮಾಸೋಕ್ತಿ ಆಕ್ಷೇಪಂ

* ಉಪಮಾನಕಥನವೊಂದಱಿ
ನುಪಮೇಯಮನಱಿವುದದು ಸಮಾಸೋಕ್ತಿ ನಿಷೇ ।
† ಧಪರಂ ತಾನೆಂಬಂತಾ
ಗೆ ಪೇಟ್ಟುದಾಕ್ಷೇಪಮಕ್ಕುಮದು ಬಹುರೂಪಂ ॥ ೬೯೭

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಸಮಾಸೋಕ್ತಿಗೆ॥

ಫಳತರುಗಳ್ ಪಲವುಂ ಬನ
ದೊಳಗೆ [7]ಸುರೋರ್ವೀರು[7]ಹಪ್ರಕಾಶಂಗಳ್ ತಾ ।
ವೊಳವಾದೊಡಮೆಂತುಂ ಬಗೆ
ಗೊಳಿಸಿದವುದಿದೊಂದೆ ನೂತಚೂತಕುಜಾತಂ ॥ ೬೯೮

ಆಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ॥

ಒಡನಮೃತಂ ಜನಿಯಿಸೆ ಪಾ
ಲ್ಗಡಲೊಳ್ ವಿಧು ಪುಟ್ಟಿದಂ ಕಳಾಮಯನೆಂಬೀ ।

---

1 ಪರಿ (ಅ). 2 ಸೌಂದರ್ಯೈರ್ಕ. 3 ನಱಿವುತ್ತಿಂತು, ನಱಿಯಲ್ಕೆಂತು (ಅ), ದಱಿಯುತ್ತಿಂತು (ಅ), 4 ಕೊಂಡಾ (ಅ). 5 ಸ್ಸೃತ್ತುಂಗ (ಅ). 6 ನರ್ತಕಿ (ಓ).
* ರುದ್ರಟ—VIII, 67. † ದಂಡಿ—II, 120. 7 ಸುರಾವನಿರುಹ (ಓ).

ನುಡಿ ಪುಸಿ ಜಡಾತ್ಮಕಂ ವಿಷ
ದೊಡನೆ ವಿಷಾಕರದೊಳೊಗೆದ[1]ನೆಂಬುದೆ[1] ತಥ್ಯಂ ॥ ೭೯೯

ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ ॥

ಪೊಗಟಲ್ಕಾ ನೃಪನಂ ನಾ
ಲಗೆಯೊಂದಱ ಮನುಜರಿರ್ಕೆ ನೆಱೆಯೆನಣಂ ವಾ ।
ಸುಗಿಯುಂ ಪವನಾಧ್ವಮನಾ
ವಗಮಾವಂ ವ್ಯಾಸದಿಂದಮಳೆಯಲ್ ನೆಱೆವಂ ॥ ೭೦೦

ಸೂತ್ರಂ ೧೬೩

* ಪೊಸಯಿಸುವರ್ಥ[2]ಕ್ರಿಯೆಯಿಂ[2]
ಪ್ರಸಿದ್ಧವಸ್ತುವಿನ ದೊರೆಗೆ ವರೆ ಸಾಮ್ಯಂ † ಮ ।
ತ್ತಸಮಾನವಿಶೇಷಣಗುಣ
ಲಸಿತಂ ಸಮವೃತ್ತಮಪ್ಪುದು ಪರಾಖ್ಯಾನಂ ॥ ೭೦೧

(ಸಾಮ್ಯಂ ಪರಾಖ್ಯಾನಂ)

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಸಾಮ್ಯಕ್ಕೆ ॥

ಸಕಲಾರ್ಥಿಮನೋರಥದಾ
ಯಕಂ ಮಹೋದಾತ್ತಮೂರ್ತಿ ಸಾಂದ್ರಚ್ಛಾಯಂ ।
[3]ಸುಕರಾಭಿಗಮಂ[3] ನರಪಾ
ಲಕನಿರೆ ಕಲ್ಪಾವನೀಜಮೇಗೆಯ್ದಪುದೋ ॥ ೭೦೨

ಪರಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ॥

‡ ವಿಕಚಸರಸೀರುಹಂ ಕೋ
ಕಕುಳವ್ಯಾಭಾಸಿ ಪೂಗೊಳಂ ತಾನಿರೆಯುಂ ।
ಬಕನಿಕರಲುಳಿತಕಲುಷೋ
ದಕವಿರಳದೊಳಂಚೆ ಬೆಂಚೆಯೊಳ್ ವಸಿಯಿಕುಮೋ ॥ ೭೦೩

ಸೂತ್ರಂ ೧೬೪

§ [4]ಎಂತುಟು ಮುನ್ನಂ ಪೇೞ್ದ[4]
ರ್ಥಾಂತರಮಂತುಟನೆ ಬಟಿಕೆ ತೋಱುವುದದು ದೃ ।
ಷ್ಟಾಂತಂ ‖ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥದೊಳೋ
ರಂತನುಗುಣಮಾಗೆ ಪೇೞ್ವುದುತ್ತರಮೆನಿಕುಂ ॥ ೭೦೪

(ದೃಷ್ಟಾಂತಂ ಉತ್ತರಂ)

---

1 ನೆಂಬಿಡೆ (ಒ). * ರುದ್ರಟ—VIII, 105. 2 ಕ್ರಿಯೆಯುಂ, ಕ್ರಿಯೆಯಂ (ಅ). † ರುದ್ರಟ—VIII, 74. 3 ಶುಕರಾಜಿಗಮಂ (ಒ). ‡ ರುದ್ರಟ—VIII, 75. ಅನ್ಯೋಕ್ತಿಗೇ ಪರಾಖ್ಯಾನವೆಂದು ಹೆಸರು. § ರುದ್ರಟ—VIII, 94. 4 ಎಂತುಂ, ಮುಂಪೇೞ್ದ (ಒ). ‖ ರುದ್ರಟ—VIII, 72.

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ದೃಷ್ಟಾಂತಕ್ಕೆ ||

* ಭವದಾಲೋಕನದಿಂದಾ
ಯ್ತು ವಳ್ಗೆ ಪಿರಿದುಂ ಮನೋವಿಕಾ[1]ಸಮಧೀಗಳ್[1] |
ಕುವಲಯಬಂಧುವಿನಾಲೋ
[2]ಕವೆ ಮಾಡುವುದಲ್ತೆ[2] ಕುಮುದವನವಿಕಸನಮಂ || ೭೦೫

ಪತಿಯುಂ ಪಿಂಬಡಿನೊಳ್ ಪತಿವ್ರತೆಗೆ ಬೇಱೊಂದುಂಟೆ ಕೃತ್ಯಂ ವಿರಾ
[3]ಗತೆಯುಂ[3] ಮೇಣ್ ತದನುಪ್ರಯಾಣ[4]ವಿಧಿಯುಂ[4] ತಾವಲ್ಲದೆಂದಿಂತಿದಂ |
ಕ್ಷಿತಿಗೆಲ್ಲಂ ತಿಳಿವಾಗೆ ತೋರ್ಪ ತೆಱದಿಂ ರಾಗೋದಯಂ ಪಿಂಗೆ ಸಂ
[5]ಗತೆ[5] ಸಂಧ್ಯಾಂಗನೆ ಪೋದ[6]ಳಾದೊಲವಿನಿಂ[6] ಬೆನ್ನೊಳ್ ದಿನಾಧೀಶನಾ ||

ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ||

† ಮರಣವೆನಿಪ್ಪುದಾವುದು ದರಿದ್ರತೆ ಪತ್ತಿದ ಕುತ್ತಮಾವುದಂ
ತರಿಸದೆ ನಿಂದ ಚಿಂತೆ ಸುಖಮಾವುದು ಪುತ್ರಮುಖಾವಲೋಕನಂ |
ನರಕದ ದುಃಖಮಾವುದವಿನೀತಕಲತ್ರಮುದಾತ್ತಮಪ್ಪಲಂ
ಕರಣಮದಾವುದಗ್ಗಳಿಕೆವೆತ್ತ [7]ಗುಣಂಗಳೆ ಭೂತಳಾಗ್ರದೊಳ್[7] || ೭೦೭

ಸೂತ್ರಂ ೧೬೫

ಸಂಶಯಂ ಭ್ರಮಂ ಅಪಹ್ನುತಿ

ಮಾತೇನೊ ಸಂಶಯಂ [8]ಸಂ
ಶೀತಿ[8]ಪರಂ ಚಿತ್ತಮೋಹನಂ ಭ್ರಮಮಕ್ಕುಂ |
ಭೂತಾರ್ಥಾಪಹ್ನವ[9] ಸಂ
ಭೂತ[9]ಮದನ್ಯಾರ್ಥದೃಷ್ಟ್ಯಪಹ್ನುತಿನಾಮಂ || ೭೦೮

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ||

ಅಳಿಗಳೊ ನೀಳ್ದ ಕಬೊರ್ಗೆಯೊ ಕೆಂದಳಿರೋಳಿಯೊ ಸುತ್ತುಗೊಂಡು ತ
ಳ್ತಳುರ್ವುರಿಮಾಲೆಯೋ ಸರಸಪಕ್ವಫಲಂಗಳೊ ವಿಸ್ಫುಲಿಂಗಸಂ |
ಕುಳಮೊ ಮನಕ್ಕೆ ಸಂದೆಯಮಗುಂದಲೆಯಾಗಿರೆ ನೋಡಿನೋಡಿ ಕಂ
ಟಳಿಸುವುದೆನ್ನ ಮೆಯ್ ಕೆಳದಿ[10]ಪೇಟಿದು[10]ಮಾಮರನೋ ದವಾಗ್ನಿಯೋ ||

---

* ರುದ್ರಟ—VIII, 95. 1 ಕಾರಮುದಾ. 2 ಕವಲ್ತೆಮಾಡುವುದು (ಅ). 3 ಗತೆಯಿಂ. 4 ವಿಧಿಯಿಂ. 5 ಗತಿ. 6 ಳೊಂದೊಲವಿನಿಂ (ಅ). † ರುದ್ರಟ—VIII, 73. 7 ಗುಣಂ ಸುಜನೈಕಬಾಂಧವಾ (ಅ). 8 ಸಂಭೀತಿ (ಓ), ಸಂಭೀತ (ಅ). 9 ಸಂಪೂತ, ಸಂಘಾತ (ಅ). 10 ಕೇಳಿದು (ಅ).

ಭ್ರಮಕ್ಕೆ ||

ಮಣಿಭವನಂಗಳ ರುಚಿಗಳ್
ಪೆಣೆದು ನಭೋಂಗಣದೊ[1]ಳಿಂದ್ರ[1]ಚಾಪವಿಳಾಸ |
ಕ್ಕೆಣೆಯಾಗಿರೆ ಬಹುವಿಧದಿಂ
ಕುಣಿವುವು ಕಾರ್ಗೆತ್ತು ಕೇಗಿ ಸೋಗೆನವಿಲ್ಗಳ್ || ೭೧೮

ಕವಿವ ಕುಬೇರಧೂಪದ ಕವಿಲ್ಪೊಗೆಯಂ ನವಮೇಘಮಾಲಿಕಾ
ನಿವಹಮೆಗೆತ್ತು ತೋರ್ಪ ಮಣಿದೀಧಿತಿಯಂ ಕುಡು[2]ಮಿಂಚೆ[2]ಗೆತ್ತು ಪೊ |
ಣ್ಮುವ ಪಟಹಪ್ರಣಾದಮನೆ ಮೇಘನಿನಾದಮೆಗೆತ್ತು ಕಾಲತಾಂ
ಡವಮನೊಡರ್ಚುಗುಂ ಶಿಖಿಕುಳಂ ಕನಕಾಯತಕೂಟಕೋಟಿಯೊಳ್ || ೭೧೯

ಅಪಹ್ನುತಿಗೆ ||

ಉನ್ಮದಮಧುಕರಕುಳರಸಿ
[3]ವನ್ಮೃದು[3]ಝುಂಕಾರನಿನದಮ[4]ಲ್ತಿದು[4] ಪೀನಂ |
ಮನ್ಮಥಚಾಪವಿ[5]ಮುಕ್ತೋ[5]
ದ್ಯನ್ಮಾರ್ಗಣಝೇಂಕೃತಿಸ್ವನಂ ತಾನಕ್ಕುಂ || ೭೨೦

ಸೂತ್ರಂ ೧೬೬

ವ್ಯಪದೇಶಂ
ಸ್ಮರಣಂ

[6]ಉಪಮೇಯಮನ್ಯಗ್ಯಾಪೋ
ಪಪನ್ನ[6]ಮುಪಮಾನಮಾಗೆ ಮುಖ್ಯಮದಕ್ಕುಂ |
ವ್ಯಪದೇಶಂ ಮುಂ ಪೋದುದ
ನಪೂರ್ವಮಂ ಕಂಡು ನೆನೆವುದದು ತಾಂ ಸ್ಮರಣಂ || ೭೨೧

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ವ್ಯಪದೇಶಕ್ಕೆ ||

ಕುಚಯುಗಳಚ್ಛಲದಿಂದೊಂ
ದಿ ಚಕ್ರವಾಕದ್ವಯಂ ಭುಜವ್ಯಾಜಲತಾ |
ರುಚಿಗಳೊಳಿರ್ದಪ್ಪುವು ನಾ
ಡೆ ಚೆಲ್ವುವೆತ್ತಾಸ್ಯಮಿಷಸರಃಪರಿಸರದೊಳ್ || ೭೨೨

ಸ್ಮರಣಕ್ಕೆ ||

ಮನಕಂ ಪಕ್ಕಲ್ಲದೆ [7]ನೆಲ
ನಿನಿಸಾನುಂ ಮೆಚ್ಚೆ[7] ಕರ್ಣನಂ ನೋಡಿ ನರಂ |

---

1 ಳಮರ (ಅ). 2 ಮಿಂಚು (ಅ). 3 ವನ್ಮಧು (ಅ). 4 ಲ್ಲದು (ಓ). 5 ವಿಯುಕ್ತೊ (ಓ). 6 ಉಪಮೆಯನನ್ಯದ್ವಾಪೋದ್ಯುಪನ್ನ (ಓ.ಅ). 7 ನೆಲಗಿನಿ ಸಾನುಂ ಮೆಚ್ಚಿ (ಅ).

ನೆನೆದಂ ತನ್ನೊಳ್ ತಾಗಿದ
ಪಿನಾಕಪಾಣಿಯ ಕಿರಾತತನುಸೌಷ್ಠವಮಂ ॥ ೭೧೫

ವಿಶಾಳಮಳಿನೋಗ್ರತುಂಗಗಿರಿಕುಂಜಸಂಜಾತಮ
ಪ್ಪಶೋಕವನದಲ್ಲಿ ಧಾತುಜಳನಿರ್ಝರಂ ಪಾಯೆ ಮಾಂ ।
ಸಶೋಣಿತಮಯಂಬೊಲಾಗಿ ಕಿಱುಸಂತರಂ ತೋಱೆ ಕಂ
ಡು ಶಾರ್ಙ್ಗ ನೆನೆದಂ ಹಿರಣ್ಯಕನದೊಂದು ಬಿಟ್ಟಂದಮಂ ॥ ೭೧೬

ಸೂತ್ರಂ ೧೬೭

* [1]ಅನುಕಂಪೆಯಕ್ಕೆ[1] ಮೇಣ್ ಕು
ತ್ಸನಮುಪಮೇಯಸ್ಥಿತಂ ಪ್ರತೀಪಂ ಗೆಡೆಗೊಂ ।
[2]ಡನುಗತ[2]ಮಾಗಿರೆ ಗುಣದೋ
ಷನಿರೂಪಣದಿಂ ವಿಭಾಗ[3]ಮದು ಸಮ[3]ಯೋಗಂ ॥ ೭೧೭

ಪ್ರತೀಪಂ ಸಮಯೋಗಂ

ಲಕ್ಷ್ಯಂ॥

ಪ್ರತೀಪಕ್ಕೆ ॥

† ಅಮಲಿನಮಾಗಿಯುಮಿಾ ನಿ
ನ್ನ ಮೊಗಂ ಮೃಗಲಕ್ಷ್ಮನೆಣೆಗೆ ವಂದಪುದಿನಿಸಂ ।
ಕಮಲಾಯತಾಕ್ಷಿ ಕಜ್ಜಲ
ವಿಮಿಶ್ರಿತಾಶ್ರುಬಿಂದುಮಲಿನಕಪೋಲಂ ॥ ೭೧೮

ಅಸಿತೋತ್ಪಳದಳಶೋಭೆಯ
[4]ನೆಸೆಯೆ[4] ಕಟಾಕ್ಷದೊಳೆ [5]ತಳೆದ[5] ಮದದಿಂದಾಲೋ ।
ಕಿಸದಿರು ಮುಯ್ವಂ ಮಾನಿನಿ
ದೆಸೆದೆಸೆಗಳೊಳೊಳವು ಕುವಲಯಾಕರ[6]ಮೆನಿತುಂ[6] ॥ ೭೧೯

ಸಮಯೋಗಕ್ಕೆ ॥

‡ ಮೃಗನಯನೆಯರೊಲವುಂ ಬ
ಳ್ಳಿಗೊಂಡು ತಳ್ತಡರೆ ಪೊಳೆದು ಮಿಂಚುವ ಮಿಂಚುಂ ।
ಬಗೆವಾಗಳ್ ನಿಲ್ಲವದೊಂ
ದು ಗಟಿಗೆಯುಂ ಘನನಿಬದ್ಧಮೆನೆ ಸಂದಿರ್ದುಂ ॥ ೭೨೦

* ರುದ್ರಟ—VIII, 76. 1 ಅನುಕಂಪಮಕ್ಕೆ (ಅ). 2 ಡನುಮಾತ (ಅ). 3 ಮುರುಸಹ (ಓ). † ರುದ್ರಟ—VIII, 77. 4 ನೆಸೆವ (ಅ). 5 ತಳೆದು. 6 ಮೆಸೆಗುಂ. ‡ ದಂಡಿ—II, 332.

ಸೂತ್ರಂ ೧೬೮

* ಬಗೆದಿರ್ದು ಬೇಱದೊಂದಂ
ಪೊಗೞ್ವುಂದಪ್ರಸ್ತುತಪ್ರಶಂಸೆಯೆನಿಕ್ಕುಂ।
ನೆಗೞ್ದೆ ನುಡಿವುದನೆ ಸಾಧಿಸಿ
ನಿಗದಿಪುದರ್ಥಾಂತರಪ್ರಸಂಗನ್ಯಾಸಂ॥ ೬೨೧

(ಅಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಶಂಸೆ; ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸಂ)

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಅಪ್ರಸ್ತುತಪ್ರಶಂಸೆಗೆ ॥

† ಮೃದುಹರಿತಪ್ರವಾಳನವಶಾದ್ವಲರಾಜಿಯನಾಯ್ದು ಮೇದು ತ
ಣ್ಪೊದವಿದ ನಿರ್ಝರಾಂಬುಗಳನೊಯ್ಯನೆ ಪೀರ್ದು ನಿಜಾಂತರಂಗದೊಳ್ ।
ಪುದಿದನುರಾಗದಿಂದೆಳಸಿ ಪುಲ್ಲೆಗಳಾರೊಳವೆಂದು ದೈನ್ಯಮಿ
ಲ್ಲದೆ ಸುಖಮಿರ್ಪುವೀ ವನನಿಕುಂಜವಿಭಾಗದೊಳೇಣಸಂಕುಳಂ॥ ೬೨೨

ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ॥

ಜಗದೊಳುಳ್ಳ ನದೀಪ್ರವಾಹಜಲಂಗಳ[1]ೊಟ್ಟುಕ್ಕುಡಿ[1]ದಾವಗಂ
ಪುಗೆಯುಮೊತ್ತದು ಮೇರೆಯಂ ಬಡಬಾನಳಂ ಬಿಡದಾಗಳುಂ ।
ತಗುಳೆ ಪೀರೆಯುಮಂತದೆಳ್ಳನಿತಪ್ಪುಡಂ ತವದಂತೆವೋಲ್
ಬಗೆದು ನೋಡೆ ಮಹಾತ್ಮರಪ್ಪವರೇಕರೂಪರದೆಲ್ಲಿಯುಂ ॥ ೬೨೩

ರೂಪದರ್ಪನಾರಿಯಾಯ್ತು ವಿ
ರೂಪಾಕ್ಷಂಗೆಂತು ಶಾಂತರೌದ್ರಾತ್ಮಕಮೀ ।
ರೂಪು ನಿನಗಾದು[2]ದಂತೆ[2] ಮ
ಹಾಪುರುಷರ ಚರಿತಮಪರತಂತ್ರಮಚಿಂತ್ಯಂ ॥ ೬೨೪

ಇವು ಉಪಮಾಭೇದಂಗಳ್ ॥

ಸೂತ್ರಂ ೧೬೯

ನಾಡಾಡಿಗೞವಿನಂ ಕೆ
ಯ್ಗೂಡಿದ ವಸ್ತೂಪವರ್ಣನಂ ವಿಸ್ಮಯಮಂ ।
ಮಾಡುವೊಡತಿಶಯಮಕ್ಕುಂ
ನಾಡೆಯುಮಿದಱಿಂದಮಾವುದುಂ ಬಗೆಗೊಳಿಕುಂ ॥ ೬೨೫

(ಅತಿಶಯಂ)

---

* ದಂಡಿ—II, 340 ; II, 169. *Cf.* ರುದ್ರಟ—VIII, 79. † ದಂಡಿ—II, 341. 1 ಳೊಳ್ಪುದಿ (ಅ). 2 ದೆಂತು (ಅ).

ಸೂತ್ರಂ ೧೭೦

ಅತಿಶಯ ಭೇದಂಗಳ್

* ವಿರೋಧಮುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆವಿಭಾವನಾಹ್ವಯಂ
ತಿರೋಹಿತಂ ಪೂರ್ವಮಹೇತು ತದ್ಗುಣಂ ।
ಪರಸ್ಪರಾಸಂಗತಿಕಂ [1]ವಿಶೇಷಮುಂ[1]
ನಿರೂಪ್ಯಮಾಣಾತಿಶಯಪ್ರಭೇದಮುಂ ॥ ೭೨೬

ಅಲ್ಲ ॥

ಸೂತ್ರಂ ೧೭೧

ವಿರೋಧಂ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ

† ಅನ್ಯೋನ್ಯವಿರುದ್ಧಪದಾ
ರ್ಥನ್ಯಾಸಮೆ ತಾಂ ವಿರೋಧಮವಿವಕ್ಷಿತಸಾ ।
ಮಾನ್ಯಮತದ್ಗುಣಯೋಗದಿ
ನನ್ಯತ್ವಾರೋಪಮಪ್ಪುದುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ ವಲಂ ॥ ೭೨೭

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ವಿರೋಧಕ್ಕೆ ॥

ಮರದುಱುಗಲ ಕಟ್ತಲೆಯುಂ
ಪರಕಲಿಸಿ ಪೊದಳ್ದ ಶೋಣಮಣಿದೀಧಿತಿಯುಂ ।
ನೆರೆದಿರ್ದುವೊಂದನೊಂದೊ
ತ್ತರಿಸಲ್ ನೆಱೆ ನೆಱೆಯವೀ ಮಹೀಧರತಟದೊಳ್ ॥ ೭೨೮

ಘನಜಘನಂ ತನುತನು ನಿ
ಮ್ನನಾಭಿ ತುಂಗಸ್ತನಂ ವಿನೀಲಿಮಕೇಶಂ ।
ಕನದರುಣ[2]ದಶನ[2]ವಸನಂ
[3]ಮನದೊಳ್[3] ಭಾವಿಸೆ ವಿರುದ್ಧಮಿವಳಾಕಾರಂ ॥ ೭೨೯

ದಶರಥನಾಗಿಯುಂ ದಶಸಹಸ್ರರಥಂ ರವಿವಂಶನಾಗಿಯುಂ
ಶಶಧರಕೀರ್ತಿರೂಪನಿನನಾಗಿಯುಮಸ್ತಮಯಾಪವರ್ಜಿಕ ।
ರ್ಕಶಬಲನಾಗಿಯುಂ ಮೃದುವಪುಃಪ್ರಸರಂ ಮತಿತೀವ್ರನಾಗಿಯುಂ
ಪ್ರಶಮಿತಚಿತ್ತನೆಂತುಮವಿರುದ್ಧಗುಣಂ ಗುಣವಜ್ಜನಸ್ತುತಂ ॥ ೭೩೦

ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮೇಕ್ಷಣನೆಂತುಮಂಧನಸತೀಸೌಂದರ್ಯದೊಳ್ [4]ಸತ್ಕ್ರಮಾ[4]
ನ್ವಿತನೆಂತುಂ ಪೆಟವಂ ಮಹಾಜಿಮುಖದೊಳ್ [5]ನಿರ್ಣೀತ[5]ಸಮ್ಯಗ್ಬಹು ।
ಶ್ರುತನೆಂತುಂ ಬಧಿರಂ ಕರಂ ಪರಪರೀವಾದಂಗಳೊಳ್ ನೋಡ್ಪೊಡ
ದ್ಭುತಮಾಶ್ಚರ್ಯಮಭೂತಪೂರ್ವಮೆನಸಕಂ ಶ್ರೀಗಂಡಮಾರ್ತಂಡನಾ ॥ ೭೩೧

---

* ರುದ್ರಟ—IX, 2; IX, 30. 1 ವಿಶೇಷ್ಯಮಂ, ವಿಶೇಷ್ಯಮುಂ (ಅ).
† ಭಾಮಹ—II, 91. 2 ದಂಶ (ಅ). 3 ಮನ್ಕೆ (ಅ). 4 ವಿಕ್ರಮಾ (ಅ).
5 ನಿರ್ಣಿಕ್ತ (ಅ).

ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆಗೆ ॥

ಇರದೆ ನಿತಂಬವೆಂಬಪಿನಿವಾಸ[1]ದಿನೀಕೆಯ[1]ರೋಮರಾಜಿಯೆಂ
ಬುರಗನಳುರ್ಕೆಯಿಂ ಮೊಗಮನೊಪ್ಪುವ ಚಂದ್ರನೆಗೆತ್ತು ಕೋಪದಿಂ ।
ಬರೆ ಬರಲೀಯದತ್ತ ಮೊಲೆಗಳ್ ತಡೆದಿರ್ದಪುವೆಂದು ಪರ್ಚುವಂ
ತಿರ ಕಿವಿಯೊಳ್ ಬೆಡಂಗಿಡಿದು ತೋರ್ಕುಮಪಾಂಗದ ನೋಟಮಾಕೆಯಾ ॥

ಎಳೆಯಳ ಮೊಗದ ನೆಟಲ್ ತ
ನ್ನೊಳಗಿರೆ ಸಂತಸದೆ ಬೀಗಿದಂತಿರ್ದ ಕುಚಂ ।
ಗಳ ಮಱೆಯೊಳ್ ಕಾಣದೆ ಮೊಗ
ದಳವಂ ನಡು ನೆನೆದು ಬಡಬಡಾದಂತಿರ್ಕುಂ ॥ ೭೩೩

ವಾಸರಪತಿ ಬಿಸುಗದಿರಿಂ
ಪೇಸದೆ ತವೆ ಪೀರ್ಗುಮೆಂಬ ಮಱುಕದಿನಂಭೋ ।
ಜಾಸನನಂಬುಜವನಮಂ
ಬಾಸಣಿಸಿದನೆನಿಪುವೆಸೆವ ತಾವರೆಯೆಲೆಗಳ್ ॥ ೭೩೪

ನೀಲಿಯ [2]ರಸದೊಳ್[2] ಕರಡಿಯ
ತೋಲಂ [3]ತೊಯ್ದುದ್ದಿ[3] ಮಸಿಯೊಳದಱೊಳ್ [4]ಪುದಿದ[4] ।
ತ್ರೈಲೋಕಮಕ್ಕುಮೆನಿಸಿ
ತ್ತಾಲೋಕವಿರೋಧಿ ಬಹಳತಮಸಂತಮಸಂ ॥ ೭೩೫

ಸೂತ್ರಂ ೧೮೨

ವಿಭಾವನೆ
ತಿರೋಹಿತಂ

* ಕ್ರಿಯೆಯಂ ಪ್ರತಿಷೇಧಂಗೆಯೆ
ನಿಯತ[5]ಫಳ[5]ವ್ಯಕ್ತಿಯದು ವಿಭಾವನೆಯೇಕಾ ।
ಶ್ರಯಮನದೊಂದಂ ಗುಣದತಿ
ಶಯಂ ತಿರೋಹಿಸೆ ತಿರೋಹಿತಂ ತಾನಕ್ಕುಂ ॥ ೭೩೬

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ವಿಭಾವನೆಗೆ ॥

ಸಮಱದೆ ಕೊಂಕಿ ನೀಳ್ದಸಿಯ ಪುರ್ವುಗಳೆಚ್ಚದೆ ನಾಡೆಯುಂ ಬೆಡಂ
ಗಮರ್ದಸಿತಾಕ್ಷಿಯುಗ್ಮಮಡಿಯೂಡದೆ ಕೆಂಪೆಸೆದಿರ್ದ ಕೆಂದಳಂ ।
ಭ್ರಮರಕುಳಪ್ರ[6]ಭಾಸಿ[6] ಕುಟಿಲಾಲಕಮೊತ್ತದೆಯುಂ ನಿಸರ್ಗದಿಂ
ತಮಗೆನೆ ಗಾಡಿ ಕೆಯ್ಗಟಿಯೆ ಬರ್ಪ ಲತಾಂಗಿಯರಾದಮೊಪ್ಪಿದರ್ ॥ ೭೩೭

---

1 ದೊಳೀಕೆಯ (ಅ). 2 ರಸದಿಂ (ಅ). 3 ತೊಯ್ದುಟ್ಟಿ (ಅ), ತೊಯ್ದುರ್ದ (ಓ). 4 ಪುಟ್ಟಿದ (ಓ). * ಭಾಮಹ—II, 77; ರುದ್ರಟ—IX, 50. 5 ಪದ (ಓ.ಅ). 6 ಹಾಸಿ (ಓ.ಅ).

* [1]ಅಕುಪಿತ[1]ಕಲುಷಿ ಜಲಮಪಾ
ನಕಪ್ರಮತ್ತಂ ಶಿಖಂಡಿಸಂತಾನಮಹೇ ।
ತುಕಸುರಭಿ ನೀಪವಿಪಿನಂ
ಸಕಳಮಹೀತಳದೊಳಾದುದಂದೊರ್ವೊದಲೊಳ್ ॥ ೭೩೮

ತಿರೋಹಿತಕ್ಕೆ ॥

† ಇನಿಯನ ವಿಯೋಗದಿಂದಾ
ದ ನಿನ್ನ ಬಡತನಮನಱಿಯಲಾಗದ [2]ದಿನಿಸುಂ[2] ।
ಘನತರಚಂದ್ರಕಲಾಭಿಷ
ವನಿಕಾಶಸ್ವತನುಕಾಂತಿಯಿಂ ತರಲಾಕ್ಷೀ ॥ ೭೩೯

ಕಾಳಿಂದಿಯ[3]ಸಿತಜಲದೊಳ[3]
ಗೋಲಾಡುವ ಕೃಷ್ಣನಂ ಸವರ್ಣತೆಯಿಂ ಗೋ ।
ಪಾಲಕುಮಾರರ್ ನೋಡಿಯು
ಮಾಲೋಲಮನಸ್ಕರಱಿಯ[4]ದಾಕುಲ[4]ಮುತ್ತರ್ ॥ ೭೪೦

ಸೂತ್ರಂ ೧೭೩

ಪೂರ್ವಂ
ಅಹೇತುಕಂ

‡ ಜನಿಯಿಸೆ ಮುನ್ನಂ ಜನ್ಯಂ
ಜನಕದಿನದು ಪೂರ್ವಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ ಮತ್ತಂ ।
ಸ್ವನಿಮಿತ್ತದೊಳಂ ಕಾರ್ಯಂ
ಜನಿಯಿಸದಿರ್ಪಿರವಹೇತುಕಂ ಪೆಸರಕ್ಕುಂ ॥ ೭೪೧

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥
ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ॥

ಸಂದಿಸೆ [5]ಗಱಿ[5] ಸಂದಿಸೆ ರಘು
ನಂದನನೆಡೆಗಿಱಿದು ಕವಿವ ಕಣೆಯಿಂ ಮುನ್ನಂ ।
ಬಂದುದು ನೆಲಕ್ಕೆ ರಿಪುಭಟ
ವೃಂದಂ ಬಟಿಯಿಂ ನಿಶಾತವಿಶಿಖ[6]ಪ್ರಸರಂ[6] ॥ ೭೪೨

ಸ್ಮರನ ಶರಂಗಳಿವೆನೆ ತರ
ತರದಿಂ ಪೊರೆನೆಗೆದು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಬಟಿಯಂ ।
ಬಿರಿದುವು ಮಲ್ಲಿಗೆ [7]ಮುನ್ನಮೆ[7]
ಬಿರಿದುವು ಬಿಬ್ಬರನೆ ಬಿರಯಿಜನದಳ್ಳೆರ್ದೆಗಳ್ ॥ ೭೪೩

---

* ಭಾಮಹ—II, 78. 1 ಅಕುಟಿಲ (ಅ), ಅಕುಟಿತ (ಓ). † ರುದ್ರಟ—IX, 51. 2 ದೆನಸುಂ (ಅ.ಓ). 3 ನಡುನೀರೊಳ್ (ಓ.ಅ). 4 ರಾಕುಲ (ಅ). ‡ ರುದ್ರಟ—IX, 3 ; IX, 54. 5 ಗಱಿ (ಓ). 6 ಪ್ರಕರಂ (ಅ). 7 ಮುನ್ನಂ (ಅ).

ಅಹೇತುಕಕ್ಕೆ ॥

ಪೆತ್ತುಂ ತೆಳ್ಪಟಿಯುದ ನಡು
ಮುತ್ತುಂ ಬೀಟದ ಪಯೋಧರಂ ಮುನಿದುಂ ಚೆ ।
ಲ್ವೆತ್ತಿರಿಪ ನಗೆಮೊಗಂ ಮೆ
ಯ್ವೆತ್ತಿರೆ ಕರಮೊಪ್ಪಿದಪ್ಪರಲ್ಲಿಯ ಪೆಂಡಿರ್ ॥ ೭೪೪

* ಸಕಲುಷವಿಕೃತಾಶಯರೊಳ
ಮಕೋಪನಂ ಕುಟಿಲವೃತ್ತರೊಳಮತಿಋುಜು ದೂ ।
ಷಕರೊಳಮರೂಕ್ಷವಚನಂ
ಸಕಲಮಹೀವಳಯತಿಳಕನೀ ಬುಧತಿಳಕಂ ॥ ೭೪೫

ಸೂತ್ರಂ ೧೭೪

ತದ್ಗುಣಂ, ಪರಸ್ಪರಾಸಂಗತಿಕಂ

† ಅತಿಬಹಲಸ್ಥಿತಿಯಿಂ ಸಂ
ಗತಗುಣಮವಿಭೇದಿಯಾಗೆ ತದ್ಗುಣಮೆನಿಕುಂ ।
ಕೃತಕಾರ್ಯಕಾರಣಂ ವಿ
ಪ್ರತಿಷಿದ್ಧಮದೆನೆ ಪರಸ್ಪರಾಸಂಗತಿಕಂ ॥ ೭೪೬

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ತದ್ಗುಣಕ್ಕೆ ॥

ಯಮುನಾಪಗೆ ಸುರನದಿಯಂ
ಕಮಳೋದರನಿಂದುಮೌಲಿಯಂ ನೀಲನಗಂ ।
ಹಿಮಗಿರಿಯಂ ಪೋಲ್ತರ್ಪಿನ
ಮಮಲಯಶೋರುಚಿ ಪೊದಳ್ದುದಿಳೆಗಿಂದರನಾ ॥ ೭೪೭

ಇದು ಕಿಱಿದಿದು ಪಿರಿದಿದು ಕುಟಿ
ಯಿದು ತೆಮರಿದು ಬಕ್ಕಬಯಲಿದಾಶ್ರಯಮಿದು ಗೆಂ ।
ಟಿದು ಸಾರೆಯೆಂಬ ನಿರ್ಣಯ
ಮದಾದುದಿಲ್ಲೊದವಿ ಪುದಿದ ಮರ್ಬಿನೊಳಾರ್ಗಂ ॥ ೭೪೮

ಪರಸ್ಪರಾಸಂಗತಿಕಕ್ಕೆ ॥

ಹಿಮಕುಮುದಕುಂದಶಶಿಧವ
ಳಮೆನಿಪ ನಿಜಕೀರ್ತಿಯೆಸಕದಿಂದಮಿಳಾಲೋ।
ಕಮನೆಯ್ದೆ ರಕ್ತಮಪ್ಪಂ
ತು ಮಾಡಿದಂ ಕೃಷ್ಣನಿಂತಿದೇನಚ್ಚರಿಯೋ ॥ ೭೪೯

---

* ರುದ್ರಟ—IX, 55. † ರುದ್ರಟ—IX, 24 ; *Cf.* X, 48.

ಸೂತ್ರಂ ೧೭೫

ವಿಶೇಷೋಕ್ತಿ

* ಒದವಿದ ಸಾಮಗ್ರಿಯೊಳೇ
ಕದೇಶವೈಕಲ್ಯಮಾಗೆಯುಂ ಮತ್ತಂ ತ |
ತ್ಸದೃಶಫಲಸಿದ್ಧಿಯಂ ತೋ
ರ್ಪುದದು ವಿಶೇಷೋಕ್ತಿಯೆಂಬಲಂಕೃತಿಯಕ್ಕುಂ ‖ ೭೫೦

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ‖

† ರಥವೊಂದೆಗಾಲಿಯದು ಸಾ
ರಥಿಯಪ್ಪೊಡೆ ಪೆಟವನಸಮಮಶ್ವಮವೆಂತುಂ |
ಪ್ರಥಿತಪ್ರತಾಪದಿಂದಂ
ಮಥಿತಪ್ರತಿಪಕ್ಷನುದಯಿಯಾದಂ ದಿನಪಂ ‖ ೭೫೧

ಧನುವುಂ ಕರ್ಬಿನ ಬಿಲ್ ಗಡಂ [1]ಗೋಣಿ[1]ಯುಮುಂ ನೀರೇಜಸೂತ್ರಂ ಗಡಂ
ನನೆಗಳ್ ಬಾಣಚಯಂ ಗಡಂತತನು ತಾಂ ಮತ್ತಂ ಮನಂ [2]ನೊಂದು ನಿ |
ರ್ಬನಿ[2]ಪಂತಾರ್ದಿಸುತಿರ್ಪನುರ್ಚಿದೆರ್ದೆಯೊಳ್ [3]ಪುಣ್ಣಿತ್ತರೆಂದಿಂತಿದಿ
ಲ್ಲಿನಿಸುಂ[3] ಮನ್ಮಥಶಸ್ತ್ರಕಲ್ಪಮಿದು ದಲ್ ಬೇಱೊಂದು ಶಿಕ್ಷಾಕ್ರಮಂ‖ ೭೫೨

ಇವು ಅತಿಶಯಭೇದಂಗಳ್ ‖

ಸೂತ್ರಂ ೧೭೬

ಅರ್ಥಶ್ಲೇಷಂ
ಶಬ್ದಶ್ಲೇಷಂ

‡ ಎರಡರ್ಥಮೊಂದೆ ಶಬ್ದಾಂ
ತರದೊಳ್ ನೆಗೞ್ವಂತು [4]ಪೇೞ್ವುದ[4]ರ್ಥಶ್ಲೇಷಂ |
ದೊರೆಕೊಳೆ ಶಬ್ದಾವಯವದೊ
ಳೆರಡಭಿಮತಶಬ್ದಮಱಿಗೆ ಶಬ್ದಶ್ಲೇಷಂ ‖ ೭೫೩

ಸೂತ್ರಂ ೧೭೭

ಶ್ಲೇಷ
ಭೇದಂಗಳ್

§ ತತ್ವಂ ವ್ಯಾಜಸ್ತುತಿಯವಯ[5]ವಸ್ಥಂ[5] ವಿರೋಧಾವಭಾಸಾ
ರ್ಥತ್ವಂ ಮಿಕ್ಕಿರ್ದಧಿಕಮವಿಶೇಷಾತ್ಮಕಂ [6]ವಸ್ತ್ವ[6]ಸಂಭಾ |
ವ್ಯತ್ವಂ ವಕ್ರೋಕ್ತ್ಯನುಗತಮುಮೆಂದಿಂತು ತಾತ್ಪರ್ಯದಿಂದಂ
ತತ್ವಜ್ಞರ್ ವಿಸ್ತರಿಸೆ ನೆಗೞ್ಗುಂ ಶ್ಲೇಷ[7]ಭಾಗ[7]ಪ್ರಭೇದಂ ‖

---

* ದಂಡಿ—II, 323. † ದಂಡಿ—II. 328, 1 ಡೋಣಿ (ಓ), ಗೊನೆ, ಗೊಲೆ (ಅ).
2 ವೊಂದುನಿರ್ಬನಿ (ಅ). 3 ಪುಣ್ಬಿತ್ತದೆಂದಿಂತಿವೆಲ್ಲೆನಸುಂ. ‡ ರುದ್ರಟ—X, 1
4 ಪೇಡ್ದೊಡರ್ಥ (ಅ). § ರುದ್ರಟ—X, 2. 5 ವಿತ್ವಂ (ಅ). 6 ವಸ್ತು (ಅ).
7 ಭೇದ (ಓ).

ಸೂತ್ರಂ ೧೭೮

ಅಲ್ಲಿ ||

* [1]ಬಗೆಗೆ ಪೆಱತರ್ಥವೊಂದಂ[1]
ನೆಗೞ್ಚುತುಂ ನೆಗೞ್ವ ತತ್ವವರ್ಣನೆ ತತ್ವಂ |
ತಗುಳೆ ಪಟಿ[2]ವಂತೆ[2] ಕೆಯ್ಮಿಗೆ
ಪೊಗೞ್ವುದು ತಾಂ ವ್ಯಾಜಸಂಸ್ತವಾಖ್ಯಮೆನಿಕ್ಕುಂ || ೭೫೫

(ತತ್ವಂ / ವ್ಯಾಜಸ್ತುತಿ)

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ತತ್ವಕ್ಕೆ ||

ವರಗೋಮೇದಕವಿಸ್ಫುರ[3]ದ್ವಸನ[3]ನನುದ್ಯತ್ಪದ್ಮರಾಗೋಲ್ಲಸ
ಚ್ಚರಣಂ ನೀಲ[4]ರುಚಿ[1]ಪ್ರವಾಲಸಿತನೀಷಲ್ಲೋಹಿತಾಕ್ಷಂ ಮನೋ |
ಹರಮುಕ್ತಾಮಯವಜ್ರಸಂಹನನನೇಮಾತೀ ಮಹಾತ್ಮಂ ನೃಪೇ
ಶ್ವರರತ್ನಂ ವಿಲಸತ್ಸುವರ್ಣದೊರೆವೆತ್ತಿರ್ಕುಂ ಭವತ್ಸಂಗದಿಂ || ೭೫೬

ವ್ಯಾಜಸ್ತುತಿಗೆ ||

ವಾತಿ ಪರವೆಣ್ಗೆ ಶರಣಾ
[5]ಯಾತಂಗಸುರಂ ಬಿಯಕ್ಕೆ[5] ಗುಪ್ತಂ ರಿಪುಸಂ |
ಘಾತಕ್ಕೆ ಪರಾಕ್ರಮ[6]ನೆನೆ[6]
ಭೂತಲಮೇನೆಂದು ಕೇಶಿಯಂ ಬಣ್ಣಿಪುದೋ || ೭೫೭

ಜೋಡೆ ಕರಮಡಿ[7]ಯುಳಾ[7]ರೊಡ
ಗೂಡಿಯುಮವರ್ಗಲ್ಲಳೆನಿಪ ವಸುಧಾಂಗನೆಯಂ |
ಕೋಡೊಳೆ ತಳೆದುಂ ಸೊಬಗಿನ
ಗಾಡಿಗೆ [8]ಮುಯ್ಯಾಂತ[8] ಸೊಬಗಿದಾ[9]ವುದು[9] ಗಜೆಗಾ || ೭೫೮

ಸೂತ್ರಂ ೧೭೯

† ಅವಯವಮುಖದಿಂ ಸಮುದಾ
ಯವಿಶೇಷಣಮನ್ಯವಸ್ತುಗಮಕ[10]ಮದಾದಂ[10] |
ದವಯವಮವಿರುದ್ಧಂ ನೋ
ಡೆ ವಿರುದ್ಧಸ್ಥಿತಿಯೊಳಿರೆ ವಿರುದ್ಧಾಭಾಸಂ || ೭೫೯

(ಅವಯವಂ ವಿರೋಧಾಭಾಸಂ)

---

* ರುದ್ರಟ—X, 20, 11; ದಂಡಿ—II, 343. 1 ಬಗೆಪೆಱತುಮರ್ಥವೊಂದುಂ (ಅ). 2 ವನಿತೆ (ಅ). 3 ದ್ದಶನ (ಅ). 4 ಮಣಿ (ಅ). 5 ಯಾತಕ್ಕಸುರಂ ವ್ಯಯಕ್ಕೆ (ಅ). 6 ಮೆನೆ (ಅ). 7 ಯೊಳಾ (ಅ). 8 ಮುಯ್ಯಾಂತ (ಅ). 9 ವುದೊ (ಅ). † ರುದ್ರಟ—X, 18, 22. 10 ದೊಳಮರ್ದಂ (ಅ).

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಅವಯವಕ್ಕೆ ||

ಬಳಭದ್ರಂ ಭುಜದೊಳುರ
ಸ್ಥಳದೊಳ್ ಪೃಥು ವಿತತಯಶದೊಳರ್ಜುನನೀತಂ |
ಕಳಿಕಾಲದೊಳಂ ತನ್ನೊಳ್
ತಳೆದಿರ್ದಂ ಪೂರ್ವಭೂಮಿಪಾಲಸ್ಥಿತಿಯಂ || ೭೬೦

ವಿರೋಧಾಭಾಸಕ್ಕೆ ||

ಅನುಗತಕರ್ಣಂ ಕೃಷ್ಣಾ
ರ್ಜುನಾನುರಕ್ತಂ ವಿಲೋಚನಂ ದೋರ್ದಂಡಂ |
ಘನದೃಢಬಲಂ ಪ್ರಲಂಬಂ
ತನಗೆನೆ ಪಿರಿದುಂ ವಿರುದ್ಧಮಿಾ ನೃಪನಂದಂ || ೭೬೧

ಸೂತ್ರಂ ೧೮೦

* ಆರಬ್ಧಕ್ಕಧಿಕಮಸಾ
ಧಾರಣಗುಣಮಧಿಕಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ ಸದೃಶಾ |
ಕಾರವಿಶೇಷಣಮರ್ಥಮು
ದಾರಂ ಬೇಱೊಂದು ತೋರ್ಪೊಡವಿಶೇಷಾಖ್ಯಂ || ೭೬೨

ಅಧಿಕಂ
ಅವಿಶೇಷಂ

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಅಧಿಕಕ್ಕೆ ||

ಅಂಗುಳೊಳಡಸಿದ ವಿಷಮುಂ
ಭಂಗುರತರವಿಷಮದೃಷ್ಟಿಯುಂ ವ್ಯಾಳಸಮಾ |
ಸಂಗಮುಮರ್ದಿರೆ ಮದನಹ
ರಂಗೆಣೆಯೆನಿಪುದಱಿನೆಮಗೆ ಖಳರಭಿವಂದ್ಯರ್ || ೭೬೩

ಅವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ||

ಗುರುಪರಿಣಾಹಂಗಳ್ ಪೀ
ವರಂಗಳುನ್ನತಿಯುತಂಗಳುರ್ವರೆಗೆ ಮನೋ |
ಹರಕುಚಮಂಡಳದಂತಿರೆ
ಕರಮೊಸೆವುವು ವಿಮಳದರ್ದುರಾದ್ರಿಗಳೆರಡುಂ || ೭೬೪

---

* ರುದ್ರಟ—X, 3, 7, 8.

ಸೂತ್ರಂ ೧೮೧

* ಪೆಸರೊಳಸಂಭವಮೆನಿಸುಗು
ಅಸಂಭವಂ ವಕ್ರೋಕ್ತಿ — ಮಸಂಭವಂ ತದ್ವಿಶೇಷಣಂ ಪೃಥಗರ್ಥಂ ।
ಪೊಸಯಿಸೆ ಭಿನ್ನರಸಂ ಸು
ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಚ್ಯದೊಳದಲ್ತೆ ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ಕರಂ ॥ ೭೬೫

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಅಸಂಭವಕ್ಕೆ ॥

ಅವೃಷಚ್ಛೇದನನತಿಧವ
ಳವರ್ಣನುತ್ಸಾರಿತಾರಿ ಬೇಱೊರ್ವಂ ದಾ ।
ನವಮಥನನೀತನೆನಿಸಿದ
ನವನಿಗೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮಾನುಭಾವಂ ಕೃಷ್ಣಂ ॥ ೭೬೬

ವಕ್ರೋಕ್ತಿಗೆ ॥

ವೀರರಸ[1]ಪ್ರವಿದಾರಣ[1]
ಮಾರಣಸಂಪ್ರಾಪ್ತಕೌಶಲಂ ಭಾವಿಸೆ ರಂ ।
ಭೋರು ನರೇಂದ್ರತೆಯುಂ ವಿ
ಸ್ತಾರಿಸಿದಪನಂಗನಂಗಸಿದ್ಧಿಯೊಳೀತಂ ॥ ೭೬೭

ಸೂತ್ರಂ ೧೮೨

ಪದವರ್ಣವಿಭಕ್ತಿವಿಭಾ
ಭಂಗಶ್ಲೇಷಂ — ಗದಿಂ ದ್ವಿಧಾರೂಪಮಿಷ್ಟ[2]ಮಕ್ಲಿಷ್ಟಂ[2] ಶ ।
ಬ್ದದೊಳಾಗಿ [3]ತೋಱುವಂದಂ[3]
ತದು ಭಂಗಶ್ಲೇಷಮೆಂದು ಪೇೞಲ್ಪಡೆಗುಂ ॥ ೭೬೮

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಸ್ವಗತಾನಲಸನ್ಮಣಿರ
ಶ್ಮಿಗಾಢಮಗಣಿತ[4]ಜಲದ್ವಿ[4]ಪಾವಳಿ ಕಡಲಂ ।
ಮಿಗೆ ವಂದವಮರಗಜೇಂದ್ರಂ
ಸೊಗಯಿಸು[5]ವುದು[5] ದಾನವಾರಿಲೇಖಾನುಗತಂ ॥ ೭೬೯

---

* ರುದ್ರಟ—X, 16, 9. 1 ಪ್ರದಚಾರಣ (ಅ.ಇ). 2 ಮಾಶ್ಲಿಷ್ಟಂ (ಅ). 3 ತೋರ್ಪತೆಱನಂ (ಅ). 4 ಜಗದ್ವಿ (ಓ.ಅ). 5 ಗುಂ (ಅ).

ಸೂತ್ರಂ ೧೮೩

ಸಂಶ್ಲೇಷಂ

* ಯೋಗಂ ಪಲವುಮಲಂಕೃತಿ
ಗಂಗಿರೆ ಸಂಶ್ಲೇಷವೆಂಬುದನ್ವರ್ಥಗತಂ ।
ಯೋಗಮುಮಂಗಾಂಗಿಪ್ರವಿ
ಭಾಗಂ ಸಮಕಕ್ಷಮೆಂದೆರಡ್ತೆಱನಕ್ಕುಂ ॥ ೭೭೦

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

† ಸ್ವಭಾವಗಂಭೀರನಲಂಘ್ಯವೈಭವಂ
ಪ್ರಭೂತರತ್ನಂ ನೃಪನಂಬುರಾಶಿವೋಲ್ ।
ವಿಭೀಷಣಗ್ರಾಹಮವೃಷ್ಯಮರ್ಣವಂ
ಪ್ರಭೂತಸಾರಂ ಸುಖಸೇವ್ಯನೀ ನೃಪಂ ॥ ೭೭೧

ಸೂತ್ರಂ ೧೮೪

ಪ್ರೇಯಂ ಊರ್ಜಸ್ವಿ ಆಶಿ

‡ ಪ್ರೇಯಂ ಪ್ರಿಯತರವಚನಾ
ಖ್ಯೇಯಮಹಂಕಾರಗರಿಮಮೂರ್ಜಸ್ವಿ ಶುಭ ।
[1]ಪ್ರಾಯಾರ್ಥಾಶಂಸಾಭಿ[1]
ಪ್ರಾಯಮಲಂಕಾರಮಾಶಿಯೆಂಬರ್ ಕೆಲಬರ್ ॥ ೭೭೨

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಪ್ರೇಯಕ್ಕೆ ॥

ನೆಲನನವಯವದೆ ತಳರದೆ
ನಿಲೆ ತಾಳ್ದಿದ ಮೆಯ್ಗೆ ಮೆಲ್ಲಮಾನಲ್ಕರಿದಾ ।
ಯ್ತುಲಘುಪ್ರಸಾದದಿಂ ನೀ
ನೊಲದೆಟ್ಟರೆ [2]ಮನೆಗೆ[2] ಮನದೊಳಾದನುರಾಗಂ ॥ ೭೭೩

ಊರ್ಜಸ್ವಿಗೆ ॥

[3]ಕೆಳದೀ[3] ಬಿಲ್ಲುಮನಂಬುಮ
ನಳೀಕಭಟವಿಕಟವೇಷಮಂ ಬಿಸುಟೀಗಳ್ ।
ಮುಳಿಯಿಸದೆನ್ನಂ ಮಗುಟ್ದುಂ
ಬಳೆದೊಟ್ಟೊಡೆ ಗೆಲ್ವೆಯಂಬುದೊಟ್ಟೊಡೆ [4]ಗೆಲ್ಲಯ್[4] ॥ ೭೭೪

---

* ಭಾಮಹ—III, 49 ; ದಂಡಿ—II, 359, 360. † ಭಾಮಹ—III, 50. ‡ ದಂಡಿ—II, 275. 1 ಪ್ರಾಯಾರ್ಥಾಂಶು ಸಾಭಿ (ಅ). 2 ಮನಕೆ (ಓ.ಅ). 3 ಕಳಲದೆ. 4 ಗೆಲ್ವಯ್ (ಅ.ಓ).

ಅಕ್ಕರೆ ||
ನೆಲೆಗೊಳ್ಗೆ ನಿಜಭುಜಾಸಿಯೊ
ಳೊಲಿದು ಜಯಾಂಗನೆ ವಿರೋಧಿವಂಶಾವಳಿಯಂ ।
ನೆಲೆಗಿಡಿಸಿ ನಿನ್ನ ತೇಜೋ
ಜ್ವಲನಂ ತಳ್ತುರ್ವಿಕೊಳ್ಗೆ ವಿಕ್ರಮತುಂಗಾ || ೭೭೫

ಸೂತ್ರಂ ೧೮೫

* ಭಾವಿಕಮೆಂದರೆಬರ್ ಕವಿ
ಭಾವಿಕಂ ಭಾವಗತಾರ್ಥ[1]ಮನೆ[1] ತಾಮಲಂಕೃತಿ[2]ಗಳೊಳು[2] |
ದ್ಭಾವಿಸಿ ಪೇಳ್ವರ್ ಶಕ್ತಿ ಸ
ಮಾವಿರ್ಭೂತಪ್ರಬಂಧವಿಷಯಮದಕ್ಕುಂ || ೭೭೬

ಸೂತ್ರಂ ೧೮೬

ಸ್ಥಾನೋಪವರ್ಣನಂ ಶ
ಬ್ದಾನಾಕುಳಭಾವಮದ್ಭುತಾರ್ಥತ್ವಂ ಸ್ವಾ |
ಧೀನರಸವೃತ್ತಿ ಸಂಬಂ
ಧಾನುಗಮಂ ಭಾವಿಕಕ್ಕೆ ಭಾವಮಿವಕ್ಕುಂ || ೭೭೭

ಇದು ಗುಣವಿವೇಕದೊಳ್ ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರಪ್ರಕರಣಂ ತೃತೀಯಂ ||

ಗೀತಿಕೆ || ಈ ತೆಱದಿಂದರ್ಥಾಲಂಕೃತಿ
[3]ಯೋತು ವಿಭೇದಮನಾದಮೆಲ್ಲಮಂ[3] |
ನೂತನಮಾರ್ಗಮೆಸೆಯೆ [4]ಪೇಳ್ದಂ[4]
ಖ್ಯಾತಯಶಂ ಕವಿತಾಗುಣೋದಯಂ || ೭೭೮

ಶ್ರುತದೇವೀಮಕರಂದಕಲ್ಪಲಪನಂ ವಾಕ್‌ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಂಬುಜಾ
[5]ಯಿತ[5]ವಕ್ತ್ರಂ ರಸಭಾವಭಾಸುರಸಮುದ್ಯದ್ಭಾರತೀನರ್ತನೋ |
ಚಿತರಂಗಪ್ರತಿಮಾನನಂ ಪ್ರವಿಲಸದ್ವ್ಯಾಕಸ್ಲಂದರೀಕುಂಕುಮಾಂ
ಕಿತಕೇಳೀಭವನಾಜಿರೋಪಮಮುಖಂ ಭೂಭಾಗದೊಳ್ ನಾಕಿಗಂ || ೭೭೯

ಇದು ಸಕಲಸುಕವಿಜನಮನಸ್ಸರೋಜಿನೀರಾಜಹಂಸಾಯಮಾನಾ
ನೂನಕವಿತಾಗುಣೋದಯಂ ಶ್ರೀನಾಗವರ್ಮವಿರಚಿತಮಪ್ಪ
ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದೊಳ್ ಗುಣವಿವೇಕಾಧಿಕರಣಂ
ತೃತೀಯಂ

* ದಂಡಿ—II, 363. Cf. 1 ಮೆನೆ (ಅ). 2 ಯೊಳಗು (ಅ). 3 ಯಾಂತಃ ಪಾದೆ ವಿಚ್ಛೇದಮನಾದು ಮೆಲ್ಲಮಂ (ಓ), ಯಂತಃಪಾತವಿಭೇದಮನಾದವನೆಲ್ಲಂ (ಅ). 4 ಪೇಳ್ದಂ (ಅ). 5 ಯತ (ಅ).

ರೀತಿಕ್ರಮರಸನಿರೂಪಣಾಧಿಕರಣಂ

ರೀತಿಪ್ರಕರಣಂ

ಸೂತ್ರಂ ೧೮೭

ರೀತಿ ವಿನೂತವಸ್ತುಕೃತಿಗೊಪ್ಪುವ ಮೆಯ್ ರಸಭಾವವೃತ್ತಿನಿ
ರ್ಣೀತಿಯೆ ಜೀವಮಂತದಱಿನನ್ವಿತ[1]ನಪ್ಪ[1] ಕವೀಶ್ವರಂ ಬುಧ ।
ವ್ರಾತಮೊಱಲ್ದು [2]ಬಿಚ್ಚಟಿಸಿ[2] ನಚ್ಚುವಳಂಕೃತಿ ಕೂಡದಿರ್ದೊಡಂ
ರೀತಿಯೊ[3]ಳೊಂದೆ[3] ಪೇೞ್ವುದು ರಸಂ ಬಿಡೆ ಬಂಧುರಕಾವ್ಯಬಂಧಮಂ ॥

ಸೂತ್ರಂ ೧೮೮

ರೀತಿ

* ಪದರಚನಾತಿಶಯಂ ರೀ
ತಿ ದಲದುವುಂ ನಿಯತವರ್ಣಗುಂಫನಗುಣದೊಂ ।
[4]ದೊದವಿಂ[4] ಮೂದೆಱನಕ್ಕುಂ
ವಿದರ್ಭಪಾಂಚಾಲಗೌಡವಿಷಯನಿಬದ್ಧಂ ॥ ೭೮೧

ಸೂತ್ರಂ ೧೮೯

ವೈದರ್ಭರೀತಿ

ಅಸಮಸ್ತಪದನ್ಯಾಸಂ
ಪ್ರಸಾದಮಾಧುರ್ಯಗುಣಸಮಗ್ರಮುದಾರಂ ।
ರಸಭಾವಭಾವಿತೋಕ್ತಿ
ಪ್ರಸರಂ ವೈದರ್ಭರೀತಿಯೆನೆ ಪೆಸರ್ವಡೆಗುಂ ॥ ೭೮೨

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಮನವೊಲ್ದಾತನ ಗಾಡಿಯುಂ ದರವುರಂಗಂಡಾಕೆಗಳ್ ಪೂವಿನಂ
ಬಿನ ಕೋಳ್ಗಂ ಕುಳಿರ್ವಾಲನೀರ್ಗಮಲರ್ವಾಸಿಂಗಂ ಕುಳಿರ್ಕೋೞ್ವಿನಂ ।
ದನಕಂ ಚಂದನಕಂ ಪಸುರ್ಪೆಸೆವ ಬಾಳ್ಕೊಂಪಕ್ಕವೊಂದೊಂದೆ ತ
ಣ್ಪನಿಯೊಳ್ ಕೋಡಿಸುತಿರ್ಪ ಬಿಜ್ಜಣಿಗೆಗಂ ಪಕ್ಕಾಗದೇಂ ಪೋಪರೇ ॥ ೭೮೩

---

1 ಮಪ್ಪ (ಅ). 2 ಬಿಚ್ಚಟಿಪೆ (ಅ). 3 ಳೊಂದಿ (ಅ). * ವಾಮನ—I. 11, 6, 7, 8, 9. 4 ದೊಡನಿದೆ (ಅ).

ಸೂತ್ರಂ ೧೯೦

ಪಾಂಚಾಲರೀತಿ

ದ್ವಿತ್ರಿಪದರಚಿತವೃತ್ತಿ ವಿ
ಚಿತ್ರೌಪಮ್ಯಾದ್ಯಲಂಕ್ರಿಯಾಸಮುಪೇತಂ ।
ಶ್ರೋತ್ರಸುಖಲಲಿತಮೃದುಪದ
ಪಾತ್ರಂ ಪಾಂಚಾಲರೀತಿ[1]ಯೆನೆ ಪೆಸರ್ವಡೆಗುಂ[1] ॥ ೨೮೪

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಇನಿಯನ ಕೆಂದಳಂ ತಳವಮನೊಯ್ಯನೆ ಸೋಂಕೆ ಪೊದಳ್ದ ನಾಣ ಪೆಂ
ಪಿನೊಳೊಗೆತರ್ಪ ಘರ್ಮಜಲಬಿಂದುಗಳಿಂ ನಮಿತಾನನಾಬ್ಜೆ ಬ ।
ಚ್ಚನೆ ಬಸಿಯುತ್ತುಮಿಂದುಕರಸಂಕುಳವೊಯ್ಯನವುಂಕಿ ಸೋಂಕೆ ಸೋಂ
ಕಿನೊಳೊಸರ್ವಿಂದುಕಾಂತಮಣಿಪುತ್ರಿಕೆಯಂದದಿ[2]ನಾದವೊಪ್ಪಿದಳ್[2] ॥ ೨೮೫

ಸೂತ್ರಂ ೧೯೧

ಗೌಡರೀತಿ

ಅತಿದೀರ್ಘಸಮಾಸಾಂಚಿತ
ಗತಿಶಬ್ದಾಡಂಬರಾನುವಿದ್ಧಂ [3]ಕ್ರೋಧಾ ।
ದ್ಭುತ[3]ರೌದ್ರವೀರರಸಸಂ
ಗತಮಂತದು ಗೌಡರೀತಿ [4]ಪರುಷ[4]ಪ್ರಾಯಂ ॥ ೨೮೬

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

[5]ವಂಗಾಂಗಾಂಧ್ರ[5]ಕಳಿಂಗಕೊಂಗ[6]ವಿಸರ[6]ತ್ಪಾದಾತಪಾಠೀನಮು
ದ್ರಂಗತ್ತುಂಗತುರಂಗಭಂಗುರತರಂಗಾಕೀರ್ಣಮುಚ್ಚೃಂಖಳೋ ।
ತ್ತುಂಗೋನ್ಮತ್ತಮತಂಗಜಪ್ರಕರಯಾದಸ್ಸಂಕುಳಂ ಕೂಡೆ ನೋ
ಟ್ಟಂಗಂದದ್ಭುತಮಾಗಿ ತೋಱು ಮಸಗಿತ್ತುರ್ವೀಶಸೈನ್ಯಾರ್ಣವಂ ॥ ೨೮೭

ಸೂತ್ರಂ ೧೯೨

ಕಾರುಣ್ಯಂ ಹಾಸ್ಯಂ ಶೃಂ
ಗಾರಮಿವಿನಿತಱೊಳಮಕ್ಕೆ ವೈದರ್ಭಿ ಮನೋ ।
ಹಾರಿಪ್ರಳಯಾದ್ಭುತರಸ
[7]ವೀರರಸಂ[7]ಗಳ್ಗೆ ಪೇೞ್ಗೆ ಪಾಂಚಾಳಿಕೆಯಂ ॥ ೨೮೮

---

1 ಯೆಂಬುದದಕ್ಕುಂ (ಅ). 2 ನೊಪ್ಪುತೋಱುದಳ್ (ಅ). 3 ಕ್ರೋಧೋದ್ಧತ (ಅ).
4 ಪುರುಷ (ಅ) 5 ವಂಗೀವಂಗ (ಅ). 6 ವಿಳಸ (ಅ). 7 ವೀರಾಖ್ಯಂ.

ಸೂತ್ರಂ ೧೯೩

ಎಸೆಗುಂ ರೌದ್ರಭಯಾನಕ
ರಸಬೀಭತ್ಸೋಕ್ತಿ ಗೌಡರೀತಿಯಿನದಱೊಳ್ ।
ಪೊಸಯಿಸುಗುಂ ಮೇಣ್ ನಿಸದಂ
ರಸವತ್ವಮತಿಪ್ರತೀತಿ[1]ವೃತ್ತ್ಯಾ[1]ಶ್ರಯದಿಂ ॥ ೨೮೯

ಸೂತ್ರಂ ೧೯೪

ಅರೆಬರ್ ದೀರ್ಘಸಮಾಸಂ
ಬೆರಸಿರೆ ಶೃಂಗಾರರಸಮುಮಂ ಪೇೞ್ವರ್ ಬ ।
ತ್ತರಿಸುವರಸಮಾಸಪದಾಂ
ತರಂಗಳೊಳಗುಚಿತಮಾಗಿ ರೌದ್ರಾದಿಯುಮಂ ॥ ೨೯೦

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಶೃಂಗಾರರಸಕ್ಕೆ ॥

ಅವತಂಸೋತ್ಪಲತಾಡನಂ ಕನಕಕಾಂಚೀಬಂಧನಂ ನೂಪುರಾ
ರವಝಂಕಾರಿತಚಾರುವಾಮಚರಣಾಘಾತಂ ಚಳದ್ಭ್ರೂಲತಾ ।
ಗ್ರವಿಭಾಗೋತ್ಕಟತರ್ಜನಂ ತರಳತಾತಾಮ್ರಾಧರಂ ಚಕ್ರಿಗಿ
ತ್ತವಲಂಪಂ ಪ್ರಣಯಪ್ರಕೋಪಸುರತಪ್ರಾರಂಭದೊಳ್ ಕಾಂತೆಯಾ ॥೨೯೧

ರೌದ್ರಾದಿಗೆ ॥

ಇರದೆಂಟುಂ ದಿಗ್ಗಜಂಗಳ್ ನೆರದಿರದಿದಿರಂ ತಾಗೆಯುಂ ಮಂದರಕ್ಷ್ಮಾ
ಧರದೊಳ್ ಕೆಯ್ಗುಡಿ ಗೋತ್ರಾದ್ರಿಗಳೆ ಗಜಘಟಾರೂಪದಿಂ ತಾಗೆಯುಂ ಮ।
ತ್ಕರಿ ತಾಂಗಲ್ ತಾನೆ ಸಾಲ್ಗುಂ ಪೆಱಪೆಱವು ಘಟಾಬಂಧಮೇ ಧಂಡಮೆಂಬೊಂ
ದು ರಣೋತ್ಸಾಹಂ ಮನಕ್ಕುಬ್ಬರಿಸಿರೆ ಸಮರಾಟೋಪಮಂ ತಾಳ್ದಿ ನಿಂದಂ ॥

ಇದು ರೀತಿಕ್ರಮರಸನಿರೂಪಣದೊಳ್ ರೀತಿಪ್ರಕರಣಂ ಪ್ರಥಮಂ ॥

---

1 ನೃತ್ಯಾ.

ರಸಪ್ರಕರಣಂ

ಸೂತ್ರಂ ೧೯೫

ಶೃಂಗಾರಾದಿಗಳಪ್ಪ ರ
ಸಂಗಳ್ ವರ್ತಿಸುಗು[1]ಮಂತವೆಂಟೆ[1] ವಲಂ ಕಾ ।
ವ್ಯಾಂಗಕ್ಕೆ ಸತ್ಕ್ರಿಯಾರೂ
ಪಂಗಳ್ ರತ್ಯಾದಿಭಾವಸಂಪನ್ನಂಗಳ್ ॥ ೭೯೩

ಸೂತ್ರಂ ೧೯೬

(ಸ್ಥಾಯಿಭಾವಂ)

* ರತಿ ಪರಿಹಾಸಂ ಶೋಕೋ
ದ್ಗತಮುತ್ಸಾಹಂ ಭಯಂ ಪ್ರಕೋಪಂ ವಿಜುಗು ।
ಪ್ಸತೆ ವಿಸ್ಮಯಾಶಯತ್ವಂ
ಪ್ರತಿನಿಯತಸ್ಥಾಯಿಭಾವಮಿವು ತಾಮಕ್ಕುಂ ॥ ೭೯೪

ಸೂತ್ರಂ ೧೯೭

(ಸಂಚಾರಿ ಭಾವಂ)

† ಮತಿನಿರ್ವೇದಾವಹಿತ್ಥಶ್ರಮಮದಜಡತಾಗ್ಲಾನಿಚಿಂತೋಗ್ರತೇರ್ಷ್ಯಾ
ಧೃತಿನಿದ್ರಾ[2]ವೇಗ[2]ಶಂಕಾತ್ರಸನಚಪಲತಾಲಸ್ಯ[3]ಸುಪ್ತಾವಬೋಧ[3] ।
ಸ್ಮೃತಿಗರ್ವಾಮರ್ಷದೈನ್ಯೋತ್ಸುಕರತಿಮುದಪಸ್ಮಾರಲಜ್ಜಾವಿಷಾದ
ಸ್ಥಿತಿಚಿತ್ತಭ್ರಂಶಮೋಹಾಮಯಮೃತಿಗಳಿವಿಂತೆಯ್ದೆ ಸಂಚಾರಿಭಾವಂ॥

ಸೂತ್ರಂ ೧೯೮

(ಸಾತ್ವಿಕಭಾವಂ)

‡ ಸ್ವೇದಂ ವೈವರ್ಣ್ಯಂ ಸ್ವರ
ಭೇದಂ ರೋಮಾಂಚನಂ ಪ್ರಕಂಪನಮಶ್ರು ।
ಧ್ಛೇದಂ ಸ್ತಂಭಂ ಲಯಮೆಂ
ದಾದುವಿವೆಂಟುಂ ರಸಕ್ಕೆ ಸಾತ್ವಿಕಭಾವಂ ॥ ೭೯೬

---

1 ಮತ್ತಮೆಂಟುವಲಂ (ಅ). * ಭರತ—VI, 17; ಸಾಳ್ವ–I. ಸೂ 7. † ಭರತ–VI. 18–21. 2 ವೇಶ (ಅ). 3 ಸುಪ್ತೋಹಬೋಧ ಸುಪ್ತೋವಬೋಧ (ಅ). ‡ ಭರತ–VI. 22.

ಸೂತ್ರಂ ೧೯೯

ಭಾವಂ ಬಹಿರರ್ಥಸಮು
ದ್ಭಾವಿತಮನುಭವಭವಂ ವಿಭಾವಂ ರಸಸ ।
ದ್ಭಾವವಿಹಿತಾಭಿನಯಮನು
ಭಾವಂ ಸಂಚಾರಿಭಾವಮನವ[1]ಸ್ಥಿತಿ[1]ಕಂ ॥ ೭೯೭

ಸೂತ್ರಂ ೨೦೦

* ಭಾವಂ ವಿಭಾವಮೆಸೆವನು
ಭಾವಂ ಸಂಚಾರಿಭಾವಮೆಂದಿಂತಿವಱಿಂ ।
ದಾವಿಷ್ಕೃತಮಕ್ಕುಂ ರಸ
ಮಾವುದುಮೆಂದಱಿಗೆ ಭರತಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮದಿಂ ॥ ೭೯೮

ಸೂತ್ರಂ ೨೦೧

ಶೃಂಗಾರಂ

† ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸರತಿಸಮುತ್ಥ
ವ್ಯಾಪಾರಂ ತಾನದಲ್ತೆ ಶೃಂಗಾರಂ ಮೇ ।
ಳಾಪದಿನಗಲ್ಕೆಯಿಂ ನಿ
ರೂಪಿತಸಂಭೋಗವಿಪ್ರಲಂಭಸಮಾಖ್ಯಂ ॥ ೭೯೯

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಸಂಭೋಗಶೃಂಗಾರಕ್ಕೆ ॥

‡ ಪದೆಯಿಸೆ ಸೋಂಕಿ [2]ಸಂಕೆಗಿಡೆ[2] ಮೇಳಿಸಿ [3]ಮೆಯ್ಯಿಡೆ ತಳ್ತು[3] ತೋಳ ತ
ಳ್ಪಿದಿರ್ಗೊಳೆ ಮೆಲ್ಲನಪ್ಪಿ ಮೊಗ[4]ಮಿತ್ತಿರೆ[4] ಚುಂಬಿಸಿ ಸೋಲ್ತು ನಾಣನೊ ।
ಕ್ಕುದನಱಿದಿಚ್ಛೆಕಾರ್ತನದ ಲಲ್ಲೆಗಳಂ ನುಡಿದಂತಲಂಪಿನು
ಬ್ಬಿದಿಗಮನಾಲತಾಂಗಿಗೆ ನೃಪಂ ಪಡೆದಂ ನವಸಂಪ್ರಯೋಗದೊಳ್॥ ೮೦೦

ಇದು ಮುಗ್ಧಸಮಾಗಮಂ ॥

§ ಬಗೆಯೊಳ್ ಪೊಣ್ಮುವಲಂಪು [5]ಕಾತರತೆ[5]ಯಿಂ ತಂದೀಯೆ ಮೆಯ್ಮೆಯ್ಗೆ ಸಂ
ದುಗಳೇನಪ್ಪೊಡಮಿಲ್ಲದಂತಮರ್ದಿನಂ ತಳ್ತಪ್ಪಿ ಬಾಯ್ಗೂಡಿದೊಳ್ ।
ಮಿಗೆ ಪೀರ್ದಂತೆ [6]ಮನೋಜರಾಗರಸಮಂ[6] ಮೆಯ್ವೆರ್ಚೆ ಕಾದಲ್ಮೆ ಕೆ
ಯ್ಮಿಗುವನ್ನಂ ನೆರೆದರ್ [7]ಮನಂ ತಣಿವಿನಂ[7] ನಾನಾರತ [8]ಪ್ರೌಢಿಯಿಂ[8]॥

ಇದು ಮಧ್ಯಸಮಾಗಮಂ ॥

---

1 ಸ್ಥಿತೆ (ಅ). * ಸಾಳ್ವ. I. ಸೂ 1. † ಸಾಳ್ವ. I. ಸೂ 14. ‡ ಸಾಳ್ವ. III, 138. 2 ಸಂಕಿಸದೆ (ಆ). 3 ಮೆಯ್ಯಿಡಿತಕ್ಕು (ಬ). 4 ಮಿತ್ತರೆ, ಮಿತ್ತ್ರದೆ (ಆ), ಮಿತ್ತಿದೆ (ಬ). § ಸಾಳ್ವ III. 140. 5 ಕಾತ೯ಕೆ (ಆ). 6 ಮನೋಜ ರಾಜಸುಖಮಂ, ಮನೋನುರಾಗಸುಖಮಂ (ಅ). 7 ಮನಃಪ್ರಿಯತಮರ್ (ಆ). 8 ಕ್ರೀಡೆಯಿಂ (ಆ).

ಕುಟಿಲಾನೀಲಾಳಕಂಗಳ್ ನಿಮಿರ್ದಿರೆ ಬೆಳರ್ವಾಯ್ ನಾಡೆಯುಂ ಬೀಗೆ[1] ರೋಷೋ[1]
ತ್ಕಟದೇಹಂ ರಾಗದಿಂ ಪಿಳ್ಳನೆ ಪಿಟಿದಪ್ಪೊಲಿಂಬಾಗೆ [2]ನೀಳ್ದಾಳ[2]ವಾಳಂ ।
ವಿಟವೃತ್ತಂ ಮೆಯ್ಯೊಳೆತ್ತಂ ಪಸರಿಸಿರೆ ವಿಟಂ ಬೀಸೆ ನಿಂದಿರ್ದಳೊರ್ವಳ್
ಸ್ಫುಟಿತೋರೋಮಧ್ಯೆ ಛಿನ್ನಾವಟುತಟವಿಹಟದ್ಗ್ರಂಥಿನಿರ್ಗ್ರಂಥದಿಂದಂ ॥ ೮೦೨

ಇದು ಪ್ರೌಢಸಮಾಗವಂ ॥

ಕಡೆಗಣ್ಣಿಂ ಕಡೆಗೋಡಿಪ್ಪೋಗೆ ಪಿರಿದುಂ ಚಲ್ಲಂ ಕುಚದ್ವಂದ್ವದಿ
ಟ್ಟೆಡೆಯಿಂ ಸ್ವೇದಜಲಂ ತುಳುಂಕೆ ಜಘನಾಂತರ್ದೇಶದಿಂದಾವಗಂ ।
ಬಿಡದುಣ್ಮುತ್ತಿರೆ ಮನ್ಮಥದ್ರವಮನಂಗಾವೇಶದಿಂ ಕಾಲ್ತಡಂ
ಬಡೆ ಬಂದಾಟಿಸಿ ನೋಡಿದಳ್ ಪದಪಿನಿಂ [3]ಶ್ರೀವಿಪ್ರ[3]ಮಾರ್ತಂಡನಂ ॥ ೮೦೩

ಇದು ಅಭಿಲಾಷೆ ॥

ಪಿಂಗೆ ಪೂಸಿದ ಭಸ್ಮಪರಾಗಂ ಪೊಣ್ಮುವ ಘರ್ಮಜಲಂಗಳಾ
ಪಾಂಗು ಗಂಗೆಯ ಶೀಕರಮೆಂಬಂತಾಗಿರೆ ಕಂಡುಮೆ ಶಂಭುವಂ ।
ಗಂಗೆ ದಲ್ ಬಗಿದಪ್ಪಿದ[4]ಳೆಂದಾ[4]ಶಂಕೆಗೆ ಭೋಂಕನೆ ವೋದೆ ಮು
ದ್ದಿಂಗೊಟಲ್ದಮರ್ದಪ್ಪಿದನೀಶಂ ನಲ್ಲಳನಲ್ಲಿ ರತಾಂತದೊಳ್ ॥ ೮೦೪

ಇದು ಈರ್ಷ್ಯೆ ॥

ವಿಪ್ರಲಂಭಶೃಂಗಾರಕ್ಕೆ ॥

ಪದವೆತ್ತಿರ್ದರ ಜೀವವೊಂದೊಡಲೆ [5]ಬೇಱೆಂಬಂತುಟಂ[5] ಮಾಡಿದಂ
ಮದನಂಗಾವುದು ದೋಷ[6]ಮುಂತೆ[6] ನುಡಿಯಲ್ಕೇಂ ಬರ್ಕುಮೋ ಪಾಪಮುಂ ।
ಬಿದಿಯೆಂಬಾಱಿಡಿ[7]ಗಳ್ಳೆ[7]ನಿಂದಮುಟಿವಾಯ್ತುರ್ವರ್ಗಮಿನ್ನೊರ್ಮೆ ದ್ಯೆ
ವದಿನೆತ್ತಾನುಮದಿಂದುಬಿಂಬಮುಖಿಯಂ ಕಾಣ್ಬೊಂದು ಸಯ್ಪುಕ್ಕುಮೋ ॥ ೮೦೫

ಇದು ಪೂರ್ವಾನುರಾಗಂ ॥

ಅಱಿಯದೆ ಗೆಯ್ದೆನಬ್ಜಮುಖಿ ನೀನಿದನೊರ್ಮೆಗೆ ಸೈರಿಸೆಂದು ಕಾ
ಲ್ಗೆಱಗಿರೆಯುಂ ಪ್ರಿಯಂ ಸುಡುಸುಡೇಂ ಗಡ ಸೈರಿಪುದೆಂದು ಕೋಪದಿಂ ।
ಪಱಿಪಡೆ ಪೋಗೆ ನೂಂಕಿ ಕಳೆದಂದಿನ ದುಷ್ಕೃತಮೆನ್ನನಾವಗಂ
ಮಱುಗಿಸಿ ಮುಚ್ಚಿ ಸುಟ್ಟಪುವು ನೋಡಿರೆ ಶೀತಮರೀಚಿಮಾಲೆಗಳ್ ॥ ೮೦೬

ಇದು ಮಾನಾಖ್ಯಂ ॥

* ಇನಿಯನಗಲ್ದು ಪೋಗಿ ಪರದೇಶದೊಳಿರ್ದಪನಾನುಮಿಲ್ಲಿ ಮಾ
ವಿನ ತಳಿರ್ವಾಸಿನೊಳ್ ಪೊರಳುತಿರ್ದಪೆನಾಗಳುಮಿಂತೆ ನೀನುಮೆ ।
ನ್ನನೆ ನಡೆ ನೋಡುತುಂ ನಭದೊಳಿರ್ದಪಯಪ್ಪುದಱಿಂದೆ ನಿನ್ನನಾ
[8]ನನುವಿಪೆ[8]ನೆನ್ನ ಮೆಯ್ ಬಡವೊ ನಲ್ಲನ ಮೆಯ್ ಬಡವೋ ನಿಶಾಕರಾ ॥ ೮೦೭

ಇದು ಪ್ರವಾಸಂ ॥

---

1 ರಾಗೋ (ಅ). 2 ನೀರಾಳ (ಅ). 3 ಶ್ರೀಚ್ರ (ಅ). 4 ಳೆಂಬಾ (ಅ). 5 ಬೇಱಿಪ್ಪಂತುಟಂ (ಓ). 6 ಮುಂಟೆ (ಓ,ಅ). 7 ಗಕ್ಕ (ಅ). * ಸಾಳ್ವ I. 66. 8 ನನುಮಿಸೆ (ಅ).

[1]ವ್ರತಕೆಂತಾ[1]ಯ್ತಾ ಗಳಿಂತೀತನು ತನುಲತೆಯೊಮಾಗಿಯೆಂದೀಹಿಮಾನೀ
ಪತನಕ್ಕಿಂ[2]ತಾರ್ತೆ[2] ಮೆಯ್ಯಂ ವನಜವದನೆ ಕೇಳ್ ಗ್ರೀಷ್ಮದೊಳ್ ನಿಚ್ಚಮೆತ್ತಂ।
ನತಿ [3]ತಟ್ಟುತ್ತಿರ್ಪ್ಪ[3] ಕಾಯ್ಪಿಂದುರಿವ ಬಿಸಿಲೊಳಾವೇಘವಿಸ್ಫೂರ್ಜಿತಾರ್ಣಃ
[4]ಪತಧಾರಾಭೀಕರಾಡಂಬರಜಳಸಮಯಂ[4] ಬಂದೊಡೆಂತಳ್ಕದಿರ್ಪಯ್॥ ೮೦೮

ಇದು ಕರುಣಾತ್ಮಕ ವಿಪ್ರಲಂಭಂ ॥

ಸೂತ್ರಂ ೨೦೨

ವಿಕೃತಾಂಗವೇಷಭಾಷಾ
ಹಾಸ್ಯಂ ಪ್ರಕಾರಕೃತಹಾಸಹೇತುಕಂ ಹಾಸ್ಯಮತಿ ।
ಕರುಣಂ ಪ್ರಕಟತರಶೋಕಭಾವ
ಪ್ರಕೃತಿಪರಂ ಕರುಣಮಾರ್ತಜನತಾವಿಷಯಂ ॥ ೮೦೯

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ॥

* ಶ್ರೀ [5]ತನ್ನೆಂದಿನ ರೂಪೆ[5] ಕೌಸ್ತುಭದೊಳಚ್ಚೊತ್ತಿರ್ದವೋಲ್ ತೋಱೆ[6]ಕಂ
ಡೇ[6]ತರ್ಕೀಕೆ ಮದೀಯವಾಸಗೃಹಮಂ ತಾಂ[7]ಪೊಕ್ಕಳೆಂ[7]ದೇವದಿಂ ।
ದಾ[8]ತಾಮ್ರಾಕ್ಷಿಯನೀಕ್ಷಿಸುತ್ತುಮಿರೆ[8] ತನ್ಮುಗ್ಧತ್ವಮಂ ಕಂಡು ಸಂ
ಜಾತಾಂತಃಸ್ಮಿತನಾದ ಕೃಷ್ಣನೆಮಗೀಗಾನಂದಸಂದೋಹಮಂ ॥ ೮೧೦

ಇದು ಉತ್ತಮಪಾತ್ರಂ ॥

ಸೊಗಯಿಪ್ಪೊಳ್ದೊಡೆ ನೋಯೆ[9]ಸೂತ್ರ[9]ದೆಱವೋಲ್ ನೀಳ್ದಿರ್ದ ಬಾರಂತೆ[10] ತೋ[10]
ರ್ಪುಗಿಯಂ ಪುಣ್ಮಯಮಾಗಿ ಮಾಡಿ ಬಿದಿ ಮುಂ ಜಂಘಾಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ನೂ ।
ರ್ದ್ದಿಗೆದಂತಿರ್ಪ ನಖವ್ರಣಾವಳಿಗಳಂ ನಲ್ಲಂಗೆ ಕಣ್ಗಿತ್ತುತುಂ
ನಗುತುಂ [11]ಸಾರ್ದು ಸವಂಗಮಂ ಕಳೆ[11]ಯಿಸುತ್ತಿರ್ಪಾಕೆ ಕಣ್ಗೊಪ್ಪಿದಳ್ ॥

ಇದು ಮಧ್ಯಮಪಾತ್ರಂ ॥

ಪ್ಲವಂಗಮಕುಳಂಗಳಲ್ಲಿ ಕಿಸುಗಲ್ಲ ಶೃಂಗಂಗಳಂ
ದವಾಗ್ನಿಶಿಖೆಗೆತ್ತು ಬೆರ್ಚಿ ಮದದಂತಿಯಂ ನಿರ್ಝರ ।
ಪ್ರವಾಹನಗಮೆಂದೆ[12]ಗೆತ್ತದಱ[12] ಬೆಂಗೆ ವಂದಾಗಳಾ
ದವಸ್ಥೆ[13]ತಱ[13]ಸಲ್ವಿನಂ ನಗಿಕುಮಪ್ಸರೋ[14]ಬೃಂದಮಂ[14] ॥ ೮೧೨

† ಕುಳ್ಳಿರ್ದು [15]ಕುಳಿರ್ವ ಮೆಳೆಯೊಳ್[15]
ಪಳ್ಳದ ಕೇದಗೆಗೆ ಪಾಯ್ದು ಪತ್ತಿದ ಕೆಯ್ಯಂ

---

1 ವ್ರತಕೇನಾ (ಅ). 2 ತಾರ್ಥ, ತಾರ್ದ (ಅ). 3 ತಟ್ಟಾಂತಿರ್ಪೆ (ಓ). 4 ಪತದ್ಧಾರಾಭೀರೂಜಳದಸಮಯಂ (ಅ). * ಸಾಳ್ವ II. 94. 5 ತನ್ನಂದರೂಪು (ಅ). 6 ಪೇಡೇ (ಓ). 7 ಪೊಕ್ಕಿರ್ದ (ಅ). 8 ತಾವಮ್ರಾಕ್ಷಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತುಮಿರೆ (ಅ). 9 ನೇತ್ರ (ಅ.ಇ). 10 ತೀ (ಓ,ಅ). 11 ತೋಱಿಸಮಾಗಮಕ್ಕೆಳ (ಅ). 12 ಮತ್ತ ದಱ (ಓ,ಅ). 13 ತಱ (ಓ,ಅ) 14 ವೃಂದಮಂ (ಓ,ಅ). † ಸಾಳ್ವ II 99. 15 ಕುದುರೆಯೋಳ್ ಕುಳು (ಓ,ಅ).

ಮುೞ್ಗಿಚ್ಚೆಱ್ ತೆಱೆದು ಪಲ್ಲಂ
[1]ಪೊಳ್ಳೆನೆ[1] [2]ನಗಿಸಿದುದು[2] ಕಟಕಮಂ ಮರ್ಕಟಕಂ ‖ ೮೧೩

ಇದು ಜಘನ್ಯಪಾತ್ರಂ ‖

[3]ಕರುಣಕ್ಕೆ ‖

ಬಗೆಗೀಗಳ್ ನಿಶ್ಚಯಂ ಪುಟ್ಟಿದುದಱಿದೆನಿದಂ ಪನ್ನಗಂ ಶಂಖಚೂಳಂ
ಮಗನಿಂತೀವೃದ್ಧೆಗೀತಂ ತಡೆದಿರದೊಡಗೊಂಡುಯ್ದವಂ ಕಿಂಕರಂ ಪ |
ನ್ನಗರಾಜಂಗೀತನಂ ವಾಸುಗಿ ಗರುಡನ ತೀಂಗೊಡ್ಡಿದಂ ತಪ್ಪದಾಹಾ
ವಿಗಳದ್ಬಾಷ್ಪಾಂಬುದೀನಾನನೆ ಜನನಿ ಮಗಂ ಪೋಗೆ ಪುಯ್ಯಲ್ಚಿದಪ್ಪಳ್ ‖ ೮೧೪

[4]ಅಂತಲ್ಲದೆಯುಂ ‖

ಅೞಲನೆರ್ದೆಯೊಳ್ ತಿಣ್ಣಂ ತಳ್ಕೈಸಿ ಪುತ್ರವಿಮೋಹದಿಂ
ದೆಱವಿ ತನುವಂ ಹಾಹಾ ಹಾ ವತ್ಸಯೆಂದಮರ್ದಪ್ಪಿಕೊಂ |
ಡೞುತುಮೞುತುಂ ನಟ್ಟಿರ್ದಂಬಂ ಮುನೀಶನಿಳೇಶನಿಂ
ಕಿೞಿಸೆ ಸರಲಂ ಮುನ್ನಂ ತದ್ದ್ವಾರದಿಂದಸು ಪೋಪುದುಂ ‖ ೮೧೫

ಸೂತ್ರಂ ೨೦೩

ವೀರರಸಂ ಬವರಿಸುಗುಮು
ವೀರಂ ದಾರೋತ್ಸಾಹ[5]ಪ್ರವೃತ್ತಿ[5]ಕಾರಣಕಾರ್ಯಂ |
ರೌದ್ರಂ ದಾರುಣರೋಷಾವೇಶವಿ
ಕಾರಭವಂ ರೌದ್ರಮೆಂಬ ರಸಮದು ನೆಗೞ್ಗುಂ ‖ ೮೧೬

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ‖

ವೀರಕ್ಕೆ ‖

ತ್ರಿದಶೇಂದ್ರಾರ್ಜಿತಶೌರ್ಯಮೊರ್ಮೆ ಕಿಡೆ ಪೋಯ್ತಾಭೀಳದಿಕ್ಪಾಲರೊ
ಡ್ಡಿದ ಸೈನ್ಯೋದ್ಧತಿ ಮತ್ತಮೊರ್ಮೆ ಕಿಡೆ ಕೇಳ್ ನಿರ್ಮೂಲಮಾಯ್ತಿನ್ನುಮೊ |
ರ್ಮೆ ದಲೆನ್ನೊಳ್ ಸಮನಪ್ಪವಂ ಪೊಣರೆ ಕೀೞ್ವಂದೊಪ್ಪುಗುಂ [6]ಬೆಂಗಿಯೋ[6]
ಮುದುವರ್ದೇ ನಿನಗೆಂತು ಕೀೞ್ವೆ [7]ನತುಳ[7]ಶ್ರೀಚಂದ್ರಹಾಸಾಸಿಯಂ ‖ ೮೧೭

ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ ‖

* ಕ್ಷಿತಿಯೊಳರಾತಿಭೂಪತಿಗಳಂ ತವೆ ಕೊಂದು ಸಮಂತು ವಿಪ್ರಸಂ
ತತಿಗಖಿಳಾವನೀತಳಮನಿತ್ತು ನೆಗೞ್ಚಿದನಲ್ತೆ ವಿಕ್ರಮೋ |
ನ್ನತಿಯೊಡನೊಂದು ದಾನಗುಣದುನ್ನತಿಯಂ ಭುವನಕ್ಕೆ ಭಸ್ಮಸಾ
ತ್ಕೃತರಿಪು ಪಾತ್ರಸಾತ್ಕೃತಜಗದ್ವಲಯಂ ಜಮದಗ್ನಿನಂದನಂ ‖ ೮೧೮

---

1 ಕೊಳ್ಳೆನೆ (ಓ, ಅ). 2 ನಗಿಸಿತ್ತು (ಅ). 3 ಕರುಣರಸಕ್ಕೆ (ಓ). 4 ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ (ಓ). 5 ಪ್ರವರ್ತಿ (ಅ). 6 ಬೆಂಗಿಯೆಂ, ಲೆಂಗಿಯೆಂ (ಅ). 7 ನಮಳ (ಅ).

* ಸಾಳ್ವ. II 106.

ರೌದ್ರಕ್ಕೆ ॥

* ಕುಡಿವೆಂ ದುಶ್ಶಾಸನೋರಃಸ್ಥಳಮನಗಲೆ ಪೋೞ್ದುದುರ್ಗ [1]ಕನ್ನೆತ್ತರಂ[1]ಪೊ
ಕ್ಕುಡಿವೆಂ ಪಿಂಗಾಕ್ಷನೂರುದ್ವಯಮನುರುಗದಾಘಾತದಿಂ ನುಚ್ಚುನೂಱಾ ।
ಗೊಡೆವೆಂ ತದ್ರತ್ನರಶ್ಮಿಪ್ರಕಟಮಕುಟಮಂ ನಂಬು ನಂಬೆನ್ನ ಕಣ್ಣಿಂ
ಕಿಡಿಯುಂ ಕೆಂಡಂಗಳುಂ ಸೂಸಿದಪುವಹಿತರಂ ನೋಡಿ ಪಂಕೇಜವಕ್ತ್ರೇ॥ ೮೧೯

ಅಱಿಪಿದುದು ರೌದ್ರರಸಮಂ
ಕಿಱುಪಿದ ಕುಡು[2]ಪುರ್ವು[2] ಕರ್ಚಿದೌಡುರ್ಚಿದ ಬಾ ।
ಳಿಱಿಯಲನುಗೆಯ್ದ ಕೆಯ್ ಬೆ
ಳ್ಕಱೆ ಬಿಚ್ಚನೆ ಬಿಟ್ಟ ಕಣ್ ಹಯಾರೋಹಕರಾ ॥ ೮೨೦

ಸೂತ್ರಂ ೨೦೪

ಭಯಾನಕಂ
ಬೀಭತ್ಸಂ
ಅದ್ಭುತಂ

ಭಯಹೇತುಸಮುದ್ಭೂತಂ
ಭಯಾನಕಂ ಕೃತಜುಗುಪ್ಸನಂ ಬೀಭತ್ಸಂ ।
ನಿಯತಂ ವಿಸ್ಮಯಭಾವಾ
ಶ್ರಯಮದ್ಭುತರಸಮೆನಿಪ್ಪ[3]ಪೆಸರಂ ಪಡೆಗುಂ[3] ॥ ೮೨೧

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥
ಭಯಾನಕಕ್ಕೆ ॥

† ಮಕರಂ ಬಾಯ್ದೆಱೆದಂದದಿಂ [4]ತೆಱೆದ[4]ಬಾಯ್ [5]ಪೇೞುರ್ದ[5] ಕೂರ್ದಾಡೆ ನೆ
ಕ್ಕ ಕದಂಪೆತ್ತಿರ್ದ ಪುರ್ವು ಪತ್ತಿರ್ದ ಬಸಿಱ್ ಪೋತಱದ ಕಣ್ ಮೇಘಘೋ ।
ಷಕ[6]ಶೋರ[6]ಧ್ವನಿ ನೀಳ್ದ ಕೇಸುರಿವೊಲಿರ್ಪಾಭೀಳಕೇಶಾಳಿ ಸ
ರ್ಪಕ[7]ನದ್ಭೂಷಣಭೀಷಣಂ[7] ಭಯದಮಾಯ್ತಾ ರಾಕ್ಷಸೀರೂಪಕಂ॥ ೮೨೨

‡ ಸೋರ್ಮುಡಿ[8]ಸೋರ್ದು[8] ಪಿಂದಲೆಯೊ [9]ಪಚ್ಚಳ[9]ಮಂ ನಿಜಮಾರ್ಗಮಂ ಬಿಸು
ಟ್ಟೋರ್ವೆಯೆ ಕಟ್ಟ ಚಮ್ಮಟಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದವೊರ್ ನಸುಬೆರ್ಚಿ ತಾನದ ।
ಕ್ಕರ್ಮುಡಿ ಬೆರ್ಚಿ ಪೆರ್ಚಿ ನಡುಕಂ ಪೆಱಗೇೞುದಳೊರ್ವಳೋಪನಂ
ಪೆರ್ವೊಲೆ ಬೆನ್ನನುರ್ಚಿದಪುವೆಂಬಿನಮಪ್ಪಿ[10]ದಳಾಗಳಾರ್ತದಿಂ[10] ॥ ೮೨೩

ಬೆರಲಂ ಕರ್ಚುವ[11]ಪುತ್ತ್ರಂ[11]
ಪರಿದೇಱುವ ಕೆಯ್ದುವಿಕ್ಕಿ ಪೊಡಮಡುವ ಭಯ ।
ಜ್ವರದಿಂ ನಡುಗುವ ಭೀರುಗ
ಳರೆಬರ್ ಕನ್ನಡಿಸಿದರ್ ಭಯಾನಕರಸಮಂ ॥ ೮೨೪

---

* ಸಾಳ್ವ II 107. 1 ಕನ್ನೆತ್ತರಂ (ಅ,ಇ). 2 ಪೊರ್ಬು (ಒ).
3 ಪುದಕ್ಕುಂಪೆಸರಿಂ (ಅ.ಒ). † ಸಾಳ್ವ II 113. 4 ತೆಗೆದ (ಒ,ಅ). 5 ಪೀೞುರ್ದ (ಅ).
6 ಘೋರ (ಅ). 7 ವದ್ಭೂಷಣ ಭೂಷಣಾಂ (ಅ). ‡ ಸಾಳ್ವ II. 114. 8 ಜೋಲ್ದು (ಅ). 9 ಪಚ್ಚಿಮ (ಒ.ಅ). 10 ಳಾದವೊಪ್ಪಿದಳ್ (ಅ.ಇ). 11 ಹುತ್ರಂ (ಒ).

ಬೀಭತ್ಸಕ್ಕೆ ॥

ನೆತ್ತರಂ ಕುಡಿದು ಸೀನೆಣ[1]ದೊರ್ಪಿಡಿ[1]ಖಂಡಮಂ
ಪತ್ತೆ [2]ತೊಯ್ದು[2] ನೆಣದೊಟ್ಟಿದ ಪಾರೆಯುಮಾರೆಯುಂ ।
ತುತ್ತಿ ನುಂಗಿ [3]ಮಿದುಳಂ[3] ತಣಿವಿಂ ಪುಳಿದೇಗುದೇ
ಗುತ್ತುಮಿರ್ಪುವದೞೊಳ್ ರಜನೀಚರಕೋಟಿಗಳ್ ॥ ೮೨೫

ಅದ್ಭುತಕ್ಕೆ ॥

ಪಯವುಲಿಗಳ್ ಮೊಲೆಯೂಡಿದುವಾಹರಿಣಂಗಳಂ . . . .
ನಯದೊಳೆ ನೋಡಿದುವಾನೆಗಳಂ ಹರಿಗಳ್ ನಿಜೋಜ್ವಲಕೇಸರಾ ।
ಳಿಯ[4]ನಗಿಯು[4]ತ್ತಿರೆಯುಂ ಕುಟಿಲಾಹಿಗಳುಂ ನವಿಲ್ಗಳನೆತ್ತಮಾ
ಶ್ರಯಿಸಿದುವಿಂತಿನಿತದ್ಭುತಮಾಯ್ತು ತಪೋ[5]ಮಹತ್ವದಿ[5]ನಾಕೆಯಾ ॥ ೮೨೬

ತನಗಿಲ್ಲದ ಭಯಮಂ ತ್ರೈ
ಲನಾಂತ ರಿಪುನೃಪರ್ಗೆ ಕುಡುವನವರ್ಗಿಲ್ಲದುದಂ ।
ವಿನುತ[6]ಜಯ[6]ಶ್ಲಾಘ್ಯಯಶೋ
ಧನಮಂ ತಾನೀಟ್ಟುಕೊಳ್ವನೇನಚ್ಚರಿಯೋ ॥ ೮೨೭

ಸೂತ್ರಂ ೨೦೫

* ಸಮಭಾವಪ್ರಭವಂ ಶಾಂ
ತಮಕ್ಕುಮಂತಾ ಸಮತ್ವಮುಂ ವರ್ತಿಸುಗುಂ ।
ಸಮನಿಸಿ [7]ಸಮ್ಯಗ್[7]ಜ್ಞಾನಂ
ತಮಮಂ ರಾಗಮುಮನಲೆದು ತೊಲಗಿಸೆ ಮನದಿಂ ॥೮೨೮

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಬಗೆಯಂ ತಾರದೆ ತಾಪಸಾಶ್ರಮುಪದಕ್ಕಜ್ಞಾನದಿಂ ಮೂರ್ಖರೇ
ಕೆ ಗಡಂ ಮಾಣ್ಬರೊ ಮುಪ್ಪುಟರ್ ಬಡತನಂ ರೋಗಂ ವಿಯೋಗಂ[8]ಗಳಿ ।
ನ್ನೆಗಮಿಕ್ಕಿ[8]ದೊರ್ಡಲಂ ಬಿಸುಟ್ಟು [9]ಪೆಱದಂ[9] ಕೆಯ್ಕೊಂಡು ಸಂಸಾರದೊಳ್
[10]ಮಗುಳ್ದಂ[10]ಪುಟ್ಟುವರೆಂಬ ಗಾಂಪಿದೆ ವಲಂ[11]ಧೀರಂಗೆ[11] ಲಜ್ಜಾಕರಂ॥

ಧರೆಯೊಳ್ ಧರ್ಮಪಥಕ್ರಮಂಗಳೆಸೆಗುಂ ಮತ್ಕೀರ್ತನಂಗಳ್ ಜಯೋ
ದ್ಧುರ[12]ಮುಂಟರ್ಥ[12]ಫಲೋಪಮಾನವೆಮಗೀಹಸ್ತ್ಯಶ್ವತಂತ್ರಂ ಕುಳಾ ।

---

1 ದೊಳ್ಪಿಡಿ (ಓ.ಅ). 2 ಕೊಯ್ದು (ಅ), ತೊಯ್ದು (ಅ.ಓ). 3 ಮಿದುಳಿಂ (ಅ).
4 ನುಗಿವು (ಓ). 5 ಮಾಹಾತ್ಮ (ಓ) 6 ನಜ (ಓ), ನಯ (ಅ). * ಸಾಳ್ವ II. ಸೂ. 63.
7 ದಿವ್ಯ (ಅ). 8 ಳಿಂನೆಗಪಿಕ್ಕಿ (ಅ). 9 ಪೆಱದಿಂ (ಓ,ಅ), ಪೆಱರಿಂ, ಪಸಮಂ (ಅ).
10 ತಗುಳ್ದಂ (ಅ). 11 ವೀರಂಗೆ (ಅ.ಓ). 12 ಮುಂಟಾರ್ಥ (ಅ.ಓ).

ಧರಣಂ ಕಾಮಫಲೋಪಮಮಂ ಬಳೆದಪಂ ಮನ್ನಂದನಂ ಸಾಲ್ವ[1]ದಿ
ನ್ನಿರವೇಂ[1] ಮೋಕ್ಷಮಹಾಮಹೀರುಹಫಲೈಕಾ[2]ಸ್ವಾದಮಂ[2] ನೋಡುವೆಂ ॥

ಸೂತ್ರಂ ೨೦೬

* ಕರುಣಾರಸಕ್ಕೆ ಮಿಗೆ ಹಾ
ಸ್ಯರಸಂ ಶೃಂಗಾರರಸಕ್ಕೆ ಬೀಭತ್ಸಂ ರೌ ।
ದ್ರ[3]ರಸಕ್ಕಮದ್ಭುತಂ[3] ವೀ
ರರಸಕ್ಕೆ ಭಯಾನಕಂ [4]ನಿರೋಧಕಮಕ್ಕುಂ[4] ॥ ೮೩೧

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

† ಕರಜಕ್ಷತಗಳಿತಾಸ್ಥಾ
ನುರಕ್ತಕರ್ದಮಿತವಿಗ್ರಹಂ [5]ಸುವ್ರಣಿತಾ[5] ।
ಧರಜಾತಿಪೂತಿಗಂಧಂ
ತರುಣೀಮುಖಮೆನಗೆ ಪಡೆದುದೊದವಿದಲಂಪಂ ॥ ೮೩೨

ಸೂತ್ರಂ ೨೦೭

‡ ಎರಡುಂ ವಿರುದ್ಧರಸಮೊಡ
ವೆರಸಿರೆ ತದವಾಂತರಸ್ಥಮೊಂದನ್ಯರಸಂ ।
ಪರಿಪುಷ್ಟಮಾಗೆಯುಂ ವ್ಯತಿ
ಕರಣಂ ಮೇಣ್ ತಾಮವಾಗೆಯುಂ ನಿರ್ದೋಷಂ ॥ ೮೩೩

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

§ ಅರುಣಜಳಾವ[6]ಲಿಪ್ತಿ ಪೊಸಗುಂಕುವ[6]ದಂತಿರೆ ಕರ್ಣಲಗ್ನತೋ
ಮರಮವತಂಸದಂತಿರೆ [7]ನಖವ್ರಣ[7]ರಾಜಿ ವಿಭೂಷಣಾಳಿಯುಂ ।
ತಿರೆ ಮಿದುಳುಣ್ಮಿ ಪುಷ್ಪಕೃತಶೇಖರದಂತಿರೆ ಕೊಂಡು ಪೋದರ
ಚ್ಚರಸೆಯುರಣ್ಮಿ ಬಿಟ್ಟ ಭಟರಂ ಕೊನೆಮಿಾಸೆಯ ಚೆನ್ನಪೊಂಗರಂ ॥ ೮೩೪

ಭಯದಿಂ ಕರ್ಚಿದುದೊಂದು ಪುಲ್ ಮುಗಿದ ಕೆಯ್ ಬಿಟ್ಟಿರ್ದ ಕೇಶಂಗಳುಂ
ನಯನಾಂಧಃಪ್ಲವಮೋಡುವಲ್ಲಿ ಪಿರಿದುಂ ಕಾರುಣ್ಯಮಂ ಮಾಡೆ ವೈ ।

---

1 ದೆನ್ನಿರಏಂ, ದಿನ್ನರವೆಂ, ದಿನ್ನರದೆಂ (ಅ). 2 ಸ್ವಾದನಂ (ಓ.ಅ) ಸಾರಮಂ(ಅ)
* ಸಾಳ್ವ II. ಸೂ 68. 3 ರಸೋಕ್ತಿಗದ್ಭುತಂ (ಓ.ಅ). 4 ಪಿರೋಧಿಗಳಕ್ಕುಂ (ಅ)
† ಸಾ ್ವ II. 125. 5 ಸವ್ರಣಿತಾ (ಅ). ‡ ಸಾಳ್ವ II. ಸೂ 69. § ಸಾಳ್ವ
II. 126, 127. 6 ಳಿಪ್ತನವಕರ್ದಮ (ಅ), ಳಿಪ್ತನರಕರ್ದಮ (ಓ.ಅ). 7 ನವಗ್ರಹ
(ಓ), ನವವ್ರಣ (ಅ.ಇ).

ರಿಯನಾಗಳ್ ನಗುವಂತಿರಿರ್ದುದು ಕನತ್ಸಟ್ಗಂ ವಿನಿರ್ಭಿನ್ನಕುಂ
ಭಯುಗೋದ್ಯದ್ದ್ವಿಪಮೌಕ್ತಿಕಾಳಿಕಳಿತಂ ಶ್ರೀವಿಪ್ರಮಾರ್ತಾಂಡನಾ ‖ ೮೩೫

ಸೂತ್ರಂ ೨೦೮

ವೀರಂ ಗೌರಂ ರೌದ್ರಮು
ದಾರಕ್ತಂ ಪೀತಮದ್ಭುತಂ ಶ್ಯಾಮಂ ಶೃಂ ।
ಗಾರಂ ಶ್ವೇತಂ ಹಾಸ್ಯಂ
ಕಾರುಣ್ಯಂ ಧೂಮ್ರಸಿತಮುಟಿದುವವೆರಡುಂ ‖ ೮೩೬

ಸೂತ್ರಂ ೨೦೯

ವೃತ್ತಿಭೇದಂಗಳ್

ಭಾರತಿಯ ಕೊಂಕು ಸತ್ವೋ
ದಾರತೆ ಸರಸಾರ್ಥ[1]ಮುದ್ಧತಸ್ಥಿತಿ[1]ಯಿವಱಿಂ ।
ಭಾರತಿ ಸಾತ್ವತಿ ಕೈಶಿಕಿ
ಯಾರಭಟಿಯೆನಿಪ್ಪ ವೃತ್ತಿಗಳ್ ನಾಲ್ಕಕ್ಕುಂ । ೮೩೭

ಸೂತ್ರಂ ೨೧೦

ವಿದ್ವಜ್ಜನಹೃದಯಂಗಮು
[2]ಸದ್ವಕ್ರೋಕ್ತಿ[2]ಪ್ರಕಾಶಮದ್ಭುತಹಾಸ್ಯೋ ।
ದ್ಯದ್ವಸ್ತುವೃತ್ತಿ ಸಲೆ ರಸ
ವದ್ವಚನದೊಳೆಸೆಯೆ ಪೇೞ್ಗೆ ಭಾರತಿಯಿಂದಂ ‖ ೮೩೮

ಸೂತ್ರಂ ೨೧೧

ಚಾಗಂ ಬೀರಂ ಸೊಬಗೆಂ
ಬೀಗುಣಮುಂ ಶಾಂತವೃತ್ತಿಯುಂ ಸಾಹಸದು ।
ದ್ಯೋಗಮುಮತಿಲಲಿತಸದಾ
[3]ಭೋಗ[3]ದೊಳಿಂಬಾಗೆ ರಂಜಿಕುಂ ಸಾತ್ವತಿಯೊಳ್ ‖ ೮೩೯

---

1 ಮುದ್ಧುರ (ಅ.ಓ).
2 ಸದ್ವಕ್ರೋಕ್ತಿ, ಸದ್ವರ್ಣೋಕ್ತಿ (ಅ).
3 ಭಾಗ (ಅ).

ಸೂತ್ರಂ ೨೧೨

ನಗರಾದಿವರ್ಣನಂ ನೃ
ತ್ಯಗೀತವಾದ್ಯಪ್ರಯೋಗಮಬಳಾವಿಷಯೋ |
ಪಗಮವ್ಯವಹೃತಿಯೆಂಬಿವು
ನೆಗಳ್ಗುಂ ಮೃದುಮಧುರರಚನೆಯಿಂ ಕೈಶಿಕಿಯೊಳ್॥ ೮೪೦

ಸೂತ್ರಂ ೨೧೩

ಕ್ರೂರಾಸ್ತ್ರಪಾತಚಿತ್ರಮ
ಹಾರಣಮಹೇಂದ್ರಜಾಲರೌದ್ರಾದಿರಸಂ |
ಚಾರುತರಸ್ಫುಟಬಂಧದೊ
ಳಾರಭಟೀವೃತ್ತಿಯಿಂದಭಿವ್ಯಂಜಿಸುಗುಂ ॥ ೮೪೧

ಇದು ರೀತಿಕ್ರಮರಸನಿರೂಪಣದೊಳ್ ರಸಪ್ರಕರಣಂ ದ್ವಿತೀಯಂ ॥

ಗೀತಿಕೆ॥ * ರೀತಿಯಂ ರಸವಿಭಾಗಮುಮಂ ವಿ
ಖ್ಯಾತಿಯನಾಂತವೃತ್ತಿಗಳಂ ಪ್ರಾ |
ತೀತಿಕಮಾಗೆ ತಿಳಿಯೆ ಪೇೞ್ದನಿಂತೀ
ಭೂತಳದೊಳ್ ಸಲೆ ನಾಗವರ್ಮಂ ॥ ೮೪೨

ವೃ॥ ಧರೆಯೆಂತಂತೆ ರಸಾಶ್ರಯಂ ಜಲಧಿಯೆಂತಂ[1] ತಾತ್ತ[1] ಗಾಂಭೀರ್ಯಮಂ
ಬರಮೆಂತಂತೆ ಸದಾವೃತಂ ದೆಸೆಗಳೆಂತಂತೂರ್ಜಿತಂ ಸಂದ ಮಂ |
ದರಮೆಂತಂತೆ ಸುವರ್ಣಭಾಸಿ [2]ಶಶಿ[2] ಯೆಂತಂತುಜ್ವಳೋದ್ಯತ್ಕಳಾ
ಸ್ಫುರಿತಂ ಭಾವಿಸೆ ನಾಗವರ್ಮರಚಿತೋದಾತ್ತಪ್ರಬಂಧಾನ್ವಯಂ ॥ ೮೪೩

ಇದು ಸಕಳಸುಕವಿಜನಮನಸ್ಸರೋಜನೀರಾಜಹಂಸಾಯಮಾನಾನೂನ
ಕವಿತಾಗುಣೋದಯಂ ಶ್ರೀನಾಗವರ್ಮವಿರಚಿತಮಪ್ಪ
ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದೊಳ್ ರೀತಿಕ್ರಮರಸನಿರೂಪಣಂ
ಚತುರ್ಥಾಧಿಕರಣಂ

---

* ಈ ಪದ್ಯವು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೆಳಗೆ ಕಂಡಂತೆ ಬರೆದಿದೆ :—
ರೀತಿರಸಭಾಗಮಂ ವಿ ॥ ಖ್ಯಾತಿಯನಾಂತಮಳವೃತ್ತಿವೃತ್ತಂಗಳುಮಂ॥
ಪ್ರಾತಿಕಮಾಗಿರೆ ಪೇೞ್ದಂ । ಭೂತಳದೊಳಗೆಸೆಯೆ ನಾಗವರ್ಮಕವೀಂದ್ರಂ ॥

1 ತಾಪ್ತ (ಅ). 2 ರವಿ (ಅ).

ಕವಿಸಮಯಾಧಿಕರಣಂ

ಸೂತ್ರಂ ೨೧೪

* ಆವುದಶೇಷಲೋಕವಿಷಯಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಖಿಳಾಗಮಾರ್ಥಮುಂ
ಭಾವಿಪೊಡಲ್ಲು ಸತ್ಕವಿಪರಂಪರೆಯಿಂ ಪರಿಗೀತಮಾಗಿ ನಿ ।
ಷ್ಕೇವಳ[1]ಮಾದ[1] ರೂಢಿವಶದಿಂ ಸಲೆ ಸಲ್ವು[2]ದಿದಲ್ತೆ[2] ಶಿಷ್ಟಸಂ
ಭಾವಿತಮಪ್ಪ ಕಾವ್ಯಸಮಯಂ ಭುವನತ್ರಯವಸ್ತುಗೋಚರಂ ॥

ಸೂತ್ರಂ ೨೧೫

† ಆತತಸತ್ಕವಿಸಮಯಂ
ಜಾತಿದ್ರವ್ಯಕ್ರಿಯಾಗುಣಾಶ್ರಯಮಸದಾ ।
ಖ್ಯಾತಿ ಸದಕೀರ್ತನಂ ನಿ
ರ್ಣೀತಂ ನಿಯಮಾರ್ಥಮೈಕ್ಯಮೆನೆ ನಾಲ್ಕು ತೆಱಂ ॥ ೮೪೫

ಅಸದಾಖ್ಯಾತಿ ಪ್ರಕರಣಂ

ಸೂತ್ರಂ ೨೧೬

ಸಲಿಲಾಶ್ರಯಮಾತ್ರದೊಳಂ
ಕಲಹಂಸಪ್ರಭೃತಿನದಿಗಳೊಳ್ ಕಮಲಸಿತೋ ।
ತ್ಪಲಕುವಲಯಾದಿಶೈಲಾ
ವಲಿಯೊಳ್ ರತ್ನಾದಿಯುಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸೆಪಡೆಗುಂ ॥ ೮೪೬

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥
ಜಲಾಶ್ರಯಮಾತ್ರದೊಳ್ ಹಂಸಾದಿಗಳ್ಗೆ ॥

ವೃ॥ ಜಕ್ಕವಕ್ಕಿಗಳಿಂ ಕಳಹಂಸೆಯಿಂ
[3]ಮಿಕ್ಕ ಸಾರಸದಿಂ ಕುರರಂಗಳಿಂ[3] ।

---

* ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ p. 78. 1 ಮಾಗಿ (ಅ). 2 ದದಲ್ತೆ (ಅ). † ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ ಪು. 79; *cf.* ಕಾವ್ಯಕಲ್ಪಲತಾವೃತ್ತಿ. I. V. 94. ಓಲೆ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ "ಅವಱೊಳ್ಸನ್ನಿಬಂಧನಮದೆಂತೆನೆ" ಎಂದು ೨೧೬ನೆಯ ಸೂತ್ರದ ಮುಂದೆ ಇದೆ. ಅಸನ್ನಿಬಂಧನವೆಂದಿರಬಹುದು. 3 ಕುಕ್ಕುರಂಗಳಿಂದೆಸೆವಸಾರಸಂಗಳಿಂ (ಬ).

ಮೊಕ್ಕಳಂ ಸೊಗಯಿಪ್ಪುದು ನೋಡ ನೋ
ಟಕ್ಕೆ ಚೆಲ್ವೆಸೆದಿಲ್ಲಿಯ ಪೂಗೊಳಂ ॥ ೮೪೭

ನದಿಯೊಳ್ ಕಮಲಾದಿಗಳ್ಗೆ ॥

ಸರಯೂನದ್ಯರವಿಂದಮಂದಮಕರಂದಸ್ಯಂದಿ ಗಂಗಾಂಬುಶೀ
ಕರಸಂಸಂಗಿ ಲತಾಭಿರಾಮಲಲನಾ[1]ಲಾಸ್ಯೈಕ[1]ಶೈಲೂಷನ ।
ದ್ರಿರುಹಕ್ರೋಡನಿಪಾತಿ [2]ಮಾಲ್ಯವದನು[2]ಪ್ರಸ್ಥೋತ್ಥಿತಂ ಯಾಮುನೋ
ದರಕುಂಜಸ್ಥಿತಿ ಮೆಲ್ಲನಲ್ಲಿ ಸುಟಿಗುಂ ಬಂದೊಂದು ಮಂದಾನಿಳಂ ॥ ೮೪೮

ಕುವಲಯವನರುಚಿಯಿಂ ಜಾ
ಹ್ನವಿಯ ಜಳಂ ಕರಮೆ ಕಟ್ಟಿ ತೋಱಿದುದಂತಾ ।
ಪ್ಲವಗಧ್ವಜಂಗೆ ಯಮುನಾ
ಪ್ರವಾಹಸಂಭೇದಮಾದ ತೆಱದಿಂದಾಗಳ್ ॥ ೮೪೯

ಶೈಲದೊಳ್ ರತ್ನಾದಿಗಳ್ಗೆ ॥

ಕಳಧೌತೋಚ್ಚಶಿಲೋದ್ಗತಾಂಶುವಿಲಸತ್ಪಾದಂ ಸ್ಫುಟಸ್ಫಾಟಿಕೋ
ಪಳ[3]ಧಾಮೋ[3]ಜ್ವಳಮಧ್ಯಮಂಬುರುಹರಾಗೋದಗ್ರಪಾಷಾಣಭಾ ।
ವಳಯೋದ್ಭಾಸಿ ನಿಜೋಪಕಂಠ[4]ಮಸಿತ[4]ಚ್ಛಾಯಾಂತರತ್ನಪ್ರಭಾ
ವಿಳಮೂರ್ಧಂ ನಡೆ ನೋಡೆ ಪೋಲ್ತುದು ನಗಾಧೀಶಂ ಖಗಾಧೀಶನಂ ॥

ಮರಕತದ ಕಲ್ಲ [5]ಕವಿ[5]ಗಳೊ
[6]ಳೆರಡಱಿಯದೆ ಕೂರ್ತ[6] ಧೂರ್ತ ಸುರಮಿಥುನಂಗಳ್ ।
ನೆರೆದಳಸುಗಲಿಸೆ ಗಿಳಿಯುಂ
ಪುರುಳಿಯುಮಳಸುವುವು ದೇವಭಾಷೆಗಳಳಸಂ ॥ ೮೫೧

ಅಂತಲ್ಲದೆಯುಂ ಧನದನ
ಗಂ ತನಗಟ್ಟಿದೊಡೆ ರಾಯಭಾರಿತನಂ ಬಂ ।
ದಂತಿರ್ಪುವಿದಱ ಕುಂಜೋ
ಪಾಂತದ [7]ತಟತಟಿಸಿ[7] ಪೋಳೆವ [8]ಕುಳಿಶಾಶ್ಮಂಗಳ್[8] ॥ ೮೫೨

ಇದು ಜಾತಿ ॥

ಸೂತ್ರಂ ೨೧೭

* ತಮದೊಡ್ಡು ಮುಷ್ಟಿಸಂಗ್ರಾ
ಹ್ಯಮಭೇದ್ಯಂ ಸೂಜಿಗಪ್ಪೊಡಂ ತಾನೆನೆಯುಂ ।

---

1 ಲಾಸ್ಯೋಪ ; ಳಿಸ್ಯೈಕ (ಅ). 2 ಪಾಳವವಧೂ (ಅ). 3 ದಲ್ಪೋ (ಓ).
4 ಮಹಿತ (ಅ). 5 ಕಣ್ (ಅ). 6 ಳೆರಡಿಲ್ಲದೆ ಕೂಡಿ ಕೂರ್ತು (ಅ). 7 ತಳದಳಿಸಿ (ಅ).
8 ಕುಳಿಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳ್ (ಅ). * ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ p. 80. *cf.* ಕಾವ್ಯಕಲ್ಪಲತಾವೃತ್ತಿ.

ಕುಮುದಪ್ರಿಯಾತಪಂ ನಾ
ವ್ಯಮಂಜಳಿಗ್ರಾಹ್ಯಮೆನೆಯುಮಿಷ್ಟಮಿವಕ್ಕುಂ ॥ ೮೫೩

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥
ತಮಕ್ಕೆ ॥

ಪೊದೆದ ಮದವನ್ಮಾತಂಗೇಂದ್ರಾಜಿನಾಂಬರಮಂ ನಿಮಿ
ರ್ಚಿದಪನಥವಂ ತಾನೆಂಬಂತಾಗೆ ಪೆರ್ಚಿದಗುರ್ವಿನೊಳ್ ।
ಪುದಿದೊದವಿನಿಂ ಸೂಚೀನಿರ್ಭೇದ್ಯಮಪ್ಪಿನವೊಯ್ದು ಪ
ರ್ವಿದುದುದಸದಳಂ ಮುಷ್ಟಿಗ್ರಾಹ್ಯಂ ತಮಂ ಭುವನಾಂತಮಂ ॥ ೮೫೪

ಚಂದ್ರಾತಪಕ್ಕೆ ॥

[1]ಬೆಲಗಸೆದೀವಿ[1]ಕೊಂಡು ಕುಡಿಯಲ್ ಪೊಗೆಯಲ್ ಕೊಡಗೊಂಡು ತಿರ್ದಿ ಬ
ಟ್ಟಲ[2]ನೆಳ[2]ದೋಂಟದೊಳ್ ಪರಿಯಿಸಲ್ ಪಱುಗೋಲ್ಗಳನಿಕ್ಕಿ ಪಾಯಿಸಲ್ ।
ನೆಲೆಯಿನಿಸೆಂದು ನೋಡಲೊಳಪೊಕ್ಕು ದುಡುಂಮಿೞ್ದಾಡಲೀಸಲ
ಗ್ಗಲಿಸಿದಲಂಪಿನಿಂ ಬಗೆ[3]ದುದಂದು ಜನಂ ಘನಚಂದ್ರಿಕಾಂಬುವಂ[3] ॥ ೮೫೫

ಇದು ದ್ರವ್ಯಂ ॥

ಸೂತ್ರಂ ೨೧೮

* ಇರುಳೊಳ್ ಚಕ್ರಾ[4]ಹ್ವಯಯುಗ[4]
ವಿರಹಾರ್ತಿಚಕೋರಚಂದ್ರಿಕಾಪಾನಮಿವಿಂ ।
ತೆರಡುಂ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕಂಗಳ್
ವಿರಚಿಸೆ [5]ಪಡೆಗುಂ[5] ಪ್ರಯೋಗಗತಿಲಕ್ಷ್ಯಂಗಳ್ ॥ ೮೫೬

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥
ಪ್ರಥಮಕ್ಕೆ ॥

ನೆರೆವನ್ನಂ ರವಿ ನಿಲ್ಲ[6]ದಸ್ತ[6]ಗಿರಿಯಂ ಸಾರ್ದಂ ಪ್ರಿಯಂ ಪೋಗಲಾ
ತುರನಾಗಿರ್ದನೆನುತ್ತುಮತ್ತಿನನ[7]ಸಿತಾತ್ತ[7]ತ್ಮೇಶನಂ ನೋಡಿ ಕೋ ।
ಪರಸಾ[8]ವೇಶ[8]ಮನೊಂದು ಶೋಕರಸಮಂ ಮತ್ತೊಂದು ಕಣ್ ಕೆಯ್ಕೊಳು
ತ್ತಿರೆ ಕೆಯ್ಕೊಂಡುದು ಚಕ್ರವಾಕವಧು ಕಣ್ಗೆತ್ತಂ ನದೀಲೀಲೆ[9]ಯಂ[9] ॥ ೮೫೭

ಬಿಸರುಹಸಖನಸ್ತಾದ್ರೀಂದ್ರಮಂ ಪೊರ್ದೆ ಪೋದಯ್
ಬಿಸುಟನಿಯನೆ ನೀನುಂ ನಿನ್ನ ಬೆಂಬೆನ್ನೊಳೆನ್ನೀ ।
ಯಸುವುಮಿರದೆ ಪೋಗಲ್ಕಿರ್ದುದೆಂದಿಂತೊನಲ್ಗುಂ
ಕುಸುಮಶರಶಲಾಕಾಕೀಲಿತಾಂಗಂ ರಥಾಂಗಂ ॥ ೮೫೮

---

1 ಬೆಲಗಸೆತೀವಿ; ಬೆಲಸಗೆದೀವಿ (ಅ). 2 ನೆಳೆ, ನೆಲ (ಅ). 3 ಗೆಳಸಿದರ್ ಘನ ಚಂದ್ರಿಕೆಯಂ ಲತಾಂಗಿಯರ್ (ಅ). ದೆಳಸಿದರ್ಘನಚಂದ್ರಿಕೆಯಂ ಲತಾಂಗಿಯರ್ (ಓ). 4 ಹ್ವದ್ವಯ. * ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ P. 81. *cf.* ಕಾವ್ಯಕಲ್ಪಲತಾವೃತ್ತಿ. 5 ಪಡುಗುಂ. 6 ನಸ್ತ. 7 ನಿಂತಾ (ಓ). 8 ವೇಗ. 9 ಯಿಂ.

ಸರಸಿಜಷಂಡದ ತೆರೆಗಳ್
ತೆರಳ್ವಿನಂ ಕಮಳಪತ್ರಚಯಮೆನಿತನಿತುಂ |
ಕೊರಗುವಿನಂ ಬಿಸುಸುಯ್ದ್ದೀಂ
ಬಿರಯಿಸಿದುವೊ ಚಕ್ರವಾಕಮಿಥುನಮವಿರುಳೊಳ್ || ೮೫೯

ದ್ವಿತೀಯಕ್ಕೆ ||

ಮನವಮು[1]ನೆಱನಲ್ಬುವಂ[1] ಕಿರಣಜಾಲದಿನಂತವು [2]ಪೋಗೆ[2] [3]ಮುಟ್ಟು[3]ಗೆ
ಟ್ಟನಿತಱೊಳಡ್ಡಡಂಗಿ[4]ದಪನಂ[4]ತದಱಿಂದೆರೆದಪ್ಪೆ ನೇಣಲಾಂ |
ಘನನ ಕರಂಗಳುಳ್ಳನಿತುಮಮಂ ತವೆ ಪೀರೆನುತುಂ ಚಕೋರಲೋ
ಚನೆ ಪಿರಿ[5]ದಪ್ಪ ನಲ್ಮೆ[5]ವೆರಸಟ್ಟಿಱೊಳಂದೆರೆದಳ್ ಚಕೋರವಮಂ || ೮೬೦

ಇದು ಕ್ರಿಯೆ ||

ಸೂತ್ರಂ ೨೧೯

* ಹಸಿತಯಶಃಪ್ರಭೃತಿಯೊಳು
ಲ್ಲಸಿತಂ ಸಿತಭಾವಮಯಶದೊಳ್ ಪಾಪದೊಳಂ |
ತಸಿತರುಚಿ ಕೋಪರಾಗ
ಪ್ರಸರದೊಳಾರಕ್ತವರ್ಣ[6]ಮಭಿವರ್ಣಿಸುಗುಂ[6] || ೮೬೧

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

[7]ಹಸಿತಯಶಃಪ್ರಭೃತಿಗೆ[7] ||

ಬೆಳಪ ಮುಖಚಂದ್ರನೊಳ್ ತಳ
ತಳಿಸುತ್ತುಂ ತೊಳಗಿ [8]ಪೊಳೆವ[8] ಬೆಳ್ದಿಂಗಳ[9]ದೊಂ[9] |
ದಳವನಳವಡಿಸಿ ಕರಮು
ಜ್ವಳಿಪ ಮುಗುಳ್ನಗೆ ಬೆಡಂಗು ನೃಪನಂದನೆಯಾ || ೮೬೨

ಹರಹಾಸದ್ಯುತಿಯುಂ ನಿರಾಕರಿಸಿ ಗಂಗಾಸಿಂಧುಕಲ್ಲೋಲಶೀ
ಕರಮಂ ನಿಂದಿಸಿ ಸಿಂಧುವಾರಕುಸುಮಶ್ರೀಯುಂ ಪಳಂ[10]ಚಾಡಿ ಭಾ[10] |
ಸುರಚಂದ್ರಾಂಶುವಿ[11]ಕಾಸ[11]ಮುಂ ತೆಗಟ್ದು ಮುಕ್ತಾಹಾರವಿಸ್ತಾರಡಂ
ಬರಮಂ ಮಿಕ್ಕು ಬೆಳಪ್ಪುದುಜ್ವಳಯಶಂ ಶ್ರೀಗಂಡಮಾರ್ತಂಡನಾ || ೮೬೩

ನಂದನನೊಸಗೆಯುಮಾ[12]ಮಕ
ರಂದಕ[12]ನೆಳಸಿರದೆ [13]ಬಿಟ್ಟು ಪೋದೊಂದಟಲುಂ[13] |

---

1 ನೊಱಲ್ಚು (ಅ). 2 ಪೋಗಿ (ಓ). 3 ಮುಂದು (ಆ.ಓ). 4 ಸವನಂ (ಅ.ಓ). 5 ದೊಂದು ಸಲ್ಗೆ (ಅ.ಓ). * ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ. P 83. 6 ಮದುವರ್ಣಯುತಂ; ಮದುವರ್ಣೀಯಂ, (ಅ), ಮದುವರ್ಣೀತಂ. 7 ಹಸಿತಸಿತ (ಓ). 8 ಬೆಳಪ (ಅ). 9 ಗೊಂ (ಅ). 10 ಚಲ್ ವಿಭಾ (ಅ.ಓ). 11 ಳಾಸ (ಅ.ಓ). 12 ಮಧ ಕಂದಕ (ಅ). 13 ಬಿಸುಟುಪೋದೊಡೆಯುಬಲುಂ (ಅ.ಓ).

ಕುಂದದೊಡನಲೆಯೆ ಸತಿ ಕಾ
ಳಿಂದಿಯ ಸುರನದಿಯ ಕೂಡಲಂ ಪೋಲ್ತಿರ್ದಳ್ ‖ ೮೬೪

ಅಯಶಃ ಪಾಪಂಗಳ್ಗೆ ‖

ವಿಳಸದಮೃತಾಂಶುಮಂಡಲ
[1]ದೊಳೆ ಕಱೆಯೆಂತಂತೆ[1] ನೆಗಱೆ ದುರ್ಯಶದಿಂದಂ ।
ಖಳನಾನೃಪಾತ್ಮಜಂ ನಿ
ರ್ಮಳನಿಜವಂಶಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದಂ ಮಳಿನತೆಯಂ ‖ ೮೬೫

ದೊರೆ[2]ಕೊಂಡ[2] ಪಾಪಲೇಶ್ಯಾ
ಪರಿಣಾಮಮೆ[3] ಕೃಷ್ಣವರ್ಣಮಂ[3] ಪುಟ್ಟಿಸಿದಂ ।
ತಿರೆ ಕಡುಗಲಿಯರವಂಧಿರ್
[4]ಪರುಷ[4]ಸ್ವರ[4]ಪರುಷ[4]ನಯನ[5]ಪರುಷ[5]ಶರೀರರ್ ‖ ೮೬೬

ಕೋಪರಾಗಂಗಳ್ಗೆ ‖

ಅವತಂಸಾಶೋಕನವ
ಪ್ರವಾಲರುಚಿ ಮುಳಿಸೆ ರೂಪುಗೊಂಡವೊಲೆರಡುಂ ।
ಕಿವಿಗಳೊಳ್[6]ಮಾಯುಮಂ[6] ಪ
ರ್ಚುವ [7]ಕಲ್ಪಿಯು[7] ತೆಱದಿನೆಸೆದುದಾಸ್ಥಾಯಿಕೆಯೊಳ್ ‖ ೮೬೭

ಕುಂಕುಮದ [8]ಕದಡು[8]ನೀರಂ
ಭೋಂಕೆನೆ ಮೇಲೊತ್ತೆ [9]ನೃಪತಿ[9] ಮೆಯ್ಯಿಂ ರಾಗಂ ‖
ತಾಂ ಕರಮೆ ತೀವಿ ಪೊಱಗೆ ತು
ಳುಂಕುವವೋಲ್ ತೋಱೆ ನೀಱೆ ಕಣ್ಗೆಸೆದಿರ್ದಳ್ ‖ ೮೬೮

ಇದು ಗುಣಂ ‖

ಇದು ಕವಿಸಮಯದೊಳ್ ಅಸದಾಖ್ಯಾತಿಪ್ರಕರಣಂ ಪ್ರಥಮಂ.

---

* ಸದಕೀರ್ತನ ಪ್ರಕರಣಂ

ಸೂತ್ರಂ ೨೨೦

† ಅಸುಕೆಯ ಕುಜದೊಳ್ ಫಳಮಂ
ವಸಂತದೊಳ್ ಜಾತಿಕುಸುಮಮಂ ಚಂದನದೊಳ್ ।

---

1 ದೊಳಗಣಕಱೆಯಂತೆ (ಅ). 2 ಕೊಂಡು (ಅ). 3 ಪಾಪರೂಪಮಂ (ಅ.ಓ). 4 ಪುರುಷ (ಅ). 5 ಪಕ್ಷ, ಪುರುಷ (ಅ). 6 ಮಾಂಸಮಂ (ಅ.ಏ). 7 ಕಲ್ಪಿಪ (ಅ). 8 ಕಡುಕು (ಅ). 9 ನೃಪನ (ಅ.ಓ). * ಮತ್ತಮಲ್ಲಿ ಸದಕೀರ್ತನ ಪ್ರಕರಣಮೆಂತೆಂದೊಡೆ (ಓ). † ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ. P 80.

ಕುಸುಮಫಲಮೆಂಬಿವಂ ಬ
ಣ್ಣಿಸದಿರ್ಪುದು ತಾಮವಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವೊಡಂ ‖ ೮೬೯

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ‖

ಕುಸುಮಕಿಸಲಯಮೆ ಲೋಕ
ಕ್ಕೆಸೆವುತ್ತಂಸಾವತಂಸಮೆನೆ ಸಾಲದೆ ಸಂ ।
ದಸುಕೆಗೆ ನಿಸ್ಸಾರಫಲ
ಪ್ರಸೂತಿ ಮತ್ತಂತದಾದೊಡೇನಾಗದೊಡೇಂ ‖ ೮೭೦

* ಎನಿತು ಸುಮನಸ್ಸಮುನ್ನತಿ
ತನಗಾದೊಡಮಭಿವಿನೂತಜಾತಿವಿಕಾಸ ।
ಕ್ಕನಿತೆಡೆಗುಡದುದಱಿಂ ಕುಲ
ಜನದ ವಿಭೂತಿಯನೆ ಸುರಭಿಸಮಯಂ ಪೋಲ್ಕುಂ ‖ ೮೭೧

* ಬಿದಿವಸದೆ ಕುಸುಮಫಲಮಿ
ಲ್ಲದಿದರ್ೊಡಂ ತನ್ನದೊಂದು ಮೆಯ್ಯಿಂದಂ[1] ಲೋ ।
ಕದ ಸೇದೆಯೆಲ್ಲಮಂ[1] ಕಿಡಿ
ಸಿದಪುದು ಚಂದನಮೆ ವಂಧ್ಯಜನ್ಮಂ ಕುಜದೊಳ್ ‖ ೮೭೨

ಇದು ಜಾತಿ ‖

ಸೂತ್ರಂ ೨೨೧

† ಸಿತಪಕ್ಷದೊಳುಳ್ಳೊಡಮಂ
ಧತಮಸಮಂ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದೊಳ್ ಚಂದ್ರಿಕೆಯಂ ।
ಕೃತಮತಿಗಳ್ ಕವಿಮಾರ್ಗಾ
ಶ್ರಿತಗತಿಗಳ್ ಪೇೞದಿರ್ಕೆ[2]ದೆಂತುಂ[2] ಕೃತಿಯೊಳ್ ‖ ೮೭೩

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ‖

ಇಡಿದಿರೆ ಗುಹಾಂಧಕಾರಂ
ಪೊಡರ್ದೆಸೆದಿರೆ ಚಂದ್ರಕಾಂತರುಚಿ ನಗದೋಳೊಂ ।
ದೆಡೆಗಳ್ ಪೋಲ್ತಪ್ಪುವದೊಂ
ದೆಡೆಯೊಳ್ ನೆಲೆಸಿರ್ದ ಕಾಳಮಂ ಜೊನ್ನಮುಮಂ ‖ ೮೭೪

ಇದು ದ್ರವ್ಯಂ ‖

---

* c. p. ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ, p. 80. 1 ಲೋಕದೊಳಾದ ಸೇದೆಯಂ (ಅ).
† ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ p. 81. 2 ದೆಂದುಂ (ಅ.ಓ)

ಸೂತ್ರಂ ೨೨೨

* ದಿವಸದೊಳಸಿತಾಬ್ಜವಿಕಾ
ಸವುಮಂ ಶೇಫಾಳಿಕಾಶ್ರುಬಿಂದುಪರಿಭ್ರಂ ।
ಶವುಮಂ ಪೇಟಿಲ್ಕಾಗದು
ಸವವಾಯಂ ಸಮನಿಸಿರ್ಪೂಡಂ ಸತ್ಕೃತಿಯೊಳ್ ॥ ೮೭೫

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಪಗಲ್ ರತಾರಂಭದೊಳಿರ್ದಿರುಳ್ ಕನ
ಲ್ವಗಲ್ವ ಚಕ್ರಾಹ್ವಯುಗಂಗಳಟ್ಟಿಱಂ ।
ಮೊಗಕ್ಕೆ ತರ್ಪಂತ[ಲ]ರಲ್ ತಗುಳ್ದುವೆ
ಲ್ಲಿಗಂ ರಜಂ ಪೊಣ್ಮೆ ಮಹೋತ್ಪಳಾದಿಗಳ್ ॥ ೮೭೬

† ಸಸಿಯೆಟ್ಟರಮಂ [1]ಕಂಡೊಗೆ[1]
ದೊಸಗೆ ಮನಕ್ಕಧಿಕಮಾಗೆ ಶೇಫಾಳಿಕೆ ಸಂ ।
ತಸದಿಂದಿಕ್ಕಿದ ಬಾಷ್ಪ
ಪ್ರಸರಮನಿಳಿಸಿದುವು [2]ನಿಶೆ[2]ಯೊಳಲ್ಲೊಕ್ಕಲರ್ಗಳ್ ॥ ೮೭೭

ಇದು ಕ್ರಿಯೆ ॥

ಸೂತ್ರಂ ೨೨೩

‡ ತತದಶನದ್ಯುತಿಯೊಳರ
ಕ್ತತೆಯನೆ ವಿಕಸತ್ಪ್ರಿಯಂಗು [3]ಸುಮನಸದೊಳಪೀ[3] ।
ತತೆಯನೆ ಪಂಕಜಮುಕುಳ
ಪ್ರತತಿಯೊ[4]ಳಹರಿತ್ವ[4]ವೃತ್ತಿಯನೆ ಪೇಳ್ಗೆ ಬುಧರ್ ॥ ೮೭೮

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ದಶನಾರಕ್ತತೆಗೆ ॥

ತೊಳಪ ದಂತಮರೀಚಿಸಂತತಿ ಪರ್ವಿ ಬಳ್ವಳನೀಳ್ದು ಗೊಂ
ದಳಿಸಿ ಬಾಳಮೃಗಾಂಕದೀಧಿತಿಜಾಳಮಂಜರಿಗಳ್ ಜಗ ।
ದ್ವಳಯಮಂ ಬೆಳಪಂತೆ ಬಂದು ಸಭಾಂತರಾಳಮನೆಲ್ಲಮಂ
ಬೆಳಗೆ ಭೂವಳಯಾಧಿಪಂ ನುಡಿಗುಂ ಸ್ವಚಿತ್ತಗತಾರ್ಥಮಂ ॥ ೮೭೯

---

* ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ, p. 82. † ಈ ಪದ್ಯವಾದಮೇಲೆ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಕಂಡ ಸೂತ್ರವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಸದಕೀರ್ತನ ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ: ಆನೆ ಬದಿರ್ ಪಂದಿ ಮುಗಿಲ್ । ಮಾನಂಬುಧಿಶಂಖಮೆಂಬೀಯೆಂಟುಂ ॥ ಸ್ಥಾನಂಗಳಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟುಗು । ಮೇನಚ್ಚರಿ ತಿಳಿದುನೋಡೆ ಮೌಕ್ತಿಕರತ್ನಂ ॥ 1 ಕಂಡೊ (ಅ.ಇ). 2 ನಿಶಿ (ಅ). ‡ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ, p. 83. 3 ಕುಸುಮದೊಳತಿ (ಅ.ಓ). 4 ಳೀಹರಿತ (ಅ), ಳೀಹರಿಯ ವೃತ್ತಿಪೇಳ್ಗೆಬುಧರ್ಕಳ್ (ಅ.ಓ).

ಕುಂದದಳಧವಳನೃಪದಶ
ನೇಂದುಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾಮೃತಾಚ್ಛಜಲಪರಿಷೇಕಂ ।
ಮಾಂದಿಸುವಂತಾದುದು ನೃಪ
ನಂದನೆಯೆರ್ದೆಯೊಳಗೆ ಬಳೆದ ಶೋಕಾನಳನಂ ॥ ೮೮೦

ಪ್ರಿಯಂಗುಕುಸುಮಾಪೀತತ್ವಕ್ಕೆ ॥

ಇವಳೀಪ್ರಿಯಂಗುಕುಸುಮ
ಚ್ಛವಿಲಸಿತಶ್ಯಾಮಕುಚತಟಾಂತದೊಳೊಪ್ಪಿ ।
ರ್ಪುವು ತಾರಹಾರರುಚಿ ನೀ
ಳವೇದಿಕಾಂತರದೊಳೆಸೆವ ಪೂವಲಿಗಳವೋಲ್ ॥ ೮೮೧

ಪದ್ಮಕುಟ್ಮಳಾಹರಿತತ್ವಕ್ಕೆ ॥

ತೆರೆಯ ಪೊಯ್ಲೊಳೆ ತೆರಳ್ದು ಬರ್ಪ ವಿ
ಸ್ಫುರಿತಶಂಖನಿವಹಂ ಪಯೋಧಿಯೊಳ್ ।
ಕರಮೆ ಚೆಲ್ವೆಸೆದು ಕಣ್ಗೆ ತೋರ್ಕುಮಂ
ಬುರುಹಕು[1]ಟ್ಮಳಕುಳಂಗಳಂತೆವೋಲ್[1] ॥ ೮೮೨

ಇದು ಗುಣಂ ॥

ಇದು ಕವಿಸಮಯದೊಳ್ ಸದಕೀರ್ತನಪ್ರಕರಣಂ ದ್ವಿತೀಯಂ.

---

* ನಿಯಮಾರ್ಥಪ್ರಕರಣಂ

ಸೂತ್ರಂ ೨೨೪

† ಜಳಧಿಯೊಳೆ ತಿಮಿತಿಮಿಂಗಿಳ
ಗಿಳಮಕರಪ್ರಕರಶಂಖಸಂಭವಮಕ್ಕುಂ ।
ಮಳರಹಿತತಾಮ್ರಪರ್ಣೀ
ಜಳದೊಳೆ ಶುಕ್ತಿಜಮಣಿಪ್ರಕಾಂಡಪ್ರಭವಂ ॥ ೮೮೩

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ತಿಮಿತಿಮಿಂಗಿಳಾದಿಗಳ್ಗೆ ॥

ಮಿಳಿರ್ವರುಣಧ್ವಜಂಗಳ ನೆಟಿಲ್ಗಳನೊಂದೆರೆಗೆತ್ತು ವಾರ್ಧಿಯೊಳ್
ಪೊಳೆವೆಳವಾಳೆಗಳ್ ಕರ್ದುಕೆ ಬಾಳೆಗಳಂ ತಿಮಿ ನುಂಗೆ ನುಂಗಿದಾ ।

---

1 ಟ್ಮಳಂಗಳಾತೆಱನೊಲ್' (ಓ). * ನಿಯಮವ್ಯವಸ್ಥೆಯುಮೆಂತೆಂದೊಡೆ '(ಓ).
† ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ, p. 80.

ಗಳೆ ತಿಮಿಯಂ ತಿಮಿಂಗಿಳನಡಂಗುವಿನಂ ತವೆ ನುಂಗೆ ತತ್ತಿಮಿಂ
ಗಿಳಮುಮನಾತಿಮಿಂಗಿಳಗಿಳಂ ತವೆ ನುಂಗಿದುದೊಂದು ತಾಣದೊಳ್‌॥ ೮೮೪

ಕರಿಮಕರಂಗಳುಚ್ಚಳಿತಭಂಗುರತುಂಗತರಂಗಮಾಲೆಯಂ
ಕರರದನಾಗ್ರದಿಂದಿಱಿಯೆ ಮುತ್ತುಗಳಂತಿರೆ ಸೂಸಿ ಪಾಯ್ವ ಶೀ ।
ಕರದೊಳೆ ನಾಂದು ಸೇಡುಗೊಳುತುಂ ಸುಟಿದೂದುವ ಗಾಳಿ ಬರ್ಪ ದೇ
ವರ ವರಕಾಂತೆಯರ್ಕಳ ಪರಿಶ್ರಮಮಂ ಕಳೆದತ್ತು ವಾರ್ಧಿಯೊಳ್‌ ॥ ೮೮೫

ನೊರೆಯಿವಲ್ಲವು ತಳ್ತ ಶಂಖದ ಬಳ್ಳಿಗಳ್ ಬಡಬಾನಲಾಂ
ಕುರಮಿವಲ್ಲವು ರತ್ನದೀಧಿತಿಗಳ್ ತರಂಗಮಿವಲ್ಲ[1]ವು[1] ।
ದ್ದುರಕುಳಾಚಳಪಙ್ತಿಗಳ್ ಜಳಶೀಕರಂಗಳಿವಲ್ಲವಾ
ಪರೆದ ಮುತ್ತುಗಳೆಂಬ ಶಂಕೆಯನಾಗಿಕುಂ ಮಕರಾಕರಂ ॥ ೮೮೬

ತಾಮ್ರಪರ್ಣಿಯೊಳ್ ಶುಕ್ತಿಜಕ್ಕೆ ॥

ಜಿನರಾಜಶಿಶುಗೆ ಧರೆಯೊಳ್
ಜನಿಯಿಸಲಂತಾನರೇಂದ್ರ [2]ಪತ್ನಿಯೆ[2] ದೊರೆ ನೂ ।
ತನಶುಕ್ತಿಜಕ್ಕೆ ತಾಯ್ವನೆ
ಯೆನಿಸಲ್ ದೊರೆ ತಾಮ್ರಪರ್ಣಿ ತಾನೊಂದೆ ವಲಂ ॥ ೮೮೭

ಇದು ಜಾತಿ ॥

ಸೂತ್ರಂ ೨೨೫

* ಹಿಮವದಗೇಂದ್ರಮೆ ಭೂರ್ಜ
ದ್ರುಮರಾಜಿಗೆ ಜನ್ಮಭೂಮಿ ಮಲಯಾದ್ರಿಯೆ ಬಂ ।
ಹಿಮವಚ್ಚಂದನಮಹಿರುಹ
ಸಮಿತಿಗೆ ಕುಲಗೇಹಮಿತರದೊಳ್ ಪುಟ್ಟುವೊಡಂ ॥ ೮೮೮

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಪ್ರಥಮಕ್ಕೆ ॥

[3]ಪೆರೆ[3] ಸುಲಿವ ಹಿಮವದವನೀ
ಧರಮೆಂಬುರಗಾಧಿಪತಿಯ ನಿರ್ಮೋಕದೊಳೇಂ ।
ದೊರೆಯಾದುವೊ ವಿ[4]ದ್ರುತ[4]ಜ
ರ್ಜರಭೂರ್ಜದ್ರುಮವನಂಗಳಿಂದಚಳಂಗಳ್ ॥ ೮೮೯

1 ಮು (ಓ). 2 ಸತಿಯೇ (ಅ). * ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ, p. 81. 3 ಪೆರೆ (ಓ).
4 ದ್ರುಮ (ಅ).

ದ್ವಿತೀಯಕ್ಕೆ ||

ಇದು ಮಳಯಾಚಳಂ ಮಳಯಜಂ ಮಳಯಾನಿಳನೆಂದು ಪೆಂಪುವೆ
ತ್ತುದು ಸಿರಿ[1]ಕಂಡಮುಂ[1] [2]ಪದೆದು[2] ತೀಡುವ ಗಾಳಿಯುಮಿಲ್ಲ ಪುಟ್ಟಿ ಪೋ |
ಗದು ಪೊಸ ಸುಗ್ಗಿ ಮೂಗುವಡದಿಲ್ಲಿಯು ಕೋಗಿಲೆ ಬಂದ ಮಾವು ಬೀ
ಯದು ಕುಸುಮಾಸ್ತ್ರನಾಜ್ಞೆ ತವದೆಲ್ಲಿಯುಮಿಲ್ಲಿಯ ನಂದನಂಗಳೊಳ್ || ೮೯೦

ಇದು ದ್ರವ್ಯಂ ||

ಸೂತ್ರಂ ೨೨೬

* ಸುರಭಿಸಮಯದೊಳೆ ಕೋಕಿಳ
ವಿ[3]ರುತಿ[3]ನಿಬಂಧನಮನಬ್ದಕಾಲದೊಳೆ ಮದೋ |
ದ್ಧುರಕೇಕಿಮಧುರಕೇಕಾ
ವಿರುತಿಯನಭಿಯುಕ್ತರಱಿದು ಪೇೞ್ವುದು ಕೃತಿಯೊಳ್ ||೮೯೧

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಸುಗ್ಗಿಯ ಪುಗಿಲೊಳ್ ಮುಂಕೊಂ
ಡುಗ್ಗಿಯನು[4]ಜ್ಜ್ವಿಸಿ[4]ದಂತೆ ಮೋನಮನುಟಿದೇಂ |
ಬಗ್ಗಿಸಿದುವೊ ಕೋಗಿಲೆಗಳ್
ವೊಗ್ಗಪ್ಪ ವಿಯೋಗಿಯಂ [5]ಪುಗಲ್ ಪುಗಲೆನುತುಂ[5] || ೮೯೨

ಘನಸಮಯದೊಳಿರ್ದು ಶಿಳಾ
ಸನದೊಳ್ ಶೈಳೇಯಸುರಭಿತಳದೊಳ್ ಗೋವ |
ರ್ಧನ ಕಂದರದೊಳ್ ಶಿಖಿನ .
ರ್ತನಮಂ ನೀಂ ನೋಡ ಲಲಿತಕೇಕಾನ್ವಿತಮಂ || ೮೯೩

ಇದು ಕ್ರಿಯೆ ||

ಸೂತ್ರಂ ೨೨೭

† ಅವಿಶೇಷದಿನುದ್ಗಮದೊಳ್
ಧವಳತೆ ಮಾಣಿಕ್ಯನಿಕರದೊಳ್ ಶೋಣತೆ ಮೇ |
ಘವಿತಾನದೊಳ್ ವಿನೀಳತೆ
ವಿವಿಕ್ತವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದೊಂದಿರ್ಕುಂ || ೮೯೪

---

1 ಕಂಡಮಂ (ಓ). 2 ಪಡೆದು (ಅ). * ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ, p. 82.
3 ರುತ (ಅ). 4 ಜ್ಜೃಂಭಿಸಿ (ಅ.ಓ), ಜ್ಜ್ವಿಸ (ಅ). 5 ಪುಗಿಲ್‌ಪುಗಿಲೆನುತುಂ (ಅ).
† ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ, p. 84.

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಪುಷ್ಪ ಶೌಕ್ಲ್ಯಕ್ಕೆ ॥

ತಳಿರವೋಗಣಲರೋಳಿಗಳೋ ಪೊಸಮುತ್ತುಗಳ್
ತೊಳಪು[1]ವೋ ಪವಳ[1]ದಂಕುರದೊಳ್ ಪುದಿ[2]ದಿಂತು[2] ತೆ ।
ವ್ಮೊಳೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ಜನಂ ಕರವೊಪ್ಪುವುದಾಯ್ತು ಪ
ಲ್ಗಳ ಮುಗುಳ್ನಗೆಯ ಬಾಯ ಬೆಡಂಗು ಲತಾಂಗಿಯಾ ॥ ೮೯೫

ಪಾಣಿಕ್ಯ ಶೋಣತ್ವಕ್ಕೆ ॥

ತುಂಗವಿಚಿತ್ರಕೂಟನಿವಹಂಗಳೊಳೊಪ್ಪುವ ರತ್ನದಂಶುಜಾ
ಳಂ[3]ಗಳ[3] ಕೆಂಪು ತಳ್ತು ನಿಲೆ [4]ಚೆಚ್ಚರದಿಂ[4] ಗಿರಿಗಳ್ಗಧೀಶ್ವರಂ ।
ತಾಂ ಗಡವೆಂದು ಮೇರುನಗದೊಳ್ ಘೋಣರ್ದೆಕ್ಕತುಳಕ್ಕೆ ವಂದು ನಾ
ರಂಗದ ತೊಂಗಲೇಱುಸಿದ ಮಾಡ್ಕೆಯೊಳಿರ್ದುದು ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತಂ ॥೮೯೬

ಮೇಘಕೃಷ್ಣತ್ವಕ್ಕೆ ॥

ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮನವನೀ
ಳೋಪಳ [5]ಸಚ್ಛಾಯ[5]ಕಾಯದೊಳ್ ಪೆಣೆದು ಘನ ।
ವ್ಯಾಪಿತಗಭೀರರುಚಿಗನು
ರೂಪಂ [6]ತಾನಕ್ಕೆ[6] ನಿನ್ನ ತನು ತನುಮಧ್ಯೇ ॥ ೮೯೭

ಇದು ಗುಣಂ ॥

ಇದು ಕವಿಸಮಯದೊಳ್ ನಿಯಮಾರ್ಥ ಪ್ರಕರಣಂ ತೃತೀಯಂ.

---

[7]ಐಕ್ಯಪ್ರಕರಣಂ[7]

ಸೂತ್ರಂ ೨೨೮

* ದಾನವದೈತ್ಯಾಸುರ ಸಂ
ತಾನಕ್ಕಂ ನಾಗಸರ್ಪಸಂಹತಿಗಳ್ಗಂ ।
ತಾನೇಕತ್ವಂ ಸಮಯಾ
ಧೀನಮದಕ್ಕುಂ ರಸಾತಳಪ್ರತಿಬದ್ಧಂ ॥ ೮೯೮

---

1 ವಾಪವಳ (ಅ). 2 ಧಂತು (ಅ). 3 ಗಳೊ (ಅ). 4 ಮಚ್ಚರದಿಂ, ಬೆಚ್ಚರದಿಂ (ಅ). 5 ಸುಚ್ಛಾರು (ಅ), ಸ್ವಚ್ಛಾಯ (ಓ). 6 ತಾನಕ್ಕು (ಓ). 7 ಇಲ್ಲಿಯೈಕ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿಯೆಂತೆನೆ (ಓ). * ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ, p. 88.

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ದನುಜರನಾಮುರಾರಿ ಗೆಲೆ ಕಾದುವ ಕಾಲದೊಳಾನದೇಕೆ [1]ಪು
ಟ್ಟೆನೊ[1] ಗಡಮಂದು ಪುಟ್ಟಿದೊಡೆ ದೈತ್ಯಕುಳಕ್ಕೆ ಕಳಂಕಮಾಗಲೀ ।
ವೆನೆ ದನುಜಾರಿಯೆಂಬ [2]ಬಿರುದಂ[2] ಸಲಲೀವೆನೆ ಕಾದಿ ಪೋಗಲೀ
ವೆನೆ ತಲೆದೋಱಲೀವೆನೆ ಮುಕುಂದನನೆಂ[3]ದೊಲೆವಂ[3] [4]ಖಳಾ[4]ಸುರಂ ॥

ಸರ್ಪನಾಗಂಗಳ್ಗೆ ॥

ಫಣಿರಾಜಂ ಬಾರಿಯಿಟ್ಟಟ್ಟಿದೊಡನುದಿನದಿಂ ಬರ್ಪ ಸರ್ಪಂಗಳಂ ಬ
ಲ್ಕಣಿ ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯಂ ಭಕ್ಷಿಸುತ್ತುಂ ಮಳಯಗಿರಿಯೊಳಿರ್ಪಂ ಬಲಂ ಕೇಳಿರೇ ನೀ
ವೊಣರಿರ್ ಮತ್ತಮ್ಮ ಮಾತಂ ಗರುಡನಖಮುಖೋತ್ಪಾತದಿಂ ನಾಗಚೂಡಾ
ಮಣಿಗಳ್ ಬಂದಲ್ಲಿ ನಿಚ್ಚಂ ಸಿಡಿವುವಱವೆನೇಕಿಂತು ವಿಭ್ರಾಂತ[5]ರಪ್ಪಿರ್[5] ॥

ಸೂತ್ರಂ ೨೨೯

* ಶಶಧರಲಕ್ಷ್ಮದೊಳಕ್ಕುಂ
ಶಶಹರಿಣಂಗಳ್ಗನನ್ಯಭಾವಂ ಸುಮನೋ ।
ವಿಶಿಖಧ್ವಜಾಂಕದೊಳ್ ನಿ
ರ್ವಿಶೇಷದಿಂ ಮತ್ಸ್ಯಮಕರಯುಗಳಕ್ಕೈಕ್ಯಂ ॥ ೬೧೦

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಶಶಹರಿಣಂಗಳ್ಗೆ ॥

ಉದಯಗಿರೀಂದ್ರರುಂದ್ರತಟದಿಂದೊಗೆ [6]ತಂದ[6] ಶಶಾಂಕನೆಂಬ [7]ಸೊಂ
ಕದ[7] ಮೃಗವೈರಿ ಕೂಡೆ ಪರಿದರ್ಬಿಸಿ ಪರ್ಬಿದ [8]ದುಸ್ತಮಸ್ತಮೋ[8] ।
ನ್ಮದಕರಿಯೂಥಮಂ ಪೆಳಱೆ [9]ಪೋಟೆ[9] ಪಿಸುಳ್ದ ತದುತ್ತಮಾಂಗದಿಂ
ಕೆದಱದ ಮೌಕ್ತಿಕಾವಳಿ[10]ವೊಲಾ[10]ದುವು[11]ಮೂಡಣ[11]ತಾರಕಾಳಿಗಳ್॥

ಕೊಳನಂ ಗಗನಂ ನೀರ್ವೂ
ಗಳನುಡುತತಿ ನೀರನಚ್ಚವೆಳ್ದಿಂಗಳ ತೆ ।
ಳ್ಪಿ[12]ಳಿಸೆ[12]ಹರಿಣಾಂಕಮಂಡಳ
ಮಿ[13]ಳಿಸಿ[13]ದುದಳಿ ಪಾಯ್ದ ಬಿಳಿಯ ತಾವರೆಯಲರಂ ॥ ೬೧೩

ಮತ್ಸ್ಯಮಕರಂಗಳ್ಗೆ ॥

ಚಿತ್ತಜನಿಕ್ಷುಚಾಪದಳವಂ ಮಿಗೆ ಕೊಂಕಿದ ಪುರ್ವು ಕಣ್ಣ ಬೆ
ಳ್ಪೆತ್ತಮನಂಗರಾಜನರಲಂಬಿನ ಲೀಲೆಯನಾಳೆ ಕಾಮನಾ ।

---

1 ಪುಟ್ಟೆನೆ (ಅ.ಓ). 2 ಪೆಸರಂ (ಅ). 3 ದಲೆವಂ (ಅ.ಓ). 4 ಬಳಾ (ಅ.ಓ). 5 ರಪ್ಪರ್ (ಅ). * ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ, p. 86. 6 ದಂದೆ (ಅ). 7 ನಾಕದ (ಅ) 8 ದುಸ್ತವೋಸ್ತವೋ (ಅ). 9 ಪೇಟೆ (ಅ). 10 ಯೊಲಾ (ಓ). 11 ಮೂಡುವ (ಅ). 12 ಟಿಸೆ (ಇ). 13 8 ಟಿಸಿ (ಇ).

ರ್ದೆತ್ತಿದ ಮೀನಕೇತನಮನೊತ್ತರಿಸುತ್ತಿರೆ ಕೇಶಹಸ್ತಮು
ನ್ಮತ್ತಮರಾಳಗಾಮಿನಿ ಪೆಱಳ್ ರತಿಯಂ ಗೆಲೆವಂದು ನೋಡಿದಳ್ ॥ ೬೦೪

ಧನು ಕಾಮಂಗಿಕ್ಷುದಂಡಂ ಪಟಯಿಗೆ ಮಕರಂ ಬಾಣಸಂಘಾತ [1]ಮಚ್ಚಂ[1]
ನನೆಯಂಬೀಚಿಹ್ನಮಿಲ್ಲೆಂಬಿನಿತೆ ಮನಸಿಜಾಕಾರ[2]ಮಾಕಾರಮೇಂ[2] ಜಾ ।
ಣನೊ ಧಾತ್ರಂ ರೂಪನಿಷ್ಪಾದನವಿಧಿಯೊಳಿವಂ ಮುನ್ನಮೇಂ ನೋಂಪಿಯಂ ನೋಂ
ತನೊ ಪೇಜೆಂಬಂತು ಬಂದಂ ಸುಕವಿಜನಮನೋಮಾನಸೋತ್ತಂಸಹಂಸಂ॥ ೬೦೫

ಸೂತ್ರಂ ೨೩೦

* ಕ್ಷಾರಕ್ಷೀರಾಂಬುಧಿಗಂ
ಕ್ಷೀರೋದಭವಾತ್ರಿಜೇಂದುಗಳ್ಗಂ[3]ಮುರಜಿ[3]
ನ್ನಾರಾಯಣರ್ಗಂ ಸಿರಿಗಂ
ಶ್ರೀರಾಮೆಗಮತನುಗಂ [4]ಭವಾರಿ[4]ಗಮೈಕ್ಯಂ ॥ ೬೦೬

ಕ್ಷಾರಕ್ಷೀರಾಂಬುಧಿಗಳ್ಗೆ ॥

ಇದಱೊಳ್ ಗರ್ಭಂಗಳಂ ಕಟ್ಟುವುವಿನಕಿರಣಶ್ರೇಣಿಗಳ್ ಪಂಚರತ್ನ
ಕ್ಕಿದು ದಲ್ ತಾನಾಕರಂ ನೀರ್ ತನಗೆ ಸವಿದೆಯಾದಗ್ನಿಯಂ ತಾಳ್ದಿ ಪೆರ್ಚಿರ್ ।
ರ್ದುದು ಚಂದ್ರಂ ಪುಟ್ಟಿದಂ ಮತ್ತಿದಱೊಳೆ ಸುರರುತ್ಪತ್ತಿ ಕೇಳಿಲ್ಲಿ[5]ಶಕ್ರಂ
ಗದಿರ್ದೆಯ್ತಂದದ್ರಿ[5]ಗಳ್ಗಾಶ್ರಯಮಿದಱೊಳದಭ್ರಾಭ್ರವೃಂದಂಗಳಿರ್ಕುಂ॥೬೦೭

ಮೇರು ಕಲಂಕೆಯುಂ ಕದಡಿತೋ ಬಡಬಾನಳನಪ್ಪೆ ಕಾಯ್ದುದೋ
ಮಾರುತಿ ಕಟ್ಟೆ ಮೇಣ್ ಪಱಿದುದೋ ಗಿರಿಗಳ್ ಬರೆ ವಜ್ರಿಗಳ್ಕಿತೋ ।
ಸಾರಸಮಸ್ತವಸ್ತುಗಳನಾರ್ಕೊಳೆ ತಪ್ಪುದೊ ಮತ್ತಮಂತೆ ಗಂ
ಭೀರತೆ ಸಂದುದೆಂದು ಹರಿ ಮೆಚ್ಚಿ ಕರಂ ಪೊಗಟ್ಟಂ ಸಮುದ್ರಮಂ ॥ ೬೦೮

[6] ಕ್ಷೀರೋದಭವಾತ್ರಿಜೇಂದುಗಳ್ಗೆ [6] ॥

† ಅತ್ರಿಯ ಪಿರಿಯ ಮಗಂ ಧ್ರುವ
ನತ್ರಯ ಸಂಸ್ತುತ್ಯ ಕೀರ್ತಿ ಸೋಮಂ ಸಕಲ ।
ಕ್ಷತ್ರಕುಲಪೂಜ್ಯನಮಲಚ
ರಿತ್ರಂ ಪ್ರೋದ್ದಾಮಸೋಮವಂಶಲಲಾಮಂ ॥ ೬೦೯

---

1 ದುಚ್ಚಂ (ಅ). 2 ಮಾಗಿರ್ದನೇಂ (ಅ.ಓ). * ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ, p. 81–88. 3 ಮುರರಿಪು, ಮುರಾರಿ (ಅ). 4 ಶಂಬರಾರಿ (ಅ). 5 ಸಂಬಕ್ಕಾದಿರ್ದೆಟ್ಟಂದಗ್ನಿ (ಅ), ಸಂಬಕ್ಕಗಿದೆಟ್ಟಂದಗ್ನಿ (ಓ). 6 ಅತ್ರಿನೇತ್ರಸಮುತ್ಪನ್ನೇಂದುಗಳ್ಗೆ (ಓ.) † ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ, p. 87.

ಪಾರಾವಾರಂ ತುಹಿನಕಿರಣಂ ಕುಂದೆ ಕುಂದಿತ್ತು ಮತ್ತಂ
ತೋರೊಂದೋರೊಂದಮೃತಕಳೆಯುಂ ಪೆರ್ಚೆ ಪೆರ್ಚಲ್ ತಗುಳ್ದ |
ತ್ತಾರುಂ ಮಕ್ಕಳ್ಗೆ ಱುಗುವನಿತಂ ಬಂಧುಗಳ್ಗೋಯರೊಳ್ ಪೊ
ಕ್ಕಾರಯ್ಯಾಗಳ್ ತನಯಜನಿತಸ್ನೇಹಮಾರ್ಗಂ ಬಲಸ್ಥಂ || ೯೧೦

ನಾರಾಯಣಮುರಾರಿಗಳ್ಗೆ ||

ಉರದೊಳ್ ಕೌಸ್ತುಭರತ್ನಮುಂ ಕಮಳೆಯುಂ ಶ್ರೀವತ್ಸಮುಂ ತೋಳ್ಗಳೊಳ್
ಕರ[1]ವಾಳುಂಗದೆ[1] ಚಕ್ರಮಲ್ಲಿಯೆ ಮಲಂಗಿರ್ಪಳ್ ಜಯಶ್ರೀ ನಿಜೋ |
ದರದೊಳ್ ನೀರಜಗರ್ಭನುಂ ತ್ರಿಜಗಮುಂ ಪೊಕ್ಕಿರ್ಪುವೆಂದಂದಹೀ
ಶ್ವರತಲ್ಪಂ ಯದುವಂಶನಲ್ಲದೆ ಪೆಱಂ ಪೆಂಪಿಂಗೆ [2]ಮುಯ್ಯಾಂ[2]ಪನೇ || ೯೧೧

ಶ್ರೀರಾಮಾವಿಭೂತಿಗಳ್ಗೆ ||

ಅಮೃತಪಯೋಧಿಮಂಥನದೆ ಪುಟ್ಟಿದ ಪದ್ಮವನಾಂತರಾಳದೊಳ್
ರಮಿಯಿಪ ಪದ್ಮನಾಭನುರದೊಳ್ ನೆಲಸಿರ್ಪ ಮಹಾನು[3]ಭಾವೆಯೆಂ[3] |
ಕಮಳೆಯೆನಿನ್ನೆಗಂ ಕುರುಮಹೀಪತಿಯೊಳ್ ನೆಲೆಸಿರ್ದನೀಗಳು
ತ್ತಮಪುರುಷೋತ್ತಮಂ [4]ಬೆಸಸೆ[4] ಪಾಂಡವರೊಳ್ [5]ನೆಲಸಲ್ಕೆ[5] ಪೋದಪೆಂ||

ಮನೋಜ[6]ಶಂಕರಾರಿಗಳ್ಗೆ[6] ||

ಸುರಭಿ[7]ಶರಂ[7]ಗಳಂ ನಯನದೊಳ್ ಕುಡುಪುರ್ವಿನೊಳಿಕ್ಷುಚಾಪಮಂ
ಪರಿಚಿತಮೀನಕೇತನಮನಾವಗವೊಪ್ಪುವ ಕೇಶಹಸ್ತದೊಳ್ |
ನಿರವಿಸಿ ಬಯ್ತು ಮೆಯ್ಗೆರೆದು ಶೂಲಧರಂ[8]ಗಗಿದಿರ್ಪ[8]ನಲ್ಲಿ ಪೆಂ
ಡಿರ ಮಱೆಯೊಳ್ ಮನೋಜನನೆ ಚೆಲ್ವೆಸೆವರ್ ಕಡುಗಾಡಿಕಾರ್ತಿಯರ್ ||

ಇದು ದ್ರವ್ಯಂ ||

ಸೂತ್ರಂ ೨೩೧

ಮುಕುಳನನಿಮೀಳನಂಗಳ್
ವಿಕಾಸಹಾಸಪ್ರಬೋಧನೋನ್ಮೇಷಂಗಳ್ |
ಪ್ರಕಟಿಸುಗುಮೈಕ್ಯಮಂ ನಿ
ರ್ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ಗೌಣಮುಖ್ಯವೃತ್ತಿಕೃತಂಗಳ್ || ೯೧೪

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಮುಕುಳನನಿಮೀಳನಂಗಳ್ಗೆ ||

ಮುಕುಳಿತ ವಿಳೋಚನಂ ಕಂ
ಟಕಿತಾಂಗಂ ಸ್ವೇದಬಿಂದುದಂತುರಿತ ಮುಖಂ |

---

1 ವಾಳಬಿರ್ (ಇ). 2 ಮುಯ್ಯಾ-. 3 ಭಾವೆಯಾಂ (ಅ). 4 ಬೆರಸಿ (ಅ.ಓ). 5 ನೆರೆಯಲ್ಕೆ (ಅ.ಓ). 6 ಶಂಬರಾದಿಗಳ್ಗೆ (ಓ). 7 ಶಯಂ (ಅ.ಓ). 8 ಗಿದಿರ್ಪರ್ (ಅ).

ಪ್ರಕಟಶ್ವಸಿತೋತ್ಕಂಪಂ
ನಿಕಾಮಕಮನೀಯಮಾದುದಿಂತು ರತಾಂತಂ ॥ ೯೧೫

ವಿನಿಮಿಾಳನ್ನೀಳಾಂಬುಜ
ವನಮಿಾಷದ್ವಿಕಸದರುಣಸರಸಿರುಹವನಂ ।
ದಿನಮುಖಮಳಿಸಂತತಿಗೇಂ
ಜನಿಯಿಸಿದುದೊ ಭಿನ್ನರುಚಿಗಳಂ ಪರಿಮಳದೊಳ್ ॥ ೯೧೬

ವಿಕಾಸಹ ಸಂಗಳ್ಗೆ ॥

ಪೊಸವಿಸಿಲೊಳ್ ಮುಗುಳ್ಗಳ್ ಸಡಿಲ್ದುಸಿರ್ವ್ವಂತೆಸ
ಟ್ಮಸಗಿ ಮುಗುಳ್ನಗೆ ನಕ್ಕು ತೋಱೆ ಮದಾಳಿಗಳ್ ।
ನುಸುಳೆ ತೊವರ್ತೆರೆ ಕಂಪಲರ್ದುವನಂಬುಜ
ಪ್ರಸರಮನಾಳೆ ಬೆಳಪ್ಪನೀಗೆ ವರಂಗಳಂ ॥ ೯೧೭

ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ ॥

ನಗೆಯಂ ಬಲ್ಮುಗುಳ್ಗಳ್ಗೆ ಕಂಪನಳಿಗಳ್ಗಾನಂದಮಂ ಕೋಕಿಳಾ
ಳಿಗೆ ಸೊರ್ಕಂ ಗಿಳಿಗಳ್ಗೆ ಬೀರಸಿರಿಯಂ ಕಾವಂಗೆ ಬೆರ್ಚಂ ವಿಯೋ ।
ಗಿಗೆ ಪೆರ್ಚಂ ಪ್ರಿಯರ್ಗೆಯ್ದೆ ಮಾಡಿ ವಿ[1]ದಳ[1]ತ್ಪುಷ್ಪಾಳಿ ತೆಂಗಾಳಿ ತೀ
ಡುಗುಮಲ್ಲಾಡೆ ಸಮಸ್ತದಂಪತಿ [2]ರತಿಕ್ರೀಡಾಪರಿಶ್ರಾಂತಿಗಳ್[2] ॥ ೯೧೮

ಅಲರ್ದ ಪೊಗಂ ಕಿಱಿದಾದುದು
ನೆಲಸಿದುದಟಲೆರ್ದೆಯೊಳಪ್ಪುಕಣಸಿರ್ದುವು ಚಾ ।
ಪಲನಯನಕುವಲಯಂ ಸು
ಯ್ಯಲರಾದಂ ಬಿಸಿಯವಾದುವಾಸತಿಗಾಗಳ್ ॥ ೯೧೯

ತೃಷ್ಣಾಭಿಲಾಷಂಗಳ್ಗೆ ॥

[3]ದೂರಾವತೀರ್ಣ[3] [4]ಪಂಪಾ[4]
ವಾರಿಯ[5]ನಿದನಱಿತು[5] [6]ಕಱುತು[6] ತಳವೆಯ್ದುವಿನಂ ।
ನೀರಡಸಿ [7]ನೀರಜಾನನೆ[7]
ಪೀರಲ್ ಬಗೆದಪ್ಪುವೆನ್ನ ಕಣ್ಣುಂ ಮನಮುಂ ॥ ೯೨೦

ಇದು ಕ್ರಿಯೆ ॥

ಸೂತ್ರಂ ೨೩೨

* ಹರಿತಾಸಿತನೀಳಶ್ಯಾ
ಮರೋಚಿಗಂ ಪೀತರಕ್ತವರ್ಣಂಗಳ್ಗಂ ।

1 ಗಳ (ಅ). 2 ಕುಳಕ್ಕಂಕಾಂತಿಗಳ್ ಶಾಂತಿಗಳ್ (ಅ). 3 ದೂರವತೀರಂ (ಅ). 4 ಗಂಗಾ (ಅ). 5 ನೀರಱಿತು, ನಿದನಱಿತು (ಅ) 6 ಕಱುತು, ಕುಱುತು (ಅ). 7 ನೀರಜಾಕ್ಷಿಯ, ನೀರಜಾಕ್ಷಿ. * ಕಾವ್ಯಮಿಾಮಾಂಸೆ ಪುಟ 84-85.

ದೊರೆಕೊಳ್ಗುಂ ಗೌರಶ್ವೇ
ತರುಚಿಗಮಿತರೇತರಾಶ್ರಯಂ [1]ವರ್ಣೈಕ್ಯಂ[1] ॥ ೯೨೧

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಕೃಷ್ಣಹರಿತಂಗಳ್ಗೆ ॥

* ಮರಕತತ್ವಿಷಮಾ ಯಮುನಾಜಳಂ
ಸ್ಫುರದುರುಸ್ಫಟಿಕೋಪಳಕಾಂತಿಯೊಳ್ ।
[2]ಬೆರಸಿ[2] ಗಂಗೆಯ ವಾರಿಯೊಳೊಪ್ಪುಗುಂ
ಹರಿಹರದ್ವಯಸಂಗಮದಂದದಿಂ ॥ ೯೨೨

ನೀಲಶ್ಯಾಮಂಗಳ್ಗೆ ॥

ಪದಧೂಳಿಕ್ಷೋಭದಿಂ ದಿಗ್ಯುವತಿವದನಮಂ ಶ್ಯಾಮಳಂ ಮಾಡಿ ಮಾಣ್ದಿ
ರ್ದುದೆ ಕೋಪೋದ್ಭಿನ್ನಗಂಡಸ್ಥಳಕರಟಪುಟಾವ್ಯೂಹನೀಲಾಂಬುದಾಳೀ।
[3]ಪದಿನತ್ಯುಗ್ರಾ[3]ಸ್ತ್ರಶಸ್ತ್ರಪ್ರಕರಕಿರಣಸಂಘಾತತೀವ್ರಾತಪೋದ್ಯೋ
ತದಿನರ್ಧಶ್ಯಾಮಳಂ ಮಾಡಿದುದು [4]ದಿವ[4]ಮುಮಂ ಕೂಡೆ ರಾಜೇಂದ್ರಸೈನ್ಯಂ॥

ಪೀತರಕ್ತಂಗಳ್ಗೆ ॥

† ಪ್ರವಿರಾಜತ್ಕಳಧೌತಪಿಂಗರುಚಿಮ[5]ದ್ದಂಷ್ಟ್ರಾಗ್ರದಿಂ [5]ದಿಕ್ಕಿ[6] ದಾ
ನವರಂ[6] ಧಾತ್ರಿಗೆ ರಾಗಮಾಗೆ ನೆಗಪ್ದಾದಿಕ್ರೋಡನಾಕಾರದಿಂ ।
ತವೆ ಬೆಂಕೊಂಡು ತಮಸ್ತಮಪ್ರಕರಮಂ ಬಾಳಪ್ರವಾಳಾಂಕುರ
ಚ್ಛವಿಯಿಂ ಚಂದ್ರನುದಂಶುಲೇಖೆಯಿನದೊಂ[7]ದಾನಂದಮಂ ಮಾಡಿದಂ[7] ॥

ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ ॥

ವಿದಳತ್ಕಿಂಶುಕಕಿಂಕಿರಾತಸುಮನಃಕಾಶ್ಮೀರಸಂಧ್ಯೋದ್ಗತಾಂ
ಬುದ[8]ಪೀತಾಂಬರ[8]ನಿಂದ್ರನೀಲ[9]ವಿಲಸ[9]ನ್ನೀಲಾತಸೀನೀಲನೀ ।
ರದನೀಲಾಂಬುಜವರ್ಣನರ್ಣವಯುಶಂ ಕೃಷ್ಣಂ ಧರಾದೇವಿಗೊ
ಪ್ಪಿದನಂತಜ್ಜ್ವಲದೌರ್ವವಹ್ನಿಲವಣಾಂಭೋರಾಶಿಲೀಲಾವಹಂ ॥ ೯೨೪

ಗೌರಶ್ವೇತಂಗಳ್ಗೆ ॥

ಹಿಮವದ್ಗಿರಿ[10]ಕಟಕ[10]ದಿನೊಗೆ
ದಮರಸರಿತ್ಸ್ರೋತಮೆಂಬ ಮಾತಂ ಪಡೆದೇಂ ।
ಹಿಮಗೌರಹಾರಮೆಸುದುದೊ
ಹಿಮಶೈಲ[11]ಶಿಖಾವಿಶಾಲ[11]ವಕ್ಷಃಸ್ಥಲದೊಳ್ ॥ ೯೨೬

---

1 ತಾನಕ್ಕುಂ (ಅ). * ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ 85. 2 ಪೊರಸಿ. 3 ಪದೆಪ್ರತ್ಯಗ್ರಾ (ಅ). 4 ದಿನ (ಅ). † ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ—ಪು. 85. 5 ದ್ದಾಷ್ಟ್ರಾಂಗದಿಂ (ಅ). 6 ದಾನವನಂ (ಅ). 7 ದಾಕಾರಮಂತಾಳ್ದಿದಂ. 8 ನೀಲಾಂಬರ (ಅ). 9 ವಿಕಸ (ಅ). 10 ನಿಕಟ (ಅ). 11 ಶಿಖಾವಿಳಾಸ, ಶಿರೋವಿಳಾಸ (ಅ).

ಸೂತ್ರಂ ೨೩೩

* ನಯನಾದಿವಿವಿಧವರ್ಣಾ
ತ್ರಯಂಗಳೊಳ್ ಬೇಱುವೇಱು ಬೇಱೊಂದನೆ ನಿ ।
ರ್ಣಯಮಪ್ಪ ವರ್ಣಮಂ ಸಮು
ದಯದಿಂದಂ ಪೇೞ್ಗೆ ಮೇಣ್ ಯಥಾಸಂಭವಮಂ ॥ ೬೨೭

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ಪದಪಿಂ ನೋ
ಡುವ ಪುರಲಲನೆಯರ ಬಿಳಿಯ ಕಣ್ಗಳ ಬೆಳಗಿಂ ।
ಧವಳಿಸಿದಂತೆವೊಲಾದುವು
ಗವಾಕ್ಷಜಾಳಂಗಳಮರತನಯಂಗಾಗಳ್ ॥ ೬೨೮

ಒದವಿದ ಬೇಟದತ್ತಳಗದೊಳ್ ಮುಳಿಸಂ ಪುರುಡುಂಟುಮಾಡೆ ಜ
ರ್ವಿದ ಕಡೆಗಣ್ಣ ಜರ್ಪುಗಳೊ ವೋದಿದ ನೆಯ್ದಿಲ ನೀಳ್ದಮಾಲೆಯಿಂ ।
ದುದಿರ್ದ ಮದಂಗಳೊಳ್ ತೊಡರ್ದು ತೋರ್ಪ ದಳಂಗಳೊ ಪೇೞಿಮಾವುದೆಂ
ಬುದನೆನೆ ಕಾದಿ ವೋದಿದವಿನಾಣಮದಿಲ್ಲದದೆಲ್ಲಿ ನಲ್ಲಳಾ ॥ ೬೨೯

ಮಿಶ್ರವರ್ಣಂಗಳ್ಗೆ ॥

ವದನಾಬ್ಜಾಸವಗಂಧಲಂಪಟರಟದ್ಭೃಂಗಂಗಳಂ ಸೋಲೆಯಿಸಿ
ತ್ತಿದ ನೀಳೋತ್ಪಳಮಾಳೆಯಂ ದ್ವಿಗುಣಿಸಲ್ಕಾರ್ತತ್ತು ಕರ್ಣಾಂತಗಾ ।
ಮಿದಳನ್ನೀಳಸರೋಜರೋಚಿ ಕುಮುದಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾವದಾತಪ್ರಥಂ
ಮದನೋತ್ತೇಜಿತಬಾಣವಿಭ್ರಮಮಪಾಂಗಾಳೋಕನಂ ನಲ್ಲಳಾ ॥ ೬೩೦

ಗಣಿಕೆಯರ ವಿಳಾಸಾಗಾರದೊಳ್ ಜಾಳಮಾರ್ಗ
ಪ್ರಣಯಿನಿಯರಪಾಂಗಶ್ರೇಣಿಗಳ್ ಮೂಱುಬಣ್ಣಂ ।
ಪೆಣೆದೊದವೆ ಗವಾಕ್ಷಸ್ಥೇಂದುಕಾಂತೇಂದ್ರನೀಲಾ
ರುಣಮಣಿಕಿರಣಂಗಳ್ ಪೊಣ್ಮುವಂತಾದುವಾಗಳ್ ॥ ೬೩೧

ಇದು ಗುಣಂ ॥

ಸೂತ್ರಂ ೨೩೪

ಅನುಗತಮಪ್ಪಂತಿರೆ ಚೇ
ತನಧರ್ಮಂಗಳನಚೇತನಾರ್ಥಂಗಳೊಳಂ ।

* ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ—ಪು. 85.

ಸ್ತನನಯನಾದಿಯೊಳಂ ದ್ವಿ
ತ್ವನಿಷ್ಟಮಂ ಜಾತಿಯಂ ವಿವರ್ಣಿಪರರೆಬರ್ ‖ ೯೩೨

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ‖
ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ ‖

ತೋಳ ಘಟ್ಟಣೆಗುಚ್ಚಳಿಸುತ್ತುಂ ಸೂಸುವ ಶೀಕರವಾರಿ ಮು
ಕ್ತಾಳಿಯಿಂದಭಿಷೇಕಮೆ ಗೆಯ್ವಂತೊಪ್ಪೆ ಕಳಿಂದಜೆಯಂ ಮನೋ ।
ಲೀಳೆಯಿಂ ಪುಗೆ ತನ್ನದಿ ಕೃಷ್ಣಂಗಾಹಿಸಿದಂತಿರೆ ಲೋಲಕ
ಲ್ಲೋಳಕೋಮಲಹಸ್ತದೆ ಪೊಯ್ವಳ್ ಮುಂದಲೆಯಂ ಕಮಳಾಕ್ಷನಾ ‖ ೯೩೩

ಉತ್ತರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ‖

ಕಡೆದಪ್ಪೊ[1]ಲಿರ್ಪ[1] ಪೆರ್ಮೊಲೆ ತೊಡಳ್ದುಡಿ ಮೆಲ್ನಡೆ ಚೆಲ್ವನಪ್ಪ ತೆ
ಳ್ನಡು ನಳಿತೋಳ್ ಪೊದಳ್ದಧರವೊತ್ತದೆಯುಂ ನಿಱಿಗೊಂಡ ಚುಂಚು ಸೋ ।
ರ್ಮುಡಿ ಕಡುನುಣ್ಪುವೆತ್ತ ತೊಡೆ ತುಂಬಿದ ಪೀನನಿತಂಬಬಿಂಬವೊ
ಕ್ಕುಡಿತೆಯೆನಿಪ್ಪ ಕಣ್ ಕರವೆ ರಂಜಿಸೆ ಬಂದರಿಳೇಶಕಾಂತೆಯರ್ ‖ ೯೩೪

ಸೂತ್ರಂ ೨೩೫

ಪದದೊಳ್ ಮಾಟ್ಪಂತಿರೆ ಮಾ
ಟ್ಪುದು ನಿತ್ಯಂ ಪಾದದೆಡೆಗಳೊಳ್ ಸಂಹಿತೆಯಂ ।
ತುದಿಯೊಳಮರ್ಧದೊಳಂ [2]ಮಾ[2]
ಡದಿರ್ಕೆ ಮೇಣ್ ಮಾಣ್ಕೆ ತಾನದೆಲ್ಲಿ ಯಥೇಷ್ಟಂ ‖ ೯೩೫

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ‖

ಮೃಡನುಡುರಾಜಪನ್ನಗವಿರಾಜಿ ಜಟಾಮಕುಟಂ ಕಪರ್ದಿ ನೂ
ರ್ಮಡಿ ಧವಳಂ ಸುರಾಸುರಕದಂಬಕಸೇವ್ಯಪದಾಂಬುಜದ್ವಯಂ ।
ಅಡರೆ ಮೃಡಾನಿಗನ್ಯಕುಳಶೈಳಕುಳಂಗಳ ನಾಡೆ ರಯ್ಯಮ
ಪ್ಪೆಡೆಗಳನೆಲ್ಲಮಂ ನೆಱೆಯೆ ತೋರ್ಪುದು ಬೇಳ್ಕೆಯೆ ಬಂದನೀಶ್ವರಂ ‖ ೯೩೬

[3]ಸೋತಂ[3] ಪುರೋಹಿತಂ ಬೆರ
ಸಾತತತಿಮಿರಪ್ರಭೇದನೋಪಾಯಮಿದೆಂ ।
ದಾತಮಮಂ ಕಿಡಿಸಲ್ ನಂ
ಜಾತನಯಂ [4]ಬಗೆದು ತದ್ಗುಹಾಭಿತ್ತಿ[4]ಗಳೊಳ್ ‖ ೯೩೬

---

1 ಲಪ್ಪ (ಅ). 2 ಕೂ (ಅ). 3 ಆತಂ (ಅ). 4 ಬರೆದುತಂದುಗ್ಯಹಭಿತ್ತಿ, ಬರೆದುತದ್ಗುಹಾಭಿತ್ತಿ (ಅ).

ಇಲ್ಲಿಯೆ ಪೇಳೆಂದು ಮಹೀ
ವಲ್ಲಭದೂತಂಗೆ [1]ನುಡಿಯೆ[1] ದಶನಾಂಶು [2]ಗಳಂ[2] ।
ಮೆಲ್ಲನೆ [3]ದಂತ[3]ಚ್ಛದಮೃದು
ಪಲ್ಲವ[4]ದೊಳ್ ನಿಱಿಸಿ ಮರಳೆ[4] ದೂತಂ ನುಡಿದಂ ॥ ೯೩೮

ಅರಸುಗಳೆಲ್ಲಂ ಬಾಯ್ಕೇ
ಳ್ವರೆಂದುಮಾಶಾಂತರಂಗಳಳ್ಕಿದು [5]ವೆಂದುಂ[5] ।
ಧರಣೀತಳಂ ಬಣ್ಣಿಸ ಕೇ
ಳ್ವ ರಾಗಿಸುತ್ತಿರ್ಪಮಿನ್ನುವೇಂ ತೊದಳುಂಟೇ ॥ ೯೩೯

ಎರಡಱೊಳಂ ಚಂದ್ರಾದಿ
ತ್ಯರನಾಗಳ್ ಬರೆದು ಕಾಕಿಣೀರತ್ನದೊಳಂ ।
ಸ್ಫುರಿತಮಣಿರತ್ನದೊಳಮಂ
ತರಿಸುತ್ತುಂ ಯೋಜನಕ್ಕಮಂತೊಂದೊಂದಂ ॥ ೯೪೦

ಸೂತ್ರಂ ೨೩೬

ಸಂಬಂಧದ ಸಂಬಂಧದೊ
ಳಂ ಬಹುಳಂ ಷಷ್ಠಿಯಕ್ಕುವೊಂದಿರೆ ನೆಗಬ್ದುಂ ।
ಬಿಂಬಾಧರಾದಿಶಬ್ದವೊ
ಡಂಬಟ್ಟಿರೆ ಮಧ್ಯಪದವಿ[6]ಲೋಪಿ[6] ಸಮಾಸಂ ॥ ೯೪೧

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಕಮಳದ ಕೋಮಳಕಂದಾ
ಗ್ರಿಮಾಂಕುರಾಸ್ವಾದ[7]ಮಾದವೊದವಿಸೆ[7] ಮುದಮಂ ।
ಕಮಳಾಕರದೊಳೆ ಹಂಸಂ
ರಮಿಯಿಸುಗುಂ ಪದ್ಮಿನೀರಜೋರುಣಿತಾಂಗಂ ॥ ೯೪೨

ಬಿಂಬಾಧರಕಾಂತಿಪ್ರತಿ
ಬಿಂಬಂ ಸುಲಿವಲ್ಲೊ[8]ಳೆಸೆಯೆ[8] ಪಲ್ ಸುಲಿಯುವೆ ಗೆ ।
ತ್ತೇಂ ಬಾಲೆ ಮುಗ್ಧೆಯೋ ಮ
ತ್ತಂ ಬಿಡದಡಿಗಡಿಗೆ ನೋಡುವಳ್ ಕನ್ನಡಿಯಂ ॥ ೯೪೩

---

1 ನುಡಿದು (ಅ). 2 ಗಳಂ (ಅ). 3 ದಶನ (ಅ). 4 ದೊಳೆಮಾಱಿಸಿ ಮಾಣೆ (ಅ). 5 ವೆಂಟುಂ (ಅ). * ಈ ಪದ್ಯವು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. 9 ಲೋಪ (ಅ). 7 ಮಾಗಳೊದವಿಸೆ (ಅ). 8 ಳೆಯ್ದೆ (ಅ).

ಸೂತ್ರಂ ೨೩೭

ಭಂಗುರಭಿದುರಚ್ಛಿದುರಪ
ದಂಗಳ್ ಸಲೆ ಕರ್ಮ[1]ಕರ್ತೃವೊಳ್ ಕರ್ತೃವೊಳಂ[1] ॥
ಸಂಗತಿವೆತ್ತಿರ್ಕುಂ ಕವಿ
ಪುಂಗವಸಮಯವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದಂ ಕೃತಿಯೊಳ್ ॥ ೯೪೪

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಭಂಗುರಕೇಶಿ ನಲ್ಲನ ತಳಂಗಳೊಳೊಯ್ಯನೆ ಮೆಯ್ಯನಿಕ್ಕಿ [2]ಮಿಂ
ಚಿಂಗೆಣೆ[2]ಯಾಗಿ ತಳ್ತು ಕೊರಲಂ ಬಿಗಿಯಪ್ಪಿ ಕಟಿಪ್ರದೇಶಮಂ ।
ಪಿಂಗದಿಱುಂಕಿ ತನ್ನೆರಡುಮೂರು[3]ಗಳಿಂ[3] ಪಡೆದಳ್ [4]ನಿಜಾಂಗಸಂ
ಸಂಗದಿ[4]ನಾಲತಾಂಗಿ ತನಗಂ [5]ಖಚರಂಗಮನಂಗರಾಗಮಂ[5] ॥ ೯೪೫

[6]ಸಂಗತನಿಜಹಸ್ತಕ[6]ನಿ
ಷ್ಠಾಂಗುಲಿಧೃತಮಮಂ ಪ್ರಿಯಾಮನಃಖೇದಲತಾ ।
ಭಂಗುರಮಂ ರವಿಮಂಡಳ
ದುಂಗುರಮಂ ರಘುಜನಿತ್ತನಣುವನ ಕೆಯ್ಯೊಳ್ ॥ ೯೪೬

ಪ್ರಾಲೇಯಾದ್ರಿನವಪ್ರಸೂನಭಿದುರಂ ಗಂಗಾಸರಿಲ್ಲೋಲಕ
ಲ್ಲೋಲಾಂಭೋ[7]ಲವ[7]ಶೀಕರಂ ಚಿರರತಿಶ್ರಾಂತಾಮರಸ್ತ್ರೀಕುಚ ।
ವ್ಯಾಲಿಪ್ತಾಗರುಕುಂಕುಮದ್ರವಹರಂ [8]ಮಾದ್ಯತ್ಪಿಕಾಲಾಪ[8]ವಾ
ಚಾಲಂ ಮಾರುತನೊಯ್ಯನೂದಿ ಕಳೆದತ್ತಾದಂಪತಿಶ್ರಾಂತಿಯಂ ॥ ೯೪೭

ಅದಱನೀತನನಾತನೆ ಕೊಂದು ವಿ
ಚ್ಛಿದುರಸಂಗರನಕ್ಕಮ ಕೊಲ್ಲೆನೆಂ
[9]ದೊದಱ[9] ಗಾಂಡಿವಿ ಖಂಡಿಸಿದಂ ಮಹಾ
ಸ್ತ್ರದಿನರಾತಿಯ ಕೆಯ್ದುಗಳೆಲ್ಲಮಂ ॥ ೯೪೮

ಮತ್ತಮುಳಿದೆಡೆಗಂ ನೋಡಿಕೊಳ್ವುದು ॥

ಸೂತ್ರಂ ೨೩೮

ಗದ್ಯಮಯಂ ಪದ್ಯಮಯಂ
[10]ತದ್ಯಮಳ[10]ವಿಮಿಶ್ರಮೆಂದು ಕೃತಿಮೂಱುತೆಱಂ ।

---

1 ಕರ್ತುವುಂ ಕರ್ತೃವೊಳಂ, ಕರ್ತೃವೇ ಕಾರ್ಥದೊಳಂ. 2 ಮಿಾನಿಂಗೆಣೆ (ಅ). 3 ಗಳಂ (ಅ). 4 ನಿಜೇಶನುತ್ಸಂಗದಿ (ಅ). 5 ಸುಖರಂಗಮನಂಗರಾಗದಿಂ (ಅ). 6 ಸಂಗತನಿಜಮಸ್ತಕ (ಅ). 7 ರವ (ಅ). 8 ಮಾಂದತ್ಪಿಕಾಲೋಕ (ಅ). 9 ದೊದಱ (ಅ). 10 ತದ್ಯಮಕ (ಅ).

ಗದ್ಯದೊಳೆ ಸಮೆದು[1]ಮಂತವು[1]
ಹೃದ್ಯವಚಃಪ್ರೌಢಿ[2]ಗಳ್[2] ಕಥಾಖ್ಯಾಯಿಕೆಯೊಳ್ ॥ ೯೪೯

ಸೂತ್ರಂ ೨೩೯

ದೊರೆವೆತ್ತ [3]ಪದ್ಯದಿಂದಂ[3]
ವಿರಚಿಸಿದುದು ಸರ್ಗಬಂಧಮಕ್ಕುಂ ಕಾವ್ಯಂ ।
ಬೆರಸಿ ಬರೆ ಗದ್ಯಪದ್ಯಮ
ವೆರಡುಂ ಕೃತಿ ಚಂಪುವೆಂಬ ಪೆಸರಂ ಪಡೆಗುಂ ॥ ೯೫೦

ಸೂತ್ರಂ ೨೪೦

ಇಡುಕುಂಗಬ್ಬಂ ಮುಕ್ತಕ
ಮೊಡಂಬಡಲ್ ನೆಗಟೆ ಪಲವುಮೇಕಕ್ರಿಯೆಯೊಳ್ ।
ಪಡೆಗುಂ ಕುಳಕಾಖ್ಯೆಯನೆಡೆ
ಮಡಗದನೇಕಾರ್ಥವಸ್ತುಕಥನಂ ಕೋಶಂ ॥ ೯೫೧

ಸೂತ್ರಂ ೨೪೧

ಸಂದಿಸಿರೆ ಕಂದಮುಂ ಪೆಱ
ತೊಂದಱಿಕೆಯ ವೃತ್ತಜಾತಿಯುಂ ಪದಮವು ತ ।
ಳ್ತೊಂದಿರೆ ಪನ್ನೆರಡುವರಂ
[4]ಸಂದುದು ಮೆಲ್ವಾಡೆ[4]ನಿಕ್ಕುಮದು ಕನ್ನಡದೊಳ್ ॥ ೯೫೨

ಸೂತ್ರಂ ೨೪೨

ಪದಿನಯ್ದುಮಿರ್ಪತಯ್ದುಂ
ಪದಂ ಯಥಾಸಂಭವಂ ಪ್ರಬಂಧದ ಮೆಯ್ಯೊಳ್ ॥
ಪುದಿದೊದವಿ [5]ನೆಗಟ್ಪೊ[5]ಡಂತದು
ಸದಲಂಕಾರಂ ರಸಾಸ್ಪದಂ ಪಾಡಕ್ಕುಂ ॥ ೯೫೩

---

1 ದಂತದು (ಅ). 2 ಯೊಳ್ (ಅ). 3 ವೃತ್ತಬಂಧದೆ. 4 ಸಂದುದವೊಳ್ಪಾ, ಸಂದುದುಮೇಲ್ಪೋ (ಅ). 5 ನಿಲ್ಪೊಡಂ (ಅ).

ಸೂತ್ರಂ ೨೪೩

ಪಾಡುಗಳಿಂದಂ ತಱಿಸಲೆ
ಮಾಡಿದುದಂ ಪಾಡುಗಬ್ಬಮೆಂದು ಬುಧರ್ ಕೊಂ ।
ಡಾಡುವ[1]ರದಱಿಂ[1] ದಲ್ [2]ಮೆ
ಲ್ವಾಡುಂ[2] ರೂಢಿಯ ಬೆದಂಡೆಗಬ್ಬಮುಮಕ್ಕುಂ ॥ ೯೫೪

ಸೂತ್ರಂ ೨೪೪

ಪಲತೆಱದ [3]ಪದ್ಯ[3]ದಿಂದಂ
ಲಲಿತವಚೋರಚನನಿಚಯಪದ್ಧತಿಕೆಗಳಿಂ ।
ಸಲೆ ನಿಲೆ ಸಮೆದುದು ಸರಸಾ
ಖಿಲವರ್ಣನಮಾದೊಡದುವೆ ಬಾಜನೆಗಬ್ಬಂ ॥ ೯೫೫

ಸೂತ್ರಂ ೨೪೫

ನಗರಾರ್ಣವ[4]ಸರಿದಟವೀ[4]
ನಗಚಂದ್ರಾರ್ಕೋದಯರ್ತುಸಲಿಲಕ್ರೀಡಾ ।
ದಿ[5]ಗಳಾದಿಯಾಗೆ ಸರಸೋ[5]
ಕ್ತಿಗಳಿಂ ವರ್ಣಿಸುಗೆ ವರ್ಣಕಂಗಳ[6]ನದಱೊಳ್[6] ॥ ೯೫೬

ಸೂತ್ರಂ ೨೪೬

ಸವಸಂದ ಮುಖಂ ಪ್ರತಿಮುಖ
ಮವಮರ್ಶಂ ಗರ್ಭಮಂತೆ ನಿರ್ವಹಣಮೆನಿ ।
ಪ್ಪ[7]ವವೆಯ್ದೆ[7] ಸಂಧಿಯಕ್ಕುಂ
ಸುವಿಹಿತಕವಿಮುಹಿತವಿತತಕೃತಿಪದ್ಧತಿಯೊಳ್ ॥ ೯೫೭

ಸೂತ್ರಂ ೨೪೭

ಉಪಯೋಗದೆ ಬೀಜಂ ಬಿಂ
ದು ಪತಾಕೆ ಪ್ರಕರಿ ಕಾರ್ಯಮೆನೆ ಪಂಚ ವಿಧಂ ।

---

1 ರಿನ್ನದು (ಅ). 2 ಮೇಲ್ವಾಡುಂ, ವೊಳ್ವಾಡುಂ. 3 ಗದ್ಯ. 4 ಸಂಭೋಗಂ (ಅ). 5 ಳಿಗೆಮಧುರಸರಸೋ (ಅ). 6 ನಿದಱೊಳ್, ನವಱೊಳ್. 7 ವುಮಯ್ದು.

ನಿಪುಣಕವಿರಚನೆಯೊಳ್ ಸ
ಪ್ರಪಂಚದಿಂದೊಂದಿ ತೋಱುಗುಂ ಸಂಧ್ಯಂಗಂ ॥ ೯೫೮

ಇದು ಕವಿಸಮಯದೊಳ್ ಐಕ್ಯಪ್ರಕರಣಂ ಚತುರ್ಥಂ.

---

* ಗೀತಿಕೆ ॥ ಇಂತು ಕವೀಂದ್ರಸಮಯಮಂ ಚೈ
ರಂತನ[1]ಮಾರ್ಗದೊಳೊಂದೆ ತಿಳಿಯೆ ಪೇೞ್ದಂ[1] ।
ಭ್ರಾಂತಿನಿಸುಂ ಪೊರ್ದದಲ್ಲಿ ತಾನೆಂ
ಬಂತಿರೆ ತಿರ್ದಿ ವಿವೇಕಿ ನಾಕಿಗಂ ॥ ೯೫೯

ದ್ವಿಜವಂಶಾರ್ಣವಪಾರಿಜಾತಕುಜ[2]ದೇಶೀ ಯಂ[2] ಜಿನೇಂದ್ರಕ್ರಮಾಂ
ಬುಜಚಂಚನ್ನವಚಂಚರೀಕ[3]ಯುವ[3]ಲೀಲೋದ್ದಾಮನ್ಯೆದಂಯುಗೀ ।
ನಜನೋದಾ[4]ಹರಣಪ್ರಸಾಧಿತ[4]ಧರಿತ್ರೀಮಂಡಲಂ ಸತ್ಕವಿ
ವ್ರಜಚೂಡಾಮಣಿ ನಾಗವರ್ಮನಿದನುರ್ವೀಸಂಸ್ತುತಂ ಮಾಡಿದಂ॥
॥ ೯೬೦

ವಾಮನನುಂ ರುದ್ರಟನುಂ
ಭಾಮಹನುಂ ದಂಡಿಯುಂ ಮನಂಗೊಳೆ ಪೇೞ್ದಂ ।
ಶ್ರೀಮಹಿಗೆ ನೆಗಟೆ ಪೇೞ್ದಂ
ದಾಮೋದರತನಯನೀ ವಚೋಲಂಕೃತಿಯಂ ॥ ೯೬೧

† ಸಕಲಕಲಾವಿದಂ ಮದವಿದೂರನುದಾರನಮತ್ಸರಂ ಗುಣಾ
ಧಿಕನಭಿ[5]ಮಾನ[5]ತುಂಗನವದಾತಯಶಂ ವಿಬುಧೈಕವತ್ಸಲಂ ।
ಸುಕವಿಸರಸ್ವತೀವದನಮಂಗಳದರ್ಪಣನೆಂದು [6]ಕೂರ್ತು[6] ಕೀ
ರ್ತಿಕುಮನುರಾಗದಿಂ ವಸುಮತೀವಳಯಂ ಕವಿನಾಗವರ್ಮನಂ॥

---

* ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯದೊಡನೆ ಗ್ರಂಥವು ಸಮಾಪ್ತಿಯಾಗಿದೆ.
1 ಮಾರ್ಗದೊಳೆ ತಿಳಿಯೆ ಪೇೞ್ದಂ ಬೆಡಗಿಂ ಭ್ರಾಂತಿನಿಸು ಪೊರ್ದದಿಲ್ಲೆನ್ನೆಂ । (ಅ)
2 ಕೇಶೀಯಂ (ಅ). 3 ನತಿ (ಅ). 4 ಹರಣಂ ಪ್ರಸಾಧಕ (ಅ).
5 ಮಾನಿ (ಅ). 6 ನಾಡೆ (ಅ)
† ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯದೊಡನೆ ಗ್ರಂಥವು ಸಮಾಪ್ತಿಯಾಗಿದೆ.

ಸರಭಸತೆಯಿಂ ಮತ್ತೊಂದಜ್ಞಾನದಿಂದುಚಿತೋಕ್ತಿಯೊಳ್
ಪೊರೆಯದಿದು ತಾನಿನ್ನೊಂದೇನಾನುಮಾದೊಡಮಿಲ್ಲಿಮ ।
ತ್ಸರವಿರಹಿತರ್ ಪೌರೋಭಾಗ್ಯವ್ಯಪೇತತಮನಸ್ಕರ
ಕ್ಕರಿಗರಧಿಕಪ್ರಜ್ಞರ್ ಕೆಯ್ಕೊಂಡು ತಿರ್ದುಗೆ ದೋಷಮಂ ॥ ೬೭೩

ಮಂದರಶೈಲದಂತೆ ದಿವಿಜಾಪಗೆಯಂತೆ ಪಯೋಧಿಯಂತೆ ಪೆಂ
ಪಿಂ ದೊರೆವೆತ್ತ ದೇವಕುಲದಂತೆ ದಿಶಾಗಜರಾಜಿಯಂತೆ ಸೂ ।
ರ್ಯೇಂದುಗಳಂತೆ ತಾರಗೆಗಳಂತೆ ಸನಾತನವೇದದಂತೆ ನಿ
ಲ್ಕೆಂದುಮವಿಘ್ನತಾಪ್ರಸರಮಿಂತಿದು ಕೂರ್ತು ಸಮಸ್ತಧಾತ್ರಿಯೊಳ್॥

ಛಂದೋವಿಚಿತಿಯಲಂಕೃತಿ
ಸಂದಭಿದಾ[ವಸ್ತು]ಕೋಶಮೆಂಬಿವು ವಾಕ್ಶ್ರೀ ।
ಸುಂದರಿಗೆ ರತ್ನಮಂಡನ
ದಂದದೊಳಿರ್ದಪುವು ನಾಗವರ್ಮನ ಕೃತಿಗಳ್ ॥ ೬೭೪

ಇದು ಸಕಲಸುಕವಿಜನಮನಸ್ಸರೋಜಿನೀರಾಜಹಂಸಾಯಮಾನಾನೂನ
ಕವಿತಾಗುಣೋದಯ ಶ್ರೀಮನ್ನಾಗವರ್ಮಪ್ರಣೀತಮಪ್ಪ
ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದೊಳ್ ಕವಿಸಮಯಮೆಂಬುದು
ಪಂಚಮಾಧಿಕರಣಂ.

ಪರಿಶಿಷ್ಟ I

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆಗಳಿಗೆ ಮಾತೃಕೆಗಳಾದ ಅಥವಾ ಸಂವಾದಿಗಳಾದ ಭಾಮಹ, ದಂಡಿ, ರುದ್ರಟ, ವಾಮನ, ಮೊದಲಾದ ಅಲಂಕಾರಿಕರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆಗಳು.

ಸೂ = ಸೂತ್ರ. ಉ = ಉದಾಹರಣೆ. ಕಾ॥ = ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ.

(1) ಭಾಮಹನ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ

ಕಾ॥ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.			ಶ್ಲೋಕಸಂಖ್ಯೆ.
426		ವಿನಯೇನ ವಿನಾ ಕಾ ಶ್ರೀಃ । ಕಾ ನಿಶಾ ಶಶಿನಾ ವಿನಾ ॥ ರಹಿತಾ ಸತ್ಕವಿತ್ವೇನ । ಕೀದೃಶೀ ವಾಗ್ವಿದಗ್ಧತಾ ॥	I. 4
427		ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷೇಷು । ವೈಚಕ್ಷಣ್ಯಂ ಕಲಾಸು ಚ ॥ ಪ್ರೀತಿಂ ಕರೋತಿ ಕೀರ್ತಿಂ ಚ । ಸಾಧುಕಾವ್ಯನಿಬಂಧನಂ ॥	I. 2
430	ಸೂ.	ಶಬ್ದಾರ್ಥೌ ಸಹಿತೌ ಕಾವ್ಯಂ . . . . . . ॥	I. 16
453	ಸೂ.	ಪದಾನಾಮೇವ ಸಂಘಾತಃ । ಸಾಪೇಕ್ಷಾಣಾಂ ಪರಸ್ಪರಂ ॥ ನಿರಾಕಾಂಕ್ಷಂ ಚ ತದ್ವಾಕ್ಯ । ಮೇಕವಸ್ತು ನಿಬಂಧನಂ ॥	IV. 4
455 471	ಸೂ.	ಅಪಾರ್ಥಂ ವ್ಯರ್ಥಮೇಕಾರ್ಥಂ । ಸಸಂಶಯಮಪಕ್ರಮಂ ॥ ಶಬ್ದಹೀನಂ ಯತಿಭ್ರಷ್ಟಂ । ಭಿನ್ನವೃತ್ತಂ ವಿಸಂಧಿ ಚ ॥ ದೇಶಕಾಲಕಲಾಲೋಕ । ನ್ಯಾಯಾಗಮವಿರೋಧಿ ಚ ॥	IV. 1 IV. 2
459	ಸೂ.	ಭಯಶೋಕಾಭ್ಯಸೂಯಾಸು । ಹರ್ಷವಿಸ್ಮಯಯೋರಪಿ ॥ ಯಥಾಹ ಗಚ್ಛ ಗಚ್ಛೇತಿ । ಪುನರುಕ್ತಂ ನ ತದ್ವಿದುಃ ॥	IV. 14
465	ಸೂ.	ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಂ ಮತಂ ವ್ಯರ್ಥಂ । ವಿರುದ್ಧಂ ತೂಪದಿಶ್ಯತೇ ॥ ಪೂರ್ವಾಪರಾರ್ಥವ್ಯಾಘಾತಾ । ದ್ವಿಪರ್ಯಯಕರಂ ಯಥಾ ॥	IV. 9
482	ಸೂ.	ಗುರೋರ್ಲಘೋಶ್ಚ ವರ್ಣಸ್ಯ । ಯೋಽಸ್ಥಾನೇ ರಚನಾವಿಧಿಃ ॥ ತನ್ನ್ಯೂನಾಧಿಕತಾ ವಾಪಿ । ಭಿನ್ನವೃತ್ತಮಿದಂ ಯಥಾ ॥	IV. 25
498		ಏತದ್ಗ್ರಾಹ್ಯಂ ಸುರಭಿ ಕುಸುಮಂ ಗ್ರಾಮ್ಯಮೇತನ್ನಿಧೇಯಂ। ಧತ್ತೇ ಶೋಭಾಂ ವಿರಚಿತಮಿದಂ ಸ್ಥಾನಮಸ್ಯೈತ್ತದಸ್ಯ ॥ ಮಾಲಾಕಾರೋ ರಚಯತಿ ಯಥಾ ಸಾಧು ವಿಜ್ಞಾಯ ಮಾಲಾಂ । ಯೋಜ್ಯಂ ಕಾವ್ಯೇಷ್ವವಹಿತಧಿಯಾ ತದ್ವದೇವಾಭಿಧಾನಂ ॥	I. 59
522	ಸೂ.	ಗೌಡೀಯಮಿದಮೇತತ್ತು । ವೈದರ್ಭಮಿತಿ ಕಿಂ ಪೃಥಕ್ ॥ ಗತಾನುಗತಿಕನ್ಯಾಯಾ । ನ್ನಾನಾಖ್ಯೇಯಮಮೇಧಸಾಂ ॥	I. 32

ಕಾ॥ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.			ಶ್ಲೋಕಸಂಖ್ಯೆ.
546	ಸೂ.	ಸಂದಷ್ಟಕಸಮುದ್ಗಾದೇ । ರತ್ಯೈವಾಂತರ್ಗತಿರ್ವೃತಾ ॥	II. 10
555	ಸೂ.	ಸರೂಪವರ್ಣವಿನ್ಯಾಸ । ಮನುಪ್ರಾಸಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ ॥	II. 5
666	ಸೂ.	ವಿರುದ್ಧೇನೋಪಮಾನೇನ । ದೇಶಕಾಲಕ್ರಿಯಾದಿಭಿಃ ॥	II. 30
		ಉಪಮೇಯಸ್ಯ ಯತ್ಸಾಮ್ಯಂ । ಗುಣಲೇಶೇನ ಸೋಪಮಾ॥	
679	ಸೂ.	ಹೀನತಾಸಂಭವೋ ಲಿಂಗ । ವಚೋಭೇದೋ ವಿಪರ್ಯಯಃ ॥	II. 93
		ಉಪಮಾನಾಧಿಕತ್ವಂ ಚ । ತೇನಾಸದೃಶತಾಪಿ ಚ ॥	II. 40
		ತ ಏತ ಉಪಮಾದೋಷಾ । ಸ್ಸಪ್ತ ಮೇಧಾವಿನೋದಿತಾಃ ॥	
681	ಉ.	ಕ್ವಚಿದಗ್ರೇ ಪ್ರಸರತಾ । ಕ್ವಚಿದಾಪತ್ಯ ನಿಘ್ನತಾ ।	I. 54
		ಶುನೇವ ಸಾರಂಗಕುಲಂ । ತ್ವಯಾ ಭಿನ್ನಂ ದ್ವಿಷಾಂ ಬಲಂ॥	
683	ಉ.	ವನೇಽಥ ತಸ್ಮಿನ್ ವನಿತಾನುಯಾಯಿನಃ ।	II. 63
		ಪ್ರವೃತ್ತ ದಾನಾರ್ದ್ರಕಟಾ ಮತಂಗಜಾಃ ॥	
		ವಿಚಿತ್ರಬರ್ಹಾಭರಣಾಶ್ಚ ಬರ್ಹಿಣೋ ।	
		ಬಭುರ್ದಿವೀವಾಮಲವಿಗ್ರಹಾ ಗ್ರಹಾಃ ॥	
685	ಸೂ.	ಸಮಾನವಸ್ತುನ್ಯಾಸೇನ । ಪ್ರತಿವಸ್ತೂಪಮೋಚ್ಯತೇ ॥	II. 34
		ಯಥೇವಾನಭಿಧಾನೇಪಿ । ಗುಣಸಾಮ್ಯಪ್ರತೀತಿತಃ ॥	
697	ಸೂ.	ಪ್ರತಿಷೇಧ ಇವೇಷ್ಟಸ್ಯ । ಯೋ ವಿಶೇಷೋಭಿಧಿತ್ಸಯಾ ॥	II. 68
		ಆಕ್ಷೇಪ ಇತಿ ತಂ ಸಂತಃ ಶಂಸಂತಿ . . . . . . ॥	
708	ಸೂ.	ಅಪಹ್ನುತಿರಭೀಷ್ಟಾ ಚ । ಕಿಂಚಿದಂತರ್ಗತೋಪಮಾ ॥	
		ಭೂತಾರ್ಥಾಪಹ್ನವಾದಸ್ಯಾಃ। ಕ್ರಿಯತೇ ಚಾಭಿಧಾ ಯಥಾ॥	III. 19
712	ಉ.	ನೇಯಂ ವಿರೌತಿ ಭೃಂಗಾಳೀ। ಮದೇನ ಮುಖರಾ ಮುಹುಃ॥	III. 20
		ಅಯಮಾಕೃಷ್ಯಮಾಣಸ್ಯ । ಕಂದರ್ಪಧನುಷೋ ಧ್ವನಿಃ ॥	
727	ಸೂ.	ಅವಿವಕ್ಷಿತಸಾಮಾನ್ಯಾ । ಕಿಂಚಿಚ್ಚೋಪಮಯಾ ಸಹ ॥	II. 91
		ಅತದ್ಗುಣಕ್ರಿಯಾಯೋಗಾ । ದುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾತಿಶಯಾನ್ವಿತಾ॥	
736	ಸೂ.	ಕ್ರಿಯಾಯಾಃ ಪ್ರತಿಷೇಧೇ ಯಾ.। ತತ್ಫಲಸ್ಯ ವಿಭಾವನಾ ॥	II. 77
		ಜ್ಞೇಯಾ ವಿಭಾವನೈವಾಸೌ । ಸಮಾಧೌ ಸುಲಭೇ ಸತಿ ॥	
738	ಉ.	ಅಪೀತಮತ್ತಾಶ್ಶಿಖಿನೋ । ದಿಶೋನುತ್ಕಂಠಿತಾಕುಲಾಃ ॥	
		ನೀಹೋಽವಿಲಿಪ್ತಸುರಭಿ । ರಭ್ರಷ್ಟ ಕಲುಷಂ ಜಲಂ ॥	II. 78
770	ಸೂ.	ವರಾ ವಿಭೂಷಾ ಸಂಸೃಷ್ಟಿ । ರ್ಬಹ್ವಲಂಕಾರಯೋಗತಃ ॥	III. 49
771	ಉ.	ಗಾಂಭೀರ್ಯಲಾಘವವತೋ । ರ್ಯುವಯೋಃ ಪ್ರಾಜ್ಯ ರತ್ನಯೋಃ ॥	III. 50
		ಸುಖಸೇವ್ಯೋ ಜನಾನಾಂ ತ್ವಂ । ದುಷ್ಟಗ್ರಾಹೋಂಭಸಾಂ ಪತಿಃ ॥	
776	ಸೂ.	ಭಾವಿಕತ್ವಮಿತಿ ಪ್ರಾಹುಃ । ಪ್ರಬಂಧವಿಷಯಂ ಗುಣಂ ॥	III. 53
777	ಸೂ.	ಚಿತ್ರೋದಾತ್ತಾದ್ಭುತಾರ್ಥತ್ವಂ। ಕಥಾಯಾಃ ಸ್ವಭಿನೀತತಾ॥	III. 54
		ಶಬ್ದಾನಾಕುಲತಾ ಚೇತಿ । ತಸ್ಯ ಹೇತುಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ ॥	

(2) ದಂಡಿಯ ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ

ಕಾ॥ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ			ಶ್ಲೋಕಸಂಖ್ಯೆ.
424		ನೈಸರ್ಗಿಕೀ ಚ ಪ್ರತಿಭಾ । ಶ್ರುತಂ ಚ ಬಹು ನಿರ್ಮಲಂ ॥ ಅಮಂದಶ್ಚಾಭಿಯೋಗೋಸ್ಯಾಃ । ಕಾರಣಂ ಕಾವ್ಯಸಂಪದಃ ॥	I. 103
455	ಸೂ.	ಅಪಾರ್ಥಂ ವ್ಯರ್ಥಮೇಕಾರ್ಥಂ । ಸಸಂಶಯಮಪಕ್ರಮಂ ॥ ಶಬ್ದಹೀನಂ ಯತಿಭ್ರಷ್ಟಂ । ಭಿನ್ನವೃತ್ತಂ ವಿಸಂಧಿಕಂ ॥	III. 125
471 } 476 }	ಸೂ.	ದೇಶಕಾಲಕಲಾಲೋಕ । ನ್ಯಾಯಾಗಮವಿರೋಧಿ ಚ ॥ ಇತಿ ದೋಷಾ ದಶೈವೈತೇ । ವರ್ಜ್ಯಾಃ ಕಾವ್ಯೇಷು ಸೂರಿಭಿಃ ॥	III. 126
		ವಿರೋಧಸ್ಸಕಲೋಪ್ಯೇಷ । ಕದಾಚಿತ್ಕವಿಕೌಶಲಾತ್ ॥ ಉತ್ಕ್ರಮ್ಯ ದೋಷಗಣನಾಂ । ಗುಣವೀಥೀಂ ವಿಗಾಹತೇ ॥	III. 179
459	ಸೂ.	ಅವಿಶೇಷೇಣ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಂ । ಯದಿ ಭೂಯೋಪಿ ಕೀರ್ತ್ಯತೇ ॥ ಅರ್ಥತಃ ಶಬ್ದತೋ ವಾಪಿ । ತದೇಕಾರ್ಥಂ ಮತಂ ಯಥಾ ॥	III. 135
		ಅನುಕಂಪಾದ್ಯತಿಶಯೋ । ಯದಿ ಕಶ್ಚಿದ್ವಿವಕ್ಷ್ಯತೇ ॥ ನ ದೋಷಃ ಪುನರುಕ್ತೋಪಿ । ಪ್ರತ್ಯುತೇಯಮಲಂಕ್ರಿಯಾ ॥	III. 137
460	ಉ.	ಉತ್ಕಾಮುನ್ಮನಯಂತ್ಯೇತೇ । ಬಾಲಾಂ ತದಲಕತ್ವಿಷಃ ॥ ಅಂಭೋಧರಾಸ್ತಟಿತ್ವಂತೋ । ಗಂಭೀರಾಃ ಸ್ತನಯಿತ್ನವಃ ॥	III. 136
465	ಸೂ.	ಏಕವಾಕ್ಯೇ ಪ್ರಬಂಧೇ ವಾ । ಪೂರ್ವಾಪರಪರಾಹತಂ ॥ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥತಯಾ ವ್ಯರ್ಥ । ಮಿತಿ ದೋಷೇಷು ಪಠ್ಯತೇ ॥	III. 131
		ಅಸ್ತಿ ಕಾಚಿದವಸ್ಥಾ ಸಾ । ಸಾಭಿಷಂಗಸ್ಯ ಚೇತಸಃ ಯಸ್ಯಾಂ ಭವೇದಭಿಮತಾ । ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಾಪಿ ಭಾರತೀ	III. 133
466	ಉ.	ಜಹಿ ಶತ್ರುಬಲಂ ಕೃತ್ಸ್ನಂ । ಜಯ ವಿಶ್ವಂಭರಾಮಿಮಾಂ ॥ ತವ ನೈಕೋಪಿ ವಿದ್ವೇಷ್ಟಾ । ಸರ್ವಭೂತಾನುಕಂಪಿನಃ ॥	III. 132
467	ಉ.	ಪರದಾರಾಭಿಲಾಷೋ ಮೇ । ಕಥಮಾರ್ಯಸ್ಯ ಯುಜ್ಯತೇ ॥ ಪಿಬಾಮಿ ತರಲಂ ತಸ್ಯಾಃ । ಕದಾ ನು ದಶನಚ್ಛದಂ ॥	III. 134
468	ಸೂ.	ಉದ್ದೇಶಾನುಗುಣೋರ್ಥಾನಾ । ಮನೂದ್ದೇಶೋ ನ ಚೇತ್ಕೃತಃ ॥ ಅಪಕ್ರಮಾಭಿಧಾನಂ ತಂ । ದೋಷಮಾಚಕ್ಷತೇ ಬುಧಾಃ ॥	III. 145
		ಯತ್ನಃ ಸಂಬಂಧವಿಜ್ಞಾನ । ಹೇತುಕೋಪಿ ಕೃತೋ ಯದಿ ॥ ಕ್ರಮಲಂಘನಮಪ್ಯಾಹುಃ । ಸೂರಯೋ ನೈವ ದೂಷಣಂ ॥	III. 146
469	ಉ.	ಸ್ಥಿತಿನಿರ್ಮಾಣಸಂಹಾರ । ಹೇತವೋ ಜಗತಾಮಮೀ ॥ ಶಂಭುನಾರಾಯಣಾಂಭೋಜ । ಯೋನಯಃಪಾಲಯಂತು ವಃ ॥	III.I 45
474	ಉ.	ಕರ್ಪೂರಪಾದಪಾಮರ್ಶ । ಸುರಭಿರ್ಮಲಯಾನಿಲಃ ॥	III. 165
477	ಉ.	ಸತ್ಯಮೇವಾಹ ಸುಗತಃ । ಸಂಸ್ಕಾರಾನವಿನಶ್ವರಾನ್ ತಥಾಹಿ ಸಾ ಚಕೋರಾಕ್ಷೀ । ಸ್ಥಿತೈವಾದ್ಯಾಪಿ ಮೇ ಹೃದಿ ॥	III. 174
478	ಉ.	ಅಸಾವನುಪನೀತೋಪಿ । ವೇದಾನಧಿಜಗೇ ಗುರೋಃ ॥ ಸ್ವಭಾವಶುದ್ಧಃ ಸ್ಫಟಿಕೋ । ನ ಸಂಸ್ಕಾರಮಪೇಕ್ಷತೇ ॥	III. 178
479	ಸೂ.	ಶ್ಲೋಕೇಷು ನಿಯತಸ್ಥಾನಂ । ಪದಚ್ಛೇದಂ ಯತಿಂ ವಿದುಃ ॥ ತದಪೇತಂ ಯತಿಭ್ರಷ್ಟಂ । ಶ್ರವಣೋದ್ವೇಜನಂ ಯಥಾ ॥	III. 152

ಕಾ॥ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ			ಶ್ಲೋಕಸಂಖ್ಯೆ.
482	ಸೂ.	ವರ್ಣಾನಾಂ ನ್ಯೂನತಾಧಿಕ್ಯೇ । ಗುರುಲಘ್ವಯಥಾಸ್ಥಿತಿಃ॥ ತತ್ರ ತದ್ಭಿನ್ನವೃತ್ತಂ ಸ್ಯಾ । ದೇಷದೋಷಸ್ಸುನಿಂದಿತಃ ॥	III. 156
500 521	ಸೂ.	ಶ್ಲೇಷಃ ಪ್ರಸಾದಃ ಸಮತಾ । ಮಾಧುರ್ಯಂ ಸುಕುಮಾರತಾ॥ ಅರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿರುದಾರತ್ವ । ಮೋಜಃಕಾಂತಿಸಮಾಧಯಃ ॥	I. 41
		ಇತಿ ವೈದರ್ಭಮಾರ್ಗಸ್ಯ। ಪ್ರಾಣಾ ದಶ ಗುಣಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ॥ ಏಷಾಂ ವಿಪರ್ಯಯಃ ಪ್ರಾಯೋ ದೃಶ್ಯತೇ ಗೌಡವರ್ತ್ಮನಿ॥	I. 42
501	ಸೂ.	ಸಮಂ ಬಂಧೇಷ್ವವಿಷಮಂ । ತೇ ಮೃದುಸ್ಫುಟಮಧ್ಯಮಾಃ ॥ ಬಂಧಾ ಮೃದುಸ್ಫುಟೋನ್ಮಿಶ್ರ । ವರ್ಣವಿನ್ಯಾಸಯೋನಯಃ॥	I. 47
505	ಸೂ.	ಶ್ಲಿಷ್ಟಮಸ್ಪೃಷ್ಟಶೈಥಿಲ್ಯ । ಮಲ್ಪಪ್ರಾಣಾಕ್ಷರೋತ್ತರಂ ॥	I. 43
		ಅರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿರನೇಯತ್ವ । ಮರ್ಥಸ್ಯ . . . . . . ॥	I. 73
512	ಸೂ.	ಪ್ರಸಾದವತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧಾರ್ಥಂ । ಪ್ರತೀತಿಸುಭಗಂ ವಚಃ ॥	I. 45
		ಅನಿಷ್ಠುರಾಕ್ಷರಪ್ರಾಯಂ । ಸುಕುಮಾರಮಿಹೇಷ್ಯತೇ ॥	I. 69
515	ಸೂ.	ಓಜಸ್ಸಮಾಸಭೂಯಸ್ತ್ವಂ ।	I. 80
		ಶ್ಲಾಘ್ಯೈರ್ವಿಶೇಷಣೈರ್ಯುಕ್ತ । ಮುದಾರಂ ಕೈಶ್ಚಿದಿಷ್ಯತೇ॥	I. 79
519	ಸೂ.	ಅನ್ಯಧರ್ಮಸ್ತತೋನ್ಯತ್ರ । ಲೋಕಸೀಮಾನುರೋಧಿನಾ ॥ ಸಮ್ಯಗಾಧೀಯತೇ ಯತ್ರ । ಸಸಮಾಧಿಃ ಸ್ಮೃತೋ ಯಥಾ ॥	I. 93
525	ಸೂ.	ಅವ್ಯಪೇತವ್ಯಪೇತಾತ್ಮಾ । ವ್ಯಾವೃತ್ತಿರ್ವರ್ಣಸಂಹತೇಃ ॥ ಯಮಕಂ ತಚ್ಚ ಪಾದಾನಾ । ಮಾದಿಮಧ್ಯಾಂತಗೋಚರಂ॥	III. 1
555	ಸೂ.	ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿರನುಪ್ರಾಸಃ । ಪಾದೇಷು ಚ ಪದೇಷು ಚ ॥ ಪೂರ್ವಾನುಭವಸಂಸ್ಕಾರ । ಬೋಧಿನೀ ಯದ್ಯದೂರತಾ ॥	I. 55
593	ಸೂ.	ಕ್ರೀಡಾಗೋಷ್ಠೀವಿನೋದೇಷು । ತಜ್ಜ್ಞೈರಾಕೀರ್ಣ ಮಂತ್ರಣೇ ॥ ಪರವ್ಯಾಮೋಹನೇ ಚಾಪಿ । ಸೋಪಯೋಗಾಃ ಪ್ರಹೇಲಿಕಾಃ॥	III. 97
610	ಉ.	ಕಂಠೇ ಕಾಲಃ ಕರಸ್ಥೇನ । ಕಪಾಲೇನೇಂದುಶೇಖರಃ ॥ ಜಟಾಭಿಃ ಸ್ನಿಗ್ಧತಾಮ್ರಾಭಿ । ರಾವಿರಾಸೀದ್ವೃಷಧ್ವಜಃ ॥	II. 12
612	ಉ.	ಬಧ್ನನ್ನಂಗೇಷು ರೋಮಾಂಚಂ। ಕುರ್ವನ್ ಮನಸಿ ನಿರ್ವೃತಿಂ॥ ನೇತ್ರೇ ಚಾಮೀಲಯನ್ನೇಷ । ಪ್ರಿಯಾಸ್ಪರ್ಶಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ॥	II. 11
621	ಸೂ.	ಅರ್ಥಮಿಷ್ಟಮನಾಖ್ಯಾಯ । ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಸ್ಯೈವ ಸಿದ್ಧಯೇ ॥ ಯತ್ಪ್ರಕಾರಾಂತರಾಖ್ಯಾನಂ । ಪರ್ಯಾಯೋಕ್ತಂ ತದಿಷ್ಯತೇ॥	II. 295
629	ಉ.	ಅನಭ್ಯಾಸೇನ ವಿದ್ಯಾನಾಂ । ಮಸಂಸರ್ಗೇಣ ಧೀಮತಾಂ ॥ ಅನಿಗ್ರಹೇಣ ಚಾಕ್ಷಾಣಾಂ । ಜಾಯತೇ ವ್ಯಸನಂ ನೃಣಾಂ॥	II. 247
637	ಉ.	ಕದಾ ನೌ ಸಂಗಮೋ ಭಾವೀ। ತ್ಯಾಕೀರ್ಣೇ ವಕ್ತುಮಕ್ಷಮಂ॥ ಅವೇಕ್ಷ್ಯ ಕಾಂತಮಬಲಾ । ಲೀಲಾಪದ್ಮಂ ನ್ಯಮೀಲಯತ್॥	II. 261
639	ಸೂ.	ಲೇಶೋ ಲೇಶೇನ ನಿರ್ಭಿನ್ನ । ವಸ್ತುರೂಪನಿಗೂಹನಂ ॥	II. 265
642	ಸೂ.	ಶಬ್ದೋಪಾತ್ತೇ ಪ್ರತೀತೇ ವಾ । ಸಾದೃಶ್ಯೇ ವಸ್ತುನೋ ರ್ದ್ವಯೋಃ॥ ತತ್ರ ಯದ್ಭೇದಕಥನಂ ವ್ಯತಿರೇಕಃ ಸ ಕಥ್ಯತೇ	II. 180

ಕಾ॥ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ			ಶ್ಲೋಕಸಂಖ್ಯೆ.
643	ಉ.	ತ್ವಂ ಸಮುದ್ರಶ್ಚ ದುರ್ವಾರೌ । ಮಹಾಸತ್ವೌ ಸತೇಜಸೌ ॥ ಅಯಂ ತು ಯುವಯೋರ್ಭೇದಃ । ಸಜಡಾತ್ಮಾ ಪಟುರ್ಭವಾನ್ ॥	II. 185
654	ಉ.	ಮಾನಮಸ್ಯಾ ನಿರಾಕರ್ತುಂ । ಪಾದಯೋರ್ಮೇ ಪತಿಷ್ಯತಃ ॥ ಉಪಕಾರಾಯ ದಿಷ್ಟ್ಯೈತ । ದುದೀರ್ಣಂ ಘನಗರ್ಜಿತಂ ॥	II. 299
655	ಉ.	ವಿಕಸಂತಿ ಕದಂಬಾನಿ । ಸ್ಫುಟಂತಿ ಕುಟಜದ್ರುಮಾಃ । ಉನ್ಮೀಲಂತಿ ಚ ಕಂದಲ್ಯೋ । ದಲಂತಿ ಕಕುಭಾನಿ ಚ ॥	II. 117
679	ಸೂ.	ನ ಲಿಂಗವಚನೇ ಭಿನ್ನೇ । ನ ಹೀನಾಧಿಕತಾಪಿ ವಾ ॥ ಉಪಮಾದೂಷಣಾಯಾಲಂ । ಯತ್ರೋದ್ವೇಗೋನಧೀಮತಾಂ ॥	II. 51
682	ಉ.	ಖದ್ಯೋತೋ ಭಾತಿ ಭಾನುವತ್ ॥	II. 55
685	ಸೂ.	ವಸ್ತು ಕಿಂಚಿದುಪನ್ಯಸ್ಯ । ನ್ಯಸನಾತ್ತತ್ಸಧರ್ಮಣಃ ॥	II. 46
		ಸಾಮ್ಯಪ್ರತೀತಿರಸ್ತೀತಿ । ಪ್ರತಿವಸ್ತೂಪಮಾ ಯಥಾ । ಉಪಮೈವ ತಿರೋಭೂತ । ಭೇದಾ ರೂಪಕಮುಚ್ಯತೇ ॥	II. 66
686	ಉ.	ನೈಕೋಪಿ ತ್ವಾದೃಶೋದ್ಯಾಪಿ । ಜಾಯಮಾನೇಷು ರಾಜಸು ॥ ನನು ದ್ವಿತೀಯೋ ನಾಸ್ತ್ಯೇವ । ಪಾರಿಜಾತಸ್ಯ ಪಾದಪಃ ॥	II. 47
690	ಉ.	ಅಕಸ್ಮಾದೇವ ತೇ ಚಂಡಿ । ಸ್ಫುರಿತಾಧರಪಲ್ಲವಂ ॥	II. 71
		ಮುಖಂ ಮುಕ್ತಾರುಚೋ ಧತ್ತೇ । ಘರ್ಮಾಂಭಃಕಣಮಂಜರೀಃ ॥	II. 73
691	ಉ.	ವಲ್ಗಿತಭ್ರು ಗಲದ್ಘರ್ಮ । ಜಲಮಾಲೋಹಿತೇಕ್ಷಣಂ । ವಿವೃಣೋತಿ ಮದಾವಸ್ಥಾ । ಮಿದಂ ವದನಪಂಕಜಂ ॥ ಮದರಕ್ತ ಕಪೋಲೇನ । ಮನ್ಮಥಸ್ತ್ವನ್ಮುಖೇಂದುನಾ । ನರ್ತಿತಭ್ರೂಲತೇನಾಲಂ । ಮರ್ದಿತುಂ ಭುವನತ್ರಯಂ ।	II. 80
697	ಸೂ.	ಪ್ರತಿಷೇಧೋಕ್ತಿರಾಕ್ಷೇಪಃ ।	II. 120
708	ಸೂ.	ಅಪಹ್ನುತಿರಪಹ್ನುತ್ಯ । ಕಿಂಚಿದನ್ಯಾರ್ಥದರ್ಶನಂ ॥	II. 304
720	ಉ.	ಸಂಗತಾನಿ ಮೃಗಾಕ್ಷೀಣಾಂ । ತಡಿದ್ವಿಲಸಿತಾನಿ ಚ ॥ ಕ್ಷಣದ್ವಯಂ ನ ತಿಷ್ಠಂತಿ । ಘನಾರಬ್ಧಾನ್ಯಪಿ ಸ್ವಯಂ ॥	II. 332
722	ಉ.	ಸುಖಂ ಜೀವಂತಿ ಹರಿಣಾ । ವನೇಷ್ವಪರಸೇವಿನಃ ॥ ಅನ್ನೈರಯತ್ನಸುಲಭೈ । ಸ್ತೃಣದರ್ಭಾಂಕುರಾದಿಭಿಃ ॥	II. 341
729	ಉ.	ತನುಮಧ್ಯಂ ಪೃಥುಶ್ರೋಣಿ । ರಕ್ತೌಷ್ಠಮಸಿತೇಕ್ಷಣಂ । ನತನಾಭಿ ವಪುಃ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ । ಕಂ ನ ಹಂತ್ಯುನ್ನತಸ್ತನಂ ॥	II. 336
737	ಉ.	ಅನಂಜಿತಾಸಿತಾ ದೃಷ್ಟಿ । ಭ್ರೂರನಾವರ್ಜಿತಾನತಾ । ಅರಂಜಿತೋರುಣಶ್ಚಾಯ । ಮಧರಸ್ತವ ಸುಂದರಿ ॥	II. 201
751	ಉ.	ಏಕಚಕ್ರೋ ರಥೋ ಯಂತಾ । ವಿಕಲೋ ವಿಷಮಾ ಹಯಾಃ ॥ ಆಕ್ರಾಮತ್ಯೇವ ತೇಜಸ್ವೀ । ತಥಾಪ್ಯರ್ಕೋ ನಭಸ್ತಲಂ ॥	II. 328
755	ಸೂ.	ಯದಿ ನಿಂದನ್ನಿವ ಸ್ತೌತಿ । ವ್ಯಾಜಸ್ತುತಿರಸೌ ಸ್ಮೃತಾ ॥	II. 343
758	ಉ.	ಭುಜಂಗಭೋಗಸಂಸಕ್ತಾ । ಕಲತ್ರಂ ತವ ಮೇದಿನೀ ॥ ಅಹಂಕಾರಃ ಪರಾಂ ಕೋಟಿ । ಮಾರೋಹತಿ ಕುತಸ್ತವ ॥	II. 346
761	ಉ.	ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಾನುರಕ್ತಾಪಿ । ದೃಷ್ಟಿಃ ಕರ್ಣಾವಲಂಬಿನೀ ॥	II. 339
766	ಉ.	ಅಚ್ಯುತೋಪ್ಯವೃಷಚ್ಛೇದೀ ।	II. 322

ಕಾ॥ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.			ಶ್ಲೋಕಸಂಖ್ಯೆ.
770	ಸೂ.	ನಾನಾಲಂಕಾರಸಂಸೃಷ್ಟಿಃ । ಸಂಕೀರ್ಣಂ ತು ನಿಗದ್ಯತೇ ॥	II. 359
		ಅಂಗಾಂಗಿಭಾವಾವಸ್ಥಾನಂ । ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸಮಕಕ್ಷತಾ ॥	
		ಇತ್ಯಲಂಕಾರಸಂಸೃಷ್ಟೇ । ರ್ಲಕ್ಷಣೀಯಾ ದ್ವಯೀ ಗತಿಃ ॥	II. 360
772	ಸೂ.	ಪ್ರೇಯಃ ಪ್ರಿಯತರಾಖ್ಯಾನಂ।	II. 275
		ಊರ್ಜಸ್ವಿ ರೂಢಾಹಂಕಾರಂ ।	
776	ಸೂ.	ತದ್ಭಾವಿಕಮಿತಿ ಪ್ರಾಹುಃ । ಪ್ರಬಂಧವಿಷಯಂ ಗುಣಂ ॥	II. 364
		ಭಾವಃ ಕವೇರಭಿಪ್ರಾಯಃ । ಕಾವ್ಯೇಷ್ವಸ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಿಃ ॥	
		....	
		ಭಾವಾಯತ್ತಮಿದಂ ಸರ್ವ । ಮಿತಿ ತದ್ಭಾವಿಕಂ ವಿದುಃ ॥	II. 366
939	ಸೂ.	ಗದ್ಯಂ ಪದ್ಯಂ ಚ ಮಿಶ್ರಂ ಚ । ತತ್ತ್ರಿಧೈವ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಂ ॥	I. 11
		ಅಪಾದಃ ಪದಸಂತಾನೋ । ಗದ್ಯಮಾಖ್ಯಾಯಿಕಾ ಕಥಾ ॥	I. 23
		ಇತಿ ತಸ್ಯ ಪ್ರಭೇದೌ ದ್ವೌ ।	
950	ಸೂ.	ಸರ್ಗಬಂಧೋ ಮಹಾಕಾವ್ಯಂ ।	I. 14
		ಗದ್ಯಪದ್ಯಮಯೀ ಕಾಚಿತ್ । ಚಂಪೂರಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ ॥	I. 31
956	ಸೂ.	ನಗರಾರ್ಣವಶೈಲರ್ತು । ಚಂದ್ರಾರ್ಕೋದಯವರ್ಣನೈಃ ॥	I. 16
		ಉದ್ಯಾನಸಲಿಲಕ್ರೀಡಾ । ಮಧುಪಾನರತೋತ್ಸವೈಃ ॥	
		....	
		ಅಲಂಕೃತಮಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಂ । ರಸಭಾವನಿರಂತರಂ ॥	I. 18
		....	I. 19
		ಕಾವ್ಯಂ	

---

(3) ರುದ್ರಟನ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ

429		ಶಬ್ದಾರ್ಥಯೋರಿತಿ ನಿರೂಪ್ಯ ವಿಭಕ್ತರೂಪಾ ।	XI. 36
		ದೋಷಾ ಗುಣಾಂಶ್ಚ ನಿಪುಣೋ ವಿಸೃಜನ್ನಸಾರಂ ॥	
		ಸಾರಂ ಸಮಾಹಿತಮನಾಃ ಪರಮಾದದಾನಃ ।	
		ಕುರ್ವೀತ ಕಾವ್ಯಮವಿನಾಶಿ ಯಶೋಧಿಗಂತುಂ ॥	
430	ಸೂ.	ನನು ಶಬ್ದಾರ್ಥೌ ಕಾವ್ಯಂ .... ।	II. 1
431	ಸೂ.	ಶಬ್ದಾನಾಮತ್ರ ಸದಾನೇಕಾರ್ಥಾನಾಂ ಪ್ರಯುಜ್ಯಮಾನಾನಾಂ ॥	VI. 9
		ನಿಶ್ಚೀಯತೇ ಹಿ ಸೋರ್ಥಃ ಪ್ರಕರಣಶಬ್ದಾಂತರಾಭಿನಯೈಃ ॥	
434	ಉ.	ಸಾ ಸುಂದರ ತವ ವಿರಹೇ ಸುತನುರಿಯನ್ಮಾತ್ರಲೋಚನಾ ಸಪದಿ ।	VI. 10
		ಏತಾವತೀಮವಸ್ಥಾಂ ಯಾತಾ ದಿವಸೈರಿಯನ್ಮಾತ್ರೈಃ ॥	
435	ಸೂ.	ಅಸಮರ್ಥಮಪ್ರತೀತಂ ವಿಸಂಧಿ ವಿಪರೀತಕಲ್ಪನಂ ಗ್ರಾಮ್ಯಂ॥	VI. 2
		ಅವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಚ ದೇಶ್ಯಂ ಪದಮಿತಿ ಸಮ್ಯಗ್ಘವೇದ್ದುಷ್ಟಂ ॥	

ಕಾ॥ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ			ಶ್ಲೋಕಸಂಖ್ಯೆ.
436	ಸೂ.	ಪದಮಿದಮಸಮರ್ಥಂ ಸ್ಯಾದ್ವಾಚಕಮರ್ಥಸ್ಯ ತಸ್ಯ ನಚ ವಕ್ತುಂ ॥ ತಂ ಶಕ್ನೋತಿ ತಿರೋಹಿತತತ್ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ನಿಮಿತ್ತೇನ ॥	VI. 3
439	ಸೂ.	ಯಸ್ಯಾದಿಪದೇನ ಸಮಂ ಸಂಧಿರ್ನಭವೇದ್ಭವೇದ್ವಿರುದ್ಧೋ ವಾ । ತದಿತಿ ವಿಸಂಧಿ	VI. 14
452	ಸೂ.	ಅನುಕರಣಭಾವಮವಿಕಲಮಸಮರ್ಥಾದಿಸ್ವರೂಪತೋಗಚ್ಛತ್ ॥ ನ ಭವತಿ ದುಷ್ಟಮತಾದೃಗ್ವಿಪರೀತಕ್ಲಿಷ್ಟವರ್ಣಂ ಚ ॥	VI. 47
453	ಸೂ.	ವಾಕ್ಯಂ ತತ್ರಾಭಿಮತಂ ಪರಸ್ಪರಂ ಸವ್ಯಪೇಕ್ಷವೃತ್ತೀನಾಂ ॥ ಸಮುದಾಯಃ ಶಬ್ದಾನಾಮೇಕಪರಾಣಾಮನಾಕಾಂಕ್ಷಃ ॥	II. 7
		ಅನ್ಯೂನಾಧಿಕವಾಚಕಸುಕ್ರಮಪುಷ್ಪಾರ್ಥಶಬ್ದಚಾರುಪದಂ । ಕ್ಷೋದಕ್ಷಮಮಕ್ಷೂಣಂ ಸುಮತಿರ್ವಾಕ್ಯಂ ಪ್ರಯುಂಜೀತ॥	II. 8
457	ಉ.	ಕಿಮಿತಿ ನ ಪಶ್ಯಸಿ ಕೋಪಂ ಪಾದಗತಂ ಬಹುಗುಣಂ ಗೃಹಾಣೈನಂ । ನನು ಮುಂಚ ಹೃದಯನಾಥಂ ಕಂಠೇ ಮನಸಸ್ತಮೋರೂಪಂ॥	VI. 42
459	ಸೂ.	ವಕ್ತಾ ಹರ್ಷಭಯಾದಿಭಿರಾಕ್ಷಿಪ್ತಮನಾಸ್ತಥಾ ಸ್ತುವನ್ನಿಂದನ್ । ಯತ್ಪದಮಸಕೃದ್ಬ್ರೂಯಾತ್ತತ್ಪುನರುಕ್ತಂ ನ ದೋಷಾಯ ॥	VI. 29
524	ಸೂ.	ವಕ್ರೋಕ್ತಿರನುಪ್ರಾಸೋಯಮಕಂ ಶ್ಲೇಷಸ್ತಥಾಪರಂಚಿತ್ರಂ। ಶಬ್ದಸ್ಯಾಲಂಕಾರಾಃ .... ॥	II. 13
560	ಸೂ.	ಸರ್ವೈರುಪರಿ ಸಕಾರಃ ಸರ್ವೇ ರೇಣೋಭಯತ್ರಸಂಯುಕ್ತಾಃ। ಏಕತ್ರಾಪಿ ಹಕಾರಃ ಪರುಷಾಯಾಂ ಸರ್ವಥಾ ಚ ಶಷೌ ॥	II. 26
562	ಸೂ.	ನಿಜವರ್ಗ್ಯಾಂತ್ಯೈಸ್ತ್ರಿವರ್ಗ್ಯಾಃ ಸಂಯುಕ್ತಾ ಉಪರಿ ಸಂತಿ ಮಧುರಾಯಾಂ । ತದ್ಯುಕ್ತಶ್ಚ ಲಕಾರೋ ರಣೌ ಚ ಹ್ರಸ್ವಸ್ವರಾಂತರಿತೌ ॥	II. 20
563	ಉ.	ಅನಣುರಣನ್ಮಣಿಮೇಖಲಮವಿರತಶಿಂಜಾನಮಂಜುಮಂಜೀರಂ ಪರಿಸರಣಮರುಣಚರಣೇ ರಣರಣಕಮಕಾರಣಂ ಕುರುತೇ ॥	II. 23
568	ಸೂ.	ಭಂಗ್ಯಂತರಕೃತತತ್ಕ್ರಮವರ್ಣನಿಮಿತ್ತಾನಿ ವಸ್ತುರೂಪಾಣಿ। ಸಾಂಕಾನಿ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ಚ ರಚ್ಯಂತೇ ಯತ್ರ ತಚ್ಚಿತ್ರಂ ॥	V. 1
569	ಸೂ.	ತಚ್ಚಕ್ರಖಡ್ಗಮುಸಲೈರ್ಬಾಣಾಸನಶಕ್ತಿಶೂಲಹಲೈಃ । ಚತುರಂಗಪೀಠವಿರಚಿತರಥತುರಗಗಜಾದಿಪದಪಾಠೈಃ ॥	V. 2
		ಅನುಲೋಮಪ್ರತಿಲೋಮೈರರ್ಧಭ್ರಮಮುರಜಸರ್ವತೋಭದ್ರೈಃ ॥ ಇತ್ಯಾದಿಭಿರನ್ಯೈರಪಿ ವಸ್ತುವಿಶೇಷಾಕೃತಿಪ್ರಥಮೈಃ ॥	V. 3
		ಭೇದೈರ್ವಿಭಿದ್ಯಮಾನಂ ಸಂಖ್ಯಾತುಮನಂತಮಸ್ತಿ ನೈತದಲಂ।	V. 4
570 587	ಸೂ.	ಮಾತ್ರಾಬಿಂದುಚ್ಯುತಕೇ ಪ್ರಹೇಲಿಕಾ ಕಾರಕಕ್ರಿಯಾಗೂಢೇ॥	V. 24
593	ಸೂ.	ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಾದಿ ಚಾನ್ಯತ್ಕ್ರೀಡಾಮಾತ್ರೋಪಯೋಗಮಿದಂ ॥	V. 24

ಕಾ॥ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ			ಶ್ಲೋಕಸಂಖ್ಯೆ.
593	ಸೂ.	ಸ್ಪಷ್ಟಪ್ರಚ್ಛನ್ನಾರ್ಥಾ ಪ್ರಹೇಲಿಕಾ ವ್ಯಾಹೃತಾರ್ಥಾ ಚ ॥	V. 25
610	ಸೂ.	ವಕ್ತ್ರಾ ತದನ್ಯಥೋಕ್ತಂ ವ್ಯಾಚಷ್ಟೇ ಚಾನ್ಯಥಾ ತದುತ್ತರದಃ।	II. 14
		ವಚನಂ ಯತ್ಪದಭಂಗೈರ್ಜ್ಞೇಯಾ ಸಾ ಶ್ಲೇಷವಕ್ರೋಕ್ತಿಃ ॥	
604	ಉ.	ಶಲ್ಯಮಪಿ ಸ್ಫುಲದಂತಃ ಸೋಢುಂ ಶಕ್ಯೇತ ಹಾಲಹಲದಿಗ್ಧಂ ।	II. 17
		ಧೀರೈರ್ನಪುನರಕಾರಣಕುಪಿತಖಲಾಲೀಕದುರ್ವಚನಂ ॥	
605	ಸೂ.	ಅರ್ಥಸ್ಯಾಲಂಕಾರಾ ವಾಸ್ತವಮೌಪಮ್ಯಮತಿಶಯಃ ಶ್ಲೇಷಃ।	VII. 9
606	ಸೂ.	ವಾಸ್ತವಮಿತಿ ತಜ್ಜ್ಞೇಯಂ ಕ್ರಿಯತೇ ವಸ್ತುಸ್ವರೂಪಕಥನಂ ಯತ್ ।	VII. 10
		ಪುಷ್ಟಾರ್ಥಮವಿಪರೀತಂ ನಿರುಪಮಮನತಿಶಯಮಶ್ಲೇಷಂ ॥	
607	ಸೂ.	ತಸ್ಯ ಸಹೋಕ್ತಿಸಮುಚ್ಚಯಜಾತಿಯಥಾಸಂಖ್ಯಭಾವಪರ್ಯಾಯಾಃ ।	VII. 11
		ವಿಷಮಾನುಮಾನದೀಪಕಪರಿಕರಪರಿವೃತ್ತಿಪರಿಸಂಖ್ಯಾಃ ॥	
		ಹೇತುಃ ಕಾರಣಮಾಲಾ ವ್ಯತಿರೇಕೋನ್ಯೋನ್ಯಮುತ್ತರಂ ಸಾರಂ ।	VII. 12
		ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಲೇಶೋವಸರೋ ಮೀಲತಮೇಕಾವಲೀ ಭೇದಾಃ॥	
613	ಸೂ.	ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ನಿರಪೇಕ್ಷೌ ಯಾವರ್ಥಾವೇಕಕಾಲಮೇಕವಿಧೌ।	VII. 17
		ಭವತಸ್ತತ್ಕಥನಂ ಯತ್ಸಾಪಿ ಸಹೋಕ್ತಿಃ ಕಿಲೇತ್ಯಪರೇ ॥	
616	ಉ.	ಏಕಾಕಿನೀ ಯದಬಲಾ ತರುಣೀ ತಥಾಹ ।	VII. 41
		ಮಸ್ಮಿನ್ ಗೃಹೇ ಗೃಹಪತಿಶ್ಚ ಗತೋ ವಿದೇಶಂ ॥	
		ಕಿಂ ಯಾಚಸೇ ತದಿಹ ವಾಸಮಿಯಂ ವರಾಕೀ ।	
		ಶ್ವಶ್ರೂರ್ಮಮಾಂಧಬಧಿರಾ ನನು ಮೂಢ ಪಾಂಥ॥	
617	ಸೂ.	ನಿರ್ದಿಶ್ಯಂತೇ ಯಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥಾವಿವಿಧಾಯಯೈವ ಪರಿಪಾಟ್ಯಾ।	VII. 34
		ಪುನರಪಿ ತತ್ಪ್ರತಿಬದ್ಧಾಸ್ತಯೈವ ತತ್ಸ್ಯಾದ್ಯಥಾಸಂಖ್ಯಂ ॥	
623	ಉ.	ಸಲಿಲಂ ವಿಕಾಸಿಕಮಲಂ ಕಮಲಾನಿ ಸುಗಂಧಿಮಧುಸಮೃದ್ಧಾನಿ।	VII. 110
		ಮಧುಲೀನಾಲಿಕುಲಾಕುಲಮಲಿಕುಲಮಪಿ ಮಧುರರಣಿತಮಿಹ ॥	
625	ಸೂ.	ಹೇತುಮತಾ ಸಹ ಹೇತೋರಭಿಧಾನಮಭೇದಕೃದ್ಭವೇದ್ಯತ್ರ।	VII. 82
		ಸೋಲಂಕಾರೋ ಹೇತುಃ ಸ್ಯಾದನ್ಯೇಭ್ಯಃ ಪೃಥಗ್ಭೂತಃ ॥	
628	ಉ.	ವಿನಯೇನ ಭವತಿ ಗುಣವಾನ್ಗುಣವತಿ ಲೋಕೋನುರಜ್ಯತೇ ಸಕಲಃ ।	VII. 85
		ಅಭಿಗಮ್ಯತೇನುರಕ್ತಃ ಸಸಹಾಯೋ ಯುಜ್ಯತೇ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾ ।	
636	ಉ.	ಸಾವಜ್ಞಮಾಗಮಿಷ್ಯನ್ನೂನಂ ಪತಿತೋಸಿ ಪಾದಯೋಸ್ತಸ್ಯಾಃ।	VII. 57
		ಕಥಮನ್ಯಥಾ ಲಲಾಟೇ ಯಾವಕರಸತಿಲಕಪಙ್ಕ್ತಿರಿಯಂ ॥	
638	ಉ.	ವಚನಮುಪಚಾರಗರ್ಭಂ ದೂರಾದುದ್ಗಮನಮಾಸನಂ ಸಕಲಂ।	VII. 58
		ಇದಮದ್ಯ ಮಯಿ ತಥಾತೇ ಯಥಾಸಿ ನೂನಂ ಪ್ರಿಯೇ ಕುಪಿತಾ॥	
642	ಸೂ.	ಆದೌ ಮಧ್ಯೇಂತೇ ವಾ ವಾಕ್ಯೇ ತತ್ಸಂಸ್ಥಿತಂ ಚ ದೀಪಯತಿ।	VII. 65
		ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಾನಿತಿ ಭೂಯಸ್ತ್ರಿಧೈತದೇವಂ ಭವೇತ್ ಷೋಢಾ॥	

ಕಾ॥ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ. ಶ್ಲೋಕಸಂಖ್ಯೆ.

661 ಸೂ. ತನ್ಮೀಲಿತಮಿತಿ ಯಸ್ಮಿನ್ಸಮಾನಚಿಹ್ನೇನ ಹರ್ಷಕೋಪಾದಿ । VII. 106
ಅಪರೇಣ ತಿರಸ್ಕ್ರಿಯತೇ ನಿತ್ಯೇನಾಗಂತುಕೇನಾಪಿ ॥

662 ಉ. ತಿರ್ಯಕ್ಪ್ರೇಕ್ಷಣತರಲೇ ಸುಸ್ನಿಗ್ಧೇ ಚ ಸ್ವಭಾವತಸ್ತಸ್ಯಾಃ । VII. 107
ಅನುರಾಗೋ ನಯನಯುಗೇ ಸನ್ನಪಿ ಕೇನೋಪಲಕ್ಷ್ಯೇತ ॥

663 ಉ. ಮದಿರಾಮದಧರಪಾಟಲಕಪೋಲತಲಲೋಚನೇಷು ವದನೇಷು VII, 108
ಕೋಪೋ ಮನಸ್ವಿನೀನಾಂ ನ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ ಕಾಮಿಭಿಃ ಪ್ರಭವನ್ ॥

665 ಸೂ. ಉಪಮೋತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾರೂಪಕಮಪಹ್ನುತಿಃ ಸಂಶಯಃ ಸಮಾಸೋಕ್ತಿಃ । VIII. 2
ಮತಮುತ್ತರಮನ್ಯೋಕ್ತಿಃ ಪ್ರತೀಪಮರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸಃ ॥
ಉಭಯನ್ಯಾಸಭ್ರಾಂತಿಮದಾಕ್ಷೇಪಪ್ರತ್ಯನೀಕದೃಷ್ಟಾಂತಾಃ ।
ಪೂರ್ವಸಹೋಕ್ತಿಸಮುಚ್ಚಯಸಾಮ್ಯಸ್ಮರಣಾನಿ ತದ್ಭೇದಾಃ ॥

669 ಉ. ಕಮಲಮಿವ ಚಾರು ವದನಂ ಮೃಣಾಲಮಿವ ಕೋಮಲಂ ಭುಜಾಯುಗಲಂ । VIII. 3
ಅಲಿಮಾಲೇವ ಸುನೀಲಾ ತವೈವ ಮದಿರೇಕ್ಷಣೇ ಕಬರೀ ॥

675 ಉ. ಮುಖಮಾಪೂರ್ಣಕಪೋಲಂ ಮೃಗಮದಲಿಖಿತಾರ್ಧಪತ್ರಲೇಖಂ ತೇ । VIII. 6
ಭಾತಿ ಲಸತ್ಸಕಲಕಲಂ ಸ್ಫುಟಲಾಂಛನಮಿಂದುಬಿಂಬಮಿವ ॥

697 ಸೂ. ಸಕಲಸಮಾನವಿಶೇಷಣಮೇಕಂ ಯತ್ರಾಭಿಧೀಯಮಾನಂಸತ್ VIII. 14
ಉಪಮಾನಮೇವ ಗಮಯೇದುಪಮೇಯಂ ಸಾ ಸಮಾಸೋಕ್ತಿಃ ॥

701 ಸೂ. ಅಸಮಾನವಿಶೇಷಣಮಪಿ ಯತ್ರ ಸಮಾನೇತಿವೃತ್ತಮುಪಮೇಯಂ । VIII. 67
ಉಕ್ತೇನ ಗಮ್ಯತೇ ಪರಮುಪಮಾನೇನೇತಿ ಸಾನ್ಯೋಕ್ತಿಃ ॥

703 ಉ. ಮುಕ್ತ್ವಾ ಸಲೀಲಹಂಸಂ ವಿಕಸಿತಕಮಲೋಜ್ಜ್ವಲಂ ಸರಸ್ಸರಸಂ । VIII. 74
ಬಕಲುಲಿತಜಲಂ ಪಲ್ವಲಮಭಿಲಷಸಿ ಸಖೇ ನ ಹಂಸೋಸಿ ॥

704 ಸೂ. ಅರ್ಥವಿಶೇಷಃ ಪೂರ್ವಂ ಯಾದೃಙ್ನ್ಯಸ್ತೋ ವಿವಕ್ಷಿತೇತರಯೋಃ । VIII. 75
ತಾದೃಶಮನ್ಯಂ ನ್ಯಸ್ಯೇದ್ಯತ್ರ ಪುನಸ್ಸೋತ್ರ ದೃಷ್ಟಾಂತಃ ॥

705 ಉ. ತ್ವಯಿ ದೃಷ್ಟ ಏವ ತಸ್ಯಾ ನಿರ್ವಾತಿ ಮನೋ ಮನೋಭವಜ್ವಲಿತಂ । VIII. 94
ಆಲೋಕೇ ಹಿ ಸಿತಾಂಶೋರ್ವಿಕಸತಿ ಕುಮುದಂ ಕುಮುದ್ವತ್ಯಾಃ ॥ VIII. 95

707 ಉ. ಕಿಂ ಮರಣಂ ದಾರಿದ್ರ್ಯಂ ಕೋ ವ್ಯಾಧಿರ್ಜೀವಿತಂ ದರಿದ್ರಸ್ಯ। VIII. 73
ಕಃ ಸ್ವರ್ಗಃ ಸನ್ಮಿತ್ರಂ ಸುಕಲತ್ರಂ ಸುಪ್ರಭುಃ ಸುಸುತಃ ॥

713 ಸೂ. ವಸ್ತುವಿಶೇಷಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರತಿಪತ್ತಾ ಸ್ಮರತಿ ಯತ್ರ ತತ್ಸದೃಶಂ। VIII. 109
ಕಾಲಾಂತರಾನುಭೂತಂ ವಸ್ತ್ವಂತರಮಿತ್ಯದಃ ಸ್ಮರಣಂ ॥

ಕಾ॥ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ. ಶ್ಲೋಕಸಂಖ್ಯೆ.

717 ಸೂ. ಯತ್ರಾನುಕಂಪ್ಯತೇ ಸಮಮುಪಮಾನೇ ನಿಂದ್ಯತೇ ವಾಪಿ । VIII. 76
ಉಪಮೇಯಮಿತಿಸ್ತೋತುಂದುರವಸ್ಥಾಮಿತಿಪ್ರತೀಪಂಸ್ಯಾತ್॥

718 ಉ. ವದನಮಿದಂ ಸಮಮಿಂದೋಃ ಸುಂದರಮಪಿ ತೇ ಕಥಂ ಚಿರಂ ನ ಭವೇತ್ । VIII. 77
ಮಲಿನಯತಿ ಯತ್ಕಪೋಲೌ ಲೋಚನಸಲಿಲಂಹಿ ಕಜ್ಜಲವತ್ ॥

719 ಉ. ಗರ್ವಮಸಂವಾಹ್ಯಮಿಮಂ ಲೋಚನಯುಗಲೇನ ವಹಸಿ ಕಿಂ ಭದ್ರೇ । VIII. 78
ಸಂತೀದೃಶಾನಿ ದಿಶಿ ದಿಶಿ ಸರಸ್ಸು ನನು ನೀಲನಲಿನಾನಿ ॥

726 ಸೂ. ಪೂರ್ವವಿಶೇಷೋತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾವಿಭಾವನಾತದ್ಗುಣಾಧಿಕವಿರೋಧಾಃ IX. 2
ವಿಷಮಾಸಂಗತಿಪಿಹಿತವ್ಯಾಘಾತಾಹೇತವೋ ಭೇದಾಃ ॥

727 ಸೂ. ಯಸ್ಮಿನ್ ದ್ರವ್ಯಾದೀನಾಂಪರಸ್ಪರಂಸರ್ವಥಾವಿರುದ್ಧಾನಾಂ। IX. 30
ಏಕತ್ರಾವಸ್ಥಾನಂ ಸಮಕಾಲಂ ಭವತಿ ಸ ವಿರೋಧಃ ॥

736 ಸೂ. ಯತ್ರಾತಿಪ್ರಬಲತಯಾ ಗುಣಸ್ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಮಸಮಾನಂ। IX. 50
ಅರ್ಥಾಂತರಂ ಪಿದಧ್ಯಾದಾವಿರ್ಭೂತಮಪಿ ತತ್ಪಿಹಿತಂ ॥

739 ಉ. ಪ್ರಿಯತಮವಿಯೋಗಜನಿತಾ ಕೃಶತಾ ಕಥಮಿವ ತವೇಯ ಮಂಗೇಷು । IX. 51
ಲಸದಿಂದುಕಲಾಕೋಮಲಕಾಂತಿಕಲಾಪೇಷು ಲಕ್ಷ್ಯೇತ ॥

741 ಸೂ. ಯತ್ರಾಪಿಪ್ರಬಲತಯಾ ವಿವಕ್ಷ್ಯತೇ ಪೂರ್ವಮೇವ ಜನ್ಯಸ್ಯ । IX. 3
ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಃ ಪಶ್ಚಾಜ್ಜನಕಸ್ಯ ತು ತದ್ಭವೇತ್ಪೂರ್ವಂ ।

745 ಉ. ರೂಕ್ಷೇಪಿ ಪೇಶಲೇನ ಪ್ರಖಲೇಪ್ಯಖಲೇನ ಭೂಷಿತಾ ಭವತಾ । IX. 55
ವಸುಧೇಯಂ ವಸುಧಾಧಿಪ ಮಧುರಗಿರಾ ಪರುಷವಚನೇಪಿ ॥

754 ಸೂ. ಅವಿಶೇಷವಿರೋಧಾಧಿಕವಕ್ರವ್ಯಾಜೋಕ್ತ್ಯಸಂಭವಾವಯವಾಃ । X. 2
ತತ್ವವಿರೋಧಾಭಾಸಾವಿತಿ ಭೇದಾಸ್ತಸ್ಯ ಶುದ್ಧಸ್ಯ ॥

759 ಸೂ. ಯತ್ರಾವಯವಮುಖಸ್ಥಿತಸಮುದಾಯವಿಶೇಷಣಂ ಪ್ರಧಾನಾರ್ಥಂ ॥ X. 18
ಪುಷ್ಯನ್ ಗಮ್ಯೇತಾನ್ಯಃ ಸೋಯಂ ಸ್ಯಾದವಯವಶ್ಲೇಷಃ ॥
ಸ ಇತಿ ವಿರೋಧಾಭಾಸೋ ಯಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥದ್ವಯಂ ಪೃಥಗ್ಭೂತಂ ।
ಅನ್ಯದ್ವಾಕ್ಯಂ ಗಮಯೇದವಿರುದ್ಧಂ ಸದ್ವಿರುದ್ಧಮಿವ ॥ X. 22

760 ಉ. ಭುಜಯುಗಲೇ ಬಲಭದ್ರಃ . . . . । X. 19
. . . . ರಾಜಾಭೂದರ್ಜುನೋ ಯಶಸಿ ॥

761 ಉ. ತವ ದಕ್ಷಿಣೋಪಿ ವಾಮೋ ಬಲಭದ್ರೋಪಿ ಪ್ರಲಂಬ ಏಷ ಭುಜಃ । X. 23

762 ಸೂ. ಯತ್ರಾಧಿಕಮಾರಬ್ಧಾದಸಮಾನವಿಶೇಷಣಂ ತಥಾ ವಾಕ್ಯಂ । X. 7
ಅರ್ಥಾಂತರಮವಗಮಯೇದಧಿಕಶ್ಲೇಷಸ್ಸ ವಿಜ್ಞೇಯಃ ॥

765 ಸೂ. ಗಮ್ಯೇತ ಪ್ರಕ್ರಾಂತಾದಸಂಭವತ್ತದ್ವಿಶೇಷಣೋನ್ಯೋರ್ಥಃ। X. 16
ವಾಕ್ಯೇನ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಃ ಸ ಜ್ಞೇಯೋಸಂಭವಶ್ಲೇಷಃ ॥

ಕಾ॥ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ. ಶ್ಲೋಕಸಂಖ್ಯೆ.

ಯತ್ರಾರ್ಥಾದನ್ಯರಸಸ್ತತ್ಪ್ರತಿಬದ್ಧಶ್ಚ ಗಮ್ಯತೇನ್ಯೋರ್ಥಃ । X. 9
ವಾಕ್ಯೇನ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧೋ ವಕ್ರಶ್ಲೇಷಸ್ಸ ವಿಜ್ಞೇಯಃ ॥

784 ಸೂ. ದ್ವಿತ್ರಿಪದಾ ಪಾಂಚಾಲೀ . . . . । II. 5

786 ಸೂ. ಶಬ್ದಾಸ್ಸಮಾಸವಂತೋ ಭವತಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಗೌಡೀಯಾ ॥

799 ಸೂ. ವ್ಯವಹಾರಃ ಪುಂನಾರ್ಯೋರನ್ಯೋನ್ಯಂ ರಕ್ತಯೋರತಿಪ್ರಕೃತಿಃ. XII. 5
ಶೃಂಗಾರಃ ಸ ದ್ವೇಧಾ ಸಂಭೋಗೋ ವಿಪ್ರಲಂಭಶ್ಚ ॥
ಸಂಭೋಗಸ್ಸಂಗತಯೋರ್ವಿಯುಕ್ತಯೋರ್ಯಶ್ಚ ವಿಪ್ರಲಂ
ಭೋಸೌ । XII. 6

809 ಸೂ. ಹಾಸ್ಯೋ ಹಾಸಪ್ರಕೃತಿರ್ಹಾಸೋ ವಿಕೃತಾಂಗವೇಷಚೇ
ಷ್ಟಾಭ್ಯಃ ।
ಭವತಿ ಪರಸ್ಥಾಭ್ಯಃ . . . . ॥ XV. 11

828 ಸೂ. ಸಮ್ಯಗ್‌ಜ್ಞಾನಪ್ರಕೃತಿಃ ಶಾಂತೋ ವಿಗತೇಚ್ಛನಾಯಕೋ
ಭವತಿ ।
ಸಮ್ಯಗ್‌ಜ್ಞಾನಂ ವಿಷಯೇ ತಮಸೋ ರಾಗಸ್ಯ ಚಾಪ XV. 15
ಗಮಾತ್ ॥

458 ಉ. ಗೌರೀಕ್ಷಣಂ ಭೂಧರಜಾಹಿನಾಥಃ । VI. 40
ಪತ್ರಂ ತೃತೀಯಂ ದಯಿತೋಪವೀತಂ ॥
ಯಸ್ಯಾಂಬರಂ ದ್ವಾದಶಲೋಚನಾಖ್ಯಃ ।
ಕಾಪ್ತ್ಯಾ ಸುತಃ ಪಾತು ಸದಾಶಿವೋ ವಃ ॥

(ಇದು ನಮಿಸಾಧುವಿನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವಾಗಿದೆ.)

---

(4) ವಾಮನನ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ ಸೂತ್ರ

ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.

435 ಸೂ. ದುಷ್ಟಂ ಪದಮಸಾಧು ಕಷ್ಟಂ ಗ್ರಾಮ್ಯಮಪ್ರತೀತ 2–1– 4
ಮನರ್ಥಕಂ ಚ

439 ಸೂ. ವಿರೂಪಪದಸಂಧಿರ್ವಿಸಂಧಿಃ 2–2– 7

443 ಸೂ. ಶ್ರುತಿವಿರಸಂ ಕಷ್ಟಂ 2–1– 6
ಅಸಭ್ಯಾರ್ಥಾಂತರಮಸಭ್ಯಸ್ಮೃತಿಹೇತುಶ್ಚಾಶ್ಲೀಲಂ 2–1–14

455 ಸೂ. ಭಿನ್ನವೃತ್ತಯತಿಭ್ರಷ್ಟವಿಸಂಧೀನಿ ವಾಕ್ಯಾನಿ 2–2– 1
ವ್ಯರ್ಥೈಕಾರ್ಥಸಂದಿಗ್ಧಾಪ್ರಯುಕ್ತಾಪಕ್ರಮಲೋಕ 2–2– 9
ವಿದ್ಯಾವಿರುದ್ಧಾನಿ ಚ.

459 ಸೂ. ಉಕ್ತಾರ್ಥಪದಮೇಕಾರ್ಥಂ 2–2–11

462 ಸೂ. ನ ವಿಶೇಷಶ್ಚೇತ್ 2–2–12
ಕರ್ಣಾವತಂಸಶ್ರವಣಕುಂಡಲಶಿರಶ್ಶೇಖರೇಷು ಕರ್ಣಾದಿ 2–2–14
ನಿರ್ದೇಶಸ್ಸನ್ನಿಧೇಃ

ಕಾ॥ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ			ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ
		ಮುಕ್ತಾಹಾರಶಬ್ದೇ ಮುಕ್ತಾಶಬ್ದಶ್ಶುದ್ಧೇಃ	2-2-15
		ಪುಷ್ಪಮಾಲಾಶಬ್ದೇ ಪುಷ್ಪಪದಮುತ್ಕರ್ಷಸ್ಯ	2-2-16
		ಕರಿಕಲಭಶಬ್ದೇ ಕರಿಶಬ್ದಸ್ತಾದ್ರೂಪ್ಯಸ್ಯ	2-2-17
465	ಸೂ.	ವ್ಯಾಹತಪೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಥಂ ವ್ಯರ್ಥಂ	2-2-10
471	ಸೂ.	ದೇಶಕಾಲಸ್ವಭಾವವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಾನಿ ಲೋಕವಿರುದ್ಧಾನಿ	2-2-23
499	ಸೂ.	ಕಾವ್ಯಶೋಭಾಯಾಃ ಕರ್ತಾರೋ ಧರ್ಮಾ ಗುಣಾಃ	3-1- 1
601	ಸೂ.	ಅವೈಷಮ್ಯಂ ಸಮತಾ	3-2- 5
512	ಸೂ.	ಅಪಾರುಷ್ಯಂ ಸೌಕುಮಾರ್ಯಂ	3-2-12
679	ಸೂ.	ಹೀನತ್ವಾಧಿಕತ್ವಲಿಂಗವಚನಭೇದಾಸಾದೃಶ್ಯಾಸಂಭವಾಸ್ತದ್ದೋಷಾಃ.	4-2- 8
685	ಸೂ.	ಉಪಮೇಯಸ್ಯೋಕ್ತೌ ಸಮಾನವಸ್ತುನ್ಯಾಸಃ ಪ್ರತಿವಸ್ತು	4-3- 2
736	ಸೂ.	ಕ್ರಿಯಾಪ್ರತಿಷೇಧೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧತತ್ಫಲವ್ಯಕ್ತಿರ್ವಿಭಾವನಾ	4-3-13
781	ಸೂ.	ವಿಶಿಷ್ಟಾ ಪದರಚನಾ ರೀತಿಃ	1-2- 7
		ವಿಶೇಷೋ ಗುಣಾತ್ಮಾ	1-2- 8
		ಸಾ ತ್ರಿಧಾ--- ವೈದರ್ಭೀ ಗೌಡೀಯಾ ಪಾಂಚಾಲೀ ಚ	1-2- 9
932	ಸೂ.	ಸ್ತನಾದೀನಾಂ ದ್ವಿತ್ವವಿಷ್ಟಾ ಜಾತಿಃ ಪ್ರಾಯೇಣ	5-1-17
935	ಸೂ.	ನಿತ್ಯಂ ಸಂಹಿತೈಕಪದವತ್ಪಾದೇಷ್ವರ್ಧಾಂತವರ್ಜಂ	5-1- 2
941	ಸೂ.	ಸಂಬಂಧಸಂಬಂಧೇಪಿ ಷಷ್ಠೀ ಕ್ವಚಿತ್	5-1-12
		ಬಿಂಬಾಧರ ಇತಿ ವೃತ್ತೌ ಮಧ್ಯಮಪದಲೋಪಿನ್ಯಾಂ	5-2-15
944	ಸೂ.	ಭಿದುರಾದಯಃ ಕರ್ಮಕರ್ತರಿ ಕರ್ತರಿ ಚ	5-2-38

---

(5) ಉದ್ಭಟನ ಅಲಂಕಾರಸಾರಸಂಗ್ರಹೆ

			ಶ್ಲೋಕಸಂಖ್ಯೆ
491	ಉ.	ಪದ್ಮಂ ಚ ನಿಶಿ ನಿಶ್ಶ್ರೀಕಂ । ದಿವಾ ಚಂದ್ರಂ ಚ ನಿಷ್ಪ್ರಭಂ॥ ಸ್ಫುರಚ್ಛಾಯೇನ ಸತತಂ । ಮುಖೇನಾಧಃಪ್ರಕುರ್ವತೀಂ ॥	II. 15
560	ಸೂ.	ಶಷಾಭ್ಯಾಂ ರೇಫಸಂಯೋಗೇ । ಟ್ಟವರ್ಗೇಣ ಚ ಯೋಜಿತಾ॥ ಪರುಷಾನಾಮವೃತ್ತಿಃ ಸ್ಯಾತ್ । ಹ್ಲಹ್ವಹ್ಯಾದ್ಯೈಶ್ಚ ಸಂಯುತಾ ॥	I. 7
562	ಸೂ.	ಸರೂಪಸಂಯೋಗಯುತಾಂ । ಮೂರ್ಧ್ನಿ ವರ್ಗಾಂತ್ಯಯೋಗಿಭಿಃ ॥ ಸ್ಪರ್ಶೈರ್ಯುತಾಂ ಚ ಮನ್ಯಂತ । ಉಪನಾಗರಿಕಾಂ ಬುಧಾಃ ॥	I 9
624	ಉ.	ಕ್ವಚಿದುತ್ಫುಲ್ಲಕಮಲಾ । ಕಮಲಭ್ರಾಂತಷಟ್ಪದಾ ॥ ಷಟ್ಪದಕ್ವಾಣಮುಖರಾ । ಮುಖರಸ್ಫಾರಸಾರಸಾ ॥	I. 18
708	ಸೂ.	ಅಪಹ್ನುತಿರಭೀಷ್ಟಸ್ಯ । ಕಿಂಚಿದಂತರ್ಗತೋಪಮಾ ॥ ಭೂತಾರ್ಥಾಪಹ್ನವೇನಾಸ್ಯಾ । ನಿಬಂಧಃ ಕ್ರಿಯತೇ ಬುಧೈಃ॥	V. 3

ಕಾ॥ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.			ಶ್ಲೋಕಸಂಖ್ಯೆ.
727	ಸೂ.	ಸಾಮ್ಯರೂಪಾವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ । ವಾಚ್ಯೇವಾದ್ಯಾತ್ಮಭಿಃ ಪದ್ಯೈಃ। ಅತದ್ಗುಣಕ್ರಿಯಾಯೋಗಾ । ದುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾತಿಶಯಾನ್ವಿತಾ ॥	III. 4
736	ಸೂ.	ಕ್ರಿಯಾಯಾಃ ಪ್ರತಿಷೇಧೇ ಯಾ । ತತ್ಫಲಸ್ಯ ವಿಭಾವನಾ ॥ ಜ್ಞೇಯಾ ವಿಭಾವನೈವಾಸೌ । ಸಮಾಧೌ ಸುಲಭೇ ಸತಿ ॥	II. 20
776	ಸೂ.	ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾ ಇವ ಯತ್ರಾರ್ಥಾ । ದೃಶ್ಯಂತೇ ಭೂತಭಾವಿನಃ ॥ ಅತ್ಯದ್ಭುತಾಃ ಸ್ಯಾತ್ತದ್ವಾಚಾ । ಮನಾಕುಲ್ಯೇನ ಭಾವಿಕಂ॥	VI. 12

---

(6) ಅಮರಚಂದ್ರನ ಕಾವ್ಯಕಲ್ಪಲತಾವೃತ್ತಿ
(ಪುಟ 30)

845 ಸೂ. ಅಸತೋಽಪಿ ನಿಬಂಧೇನಾನಿಬಂಧೇನ ಸತೋಽಪಿ ಚ ।
ನಿಯಮೇನ ಚ ಜಾತ್ಯಾದೇಃ ಕವೀನಾಂ ಸಮಯಸ್ತ್ರಿಧಾ ॥

846 ಸೂ. ರತ್ನಾದಿ ಯತ್ರತತ್ರಾದೌ ಹಂಸಾದ್ಯಲ್ಪಜಲಾಶಯೇ ।
ಜಲೇಭಾದ್ಯಂ ನಭೋನದ್ಯಾಮಂಭೋಜಾದ್ಯಂ ನದೀಷ್ವಪಿ ॥

853 ಸೂ. ತಿಮಿರಸ್ಯ ತಥಾ ಮುಷ್ಟಿಗ್ರಾಹ್ಯತ್ವಂ ಸೂಚಿಭೇದ್ಯತಾಂ ।
ಅಂಜಲಿಗ್ರಾಹ್ಯತಾಕುಂಭೋಪವಾಹ್ಯತ್ವೇ ವಿಧುತ್ವಿಷಃ ॥

856 ಸೂ. ವಿಭಾವರ್ಯಾಂ ಭಿನ್ನತಟಾಶ್ರಯಣಂ ಚಕ್ರವಾಕಯೋಃ ।
ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾಪಾನಂ ಚಕೋರಾಣಾಂ ವರ್ಣಯೇದಸದ
ಪ್ಯದಃ ॥

861 ಸೂ. ಶುಕ್ಲತ್ವಂ ಕೀರ್ತಿಹಾಸಾದೌ ಕಾರ್ಷ್ಣ್ಯಂ ದುಷ್ಕೀರ್ತ್ಯಘಾ
ದಿಷು ।
ಪ್ರತಾಪೇ ರಕ್ತತೋಷ್ಣತ್ವೇ ರಕ್ತತ್ವಂ ಕ್ರೋಧರಾಗಯೋಃ ॥

869} ಸೂ. ವಸಂತೇ ಮಾಲತೀಪುಷ್ಪಂ ಫಲಂ ಪುಷ್ಪಂ ಚ ಚಂದನೇ ।
873} ಅಶೋಕೇ ಚ ಫಲಂ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾಧ್ವಾಂತೇ ಕೃಷ್ಣಾನ್ಯಪ
ಕ್ಷಯೋಃ ॥

875} ಸೂ. ಕಾಮಿದಂತೇಷು ಕುಂದಾನಾಂ ಕುಟ್ಮಲೇಷು ಚ ರಕ್ತತಾಂ ।
878} ಪ್ರಿಯಂಗುಪುಷ್ಪೇ ಪೀತತ್ವಂ ಸರೋಜಮುಕುಲಾದಿಷು ॥
ಹರಿತತ್ವಂ ದಿವಾ ನೀಲೋತ್ಪಲಾನಾಂ ಸ್ಮೇರತಾ ದಿವಾ ।
ಶೇಫಾಲಿಕಾಸುಮೇ ಭ್ರಂಶಂ ವರ್ಣಯೇನ್ನ ಸದಪ್ಯದಃ ॥

883} ಸೂ. ಮುಕ್ತಾಸ್ತಾಮ್ರಪರ್ಣ್ಯಾಮೇವಾಬ್ಧಿಷ್ವೇವ ಮಕರಾನಪಿ ।
888} ಭೂರ್ಜದ್ರೂನ್ ಹಿಮವತ್ಯೇವ ಮಲಯೇ ಹ್ಯೇವ ಚಂದನಂ ॥

891 ಸೂ. ತಥಾ ವಸಂತಏವಾನ್ಯಭೃತಾನಾಂ ಧ್ವನಿತೋದ್ಭವಂ ।
ವರ್ಷಾಸ್ವೇವ ಮಯೂರಾಣಾಂ ರುತಂ ನೃತ್ತಂ ಚ ವರ್ಣ
ಯೇತ್ ॥

894 ಸೂ. ಸಾಮಾನ್ಯಗ್ರಹಣೇ ವಾರಿಮುಚಾಂ ಕೃಷ್ಣತ್ವಮೇವ ಹಿ ।

ಕಾ॥ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ. ಶ್ಲೋಕ

ರಕ್ತತ್ವಮೇವ ರತ್ನಾನಾಂ ಪುಷ್ಪಾಣಾಂ ಶೌಕ್ಲ್ಯಮೇವ ಚ ॥
898, 901, 906, 921 ಸೂ. ನೀಲಕೃಷ್ಣಯೋರ್ಹರಿತಕೃಷ್ಣಯೋಸ್ತಥಾಶ್ಯಾಮಕೃಷ್ಣಯೋಃ।
ಪೀತಪಾಟಲಯೋಃ ಶುಕ್ಲಗೌರಯೋರ್ನಾಗಸರ್ಪಯೋಃ ॥
ಮಹಾರ್ಣವಸಾಗರಯೋಃ ಕ್ಷೀರಕ್ಷಾರಸಮುದ್ರಯೋಃ ।
ಕಮಲಾಸಂಪದೋಃ ಕಾಮಧ್ವಜೇ ಮಕರಮತ್ಸ್ಯಯೋಃ ॥
ದ್ವಾದಶಾನಾಮಪ್ಯರ್ಕಾಣಾಂ ವಾರ್ಧ್ಯತ್ರಿದೃಗ್ಜಚಂದ್ರಯೋಃ ।
ಚಂದ್ರೇ ಶರ್ಶ್ಯೆಣಯೋರ್ವಿಷ್ಣು ಶೇಷಕೂರ್ಮಾದಿಕಸ್ಯ ಚ ॥
ನಾರಾಯಣದಾಮೋದರಮಾಧವಪ್ರಭೃತೇರಪಿ ।
ದಾನವಾಸುರದೈತ್ಯಾನಾಮೈಕ್ಯಮೇವಾಭಿಸಂಮತಂ ॥
ಮನೋಭವಸ್ಯ ಮೂರ್ತತ್ವಮಮೂರ್ತತ್ವಂ ಚ ವರ್ಣ್ಯತೇ ।
927 ಸೂ. ಸ್ತ್ರೀಣಾಮಕ್ಷ್ಣಃ ಕಟಾಕ್ಷಾಣಾಂ ಶುಕ್ಲತಾ ಕೃಷ್ಣತಾಥವಾ ।
ಕೃಷ್ಣತಾಪ್ಯಥವಾ ಶುಕ್ಲಶ್ಯಾಮತಾ ಶುಕ್ಲಕೃಷ್ಣತಾ ॥

---

(7) ಕಾವ್ಯಪ್ರದೀಪದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವಾದ ಶ್ಲೋಕ

831 ಸೂ. ಜ್ಞೇಯೌ ಶೃಂಗಾರಬೀಭತ್ಸೌ ತಥಾ ವೀರಭಯಾನಕೌ ।
ರೌದ್ರಾದ್ಭುತೌ ತಥಾ ಹಾಸ್ಯಕರುಣೌ ವೈರಿಣೌ ಮಿಥಃ ॥

---

(8) ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ

ಕಾ॥ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ. ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ.

844 ಅಶಾಸ್ತ್ರೀಯಮಲೌಕಿಕಂ ಚ ಪರಂಪರಾಯಾತಂ, ಯಮರ್ಥಮುಪನಿಬಧ್ನಂತಿ ಕವಯಃ ಸ ಕವಿಸಮಯಃ
ಕವಿಸಮಯಶ್ಚಾಯಂ ಮೂಲಮಪಶ್ಯದ್ಭಿಃ ಪ್ರಯೋಗಮಾತ್ರದರ್ಶಿಭಿಃ ಪ್ರಯುಕ್ತೋ ರೂಢಶ್ಚ — 78

845 ಸಚತ್ರಿಧಾ ಸ್ವರ್ಗ್ಯೋ, ಭೌಮಃ ಪಾತಾಲೀಯಶ್ಚ । ಸ್ವರ್ಗ್ಯಪಾತಾಲೀಯಯೋಃ ಭೌಮಃ ಪ್ರಧಾನಃ। ಸಹಿಮಹಾವಿಷಯಃ ।
ಸಚ ಚತುರ್ಧಾ ಜಾತಿದ್ರವ್ಯಗುಣಕ್ರಿಯಾರೂಪಾರ್ಥತಯಾ ।
ತೇಪಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ತ್ರಿಧಾ ಅಸತೋ ನಿಬಂಧನಾತ್, ಸತೋಪ್ಯನಿಬನ್ಧನಾತ್, ನಿಯಮತಶ್ಚ । — 79

ಕಾ॥ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ. ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ.

846 ತತ್ರ ಸಾಮಾನ್ಯಸ್ಯಾಸತೋ ನಿ ಬನ್ಧನಂ ಯಥಾ–ನದೀಷು ಪದ್ಮೋತ್ಪಲಾದೀನಿ । ಜಲಾಶಯಮಾತ್ರೇಪಿ ಹಂಸಾದಯಃ । ಯತ್ರಯತ್ರ ಪರ್ವತೇಷು ಸುವರ್ಣ ರತ್ನಾದಿಕಂಚ । 79

853 ಅಸತೋಪಿದ್ರವ್ಯಸ್ಯ ನಿಬನ್ಧನಂ। ತದ್ಯಥಾ, ಮುಷ್ಟಿಗ್ರಾಹ್ಯತ್ವಂ ಸೂಚೀಭೇದ್ಯತ್ವಂ ಚ ತಮಸಃ; ಕುಂಭಾಪವ್ಯಾಹ್ಯತ್ವಂ ಚ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾಯಾಃ । 80

856 ಅಸತೋಽಪಿಕ್ರಿಯಾರ್ಥಸ್ಯ ನಿಬಂಧನಂ । ಯಥಾ–ಚಕ್ರವಾಕ ಮಿಥುನಸ್ಯ ನಿಶಿ ಭಿನ್ನತಟಾಶ್ರಯಣಂ, ಚಕೋರಾಣಾಂ ಚನ್ದ್ರಿಕಾಪಾನಂಚ । 81

861 ಅಸತೋಗುಣಸ್ಯನಿಬನ್ಧನಂ। ಯಥಾ–ಯಶೋಹಾಸಪ್ರಭೃತೇಃ ಶೌಕ್ಲ್ಯಂ, ಅಯಶಸಃ ಪಾಪಪ್ರಭೃತೇಶ್ಚ ಕಾರ್ಷ್ಣ್ಯಂ, ಕ್ರೋಧಾ ನುರಾಗ ಪ್ರಭೃತೇಶ್ಚ ರಕ್ತತ್ವಂ । 83

869 ಸತೋಽಪ್ಯನಿಬನ್ಧನಂ ತದ್ಯಥಾ–ನಮಾಲತೀವಸನ್ತೇ, ನಪು ಷ್ಪಫಲಂ ಚನ್ದನದ್ರುಮೇಷು, ನಫಲಮಶೋಕೇಷು 80

872 ಯದ್ಯಪಿ ಚನ್ದನವಿಟಪೀ ವಿಧಿನಾ ಫಲಕುಸುಮವರ್ಜಿತೋ ವಿಹಿತಃ। ನಿಜವಪುಷ್ಯೈವ ಪರೇಷಾಂ ತಥಾಪಿ ಸನ್ತಾಪಮಪಹರತಿ 80

873 ದ್ರವ್ಯಸ್ಯಸತೋಽನಿ ಬನ್ಧನಂ । ತದ್ಯಥಾ-ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷೆ ಸತ್ಯಾ ಅಪಿಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾಯಾಃ, ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷೇತ್ವನ್ಧಕಾರಸ್ಯ । 81

875 ಸತೋಽಪಿ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಸ್ಯಾನಿಬನ್ಧನಂ । ತದ್ಯಥಾ–ದಿವಾ ನೀಲೋತ್ಪಲಾನಾಂ ಅವಿಕಾಸೋ, ನಿಶಾನಿಮಿತ್ತಶ್ಚಶೇಫಾ ಲಿಕಾ ಕುಸುಮಾನಾಮವಸ್ರಂಸಃ । 82

883 ಅನೇಕತ್ರ ಪ್ರವೃತ್ತವೃತ್ತೀನಾ ಮೇಕತ್ರಾಚರಣಂ ನಿಯಮಃ ತದ್ಯಥಾ ಸಮುದ್ರೇಷ್ವೇವಮಕರಾಃ, ತಾಮ್ರಪರ್ಣ್ಯಾಮೇವ ಮೌಕ್ತಿಕಾನಿ 80

888 ದ್ರವ್ಯನಿಯಮಃ ತದ್ಯಥಾ– ಮಲಯಏವ ಚನ್ದನಸ್ಥಾನಂ, ಹಿಮ ವಾನೇವ ಭೂರ್ಜೋತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನಂ. 81

891 ನಿಯಮಸ್ತು ತದ್ಯಥಾ–ಗ್ರೀಷ್ಮಾದೌ ಸಂಭವತೋಽಪಿ ಕೋಕಿ ಲಾನಾಂ ವಿರುತಸ್ಯ ವಸನ್ತಏವ, ಮಯೂರಾಣಾಂ ವರ್ಷಾ ಸ್ವೇವ ವಿರುತಸ್ಯ ನೃತ್ತಸ್ಯಚನಿಬನ್ಧಃ

894 ಗುಣನಿಯಮಸ್ತು ತದ್ಯಥಾ–ಸಾಮಾನ್ಯೋಪಾದಾನೆ ಮಾಣಿ ಕ್ಯಾನಾಂ ಶೋಣತಾ, ಪುಷ್ಪಾಣಾಂ ಶುಕ್ಲತಾ, ಮೇಘಾನಾಂ ಕೃಷ್ಣತಾ 84

898 ಭೌಮಸ್ವರ್ಗ್ಯವತ್ ಪಾತಾಲೀಯೋಽಪಿ ಕವಿಸಮಯಃ ತತ್ರ ನಾಗಸರ್ಪಯೋರೈಕ್ಯಂ ; ದೈತ್ಯದಾನವಾಸುರಾಣಾ ಮೈಕ್ಯಂ 88

901 ಭೌಮವತ್ಸ್ವರ್ಗ್ಯೋಽಪಿ ಕವಿಸಮಯಃ । ವಿಶೇಷಸ್ತು ಚನ್ದ್ರಮಸಿ ಶಶ ಹರಿಣಯೋರೈಕ್ಯಂ। ಕಾಮಕೇತನೆ ಮಕರಮತ್ಸ್ಯ ಯೋರೈಕ್ಯಂ

ಪರಿಶಿಷ್ಟ 2

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆಗಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಗಳಾದ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆಗಳು. (ಕೆಲವುಕಡೆ ನೃಪತುಂಗ, ನಾಗವರ್ಮ, ಇವರಿಬ್ಬರೂ ದಂಡಿಯ ಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತನೆಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.)

ಷರಾ.—ಕೆಳಗೆ ತೋರಿಸಿರುವ ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಒಂದನೆಯ ಪರಿಶಿಷ್ಟದಲ್ಲಿ ನೋಡಿ.

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.		ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.
84, 85, 87	ಸೂ.	 1-113
131	ಸೂ.	.... 2—21
134	ಸೂ.	.... 2—15
136	ಸೂ.	.... 2—18
147	ಸೂ.	 1-118
214	ಸೂ.	 1-116
282	ಸೂ.	.... 1—51
424		.... 1—11
428		.... 1—43, 1-111
455, 471, 476	ಸೂ.	.... 1—68, 1—69
459	ಸೂ.	.... 1—83, 2—23
	ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ	3-135, 3-137
465	ಸೂ.	.... 1—80
	ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ	3—131
466	ಉ.	.... 1—81
	ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ	3-132
468	ಸೂ.	.... 1—85
	ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ	3—144
482	ಸೂ.	.... 1—91
	ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ	3—156
485	ಸೂ.	2—12
499	ಸೂ.	2— 1
500, 521	ಸೂ.	.... 2—52, 2—53
	ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ	1—41, 1—42
501	ಸೂ.	.... 2—54
502	ಸೂ.	.... 2—63
508	ಉ.	.... 1-101, 1-102
512	ಸೂ.	.... 2—75
	ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ	1—45
515	ಸೂ.	.... 2—83
	ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ	1—80
520	ಉ.	.... 2—72

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.		ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ
569	ಸೂ.	 2–110
570, 594	ಸೂ.	 2–142
587	ಸೂ.	 2–117
597	ಉ.	 2–143
608	ಸೂ.	.... 3— 6
609	ಉ.	.... 3— 7
612	ಉ.	.... 3— 9
	ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ	2-- 11
621	ಸೂ.	 3–131
	ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ	2—295
622	ಉ.	 3–132
629	ಉ.	 3-165
	ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ	2–247
639	ಸೂ.	 3–170
642	ಸೂ.	.... 3—39
	ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ	2–180
643	ಉ.	... 3—40
	ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ	2–185
653	ಉ.	 3–125
679	ಸೂ.	.... 3—86
	ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ	2— 51
699	ಉ.	 3--183
720	ಉ.	.... 3 —97
	ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ	2–332
722	ಉ.	 3–139
	ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ	2-341
752	ಉ.	 3-121
755	ಸೂ.	 3-160
	ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ	2–343
758	ಉ.	 3–162
	ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ	2–346
776	ಸೂ.	 3-207
	ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ	2–364
952, 954	ಸೂ.	.... 1—34
955	ಸೂ.	.... 1—35

———

ಪರಿಶಿಷ್ಟ 3

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಗಳಾದ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಭೂಷಣ, ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಗಳು.

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.
1	3, 6	6, 13
2	4	10
3		9
4	7	13
5	8, 9	15, 16
6	10, 11	14, 18
7	16	35, 49
8	19, 20, 21	52
9	22, 23, 24	53, 55
10	25, 26	56
11	28, 29, 30	65, 66
12	31	67
13	32, 33	68
14	34, 35, 36	69
15	37, 38, 39	72, 93
16		93
17	40, 41	95

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.
18	42 43	97 101
19	45 46	105
20	49 53	103 104
21	47 48	96 97
22	50 51	105 106
23	52 60 61	106 107
24	54 55	108 110
25	62 63 64	113
26	66 88	116 135
27	85 88	134 136
28	70 75 87	123 126 133
29	71 72	124 125
30	73	123
31	68	118
32	67	117
33		140
34		145
35	89 90 91	137 139
36	92 93	146

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.
37	95, 96, 97	150, 154
38	98, 99	82, 83
39	100, 101, 102	82, 83
40	103	84
41	104, 105	84, 85
42	106, 107, 108, 109	87
43	110, 111	86
44	112, 113	161
45	124, 125	162
46	126, 127, 128	164
47	129, 130, 131	165
48	133, 134	167
49	135, 136, 137	179
50	138, 139	180
51	140, 142, 143	181

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.
52	145, 146, 147	182
53	144	58
54	148	176
55	149	175
56	150, 151	186
57	153, 154	187
58	155, 156	188
59	157, 158	189
60	159, 160, 161	190
61	163, 164, 165	192
62	162	191
63	132	174
64	192	195
65	119, 121	183
66	114, 123	157, 158
67	5	8, 70
68	166, 167, 168	197
69	170, 171	198, 199
70	185, 187	199
71	188, 189	208

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.
72	190, 191	208
73	169	200
74	172, 173	206, 214
75	174, 175	214
76	178, 179	211
77	177	207
78	183	203
79	181	
80	182	
81	176	207
82	193	209
84	195, 198	217
85	201, 202	223
86	196, 210	221
88	205, 208	225, 226
89	207	226
90	209	227
91	215, 219	229
92	216	230
93	221, 224, 225	234, 236
94	222, 223	234, 235
95	206, 217	225, 230
96	213, 220	231

ಪರಿಶಿಷ್ಟ 4

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಉದಾಹರಣಪದ್ಯಗಳೊಳಗೆ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಭೂಷಣ, ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಥವಾ ಖಂಡಶಃ ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಯಗಳ ವಿವರ.

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.		ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಭೂಷಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ.
11, 47, 50	....	10
80	....	13
106		25
111	....	28
121	...	37
123	....	30
256, 257	....	57
290, 293	....	70
326	....	63
339, 342	....	64
359	....	30
369	....	64

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.		ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ.
9	....	122
11	....	19, 68
13	....	17
14	....	18
18	....	24
23	....	28
26	....	28
36	....	63
38	....	64, 128
40	....	64
41	....	67
42	....	66, 127
43	....	64
47	....	68
48	....	68, 289
49	....	68
50	....	68
51	....	68
52	....	68, 184
53	....	16, 68, 128, 137
55	....	78
57	...	78
58	....	79
59	....	79
64	....	80
65	....	81
67	....	143

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.		ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ.
70	....	81
72	....	82
74	....	82
75	....	83
76	....	83
77	....	22, 83
80	....	84
81	....	84
82	.	85
83	....	85
94	....	120
95	....	121
102	....	117
106	....	130
110	....	131
111	....	132
113	....	66, 133
116	....	138
118	....	141
119	....	142, 166
122	...	164
123	....	136, 167
129	....	152
130	....	112, 153
133	....	151
137	....	142
138	....	142
141	....	171
146	....	121
150	....	81
173	....	188

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.		ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ.
177	....	66
181	....	105
187	....	64, 278
197	....	128, 130
207	....	81, 197
209	....	221
211	....	79
224	....	84, 214
231	....	216
235	....	216
244	....	78
249	....	92
252	....	209
253	....	208
257	....	221
263	....	223
264	....	223
266	....	223
268	....	224
269	....	224
270	....	224
271	....	225
274	....	226
277	....	227
279	....	226
280	....	122
281	....	226
284	....	377
288	....	230
290	...	230
292	....	230
293	....	231

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.		ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ.
294	....	64 272
298	....	79
299	....	79
301	....	79
309	....	84
314	....	16 277
318	....	153
323	....	233
325	....	235
326	....	234
328	....	235
333	....	244
353	....	239
358	....	64
359	....	143
380	....	282 287
385	....	255
388	....	260
395	....	266
399	....	267
402		272
404	....	270
409	....	280
410	...	294
412	....	278
413	....	278
416	....	272
418	....	74
440	....	75
454	....	267
508	....	176
622	....	73
623	....	117
647	....	16
667	....	251
716	....	202
791	....	173
879	....	267 275

ಪರಿಶಿಷ್ಟ 5

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿ ಪಂಪ, ಪೊನ್ನ, ರನ್ನ, ಗುಣವರ್ಮ ಮೊದಲಾದ ಕನ್ನಡಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಉದಾಹೃತವಾಗಿರುವ ಪದ್ಯಗಳ ವಿವರ.

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.	ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರು	ಆಶ್ವಾಸಸಂಖ್ಯೆ	ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.
38	ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣ (40)	2	53
76	,,	4	36
111	,,	3	80
123	,,	3	15
130	,,	3	4
159	,,	2	74
165	,,	1	64
187	,,	9	132
263	,,	1	50
266	,,	11	97
270	,,	9	50
274	,,	7	63
276	,,	6	12
281	,,	6	5
357	,,	9	54
432	,,	14	25
510	,,	1	57
513	,,	1	60
516	,,	1	58
536	,,	4	46
619	,,	11	17
647	,,	9	21
650	,,	9	71
672	,,	6	85
676	,,	9	86
783	,,	1	75
785	,,	4	49
791	,,	12	49

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.	ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರು	ಆಶ್ವಾಸಸಂಖ್ಯೆ.	ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.
792	ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣ	14	91
807	,,	12	42
866	,,	5	91
880	,,	3	49
905	,,	3	91
923	,,	14	88
926	,,	4	38
929	,,	4	10
931	,,	11	23
937	,,	13	48
939	,,	14	49
940	,,	13	49
103	ಪಂಪನ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನವಿಜಯ (9)	1	75
141	,,	3	61
155	,,	12	36
279	,,	10	25
305	,,	7	57
648	,,	4	52
819	,,	7	13
890	,,	4	21
909	,,	1	60
369	ಪೊನ್ನನ ಶಾಂತಿಪುರಾಣ (10)	1	13
486	,,	7	124
493	,,	1	56
517	,,	1	61
641	,,	8	86
645	,,	5	85
670	,,	3	46
852	,,	2	116
867	,,	3	67
893	,,	5	130
21	ರನ್ನನ ಅಜಿತಪುರಾಣ (9)	9	22
64	,,	6	27
240	,,	1	79
418	,,	2	48
696	,,	6	51

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.	ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರು	ಆಶ್ವಾಸಸಂಖ್ಯೆ.	ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.
855	ರನ್ನನ ಅಜಿತಪುರಾಣ	6	54
874	,,	9	20
903	,,	6	53
930	,,	9	71
127	ರನ್ನನ ಗದಾಯುದ್ಧ (9)	6	35
146	,,	2	17
153	,,	5	19
191	,,	4	3
286	,,	1	5
820	,,	4	37
824	,,	4	38
834	,,	4	30
912	,,	9	6
359	ಗುಣವರ್ಮನ ಹರಿವಂಶ (ಕಾವ್ಯಸಾರ, ಪುಟ 224)	——	ಕಾವ್ಯಸಾರದಲ್ಲಿ 1091
56 (?)	ಗುಣವರ್ಮನ ಶೂದ್ರಕ (ಕಾವ್ಯಸಾರ, ಪುಟ 17)	——	ಕಾವ್ಯಸಾರದಲ್ಲಿ 532
206	,,	——	,, 1087
217	,,	——	,, 1097
261	,,	——	,, 437 ನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ.
311	,,	——	,, 676
338 (?)	,,	——	,, 1036
351	,,	——	,, 551 ನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ.
884	,,	——	,, 76
885	,,	——	,, 78
284	ಹಂಸರಾಜನ ಗ್ರಂಥ (?) (ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ, ಪುಟ 377)	——	——
49	ಶ್ರವಣಬೆಳ್ಗೊಳದ 38ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿದೆ.	——	——

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.	ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರು	ಆಶ್ವಾಸಸಂಖ್ಯೆ.	ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.
810	ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ 64ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಿಸಿದೆ.	——	—
97	ಕವಿಯ ಹೆಸರೂ ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವದಲ್ಲಿ	3	32
99	,, ,,	4	105
145	,, ,,	3	73
205	,, ,,	1	62
289	,, ,,	4	27
290	,, ,,	4	126
299	,, ,,	1	68
609	,, ,,	3	34
616	,, ,,	8	138
763	,, ,,	1	31
886	,, ,,	2	30
908	,, ,,	2	11

ಪರಿಶಿಷ್ಟ 6

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವಾಗಿರುವ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಾತೃಕೆಗಳಾದ
ಅಥವಾ ಸಂವಾದಿಗಳಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳು
ಮತ್ತು ಕನ್ನಡಪದ್ಯಗಳು.

ಕಾ॥ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

24 ದರ್ಶಯಂತಿ ಶರನ್ನದ್ಯಃ । ಪುಲಿನಾನಿ ಶನೈಶ್ಶನೈಃ ॥
ನವಸಂಗಮಸವ್ರೀಡಾ । ಜಘನಾನೀವ ಯೋಷಿತಃ ॥
ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾಮಾಯಣ.

42 ಅಸ್ಯಾಸ್ಸರ್ಗವಿಧೌ ಪ್ರಜಾಪತಿರಭೂಚ್ಚಂದ್ರೋನು ಕಾಂತಿಪ್ರದಃ ।
ಶೃಂಗಾರೈಕರಸಃ ಸ್ವಯಂ ನು ಮದನೋ ಮಾಸೋ ನು ಪುಷ್ಪಾಕರಃ ॥
ವೇದಾಭ್ಯಾಸಜಡಃ ಕಥಂ ನು ವಿಷಯವ್ಯಾವೃತ್ತಕೌತೂಹಲೋ ।
ನಿರ್ಮಾತುಂ ಪ್ರಭವೇನ್ಮನೋಹರಮಿದಂ ರೂಪಂ ಪುರಾಣೋ ಮುನಿಃ ॥
ವಿಕ್ರಮೋರ್ವಶೀಯ, ಪ್ರಥಮಾಂಕ.

53, 80 ಯಸ್ಯಾಸ್ತಿ ವಿತ್ತಂ ಸ ನರಃ ಕುಲೀನಃ । ಸ ಪಂಡಿತಃ ಸ ಶ್ರುತವಾನ್ ಗುಣಜ್ಞಃ ॥
ಸ ಏವ ವಕ್ತಾ ಸ ಚ ದರ್ಶನೀಯಃ । ಸರ್ವೇ ಗುಣಾಃ ಕಾಂಚನಮಾಶ್ರಯಂತಿ ॥
ಭರ್ತೃಹರಿ (ಶಾರ್ಙ್ಗಧರಪದ್ಧತಿ 333)

102 ಆಪಾತರಮ್ಯಾ ವಿಷಯಾಃ । ಪರ್ಯಂತಪರಿತಾಪಿನಃ ॥
ಕಿರಾತಾರ್ಜುನೀಯ 11-12

148 ಗಿರಿಯಿದು ಕರಿಯಿದು ಕರಿಯಿದು । ಗಿರಿಯಿದು ಗಿರಿಯಲ್ತು ಕರಿಯುದಲ್ತು ಕರೀಂದ್ರಂ ॥
ಗಿರಿವರಮಿದು ಕರಿವರಮೆಂ । ದರಿದಱಿಯಲ್ ಗಹನದೊಳಗೆ ಗಿರಿಯಂ ಕರಿಯಂ ॥]
ಶೂದ್ರಕ (ಕಾವ್ಯಸಾರ 1057)

158 ರತಿಸ್ಮರೌ ನೂನಮಿಮಾವಭೂತಾಂ । ರಾಜ್ಞಾಂ ಸಹಸ್ರೇಷು ತಥಾಹಿ ಬಾಲಾ ॥
ಗತೇಯಮಾತ್ಮಪ್ರತಿರೂಪಮೇವ । ಮನೋ ಹಿ ಜನ್ಮಾಂತರಸಂಗತಿಜ್ಞಂ ॥
ರಘುವಂಶ 7-15

164 ಅಂಕಾಧಿರೋಪಿತಮೃಗ । ಶ್ಚಂದ್ರಮಾ ಮೃಗಲಾಂಛನಃ ॥
ಕೇಸರೀ ನಿಷ್ಠುರಕ್ಷಿಪ್ತ । ಮೃಗಯೂಥೋ ಮೃಗಾಧಿಪಃ ॥
ಶಿಶುಪಾಲವಧ 2-53

ಕಾ॥ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

189 ವೃದ್ಧೌ ಧುರಸಾಂ ರಾಜ್ಯಧುರಾಂ ಪ್ರವೋಢುಂ । ಕಥಂ ಕನೀಯಾನಹಮುತ್ಸಹೇಯ ॥
ಮಾ ಮಾಂ ಪ್ರಯುಕ್ಥಾಃ ಕುಲಕೀರ್ತಿಲೋಪೇ । ಪ್ರಾಹ ಸ್ಮ ರಾಮಂ ಭರತೋಪಿ ಧರ್ಮ್ಯಂ ॥]

ಭಟ್ಟಿಕಾವ್ಯಂ 3–54

192 ಕಪಿರಪಿ ಚ ಕಾಪಿಶಾಯನಮದಮತ್ತೋ ವೃಶ್ಚಿಕೇನ ಸಂದಷ್ಟಃ ।
ಅಪಿ ಚ ಪಿಶಾಚಗ್ರಸ್ತಃ ಕಿಂ ಬ್ರೂಮೋ ವೈಕೃತಂ ತಸ್ಯ ।
ಮರ್ಕಟಸ್ಯ ಸುರಾಪಾನಂ । ತಸ್ಯ ವೃಶ್ಚಿಕದಂಶನಂ ॥
ತನ್ಮಧ್ಯೇ ಭೂತಸಂಚಾರಃ । ಯದ್ವಾ ತದ್ವಾ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥

ಸುಭಾಷಿತರತ್ನಭಾಂಡಾಗಾರ, ಪುಟಗಳು 392–ಮತ್ತು 257

230 ಬಾಡೆಯ ಕರ್ಜೂರದ ಕಿ । ತ್ತೀಡೆಯ ಕಮ್ಮಿರದ ರಂಜಿಪಿಮ್ಮಾವಿನ ಪೇ
ರೀಡೆಯ ನಾರಂಗದ ಕಂ । ಚೀಡೆಯ ತನಿವಣ್ಣನಿಕ್ಕೆ ಮೆಲ್ವಾದರದಿಂ ॥

ಧರ್ಮಾಮೃತ 1–141

249 ಭೀಮಕಾಂತೈರ್ನೃಪಗುಣೈಃ । ಸ ಬಭೂವೋಪಜೀವಿನಾಂ ।
ಅಧೃಷ್ಯಶ್ಚಾಭಿಗಮ್ಯಶ್ಚ । ಯಾದೋರತ್ನೈರಿವಾರ್ಣವಃ ॥

ರಘುವಂಶ 1- 16

313 ಪರ್ಜನ್ಯ ಇವ ಭೂತಾನಾ । ಮಾಧಾರಃ ಪೃಥಿವೀಪತಿಃ ॥
ವಿಕಲೇಪಿ ಹಿ ಪರ್ಜನ್ಯೇ । ಜೀವ್ಯತೇ ನ ತು ಭೂಪತೌ ॥

ಶಾರ್ಙ್ಗಧರಪದ್ಧತಿ 1283

364 ಮುನಿದೆಮ್ಮಂ ಕೊಲಲೊಡ್ಡಿದಂದಿನ ಶಿಲಾಸ್ತಂಭಕ್ಕೆ ಕೆಯ್ನೀಡಿದಂ ।
ದಿನ ಕಿಟ್ಟಂದಿನ ಕಾದಿದಂದಿನ ಕಪಿತ್ಥೋರ್ವೀಜದಿಂ ಮೋದಿದಂ ॥
ದಿನ ಗೆಲ್ದಂದಿನ ಗೆಲ್ದು ಬಂದು ಬನಮಂ ಕೊಂಡಂದಿನಾನಿನ್ನ ಗ ।
ರ್ಜನೆಯುಂ ಬೀರಮುಮಿಾಗಳಿಂತು ಪುಡಿಯೊಳ್ ಬಿಟ್ಟೀಪ್ಪೊರಳ್ದಿರ್ಪುದೇ ।

ಶಾಂತಿಪುರಾಣ 7–60

376 ಮಂದೋಯುಂ ಮಲಯಾನಿಲಃ ಕಿಸಲಯಂ ಚೂತದ್ರುಮಾಣಾಂ ನವಂ ।
ಮಾದ್ಯತ್ಕೋಕಿಲಕೂಜಿತಂ ವಿಚಕಿಲಾಮೋದಃ ಪುರಾಣಂ ಮಧು ॥
ಬಾಣಾನಿತ್ಯುಪದೀಕರೋತಿ ಸುರಭಿಃ ಪಂಚೈವ ಪಂಚೇಷವೇ ।
ಯೂನಾಮಿಂದ್ರಿಯಪಂಚಕಸ್ಯ ಯುಗಪತ್ಸಮ್ಮೋಹಸಂಪಾದಿನಃ ॥

ಶ್ರೀಪಾಲಕವಿರಾಜ (ಶಾರ್ಙ್ಗಧರಪದ್ಧತಿ 3789)

434 ಏದ್ದಹಮಿತ್ತತ್ಥಣಿಯಾ ಏದ್ದಹಮಿತ್ತೇಹಿ ಅತ್ಥಿವತ್ತೇಹಿ ।
ಏಯಾವತ್ಥಂ ಪತ್ತಾ ಏತ್ತಿಯಮಿತ್ತೇಹಿ ದಿಅಹೇಹಿ ॥

ಕಾ॥ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ಛಾಯಾ–ಏತಾವನ್ಮಾತ್ರಸ್ತನಿಕಾ ಏತಾವನ್ಮಾತ್ರಾಭ್ಯಾಮಕ್ಷಿಪತ್ರಾಭ್ಯಾಂ।
ಏತಾವದವಸ್ಥಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಏತಾವನ್ಮಾತ್ರೈರ್ದಿವಸೈಃ ॥
ಹೇಮಚಂದ್ರಕಾವ್ಯಾನುಶಾಸನ, ಪುಟ 40

469 ಪದ್ಮಭೂರಿತಿ ಸೃಜಜ್ಜಗದ್ರಜಃ । ಸತ್ತ್ವವಾಚ್ಯುತ ಇತಿ ಸ್ಥಿತಿಂ ನಯನ್ ।
ಸಂಹರನ್ ಹರ ಇತಿ ಶ್ರಿತಸ್ತಮಃ । ತ್ರೈಧಮೇಷ ಭಜತಿ ತ್ರಿಭಿರ್ಗುಣೈಃ ॥
ಶಿಶುಪಾಲವಧ 14–61

ರಜೋಜುಷೇ ಜನ್ಮನಿ ಸತ್ತ್ವವೃತ್ತಯೇ । ಸ್ಥಿತೌ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಪ್ರಲಯೇ ತಮಃಸ್ಪೃಶೇ ॥
ಅಜಾಯ ಸರ್ಗಸ್ಥಿತಿನಾಶಹೇತವೇ । ತ್ರಯೀಮಯಾಯ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ॥ (ಕಾದಂಬರೀ) ಸುಭಾಷಿತರತ್ನಭಾಂಡಾಗಾರ, ಪುಟ 21

480 ಮೃದುಶ್ಚೇದವಮನ್ಯೇತ । ತೀಕ್ಷ್ಣಾದುದ್ವಿಜತೇ ಜನಃ ॥
ತೀಕ್ಷ್ಣಶ್ಚೈವ ಮೃದುಶ್ಚೈವ । ಪ್ರಜಾನಾಂ ಸ ಚ ಸಮ್ಮತಃ ॥
ಕಾಮಂದಕ

ಮೃದೋಃ ಪರಿಭವೋ ನಿತ್ಯಂ । ವೈರಂ ತೀಕ್ಷ್ಣಸ್ಯ ನಿತ್ಯಶಃ ॥
ಉತ್ಸೃಜ್ಯೈತದ್ದ್ವಯಂ ತಸ್ಮಾತ್ । ಮಧ್ಯಾಂ ವೃತ್ತಿಂ ಸಮಾಶ್ರಯೇತ್ ॥
ವ್ಯಾಸ (ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 2692)

ಸಮವೃತ್ತಿರುಪೈತಿ ಮಾರ್ದವಂ । ಸಮಯೇ ಯಶ್ಚ ತನೋತಿ ತಿಗ್ಮತಾಂ ॥
ಅಧಿತಿಷ್ಠತಿ ಲೋಕಮೋಜಸಾ । ಸ ವಿವಸ್ವಾನಿವ ಮೇದಿನೀಪತಿಃ ॥
ಕಿರಾತಾರ್ಜುನೀಯ 2–38

ನ ಖರೋ ನ ಚ ಭೂಯಸಾ ಮೃದುಃ । ಪವಮಾನಃ ಪೃಥಿವೀರುಹಾನಿವ ॥
ಸ ಪುರಸ್ಕೃತಮಧ್ಯಮಕ್ರಮೋ । ನಮಯಾಮಾಸ ನೃಪಾನನುದ್ಧರನ್ ॥
ರಘುವಂಶ 8–9

565 ಹೇಪಾಂಥಾಃ ಸ್ವಗೃಹಾಣಿ ಗಚ್ಛತ ಸುಖಂ ಸೇವಾಕ್ಷಣೋ ಮುಚ್ಯತಾಂ ।
ಮಾನಂ ಮಾನಿನಿ ಮುಂಚ ವಲ್ಲಭಜನೇ ಕೋಪಾನುಬಂಧೇನ ಕಿಂ ।
ಆಯಾತಃ ಕುಸುಮಾಕರಃ ಕ್ಷಪಯತಿ ಪ್ರಾಣಾನ್ ವಿಯೋಗಾತುರೇ ।
ಷ್ವಿತ್ಯೇವಂ ಪರಪುಷ್ಟನಾದಪಟಹೋ ವಕ್ತೀವ ಕಾಮಾಜ್ಞಯಾ ॥
ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 1689

616 ಅಂಬಾ ಶೇತೇತ್ರ ವೃದ್ಧಾ ಪರಿಣತವಯಸಾಮಗ್ರಣೀರತ್ರ ತಾತೋ ।
ನಿಶ್ಶೇಷಾಗಾರಕರ್ಮಶ್ರಮಶಿಥಿಲತನುಃ ಕುಂಭದಾಸೀ ತಥಾತ್ರ ॥
ಅಸ್ಮಿನ್ ಪಾಪಾಹಮೇಕಾ ಕತಿಪಯದಿವಸಪ್ರೋಷಿತಪ್ರಾಣನಾಥಾ ।
ಪಾಂಥಾಯೇತ್ಥಂ ತರುಣ್ಯಾ ಕಥಿತಮವಸರವ್ಯಾಹೃತಿವ್ಯಾಜಪೂರ್ವಂ ॥
ಧ್ವನ್ಯಾಲೋಕ, ಪುಟ 105

ಕಾ॥ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

623 ಪ್ರತಿಮಧುಬಿಂದು ಮಿಳಿಂದಾಃ । ಪ್ರೇಂಖಂತಿ ಪ್ರತಿಮಿಳಿಂದಮಾರಾವಾಃ ॥

624 ನ ತಜ್ಜಲಂ ಯನ್ನ ಸುಚಾರುಪಂಕಜಂ । ನ ಪಂಕಜಂ ತದ್ಯದಲೀನಷಟ್ಪದಂ॥
ನ ಷಟ್ಪದೋಸೌ ನ ಜುಗುಂಜ ಯಃ ಕಲಂ । ನ ಗುಂಜಿತಂ ತನ್ನ ಜಹಾರ ಯನ್ಮನಃ ॥]
ಭಟ್ಟಿಕಾವ್ಯ 2–19

628 ಜಿತೇಂದ್ರಿಯತ್ವಂ ವಿನಯಸ್ಯ ಕಾರಣಂ।ಗುಣಪ್ರಕರ್ಷೋ ವಿನಯಾದವಾಪ್ಯತೇ॥
ಗುಣಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಜನೋನುರಜ್ಯತೇ । ಜನಾನುರಾಗಪ್ರಭವಾ ಹಿ ಸಂಪದಃ॥
ಭಾರವಿ (ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 2917)

635 ಮಾತರ್ನೋ ಸಂತಿ ತಸ್ಮಿನ್ ಶಿಶಿರಜಲಕಣಾಕರ್ಷಿಣೋ ಗಂಧವಾಹಾ ।
ವಿದ್ಯುದ್ಭಾಸಾ ಸಿತಾಂಗಾಃ ಪ್ರಚುರತರಪಯಃಸ್ಯಂದಿನೋ ವಾ ಘನೌಘಾಃ॥
ಕೇಕಾ ವಾ ಬರ್ಹಿಣಾನಾಂ ಗಿರಿವರಶಿಖರಸ್ಥಾಯಿನಾಂ ವಾ ನಿಶೀಥೇ ।
ಯೇನಾಸೌ ಜೀವಿತೇಶಃ ಸ್ಮರತಿ ಪರಿಜನಸ್ಯಾಸ್ಯ ವೈ ದುಃಖಿತಸ್ಯ ॥
ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ (ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 1165)

637 ಸಂಕೇತಕಾಲಮನಸಂ । ವಿಟಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ವಿದಗ್ಧಯಾ ॥
ಹಸನ್ನೇತ್ರಾರ್ಪಿತಾಕೂತಂ । ಲೀಲಾಪದ್ಮಂ ನಿಮೀಲಿತಂ ॥
ಕಾವ್ಯಪ್ರದೀಪ, ಪುಟ 440

654 ಮಾನಾಪನೋದನವಿಧೌ ಮದಿರೇಕ್ಷಣಾಯಾ ಯಾವನ್ನಮಾಮಿ ಚರಣಾವಥ ತಾವದೇವ ॥
ನೀಪಸ್ಥಲನ್ನವಸಮೀರಪುರಸ್ಸರಾಣಿ । ಪ್ರಾದುರ್ಬಭೂವುರಚಿರಾದ್ಧ್ವನಗರ್ಜಿತಾನಿ ॥
ಅಲಂಕಾರಶೇಖರ, ಪುಟ 35

659 ಕಂಠಸ್ಯ ತಸ್ಯಾಃ ಸ್ತನಬಂಧುರಸ್ಯ । ಮುಕ್ತಾಕಲಾಪಸ್ಯ ಚ ನಿಸ್ತಲಸ್ಯ ॥
ಅನ್ಯೋನ್ಯಶೋಭಾಜನನಾದ್ಬಭೂವ।ಸಾಧಾರಣೋಭೂಷಣಭೂಷ್ಯಭಾವಃ॥
ಕುಮಾರಸಂಭವ 1–42

660 ಅಕೃತ್ರಿಮಪ್ರೇಮರಸಾ । ವಿಲಾಸಾಲಸಗಾಮಿನೀ ॥
ಅಸಾರೇ ದಗ್ಧಸಂಸಾರೇ । ಸಾರಂ ಸಾರಂಗಲೋಚನಾ ॥
ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 1453

681 ಕ್ವಚಿದಗ್ರೇ ಪ್ರಸರತಾ । ಕ್ವಚಿದಾಪತ್ಯ ನಿಘ್ನತಾ ॥
ಶುನೇವ ಸಾರಂಗಕುಲಂ । ತ್ವಯಾ ಭಿನ್ನಂ ದ್ವಿಷಾಂ ಬಲಂ ॥
ಹೇಮಚಂದ್ರಕಾವ್ಯಾನುಶಾಸನ, ಪುಟ 167

692 ಅಲೋಲಲನೇತ್ರಶಫರಾ ಭುಜವೀಚಿರೇಖಾ ।
ರೋಧಸ್ವಿನೀ ಸುಮಹತಾ ಜಘನಸ್ಥಲೇನ ॥

ಕಾ॥ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ಸೌಂದರ್ಯವಾರಿಭರಿತಾ ಸ್ತನಚಕ್ರವಾಕಾ ।
ಸಂಚಾರಿಣೀ ಮದನವಿಭ್ರಮದೀರ್ಘಿಕೇವ ॥

695 ಅಸಾರಂ ಸಂಸಾರಂ ಪರಿಮುಷಿತರತ್ನಂ ತ್ರಿಭುವನಂ ।
ನಿರಾಲೋಕಂ ಲೋಕಂ ಮರಣಶರಣಂ ಬಾಂಧವಜನಂ ॥
ಅದರ್ಪಂ ಕಂದರ್ಪಂ ಜನನಯನನಿರ್ಮಾಣಮಫಲಂ ।
ಜಗಜ್ಜೀರ್ಣಾರಣ್ಯಂ ಕಥಮಸಿ ವಿಧಾತುಂ ವ್ಯವಸಿತಃ ॥
ಮಾಲತೀಮಾಧವ, ಪಂಚಮಾಂಕ.

699 ಅನ್ಯತಮುನ್ಯತಮೇತದ್ಯತ್ಸುಧಾಸೂತಿರಿಂದು ।
ನಿರ್ಯತಮಯಮನಾರ್ಯೋ ನಿರ್ಗತಃ ಕಾಲಕೂಟಾತ್ ॥
ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 1116

706 ದಿವಸೋನುಮಿತ್ರಮಗಮದ್ವಿಲಯಂ।ಕಿಮಿಹಾಸ್ಯತೇ ಬತ ಮಯಾಬಲಯಾ॥
ರುಚಿಭರ್ತುರಸ್ಯ ವಿರಹಾಧಿಗಮಾ । ದಿತಿ ಸಂಧ್ಯಯಾಪಿ ಸಪದಿ ವ್ಯಗಮಿ ॥
ಶಿಶುಪಾಲವಧ 9-17

722 ದೂರ್ವಾಂಕುರತೃಣಾಹಾರಾ । ಧನ್ಯಾಸ್ತಾತ ವನೇ ಮೃಗಾಃ ॥
ವಿಭವೋನ್ಮತ್ತಚಿತ್ತಾನಾಂ । ನ ಪಶ್ಯಂತಿ ಮುಖಾನಿ ಯತ್ ॥
ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 646

723 ನಿರ್ಮಥ್ಯತೇ ಯದಿ ಸುರಾಸುರಸೈನ್ಯಸಂಘೈ ।
ರಾಪೂರ್ಯತೇ ಯದಿ ಜಲೈರ್ಜಲದಾಪಗಾಭಿಃ ॥
ಪೇಪೀಯತೇ ಚ ವಡಬಾಮುಖವಹ್ನಿನಾ ಚೇ ।
ನ್ನ ಕ್ಷುಭ್ಯತಿ ಸ್ಮ ಜಲಧಿರ್ನ ತನುತ್ವಮೇತಿ ॥
ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 870

732 ಗಂಗಾವರ್ತಸಮಾನನಾಭಿವಿಲಸದ್ವಲ್ಮೀಕರಂಧ್ರಾಂತರಾತ್ ।
ತನ್ವೀ ಶ್ಯಾಮಲರೋಮರಾಜಿಭುಜಗೀ ನಿರ್ಗತ್ಯ ಕಾಂತೇ ತವ ॥
ವಕ್ತ್ರೇಂದುಂ ಗ್ರಸತೀತಿ ಪನ್ನಗಭಯಾತ್ಪೀನೌ ಸ್ತನೌ ಸಂಗತಾ ।
ವಿಖ್ಯಾಪಯಿತುಮಿವ ತ್ವದಕ್ಷಿಯುಗಳಂ ಕರ್ಣಾಂತಮಾಶಿಶ್ರಿಯೇ ॥

751 ರಥಸ್ಯೈಕಂ ಚಕ್ರಂ ಭುಜಗಯಮಿತಾಸ್ಸಪ್ತತುರಗಾ ।
ನಿರಾಲಂಬೋ ಮಾರ್ಗಶ್ಚರಣವಿಕಲಸ್ಸಾರಥಿರಪಿ ॥
ರವಿರ್ಯಾತ್ಯೇವಾಂತಂ ಪ್ರತಿದಿನಮಪಾರಸ್ಯ ನಭಸಃ ।
ಕ್ರಿಯಾಸಿದ್ಧಿಸ್ಸತ್ವೇ ಭವತಿ ಮಹತಾಂ ನೋಪಕರಣೇ ॥
ಅರ್ಗಟ (ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 2277)

763 ಬಿಭ್ರಾಣಾ ಗರಲಂ ಕಂಠೇ । ಭುಜಂಗಪರಿವೇಷ್ಟಿತಾ ॥
ಶಾಂಭವೀವ ತನುಃ ಕಸ್ಯ । ನ ವಂದ್ಯಾ ದೌರ್ಜನೀ ಸಭಾ ॥
ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಕೃತನಲಚಂಪು (ಸುಭಾಷಿತರತ್ನಾಕರ, ಪುಟ 33)

ಕಾ॥ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

815 ತೌ ದಂಪತೀ ಬಹು ವಿಲಪ್ಯ ಶಿಶೋಃ ಪ್ರಹರ್ತ್ರಾ ।
ಶಲ್ಯಂ ನಿಖಾತಮುದಹಾರಯತಾಮುರಸ್ತಃ ॥
ಸೋಥೋತ್ತರಾಸುರಥ ಭೂಮಿಪತಿಂ ಶಶಾಪ ।
ಹಸ್ತಾರ್ಪಿತೈರ್ನಯನವಾರಿಭಿರೇವ ವೃದ್ಧಃ ॥

ರಘುವಂಶ 9–78

818 ಭಸ್ಮಸಾತ್ಕೃತವತಃ ಪಿತೃದ್ವಿಷಃ । ಪಾತ್ರಸಾಚ್ಚ ವಸುಧಾಂ ಸಸಾಗರಾಂ॥
ಆಹಿತೋ ಜಯವಿಪರ್ಯಯೋಽಪಿ ಮೇ।ಶ್ಲಾಘ್ಯಏವ ಪರಮೇಷ್ಠಿನಾ ತ್ವಯಾ॥

ರಘುವಂಶ 11–86

827 ಯದಸ್ತಿ ತದ್ದದಾಸೀತಿ । ನೈತಚ್ಚಿತ್ರಮುವೈಮ್ಯಹಂ ॥
ಭಯಂ ಸ್ವಪ್ನೇಽಪಿ ತೇ ನಾಸ್ತಿ । ದತ್ತಂ ತದ್ವಿದ್ವಿಷಾಂ ಕಥಂ ।

ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 2470

857 ಏಕೇನಾಕ್ಷ್ಣಾ ಪ್ರವಿತತರುಷಾ ವೀಕ್ಷತೇ ಲಂಬಮಾನಂ ।
ಭಾನೋರ್ಬಿಂಬಂ ಜಲವಿಲುಲಿತೇನಾಪರೇಣ ಸ್ವಕಾಂತಂ ॥
ಅಹ್ನಶ್ಛೇದೇ ದಯಿತವಿರಹಾಶಂಕಿನೀ ಚಕ್ರವಾಕೀ ।
ದ್ವೌ ಸಂಕೀರ್ಣೌ ರಚಯತಿ ರಸೌ ನರ್ತಕೀವ ಪ್ರಗಲ್ಭಾ ॥

ಚಂದ್ರಕ (ಶಾರ್ಙ್ಗಧರಪದ್ಧತಿ 3596)

860 ಅಪಿ ಪಿಬತ ಚಕೋರಾಃ ಕೃತ್ಸ್ನಮುನ್ನಾಮ್ಯ ಕಂಠಂ ।
ಕ್ರಮಕಬಲನಚಂಚಚ್ಚಂಚವಶ್ಚಂದ್ರಿಕಾಂಭಃ ॥
ವಿರಹವಿಧುರಿತಾನಾಂ ಜೀವಿತತ್ರಾಣಹೇತೋಃ ।
ಭವತಿ ಹರಿಣಲಕ್ಷ್ಮಾ ಯೇನ ತೇಜೋದರಿದ್ರಃ ॥

ಸುಭಾಷಿತರತ್ನಭಾಂಡಾಗಾರ, ಪುಟ 512

872 ಯದ್ಯಪಿ ಚಂದನವಿಟಪೀ । ವಿಧಿನಾ ಫಲಕುಸುಮವರ್ಜಿತೋ ವಿಹಿತಃ ॥
ನಿಜವಪುಷೈವ ಪರೇಷಾಂ ತಥಾಪಿ ಸಂತಾಪಮಪನಯತಿ ॥

ಭಟ್ಟಾದಿತ್ಯಕ (ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 793)

877 ತ್ವದ್ವಿಪ್ರಯೋಗೇ ಕಿರಣೈಸ್ತಥೋಗ್ರೈ । ರ್ದಗ್ಧಾಸ್ಮಿ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ದಿವಸಂ ಸವಿತ್ರಾ ॥
ಇತೀವ ದುಃಖಂ ಶಶಿನೇ ಗದಂತೀ । ಶೇಫಾಲಿಕಾ ರೋದಿತಿ ಪುಷ್ಪಬಾಷ್ಪೈಃ॥

ಹೇಮಚಂದ್ರಕಾವ್ಯಾನುಶಾಸನ, ಪುಟ 11

879 ಸಿತಂ ಸಿತಿಮ್ನಾ ಸುತರಾಂ ಮುನೇರ್ವಪು । ರ್ವಿಸಾರಿಭಿಸೌಧಮಿವಾಥ ಲಂಭಯನ್ ॥
ದ್ವಿಜಾವಳಿವ್ಯಾಜನಿಶಾಕರಾಂಶುಭಿಃ।ಶುಚಿಸ್ಮಿತಾಂ ವಾಚಮವೋಚದಚ್ಯುತಃ॥

ಶಿಶುಪಾಲವಧ 1–25

ಕಾ॥ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

881 ಪ್ರಿಯಂಗುಶ್ಯಾಮಮಂಭೋಧಿ (?) । ರಂಧ್ರೀಣಾಂ ಸ್ತನಮಂಡಲಂ ॥
ಅಲಂಕರ್ತುಮಿವ ಸ್ವಚ್ಛಾಃ । ಸ್ಸುತೇ ಮೌಕ್ತಿಕಸಂಪದಃ ॥
ಹೇಮಚಂದ್ರಕಾವ್ಯಾನುಶಾಸನ, ಪುಟ 11

893 ಅಧ್ಯಾಸ್ಯ ಚಾಂಭಃಪೃಷತೋಕ್ಷಿತಾನಿ । ಶೈಲೇಯಗಂಧೀನಿ ಶಿಲಾತಲಾನಿ ॥
ಕಲಾಪಿನಾಂ ಪ್ರಾವೃಷಿ ಪಶ್ಯ ನೃತ್ಯಂ । ಕಾಂತಾಸು ಗೋವರ್ಧನಕಂದರಾಸು ॥
ರಘುವಂಶ 6-51

895 ಪುಷ್ಪಂಪ್ರವಾಲೋಪಹಿತಂಯದಿಸ್ಯಾ । ನ್ಮುಕ್ತಾಫಲಂ ವಾ ಸ್ಫುಟವಿದ್ರುಮಸ್ಥಂ ॥
ತತೋನುಕುರ್ಯಾದ್ವಿಶದಸ್ಯ ತಸ್ಯಾ।ಸ್ತಾಮ್ರೌಷ್ಠಪರ್ಯಸ್ತರುಚೇಃ ಸ್ಮಿತಸ್ಯ॥
ಕುಮಾರಸಂಭವ 1–44

902 ಮಯೂಖನಖರತ್ರುಟತ್ತಿಮಿರಕುಂಭಿಕುಂಭಸ್ಥಲೋ ।
ಚ್ಚಲತ್ತರಲತಾರಕಾಕಪಟಕೀರ್ಣಮುಕ್ತಾಗಣಃ ॥
ಪುರಂದರಹರಿದ್ದರೀಕುಹರಗರ್ಭಸುಪ್ತೋತ್ಥಿತ ।
ಸ್ತುಷಾರಕರಕೇಸರೀ ಗಗನಕಾನನಂ ಗಾಹತೇ ॥
ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 1981

907 ಗರ್ಭಂ ದಧತ್ಯರ್ಕಮರೀಚಯೋಸ್ಮಾ।ದ್ವಿವೃದ್ಧಿಮತ್ರಾಶ್ನುವತೇ ವಸೂನಿ ॥
ಅಬಿಂಧನಂ ವಹ್ನಿಮಸೌ ಬಿಭರ್ತಿ । ಪ್ರಹ್ಲಾದನಂ ಜ್ಯೋತಿರಜನ್ಯನೇನ ॥
ಪಕ್ಷಚ್ಛಿದಾ ಗೋತ್ರಭಿದಾತ್ತಗಂಧಾಃ।ಶರಣ್ಯಮೇನಂ ಶತಶೋ ಮಹೀಧ್ರಾಃ॥
ನೃಪಾಇವೋಪಪ್ಲವಿನಃಪರೇಭ್ಯೋ।ಧರ್ಮೋತ್ತರಂ ಮಧ್ಯಮಮಾಶ್ರಯಂತೇ॥
ರಘುವಂಶ 13–4 ಮತ್ತು 7

910 ಯದಿಂದೋರನ್ವೇತಿ ವ್ಯಸನಮುದಯಂ ವಾ ನಿಧಿರಪಾ ।
ಮುಪಾಧಿಸ್ತತ್ರಾಯಂ ಜಯತಿ ಜನಿಕರ್ತುಃ ಪ್ರಕೃತಿತಾ ॥
ಅಯಂ ಕಸ್ಸಂಬಂಧೋ ಯದನುಹರತೇ ತಸ್ಯ ಕುಮುದಂ ।
ವಿಶುದ್ಧಾಃ ಶುದ್ಧಾನಾಂ ಧ್ರುವಮನಭಿಸಂಧಿಪ್ರಣಯಿನಃ ॥
ಹೇಮಚಂದ್ರಕಾವ್ಯಾನುಶಾಸನ, ಪುಟ 14

ಕುಂದಲೊಡನಿಂದುಬಿಂಬಂ । ಕುಂದುಗುಮದು ಪೆರ್ಚೆ ಪೆರ್ಚುಗುಂ ಜಲನಿಧಿ ಮೆ ॥
ಯ್ಗಂದಿದ ಪುತ್ರಸ್ನೇಹಂ । ಸಂಧಿಸಿ ಜಗಕಿಂತು ನಾಡೆ ಸೊಗಯಿಸವೇಡಾ ॥
ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವ 2–10

ಕಾ॥ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

920 ಉಪಾಂತವಾನೀರವನೋಪಗೂಢಾ । ನ್ಯಾಲಕ್ಷ್ಯ ಪಾರಿಪ್ಲವಸಾರಸಾನಿ ॥
ದೂರಾವತೀರ್ಣಾ ಪಿಬತೀವ ಖೇದಾ । ದಮೂನಿ ಪಂಪಾಸಲಿಲಾನಿ ದೃಷ್ಟಿಃ ॥

ರಘುವಂಶ 13–30

922 ಮರಕತಸದೃಶಂ ಚ ಯಾಮುನಂ । ಸ್ಫಟಿಕಶಿಲಾವಿಮಲಂ ಚ ಜಾಹ್ನವಂ ॥
ತದುಭಯಮುದಕಂ ಪುನಾತು ವೋ । ಹರಿಹರಯೋರಿವ ಸಂಗತಂ ವಪುಃ ॥

ಹೇಮಚಂದ್ರಕಾವ್ಯಾನುಶಾಸನ, ಪುಟ 13

924 ಲೇಖಯಾ ವಿಮಲವಿದ್ರುಮಭಾಸಾ । ಸಂತತಂ ತಿಮಿರಮಿಂದುರುದಾಸೇ ॥
ದಂಷ್ಟ್ರಯಾ ಕನಕಟಂಕಪಿಶಂಗ್ಯಾ । ಮಂಡಲಂ ಭುವ ಇವಾದಿವರಾಹಃ ॥

ಕಿರಾತಾರ್ಜುನೀಯ 9–22

925 ಸ ತಪ್ತಕಾರ್ತಸ್ವರಭಾಸ್ವರಾಂಬರಃ । ಕಠೋರತಾರಾಧಿಪಲಾಂಛನಚ್ಛವಿಃ ॥
ವಿದಿದ್ಯುತೇ ಬಾಡಬಜಾತವೇದಸಃ । ಶಿಖಾಭಿರಾಶ್ಲಿಷ್ಟ ಇವಾಂಭಸಾಂ ನಿಧಿಃ ॥

ಶಿಶುಪಾಲವಧ 1–20

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿರುವ ಸೂತ್ರಗಳ ಅಕಾರಾದಿ.

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿರುವ ಉದಾಹರಣಪದ್ಯಗಳ ಅಕಾರಾದಿ

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಕೇತಪದಗಳ ಪಟ್ಟಿ.